

moe szia

ERDÉLYI GOMBÁSZ

9-10



A tartalomból:

- PÁL-FÁM Ferenc, BENEDEK Lajos: Kucsmagombák és papsapkgombák Székelyföldön. Előfordulás, fajleírások, makroszkópikus határozókulcs, élőhelyi jellemzés
- PÁL-FÁM Ferenc, BENEDEK Lajos: A Kárpát-medence kucsmagombái és papsapkgombái képekben
- SZÁSZ Balázs: Újabb adatok Olthévíz és környéke nagygombáinak ismeretéhez
- PÁL-FÁM Ferenc, SZÁSZ Balázs, SZILVÁSY Edit, BENEDEK Lajos: Adatok a Baróti- és Bodoki-hegység nagygombáinak ismeretéhez
- ZSIGMOND Győző: A kucsmagombák a magyar néphagyományban
- BERDÁN Zsuzsanna: A mesegomba titkai
- KICSI Sándor András: Áttekintés a világ etnomikológiájáról
- Ifj. SÁNTHA Tibor: Népi gombanevek Felső-Háromszékről

L Á S Z L Ó
K Á L M Á N
G O M B Á S Z E G Y E S Ű L E T



moe szia

ERDÉLYI GOMBÁSZ

A LÁSZLÓ Kálmán Gombászegyesület mikológiai, etnomikológiai kiadványa, 9–10. szám

Periodical of the Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society, No. 9–10. Sepsiszentgyörgy, 2018

A szerkesztőség címe / Editorial Office:

LÁSZLÓ Kálmán Gombászegyesület /
Societatea de Micologie „Kálmán LÁSZLÓ”
RO 520032 – Sf. Gheorghe / Sepsiszentgyörgy, jud. Covasna,
str. Császár Bálint 7/C/5.
E-mail: pff3@hotmail.com, lkgsztgy@gmail.com

Felelős szerkesztők / Editors-in-Chief:

PÁL-FÁM Ferenc (Kaposvári Egyetem),
ZSIGMOND Győző (Bukaresti Tudományegyetem)

Szerkesztőbizottság / Editorial Board:

BENEDEK Lajos (SzIE Budapest Budapest) – taxonómia,
BRATEK Zoltán (ELTE Budapest) – földalatti gombák, Ascomycetes;
JAKUCS Erzsébet (ELTE Budapest) – mikorrhíza; LÁZÁR Zsolt (SzIE Budapest) – taxonómia, ökológia; RIMÓCZI Imre (SzIE Budapest) – taxonómia, rendszertan, természetvédelem;
SILLER Irén (SzIE Budapest) – Aphyllophorales, természetvédelem;
SZABÓ Ilona (SE Sopron) – erdészeti vonatkozások; SZABÓ László Gy. (PTE Pécs) – toxikológia; SZABÓ T. Attila (VE Veszprém) – botanikai és etnobotanikai vonatkozások; VETTER János (SzIE Budapest) – élettan.

Jelen kötet lektorai / Reviewers of present volume:

BENEDEK Lajos, PÁL-FÁM Ferenc, SZÁSZ Balázs, ZSIGMOND Győző.

Fordító / Translator: PIEDNERNÉ OROSZ Judit

Borító / Cover

KOPACZ Attila tervének és PÁL-FÁM Ferenc képének felhasználásával
Based on the photo of PÁL-FÁM Ferenc)
A borítón / On the cover: hegyes kucsmagomba.

*Copyright: szerzők / authors, LÁSZLÓ Kálmán Gombászegyesület
Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society*

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával



Támogatóink voltak / Our sponsors:

CORVIN Kiadó, Déva



HERASIB kft., Medgyes,



SEPSISZENTGYÖRGY Helyi Tanácsa



KOVÁSZNA Megye Tanácsa



ISSN 1583-5294

Nyomtatta / Printed by CORVIN Nyomda,
Déva, 2018

A Moeszia célja, hogy főleg a székelyföldi, erdélyi témájú mikológiai és etnomikológiai kutatások publikálására megfelelő fórumot biztosítson. A kiadvány részben tudományos munkákat, részben társasági híreket, gombával kapcsolatos különféle érdekességeket közöl, alapvetően magyar nyelven, angol összefoglalóval; indokolt esetben más nyelven is. Ebben a témában a szerkesztők mind tudományos dolgozatok, mind népszerűsítő és hír jellegű írásokat várnak. A leadási határidő folyamatos. A kéziratok lehetőleg rich text (rtf) formátumban, mindenféle formázás nélkül készüljenek. Színes ábrák esetén a felelős szerkesztőkkel előzetesen konzultálni kell. Cím: pff3@hotmail.com: lkgsztgy@gmail.com. PÁL-FÁM Ferenc, Kaposvári Egyetem, Növénytani és Növénytermesztéstani Tanszék, H-7400 Kaposvár, Guba Sándor út 40.; ZSIGMOND Győző, Societatea de Micologie „Kálmán LÁSZLÓ”, RO-520009 Sf. Gheorghe / Sepsiszentgyörgy, Str. Császár Bálint, Nr. 3, bl. 7/C/5.

The main aim of Moeszia is to provide a forum for mycological and ethnomycological publications connected to Székelyföld, Southeast Transylvania. It is edited by the Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society. The periodical publishes scientific papers, as well as society news mainly in Hungarian with English abstract but in justified cases in other languages, too. We expect manuscripts on this topic to be written in rich text format (rtf). In case of coloured figures the editors-in-chief should be consulted. Address: pff3@hotmail.com lkgsztgy@gmail.com Ferenc PÁL-FÁM, Kaposvár University, Department of Botany and Plant Production, H-7400 Kaposvár, Guba Sándor út 40.; Győző ZSIGMOND, Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society, RO-520032 Sf. Gheorghe / Sepsiszentgyörgy, Str. Császár Bálint, Nr. 3, bl. 7/C/5.

Tartalom Contents

TANULMÁNYOK • ORIGINAL PAPERS	3
PÁL-FÁM Ferenc, BENEDEK Lajos: Kucsmagombák és papsapkgombák Székelyföldön. Előfordulás, fajleírások, makroszkópikus határozókulcs, élőhelyi jellemzés	3
Ferenc PÁL-FÁM, Lajos BENEDEK: Morels and Elfin Saddles in Székelyland, Transylvania. Occurrence, Species Description, Macroscopic Key, Habitat Characterisation	13
PÁL-FÁM Ferenc, BENEDEK Lajos: A Kárpát-medence kucsmagombái és papsapkgombái képekben	18
Ferenc PÁL-FÁM, Lajos BENEDEK: Pictures of Morels and Elfin Saddles from the Carpathian Basin	18
SZÁSZ Balázs: Újabb adatok Olthévíz és környéke nagygombáinak ismeretéhez	28
Balázs SZÁSZ: New Data on Macrofungi of Hoghiz Region (Transylvania, Romania)	42
PÁL-FÁM Ferenc, SZÁSZ Balázs, SZILVÁSY Edit, BENEDEK Lajos: Adatok a Baróti- és Bodoki-hegység nagygombáinak ismeretéhez	44
Ferenc PÁL-FÁM, Balázs SZÁSZ, Edit SZILVÁSY, Lajos BENEDEK: Contribution to the Knowledge of Macrofungi of Baróti- and Bodoki Mts., Székelyland, Transylvania	53
PÁL-FÁM Ferenc, PAPP Viktor, SZÁSZ Balázs, BENEDEK Lajos: Adatok Gyimesbükk környéke nagygombáinak ismeretéhez 2	55
Ferenc PÁL-FÁM, Viktor PAPP, Balázs SZÁSZ, Lajos BENEDEK: Contribution to the Knowledge of Macrofungi of Gyimesbükk Region, Székelyland, Transylvania 2	62
PÁL-FÁM Ferenc, LUKÁCS Helga, LUKÁCS Krisztián, PLUTA Márk, BENEDEK Lajos: Adatok a Gyergyói-havasok nagygombáinak ismeretéhez	64
Ferenc PÁL-FÁM, Helga LUKÁCS, Krisztián LUKÁCS, Márk PLUTA, Lajos BENEDEK: Contribution to the Knowledge of Macrofungi of Gyergyói Mts., Székelyland, Transylvania	70
PÁL-FÁM Ferenc, SZÁSZ Balázs, LUKÁCS Helga, BÓNA Bence, BENEDEK Lajos: Adatok Katrosa környéke nagygombáinak ismeretéhez	72
Ferenc PÁL-FÁM, Balázs SZÁSZ, Helga LUKÁCS, Bence BÓNA, Lajos BENEDEK: Contribution to the Knowledge of Macrofungi of Katrosa Environs, Székelyland, Transylvania	81
PÁL-FÁM Ferenc, SZÁSZ Balázs, BENEDEK Lajos: Adatok a Görgényi-havasok nagygombáinak ismeretéhez 2	83
Ferenc PÁL-FÁM, Balázs SZÁSZ, Lajos BENEDEK: Contribution to the Knowledge of Macrofungi of Görgényi Mts., Székelyland, Transylvania 2	91
PÁL-FÁM Ferenc, SZÁSZ Balázs, BENEDEK Lajos: Adatok a Hargita és a Csíki-hegység nagygombáinak ismeretéhez	93
Ferenc PÁL-FÁM, Balázs SZÁSZ, Lajos BENEDEK: Contribution to the Knowledge of Macrofungi of Hargita- and Csíki Mts., Székelyland, Transylvania	100
PÁL-FÁM Ferenc, SZÁSZ Balázs, FŐDI Attila, BENEDEK Lajos: Adatok Kalotaszeg nagygombáinak ismeretéhez	102
Ferenc PÁL-FÁM, Balázs SZÁSZ, Attila FŐDI, Lajos BENEDEK: Contribution to the Knowledge of Macrofungi of Kalotaszeg, Transylvania	109

ZSIGMOND Győző: A kucsomagombák (<i>Morchella spp.</i> , <i>Verpa spp.</i>) a magyar néphagyományban	111
Győző ZSIGMOND: The Morel (<i>Morchella spp.</i> , <i>Verpa spp.</i>) in Hungarian Folk Tradition	118
BERDÁN Zsuzsanna: A mesegomba titkai	124
Zsuzsanna BERDÁN: Secrets of the Fairy Tale Mushroom	135
KICSI Sándor András: Áttekintés a világ etnomikológiájáról / Sándor András KICSI: A Survey of Global Ethnomycology	142
Ifj. SÁNTHA Tibor: Népi gombanevek Felső-Háromszékről / Tibor SÁNTHA jr.: Folk Fungi Names from the Region Felső-Háromszék (Kézdivásárhely Environs, Székelyland, Transylvania)	156
KÖNYVISMERTETŐK • BOOK REVIEWS	173
VASAS Gizella, LOCSMÁNDI Csaba: Ghidul culegătorului de ciuperci / A gombaszedő kézikönyve Handbook for Mushroom Gatherers – Kiss J. Botond, ZSIGMOND Győző	173
DRĂGULESCU Constantin: Botanica populară românească în Valea Hârtibaciului (A román etnobotanika a Hortobágy völgyében) / Ethnobotany in the Valley of Hârtibaci, Sibiu, 2012 – ZÁGONI Imola	175
HÍREK, ÉRDEKESSÉGEK • NEWS, CURIOSITIES	177
PÁL-FÁM Ferenc: JAKUCS Erzsébet laudációja / Laudation of Erzsébet JAKUCS.....	177
MOLNÁR György: MÁLNÁSI András laudációja / Laudation of András MÁLNÁSI.....	178
PUSKÁS ATTILA: VERESSNÉ TELEGDI Magda laudációja Laudation of Magda VERESSNÉ TELEGDI	179
A LÁSZLÓ Kálmán Gombászegyesület eseménynaptára 2013–2016 Calendar of Events 2013–2016 of the Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society	181
GYURICZA Sándor: Adalékok a népi gombaismerethez Some Ethnomycological Data	196
DUMA András: A bercsóggomba / The Morel.....	198
MÁLNÁSI András gombás tréfája, rajza / Joke and Funny Graphic by András MÁLNÁSI	198
JÁNK Károly: Ízletes kucsomagomba / Common Morel	198
FORRAI Tibor: Kucsomagombák (keresztrejtvény) / Morels (cross-word).....	198
JAKAB Antal: Gombászkalandok (részlet) / Adventures of Mushroom Hunters (fragment)	199

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 9–10.
pp. 3–12.

**KUCSMAGOMBÁK ÉS PAPSAPKAGOMBÁK A SZÉKELYFÖLDÖN
(MORCHELLA, MITROPHORA, VERPA, HELVELLA, PAXINA, DISCINA,
GYROMITRA, RHIZINA, LEOTIA, CUDONIA, SPATHULARIA,
MITRULA). ELŐFORDULÁS, FAJLEÍRÁSOK, MAKROSZKÓPIKUS
HATÁROZÓKULCS, ÉLŐHELYI JELLEMZÉS**

PÁL-FÁM Ferenc¹, BENEDEK Lajos²

¹Kaposvári Egyetem, Növénytudományi Intézet, pff3@hotmail.com

²Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növénytani Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

Kulcsszavak: *Morchella, Mitrophora, Verpa, Helvella, Paxina, Discina, Gyromitra, Rhizina, Leotia, Cudonia, Spathularia, Mitrula, Székelyföld, jellemzés, fajleírások, határozókulcs*

Kivonat:

Jelen munka a *Morchella, Mitrophora, Verpa, Helvella, Paxina, Discina, Gyromitra, Rhizina, Leotia, Cudonia, Spathularia, Mitrula* nemzetségekből a Székelyföldön dokumentáltan előforduló 16 taxon leírását, előfordulási adatainak összefoglalását, élőhelyi jellemzését és makroszkopikus határozókulcsát tartalmazza. A Székelyföldről ismert taxonok adatainak száma 55, ebből 18 saját, publikált vagy fungáriumi adat. A fajok leírása alapvetően a saját gyűjtésekből származó termőtestek leírásain alapul, figyelembe véve a szakirodalmi leírásokat is. A *Mitrula paludosa* fajnak ezek az első dokumentált székelyföldi előfordulásai. Még 7 taxon előfordulása várható, szóbeli és egyéb közlés alapján, jelen munka ezek leírását is tartalmazza.

BEVEZETÉS

A tömlősgombák számos faja, különösképpen a kucsmagombák régóta ismertek, közkedveltek igen ízletesek voltak és relatív könnyű azonosíthatóságuk miatt. Ugyancsak ismertek a papsapka-gombák is, melyeket mérgezőek voltak ellenére sok országban fogyasztanak. A tárgyalat tömlősgombák többsége jellegzetes, feltűnő termőtesttel bír, több közülük tavasszal, a gombaszezon kezdetén terem, ezért is ennyire ismertek és némelyek étkezési szempontból keresettek. A mikológiai munkákban is kiemelt ezen csoportok tanulmányozása, ezért taxonómiájuk és rendszerük nagy változásokon ment keresztül az évek folyamán, napjainkban a legújabb kutatások alapján már rendszertanilag különálló egységekbe csoportosulnak.

IRODALMI ÁTTEKINTÉS

A tömlősgombák első fontos csoportosítása FRIES (1822) nevéhez fűződik, aki 6 nemzetségbe sorolta – a *Mitrati* renden belül – a kucsmagombákat, papsapka-gombákat, koronggombákat, sapkás-gombákat, pajzsgombákat, csuklyás-gombákat, lapátgombákat: *Morchella* (alapvetően kucsmagombák), *Helvella* (alapvetően papsapka-gombák), *Verpa* (alapvetően kucsmagombák), *Leotia* (pajzsgombák, sapkás-gombák, csuklyás-gombák, lapátgombák), *Vibrissea* (lapátgombák) és *Rhizina* (gyökerező-csészegombák). Az alábbi taxonokat ismerteti:

Morchella: *M. esculenta (rotunda, vulgaris, fulva, conica), M. deliciosa, M. elata, M. hiemalis, M. crassipes, M. semilibera, M. gigas, M. rimosipes, M. undosa, M. caroliniana, M. tremelloides, M. patula;*

Helvella: *H. mitra, H. crispa, H. lacunosa, H. sulcata, H. esculenta, H. infula, H. monachella, H. costata, H. atra, H. pezizoides, H. pulla, H. elastica, H. fistulosa, H. venosa;*

Verpa: *V. atro-alba, V. digitaliformis, V. conica, V. morchellula, V. patula;*

Leotia: *L. infundibuliformis, L. amara, L. circinans, L. nana, L. platypoda, L. marcida, L. lubrica, L. chlorocephala, L. viscosa, L. atrovirens;*

Vibrissea: *V. truncorum, V. rimarum;*

Rhizina: *R. undulata, R. laevigata, R. vaporaria.*

Látható, hogy a jelen munkában tárgyalt fajok valamilyen formában és néven már akkoriban ismertek voltak. Sok változás történt a későbbiekben mind a fajok megítélésében, mind pedig a rendszerükben. Mindezek kapcsán feltétlenül megemlítendő DENNIS (1978) monográfiája. Itt már megjelent a ma is használt két rend, a *Pezizales* és a *Helotiales*. A *Pezizales* rendbe tartoztak a *Morchellaceae* (*Morchella*, *Mitrophora*, *Ptychoverpa*, *Verpa*, *Disciotis*) és a *Helvellaceae* (*Gyromitra*, *Helvella*, *Leptopodia*, *Macroscyphus*, *Paxina*, *Rhizina*, *Discina*) családok. A *Helotiales* rendbe pedig a *Geoglossaceae* család került (*Leotia*, *Mitrula*, *Spathularia*, *Cudonia*). Itt már a fajok elkülönítése is igen hasonló a ma használt rendszerhez.

A fenti nemzetségek most aktuális besorolás alapján két rendbe tartoznak (INDEX FUNGORUM 2017. jún.). Egyik a csészegombák rendje (*Pezizales* J. Schröt 1894), ezen belül:

Morchellaceae (*Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*),
Helvellaceae (*Helvella*, *Paxina*),
Discinaceae (*Discina*, *Gyromitra*),
Rhizinaceae (*Rhizina*).

A másik a *Helotiales* Nannf. ex Korf & Lizon 2000 rend:

Leotiaceae (*Leotia*),
Cudoniaceae (*Cudonia*, *Spathularia*),
Hemiphacidiaceae (*Mitrula*).

A tárgyalt nemzetségek fajszerelmének megítélése tekintetében rendkívül sokféle vélemény létezik. Csak a *Morchella* nemzetségben pl. egyes szerzők 3-5 fajt, míg mások több, mint 50 fajt különítenek el (BUNYARD et al. 1994). Napjainkban is írnak le még új fajokat a nemzetségből (CHEN & LIU 2005; GUZMÁN & TAPIA 1998).

A tárgyalt nemzetségek esetében az első adatok ISTVÁNFFI 1895-ös munkájához köthetők Székelyföldről, aki a *Gyromitra esculenta* adatát közli Borszékről, termőhely megemlítése nélkül, valamint *Morchella esculenta* vagy *M. deliciosa* (*M. conica* néven) előfordulását szintén Borszékről, bükkösből. Ugyanő (ISTVÁNFFI 1899) a *Morchella esculenta* két adatáról tudósít, az egyik Udvarhely megyéből, a másik csak nagy általánosságban a Székelyföldről (mindkettő más gyűjtése). Szintén ISTVÁNFFI 1907-es munkájában 3 faj 8 adata szerepel: a *Morchella esculenta* 5 adata Görgényből, Görgényszentimréről, Futásfalváról, Kézdiszentlélekről és Torjáról; a *Morchella esculenta* vagy *M. deliciosa* (*M. conica* néven) két adata Görgényből és Kézdivásárhelyről; és a *Helvella lacunosa* Gyergyószentmiklósról.

MOESZ (1929) a *Rhizina undulata* fajt jelzi Görgényszentimréről (*Rhizina inflata* néven). Később BÁNHEGYI (1942) két faj előfordulási adatát közli: *Helvella lacunosa* Sepsibükszád mellől, bükkösből és *Helvella pezizoides* a Kis-Csomádról, erdei talajról.

László Kálmán, a Székelyföld rendszeres gombakutatója 11 faj 15 adatáról tudósít (LÁSZLÓ 1970, 1972, 1975; LÁSZLÓ et al. 1988). Ezek: *Helvella elastica*, *Morchella esculenta* vagy *M. deliciosa* (*M. conica* néven), *Morchella elata*, *Morchella esculenta*, *Helvella acetabulum* (*Paxina sulcata* néven), *Helvella fusca*, *Spathularia flavida* (*S. flava* néven), *Gyromitra infula*, *Helvella crispa*, *Helvella ephippium* és *Mitrophora semilibera*. A Székely Nemzeti Múzeumban lévő gyűjteményében 13 fungáriumi lap van a tárgyalt nemzetségek fajaiból, de közöttük Erdély más részein gyűjtött fajok is vannak (Kocs 1999).

MIKLÓSSY (1980) két faj, a *Gyromitra esculenta* és *Morchella esculenta* egy-egy adatát közli Csíkmindszent környékéről. Az újabb kutatásokban SÁNTHA (1996, 1998) Gelence környékén végzett munkáinak eredményeképpen 6 fajt publikált.

Mindezen kutatások eredményeképpen a Székelyföldről a szakirodalmi adatok 16 faj 37 előfordulási adatát tartalmazzák, az itt tárgyalt nemzetségekből.

A szerző (Pál-Fám) és munkatársai 1999-ben kezdték publikálni a székelyföldi gyűjtéseik eredményeit (LÁZÁR et al. 1999). Ezen publikációk, illetve a jelen munkában szereplő, saját gyűjtésű taxonok száma 10, összesen 18 előfordulási adattal.

Így a Székelyföldről dokumentált *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* taxonok száma 16, összesen 55 előfordulási adattal. Még 7 taxon előfordulása várható, szóbeli és egyéb információk alapján, jelen munka ezek leírását is tartalmazza. Mivel Székelyföld kutatottsága távolról sem fedi le a teljes területét, ezért új részeinek mikológiai feltárása várhatóan emelni fogja mind a fajok, mind az előfordulási adatok számát.

Három, *Morchella conica* néven közölt adat nem beazonosítható, vagy *Morchella esculenta*, vagy *M. deliciosa* fajokról van szó: ISTVÁNFFI 1895: Borszék, *Fagetum*; 1907: Kézdivásárhely; Görgény.

Jelen munka célkitűzése a Székelyföldön dokumentáltan és várhatóan előforduló *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* taxonok leírása, előfordulási adatainak összefoglalása, makroszkopikus határozókulcsuk elkészítése és székelyföldi élőhelyi jellemzése.

ANYAG, MÓDSZER

A Székelyföldön előforduló *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* nemzetségekbe tartozó gombafajok listáját irodalmi és saját előfordulási adatok alapján állítottuk össze. A sok esetben hiányzó vagy nehezen értelmezhető termőhely-meghatározás miatt a precíz növénytársulás-nevek helyett általánosabb termőhely-neveket kellett használnunk (pl. gyertyános-tölgyes, lucos stb.). A fajok rendszer- és nevezéktanánál az INDEX FUNGORUM (2017 jún.) nomenklatúráját és rendszerét alkalmaztuk. Minden szakirodalmi adatot sikerült e munka alapján egyértelműen azonosítani. A magyar nevek a Magyar Mikológiai Társaság (2017 online) munkáján alapulnak.

A fajok leírása alapvetően a saját gyűjtésekből származó termőtestek leírásain alapul (nem csak a székelyföldi gyűjtésekből!), figyelembe véve a szakirodalmi leírásokat is (DENNIS 1978, BREITENBACH & KRÄNZLIN 1984). Azoknál a fajoknál, amelyeknél nem rendelkezünk saját gyűjtésekkel, vagy nem jellemző termőtesteket gyűjtöttünk, a leírás hiányzik, csupán az élőhelyi jellemzés szerepel. Ezek: *Helvella fusca* és *H. pezizoides*. A székelyföldi élőhelyi jellemzések mellett mindig kitértünk a szakirodalmi jellemzésekre is. A *Mitrula paludosa* fajnak ezek az első dokumentált székelyföldi előfordulásai. Több fajnak nincs ugyan székelyföldi előfordulása, de dokumentálásuk várható (pl. szóbeli közlések alapján), ezért szerepelnek a dolgozatban: *Morchella steppicola*, *Verpa bohemica*, *Helvella leucomelaena*, *Paxina queletii*, *Discina fastigiata*, *Gyromitra gigas* és *Cudonia circinans*.

EREDMÉNYEK

Határozókulcs

- | | |
|---|-----------------------------|
| 1. A termőtest sárga, narancssárga vagy zöldes színű | 2 |
| 1* A termőtest más színű | 3 |
| 2. Lassan folyó vagy állóvízben, erősen nedves-, mohás helyeken, növényi maradványokon (pl. fenyő tűlevélen), élénk narancssárga színű, bunkó alakú, néhány cm nagyságú termőtest | <i>Mitrula paludosa</i> |
| 2* A termőtest szélesebb, fejrész legyező alakú, ráncolt, sárga színű, a tönk általában világosabb színű vagy fehéres is lehet | <i>Spathularia flavida</i> |
| 2** A termőtest kalapkái zöldessárga vagy olívbarna színűek, zselatinszerű állag és ragadósság jellemző, tönk sárga. Savanyú talajú erdőkben jellemző | <i>Leotia lubrica</i> |
| 3. A termőtest süvegre és tönkre tagolódik | 4 |
| 3* A termőtest okkerszínű, időnként barnás, a kalapok széle erősen aláhajló, a tönk alsó részén jellegzetes vörösesbarna, néha lilás árnyalat látható | <i>Cudonia circinans</i> |
| 3** A termőtest egyetlen lapos képletből áll, mely a talajhoz simul, vörösesbarna színű, égett helyeken | <i>Rhizina undulata</i> |
| 4. A süvegrészt bemélyedő üregek (apotéciumok) képzik, de lehet ráncos vagy redős felszínű is, a termőtest általában együregű, kizárólag tavaszi megjelenésű fajok | 5 |
| 4* A süvegrészt agyvelőszerűen gyűrt, redős vagy lapokból álló, időnként csúcsos, lehet tál vagy kehelyformájú is vagy nyeregszerű | 8 |
| 5. A termőtest főként a tönkrésznél nem egy üregű, a süveget alkotó üregek kezdetben nagyon szűkek, réteken, felhagyott szőlőkben, gyümölcsösökben, parlagokon, agyagos talajon | <i>Morchella steppicola</i> |
| 5* A termőtest belül teljesen együregű | 6 |
| 6. A süveg szürkés, szürkésbarna, általában hegyes, bordái főként idősebb korban feketés színűek, a süveget alkotó bemélyedések többé-kevésbé rendezetten, párhuzamosan helyezkednek el, a tönk felülete szemcsés | <i>Morchella deliciosa</i> |

6* A süveg kezdetben barnásszürke, idősebb korban sárgásbarna, a bemélyedések nem sorokba rendezettek	<i>Morchella esculenta</i>
6** A tönkrész általában hosszú és hengeres, a süveg lényegesen kisebb, mint a tönk hossza	7
7. A süveg gyúrt-redős, sárgásbarna, barna, vörösesbarna színű, a tönk fiatal korban vattaszerű anyaggal bélelt, a tönk csak a süveg csúcsánál ízesül	<i>Verpa bohemica</i>
7* A tönk a süveg kb. felénél ízesül, felülete szemcsés, a süveg általában hegyes, sötétbarna színű	<i>Mitrophora semilibera</i>
8. A süveg gyúrt, redős, barázdált, barna, vörösesbarna színű, a termőtest belül többüregű, kizárólag tavasszal termő	9
8* A tönk hengeres, nem bordázott, nyár végi, őszi fajok	10
8** A tönk feltűnően bordázott	13
8*** A süveg általában csúcsos, többcsúcsú is lehet, főleg fenyőfélék korhadó faanyagán ősszel	<i>Gyromitra infula</i>
9. Kizárólag savanyú talajú fenyvesekben terem, a süveg barna, vörösesbarna, kerekded vagy tompán csúcsos	<i>Gyromitra esculenta</i>
9* Az előző fajhoz hasonló színű, de durvábban redőzött-barázdált süvegrésszel, főként lomboserdőkben, ritkán fenyvesekben, sokszor korhadó faanyagon	<i>Gyromitra gigas</i>
9** Meszes talajú lomboserdőkben, a süveg vörösesbarna, általában többcsúcsú	<i>Discina fastigiata</i>
10. A termőtest szürkésfekete, feketésbarna	<i>Helvella pezizoides</i>
10* A termőtest világosabb színű	11
11. A tönk fehéres, piszkosfehér színű	12
11* A termőtest szürke, szürkésbarna, a süveg külső oldala és a tönk pikkelyes-nemezes	<i>Helvella macropus</i>
12. A süveg külső oldala és a tönk finoman nemezes, a süveg fiatalon csésze vagy serleg formájú, később nyeregyszerűen összehajlik	<i>Helvella ephippium</i>
12* A süveg általában kétcsúcsú, halványbarnás, bézsszínű, okkeres, de lehet fehér is, a tönk teljesen sima	<i>Helvella elastica</i>
13. A süveg tál, csésze vagy serleg alakú	14
13* A süveg nyereg alakú, csúcsos, fodros vagy szabálytalanul lebenyes	16
14. A termőtest süveg része 3 cm-nél nagyobb átmérőjű	15
14* A termőtest süveg része maximum 3 cm átmérőjű. A tönk mélyen a földben ülő, néhány hosszú, lekerekített bordával, melyek az apotécium külső oldalára nem futnak fel, a süveg szürkés-, feketésbarna színű	<i>Helvella leucomelaena</i>
15. A tál- vagy serlegalakú apotécium barnás, szürkésbarnás színű, a tönk széles, éles bordázata az apotécium külső oldalára felfut	<i>Helvella acetabulum</i>
15* A tönk lényegesen vékonyabb, lekerekített bordázata csak az apotécium aljára nő rá, az apotécium barnás, feketésbarna színű	<i>Paxina queletii</i>
16. A termőtest nagyobb méretű (lehet 15 cm magas is) világos színű fehéres, szürkésfehér okkeres nyár végén, ősszel	<i>Helvella crispa</i>
16* A termőtest kisebb méretű és sötétebb színű	17
17. A termőtest süvegrése barnás színű, tavasszal, főként nyárasokban terem	<i>Helvella fusca</i>
17* A termőtest süvegrése szürkés, szürkésfekete, nyáron és ősszel terem	<i>Helvella lacunosa</i>

FAJLEÍRÁSOK, ADATOK

***Morchella deliciosa* Fr. Hegyes kucsomagomba**

Adatok száma: 4, ebből 1 saját.

Adatok: LÁSZLÓ 1970: Málnásfürdő, Somos-domb; Sugásfürdő, *Populus* alatt; Mikóújfalu. PÁL-FÁM et al. In Press 2017: Borszék, *Piceetum* (*Fagus*, *Betula*, *Abies*).

Termőhely: szakirodalom alapján tavasszal, márciustól májusig lomb- és fenyőerdőben, ligeterdőben. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: süvege megnyúlt tojás vagy kúpos alakú, 3-8 cm átmérőjű, széle folyamatosan megy át a tönkbe. A süveget méhsejtszerű, többé-kevésbé rendezett, megnyúlt bemélyedések borítják, ezek felületén helyezkedik el a termőréteg, színe a bőrszínűtől a sötét szürkésbarnáig vagy feketésbarnáig terjedhet. Tönkje fehér, viasszerű, törékeny, esetleg hosszanti ráncos. A termőtest belsejét egyetlen nagy üreg teszi ki, a belső felszín szemcsés, fehér színű.

Tráma, termőréteg: a süveg üregeinek felszínén.

Hús: fehér, vékony, viasszerű, törékeny. Íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: ehető, ízletes gomba, de csak 20 perces hőkezelés után fogyasztható. Más, szintén ehető kucsomagomba fajokkal (ízletes kucsomagomba, fattyú kucsomagomba stb.), valamint a gyűrt vagy agyvelőszerű, többüregű, mérgező papsapka (redős papsapka, óriás papsapka stb.) fajokkal téveszthető össze.

***Morchella esculenta* (L.) Pers. Ízletes kucsomagomba**

Adatok száma: 12, ebből 1 saját.

Adatok: ISTVÁNNFI 1899: Székelyföld; Udvarhely megye; 1907: Görgény; Görgényszentimre; Futásfalva; Kézdivásárhely; Torja; LÁSZLÓ 1970: Málnásfürdő, Somos-domb, *Populus* alatt, 2 adat; MIKLÓSSY 1980: Csíkmindszent; SÁNTHA 1996: Gelence, Rónya, *Quercetum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017a: Borszék, *Piceetum* (*Fagus*, *Betula*, *Abies*).

Termőhely: szakirodalom alapján réteken, kertekben, bokros helyeken, ligeterdőkben, helyenként nagy mennyiségben terem, márciustól májusig. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: süvege gömb vagy tojásdad alakú, 4-10 cm átmérőjű, széle folyamatosan megy át a tönkbe. A süveget méhsejtszerű, többé-kevésbé rendezett bemélyedések borítják, ezek felületén helyezkedik el a termőréteg, színe a fehérestől a bőrszínűn át a sötét szürkésbarnáig terjedhet. A tönkje fehér, viasszerű, törékeny, hosszanti ráncos. A termőtest belsejét egyetlen nagy üreg teszi ki, a belső felszín szemcsés, fehér színű.

Tráma, termőréteg: a süveg üregeinek felszínén.

Hús: fehér, vékony, viasszerű, törékeny, jóízű és szagú.

Megjegyzés: ehető, ízletes gomba, de csak 20 perces hőkezelés után fogyasztható. Számos különböző alakú és színű változata ismert. Más, szintén ehető kucsomagomba fajokkal (hegyes kucsomagomba, fattyú kucsomagomba stb.), valamint a gyűrt vagy agyvelőszerű, többüregű, mérgező papsapka (redős papsapka, óriás papsapka stb.) fajokkal téveszthető össze.

***Morchella steppicola* Zerova Pusztai kucsomagomba**

Adatok száma: nincs székelyföldi adata, de előfordulására biztosan számíthatunk, ugyanis az élőhelye megvan.

Termőhely: szakirodalom alapján az ukrán pusztákról érkezhetett a Kárpát-medencébe, nyugatabbra alig ismert. Tavasszal terem, mint a többi kucsomagomba. Terjedőben lévő faj. Löszös vagy agyagos talajon terem.

Termőtest: süvege gömb vagy tojásdad alakú, akár 15 cm átmérőjű, a süveget méhsejtszerű bemélyedések (apotéciumok) alkotják, de ezek hosszirányban nyúltak és igen sűrűk. Színe a halvány bőrszínűn át a sötét szürkésbarnáig terjed. Tönkje vastag, fehéres, felszíne durván bordázott, árkolt, sűrűn szemcsés, többüregű.

Tráma, termőréteg: a süveg üregeinek felszínén.

Hús: vastag, fehéres, szürkés, kellemes illatú és ízletes.

Megjegyzés: ehető, alaposan meg kell főzni, sütni. A többi kucsomagombától elkülöníti a bordázott, többüregű tönkje és élőhelye, a nagytermetű papsapkaoktól pedig a rendezett, nem gyűrt süvege.

***Mitrophora semilibera* (DC.) Lév. Fattyú kucsomagomba**

Adatok száma: 1.

Adatok: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, *Salix* alatt.

Termőhely: szakirodalom alapján ligeterdőkben, erdőszéleken, tópartokon, áprilistól májusig. Egyetlen székelyföldi adata is ezt mutatja.

Termőtest: a süveg kúp alakú, nagyjából a felénél ízesül a tönkhöz; felszínén hosszanti sorokba rendezett méhsejtszerű üregekkel; színe barna, mézbarna, szürkésbarna; a tönk idősebb korban időnként aránytalanul nagy, maximum 20 cm, szabálytalanul hengeres, fehér, korpás, egyetlen üreggel, mely a süveg üregében folytatódik.

Tráma, termőréteg: a süveg üregeinek felszínén.

Hús: puha, fehér, törékeny, kellemes ízű és illatú.

Megjegyzés: ehető, ízletes, de ezt a fajt is 20 perces hőkezelés után fogyasszuk. Más kucsomagomba fajoktól elkülöníti a jellegzetes alakja és süveg-tönk találkozás.

***Verpa bohemica* (Krombh.) J. Schröt. Cseh kucsomagomba**

Syn.: *Ptychoverpa bohemica* (Krombh.) Boud.

Adatok száma: nincs székelyföldi adata, de előfordulására biztosan számíthatunk több szóbeli közlés alapján.

Termőhely szakirodalom alapján ligeterdőkben, erdőszéleken, lomberdőkben, márciustól májusig.

Termőtest: a süveg gyűszű vagy tojás alakú, csak a csúcánál izesül a tönkhöz, felszínén méhsejtszerű üregekkel, színe sárgásbarna, világosbarna, vörösesbarna, sötétbarna. A tönk maximum 15 cm, szabálytalanul hengeres, különösen fiatalon vattaszerű anyaggal kitöltött, fehéres-okkeres színű kissé korpázott felületű.

Tráma, termőréteg: a süveg üregeinek felszínén.

Hús: puha, fehér, törékeny, kellemes ízű és illatú.

Megjegyzés: ehető, ízletes, de 20 perces hőkezelés itt is szükséges. Más kucsomagomba fajoktól elkülöníti a süveg-tönk találkozása és a süveg méhsejtszerű üregezetsége. Hasonló hozzá a simasüvegű kucsomagomba (*Verpa digitaliformis* Pers.), melynek szintén nincs dokumentált adata Székelyföldről (csak szóbeli közlések), ennek a süvegfelszíne sima vagy finoman ráncolt.

***Helvella acetabulum* (L.) Quél. Bordás serleggomba**

Syn.: *Acetabula vulgaris* Fuckel; *Paxina acetabulum* (L.) Kuntze

Adatok száma: 2.

Adatok: LÁSZLÓ 1970: Szent Anna-tó, *Fagetum* (*Paxina sulcata* néven); LÁSZLÓ 1972: Mohos-láp (*Paxina sulcata* néven).

Termőhely: szakirodalom alapján tavasztól nyár elejéig, lomb és fenyőerdőben, útszéleken, homokos, meszes talajon. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: 3-8 cm széles, először lapított, majd serleg formájú, barnástól szürkésbarnásig. Tönkje fehéres, hosszan, erősen bordás, belül több üreggel. A bordák elágaznak és felfutnak a süveg külső oldalára.

Tráma, termőréteg: a serleg belsejében.

Hús: fehéres, szívós. Íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: nem ehető. A sima serleggombának kevesebb, lekerekített bordái vannak a tönkön, melyek nem futnak fel a süvegre.

***Helvella crispa* (Scop.) Fr. Fodros papsapkgomba**

Adatok száma: 3, ebből 1 saját.

Adatok: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, temető; SÁNTHA 1998: Gelence, Csereoldal, fiatal *Quercetum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017b: Gyimesbükk, *Piceetum* (*Fagus*, *Carpinus*, *Larix*, *Betula*, *Abies*, *Populus*).

Termőhely: szakirodalom alapján lombos és elegyes erdőben, homokos talajon, augusztustól októberig. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: a süveg gyűrt, szabálytalan, maximum 6 cm átmérőjű, felszíne fehérestől okkeresig, alsó része világosabb; a tönk maximum 9 cm magas, mély hosszanti barázdákkal, szabálytalan, fehér, soküregű.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: törékeny, tönkben idősen szívós, fehér, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: nem ehető. Őszi termőideje és jellegzetes termőteste miatt más fajokkal nem téveszthető össze.

***Helvella elastica* Bull. Karcsú papsapkgomba**

Syn.: *Leptopodia elastica* (Bull.) Boud.

Adatok száma: 3, ebből 1 saját.

Adatok: LÁSZLÓ 1970: Csíkszentimre, *Piceetum*; SÁNTHA 1998: Gelence, Arrosok eleje, *Populus* alatt; PÁL-FÁM et al. In Press 2017c: Komandó, *Chrysanthemo-Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján nyár közepétől őszi végéig, folyó menti ligeterdők, tölgyesek, bükkösök nyirkos talaján, avarján egyesével. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: kis méretű, süvege kétcsúcsú, nyeregyszerű, majd fodros, fiatalon fehéres, krémszínű, később halvány füstszürke, alul fehéres, szürkésfehér, sima. Öregedve sötétedik. Tönkje karcsú, csöves, hengeres, nem bordázott, a süveghez közel pelyhes.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: viaszos, törékeny, kellemes szagú.

Megjegyzés: nem ehető. Jellegzetes tönkje miatt nem téveszthető össze más fajokkal.

***Helvella ephippium* Lév. Bársonyos papsapkgomba**

Syn.: *Leptopodia ephippium* (Lév.) Boud.

Adatok száma: 1.

Adatok: LÁSZLÓ et al. 1988: Marosfő, *Piceetum*;

Termőhely: szakirodalom alapján nyártól őszig, árnyékos, nedves erdőkben. A székelyföldi adata is ezt mutatja.

Termőtest: 2-5 cm, süvege fiatalon csésze vagy serleg alakú, később nyeregyszerű, világosszürkétől halványbarnásig, kívül szürkés, nemezes. Tönkje hengeres, vékony, nem bordázott, nemezes, fehéresszürkés.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: rugalmas, vékony.

Megjegyzés: nem ehető, szürkésbarnás színe és nemezes tönkje miatt aránylag könnyen elkülöníthető a hasonló papsapka-gomba fajoktól.

Helvella fusca Gillet Sujtásos papsapka-gomba

Adatok száma: 1;

Adatok: LÁSZLÓ 1972: Rugonfalva, *Quercus-Carpinetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján tavaszi faj ligeterdőkben, nyárasokban. Az egyetlen székelyföldi adata gyertyános-tölgyesből származik.

Helvella lacunosa Afzel. Szürke papsapka-gomba

Adatok száma: 4, ebből 2 saját.

Adatok: ISTVÁNFY 1907: Gyergyószentmiklós; BÁNHEGYI 1942: Sepsibükszád, Zsombor-patak, korhadó bükklevél; PÁL-FÁM unpubl. 2010: Bálványos, *Silva mixta*; Előpatak, *Silva mixta*.

Termőhely: szakirodalom alapján tavasztól koraőszig lomb- és elegyeserdőkben, parkokban. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: 3-9 cm, süvege nyereg alakú, szürkéstől feketésszürkéig, lehajló, hullámos lebenyekkel. tönkje fehérestől barnás-szürkéig, hosszan barázdált, keresztirányú bordákkal.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: törékeny, vékony, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: nem ehető. A fodros papsapka-gomba világosabb, vaskosabb. Elkülönítő bélyege sűrű, vékonyan bordás tönkje, valamint jellegzetes tönkszíne.

Helvella leucomelaena (Pers.) Nannf. Sima papsapka-gomba

Syn.: *Acetabula leucomelaena* (Pers.) Sacc.

Adatok száma: nincs székelyföldi adata, de előfordulására biztosan számíthatunk több szóbeli közlés alapján.

Termőhely: szakirodalom alapján tavasszal és nyár elején, fenyőerdőben, többnyire meszes talajon.

Termőtest: 1,5-3 cm széles, serleg formájú, színe szürkésbarna vagy feketésbarna. Tönkje fehér, földben ülő, felületén kevés, hosszú és lekerekített felszínű bordával. A bordák nem futnak fel a serlegre.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: fehér, szívós, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: nem ehető. Összetéveszthető az éles és serlegre felfutó bordájú bordás serleggombával.

Helvella macropus (Pers.) P. Karst. Nyeles papsapka-gomba

Syn.: *Macropodia macropus* (Pers.) Fuckel

Adatok száma: 2, ebből 1 saját.

Adatok: SÁNTHA 1998: Gelence, Cserés, *Quercetum petraeae*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017b: Gyimesbükk, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján augusztustól októberig, lombos és elegyeserdők talaján vagy korhadó faanyagon, homokos, humuszos talajon. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: 3-6 cm, süvege csésze formájú, lapított, színe szürkés vagy szürkésbarnás, éretten egyre barnább. A külső felszín nemezes. Tönkje hengeres, gödörkés, nemezes, világos süveg színű.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: rugalmas, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: nem ehető. Több, főleg csészegomba fajjal téveszthető össze, melyektől a tönk jelenléte különbözteti meg.

Helvella pezizoides Afzel. Csészés papsapka-gomba

Adatok száma: 1.

Adatok: BÁNHEGYI 1942: Kis-Csomád, erdei talajon.

Termőhely: szakirodalom alapján nyártól őszig különféle erdőkben, általában homokos talajon. Az egyetlen székelyföldi adata is ezt mutatja.

***Paxina queletii* (Bres.) Stangl 1963 Bordástönkű serleggomba**

Syn.: *Helvella queletii* Bres.

Adatok száma: nincs székelyföldi adata, de előfordulására biztosan számíthatunk több szóbeli közlés alapján.

Termőhely: szakirodalom alapján lomb- és fenyőerdei faj.

Termőtest: süvege 1,5-5 cm csésze formájú, majd szabálytalanul gyűrődhet, de mindig felfelé áll a széle, színe barnás vagy szürkésbarnás. A külső felszín szürkésfehéres, okkerszürkés, nemezes. Tönkje akár 10 cm hosszú is lehet, mély hosszanti bordázottsággal, bordák éle lekerekített, alig futnak fel a süvegre. Színe fehérestől világosbarnáig.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: vékony, törékeny, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: nem ehető. Összetéveszhető az éles és serlegre felfutó bordájú bordás serleggombával, valamint a lekerekített felszínű bordával bíró, süvegre nem felfutó sima serleggombával.

***Discina fastigiata* (Krombh.) Svrček & J. Moravec 1972 Vörösarna papsapkgomba**

Syn.: *Gyromitra fastigiata* (Krombh.) Rehm

Adatok száma: nincs székelyföldi adata, de előfordulására biztosan számíthatunk több szóbeli közlés alapján.

Termőhely: szakirodalom alapján lomberdőkben április-májusban, ritkábban augusztus-szeptemberben.

Termőtest: a süveg 6-12 cm, agyvelőszerűen gyűrt, vörösarna, egy vagy többcsúcsú; a tönk 5-10 cm, fehéres, szabálytalan hosszanti ráncokkal, többüregű.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: fehér, vékony, törékeny, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: mérgező, bár Európa sok táján fogyasztják; valószínűleg ott nem tartalmaz méreganyagot, vagy csak keveset. Hasonló a szintén mérgező redős papsapkgomba, mely fenyesben terem, a nehezen elkülöníthető óriás papsapkgomba és püspöksüveggomba.

***Gyromitra esculenta* (Pers.) Fr. Redős papsapkgomba**

Adatok száma: 2.

Adatok: ISTVÁNNFFI 1895: Borszék; MIKLÓSSY 1980: Csíkmindszent.

Termőhely: szakirodalom alapján savanyú talajú fenyőerdőben, talajon vagy korhadó faanyag közelében márciustól májusig. Székelyföldi adatai is ezt valószínűsítik, bár ezeknél termőhelyleírás nem szerepel.

Termőtest: 3-8 cm széles, kerekded, felülete ráncos, színe világosbarnától a sötét vörösbarnáig. Tönkje fehérestől bőrszínűig, felülete barázdált, gödörkés.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: fehéres, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: mérgező. Hasonló faj az óriás papsapkgomba és a vörösarna papsapkgomba.

***Gyromitra infula* (Schaeff.) Quéf. Püspöksüveggomba**

Adatok száma: 6, ebből 4 saját.

Adatok: LÁSZLÓ et al. 1988: Fenyéd, *Piceetum*; SÁNTHA 1998: Gelence, Arrosok eleje, *Populus* közelében; PÁL-FÁM et al. In Press 2017c: Veresvíz, *Sphagno-Piceetum*; Hargita, *Sphagno-Piceetum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017a: Borszék, *Piceetum*; PÁL-FÁM et al. 2007: Komandó, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján fenyőerdőben, luc- vagy kéttűs fenyő alatt, fatelepeken fekvő farönkök mellett, égésnyomon, fatuskókon szeptember-októberben. A székelyföldi adatai is ezt mutatják, de a tözeges lucosokban is előfordult két alkalommal.

Termőtest: 3-9 cm széles, gyakran többcsúcsú, hullámosan ráncolt, egyenetlen, színe hús- vagy gesztenyebarna. Tönkje hengeres, szürkésfehéres, okkeres, deres.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: fehéres, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: étkezési értéke vitatott, valószínűleg mérgező. Több *Gyromitra* fajtól eltérően ősszel jelenik meg, ezért nem téveszthető össze velük. A süvege is más kinézetű.

***Gyromitra gigas* (Krombh.) Cooke Óriás papsapkgomba**

Adatok száma: nincs székelyföldi adata, de előfordulására biztosan számíthatunk több szóbeli közlés alapján.

Termőhely: szakirodalom alapján áprilistól májusig, főként lomb- és fenyőerdőben, talajon vagy erősen elkorhadt tuskókon.

Termőtest: 4-13 cm magas, szabálytalan, felülete durván ráncolt, gyűrött vagy agyvelőszerű, színe világos- vagy sötétbarna. Tönkje fehéres, gödörkés, bordás, barázdált.

Tráma, termőréteg: a süveg felszínén.

Hús: fehéres, íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: enyhén mérgező. A redős papsapkgombával és a vörösarna papsapkgombával téveszthető össze.

***Rhizina undulata* Fr. Gyökeres csészegomba**Syn.: *Rhizina inflata* (Schaeff.) Quél.

Adatok száma: 3, ebből 2 saját.

Adatok: MOESZ 1929: Görgényszentimre, *Picea abies* alatt; PÁL-FÁM et al. unpubl. 1997: Rétyi Nyír, *Pinetum sylvestris* cult.; 2002: Szent Anna-tó, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján nyártól őszi égésnyomon, fenyvesben, többedmagával. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: 3-10 cm széles, gyakorta több termőtest „összefolyik”, a talajon kéregszerűen elterülő, közepe elemelkedő és számos vastag hifaköteggel kapcsolódik az aljzathoz. Lapos, karéjos, dudoros, hullámos, színe vörösbarna, gesztenyebarna, feketésbarna, fiatalon a szélén fehéres-sárga sávval.

Tráma, termőréteg: a termőtest felszínén.

Hús: vékony, szívós. Íz és szag nem jellemző.

Megjegyzés: étkezésre alkalmatlan, ritka, ne gyűjtsük.

***Leotia lubrica* (Scop.) Pers. Zöld csuklyásgomba**

Adatok száma: 2, ebből 1 saját.

Adatok: SÁNTHA 1998: Gelence, Zúgás, *Abieti-Piceetum*; PÁL-FÁM et al. 2007: Komandó, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján csoportosan terem, avar és moha között nedves erdőkben, ősszel. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: kicsi, mozsárú alakú, zselatinszerű állagú. A termőtesten elkülönül egy domború, zöldessárga feji rész, ez tartalmazza a spóratermő struktúrát. A termőtesten gyakran látható feketészöld vagy zöldesbarna árnyalat. Tönkje élénksárga, rugalmas, zöld pikkelyekkel, üreges.

Hús: gumiszerű, kocsonyás.

Megjegyzés: nem ehető. Jellegzetes termőteste miatt legfeljebb a kissé hasonló sárga lapátgombával téveszthető össze.

***Spathularia flavida* Pers. Sárga lapátgomba**

Adatok száma: 2, ebből 1 saját.

Adatok: LÁSZLÓ 1975: Bálványos, *Piceetum nudum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017b: Gyimesbükk, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján júliustól októberig fenyőerdők avarján, nyirkos termőhelyen. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: élénksárga színű, felső része lapátszerű, ráncos, felszínén spóráképző struktúrával, fokozatosan a tönkbe keskenyedik, itt élesen véget ér. Tönkje fehéres vagy krémsárgás, sima.

Hús: fehér, kellemes szagú és ízű.

Megjegyzés: nem ehető. Legfeljebb a némileg hasonló zöld csuklyásgombával téveszthető össze.

***Mitrula paludosa* Fr. Mocsári sapkásgomba**

Adatok száma: 4, mind saját

Adatok: LÁZÁR et al. 1999: Lucs, *Sphagno-Piceetum* 3 előfordulási adat 1998-1999-ben; PÁL-FÁM et al. unpubl. 2009: Lucs, *Sphagno-Piceetum*.

Termőhely: korhadó növényi anyagokon, főleg tűlevélen, folyó, csordogáló vízben májustól szeptemberig. A székelyföldi adatai is ezt mutatják.

Termőtest: fejre és tönkre különül, fej 1-2 cm magas, hengeres, élénk sárgásnarancsos; tönk 2-3 cm, hengeres, áttetszően viasszerű.

Tráma, termőréteg: a fej felszínén.

Hús: vékony, jellegtelen.

Megjegyzés: étkezési értéke nincs. Más *Mitrula* fajoktól az élőhelye különíti el.***Cudonia circinans* (Pers.)Fr. Bordás pajzsgomba**

Adatok száma: nincs székelyföldi adata, de előfordulására biztosan számíthatunk több szóbeli közlés alapján.

Termőhely: korhadó tűleveleken, mohában, hegyvidéken augusztustól szeptemberig.

Termőtest: fej 1-2 cm magas, szabálytalanul gömbölyű vagy nyomott, fehéres-okkeres; tönk 2-3 cm, hengeres, hasonló színű, az aljánál vörösesbarna, lilás árnyalatú.

Tráma, termőréteg: a fej felszínén.

Hús: vékony, jellegtelen.

Megjegyzés: étkezési értéke nincs. Más *Cudonia* és *Leotia* fajokkal téveszthető össze.

IRODALOM – REFERENCES

- BÁNHEGYI J. (1942): Discomyceták a Székelyföldről. Botanikai Közlemények, Budapest, XXXIX, 5. füzet: 261–271.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1984): Fungi of Switzerland. Vol. 1. Mykologia, Luzern.
- BUNYARD B.A., NICHOLSON M.S., ROYSE D.J. (1994): A systematic assessment of *Morchella* using RFPL analysis of the 28S ribosomal RNA gene. Mycologia 86/6: 762–772.
- CHEN J.-Y., LIU P.-G. (2005): A new species of *Morchella* (Pezizales, Ascomycota) from southwestern China. Mycotaxon 93: 89–93.
- DENNIS R.W.G. (1978): British Ascomycetes. J. Cramer, Vaduz.
- FRIES E.M. (1822): Systema Micologicum II/1:3–35.
- GUZMÁN, G., TAPIA, F. (1998): The known morels in Mexico, a description of a new blushing species, *Morchella rufobrunnea*, and new data on *M. guatemalensis*. Mycologia 90: 705–714.
- INDEX FUNGORUM (2017 June). www.indexfungorum.org
- ISTVÁNYI GY. (1895): Adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez. Természetrzai Füzetek, XVIII/1–2: 97–110.
- ISTVÁNYI GY. (1899): A magyar ehető és mérges gombák könyve. Budapest.
- ISTVÁNYI GY. (1907): Jelentés a m.kir. erdőhatóságok területén előforduló ehető gombák értékesítési és eltartási módjairól. A M. Kir. Központi Szőlészeti Kísérleti Állomás és Ampeológiai Intézet Évkönyve 1:160–174.
- KOCS I. (1999): László Kálmán (1900–1996) gyűjteménye a Székely Nemzeti Múzeumban II. Acta Siculica 1999/1: 49–66.
- LÁSZLÓ K. (1970): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta 1970: 63–74.
- LÁSZLÓ K. (1972): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R. S. România. Aluta 1972: 41–60.
- LÁSZLÓ K. (1975): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta 1974–75: 463–468.
- LÁSZLÓ K., ALBERT L., SARKADI Z. (1988): A nagygombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben II. Clusiana 1988/3: 163–176.
- LATIN–MAGYAR, MAGYAR–LATIN GOMBANÉVJEGYZÉK ONLINE. <http://www.gombanet.hu/latin-magyar-online-nevjegyzek-2017>
- LÁZÁR ZS., PÁL-FÁM F., RIMÓCZI I. (1999): Adatok a székelyföldi tőzeglápok nagygombavilágához. Acta Siculica 1999/1: 67–72.
- MIKLÓSSY V. (1980): Flora si aspecte de vegetație din împrejurimile satului Misentea, judetul Harghita. Acta Hargitensia, Csík-szereda: 389–390.
- MOESZ G. (1929): Gombák a Székelyföldről. Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum 50 éves jubileumára, Sepsiszentgyörgy: 545–554.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., PLUTÁNÉ LUKÁCS H., LUKÁCS K., PLUTA M. (2007): Adatok Kommandó környéke (Háromszéki-havasok) nagygombáinak ismeretéhez. Moeszia 4, 11 pp.
- PÁL-FÁM F., LUKÁCS H., LUKÁCS K., PLUTA M., BENEDEK L. (In Press, 2017a): Adatok a Gyergyói-havasok nagygombáinak ismeretéhez. Contribution to the knowledge of macrofungi of Gyergyói Mts., Székelyföld, Transylvania. Moeszia, 10 pp.
- PÁL-FÁM F., PAPP V., SZÁSZ B., BENEDEK L. (In Press 2017b): Adatok Gyimesbükk környéke nagygombáinak ismeretéhez 2. Contribution to the knowledge of macrofungi of Gyimesbükk region, Székelyföld, Transylvania 2. Moeszia, 11 pp.
- PÁL-FÁM F., SZÁSZ B., BENEDEK L. (In Press, 2017c): Adatok Katrosa környéke (Nemere-hegység) nagygombáinak ismeretéhez. Contribution to the knowledge of macrofungi of Katrosa environs (Nemere Mts.), Székelyföld, Transylvania. Moeszia, 10 pp.
- SÁNTHA T. (1996): Nagygombák Gelence környékéről. EME Múzeumi Füzetek 1996: 87–103.
- SÁNTHA T. (1998). Újabb nagygombák Gelence környékéről. Acta Siculica 1997: 59–63.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 13–17.

**MORELS AND ELFIN SADDLES IN SZÉKELYLAND, TRANSYLVANIA
(MORCHELLA, MITROPHORA, VERPA, HELVELLA, PAXINA, DISCINA,
GYROMITRA, RHIZINA, LEOTIA, CUDONIA, SPATHULARIA,
MITRULA). OCCURRENCE AND HABITAT CHARACTERISATION**

Ferenc PÁL-FÁM¹, Lajos BENEDEK²

¹Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

²Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

Keywords: *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula*, Székelyföld, habitat characterisation

Abstract:

Present work contains the summary of the occurrence data of macrofungi species belonging to *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* genera, completed with several unpublished data of the authors. The number of taxa belonging to these genera, documented in Székelyföld is 16 with 55 occurrence data. From these data, 18 are published and unpublished ones documented by the authors. Besides this summary, the habitat characterisation of these taxa was also made. First occurrence data of *Mitrula paludosa* from Székelyföld is also given.

INTRODUCTION

Several species belonging to Ascomycetes are well-known ones, collected and consumed because it is relatively easy to determine them and many delicious species belong to this group. Near the most precious morels, the false morels are also well-known. They are poisonous, nonetheless consumed in several countries. Their scientific literature is also rich. Many of these species have striking, specific fruitbodies, so they have a significant role in mycological publications. According to recent investigations, the species discussed here belong into different taxonomic categories. Their taxonomy and systematics were changed many times and it is changing nowadays, too.

SUMMARY OF LITERATURE

The first significant grouping of the Ascomycetes was published by FRIES (1822), concerning 6 genera of the species discussed here, all in order *Mitrati*. These are: *Morchella*, *Helvella*, *Verpa*, *Leotia*, *Vibrissea* and *Rhizina*. He has described the following taxa:

Morchella: *M. esculenta* (*rotunda*, *vulgaris*, *fulva*, *conica*), *M. deliciosa*, *M. elata*, *M. hiemalis*, *M. crassipes*, *M. semilibera*, *M. gigas*, *M. rimosipes*, *M. undosa*, *M. caroliniana*, *M. tremelloides*, *M. patula*;

Helvella: *H. mitra*, *H. crispa*, *H. lacunosa*, *H. sulcata*, *H. esculenta*, *H. infula*, *H. monachella*, *H. costata*, *H. atra*, *H. pezizoides*, *H. pulla*, *H. elastica*, *H. fistulosa*, *H. venosa*;

Verpa: *V. atro-alba*, *V. digitaliformis*, *V. conica*, *V. morchellula*, *V. patula*;

Leotia: *L. infundibuliformis*, *L. amara*, *L. circinans*, *L. nana*, *L. platypoda*, *L. marcida*, *L. lubrica*, *L. chlorocephala*, *L. viscosa*, *L. atrovirens*;

Vibrissea: *V. truncorum*, *V. rimarum*;

Rhizina: *R. undulata*, *R. laevigata*, *R. vaporaria*.

So the species discussed here were well-known in the 1800's under different scientific names. Afterwards many changes were made in the taxonomy and nomenclature of these species. The monograph of Dennis (1978) can be mentioned, which contains the two orders used nowadays, respectively *Pezizales* and *Helotiales*. *Pezizales* includes *Morchellaceae* (*Morchella*, *Mitrophora*, *Ptychoverpa*, *Verpa*, *Disciotis*) and *Helvellaceae* (*Gyromitra*, *Helvella*, *Leptopodia*, *Macroscyphus*, *Paxina*, *Rhizina*, *Discina*) families. Beside, *Helotiales* includes *Geoglossaceae* family (*Leotia*, *Mitrula*, *Spathularia*, *Cudonia*). The taxonomy of the species is also very similar with the taxonomy used nowadays.

According to recent systematics, the species discussed belongs to these two orders (INDEX FUNGORUM 2017 June). The *Pezizales* J. Schröt 1894 includes:

Morchellaceae (*Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*),
Helvellaceae (*Helvella*, *Paxina*),
Discinaceae (*Discina*, *Gyromitra*),
Rhizinaceae (*Rhizina*).

The *Helotiales* Nannf. ex Korf & Lizon 2000 includes:

Leotiaceae (*Leotia*),
Cudoniaceae (*Cudonia*, *Spathularia*),
Hemiphacidiaceae (*Mitrula*).

There are several opinions referring to species number of the discussed genera. In *Morchella* for example some authors consider 3-5 species, while others even more than 50 (BUNYARD et al. 1994). New species have also been published recently (CHEN & LIU 2005; GUZMÁN & TAPIA 1998).

The first literary data appears in the work of ISTVÁNFFI (1895), publishing occurrences of *Gyromitra esculenta* from Borszék without habitat note and *Morchella esculenta* or *M. deliciosa* (as *M. conica*) also from Borszék, from beech forest. In a further publication (ISTVÁNFFI 1899) another two *Morchella esculenta* data were noted, one from Udvarhely county and one from Székelyföld (not his own collection). In his third work (ISTVÁNFFI 1907) he published the occurrence of 3 species with 8 data: *Morchella esculenta* 5 data from Görgény, Görgényszentimre, Futásfalva, Kézdiszentlélek and Torja; *Morchella esculenta* or *M. deliciosa* (as *M. conica*) 2 data from Görgény and Kézdivásárhely; and *Helvella lacunosa* from Gyergyószentmiklós.

MOESZ (1929) noted *Rhizina undulata* from Görgényszentimre (as *Rhizina inflata*). Later, BÁNHEGYI (1942) published 2 species, *Helvella lacunosa* near Sepsibükszád from beech forest and *Helvella pezizoides* from Kis-Csomád, forest soil.

Kálmán LÁSZLÓ, the first systematic mycological researcher published 15 data of 11 species (LÁSZLÓ 1970, 1972; 1975; LÁSZLÓ et al. 1988). These are: *Helvella elastica*, *Morchella esculenta* (as *M. conica*), *Morchella elata*, *Morchella esculenta*, *Helvella acetabulum* (as *Paxina sulcata*), *Helvella fusca*, *Spathularia flavida* (as *S. flava*), *Gyromitra infula*, *Helvella crispa*, *Helvella ephippium* and *Mitrophora semilibera*. Its collection in Székely National Museum in Sepsiszentgyörgy concern 13 fungaria, but many of them were collected in other parts of Transylvania (KOCs 1999).

MIKLÓSSY (1980) published the occurrence of *Gyromitra esculenta* and *Morchella esculenta* from Csíkmindszent surroundings. Recent publications concerns data of 6 species from Gelence surroundings (SÁNTHA 1996, 1998).

In this way the number of literary data from Székelyföld concerns 16 species with 37 occurrence data from *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* genera.

PÁL-FÁM and his co-authors started to publish their results from Székelyföld in 1999 (LÁZÁR et al. 1999). The number of documented taxa published and unpublished till now is 10, with 18 occurrence data.

In this way the total documented *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* taxa is 16, with 55 occurrences. Other 7 taxa are expected to be documented, based on verbal data.

Three data cannot be identified. The *Morchella conica* name can be either *Morchella esculenta* and *M. deliciosa*: ISTVÁNFFI 1895: Borszék, *Fagetum*; 1907: Kézdivásárhely; Görgény.

Besides summarizing the literary data, the aim of present paper is to make the habitat characterisation of *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* species occurring in Székelyföld, completed with the author's data.

MATERIAL AND METHODS

Present paper concerns the summary of occurrence data and habitat characterisation of documented taxa from Székelyföld belonging to *Morchella*, *Mitrophora*, *Verpa*, *Helvella*, *Paxina*, *Discina*, *Gyromitra*, *Rhizina*, *Leotia*, *Cudonia*, *Spathularia*, *Mitrula* genera. Several literary data had no precise habitat description. In this cases the original notification was cited (eg „mixed forest” etc.). Nomenclature and systematic division used were those of INDEX FUNGORUM (2017 June).

RESULTS

Morchella deliciosa Fr.

Data number: 4, from these 1 own data.

Data: LÁSZLÓ 1970: Málnásfürdő, Somos-domb; Sugásfürdő, under *Populus*; Mikóújfalva. PÁL-FÁM et al. In Press 2017: Borszék, *Piceetum* (*Fagus*, *Betula*, *Abies*).

Habitat: according to literary data, occurs in springtime in deciduous and coniferous forests, gallery forests and on mulch also. The Székelyföld data also support this fact.

Morchella esculenta (L.) Pers.

Data number: 12, from these 1 own data.

Data: ISTVÁNFFI 1899: Székelyföld; Udvarhely megye; ISTVÁNFFI 1907: Görgény; Görgényszentimre; Futásfalva; Kézdivásárhely; Torja; LÁSZLÓ 1970: Málnásfürdő, Somos-domb, under *Populus*, 2 data; MIKLÓSSY 1980: Csíkmindszent; SÁNTHA 1996: Gelence, Rónya, *Quercetum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017a: Borszék, *Piceetum* (*Fagus*, *Betula*, *Abies*).

Habitat: according to literary data, occurs in grasslands, gardens, shrubby places and gallery forests from March till April. The Székelyföld data also support this fact.

Mitrophora semilibera (DC.) Lév.

Data number: 1.

Data: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, under *Salix*.

Habitat: according to literary data, occurs in gallery forests, forest edges, lakesides from April till May. The single Székelyföld data also supports this fact.

Helvella acetabulum (L.) QuéL.

Syn.: *Acetabula vulgaris* Fuckel; *Paxina acetabulum* (L.) Kuntze

Data number: 2.

Data: LÁSZLÓ 1970: Szent Anna lake, *Fagetum* (called *Paxina sulcata*); LÁSZLÓ 1972: Mohos-bog (called *Paxina sulcata*).

Habitat: according to literary data, occurs in spring and early summer in deciduous and coniferous forests, roadsides on sandy soils. The Székelyföld data also support this fact.

Helvella crispa (Scop.) Fr.

Data number: 3, from these 1 own data.

Data: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, cemetery; SÁNTHA 1998: Gelence, Csereoldal, young *Quercetum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017b: Gyimesbükk, *Piceetum* (*Fagus*, *Carpinus*, *Larix*, *Betula*, *Abies*, *Populus*).

Habitat: according to literary data, occurs in deciduous and coniferous forests on sandy soils from August till October. The Székelyföld data also support this fact.

Helvella elastica Bull.

Syn.: *Leptopodia elastica* (Bull.) Boud.

Data number: 3, from these 1 own data.

Data: LÁSZLÓ 1970: Csíkszentimre, *Piceetum*; SÁNTHA 1998: Gelence, Arrosok eleje, under *Populus*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017c: *Chrysanthemo-Piceetum*.

Habitat: according to literary data, occurs in summer and autumn in gallery forests, oak and beech forests on wet soil. The Székelyföld data also support this fact.

Helvella ephippium Lév.

Syn.: *Leptopodia ephippium* (Lév.) Boud.

Data number: 1.

Data: LÁSZLÓ et al. 1988: Marosfő, *Piceetum*;

Habitat: according to literary data, occurs in summer and autumn in shady, wet forests. The single Székelyföld data also support this fact.

Helvella fusca Gillet

Data number: 1;

Data: LÁSZLÓ 1972: Rugonfalva, *Quercu-Carpinetum*.

Habitat: according to literary data, occurs in spring in gallery forests and poplar stands. The single Székelyföld data is from hornbeam-oak forest.

Helvella lacunosa Afzel.

Data number: 4, from these 2 own data.

Data: ISTVÁNFFI 1907: Gyergyószentmiklós; BÁNHEGYI 1942: Sepsibükszád, Zsombor-patak, on rotten beech leaf; PÁL-FÁM unpubl. 2010: Bálványos, *Silva mixta*; Előpatak, *Silva mixta*.

Habitat: according to literary data, occurs from spring to early autumn in deciduous and mixed forests, parks. The Székelyföld data also support this fact.

Helvella macropus (Pers.) P. Karst.

Syn.: *Macropodia macropus* (Pers.) Fuckel

Data number: 2, from these 1 own data.

Data: SÁNTHA 1998: Gelence, Cserés, *Quercetum petraeae*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017b: Gyimesbükk, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data, occurs from August till October in deciduous and mixed forests, on soil or rotten wood, on sandy or rich soils. The Székelyföld data also support this fact.

Helvella pezizoides Afzel.

Data number: 1.

Data: BÁNHEGYI 1942: Kis-Csomád, on forest soil.

Habitat: according to literary data, occurs from summer to autumn in all forest types on sandy soil. The single Székelyföld data also supports this fact.

Gyromitra esculenta (Pers.) Fr.

Data number: 2.

Data: ISTVÁNFFI 1895: Borszék; MIKLÓSSY 1980: Csíkmindszent.

Habitat: according to literary data, occurs from March till May in acidic coniferous forests on soil or rotten wood. The Székelyföld data seem to support this fact, despite there are no habitat descriptions.

Gyromitra infula (Schaeff.) Quéf.

Data number: 6, from these 4 own data.

Data: LÁSZLÓ et al. 1988: Fenyéd, *Piceetum*; SÁNTHA 1998: Gelence, Arrosok eleje, near *Populus*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017c: Veresvíz, *Sphagno-Piceetum*; Hargita, *Sphagno-Piceetum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017a: Borszék, *Piceetum*; PÁL-FÁM et al. 2007: Komandó, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data, occurs in September–October in coniferous forests under spruce or pine, in woodmills near trunks, or in burnt places. The Székelyföld data also support this fact, plus there are two *Sphagno-Piceetum* occurrences, also.

Rhizina undulata Fr.

Syn.: *Rhizina inflata* (Schaeff.) Quéf.

Data number: 3, from these 2 own data.

Data: MOESZ 1929: Görgényszentimre, under *Picea abies*; PÁL-FÁM et al. unpubl. 1997: Rétyi Nyír, *Pinetum sylvestris* cult.; 2002: Szent Anna lake, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data, occurs in coniferous forests and burnt places from summer to autumn. The Székelyföld data also support this fact.

Leotia lubrica (Scop.) Pers.

Data number: 2, from these 1 own data.

Data: SÁNTHA 1998: Gelence, Zúgás, *Abieti-Piceetum*; PÁL-FÁM et al. 2007: Komandó, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data, occurs in mossy places in wet forests in clusters in autumn. The Székelyföld data also support this fact.

Spathularia flavida Pers.

Data number: 2, from these 1 own data.

Data: LÁSZLÓ 1975: Bálványos, *Piceetum nudum*; PÁL-FÁM et al. In Press 2017b: Gyimesbükk, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data, occurs in wet coniferous forests from June till October. The Székelyföld data also support this fact.

Mitrula paludosa Fr.

Data number: 4, all own data

Data: LÁZÁR et al. 1999: Lucs, *Sphagno-Piceetum*, 3 occurrence data in 1998-1999; PÁL-FÁM et al. unpubl. 2009: Lucs, *Sphagno-Piceetum*.

Habitat: according to literary data, occurs in flowing water on conifer needles or other rotten plant remains from May till September. The Székelyföld data also support this fact.

*PÁL-FÁM Ferenc, BENEDEK Lajos:
A Kárpát-medence kucsomagombái és papsapkagombái képekben
Pictures of Morels and Elfin Saddles from the Carpathian Basin*



Morchella deliciosa Fr. Hegyes kucsomagomba (BL)



Morchella steppicola Zerova Pusztai kucsomagomba (PFF)



Morchella esculenta (L.) Pers. Ízletes kucsomagomba (BL)



Morchella esculenta (L.) Pers. Ízletes kucsomagomba (PFF)



Verpa bohemica (Krombh.) J. Schröt. Cseh kucsmagomba (BL)



Verpa bohemica (Krombh.) J. Schröt. Cseh kucsmagomba (PFF)



Mitrophora semilibera (DC.) Lév. Fattyú kucsomagomba (PFF)



Helvella acetabulum (L.) Qué. Bordás serleggomba (PFF)



Helvella crispa (Scop.) Fr. Fodros papsapkagomba (PFF)



Helvella macropus (Pers.) P. Karst. Nyeles papsapkagomba (PFF)



Helvella elastica Bull. Karcsú papsapkagomba (PFF)



Helvella leucomelaena (Pers.) Nannf. Sima papsapkagomba (PFF)



Paxina queletii (Bres.) Stangl 1963 Bordástönkű serleggomba (PFF)



Gyromitra infula (Schaeff.) Quél. Püspöksüveggomba (PFF)



Gyromitra gigas (Krombh.) Cooke Óriás papsapkagomba (PFF)



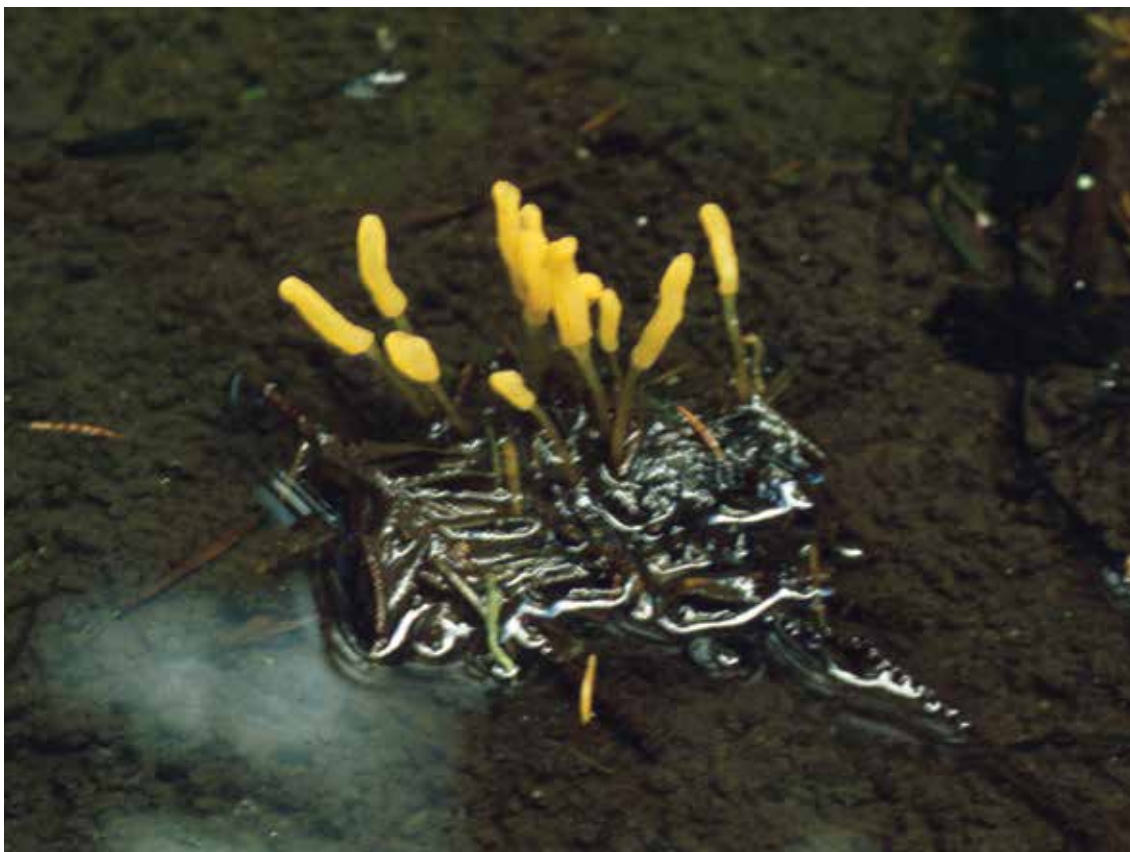
Rhizina undulata Fr. Gyökeres csészegomba (PFF)



Leotia lubrica (Scop.) Pers. Zöld csuklyásgomba (PFF)



Spathularia flavida Pers. Sárga lapátgomba (BL)



Mitrula paludosa Fr. Mocsári sapkágomba (PFF)



Cudonia circinans (Pers.) Fr. Bordás pajzsgomba (BL)

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 28–41.

ÚJABB ADATOK OLTHEVÍZ ÉS KÖRNYÉKE NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ

Szász Balázs

Olthévíz 292, balazszasz@yahoo.com

Kulcsszavak: nagygomba, Natura 2000 SCI-Bogáti-erdő, Olthévíz, Persányi-hegyvidék, térképezés.

Kivonat:

Jelen dolgozat az Olthévíz környékén 2000 és 2013 között a szerző által gyűjtött és meghatározott nagygombák közül újabb 160 fungáriumi anyaggal dokumentált faj listáját tartalmazza, feltüntetve a kiemelt jelentőségű és különleges természetmegőrzési területen, a Bogáti-erdő Natura2000 természetvédelmi területen gyűjtött ritka fajokat, valamint a romániai gombák Vörös Listáján szereplő fajokat. Az Olthévíz környékén a szerző által gyűjtött 560 taxon rendszertani áttekintése is bemutatásra kerül.

BEVEZETÉS

Az újabb terepi kutatások valamint a régebben gyűjtött fungáriumi anyagok részleges feldolgozásának eredményeként az Olthévíz környékén a szerző által gyűjtött és dokumentált nagygomba fajok száma újabb 160 fajjal bővült, így a fajlista (Szász 2013 – 400 taxon) jelenleg 560 taxont tartalmaz. A jelen munkában leközölt 160 faj közül négynek a publikálása már megtörtént: *Inocybe erubescens*, *fraudans*, *godeyi*, *incarnata* (Szász 2012), de mivel ez az összes előfordulási adat közlése nélkül történt, ezek a fajok itt újra leközlésre kerülnek.

ANYAG, MÓDSZER

A gombák dokumentálása fungáriumi anyaggal történt, a gyűjtések egy részében jegyzetek, nagyobb részében pedig fotók is készültek. A termőtestek preparálása a régebbi gyűjtések esetében a módosított Herpell módszerrel, az újabb gyűjtések esetében pedig szárítással történt. Mikroszkópos megfigyeléseket 181 gyűjtemény esetében B4-Optech-Biostar olaj immerziós objektívvel ellátott mikroszkóppal végeztem, Melzer reagens valamint ammónia és kálium-hidroxid vizes oldatának a felhasználásával.

Az összes adatnál közlöm az UTM kódokat, saját adatok esetében 2x2 km pontossággal, a ŞTEFUREAC *et al.* (1972) adatai esetében pedig 10x10 km pontossággal (LL68ST, LL78ST – 13 faj esetében).

A gombahatározás az előző publikációmban említett szakirodalom alapján (Szász 2013, http://www.gombasz.ro/letoltes/moeszia_7-8.pdf) valamint a következő művek segítségével történt: ALESSIO & REBAUDENGO (1980), BON (1998), CANDUSSO & LANZONI (1990), ESTEVE-RAVENTOS & CABALLERO MORENO (2009), FERRARI (2006, 2010), KRIEGLSTEINER & GMINDER (2010), KUYPER (1986), NOORDELOOS (2011), STANGL (2011).

A használt nevezéktan az Index fungorum (KIRK 2016 – szeptember) adatain alapszik.

A fajlista összeállításnál az ARNOLDS *et al.* (1995) által használt csoportosítást követtem, de a teljes fajlista (560 faj) rendszertani felosztása megtalálható az 1. mellékletben. A rendszertani felosztás a KNUDSEN & VESTERHOLT (2008) munkáján alapul, az innen hiányzó fajok pedig az Index fungorum (KIRK 2016 – szeptember) szerint szerepelnek, a család fölötti rendszertani csoportok kiegészítése a ŞESAN & TĂNASE (2006) műve alapján történt.

A funkcionális csoportok felosztása ARNOLDS *et al.* (1995) művén alapul, olyan esetekben mikor egyes fajok több funkciót is betölthetnek ezek a saját megfigyelési adatok szerinti csoportokban szerepelnek.

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

Jelen munkában Olthévíz környékéről újabb 160 faj 523 előfordulási adata kerül leközlésre (a 2011 augusztus 17.-i 3 adat Zsigmond Győzővel való közös gyűjtés eredménye). A korábbi adatokat is figyelembe véve a Középső- és Északi Persány-hegység területéről összesen 589 taxon (586 faj, 2 változat, 1 forma) dokumentált, Olthévíz környékéről pedig 585 taxon (583 faj, 1 változat, 1 forma), ezekből 499 saját adat az első a Persány-hegység északi és középső részeire, valamint 502 saját adat az első Olthévíz környékére nézve. A hegység teljes egészét illetően, figyelembe véve POP & SOLTÉSZ (2001) szászvolkányi adatait is (2. melléklet), a dokumentált taxonok száma 605 (602 faj, 2 változat, 1 forma) és ebből 464 taxon (462 faj, 1 változat, 1 forma) saját adata az első a hegységre nézve.

A LÁZÁR (2003) által közölt térkép alapján 10 Székelyföldre új fajt közlök (**): *Onygena equina*, *Coprinopsis cordispora*, *Inocybe calospora*, *Inocybe hirtelloides*, *Inocybe incarnata*, *Lepiota echinella*, *Leratiomyces laetissimus*, *Mycena meliigena*, *Parasola misera*, *Parasola cf. schroeteri*. Megjegyzendő hogy a Székelyföld körülhatárolása az említett térképen nem egyezik a történelmi Székelyföld határával így a leközölt 2024 saját adat egyike sem a történelmi Székelyföld területéről van gyűjtve. A Székelyföldről még nem dokumentált többi fajt is bejelölöm (* – 20 faj).

Tudomásom szerint 26 fajnak nincs romániai leközölt adata (***), de mivel még mindig nincs naprakész romániai gomba-fajlista ezt a számot jobb fenntartással kezelni. Az előző publikációmban (SZÁSZ 2013) romániára nézve új fajként leközölt 16 faj közül kettőnek már van leközölt adata: *Psathyrella multipedata* (POP & BÎNȚINȚAN 2000) és *Cystolepiota hetieri* (*Lepiota hetieri* név alatt, POP 1982), így a romániára nézve feltételezetten új fajok száma összesen 40.

A ritkább fajok esetében a COURTECUISSÉ & DUHEM (2007) [R, R-RR, →RR] valamint az ARNOLDS et al. (1995) [1., 2., 3. kategória] műveire hivatkozva kiemelem azokat a fajokat, melyeket a Bogáti erdő – Natura 2000 természetvédelmi területen is találtam (N2000). Jelen publikáció adatait is figyelembe véve (az előző publikációmban leközölt, de a természetvédelmi területen még nem dokumentált 24 fajjal együtt – ebből 2 vöröslistas faj *Rickenella fibula*, *Volvarella murinella* – 3. melléklet), a Bogáti erdő – Natura 2000 természetvédelmi területéről (cs, tp, tpq, tq, ta, tt, be3-be10) 405 taxon előfordulása bizonyított.

A taxonok kvadrátonkénti eloszlása a 4.1 és 4.2 mellékletekben található.

Újabb 10 vörös listás faj (TĂNASE & POP 2005) azonosítása történt meg, így a vörös listás fajok száma 43, az össz fajszám (560) 7,67 százaléka. Ez a 43 faj a romániai vörös listán szereplő fajoknak szinte egynegyedét jelenti (24,02%). Kategóriák alapján felosztva: mérsékelten veszélyeztetett (NT) 32 faj, sebezhető (VU) 9 faj és végveszélyben levő (EN) 2 faj. A 43 fajból 34 a Natura 2000 kiemelt jelentőségű és különleges természet-megőrzési területéről (SCI), a Bogáti-erdőből is dokumentált akövetkező felosztásban: NT 26, VU 6 és EN 2, (ez idáig 23 faj csak a természetvédelmi területéről került elő: NT 17, VU 4, EN 2) (1. ábra).

Rendszertanilag a leközölt 560 taxon 16 rend 67 család 185 nemzetségét képviseli.

A rendek felosztása a család-, nemzetség- és fajszám alapján az 5. mellékletben található. Családok tekintetében leginkább képviselt az *Agaricales* rend 26 családdal, majd a *Boletales*, *Helotiales*, *Pezizales*, *Polyporales* és *Russulales* rendek következnek 5-5 családdal mindegyik. A maradék 10 rend 16 családot tartalmaz. Nemzetségek tekintetében a leginkább képviselt rend itt is az *Agaricales* 95 nemzetséggel, majd következnek a *Polyporales* rend 23 nemzetséggel, a *Boletales* rend 18 nemzetséggel és a *Russulales* és *Pezizales* rendek 8-8 nemzetséggel. A maradék 11 rend 33 nemzetséget tartalmaz. A legtöbb faj az *Agaricales* rendben található: 362 faj (ez az összes fajszám 64,6 százalékát teszi ki), következnek a *Russulales* rend 64 fajjal, a *Polyporales* rend 40 fajjal, a *Boletales* rend 30 fajjal, a *Pezizales* rend 13 fajjal és a *Cantharellales* rend 11 fajjal. A maradék 10 rend 40 fajt tartalmaz.

A 65 családból a legfajgazdagabbak az *Agaricaceae* és a *Russulaceae* 52-52 fajjal, következnek a *Crepidotaceae* 40 fajjal, a *Tricholomataceae* 38 fajjal, a *Strophariaceae* 33 fajjal és a *Psathyrellaceae* 32 fajjal. (2.1 ábra)

A 185 nemzetség közül a legfajgazdagabb az *Inocybe* 35 fajjal, következnek a *Lactarius* (28), *Russula* (24), *Mycena* (20), *Tricholoma* (15), *Gymnopus* (15), *Lepiota* (14), *Amanita* (12), *Cortinarius* (12), *Hygrophorus* (12), *Pholiota* (10), *Coprinopsis* (10). (2.2 ábra).

A betöltött funkciók szerint a legtöbb faj mikorrhizás (188 faj, ebből 1 faj ektendomikorrhizás enm, a többi ektomikorrhizás em), szintén jelentős a talajlakó szaprotróf gombák száma (st; 171 faj) valamint a fán élő gombák száma (174 faj). A fán élő gombák nagyobb része szaprotróf (sh; 145 faj) kisebb része pedig nekrotróf parazita (pn; 29 faj). A funkcionális csoportok szerinti megoszlás a 3. ábrán található.

FAJLISTA – SPECIES LIST

ASCOMYCETES

- Ascocoryne sarcoides* (Jacq.) J.W. Groves & D.E. Wilson LL7093/2012.11.02tzFH;
Bulgaria inquinans (Pers.) Fr. LL7184/2011.07.10be6FH; 2011.08.06be6F;
 **Ciboria batschiana* (Zopf) N.F. Buchw. LL6492/2007.09.15omFH; 2008.09.19omH; 2010.09.25omFH;
Daldinia concentrica (Bolton) Ces. & De Not. sl. LL6483/2011.04.28lpH; LL6491/2013.05.24vdFH;
 LL6492/2006.12.16omF; 2010.07.28omF; LL7091/2008.04.12bpF;
Dumontinia tuberosa (Bull.) L.M. Kohn LL7090/2012.04.15bgFH;
 ***Onygena equina* (Willd.) Pers NTL6493/2012.10.21ugFH;

PHRAGMOBASIDIOMYCETES

- Exidia glandulosa* (Bull.) Fr. LL6492/2012.11.10omF; LL7091/2012.04.22ttFH; LL7183/2013.05.19be8;
 LL7283/2007.11.23be7F;
Tremella mesenterica Retz. LL6491/2011.07.01vdFH; LL6492/2013.06.02om; LL7090/2007.09.09be0F;
 LL7091/2008.03.10tpF; 2008.06.21tpF; LL7092/2008.11.01bzF; LL7190/2013.06.01be5F; LL7193/2013.06.03tz;
 LL7482/2013.10.19be9F; LL78ST;

AGARICALES s.l.

- ****Agrocybe firma* (Peck) Singer N2000 LL7482/2012.10.06be9FH; 2012.10.06.be7;
Amanita batarrae (Boud.) Bon LL7192/2008.08.03csFH; LL7193/2012.06.04tzFH; 2012.06.29tzH;
 LL7182/2011.08.17be8H;
Amanita ceciliae (Berk. & Broome) Bas NT LL7193/2012.06.04tzFH; 2012.06.29tzFH; LL68ST;
Amanita franchetii (Boud.) Fayod N2000 LL7184/2011.07.10be5FH; LL7284/2013.06.14be6;
Asterophora lycoperdoides (Bull.) Ditmar NT/N2000 LL7190/2012.06.15be3FH;
Caloboletus radicans (Pers.) Vizzini VU LL7192/2011.08.28tzFH;
Chalciporus piperatus (Bull.) Bataille LL7391/2007.09.18dt; LL7183/2013.11.02be8FH; LL7482/2013.07.13be9FH;
Clitocybe costata Kühner & Romagn. LL6490/2011.06.27dkFH;
Clitocybe rivulosa (Pers.) P. Kumm. LL7093/2012.11.02tzH; LL7484/2011.07.25dtH;
Clitocella popinalis (Fr.) Kluting, T. J. Baroni & Bergemann N2000 LL6492/2010.09.11krFH; 2012.10.26omFH;
 LL7091/2004.09.30taH;
Connopus acervatus (Fr.) K.W. Hughes, Mather & R.H. Petersen N2000 LL7091/2012.10.17tpFH;
Coprinellus angulatus (Peck) Redhead, Vilgalys & Moncalvo LL6491/2012.05.18vdFH; 2012.06.08vdFH; 2013.05.24vdFH;
 **Coprinellus flocculosus* (DC.) Vilgalys, Hopple & Jacq. Johnson LL6492/2009.05.30omF; 2013.06.02omFH;
 2013.06.10omFH;
 ****Coprinellus plagioporus* (Romagn.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo LL6492/2013.06.10omFH;
Coprinellus radians (Desm.) Vilgalys, Hopple & Jacq. Johnson LL7090/2013.04.16bgH;
Coprinopsis atramentaria (Romagn.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo LL6492/2003.09.26om; 2003.11.21ug; 2008.11.01omF;
 LL7090/2000.05.01bg; 2000.09.25bg; LL7482/2012.10.01be7H;
 ****Coprinopsis bellula* (Uljé) P. Roux & Eyssart. LL6492/2013.06.10omFH;
 /**Coprinopsis cordispora* (T. Gibbs) Gminder LL6492/2013.06.02omFH; LL7193/2013.06.03tzFH;
 ****Coprinopsis erythrocephala* (Lév.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo LL6492/2012.10.16omFH; 2013.06.10omFH;
 LL7090/2012.09.29be0FH;
Coprinopsis marcescibilis (Britzelm.) Örstadius & E. Larss. LL6492/2008.09.27omFH; 2009.09.13omFH; 2010.04.17omF;
 2012.11.10omFH;
 ****Coprinopsis narcotica* (Batsch: Fr.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo N2000 LL7091/2012.11.08taFH;
 **Coprinopsis romagnesiana* (Singer) Redhead, Vilgalys & Moncalvo N2000 LL6492/2007.05.12omF; 2012.10.16omFH;
 2013.06.02omFH; LL7481/2012.10.03be7FH;
Coprinus comatus (O.F. Müll.) Pers. LL6491/2012.10.28ov; LL6492/2003.09.26om; 2007.09.30omF; 2010.09.25omF;
 2012.10.16om; 2012.10.26omH; 2012.10.16asz; LL7090/2002.05.02lo; 2000.09.25lo; 2008.10.17bgF;
Cortinarius caerulescens (Schaeff.) Fr. LL7283/2012.10.06be6FH;
Cortinarius flexipes (Pers.) Fr. LL6492/2010.09.25omFH;
 ****Cortinarius olivaceofuscus* Kühner N2000 LL7091/2004.10.02tpH; 2010.09.29tpFH; 2010.10.03tpFH;
 ****Echinoderma jacobii* (Vellinga & Knudsen) Gminder N2000 LL7190/2004.09.23be5H;
Entoloma hirtipes (Schumach.) M.M. Moser LL7090/2013.04.16bgFH;
Flammulaster carpophilus (Fr.) Earle ex Vellinga LL7190/2013.06.01be5FH; LL7193/2013.06.03tzFH;
 ****Flammulaster subincarnatus* (Joss. & Kühner) Watling N2000 LL7284/2013.06.07be6FH;

- Gymnopus fuscopurpureus* (Pers.) Antonín, Halling & Noordel. NT/N2000 LL7190/2013.06.01be5H; LL7193/2013.06.03tzFH; LL7183/2013.05.19be8FH; LL7482/2013.08.25be7FH;
- Gymnopus impudicus* (Fr.) Antonín, Halling & Noordel. LL6491/2012.06.08vdFH; 2013.06.04vdH; 2013.07.01vdFH; LL6492/2012.06.27aszFH;
- ****Gymnopus inodorus* (Pat.) Antonín & Noordel. LL6491/2013.07.01vdFH; 2013.07.10vdFH;
- Gymnopus perforans* (Hoffm.) Antonín & Noordel. LL7482/2013.08.25be7FH;
- Hemipholiota populnea* (Pers.) Bon LL6493/2012.11.02ugFH;
- Hygrophoropsis aurantiaca* (Wulfen) Maire LL7091/2007.09.28tpF; 2007.11.04tpF; 2012.05.20tpF; 2012.11.27tpFH; LL68ST; LL78ST;
- Hygrophoropsis pallida* (Peck) Kriesel N2000 LL7092/2012.10.24taFH;
- Hygrophorus agathosmus* (Fr.) Fr. N2000 LL7183/2013.11.03be8H;
- Hygrophorus penarioides* Jacobsson & E. Larss. LL7091/2004.10.12be1H; LL7093/2010.10.10tzFH;
- Hypholoma capnoides* (Fr.) P. Kumm. LL7091/2008.10.18tpFH; 2012.11.29tpFH;
- ****Inocybe albomarginata* Velen. LL7284/2013.06.07be7FH;
- Inocybe asterospora* Quél. LL7093/2004.09.29tzH; 2010.10.05tzFH; 2010.10.10tzFH; 2012.11.02tzFH; LL6491/2013.07.10vdFH; LL68ST;
- **Inocybe calida* Velen. N2000 LL7192/2010.07.11csFH; LL7184/2011.07.10be5FH;
- **/**Inocybe calospora* Quél. N2000 LL7190/2011.07.23be5FH; LL7193/2009.08.25mrFH; LL7482/2013.07.20be9FH;
- Inocybe cookei* Bres. LL7093/2010.10.05tz2FH;
- **Inocybe curvipes* P. Karst. LL6492/2013.05.25omFH; 2013.05.27omFH; 2013.06.10omFH; 2013.07.12omFH; LL7482/2013.07.20be9FH;
- **Inocybe erubescens* A. Blytt LL6384/2011.06.27kcFH; LL6390/2011.06.27kcFH;
- Inocybe fraudans* (Britzelm.) Sacc. LL7093/2009.08.25mrFH;
- Inocybe godeyi* Gillet N2000 LL6283/2010.08.12kcF; LL6384/2011.06.27kcFH; LL6491/2011.06.29vd; 2011.07.01vdFH; LL7091/2011.07.02tpF; 2013.09.23tpFH; LL7184/2011.07.10be5; LL7283/2013.07.13be7FH; LL7284/2013.06.18be7FH;
- ****Inocybe griseoilacina* J.E. Lange N2000 LL7091/2008.10.12tpFH; 2010.10.02tq2FH; 2010.10.02tqFH; 2012.11.08tqFH; 2012.11.08tqpFH; 2013.10.13tqpFH;
- **/**Inocybe hirtelloides* Stangl & J. Veselský LL7193/2012.06.04tzFH;
- ***Inocybe incarnata* Bres. LL7093/2010.10.05tzFH;
- Inocybe lacera* (Fr.) P. Kumm. LL7482/2013.07.13be9FH; 2013.07.20be9H;
- Inocybe margaritispora* (Berk.) Sacc. LL7090/2012.06.15be0FH; LL7093/2010.10.05tzFH;
- ****Inocybe oblectabilis* (Britzelm.) Sacc. LL6491/2013.07.01vdFH; LL7090/2008.08.23be0FH; 2012.06.15be0FH;
- ****Inocybe phaeoleuca* Kühner N2000 LL7091/2012.11.08tqpFH;
- Inocybe praetervisa* Quél. LL7093/2010.10.10tzFH;
- **Inocybe pusio* P. Karst. LL6492/2013.07.12omFH;
- Inocybe splendens* R. Heim LL7091/2013.09.23tpH; 2013.10.13tpH; LL7193/2009.08.25mrFH;
- ****Inocybe squamata* J.E. Lange LL6492/2012.10.05omFH; 2012.10.16omFH; 2012.10.16om2FH; 2013.06.04ovFH; 2013.09.20omFH;
- ****Inocybe tabacina* Furrer-Ziogas LL6491/2010.05.31vdH; 2010.06.02vdF; 2010.07.05vdFH; 2011.06.15vdFH; 2013.09.17vdFH;
- **Lactarius citriolens* Pouzar NT/N2000 LL7184/2010.08.01be5FH;
- Lactarius cyathuliformis* Bon N2000 LL7190/2008.08.23be5FH;
- Lactarius deterrimus* Gröger LL7391/2007.09.18dtF; LL7482/2013.07.13be7H; 2013.07.20be7F;
- Lactarius lacunarum* Romagn. ex Hora LL7091/2010.10.03taFH;
- Lactarius obscuratus* (Lasch) Fr. LL7090/2010.05.30be0FH;
- Lactarius piperatus* (L.) Pers. LL7193/2012.06.30tz; 2013.06.29tz; LL7184/2011.07.10be10; 2011.07.10be5; LL7283/2013.07.13be9; 2013.07.13be7H; LL7482/2013.07.13be7; 2013.07.20be7; LL68ST; LL78ST;
- Lactarius zonarius* (Bull.) Fr. LL7091/2013.09.23tq; LL7190/2004.07.31be5H; LL7284/2013.06.07be6FH; 2013.06.14be6H;
- Lentinellus ursinus* (Fr.) Kühner LL7184/2011.07.10be5FH;
- **Lepiota brunneoincarnata* Chodat & C. Martín LL6491/2013.07.09vdFH; 2013.09.05vdFH; 2013.09.10vdFH;
- **Lepiota castanea* Quél. N2000 LL7091/2013.10.13tqpH;
- Lepiota cristata* (Bolton) P. Kumm. LL6491/2010.07.02vdFH; 2012.06.08vdFH; 2013.07.10vdFH; 2013.09.05vdH; 2013.09.24vd; LL6492/2004.10.06omH; 2013.06.02omH; 2013.06.10omFH; LL6493/2012.10.21ugFH; LL7090/2008.08.23be0FH; 2012.06.15be0FH; LL7091/2003.11.12tpH; 2004.08.17tp; 2010.10.02tpqH; 2010.10.17tpFH; 2013.09.23tp; LL7093/2004.08.08tzH; 2012.11.02tzH; LL7391/2007.09.18dtFH; LL7283/2009.07.11be9FH; LL7284/2011.08.06be6H; LL7482/2012.10.01be7FH; 2012.10.06be7FH;

- **/****Lepiota echinella* Quél. & G.E. Bernard N2000 LL7091/2013.09.23tpqFH; 2013.09.23ttFH; LL7093/2010.10.10tzFH; LL7481/2013.07.20be7FH;
- **Lepiota forquignonii* Quél. N2000 LL7091/2008.10.18tpFH; 2010.10.17tpFH;
- ****Lepiota grangei* (Eyre) Kühner N2000 LL7091/2010.09.29tpFH; LL7482/2012.10.03be7FH;
- ****Lepiota griseovirens* Maire LL6492/2013.09.19aszFH; 2013.09.20omH;
- Lepiota ignivolata* Bousset & Joss. ex Joss. LL7182/2011.08.17be8H;
- **Lepiota lilacea* Bres. LL6491/2013.09.04ovH; LL6492/2009.08.13aszFH; 2010.06.29aszFH; 2012.06.03aszFH; 2013.06.15aszFH; 2013.07.23aszFH; 2013.09.03asz; 2013.09.10aszH;
- **Lepiota subalba* Kühner ex P.D. Orton LL6492/2010.07.04omFH; LL7091/2010.10.03tpFH; LL7190/2013.08.31be5FH;
- ***Leratiomyces laetissimus* (Hauskn. & Singer) Borovička, Stribrny, Noordel., Gryndler & Oborník LL6492/2008.09.21krFH; 2012.10.17krFH; 2013.06.10krFH; LL6493/2012.10.29ugH;
- Leratiomyces squamosus* (Pers.) Bridge & Spooner LL7184/2013.11.02be8FH; LL7283/2012.10.01be7FH;
- Macrocystidia cucumis* (Pers.) Joss. LL6491/2012.06.08.vdFH; LL6492/2012.10.31omFH; 2013.05.27omFH; 2013.09.20omFH; LL7091/2013.10.13tpFH; LL7482/2012.10.03be7FH;
- Macrolepiota procera* (Scop.) Singer LL6493/2004.08.08ug; LL7091/2003.07.16tp; 2000.09.18tp; 2000.09.22tp; 2004.10.02tp; 2006.10.08tpF; 2007.08.11tpF; 2007.10.13tpF; 2010.07.10tpF; 2012.11.04tpH; 2013.11.03tp; LL7092/2010.09.19kpF; LL7190/2010.09.12be5F; 2013.08.31be5; LL7391/2007.09.18dtF; LL7183/2013.11.03be8; LL7283/2013.07.13be9; 2013.07.13be7; LL7482/2012.10.03be9; 2012.10.03be7; 2012.10.06be9H; LL68ST;
- Marasmiellus vaillantii* (Pers.) Singer LL6492/2012.06.27tmFH;
- **Meotomomyces dissimulans* (Berk. & Broome) Vizzini N2000 LL7090/2013.04.16bgFH; LL7091/2012.11.04tpFH;
- ***Mycena meliigena* (Berk. & Cooke) Sacc. LL6492/2012.10.15aszFH; LL7093/2012.11.02tzFH;
- Mycena stylobates* (Pers.) P. Kumm. LL6491/2011.07.01vdFH; LL7193/2013.06.29tz; LL7284/2013.06.07be7FH; LL7482/2013.08.25be7FH;
- **Mycena tintinnabulum* (Paulet) Quél. LL6492/2012.11.10omFH;
- Mycena viridimarginata* P. Karst. N2000 LL7091/2012.05.20tpFH;
- Mycetinis alliaceus* (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin LL6492/2012.11.10omH; LL6493/2012.10.21ugH; LL7090/2004.08.31be3H; 2010.05.08be3H; LL7091/2012.04.22tpcFH; LL7190/2011.07.30be5H; 2012.09.29be5FH; LL7193/2012.06.04tzFH; 2013.06.03tzH; LL7183/2013.05.19be8H; LL7184/2004.09.26be6H; 2005.07.02be6H; 2002.08.08be5; 2004.09.26be6H; 2009.05.23be6F; 2009.06.27be6H; LL7284/2013.06.07be6H; LL7482/2012.10.01be9; 2012.10.06be9;
- Parasola conopilus* (Fr.) Örstadius & E. Larss. LL6492/2012.10.16omFH; LL6493/2012.10.21ugH; LL7093/2010.10.05tzFH; LL7193/2012.06.04tzH;
- ****Parasola kuehneri* (Uljé & Bas) Redhead, Vilgalys & Hoppell LL6492/2012.05.19ovFH; LL7092/2013.05.28omFH;
- ***Parasola misera* (P. Karst.) Redhead, Vilgalys & Hoppell LL7193/2013.06.03tzFH;
- **/****Parasola cf. schroeteri* (P. Karst.) Redhead, Vilgalys & Hoppell LL7192/2013.06.03tzFH; 2013.09.01tzFH;
- **Pholiota conissans* (Fr.) M.M. Moser NT/N2000 LL7091/2008.10.12taFH;
- Pholiota gummosa* (Lasch) Singer LL6492/2012.10.16omFH; 2012.11.10omFH; LL7091/2012.11.04tpFH; LL7283/2012.10.01be6FH; 2012.10.06be6F; 2012.10.06be7; LL7482/2012.10.06be9;
- Pholiota highlandensis* (Peck) Quadr. & Lughini LL6491/2012.05.18vdFH; 2013.05.24vdFH; LL6492/2006.05.03omF; LL78ST;
- Pholiota ochropallida* Romagn. ex Bon N2000 LL7190/2003.07.25be5H;
- Pluteus leoninus* (Schaeff.) P. Kumm LL7482/2013.07.20be7FH;
- Pluteus salicinus* (Pers.) P. Kumm. NT/N2000 LL7190/2012.07.21be5FH;
- Pluteus semibulbosus* (Lasch) Quél. LL7091/2013.06.01be5FH;
- **Pluteus thomsonii* (Berk. & Broome) Dennis LL6492/2012.09.30omFH;
- **Pluteus umbrosus* (Pers.) P. Kumm. LL7482/2012.10.03be7FH;
- Protostropharia luteonitens* (Fr.) Redhead N2000 LL6492/2013.09.20aszFH; LL7190/2009.09.05be5FH; 2012.09.29be5FH;
- Protostropharia semiglobata* (Batsch) Redhead, Moncalvo & Vilgalys LL7091/2007.09.02be1F; LL7190/2011.07.30be3aFH; LL7193/2013.06.03tzFH; LL78ST;
- ****Psathyrella bipellis* (Quél.) A.H. Sm. LL6492/2013.05.22ovFH; 2012.06.27aszFH;
- Rhodocollybia maculata* (Alb. & Schwein.) Singer LL7091/2010.09.12tpH; 2013.09.23tpFH;
- Russula acrifolia* Romagn. LL6491/2007.09.04vdF; 2010.07.09vdF; 2011.06.15vdFH; LL7193/2013.08.26tz; LL7284/2013.06.07be6H; LL7482/2013.07.13be9H;
- Russula fellea* (Fr.) Fr. LL7482/2013.10.19be9H; LL68ST; LL78ST;
- ****Russula fragrantissima* Romagn. N2000 LL7190/2011.07.23be5FH;
- Russula grata* Britzelm. N2000 LL7184/2011.07.10be6H; LL7482/2013.07.20be7H; 2013.07.13be9FH;
- ****Russula illota* Romagn. N2000 LL7190/2011.07.23be5FH; LL7481/2013.07.20be7FH;

Russula livescens (Batsch) Bataille LL7090/2008.08.23be2FH; LL7092/2008.08.03csFH; LL7190/2008.08.23be5F;
Russula nigricans Fr. LL7193/2012.06.29tzFH; LL7184/2011.07.10be6FH; 2011.07.10be10;
Russula olivacea (Schaeff.) Fr. LL7193/2012.06.29tzFH; LL7184/2007.07.14be6; LL7284/2007.08.21be6F; LL78ST;
Russula praetervisa Sarnari LL6491/2010.07.02vdH; 2011.06.29vd; LL6492/2002.08.13om; 2013.09.20omFH;
 LL7092/2008.08.03csFH; LL7193/2011.08.21tzH; LL7283/2013.07.13be7H;
Russula queletii Fr. LL7482/2013.07.20be7FH;
Russula risigallina (Batsch) Sacc. LL7193/2013.06.03tzFH; LL7184/2009.06.20be10FH;
Russula vesca Fr. LL7284/2013.06.14be7FH; LL7481/2013.07.20be7; LL68ST; LL78ST;
Strobilomyces strobilaceus (Scop.) Berk. NT/N2000 LL7184/2003.07.25be6; LL7283/2013.07.13be7FH;
 LL7482/2013.07.13be9F; 2013.07.20be7F;
Strobilurus stephanocystis (Kühner & Romagn. ex Hora) Singer LL7090/2012.04.15bgFH;
Strobilurus tenacellus (Pers.) Singer LL6491/2011.07.01vdH; 2012.05.16vdH; 2012.06.08vdH; LL7090/2012.04.15bgH;
 LL7091/2002.04.29tp; 2003.04.29tp; 2004.04.15tp; 2004.04.28tpH; 2005.04.30tp; 2005.06.09tp; 2006.04.09trF;
 2006.04.23tpF; 2008.04.25tpF; 2008.06.21tpF; 2009.03.22tpFH; 2009.03.28tpF; 2009.04.05tpF; 2009.05.01tpFH;
 2012.04.22tpFH; 2012.05.20tpFH; 2013.04.18tpH;
Tapinella panuoides (Fr.) E.-J. Gilbert LL7091/2013.11.08tpFH;
Volvariella caesiointacta P.D. Orton N2000 LL7284/2013.06.14be7H;
 **Volvariella taylorii* (Berk. & Broome) Singer N2000 LL7091/2010.09.19tpFH; 2013.09.23tpH;

APHYLLOPHORALES

Buglossoporus quercinus (Schrad.) Kotl. & Pouzar LL7193/2012.06.29tzFH;
Clavulina coralloides (L.) J. Schröt. LL6492/2007.09.15omF; 2008.08.21omF; LL7184/2011.07.10be6FH;
Fomitopsis betulina (Bull.) B.K. Cui, M.L. Han & Y.C. Dai LL7090/2004.09.18be3; 2008.04.12bkF; 2012.04.15bgH;
 LL7184/2004.10.31be5; LL7283/2013.08.25be7H; LL7482/2012.10.03be9H;
Ganoderma adpersum (Schulzer) Donk LL7193/2011.08.21tzFH;
Hapalopilus nidulans (Fr.) P. Karst. LL6492/2012.07.30ovF; LL7193/2012.06.29tzFH;
 **Ischnoderma resinatum* (Schrad.) P. Karst. N2000 LL7283/2012.10.06be6FH;
Meripilus giganteus (Pers.) P. Karst. LL7091/2010.07.10be1F; LL7190/2003.07.25be10; LL7283/2013.08.23be9FH;
Neofavolus alveolaris (DC.) Sotome & T. Hatt. LL6384/2011.07.27kc; LL7093/2012.11.02tz; LL7190/2011.07.23be5H;
 2013.06.01; LL7193/2012.06.29tzFH; 2013.09.01tz; LL7182/2011.08.17be8H; LL7184/2012.07.01be5FH; LL7283/
 2012.07.08be7; LL7284/2013.06.14be7FH; LL7482/2012.10.03be9H;
Polyporus melanopus (Pers.) Fr. LL7490/2011.07.25dtFH;
Polyporus squamosus (Huds.) Fr. LL6491/2013.05.24vdF; 2013.09.05vdH; LL7090/2003.05.01bg; LL7183/2013.05.19be8F;
 LL68ST;
Polyporus umbellatus (Pers.) Fr. N2000 LL7284/2013.06.14be7FH;
Postia caesia (Schrad.) P. Karst. LL7183/2013.11.03be8FH;
Postia subcaesia (A. David) Jülich LL7093/2012.11.02tzF; LL7190/2012.09.29be5H;
 **Schizophyllum amplum* (Lév.) Nakasone LL6492/2012.10.16omFH; 2012.10.31omFH; 2013.06.02omH;
Stereum subtomentosum Pouzar LL7193/2011.08.21tzH;
Thelephora anthocephala (Bull.) Fr. LL7184/2011.07.10be6FH;
Thelephora penicillata (Bull.) Fr. LL6492/2013.07.03omFH; LL7193/2009.08.25mrFH;
Trametopsis cervina (Schwein.) Tomšovský LL7283/2013.08.23be9FH;
 **Typhula phacorrhiza* (Reichard) Fr. LL7481/2012.10.03be7FH;

GASTEROMYCETES

Bovista plumbea Pers. LL6491/2012.09.28vdFH; LL6492/2004.07.18om; 2004.08.02om; 2013.06.02om; 2013.06.10omH;
 2013.09.03om; LL7090/2004.05.25lo; LL7091/2013.09.23ta; LL7092/2012.10.26egH;
Calvatia gigantea (Batsch) Lloyd LL6492/2007.09.15omF; 2012.10.05omH; 2012.10.16om; 2013.07.16omH;
 2013.09.03om; LL7091/2006.10.08ttF; 2007.09.02ttF; LL7092/2010.09.19kpF;
Geastrum rufescens Pers. NT/N2000 LL7090/2007.09.09be0aF; LL7091/2004.09.21tp; 2004.10.02tp; 2004.11.11tp;
 2006.09.01tpF; 2007.11.04tpF; 2010.09.04tpF; 2010.09.12tpF; 2012.10.17tpFH; 2013.09.23tp;
Geastrum schmidelii Vittad. LL7484/2011.07.25dtFH;
Lycoperdon excipuliforme (Scop.) Pers. LL6492/2002.09.21om; LL7091/2004.09.30ta; 2008.11.02taF; 2010.10.17taF;
 LL7092/2012.10.26egFH;
Lycoperdon perlatum Pers. LL7091/2000.09.22tp; 2004.09.30tp; 2006.10.08tpF; 2009.11.07tpH; 2010.10.03tpF;
 2013.09.23ta; LL7283/2013.07.13 be9; LL7284/2011.08.06be6FH; LL68ST; LL78ST;

Lycoperdon pratense Pers. LL6491/2012.09.28vdFH; 2012.10.28vd; 2013.07.01vd; 2013.08.28vd; 2013.09.02vd; LL6492/2004.07.18om; 2004.08.02om; 2000.09.12om; 2012.10.26om; 2013.09.03om; 2012.05.30tm; 2007.08.09rtF; 2008.07.19mzF; 2010.07.30mzF; LL7090/2002.05.02lo; 2007.09.09loF; LL7091/2012.10.17ta; 2013.09.23ta; LL7092/2001.05.12kt; 2008.09.21ktF; 2012.10.24kt; 2012.10.17eg;

Lycoperdon utriforme Bull. LL6492/2007.08.09rtF; 2012.10.14rtH; LL7091/2004.09.30ta; 2006.10.08taF; 2007.09.16taF; 2009.10.10taF;

IRODALOM – REFERENCES

- ALESSIO L., REBAUDENGO E. (1980): *Inocybe*. *Iconographia Mycologica*. Vol. 29. Suppl. 3. Museo Tridentino di Scienze Naturali, Trento. 367p. 100 tab.
- ARNOLDS E., KUYPER TH. W., NOOREDLOOS M. E. (eds. 1995): Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische vereniging, Wijster. 871p.
- BON M. (1998): Clé monographique du genre *Inocybe* (Fr.) Fr.. (3^{ème} partie: espèces gibbosporées = sous-genre *Chypeus* Britz. = genre *Astrosporina* Schroet.). *Doc. Mycol.* 28 (111): pp. 1–45.
- CANDUSSO M., LANZONI G. (1990): *Lepiota* s.l. *Fungi Europaei* n°4. Ed. Candusso, Italia. 744p.
- COURTECUISSIE R., DUHEM B. (2007): Guide des champignons de France et d'Europe. Delachaux et Niestlé, Paris. 480p.
- ESTEVE-RAVENTOS F., CABALLERO MORENO A. (2009): Especies nuevas e interesantes del género *Inocybe* (1) *Fungi non Delineati* XLVII. Ed. Candusso, Alassio. 128p.
- FERRARI E. (2006): *Inocybe* alpine e subalpine. *Fungi non Delineati* XXXIV-XXXVI. Ed. Candusso, Alassio. 457p.
- FERRARI E. (2010): *Inocybe* dai litorali alla zona alpina. *Fungi non Delineati* LIV-LV. Ed. Candusso, Alassio. 216p.
- KIRK P. (ed.): The CABI Bioscience Database of Fungal Names (fungindex). www.indexfungorum.org
- KNUDSEN H., VESTERHOLT J. (eds. 2008): *Funga Nordica*. Nordsvamp, Copenhagen. 965p.
- KRIEGLSTEINER G.J., GMINDER A. (2010): Die Grosspilze Baden-Württembergs. Band 5. Ulmer, Stuttgart. 671p.
- KUYPER TH. W. (1986): A Revision of the genus *Inocybe* in Europe. I Subgenus *Inosperma* and the smooth-spored species of Subgenus *Inocybe*. *Persoonia* Suppl. vol. 3. Rijksherbarium, Leiden. 247p.
- LÁZÁR Zs. (2003): Az *Amanita* nemzetség elterjedésvizsgálata Székelyföldön. *Moeszia*. Vol. 1. pp. 10–17.
- NOORDELOOS M. E. (2011): *Strophariaceae* s.l. *Fungi Europaei* n°13. Ed. Candusso, Italia. 648p.
- POP A. (1982): Dinamica sezonieră a sinuziilor de macromicete din Munții Bihorului. *Contribuții Botanice*. Cluj pp. 91–99.
- POP A., BINȚINȚAN B. (2000): Mushrooms from the Baciului Gorge (Cluj County, Romania). *Contribuții Botanice*. Cluj pp. 35–41.
- POP A., SOLTÉSZ A. (2001): Mushrooms from the Bârsa depression (Brașov County). *Contribuții Botanice*. Cluj nr. 36. pp. 41–51.
- STANGL J. (2011): The Genus *Inocybe* in Bavaria. NuAge Print and Copy, Burnley 346p.
- SZÁSZ B. (2012): A Persányi-hegyvidék vörösödő susulykairól (*Inocybe*), tekintettel a Románia területéről ez idáig közölt adatokra. *Mikológiai közlemények* Vol. 51 No. 1. V. Magyar Mikológiai Konferencia absztraktkötete. pp. 82.
- SZÁSZ B. (2013): Adatok Olthévíz és környéke nagygombáinak ismeretéhez. *Moeszia*. Vol. 7–8. pp. 25–42.
- ȘESAN E., TĂNASE C. (2006): Mycobiota – Sisteme de clasificare. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași. 251p.
- ȘTEFUREAC TR., JUNCU A.-M., MOȚAS L. (1972): Macromicete din unele păduri de foioase (Pleașa și Dabij) din jud. Brașov. *Anal. Univ. Buc., Biol. veget.*, XXI. pp. 11–28.
- TĂNASE C., POP A. (2005): Red list of romanian macrofungi species. Bioplatform – Romanian National Platform for Biodiversity. Editura Academiei Române, București. pp. 101–107.

Annex 1. melléklet

A leközölt taxonok rendszertani besorolása / The systematic classification of the published taxa

Család / Families	Nemzetség / Genus	Faj / Species	Család / Families	Nemzetség / Genus	Faj / Species	
BASIDIOMYCOTA						
AGARICALES						
<i>Agaricaceae</i>	<i>Agaricus</i>	7	<i>Marasmiaceae</i>	<i>Crinipellis</i>	1	
	<i>Bovista</i>	1		<i>Marasmius</i>	9	
	<i>Calvatia</i>	1		<i>Omphalotaceae</i>	<i>Connopus</i>	1
	<i>Chlorophyllum</i>	1			<i>Gymnopus</i>	15
	<i>Coprinus</i>	1			<i>Marasmiellus</i>	3
	<i>Crucibulum</i>	1			<i>Mycetinis</i>	1
	<i>Cyathus</i>	3	<i>Rhodocollybia</i>		1 + 1 f.	
	<i>Cystolepiota</i>	4	<i>Physalacriaceae</i>	<i>Flammulina</i>	1	
	<i>Echinoderma</i>	2		<i>Hymenopellis</i>	1	
	<i>Lepiota</i>	14		<i>Mucidula</i>	1	
	<i>Leucoagaricus</i>	2		<i>Strobilurus</i>	3	
	<i>Lycoperdon</i>	9	<i>Pleurotaceae</i>	<i>Xerula</i>	1	
	<i>Macrolepiota</i>	4		<i>Hohenbuehelia</i>	1	
	<i>Melanophyllum</i>	1		<i>Pleurotus</i>	4	
<i>Mycenastrum</i>	1	<i>Pluteaceae</i>	<i>Pluteus</i>	9		
<i>Amanitaceae</i>	<i>Amanita</i>		12	<i>Volvariella</i>	5	
	<i>Limacella</i>		1	<i>Volvopluteus</i>	1	
	<i>Saproamanita</i>	1	<i>Porothelaceae</i>	<i>Delicatula</i>	1	
<i>Bolbitiaceae</i>	<i>Bolbitius</i>	1		<i>Hydropus</i>	1	
–	<i>Panaeolus</i>	2		<i>Megacollybia</i>	1	
<i>Cortinariaceae</i>	<i>Cortinarius</i>	12	<i>Psathyrellaceae</i>	<i>Coprinellus</i>	7	
<i>Crepidotaceae</i>	<i>Crepidotus</i>	5		<i>Coprinopsis</i>	10	
	<i>Inocybe</i>	35		<i>Lacrymaria</i>	2	
<i>Cyphellaceae</i>	<i>Baeospora</i>	1		<i>Parasola</i>	7	
<i>Entolomaceae</i>	<i>Clitocella</i>	1		<i>Psathyrella</i>	6	
	<i>Clitopilus</i>	2	<i>Schizophyllaceae</i>	<i>Fistulina</i>	1	
	<i>Entoloma</i>	8		<i>Schizophyllum</i>	2	
<i>Favolaschiaceae</i>	<i>Hemimycena</i>	1	<i>Strophariaceae</i>	<i>Agrocybe</i>	4	
	<i>Mycena</i>	20		<i>Cyclocybe</i>	1	
	<i>Panellus</i>	2		<i>Hemipholiota</i>	1	
	<i>Roridomyces</i>	1		<i>Hypholoma</i>	3 + 1 var.	
<i>Hydnangiaceae</i>	<i>Laccaria</i>	1		<i>Kuehneromyces</i>	1	
<i>Hygrophoraceae</i>	<i>Cuphophyllum</i>	2		<i>Leratiomyces</i>	2	
	<i>Gliophorus</i>	1		<i>Meotatomyces</i>	1	
	<i>Hygrocybe</i>	2		<i>Pholiota</i>	10	
	<i>Hygrophorus</i>	12		<i>Protostropharia</i>	2	
<i>Hymenogasteraceae</i>	<i>Hebeloma</i>	6		<i>Stropharia</i>	7	
	<i>Leucocortinarius</i>	1	<i>Tricholomataceae</i>	<i>Atractosporocybe</i>	1	
<i>Lyophyllaceae</i>	<i>Asterophora</i>	1		<i>Clitocybe</i>	7	
	<i>Calocybe</i>	1		<i>Collybia</i>	2	
	<i>Lyophyllum</i>	1		<i>Infundibulicybe</i>	1	
	<i>Rugosomyces</i>	2		<i>Lepista</i>	5	
	<i>Tephroclybe</i>	1		<i>Leucocybe</i>	1	
<i>Macrocytidiaceae</i>	<i>Macrocytidia</i>	1		<i>Leucopaxillus</i>	2	
				<i>Paralepista</i>	1	
				<i>Tricholoma</i>	15	

Család / Families	Nemzetség / Genus	Faj / Species
<i>Tricholomataceae</i>	<i>Tricholomopsis</i>	2
	<i>Tricholoporum</i>	1
<i>Tubariaceae</i>	<i>Flammulaster</i>	3
	<i>Tubaria</i>	1
<i>Typhulaceae</i>	<i>Typhula</i>	1
AURICULARIALES		
<i>Auriculariaceae</i>	<i>Auricularia</i>	2
	<i>Exidia</i>	2
BOLETALES		
<i>Boletaceae</i>	<i>Boletus</i>	2
	<i>Butyriboletus</i>	2
	<i>Caloboletus</i>	2
	<i>Chalciporus</i>	1
	<i>Cyanoboletus</i>	1
	<i>Hemileccinum</i>	1
	<i>Hortiboletus</i>	1
	<i>Imperator</i>	1
	<i>Leccinellum</i>	1
	<i>Leccinum</i>	4
	<i>Strobilomyces</i>	1
	<i>Suillellus</i>	2
	<i>Xerocomellus</i>	1
<i>Gomphidiaceae</i>	<i>Chroogomphus</i>	1
	<i>Suillus</i>	3
<i>Hygrophoropsidaceae</i>	<i>Hygrophoropsis</i>	2
<i>Paxillaceae</i>	<i>Paxillus</i>	2
<i>Tapinellaceae</i>	<i>Tapinella</i>	2
CANTHARELLALES		
<i>Cantharellaceae</i>	<i>Cantharellus</i>	4
	<i>Craterellus</i>	2
	<i>Pseudocraterellus</i>	1
<i>Clavulinaceae</i>	<i>Clavulina</i>	3
<i>Hydnaceae</i>	<i>Hydnum</i>	1
DACRYMYCETALES		
<i>Dacrymycetaceae</i>	<i>Calocera</i>	1
GLOEOPHYLLALES		
<i>Gloeophyllaceae</i>	<i>Lenzites</i>	1
	<i>Neolentinus</i>	1
HYMENOCHAETALES		
<i>Hymenochaetaceae</i>	<i>Coltricia</i>	1
	<i>Hymenochaete</i>	1
	<i>Inonotus</i>	1
	<i>Phellinus</i>	2
	<i>Phylloporia</i>	1
<i>Rickenellaceae</i>	<i>Rickenella</i>	2
–	<i>Trichaptum</i>	1
PHALLALES		
<i>Clavariadelphaceae</i>	<i>Clavariadelphus</i>	1

Család / Families	Nemzetség / Genus	Faj / Species	
<i>Geastraceae</i>	<i>Geastrum</i>	6	
<i>Gomphaceae</i>	<i>Ramaria</i>	1	
POLYPORALES			
<i>Fomitopsidaceae</i>	<i>Buglossoporus</i>	1	
	<i>Daedalea</i>	1	
	<i>Fomitopsis</i>	2	
	<i>Ischnoderma</i>	1	
	<i>Laetiporus</i>	1	
	<i>Postia</i>	3	
<i>Ganodermataceae</i>	<i>Ganoderma</i>	4	
<i>Meripilaceae</i>	<i>Meripilus</i>	1	
<i>Meruliaceae</i>	<i>Bjerkandera</i>	2	
	<i>Phlebia</i>	1	
<i>Polyporaceae</i>	<i>Cerioporus</i>	2	
	<i>Daedaleopsis</i>	2	
	<i>Fomes</i>	1	
	<i>Hapalopilus</i>	1	
	<i>Lentinus</i>	4	
	<i>Neofavolus</i>	1	
	<i>Panus</i>	1	
	<i>Picipes</i>	1	
	<i>Polyporus</i>	3	
	<i>Pycnoporus</i>	1	
	<i>Skeletocutis</i>	1	
	<i>Trametes</i>	4	
		<i>Trametopsis</i>	1
	RUSSULALES		
<i>Auriscalpiaceae</i>	<i>Artomyces</i>	1	
	<i>Auriscalpium</i>	1	
	<i>Lentinellus</i>	3	
<i>Bondarzewiaceae</i>	<i>Heterobasidion</i>	1	
<i>Hericiaceae</i>	<i>Hericium</i>	2	
<i>Russulaceae</i>	<i>Lactarius</i>	28	
	<i>Russula</i>	24	
<i>Stereaceae</i>	<i>Stereum</i>	4	
THELEPHORALES			
<i>Bankeraceae</i>	<i>Hydnellum</i>	1	
<i>Thelephoraceae</i>	<i>Thelephora</i>	2	
TREMELLALES			
<i>Tremellaceae</i>	<i>Tremella</i>	1	
ASCOMYCOTA			
HELOTIALES			
<i>Bulgariaceae</i>	<i>Bulgaria</i>	1	
<i>Chlorociboriaceae</i>	<i>Chlorociboria</i>	1	
<i>Helotiaceae</i>	<i>Ascocoryne</i>	1	
	<i>Hymenoschyphus</i>	1	
<i>Leotiaceae</i>	<i>Leotia</i>	1	

Család / Families	Nemzetség / Genus	Faj / Species
Sclerotiniaceae	<i>Ciboria</i>	1
	<i>Dumontinia</i>	1
ONYGENALES		
Onygenaceae	<i>Onygena</i>	1
PEZIZALES		
Discinaceae	<i>Gyromitra</i>	1
Helvellaceae	<i>Helvella</i>	5
Morchellaceae	<i>Morchella</i>	1
	<i>Verpa</i>	2

Család / Families	Nemzetség / Genus	Faj / Species
Pyronemataceae	<i>Aleuria</i>	1
	<i>Humaria</i>	1
	<i>Otidea</i>	1
Sarcoscyphaceae	<i>Sarcoscypha</i>	1
XYLARIALES		
Xylariaceae	<i>Daldinia</i>	1
	<i>Xylaria</i>	3

Annex 2. melléklet

Pop & Soltész (2001) saját közölt adat nélküli fajai / Collections of Pop & Soltész (2001) without own published data

fajnév [közölt fajnév] / name of species [published name of species]	lelőhely / place of occurrence	
<i>Agaricus sylvaticus</i> Schaeff. [<i>Agaricus silvaticus</i>]	Szászvolkány (Vulcan) - BV	LL75/MTB0318
<i>Armillaria mellea</i> (Vahl) P. Kumm. [<i>Armillaria mellea</i>]		
<i>Neoboletus luridiformis</i> (Rostk.) Gelardi, Simonini & Vizzini [<i>Boletus erithropus</i>]		
<i>Gloeophyllum abietinum</i> (Bull.) P. Karst. [<i>Gloeophyllum abietinum</i>]		
<i>Russula alutacea</i> (Fr.) Fr. [<i>Russula alutacea</i>]		
<i>Agaricus bernardii</i> Quél. [<i>Agaricus bernardii</i>]		
<i>Amanita verna</i> (Bull.) Lam. [<i>Amanita verna</i>]		
<i>Astraeus hygrometricus</i> (Pers.) Morgan [<i>Astraeus hygrometricus</i>]		
<i>Cortinarius rubellus</i> Cooke [<i>Cortinarius speciosissimus</i>]		
<i>Gyromitra esculenta</i> (Pers.) Fr. [<i>Gyromitra esculenta</i>]		
<i>Omphalotus illudens</i> (Schwein.) Bresinsky & Besl [<i>Omphalotus olearius</i>]		
<i>Phaeolus schweinitzii</i> (Fr.) Pat. [<i>Phaeolus schweinitzii</i>]		
<i>Ramaria aurea</i> (Schaeff.) Quél. [<i>Ramaria aurea</i>]		
<i>Russula integra</i> (L.) Fr. [<i>Russula integra</i>]		
<i>Russula ochracea</i> Fr. [<i>Russula ochracea</i>]		
<i>Russula xerampelina</i> (Schaeff.) Fr. [<i>Russula xerampelina</i>]		

Annex 3. melléklet

Az előző publikációmban leközölt és utólag a Bogáti erdő – Natura 2000 természetvédelmi területről is dokumentált fajok / Species published in my first publication and documented afterwards from the area of Bogata forest – Natura 2000 natural reservation

Agaricus bitorquis (Quél.) Sacc. **be7***Cyclocybe erebia* (Fr.) Vizzini & Matheny, **be5***Aleuria aurantia* (Pers.) Fuckel, **be9***Bolbitius titubans* (Bull.) Fr. **ta***Clitocybe phaeophthalma* (Pers.) Kuyper, **tp***Clitopilus prunulus* (Scop.) P. Kumm. **be5***Crepidotus cesatii* (Rabenh.) Sacc. **tp***Crepidotus crocophyllus* (Berk.) Sacc. **be5, 6, 7, 9, tp***Flammulina velutipes* (Curtis) Singer, **be5, tp***Lactarius controversus* Pers. **tt***Lepiota boudieri* Bres. **be7, tp***Lycoperdon mammiforme* Pers. **tq***Lycoperdon pratense* Pers. **ta***Phlebia tremellosa* (Schrad.) Nakasone & Burds. **tp, be7***Panaeolus papilionaceus* (Bull.) Quél. **be7***Phellinus pomaceus* (Pers.) Maire, **be8***Pleurotus dryinus* (Pers.) P. Kumm. **be5***Rickenella fibula* (Bull.) Raithelh. **NT, tp***Rickenella swartzii* (Fr.) Kuyper, **tp***Russula graveolens* Romell, **be7***Panellus serotinus* (Pers.) Kühner, **be5***Trichaptum biforme* (Fr.) Ryvarden, **be7***Volvariella murinella* (Quél.) M.M. Moser ex Dennis, P.D. Orton & Hora, **VU, be3***Xylaria longipes* Nitschke, **be5**

Annex 4.1. melléklet

Az 560 taxon 2×2 kilométeres kvadrátonkénti eloszlása a leközölt 2024 saját adat alapján /
The distribution of the 560 taxa per 2×2 km quadrats based on the published 2024 own data

LL6283 – 1; LL6384 – 3; LL6483 – 1; LL6484 – 2; LL6490 – 3; LL6491 – 50; LL6492 – 162; LL6493 – 20; LL7090 – 161; LL7091 – 215; LL7092 – 24; LL7093 – 43; LL7190 – 91; LL7192 – 33; LL7193 – 38; LL7194 – 4; LL7083 – 5; LL7084 – 3; LL7182 – 3; LL7183 – 24; LL7184 – 77; LL7283 – 22; LL7284 – 48; LL7382 – 2; LL7384 – 3; LL7481 – 8; LL7482 – 44.

Annex 4.2. melléklet

Taxonok száma 10×10 kilométeres kvadrátonként. Összes adat alapján, zárójelben a saját adatok alapján /
Number of taxa per 10×10 km quadrats. Based on total data, in parantheses based on own data

LL68 – 61 (6); LL69 – 212 (207); LL79 – 397 (397); LL78 – 209 (186);

Annex 5. melléklet

A rendek felosztása fajok száma, nemzetségek száma és családok száma alapján /
The division of orders based on species number, genera number and families number

	<i>Basidiomycota</i>												<i>Ascomycota</i>			
	<i>Agaricales</i>	<i>Auriculariales</i>	<i>Boletales</i>	<i>Cantharellales</i>	<i>Dacrymycetales</i>	<i>Gloeophyllales</i>	<i>Hymenochaetales</i>	<i>Phallales</i>	<i>Polyporales</i>	<i>Russulales</i>	<i>Thelephorales</i>	<i>Tremellales</i>	<i>Helotiales</i>	<i>Oryngiales</i>	<i>Pezizales</i>	<i>Xylariales</i>
Családok / Families	26	1	5	3	1	1	2	3	5	5	2	1	5	1	5	1
Nemzetségek / Genera	95	2	18	5	1	2	7	3	23	8	2	1	7	1	8	2
Fajok és változatok / sp., var., f.	360,1,1	4	30	11	1	2	9	8	40	64	3	1	7	1	13	4

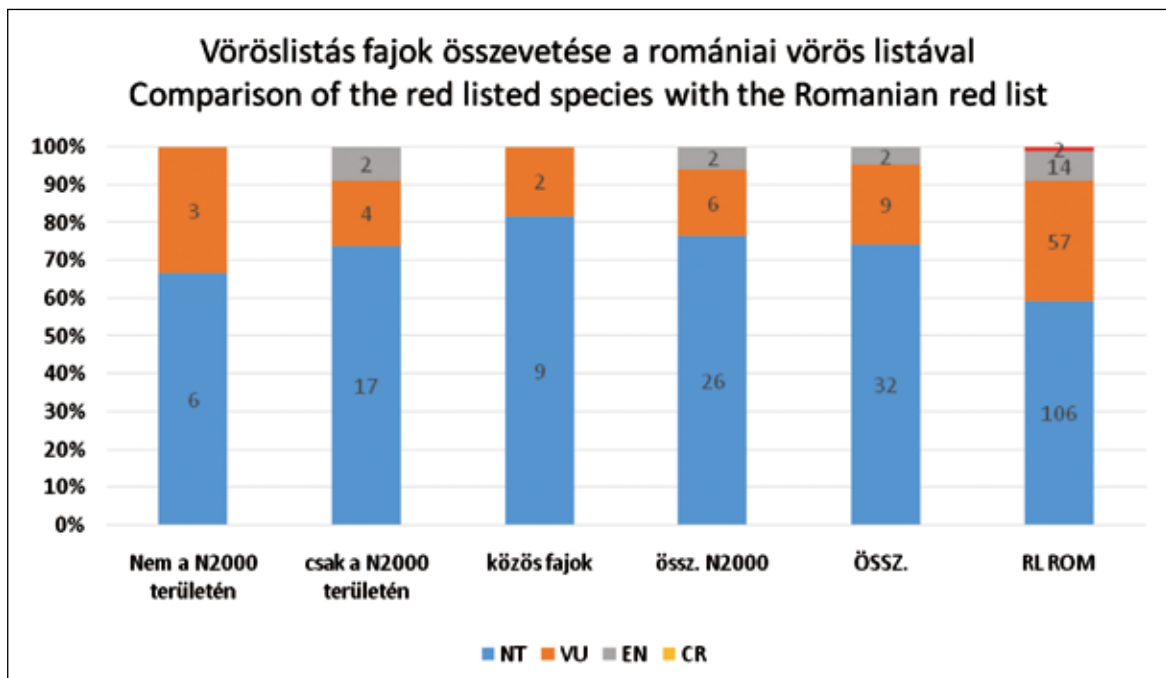


Fig. 1. ábra

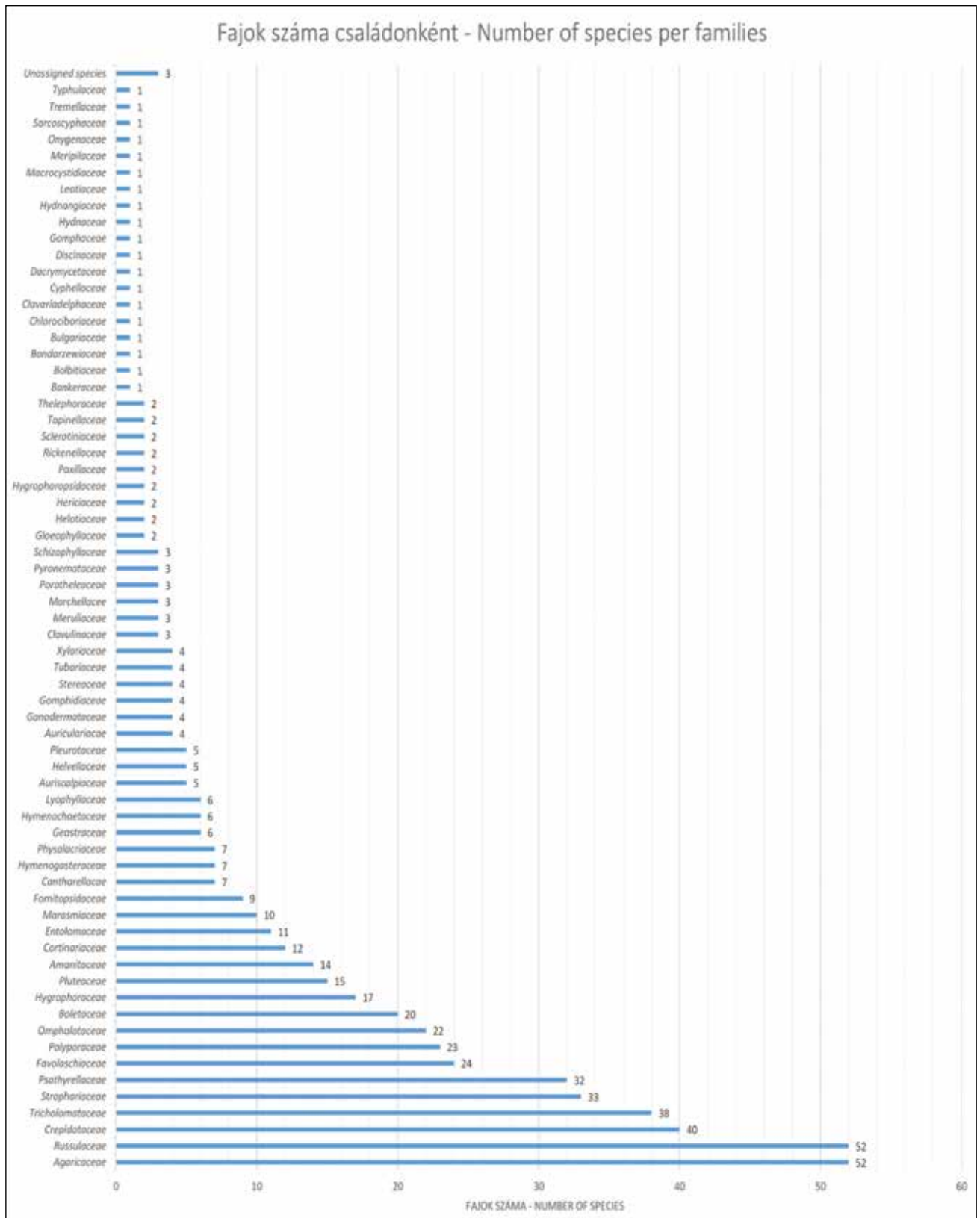


Fig. 2.1. ábra.

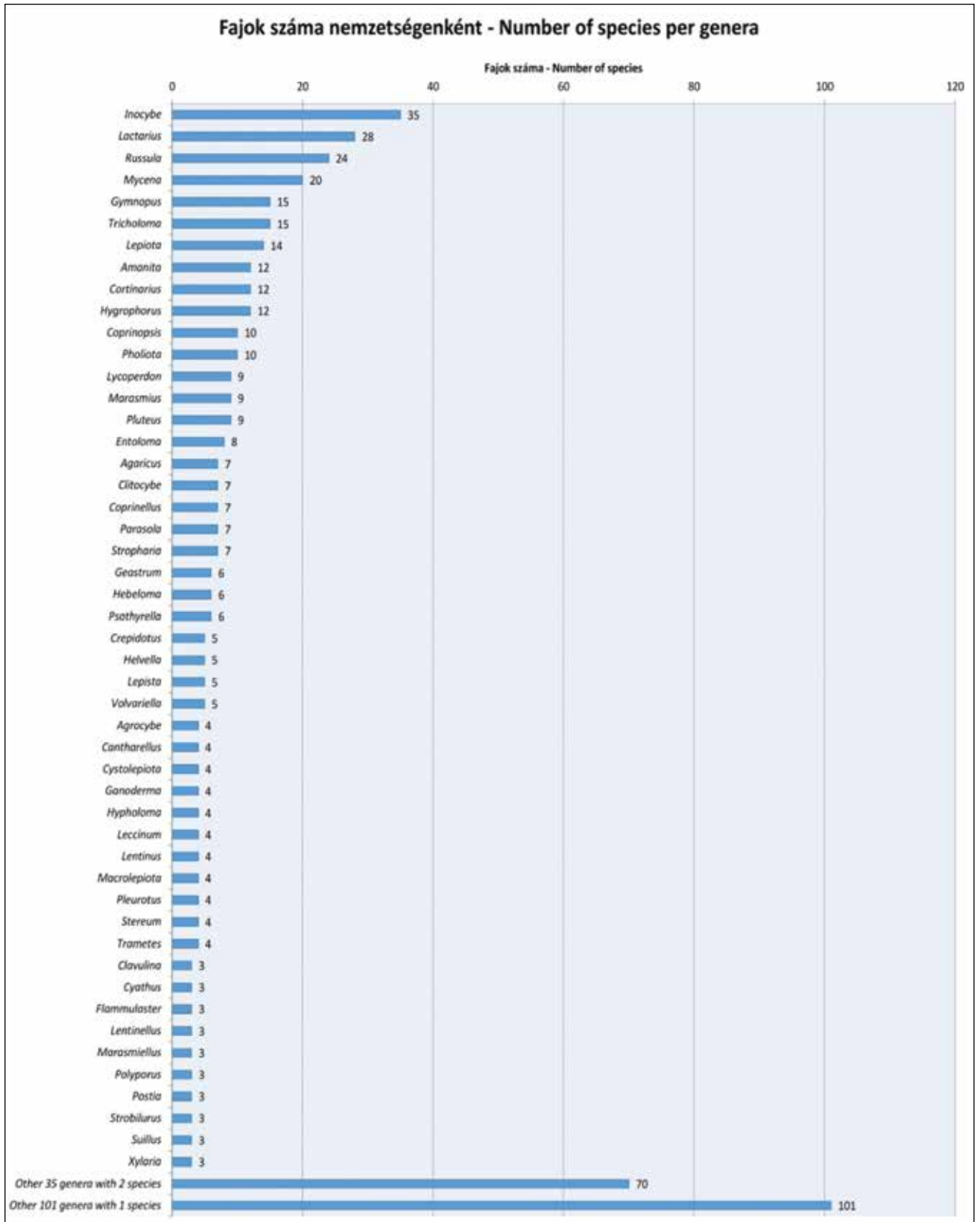


Fig. 2.2. ábra

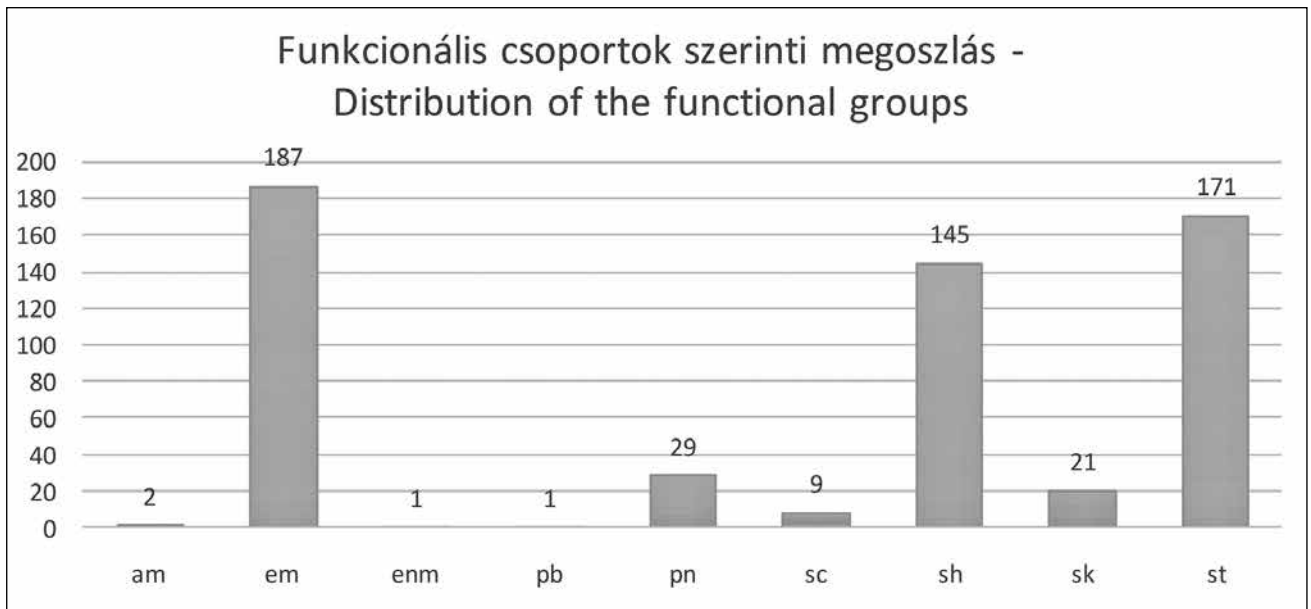


Fig. 3. ábra

am – mohához kötődő / associated with bryophytes

em – ektomikorrhízás / ectomycorrhizal

enm – ektendomikorrhízás / ectendomycorrhizal

pb – biotróf parazita / biotrophic parasite

pn – nekrotróf parazita / necrotrophic parasite

sc – koprofil / coprophytic saprotroph

sh – fán élő szaprotróf / lignicolous saprotroph

sk – egyéb növényi maradványokon élő szaprotróf / herbicolous saprotroph

st – talajlakó szaprotróf / terrestrial saprotroph

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 42–43.

NEW DATA ON MACROFUNGI OF HOGHIZ REGION (TRANSYLVANIA, ROMANIA)

Balázs SZÁSZ

Olthévíz /Hoghiz 292, balazszasz@yahoo.com

Keywords: macrofungi, mapping, Natura2000 SCI-Bogata forest, Hoghiz, Persani-mountains.

Abstract:

Present paper contains a list of 160 species of macromycetes documented with fungaria collected around Hoghiz between 2000 and 2013 and determined by the author, indicating the rare species collected in the area of Natura 2000 SCI – Bogata forest natural reservation and those included in the Red List of Romanian Macromycetes. A systematic overview of the so far published 560 taxa by the author around Hoghiz is presented.

INTRODUCTION

As a result of the new field researches and partial processing of the older fungaria collections the number of macromycetes collected and documented by the author around Hoghiz increased with another 160 taxa, thus the list (SZÁSZ 2013 – 400 taxa) at present contains 560 taxa. Out of the 160 species published in the present work publication of four species has already been done: *Inocybe erubescens*, *fraudans*, *godeyi*, *incarnata* (SZÁSZ 2012), but since this was done without mentioning all of the occurrence data, these species are published again here.

MATERIAL AND METHODS

The documentation of fungi was done with fungaria, in some part of the collections notes were made and in most of the cases photos were taken. The preparation of the fungi in the case of the older collections was done with the modified Herpell method, in the case of newer collections was done by drying. The microscopical observations were done in the case of 181 collections with a B4-Optech-Biostar microscope provided with oil immersion lens, with use of Melzer reagent, ammonia and KOH aqueous solution.

In the case of all data I publish the UTM codes, in the case of own data the UTM 2×2 km codes, in the cases of data from ȘTEFUREAC *et al.* (1972) the UTM 10×10 km codes (LL68ST, LL78ST – 13 species).

The identification of fungi is based on the references mentioned in my first publication (SZÁSZ 2013, http://www.gombasz.ro/letoltes/moeszia_7-8.pdf) and the following works: ALESSIO & REBAUDENGO (1980), BON (1998), CANDUSSO & LANZONI (1990), ESTEVE-RAVENTOS & CABALLERO MORENO (2009), FERRARI (2006, 2010), KRIEGLSTEINER & GMINDER (2010), KUYPER (1986), NOORDELOOS (2011), STANGL (2011).

The used nomenclature is based on the Index fungorum (KIRK – accessed September 2016).

For the listing of the fungi species I followed the classification used by ARNOLDS *et al.* (1995), but the systematic division of the full species list (560 taxa) can be found in the annex.1.

The systematical division is based on the work of KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), in the case of species absent from it data from Index fungorum (KIRK – accessed September 2016) were used, the completion of the groups above family levels was done based on the work of ȘESAN & TĂNASE (2006).

The distribution of the functional groups is based on the work of ARNOLDS *et al.* (1995), those species that could have more than one function were distributed in the groups according to my own observations.

RESULTS AND DISCUSSION

In the present work I publish 523 own data of 160 species (the three data from 2011.08.17 is a result of a common collecting with Győző Zsigmond). Considering also earlier data, 589 taxa (586 species, 2 varieties, 1 form) are documented from the territory of Middle and North Persani-mountains, and 585 taxa (583 species, 1 varieties, 1 form) from the surroundings of Hoghiz, out of these 499 own data are the first regarding the Middle and North Persani-mountains and 501 own data are the first regarding the surroundings of Hoghiz. With regard to the whole of the Persani-mountains, taking into account the data from Vulcan published by POP & SOLTÉSZ (2001), (annex 2) the number of documented taxa is 605 (602 species, 2 varieties, 1 form), out of these for 464 taxa own data are the first regarding the Persani-mountains.

Based on the map published by LÁZÁR (2003) I publish new data for 10 species for Szeklerland: *Onygena equina*, *Coprinopsis cordispora*, *Inocybe calospora*, *Inocybe hirtelloides*, *Inocybe incarnata*, *Lepiota echinella*, *Leratiomyces laetissimus*, *Mycena meliigena*, *Parasola misera*, *Parasola cf. schroeteri*. It should be noted that the Szeklerland's delimitation on the aforementioned map does not match with the historical Szeklerland's borders, thus none of the published 2024 own data was recorded from the historical Szeklerland's territory. I mark (* – 20 species) the other species too which are not yet documented from Szeklerland.

To my knowledge 26 species doesn't have published Romanian data (***), but since a Romanian checklist of macromycetes still doesn't exist this number should be treated with restraint. Out of the 16 species published in my first publication (SZÁSZ 2013) as new to Romania two species actually have been published already: *Psathyrella multipedata* (POP & BÎNȚINȚAN 2000) and *Cystolepiota hetieri* (as *Lepiota hetieri* POP 1982), thus the presumably total number of new species to Romania is 40.

In the case of the rare species I highlight those which were found in the area of Bogata forest – Natura 2000 natural reservation (N2000) referring to the works of COURTECUISE & DUHEM (2007) [R, R-RR, →RR] and ARNOLDS *et al.* (1995) [1, 2, 3. categories]. Taking into consideration the present work's data (including the 24 species – with two red listed species *Rickenella fibula*, *Volvariella murinella* – already published in my first publication but without occurrence data in the area of the natural reservation, annex 3.) from the area of Bogata forest – Natura 2000 natural reservation the presence of 405 taxa is documented.

The distribution per quadrats can be seen in annex 4.1 and annex 4.2.

There were identified 10 red listed species (TĂNASE & POP 2005), so the total number of the red listed species has increased to 43, which represents 7,67 percent of the number of species (560). These 43 species represent almost a quarter (24,02%) of the species included in the Red list of Romanian macrofungi. Divided in categories: near threatened (NT) 32 species, vulnerable (VU) 9 species, endangered (EN) 2 species. Out of the 43 species 34 are documented from the area of the Natura 2000 natural reservation, Site of Community Importance (SCI) - Bogata forest with the following categories: NT 26, VU 6 és EN 2 (so far 23 species are documented only from the area of the natural reservation: NT 17, VU 4, EN 2.) Fig.1.

Systemically the published 560 taxa is represented by 16 orders, 67 families and 185 genera.

The division of orders based on species number, genera number and families number can be seen in annex.5. The most representative orders based on the families number are the *Agaricales* with 26 families followed by the *Boletales*, *Helotiales*, *Pezizales*, *Polyporales* and *Russulales* with 5 families each of them. The remaining 10 orders comprise 16 families. The most representative orders based on the genera number are the *Agaricales* with 95 genera, followed by the *Polyporales* with 23 genera, the *Boletales* with 18 genera and the *Russulales* and *Pezizales* with 8 genera each of them. The remaining 11 orders comprise 33 genera. The most species rich orders are the *Agaricales* with 362 species (representing 64,6 percent of the total number of taxa), the *Russulales* with 64 species, the *Polyporales* with 40 species, the *Boletales* with 30 species, the *Pezizales* with 13 species and the *Cantharellales* with 11 species. The remaining 10 orders comprise 40 species.

Out of the 65 families the most species rich are the *Agaricaceae* and the *Russulaceae* with 52 species each of them, followed by the *Crepidotaceae* with 40 species, the *Tricholomataceae* with 38 species, the *Strophariaceae* with 33 species and the *Psathyrellaceae* with 32 species (Fig. 2.1).

Out of the 185 genera the most species rich are the *Inocybe* with 35 species, followed by the *Lactarius* (28), *Russula* (24), *Mycena* (20), *Tricholoma* (15), *Gymnopus* (15), *Lepiota* (14), *Amanita* (12), *Cortinarius* (12), *Hygrophorus* (12), *Pholiota* (10), *Coprinopsis* (10) (Fig. 2.2).

Based on the functional groups most of the species are mycorrhizal (188 species, with 1 ectendomycorrhizal species - enm - and 187 ectendomycorrhizal species - em), the terrestrial saprotroph (st; 171) and lignicolous species (174) number being significant too. The majority of the lignicolous species is saprotrophe lignicolous (sh; 145), a smaller part being necrotrophic parasite (pn; 29). The distribution of functional groups can be seen on Fig.3.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 44–52.

ADATOK A BARÓTI- ÉS A BODOKI-HEGYSÉG NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ

PÁL-FÁM Ferenc¹, SZÁSZ Balázs², SZILVÁSY Edit³, BENEDEK Lajos⁴

¹ Kaposvári Egyetem, Növénytudományi Intézet, pff3@hotmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balazszasz@yahoo.com

³ 3728 Kelemér, Tompa M. u. 13, lilapereszke@gmail.com

⁴ Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növénytani Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

Kulcsszavak: nagygomba, Baróti- és Bodoki-hegység, jellemzés.

Kivonat:

Jelen munka a Baróti- és a Bodoki-hegységben 2010 augusztusában a László Kálmán Gombászgye-
sület gombásztábora alatt a résztvevők által gyűjtött nagygomba-taxonok listáját tartalmazza. A 8
gyűjtési helyszín a két hegységben egymástól relatív távol helyezkedik el, Árkos község 50 kilométeres
környezetében. A gyűjtések az alábbi élőhelyeken történtek: *Hieracio rotundati-Piceetum* és *Symphyto*
cordati-Fagetum, *Carpino-Fagetum*, *Quercus (petraeae)-Carpinetum*, *Carici montanae-Quercetum*
petraeae, *Luzulo (albidae)-Quercetum petraeae*. A begyűjtött 279 taxon nagy része fungáriumi lappal
és/vagy fotóval került dokumentálásra.

BEVEZETÉS

A Baróti-hegység Sepsiszentgyörgy várostól nyugatra és északnyugatra helyezkedik el. Délről a Barcaság, nyugatról a Ba-
róti-medence, majd a Persányi-hegység, északról a Hargita, míg keletről a Bodoki-hegység határolja. Legmagasabb pontja a
Sugásfürdő fölötti Görgő-csúcs (1017 m). Geológiailag főleg krétakori homokkövek, de kisebb mennyiségben agyagok, márgák,
mészmárgák és konglomerátok alkotják (KISGYÖRGY & KÓNYA 1973). A hegység talajtanilag változatos. Alapvetően barna erdő-
talajok és podzolosodott barna erdőtalajok jellemzik, de előfordulnak podzolos vázталajok és öntéstalajok is (TOMPA & FÉDER
1973). A hegységet a nyugati nedves szeleknek kitett hegyvidéki klíma jellemzi. Az éves középhőmérséklet 6°C. A leghidegebb
hónap (január) középhőmérséklete -4°C a hegytetőn, -6°C a völgyekben, a legmelegebbé (július) pedig 14°C a hegytetőn, 16°C
a völgyekben. Az éves átlagos csapadékmennyiség 600-700 mm, ami a fenti hőmérsékleti adatok tükrében nedves klímát jelent
(PEAHĀ 1974). Vegetáció szempontjából a hegység a tölgyes (peremvidék), gyertyános-tölgyes és bükkös (hegyoldalak, hegy-
tető) zónában helyezkedik el. A legjellemzőbb, nagy területeket borító zonális növénytársulások: a bükkös (*Symphyto cordati-
Fagetum siculum*); a gyertyános-bükkös (*Carpino-Fagetum siculum*); a gyertyános-tölgyes (*Quercus-Carpinetum transsilvanicum*);
és a hegyisásos kocsánytalan tölgyes (*Carici montanae-Quercetum petraeae*). Az edafikus erdők közül nagy területet borítanak a
mészkerülő kocsánytalan tölgyes (*Luzulo-Quercetum petraeae transsilvanicum*) állományai. Ezek mellett kisebb állományokban
a patakparti reketyefűz cserjések (*Calamagrosti-Salicetum cinereae*) és füzesek (*Salicetum albae-fragilis*), valamint a meredekebb
oldalakon a *Luzulo-Quercus-Carpinetum fagetosum* társulások is képviseltek (GERGELY et al. 1973).

A Bodoki-hegység a Baróti-hegység keleti részén helyezkedik el. Északról a Csíki-havasok, keletről a Háromszéki-havasok,
míg délről a Bodzai-havasok határolják. Legmagasabb pontja a Kő möge (1240 m). A hegység északi részén helyezkedik a
vulkanikus Csomád, mely földrajzilag a Bodoki-hegységhez, de geológiailag a Hargitához tartozik. Az erdélyi trachithegylánc
egyik tagja (KISGYÖRGY & KÓNYA 1973). A Baróti-hegységhez hasonlóan barna erdőtalajok és podzolosodott barna erdőtalajok
jellemzik, kis mértékben podzolos vázталajok és öntéstalajok (TOMPA & FÉDER 1973). A hegységet a nyugati nedves szeleknek
kitett hegyvidéki klíma jellemzi. Az éves középhőmérséklet 6°C. A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete -4°C, a
legmelegebbé (július) pedig 16°C. Az éves átlagos csapadékmennyiség 600-700 mm, ami szintén nedves klímát jelent (PEAHĀ
1974). A hegység a tölgyes (peremvidék), gyertyános-tölgyes és bükkös zónában helyezkedik el, a Baróti-hegységnél felsorolt
növénytársulások jellemzik. Kivételt képez a Csomád, mely ugyan a bükkös zóna része, de az erdészeti tevékenység miatt nagy
területeket borít lucos (*Hieracio rotundati-Piceetum*), míg a Szent Anna-tó mellett és a Mohos területén tőzeges állományok van-
nak: tőzeges erdeifenyves (*Pino-Sphagnetum magellanici*); tőzeges lucos (*Sphagno-Piceetum*); tőzeges égeres (*Sphagno-Alnetum*); és
tőzeges nyíres (*Sphagno-Betuletum pubescentis*). DOINA (coord. 1993)

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	Á	B	D	E	M	SE	SU	SZA
<i>Amanita rubescens</i> Pers.	<i>Amanita rubescens</i> (Pers.:Fr.)Gray				1			1	1
<i>Amanita strobiliformis</i> (Paulet ex Vittad.) Bertill.	<i>Amanita strobiliformis</i> (Paul.:Vitt.)Bertil.	1							
<i>Amanita vaginata</i> (Bull.) Lam.	<i>Amanita vaginata</i> (Bull.:Fr.)Vitt.				1			1	1
<i>Armillaria mellea</i> (Vahl) P. Kumm.	<i>Armillaria mellea</i> (Vahl.:Fr.)Karst. s.str.				1				
<i>Artomyces pyxidatus</i> (Pers.) Jülich	<i>Artomyces pyxidatus</i> (Pers.:Fr.)Jülich				1				
<i>Atractosporocybe inornata</i> (Sowerby) P. Alvarado, G. Moreno & Vizzini	<i>Clitocybe inornata</i> (Sow.:Fr.)Gill.								1
<i>Auricularia auricula-judae</i> (Bull.) Quél.	<i>Auricularia auriculajudae</i> (Bull.ex Fr.) Wettst.						1		
<i>Auriscalpium vulgare</i> Gray	<i>Auriscalpium vulgare</i> Gray	1							
<i>Bjerkandera adusta</i> (Willd.) P. Karst.	<i>Bjerkandera adusta</i> (Willd.:Fr.)Karst				1				
<i>Boletus aereus</i> Bull.	<i>Boletus aereus</i> Bull.:Fr.								1
<i>Boletus edulis</i> Bull.	<i>Boletus edulis</i> Bull.:Fr.							1	1
<i>Boletus ferrugineus</i> Schaeff.	<i>Xerocomus subtomentosus</i> var. <i>ferruginosus</i> (Schaeff.)Krglst.							1	
<i>Boletus pinophilus</i> Pilát & Dermek	<i>Boletus pinophilus</i> Pil.& Dermek		1						
<i>Boletus reticulatus</i> Schaeff.	<i>Boletus reticulatus</i> Schaeffer				1				
<i>Boletus subtomentosus</i> L.	<i>Xerocomus subtomentosus</i> (L.:Fr.)Quél.				1				
<i>Bulgaria inquinans</i> (Pers.)Fr.	<i>Bulgaria inquinans</i> (Pers.)Fr.							1	
<i>Butyriboletus fechtneri</i> (Velen.) Arora & J.L. Frank	<i>Boletus fechtneri</i> Velen.				1				
<i>Caloboletus calopus</i> (Pers.) Vizzini	<i>Boletus calopus</i> Fr.								1
<i>Calocera viscosa</i> (Pers.) Fr.	<i>Calocera viscosa</i> (Pers.:Fr.)Fr.							1	1
<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	1			1			1	1
<i>Cantharellus cinereus</i> (Pers.) Fr.	<i>Cantharellus cinereus</i> Pers.:Fr.				1				
<i>Cantharellus friesii</i> Quél.	<i>Cantharellus friesii</i> Quél.		1						1
<i>Cerioporus leptcephalus</i> (Jacq.) Zmitr.	<i>Polyporus leptcephalus</i> Jacq.:Fr.				1				1
<i>Chalciporus piperatus</i> (Bull.) Bataille	<i>Boletus piperatus</i> Bull.:Fr.				1			1	
<i>Chlorociboria aeruginascens</i> (Nyl.) Kanouse ex C.S. Ramamurthi, Korf & L.R. Batra	<i>Chlorociboria aeruginascens</i> (Nyl.) Kanouse ex Rama., Korf &	1							
<i>Chlorophyllum rachodes</i> (Vittad.) Vellinga	<i>Macrolepiota rachodes</i> (Vitr.)Singer				1				
<i>Chroogomphus helveticus</i> (Singer) M.M. Moser	<i>Gomphidius helveticus</i> Singer							1	
<i>Clavulina cinerea</i> (Bull.) J. Schröt.	<i>Clavulina cinerea</i> (Bull.:Fr.)Schroeter				1				
<i>Clavulina coralloides</i> (L.) J. Schröt.	<i>Clavulina cristata</i> (Fr.)Schroeter							1	1
<i>Clitocybe gibba</i> (Pers.) P. Kumm.	<i>Clitocybe gibba</i> (Pers.:Fr.)Kummer				1			1	1
<i>Clitocybe nebularis</i> (Batsch) P. Kumm.	<i>Clitocybe nebularis</i> (Batsch:Fr.)Kummer								1
<i>Clitocybe odora</i> (Bull.) P. Kumm.	<i>Clitocybe odora</i> (Bull.:Fr.)Kummer				1			1	
<i>Clitopilus geminus</i> (Paulet) Noordel. & Co-David	<i>Rhodocybe gemina</i> (Fr.)Kuyper & Noordel.						1		
<i>Coltricia perennis</i> (L.) Murrill	<i>Coltricia perennis</i> (L.:Fr.)Murrill					1			
<i>Collybia tuberosa</i> (Bull.) P. Kumm.	<i>Microcollybia tuberosa</i> (Bull.:Fr.)Lennox					1			
<i>Coprinus comatus</i> (O.F. Müll.) Pers.	<i>Coprinus comatus</i> (Muell.:Fr.)Pers.				1				
<i>Cortinarius alboviolaceus</i> (Pers.) Fr.	<i>Cortinarius</i> (Ser.) alboviolaceus (Pers.:Fr.)Fr.								1
<i>Cortinarius caperatus</i> (Pers.) Fr.	<i>Rozites caperatus</i> (Pers.:Fr.)Karst.				1			1	
<i>Cortinarius cinnabarinus</i> Fr.	<i>Cortinarius</i> (Tel.) cinnabarinus Fr.								1
<i>Cortinarius cotoneus</i> Fr.	<i>Cortinarius</i> (Lepr.) cotoneus Fr.				1				
<i>Cortinarius praestans</i> (Cordier) Gillet	<i>Cortinarius</i> (Phl.) praestans (Cord.)Gill.								1
<i>Cortinarius sanguineus</i> (Wulfen) Fr.	<i>Cortinarius</i> (Derm.) sanguineus (Wulf.:Fr.)Fr.								1
<i>Cortinarius semisanguineus</i> (Fr.) Gillet	<i>Cortinarius</i> (Derm.) semisanguineus (Fr.)Moser					1			

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglstainer)	Á	B	D	E	M	SE	SU	SZA
Cortinarius stillatitius Fr.	Cortinarius (Myx.) stillatitius Fr. ss.Bres.				1				
Cortinarius torvus (Fr.) Fr.	Cortinarius (Tel.) torvus (Bull.:Fr.)Fr.			1					
Craterellus cornucopioides (L.)Pers.	Craterellus cornucopioides (L.)Pers.				1				
Craterellus lutescens (Fr.) Fr.	Cantharellus tubaeformis var.lutescens (Fr.)Gill.								1
Craterellus tubaeformis (Fr.) Quél.	Cantharellus tubaeformis Bull.:Fr.				1				
Crepidotus mollis (Schaeff.) Staude	Crepidotus mollis (Schaeff.:Fr.)Staude								1
Cyanoboletus pulverulentus (Opat.) Gelardi, Vizzini & Simonini	Boletus pulverulentus Opat.								1
Cyathus striatus (Huds.) Willd.	Cyathus striatus (Huds.:Willd.)Pers.				1				
Cystoderma terrei (Berk. & Broome) Harmaja	Cystoderma terrei (Berk.& Br.)Harm.					1			
Cystolepiota hetieri (Boud.)Singer	Cystolepiota hetieri (Boud.)Singer				1				
Daedaleopsis tricolor (Bull.) Bondartsev & Singer	Daedaleopsis confragosa var.tricolor (Bull.)Bond.				1				
Delicatula integrella (Pers.) Fayod	Delicatula integrella (Pers.:Fr.)Fay.				1				
Echinoderma asperum (Pers.) Bon	Lepiota aspera (Pers.:Fr.)Quél.							1	
Entoloma rhodopolium (Fr.) P. Kumm.	Entoloma rhodopolium (Fr.)Kummer								1
Entoloma rhodopolium (Fr.) P. Kumm.	Entoloma rhodopolium forma nidorosum (Fr.)Noordel. 1989				1				
Entoloma sinuatum (Bull.) P. Kumm.	Entoloma eulividum Noord.				1				
Exobasidium juelianum Nannf.	Exobasidium juelianum Nannf.					1			
Fistulina hepatica (Schaeff.) With.	Fistulina hepatica (Schaeff.)Fr.							1	
Flammulaster carpophilus (Fr.) Earle ex Vellinga	Flammulaster carpophilus (Fr.)Earle				1				
Fomes fomentarius (L.) Gillet	Fomes fomentarius (L.:Fr.)Fr.					1			1
Fomitiporia robusta (P. Karst.) Fiasson & Niemelä	Phellinus robustus (Karst.)Bourd.& Galz.								1
Fomitopsis betulina (Bull.) B.K. Cui, M.L. Han & Y.C. Dai	Piptoporus betulinus (Bull.:Fr.)Karst				1	1			
Fomitopsis pinicola (Sw.) P. Karst.	Fomitopsis pinicola (Sw.:Fr.)Karst.					1			1
Ganoderma applanatum (Pers.) Pat.	Ganoderma lipsiense (Batsch)Atk.							1	1
Ganoderma lucidum (Curtis) P. Karst.	Ganoderma lucidum (Curt.:Fr.)Karst.				1				
Geastrum pectinatum Pers.	Geastrum pectinatum Pers.				1				
Geastrum quadrifidum DC. ex Pers.	Geastrum quadrifidum Pers.:Pers.							1	
Gloeophyllum odoratum (Wulfen) Imazeki	Gloeophyllum odoratum (Wulf.:Fr.) Imaz.		1						
Gloeophyllum sepiarium (Wulfen) P. Karst.	Gloeophyllum sepiarium (Wulf.:Fr.) Karst.		1						
Gomphidium glutinosus (Schaeff.) Fr.	Gomphidium glutinosus (Schaeff.:Fr.)Fr.				1				
Gomphus clavatus (Pers.) Gray	Gomphus clavatus (Pers.:Fr.)S.F.Gray							1	
Gymnopilus penetrans (Fr.) Murrill	Gymnopilus penetrans (Fr.:Fr.)Murr.					1			
Gymnopus androsaceus (L.) Della Maggiora & Trassinelli	Marasmius androsaceus (L.:Fr.)Fr.							1	
Gymnopus confluens (Pers.) Antonín, Halling & Noordel.	Collybia confluens (Pers.:Fr.)Kummer							1	
Gymnopus dryophilus (Bull.) Murrill	Collybia dryophila (Bull.:Fr.)Kummer				1	1			
Gymnopus foetidus (Sowerby) P.M. Kirk	Micromphale foetidum (Sow.:Fr.)Singer							1	
Gymnopus fusipes (Bull.) Gray	Collybia fusipes (Bull.:Fr.)Quél.				1				
Gymnopus hariolorum (Bull.) Antonín, Halling & Noordel.	Collybia hariolorum (DC.:Fr.)Quél.							1	
Gymnopus perforans (Hoffm.) Antonín & Noordel.	Micromphale perforans (Hoffm.& Fr.) S.F.Gray					1		1	
Gymnopus peronatus (Bolton) Gray	Collybia peronata (Bolt.:Fr.)Singer				1				
Gymnopus quercophilus (Pouzar) Antonín & Noordel.	Marasmius quercophilus Pouzar				1				
Gyroporus castaneus (Bull.) Quél.	Gyroporus castaneus (Bull.:Fr.)Quél.				1				

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglstainer)	Á	B	D	E	M	SE	SU	SZA
Gyroporus cyanescens (Bull.) Quél.	Gyroporus cyanescens (Bull.:Fr.)Quél.								1
Hapalopilus rutilans (Pers.) Murrill	Hapalopilus rutilans (Pers.:Fr.)Karst.			1					
Hebeloma crustuliniforme (Bull.) Quél.	Hebeloma longicaudum (Pers.:Fr.) Kumm. ss.Lge.					1			
Hebeloma radicosum (Bull.) Ricken	Hebeloma radicosum (Bull.:Fr.)Ricken				1				
Hebeloma sinapizans (Paulet) Gillet	Hebeloma sinapizans (Paulet:Fr.)Gill.							1	
Helvella lacunosa Afzel.	Helvella lacunosa Afz.:Fr.		1		1				
Hemileccinum depilatum (Redeuilh) Šutara	Boletus depilatus G.Redeuilh	1							
Hericium cirrhatum (Pers.) Nikol.	Creolophus cirratus (Pers.:Fr.)Karst.				1				
Hericium coralloides (Scop.) Pers.	Hericium coralloides (Scop.:Fr.)Gray				1				
Humaria hemisphaerica (F.H. Wigg.) Fuckel	Humaria hemisphaerica (Wigg.ex Gray) Fkl.				1				
Hydnum repandum L.	Hydnum repandum L.:Fr.				1			1	
Hydnum rufescens Pers.	Hydnum repandum var.rufescens (Fr.) Barla								1
Hygrocybe cantharellus (Fr.) Murrill	Hygrocybe cantharellus (Fr.) Murrill								1
Hygrocybe chlorophana (Fr.) Wünsche	Hygrocybe chlorophana (Fr.:Fr.) Wuensche				1				
Hygrocybe conica (Schaeff.) P. Kumm.	Hygrocybe conica (Schaeff.:Fr.)Kummer		1					1	
Hygrophorus discoxanthus (Fr.)Rea	Hygrophorus discoxanthus (Fr.)Rea		1					1	
Hygrophorus persicolor Ricek	Hygrophorus persicolor Ricek							1	
Hygrophorus russula (Schaeff.) Kauffman	Hygrophorus russula (Schaeff.:Fr.)Quél.				1				
Hymenopellis radicata (Relhan) R.H. Petersen	Xerula radicata (Relhan:Fr.)Doerfelt							1	1
Hypholoma epixanthum (Fr.) Quél.	Hypholoma epixanthum (Fr.) Quél.							1	
Hypholoma fasciculare (Huds.) P. Kumm.	Hypholoma fasciculare (Huds.:Fr.) Kummer				1			1	1
Imleria badia (Fr.) Vizzini	Xerocomus badius (Fr.)Kühner ex Gilb.							1	1
Inocybe adaequata (Britzelm.) Sacc.	Inocybe adaequata (Britz.)Sacc.				1				
Inocybe petiginosa (Fr.) Gillet	Inocybe petiginosa (Fr.:Fr.)Gill.							1	
Kuehneromyces mutabilis (Schaeff.) Singer & A.H. Sm.	Kuehneromyces mutabilis (Schaeff.:Fr.) Sing.& Sm.				1	1		1	
Laccaria amethystina Cooke	Laccaria amethystea (Bull.)Murr.				1			1	1
Laccaria bicolor (Maire) P.D. Orton	Laccaria bicolor (Mre.)Orton			1					
Laccaria laccata (Scop.) Cooke	Laccaria laccata (Scop.:Fr.)Berk.& Br.				1				
Laccaria proxima (Boud.)Pat.	Laccaria proxima (Boud.)Pat.							1	
Lactarius azonites (Bull.) Fr.	Lactarius azonites Bull.:Fr.								1
Lactarius blennius (Fr.) Fr.	Lactarius blennius Fr.							1	1
Lactarius camphoratus (Bull.)Fr.	Lactarius camphoratus (Bull.)Fr.				1				
Lactarius chrysorrheus Fr.	Lactarius chrysorrheus Fr.				1			1	
Lactarius circellatus Fr.	Lactarius circellatus Fr.				1				
Lactarius deterrimus Gröger	Lactarius deterrimus Gröger		1					1	
Lactarius helvus (Fr.) Fr.	Lactarius helvus Fr.								1
Lactarius pergamenus (Sw.) Fr.	Lactarius pergamenus (Sw.:Fr.)Fr.				1				
Lactarius piperatus (L.) Pers.	Lactarius piperatus (L.:Fr.)Gray (ss. Mos.1983)	1			1			1	
Lactarius pterosporus Romagn.	Lactarius pterosporus Romagn.				1				
Lactarius quietus (Fr.)Fr.	Lactarius quietus (Fr.)Fr.				1				
Lactarius romagnesii Bon	Lactarius romagnesii Bon								1
Lactarius rufus (Scop.) Fr.	Lactarius rufus (Scop.:Fr.)Fr.					1		1	
Lactarius serifluus (DC.) Fr.	Lactarius serifluus (DC.:Fr.)Fr.				1				
Lactarius tabidus Fr.	Lactarius theiogalus (Bull.:Fr.)Gray					1			
Lactarius turpis (Weinm.)Fr.	Lactarius turpis (Weinm.)Fr.							1	
Lactarius vietus (Fr.)Fr.	Lactarius vietus (Fr.)Fr.					1			
Lactarius volemus (Fr.)Fr.	Lactarius volemus (Fr.)Fr.				1			1	

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglstainer)	Á	B	D	E	M	SE	SU	SZA
Laeticutis cristata (Schaeff.) Audet	Scutigera cristata (Pers.:Fr.)Bond.& Singer		1					1	
Leccinellum griseum (Quél.) Bresinsky & Manfr. Binder	Leccinum griseum (Quél.)Singer				1				
Leccinum versipelle (Fr. & Hök) Snell	Leccinum versipelle (Fr.)Snell				1				
Lentinus substrictus (Bolton) Zmitr. & Kovalenko	Polyporus ciliatus Fr.:Fr.				1				
Lenzites betulina (L.) Fr.	Lenzites betulinus (L.)Fr.				1				
Lepiota clypeolaria (Bull.) P. Kumm.	Lepiota clypeolaria (Bull.:Fr.)Kummer				1			1	1
Lepiota cristata (Bolton) P. Kumm.	Lepiota cristata (Bolt.:Fr.)Kummer								1
Lepiota magnispora Murrill	Lepiota ventriosospora Reid							1	
Leucoagaricus nymphaeum (Kalchbr.) Bon	Macrolepiota puellaris (Fr.)Mos.							1	
Leucocortinarium bulbiger (Alb. & Schwein.) Singer	Leucocortinarium bulbiger (Alb.& Schw.:Fr.)Singer				1			1	
Leucopaxillus lepistoides (Maire) Singer	Leucopaxillus lepistoides (R.Mre.)Sing.	1							
Lichenomphalia umbellifera (L.) Redhead, Lutzoni, Moncalvo & Vilgalys	Clitocybe ericetorum Bull.:Quél.								1
Limacella glioderma (Fr.)R.Mre.	Limacella glioderma (Fr.)R.Mre.							1	
Lycoperdon echinatum Pers.	Lycoperdon echinatum Pers.:Pers.				1			1	
Lycoperdon excipuliforme (Scop.) Pers.	Calvatia excipuliformis (Scop.:Pers.) Perdeck								1
Lycoperdon molle Pers.	Lycoperdon molle Pers.:Pers.								1
Lycoperdon nigrescens Pers.	Lycoperdon foetidum Bonord.								1
Lycoperdon perlatum Pers.	Lycoperdon perlatum Pers.:Pers.				1			1	
Lycoperdon utrifforme Bull.	Calvatia utriformis (Bull.:Pers.)Jaap							1	
Macrolepiota gracilentia (Krombh.) Wasser	Macrolepiota gracilentia (Fr.)Mos.				1				
Macrolepiota procera (Scop.) Singer	Macrolepiota procera (Scop.:Fr.)Sing.				1				
Marasmiellus ramealis (Bull.) Singer	Marasmiellus ramealis (Bull.:Fr.)Singer				1			1	
Marasmius cohaerens (Pers.) Cooke & Quél.	Marasmius cohaerens (Pers.:Fr.)Fr.				1				
Marasmius oreades (Bolton) Fr.	Marasmius oreades (Bolt.:Fr.)Fr.	1							
Marasmius rotula (Scop.) Fr.	Marasmius rotula (Scop.:Fr.)Fr.				1			1	
Marasmius torquescens Quél.	Marasmius torquescens Quél.				1			1	
Marasmius wynneae Berk. & Broome	Marasmius wynnei Berk.& Br.	1							
Megacollybia platyphylla (Pers.) Kotl. & Pouzar	Megacollybia platyphylla (Pers.:Fr.)Kotl. & Pouz.				1				1
Meripilus giganteus (Pers.) P. Karst.	Meripilus giganteus (Pers.:Fr.)Karst.	1							
Mucidula mucida (Schrاد.) Pat.	Oudemansiella mucida (Schrاد.:Fr.) v.Höhnel								1
Mutinus caninus (Huds.) Fr.	Mutinus caninus (Huds.:Pers.)Fr.							1	
Mycena crocata (Schrاد.) P. Kumm.	Mycena crocata (Schrاد.:Fr.)Kummer								1
Mycena galericulata (Scop.) Gray	Mycena galericulata (Scop.:Fr.)Gray				1				
Mycena haematopus (Pers.) P. Kumm.	Mycena haematopus (Pers.:Fr.)Kummer								1
Mycena pelianthina (Fr.)Quél.	Mycena pelianthina (Fr.)Quél.				1			1	1
Mycena pura (Pers.) P. Kumm.	Mycena pura (Pers.:Fr.)Kummer				1			1	1
Mycena renati Quél.	Mycena renati Quél.							1	
Mycena rosea Gramberg	Mycena rosea (Bull.)Gramb.				1				1
Mycena sanguinolenta (Alb. & Schwein.) P. Kumm.	Mycena sanguinolenta (Alb.& Schw.:Fr.) Kummer				1	1			
Mycena stylobates (Pers.) P. Kumm.	Mycena stylobates (Pers.:Fr.)Kummer								1
Mycetinis alliaceus (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin	Marasmius alliaceus (Jacq.:Fr.)Fr.				1			1	1
Mycetinis scorodoni (Fr.) A.W. Wilson & Desjardin	Marasmius scorodoni (Fr.:Fr.)Fr.	1							
Neoboletus luridiformis (Rostk.) Gelardi, Simonini & Vizzini	Boletus luridiformis Rostk. in Sturm				1				1

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	Á	B	D	E	M	SE	SU	SZA
Nidularia deformis (Willd.) Fr.	Nidularia deformis (Willd.:Pers.)Fr. & Nordholm			1					
Onnia tomentosa (Fr.) P. Karst.	Onnia tomentosa (Fr.)Karst.	1				1			1
Otidea onotica (Pers.) Fuckel	Otidea onotica (Pers.)Fckl.							1	
Panaeolus semiovatus (Sowerby) S. Lundell & Nannf.	Panaeolus semiovatus (Sowerby) S. Lundell & Nannf.				1			1	
Panellus stipticus (Bull.) P. Karst.	Panellus stypticus (Bull.:Fr.)Karst.							1	
Paralepista gilva (Pers.) Vizzini	Lepista flaccida f.gilva (Pers.:Fr.)Krglst.							1	
Paxillus involutus (Batsch) Fr.	Paxillus involutus (Batsch:Fr.)Fr.				1				1
Phallus impudicus L.	Phallus impudicus L.:Pers.				1				
Picipes badius (Pers.) Zmitr. & Kovalenko	Polyporus badius (Pers.:S.F.Gray)Schw.				1				
Pleurotus pulmonarius (Fr.) Quél.	Pleurotus pulmonarius (Fr.)Quél.					1			
Pluteus cervinus (Schaeff.) P. Kumm.	Pluteus cervinus (Schaeff.)Kummer				1				
Pluteus leoninus (Schaeff.) P. Kumm.	Pluteus leoninus (Schaeff.:Fr.)Kummer				1			1	
Polyporus umbellatus (Pers.) Fr.	Polyporus umbellatus Pers.:Fr.				1				
Postia stiptica (Pers.) Jülich	Spongiporus stypticus (Pers.:Fr.)David				1				
Postia subcaesia (A. David) Jülich	Spongiporus subcaesius (David)David								1
Protostropharia semiglobata (Batsch) Redhead, Moncalvo & Vilgalys	Stropharia semiglobata (Batsch:Fr.)Quél.				1				
Psathyrella candolleana (Fr.) Maire	Psathyrella candolleana (Fr.)Mre.				1				
Pseudocraterellus undulatus (Pers.) Rauschert	Pseudocraterellus undulatus (Pers.:Fr.) Rauschert				1				
Pycnoporus cinnabarinus (Jacq.) P. Karst.	Pycnoporus cinnabarinus (Jacq.:Fr.) Karst.			1					
Ramaria botrytis (Pers.) Ricken	Ramaria botrytis (Pers.:Fr.)Ricken							1	
Ramaria formosa (Pers.) Quél.	Ramaria formosa (Pers.:Fr.)Quél.				1				
Ramaria subbotrytis (Coker)Corner	Ramaria subbotrytis (Coker)Corner				1			1	
Rhodocollybia butyracea (Bull.) Lennox	Collybia butyracea var.asema Fr.				1				
Rhodocollybia butyracea (Bull.) Lennox	Collybia butyracea var.butyracea (Bull.:Fr.)Quél.					1			
Rickenella fibula (Bull.) Raithelth.	Rickenella fibula (Bull.:Fr.)Raith.				1				
Ripartites tricholoma (Alb. & Schwein.) P. Karst.	Ripartites tricholoma (Alb.& Schw.:Fr.) Karst.				1	1			
Roridomyces roridus (Fr.) Rexer	Mycena rorida (Scop.:Fr.)Quél.							1	
Russula acrifolia Romagn.	Russula acrifolia Romagn.				1				
Russula aeruginea Lindblad ex Fr.	Russula aeruginea Lindbl.				1				
Russula atropurpurea (Krombh.) Britzelm.	Russula atropurpurea (Krbh.)Britz, non Peck				1				
Russula aurea Pers.	Russula aurea Pers.				1				
Russula claroflava Grove	Russula claroflava Grove					1			
Russula cyanoxantha (Schaeff.) Fr.	Russula cyanoxantha (Schaeff.)Fr. f. peltereaui Sing.				1				1
Russula cyanoxantha (Schaeff.)Fr.	Russula cyanoxantha (Schaeff.)Fr.				1			1	1
Russula decolorans (Fr.) Fr.	Russula decolorans Fr.					1			
Russula delica Fr.	Russula delica Fr.				1				
Russula emetica (Schaeff.) Pers.	Russula emetica (Schaeff.)Pers.:Fr.	1							
Russula farinipes Romell	Russula farinipes Rom.ap.Britz.				1				
Russula fellea (Fr.) Fr.	Russula fellea Fr.				1				
Russula foetens Pers.	Russula foetens (Pers.:Fr.)Fr.				1				
Russula fragilis Fr.	Russula fragilis (Pers.:Fr.)Fr.				1	1			
Russula grata Britzelm.	Russula grata Britz.							1	1
Russula grisea Fr.	Russula grisea (Pers.)Fr. ss.str.								1
Russula integra (L.) Fr.	Russula integra L.:Fr.							1	
Russula mustelina Fr.	Russula mustelina Fr.								1
Russula nigricans Fr.	Russula nigricans (Bull.)Fr.				1				
Russula olivacea (Schaeff.) Fr.	Russula olivacea (Schaeff.)Pers.		1		1				1

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	Á	B	D	E	M	SE	SU	SZA
Russula paludosa Britzelm.	Russula paludosa Britz.					1			
Russula persicina Krombh.	Russula persicina Krbh.em.Melz.& Zv.					1			
Russula queletii Fr.	Russula queletii Fr. in Quél.							1	
Russula risigallina (Batsch) Sacc.	Russula lutea (Huds.:Fr.)Gray							1	
Russula rosea Pers.	Russula rosea Pers.				1				1
Russula subterfucata Romagn.	Russula subterfucata Romagn.								1
Russula vesca Fr.	Russula vesca Fr.				1				1
Russula virescens (Schaeff.)Fr.	Russula virescens (Schaeff.)Fr.				1				
Russula xerampelina (Schaeff.) Fr.	Russula xerampelina (Schff.)Fr.					1			
Schizophyllum commune Fr.	Schizophyllum commune Fr.:Fr.				1				1
Scleroderma areolatum Ehrenb.	Scleroderma areolatum Ehrenb.				1			1	
Scleroderma citrinum Pers.	Scleroderma citrinum Pers.								1
Scleroderma meridionale Demoulin & Malençon	Scleroderma meridionale Demoulin & Malençon				1				
Scleroderma verrucosum (Bull.) Pers.	Scleroderma verrucosum Bull.:Pers.	1							
Stereum hirsutum (Willd.) Pers.	Stereum hirsutum (Willd.:Fr.)Gray				1				
Suillellus caucasicus (Singer ex Alessio) Blanco-Dios	Suillellus caucasicus (Singer ex Alessio) Blanco-Dios				1				
Suillellus luridus (Schaeff.) Murrill	Boletus luridus Schaeff.:Fr.							1	
Suillus granulatus (L.) Roussel	Suillus granulatus (L.:Fr.)Kuntze				1				1
Suillus grevillei (Klotzsch) Singer	Suillus grevillei (Klotzsch:Fr.)Singer				1				
Suillus variegatus (Sw.) Richon & Roze	Suillus variegatus (Sw.:Fr.)O.Kuntze					1			
Tapinella panuoides (Fr.) E.-J. Gilbert	Paxillus panuoides Fr.							1	
Thelephora terrestris Ehrh.	Thelephora terrestris Ehr.ex Willd.:Fr.								1
Trametes gibbosa (Pers.) Fr.	Trametes gibbosa (Pers.:Fr.)Fr.				1			1	
Trametes hirsuta (Wulfen) Lloyd	Trametes hirsuta (Wulf.:Fr.)Pilát				1				
Trametes pubescens (Schumach.) Pilát	Trametes pubescens (Schum.:Fr.)Pilát				1				
Trametes versicolor (L.) Lloyd	Trametes versicolor (L.:Fr.)Pilát				1				
Tremella mesenterica Retz.	Tremella mesenterica Retz.in Hook.:Fr.							1	
Tricholoma filamentosum (Alessio) Alessio	Tricholoma filamentosum (Alessio) Alessio								1
Tricholoma sulphureum (Bull.) P. Kumm.	Tricholoma sulphureum (Bull.:Fr.)Kummer			1					
Tricholoma terreum (Schaeff.) P. Kumm.	Tricholoma terreum (Schaeff.:Fr.)Kummer				1				
Tricholoma ustale (Fr.) P. Kumm.	Tricholoma ustale (Fr.:Fr.)Kummer				1				
Tricholomopsis rutilans (Schaeff.) Singer	Tricholomopsis rutilans (Schaeff.:Fr.)Sing.				1			1	
Tylopilus felleus (Bull.) P. Karst.	Tylopilus felleus (Bull.:Fr.)Karst.							1	1
Tylopilus porphyrosporus (Fr. & Hök) A.H. Sm. & Thiers	Porphyrellus porphyrosporus (Fr.)Gilbert								1
Xerocomellus chrysenteron (Bull.) Šutara	Xerocomus chrysenteron (Bull.:St. Amans)Quél.				1				1
Xerocomellus pruinatus (Fr. & Hök) Šutara	Xerocomus pruinatus Fr.et Hoek ss.Pears.								1
Xerocomus rubellus (Krbh.)Quél.	Xerocomus rubellus (Krbh.)Quél.							1	
Xylaria hypoxylon (L.) Grev.	Xylaria hypoxylon (L.ex Hooker)Grev.				1			1	1
Xylaria polymorpha (Pers.) Grev.	Xylaria polymorpha (Pers.ex Mer.)Grev.				1		1		1

IRODALOM – REFERENCES

- BÁNHEGYI J. (1942): Discomyceták a Székelyföldről. Botanikai Közlemények, Budapest, 39/5: 261-271.
- BOHUS G. (1943): Russula -Forschungen I. Von den im Sommer des Jahres 1941. Gesammelten Russulen aus Ungarn. *Borbasia nova* 13: 1-9.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995, 2000): Fungi of Switzerland. Vol.1-5. Mykologia, Luzern.
- DOINA I. (coord. 1993): Vegetația României. Editura Tehnică Agricolă Bucharest.
- GERGELY J., FŰZI J., MÁRTON A. (1973): Kovászna megye vegetációja. In: RÁCZ G., FŰZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 66-135.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds., 1992, 1997): Nordic Macromycetes Vol. 2-3. Nordsvamp, Copenhagen.
- INDEX FUNGORUM (2017 march). www.indexfungorum.org
- ISTVÁNYFI GY. (1895): Adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez. Természetrzaji Füzetek, 18/1-2: 97-110.
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. II. (Die Nichtblättermilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- KISGYÖRGY Z., KÓNYA Á. (1973): Kovászna megye földrajz-földtani jellemzése. In: RÁCZ G., FŰZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 9-14.
- KOVÁCS AL. (1977): Făgetele din Munții Bodoc. *Aluta (Acta Siculica)* 1977: 235.
- KOVÁCS AL. (1979): Flora și vegetația Munților Bodoc. Dissertáció, Babeș-Bolyai T.E. Kolozsvár.
- KRIEGLSTEINER G. J. (1991-1993): Verbreitungsatlas der Großpilze Deutschlands. Band 1-2. Ulmer, Stuttgart.
- LÁSZLÓ K. (1970): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. *Aluta (Acta Siculica)* 1970: 63-74.
- LÁSZLÓ K. (1972): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R. S. România. *Aluta (Acta Siculica)* 1972: 41-60.
- LÁSZLÓ K. (1975): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. *Aluta (Acta Siculica)* 1975: 463-468.
- LÁSZLÓ K. (1979): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. *Aluta (Acta Siculica)* 1979: 415-419.
- LÁSZLÓ K. (1984): A nagygombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben. *Mikológiai Közlemények* 1984/1: 9-25.
- LÁSZLÓ K., ALBERT L., SARKADI Z. (1988): A nagygombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben, II. *Mikológiai Közlemények* 1988/3: 163-177.
- LÁZÁR Zs., PÁL-FÁM F., RIMÓCZI I. (1999): Adatok a székelyföldi tőzeplápok nagygombavilágához. *Aluta (Acta Siculica)* 1999/1: 67-72.
- MOESZ G. (1929): Gombák a Székelyföldről. Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum 50 éves jubileumára, Sepsiszentgyörgy: 545-554.
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol. I. (Die Röhrlinge und Blättermilze). Saturnia, Trento.
- PÁL-FÁM (2005): Adatok a Baróti-hegység nagygombáinak ismeretéhez. *Acta Siculica* 2006/1: 61-68.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L. (2004): Nagygombák a Szent Anna-tó környékéről. *Macrofungi from the surroundings of Lake Szent Anna /Hungarian/*. *Acta Siculica* 2003: 25-30.
- PÁZMÁNY D., LÁSZLÓ K. (1981): Selten Pilze aus Rumanien III. *Not. Bot. Hort. Agrobot. Cluj* 11: 31-53.
- PEAHĂ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.
- POP A. (1981): Similarități micocenologice între tinoavele Poiana Stampei, Mohos și Luci. *Studii și Comunicări de Ocrotirea Naturii, Suceava*: 262-266.
- SILAGHI GH., LÁSZLÓ K. (1968): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din România. *Contr. Bot. Cluj*: 109-117.
- TOMPA E., FÉDER Z. (1973): Talajtípusok Kovászna megyében. In: RÁCZ G., FŰZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 15-17.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 53–54.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI OF BARÓTI- AND BODOKI MTS., SZÉKELYLAND, TRANSYLVANIA

Ferenc PÁL-FÁM¹, Balázs SZÁSZ², Edit SZILVÁSY³, Lajos BENEDEK⁴

¹ Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

² Olthévíz/Hoghíz 292, balazsasz@yahoo.com

³ 3728 Kelemér, Tompa M. str. 13, lilapereszke@gmail.com

⁴ Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

Keywords: macrofungi, Baróti- and Bodoki Mts., characterisation

Abstract:

Present work contains the macrofungi taxa collected in Baróti- and Bodoki Mts., Transylvania by all participants of the mushroom camp organised by the Kálmán László Mycological Society in August 2010. The investigated 8 locations are situated relatively distant each other, on a 50 km circle round Árkos village. The examined habitats were: *Hieracio rotundati-Piceetum* and *Symphyto Cordati-Fagetum*, *Carpino-Fagetum*, *Quercu (petraeae)-Carpinetum*, *Carici montanae-Quercetum petraeae*, *Luzulo (albidae)-Quercetum petraeae*. Majority of the 279 documented taxa were documented with fungaria and/or photo.

INTRODUCTION

The Baróti Mts. is situated west and northwest from Sepsiszentgyörgy city. Its borders are Barcaság (south), Baróti-basin and Persányi Mts. (west), Hargita Mts. (north) and Bodoki Mts. (east). Its highest peak is Görgő (1017 m). The mountains are composed mainly by sandstones from cretaceous period, but clays, marls, calcareous marls and conglomerates also occurs in smallest patches (KISGYÖRGY & KÓNYA 1973). The main soil types are brown forest soils and podzolic brown forest soils, but lithosol and alluvial soils also occur (TOMPA & FÉDER 1973). Its climate is montane, exposed to wet western winds. The average annual temperatures are 6°C. The coldest month is January with average temperatures -4°C in peaks, -6°C in valleys, while the warmest month is July with average temperatures 14°C in peaks, 16°C in valleys. The main yearly precipitation is 600-700 mm, resulting a wet climate combined with the temperature values above (PEAHĀ 1974). The area belongs to oak (on the borders), hornbeam-oak and beech (on upper regions) forest regions. The characteristic climax forest associations are: beech forests (*Symphyto cordato-Fagetum siculum*); hornbeam-beech forests (*Carpino-Fagetum siculum*); hornbeam-oak forests (*Quercu-Carpinetum transsilvanicum*); and oak forests (*Carici montanae-Quercetum petraeae*). Edaphic forest types are calcifuge oak forests (*Luzulo-Quercetum petraeae transsilvanicum*) whose stands are occupying significant areas. Beside, other edaphic forests are *Calamagrosti-Salicetum cinereae* and *Salicetum albae-fragilis* in small patches near the creeks, as well as *Luzulo-Quercu-Carpinetum fagetosum* on abrupt slopes (GERGELY et al. 1973).

The Bodoki Mts. is situated on the eastern part of Baróti Mts., bordered from north by Csíki Mts., from east by Háromszéki Mts. and from south by Bodzai Mts. Its highest peak is Kő möge (1240 m). The northern part of the area, a volcanic territory called Csomád belongs to Bodoki Mts. only by the point of view of location, but geologically it belongs to Hargita. The area belongs to Transylvanian trachyte mountain sierra (KISGYÖRGY & KÓNYA 1973). The main characteristic soils are the same as in the Baróti Mts., respectively brown forest soils and podzolic brown forest soils, lithosol and alluvial soils (TOMPA & FÉDER 1973). Its climate is also montane, exposed to wet western winds. The average annual temperatures are 6°C. The coldest month is January with average temperature -4°C, while the warmest month is July with average temperatures 16°C. The main yearly precipitation is 600-700 mm, resulting a wet climate also (PEAHĀ 1974). The area belongs to oak (on the borders), hornbeam-oak and beech (on upper regions) forest regions. The characteristic climax forest associations are the same as in the Baróti Mts. The only exception is Csomád, which is situated also in the beech region, but caused by the forestry management it can be characterised near the beech forests by spruce (*Hieracio rotundati-Piceetum*) stands, and near the lake and in the Mohos peat bog Sphagnum associations: *Pino-Sphagnetum magellanici*; *Sphagno-Piceetum*; *Sphagno-Alnetum*; and *Sphagno-Betuletum pubescentis*. DOINA (coord. 1993)

Both Baróti and Bodoki Mts. belong to Natura 2000 network from 2007, with a total area of 56657 hectares, containing the whole Baróti and the western part of Bodoki Mts.

Several mycological literary data were published from the territory, started with the works of ISTVÁNFFI (1895) and MOESZ (1929): BÁNHEGYI (1942), BOHUS (1943), LÁSZLÓ (1970, 1972, 1975, 1979, 1984), KOVÁCS (1977, 1979), PÁZMÁNY & LÁSZLÓ (1981), SILAGHI & LÁSZLÓ (1968), POP (1981), LÁSZLÓ et al. (1988). Systematic mycological surveys started in 1999 (LÁZÁR et al. 1999), followed by newer data from Baróti Mts. (PÁL-FÁM 2005), and Bodoki Mts., too (PÁL-FÁM & BENEDEK 2004).

Aims of present work are to publish the macrofungi taxa collected, starting in this way the exploration of the Funga of this region, as well as to draw this area to the mycologists' attention.

MATERIAL AND METHODS

The macrofungi taxa were collected by all participants during 4 field trips in August 2010. The high number of the participants and the wide range of the field surveys don't permit us to do the precise habitat documentation of the species collected. For this reason only the locations were given. These are: Árkos environs (deciduous forests, mainly oak and hornbeam-oak stands); Bálványosfürdő (beech and spruce stands), Dálnok environs (mainly oak and hornbeam-oak stands), Előpatak environs (deciduous and coniferous stands, mixed forests), Mohos (Sphagnum spruce, Scotch pine and alder stands), Sepsiszentgyörgy environs (oak, hornbeam-oak, Scotch pine mixed deciduous stands), Sugásfürdő environs (hornbeam-oak and beech stands) and Szent Anna-lake (spruce, Sphagnum spruce and beech stands). Near the tree species mentioned, in almost all locations occurred birch, larch and alder. All taxa collected have been determined and documented with fungaria and/or photo by the authors. Identifications have been made using the following basic literature (near genera monographs): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981–2000), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Nomenclature used follows Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 march), but the KRIEGLSTEINER (1991–93) nomenclature was also noted, because of the possibility of comparison with other published mushroom camp species lists.

RESULTS AND DISCUSSION

A number of 278 macrofungi taxa were documented (table).

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 55–61.

ADATOK GYIMESBÜKK KÖRNYÉKE NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ 2

PÁL-FÁM Ferenc¹, PAPP Viktor², SZÁSZ Balázs³, BENEDEK Lajos²

¹ Kaposvári Egyetem, Növénytudományi Intézet, pff3@hotmail.com

² Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növénytan Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

³ Olthévíz/Hoghíz 292, balazsasz@yahoo.com

Kulcsszavak: nagygomba, Gyimesbükk, jellemzés.

Kivonat:

Jelen munka a Gyimesbükk környékén 2005-ben és 2011-ben a László Kálmán Gombászegyesület gombásztáborai alatt, a résztvevők által gyűjtött nagygomba-taxonok összesített listáját és a terület mikológiai jellemzését tartalmazza. A gyűjtések *Hieracio rotundati-Piceetum* természetközeli, illetve különféle módon átalakított állományokban történtek. A begyűjtött 267 taxon nagy része fungáriumi lappal és/vagy fotóval került dokumentálásra. A 2005-ös félbeszakadt gombásztábor fajlistája már közlésre került, még Krieglsteiner (1991-93) nomenklatúrája alapján. A Gyimesek területére az összes taxon újnak minősül.

BEVEZETÉS

Gyimesbükk a Tatros völgyében, annak felső szakaszán 721 m tengerszint feletti magasságon elhelyezkedő községgközpont, Csikszeredától 32 km-re északkeletre. Jelenleg Bákó megyéhez tartozik. Északról a Tarkó (1664), délről a Csíki-havasok (1553) határolják a völgyet (GHIURCA 2003). A terület éghajlata montán, az éves középhőmérséklet 0 és +4°C között van. A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete -4°C, a legmelegebbé (július) +14°C. Az éves csapadékmennyiség 700-800 mm, ami az alacsony hőmérséklet miatt nedves klímát eredményez. Az uralkodó szélirány nyugati (PEAHÁ 1974).

Savanyú barna- és podzolos barna erdőtalajok jellemzik a vidéket, melyeken a magashegységi lucos az őshonos zonális növénytársulás. A luc mellett szálanként vörösfenyő, nyír, bükk és a vizes élőhelyeken éger is előfordul. A települések környékén sok állományt kivágtak, itt hegyi kaszálók találhatók a helyükön (PEAHÁ 1974). A vidék intenzív erdőpusztításairól már ORBÁN Balázs (1869) is megemlékezik. Ennek a rombolásnak az elsődleges oka az erdők után kötelezően fizetendő adó volt és nem a fakereskedelem és a legelőterületek nyérése. Az erdők leégetése, fölperzselése által próbálták ettől megszabadulni.

A Gyimesek mikológiai feltárása 2005 júliusában kezdődött, ekkor a László Kálmán Gombászegyesület által szervezett gombásztábor keretében 125 gombafaj dokumentálása történt meg (PÁL-FÁM et al. 2005). A gombásztábor két nap (egy terepnap) után az intenzív áradások miatt megszakadt, így 2011-ben újra megszervezésre került.

Jelen munka célja mindkét gombásztábor alatt gyűjtött és meghatározott gombataxonok összesített közlésével a Kárpátok ezen értékes területe nagygombakutatásának folytatása, illetve a mikológus közvélemény figyelmének felkeltése a terület iránt.

ANYAG, MÓDSZER

Jelen munkában közreadott taxonlista a 2005-ös és a 2011-es gombásztáborok minden résztvevőjének gyűjtése, a táborok 1, illetve 4 terepnapja alatt. A gyűjtések *Hieracio rotundati-Piceetum* állományokból származnak. A természetközeli lucosok mellett átalakított, *Fagus*, *Carpinus*, *Larix*, *Betula*, *Abies*, *Populus* fajokat is tartalmazó lucosokból is dokumentáltunk adatokat. A begyűjtött taxonok határozását és dokumentálását a szerzők végezték. A határozáshoz a következő alapmunkákat használtuk (a nemzetség-monográfiák mellett): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-2000), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). A begyűjtött taxonok nagy részéről fungáriumi lap és/vagy fotó készült. A nevezéktan alapja az Index

Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 március), de a gombásztábor fajlistáinak folyamatos publikálása miatt KRIEGLSTEINER (1991–93) nevezékτανát is feltűntettük.

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

A területről összesen 267 taxont dokumentáltunk (táblázat). A 2005-ös félbeszakadt gombásztábor fajlistája ugyan már közlésre került, még KRIEGLSTEINER (1991-93) nómenklaturája alapján, jelen lista nevezékτανi átalakításon esett át. A Gyimesek területére az összes taxon újnak minősül.

A begyűjtött fajok. 1=dokumentált az adott élőhelyről.

List of species. 1=documented from the particular habitat.

PMIX= Piceetum mixtum (*Fagus*, *Carpinus*, *Larix*, *Betula*, *Abies*, *Populus*); PIC=Hieracio rotundati-Piceetum; ÚT= útszél/roadside.

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	PMIX	PIC	ÚT
<i>Agaricus augustus</i> Fr.	<i>Agaricus augustus</i> Fr.	1		
<i>Agaricus bisporus</i> (J.E. Lange) Imbach	<i>Agaricus bisporus</i> (J.Lge.)Imbach			1
<i>Agaricus langei</i> (F.H. Møller) F.H. Møller	<i>Agaricus langei</i> (Moell.)Moell.		1	
<i>Agaricus lanipes</i> (F.H. Møller & Jul. Schäff.) Hlaváček	<i>Agaricus lanipes</i> (Moell.& Schff.)Singer		1	
<i>Agaricus sylvicola</i> (Vittad.) Peck	<i>Agaricus essettei</i> Bon	1		
<i>Amanita battarrae</i> (Boud.) Bon	<i>Amanita battarrae</i> Boud.	1	1	
<i>Amanita eliae</i> Quéł.	<i>Amanita eliae</i> Quéł.		1	
<i>Amanita excelsa</i> (Fr.) Bertill.	<i>Amanita excelsa</i> (Fr.)Bertil.	1	1	
<i>Amanita magnivolvata</i> Aalto	<i>Amanita magnivolvata</i> Aalto	1		
<i>Amanita muscaria</i> (L.) Lam.	<i>Amanita muscaria</i> (L.)Pers.	1	1	
<i>Amanita pachyvolvata</i> (Bon) Krieglst.	<i>Amanita pachyvolvata</i> (Bon)Krieglsteiner	1	1	
<i>Amanita pantherina</i> (DC.) Krombh.	<i>Amanita pantherina</i> (DC.:Fr.)Krombh.	1	1	
<i>Amanita porphyria</i> Alb. & Schwein.	<i>Amanita porphyria</i> Alb.& Schw.:Fr.	1		
<i>Amanita regalis</i> (Fr.) Michael	<i>Amanita regalis</i> (Fr.)R.Mre.	1		
<i>Amanita rubescens</i> Pers.	<i>Amanita rubescens</i> (Pers.:Fr.)Gray	1	1	
<i>Amanita rubescens</i> Pers. (fehér vált.)	<i>Amanita rubescens</i> var. alba Coker	1		
<i>Amanita rubescens</i> Pers. (sárgagallérú vált.)	<i>Amanita rubescens</i> var.annulosulphurea Gill.	1		
<i>Amanita submembranacea</i> (Bon) Gröger	<i>Amanita submembranacea</i> (Bon)Groeger		1	
<i>Amanita vaginata</i> (Bull.) Lam.	<i>Amanita vaginata</i> (Bull.:Fr.)Vitt.	1		
<i>Baeospora myosura</i> (Fr.) Singer	<i>Baeospora myosura</i> (Fr.:Fr.)Singer	1		
<i>Bolbitius titubans</i> (Bull.) Fr.	<i>Bolbitius vitellinus</i> (Pers.:Fr.)Fr.		1	
<i>Boletus edulis</i> Bull.	<i>Boletus edulis</i> Bull.:Fr.	1	1	
<i>Boletus reticulatus</i> Schaeff.	<i>Boletus reticulatus</i> Schaeffer		1	
<i>Boletus subtomentosus</i> L.	<i>Xerocomus subtomentosus</i> (L.:Fr.)Quéł.	1	1	
<i>Bovista plumbea</i> Pers.	<i>Bovista plumbea</i> Pers.	1		
<i>Byssomerulius corium</i> (Pers.) Parmasto	<i>Meruliopsis corium</i> (Pers.:Fr.)Ginns	1		
<i>Caloboletus calopus</i> (Pers.) Vizzini	<i>Boletus calopus</i> Fr.		1	
<i>Calocera furcata</i> (Fr.)Fr.	<i>Calocera furcata</i> (Fr.)Fr.	1		
<i>Calocera viscosa</i> (Pers.) Fr.	<i>Calocera viscosa</i> (Pers.:Fr.)Fr.	1		
<i>Cantharellus amethysteus</i> (Quéł.) Sacc.	<i>Cantharellus cibarius</i> var.amethysteus Quéł.	1		
<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	1	1	
<i>Cantharellus melanoxeros</i> Desm.	<i>Cantharellus melanoxeros</i> Desm.	1		
<i>Catathelasma imperiale</i> (Quéł.) Singer	<i>Catathelasma imperiale</i> (Quéł.)Sing.	1		
<i>Cerioporus leptcephalus</i> (Jacq.) Zmitr.	<i>Polyporus leptcephalus</i> Jacq.:Fr.	1	1	
<i>Cerioporus mollis</i> (Sommerf.) Zmitr. & Kovalenko	<i>Datronia mollis</i> (Sommerf.:Fr.)Donk	1		
<i>Chalciporus piperatus</i> (Bull.) Bataille	<i>Boletus piperatus</i> Bull.:Fr.	1	1	
<i>Chlorophyllum rachodes</i> (Vittad.) Vellinga	<i>Macrolepota rachodes</i> (Vitt.)Singer	1	1	
<i>Chroogomphus rutilus</i> (Schaeff.) O.K. Mill.	<i>Gomphidium rutilus</i> (Schaeff.:Fr.)Lund.	1		
<i>Clavaria fragilis</i> Holmsk.	<i>Clavaria fragilis</i> Holmsk.:Fr.		1	
<i>Clavulina coralloides</i> (L.) J. Schröt.	<i>Clavulina cristata</i> (Fr.)Schroeter	1	1	

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	PMIX	PIC	ÚT
Clavulina rugosa (Bull.) J. Schröt.	Clavulina rugosa (Bull.:Fr.)Schoeter	1	1	
Clitocybe gibba (Pers.) P. Kumm.	Clitocybe gibba (Pers.:Fr.)Kummer	1	1	
Clitocybe odora (Bull.) P. Kumm.	Clitocybe odora (Bull.:Fr.)Kummer	1	1	
Clitopilus prunulus (Scop.) P. Kumm.	Clitopilus prunulus (Scop.:Fr.)Kummer	1	1	
Coltricia perennis (L.) Murrill	Coltricia perennis (L.:Fr.)Murrill	1		
Collybia cirrhata (Schumach.) Quél.	Microcollybia cirrhata (Pers.:Fr.)Lenn.	1		
Cortinarius cinnamomeus (L.) Fr.	Cortinarius (Derm.) cinnamomeus (L.:Fr.)Fr.	1	1	
Cortinarius croceus (Schaeff.) Gray	Cortinarius (Derm.) croceus (Schaeff.:Fr.)Britz.	1	1	
Cortinarius glaucopus (Schaeff.) Fr.	Cortinarius (Phl.) glaucopus (Schff.:Fr.)Fr.	1		
Cortinarius hinnuleus Fr.	Cortinarius (Tel.) hinnuleus (Sow.)Fr.	1		
Cortinarius infractus (Pers.) Fr.	Cortinarius (Phl.) infractus (Pers.:Fr.)Fr.		1	
Cortinarius purpurascens Fr.	Cortinarius (Phl.) purpurascens Fr.	1		
Cortinarius trivialis J.E. Lange	Cortinarius (Myx.) trivialis Lge.	1		
Cortinarius varius (Schaeff.) Fr.	Cortinarius (Phl.) varius (Schaeff.:Fr.)Fr.	1		
Cortinarius venetus (Fr.) Fr.	Cortinarius (Lepr.) venetus var.montanus Moser		1	
Cortinarius violaceus (L.) Gray	Cortinarius (Cort.) violaceus (L.:Fr.)Fr.	1	1	
Craterellus tubaeformis (Fr.) Quél.	Cantharellus tubaeformis Bull.:Fr.	1		
Crepidotus malachius Sacc.	Crepidotus malachius Sacc.	1		
Crucibulum laeve (Huds.)Kambly	Crucibulum laeve (Huds.)Kambly	1		
Cuphophyllus pratensis (Fr.) Bon	Camarophyllus pratensis (Pers.:Fr.)Kummer	1		
Cyathus striatus (Huds.) Willd.	Cyathus striatus (Huds.:Willd.)Pers.	1	1	
Daedaleopsis confragosa (Bolton) J. Schröt.	Daedaleopsis confragosa (Bolt.:Fr.)Schröt.	1		
Daedaleopsis tricolor (Bull.) Bondartsev & Singer	Daedaleopsis confragosa var.tricolor (Bull.)Bond.	1		
Elaphomyces muricatus Fr.	Elaphomyces muricatus Fr.	1		
Fomes fomentarius (L.) Gillet	Fomes fomentarius (L.:Fr.)Fr.	1		
Fomitopsis betulina (Bull.) B.K. Cui, M.L. Han & Y.C. Dai	Piptoporus betulinus (Bull.:Fr.)Karst	1		
Fomitopsis pinicola (Sw.) P. Karst.	Fomitopsis pinicola (Sw.:Fr.)Karst.	1	1	
Ganoderma adpersum (Schulzer)Donk	Ganoderma adpersum (Schulzer)Donk		1	
Ganoderma applanatum (Pers.) Pat.	Ganoderma lipsiense (Batsch)Atk.	1		
Ganoderma lucidum (Curtis) P. Karst.	Ganoderma lucidum (Curt.:Fr.)Karst.	1		
Geastrum fimbriatum Fr.	Geastrum fimbriatum Fr.	1		
Geastrum rufescens Pers.	Geastrum rufescens Pers.:Pers.	1		
Gloeophyllum abietinum (Bull.) P. Karst.	Gloeophyllum abietinum (Bull.:Fr.)Karst		1	
Gloeophyllum odoratum (Wulfen) Imazeki	Gloeophyllum odoratum (Wulf.:Fr.)Imaz.	1		
Gloeophyllum sepiarium (Wulfen) P. Karst.	Gloeophyllum sepiarium (Wulf.:Fr.)Karst.	1	1	
Gloioxanthomyces vitellinus (Fr.) Lodge, Vizzini, Ercole & Boertm.	Hygrocybe vitellina (Fr.)Karst.	1		
Gomphidius glutinosus (Schaeff.) Fr.	Gomphidius glutinosus (Schaeff.:Fr.)Fr.	1	1	
Gomphidius maculatus (Scop.)Fr.	Gomphidius maculatus (Scop.)Fr.	1		
Guepinia helvelloides (DC.) Fr.	Tremiscus helvelloides (DC.:Pers.)Donk	1	1	
Gymnopilus penetrans (Fr.) Murrill	Gymnopilus penetrans (Fr.:Fr.)Murr.		1	
Gymnopus androsaceus (L.) Della Maggiora & Trassinelli	Marasmius androsaceus (L.:Fr.)Fr.	1	1	
Gymnopus confluens (Pers.) Antonín, Halling & Noordel.	Collybia confluens (Pers.:Fr.)Kummer	1		
Gymnopus perforans (Hoffm.) Antonín & Noordel.	Micromphale perforans (Hoffm.& Fr.)S.F.Gray	1		
Gymnopus peronatus (Bolton) Gray	Collybia peronata (Bolt.:Fr.)Singer	1		
Hebeloma radicosum (Bull.) Ricken	Hebeloma radicosum (Bull.:Fr.)Ricken	1		
Hebeloma sinapizans (Paulet) Gillet	Hebeloma sinapizans (Paulet:Fr.)Gill.	1		
Helvella crispa (Scop.) Fr.	Helvella crispa Fr.	1		
Helvella macropus (Pers.) P. Karst.	Helvella macropus (Pers.:Fr.)Karst.		1	
Hohenbuehelia abietina Singer & Kuthan	Hohenbuehelia abietina Sing.et Kuthan	1		
Hydnellum scrobiculatum (Fr.) P. Karst.	Hydnellum scrobiculatum (Fr.)Karst.	1	1	
Hydnellum suaveolens (Scop.) P. Karst.	Hydnellum suaveolens (Scop.:Fr.)Karst.	1		
Hydnum repandum L.	Hydnum repandum L.:Fr.	1		
Hydnum rufescens Pers.	Hydnum repandum var.rufescens (Fr.)Barla	1		

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	PMIX	PIC	ÚT
<i>Hygrocybe acutoconica</i> (Clem.) Singer	<i>Hygrocybe persistens</i> (Britz.)Sing.		1	
<i>Hygrocybe cantharellus</i> (Fr.) Murrill	<i>Hygrocybe cantharellus</i> (Fr.) Murrill	1		
<i>Hygrocybe chlorophana</i> (Fr.) Wünsche	<i>Hygrocybe chlorophana</i> (Fr.:Fr.)Wuensche	1		
<i>Hygrocybe citrinovirens</i> (J.E. Lange) Jul. Schäff.	<i>Hygrocybe citrinovirens</i> (Lge.)Schff.	1	1	
<i>Hygrocybe conica</i> (Schaeff.) P. Kumm.	<i>Hygrocybe conica</i> (Schaeff.:Fr.)Kummer		1	
<i>Hygrocybe marchii</i> (Bres.) Singer	<i>Hygrocybe marchii</i> (Bres.)Sing.		1	
<i>Hygrocybe miniata</i> (Fr.) P. Kumm.	<i>Hygrocybe miniata</i> (Fr.)Kummer		1	
<i>Hygrocybe nigrescens</i> (Quél.) Kühner	<i>Hygrocybe nigrescens</i> (Quél.)Kuehner	1		
<i>Hygrocybe ovina</i> (Bull.) Kühner	<i>Hygrocybe ovina</i> (Bull.:Fr.)Kuehn.	1		
<i>Hygrocybe turunda</i> (Fr.) P. Karst.	<i>Hygrocybe turunda</i> (Fr.:Fr.)Karst.		1	
<i>Hygrophorus erubescens</i> (Fr.) Fr.	<i>Hygrophorus erubescens</i> Fr.		1	
<i>Hygrophorus persicolor</i> Ricek	<i>Hygrophorus persicolor</i> Ricek	1		
<i>Hymenopellis radicata</i> (Relhan) R.H. Petersen	<i>Xerula radicata</i> (Relhan:Fr.)Doerfelt	1	1	
<i>Hyphodontia pallidula</i> (Bres.) J. Erikss.	<i>Hyphodontia pallidula</i> (Bres.) J. Erikss.	1		
<i>Hypholoma capnoides</i> (Fr.) P. Kumm.	<i>Hypholoma capnoides</i> (Fr.:Fr.)Kummer	1		
<i>Hypholoma fasciculare</i> (Huds.) P. Kumm.	<i>Hypholoma fasciculare</i> (Huds.:Fr.)Kummer	1	1	
<i>Hypholoma lateritium</i> (Schaeff.) P. Kumm.	<i>Hypholoma sublateritium</i> (Fr.)Quél.		1	
<i>Hypoxyton fragiforme</i> (Pers.) J. Kickx f.	<i>Hypoxyton fragiforme</i> (Pers.:Fr.)Kickx	1		
<i>Hypsizygos ulmarius</i> (Bull.) Redhead	<i>Hypsizygos ulmarius</i> (Bull.:Fr.)Redh. 1984	1		
<i>Imleria badia</i> (Fr.) Vizzini	<i>Xerocomus badius</i> (Fr.)Kühner ex Gilb.	1	1	
<i>Inocybe cervicolor</i> (Pers.) Quél.	<i>Inocybe bongardii</i> var. <i>cervicolor</i> (Pers.)Henkel	1		
<i>Inocybe cookei</i> Bres.	<i>Inocybe cookei</i> Bres.		1	
<i>Inocybe geophylla</i> (Bull.) P. Kumm.	<i>Inocybe geophylla</i> (Sow.:Fr.)Kummer	1		
<i>Inocybe lacera</i> (Fr.) P. Kumm.	<i>Inocybe lacera</i> (Fr.)Kummer	1		
<i>Inocybe leptophylla</i> G.F. Atk.	<i>Inocybe leptophylla</i> G.F. Atk.	1		
<i>Inocybe rimosa</i> (Bull.) P. Kumm.	<i>Inocybe rimosa</i> (Bull.:Fr.)Kummer	1	1	
<i>Laccaria amethystina</i> Cooke	<i>Laccaria amethystea</i> (Bull.)Murr.	1	1	
<i>Laccaria bicolor</i> (Maire) P.D. Orton	<i>Laccaria bicolor</i> (Mre.)Orton	1	1	
<i>Laccaria laccata</i> (Scop.) Cooke	<i>Laccaria laccata</i> (Scop.:Fr.)Berk.& Br.		1	
<i>Lactarius aurantiacus</i> (Pers.) Gray	<i>Lactarius mitissimus</i> Fr.	1		
<i>Lactarius bresadolanus</i> Singer	<i>Lactarius bresadolianus</i> Sing.	1	1	
<i>Lactarius circellatus</i> Fr.	<i>Lactarius circellatus</i> Fr.		1	
<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger	<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger	1	1	
<i>Lactarius evosmus</i> Kühner & Romagn.	<i>Lactarius evosmus</i> Kuehn.	1		
<i>Lactarius fulvissimus</i> Romagn.	<i>Lactarius fulvissimus</i> Romagn.		1	
<i>Lactarius glyciosmus</i> (Fr.) Fr.	<i>Lactarius glyciosmus</i> Fr.	1		
<i>Lactarius helvus</i> (Fr.) Fr.	<i>Lactarius helvus</i> Fr.	1		
<i>Lactarius lignyotus</i> Fr.	<i>Lactarius lignyotus</i> Fr.	1	1	
<i>Lactarius pergamenus</i> (Sw.) Fr.	<i>Lactarius pergamenus</i> (Sw.:Fr.)Fr.	1		
<i>Lactarius picinus</i> Fr.	<i>Lactarius picinus</i> Fr.	1		
<i>Lactarius piperatus</i> (L.) Pers.	<i>Lactarius piperatus</i> (L.:Fr.)Gray (ss.Mos.1983)		1	
<i>Lactarius pterosporus</i> Romagn.	<i>Lactarius pterosporus</i> Romagn.	1		
<i>Lactarius pyrogalus</i> (Bull.) Fr.	<i>Lactarius pyrogalus</i> (Bull.:Fr.)Fr.	1		
<i>Lactarius repraesentaneus</i> Britzelm.	<i>Lactarius repraesentaneus</i> Britz.		1	
<i>Lactarius rufus</i> (Scop.) Fr.	<i>Lactarius rufus</i> (Scop.:Fr.)Fr.	1	1	
<i>Lactarius salmonicolor</i> R. Heim & Leclair	<i>Lactarius salmonicolor</i> Heim & Lecl.	1		
<i>Lactarius scrobiculatus</i> (Scop.) Fr.	<i>Lactarius scrobiculatus</i> (Scop.:Fr.)Fr.	1	1	
<i>Lactarius torminosus</i> (Schaeff.) Gray	<i>Lactarius torminosus</i> (Schaeff.:Fr.)Gray	1		
<i>Lactarius trivialis</i> (Fr.) Fr.	<i>Lactarius trivialis</i> Fr.	1		
<i>Lactarius vellereus</i> (Fr.)Fr.	<i>Lactarius vellereus</i> (Fr.)Fr.	1		
<i>Lactarius volemus</i> (Fr.)Fr.	<i>Lactarius volemus</i> (Fr.)Fr.	1		
<i>Laeticutis cristata</i> (Schaeff.) Audet	<i>Scutigera cristata</i> (Pers.:Fr.)Bond.& Singer	1		
<i>Laetiporus sulphureus</i> (Bull.) Murrill	<i>Laetiporus sulphureus</i> (Bull.:Fr.)Murr.	1		
<i>Leccinellum griseum</i> (Quél.) Bresinsky & Manfr. Binder	<i>Leccinum griseum</i> (Quél.)Singer	1	1	

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglstainer)	PMIX	PIC	ÚT
Leccinum aurantiacum (Bull.) Gray	Leccinum rufum (Schaeff.)Kreisel	1		
Leccinum molle (Bon) Bon	Leccinum molle (Bon) Bon	1	1	
Leccinum scabrum (Bull.) Gray	Leccinum scabrum (Bull.:Fr.)Gray	1		
Leccinum versipelle (Fr. & Hök) Snell	Leccinum versipelle (Fr.)Snell		1	
Leccinum vulpinum Watling	Leccinum vulpinum Watl.		1	
Lentinus arcularius (Batsch) Zmitr.	Polyporus arcularius (Batsch):Fr.	1		
Lepiota clypeolaria (Bull.) P. Kumm.	Lepiota clypeolaria (Bull.:Fr.)Kummer	1		
Lepiota cristata (Bolton) P. Kumm.	Lepiota cristata (Bolt.:Fr.)Kummer	1		
Leucoagaricus nympharum (Kalchbr.) Bon	Macrolepiota puellaris (Fr.)Mos.		1	
Leucocortinarius bulbiger (Alb. & Schwein.) Singer	Leucocortinarius bulbiger (Alb.& Schw.:Fr.)Singer	1	1	
Lycoperdon molle Pers.	Lycoperdon molle Pers.:Pers.	1	1	
Lycoperdon nigrescens Pers.	Lycoperdon foetidum Bonord.	1		
Lycoperdon perlatum Pers.	Lycoperdon perlatum Pers.:Pers.	1	1	
Lycoperdon pratense Pers.	Vascellum pratense (Pers.:Pers.)Kreisel	1		
Lycoperdon pyriforme Schaeff.	Lycoperdon pyriforme Schaeff.:Pers.	1		
Lycoperdon umbrinum Pers.	Lycoperdon umbrinum Pers.:Pers.	1		
Lycoperdon utrifforme Bull.	Calvatia utrififormis (Bull.:Pers.)Jaap	1		
Lyophyllum decastes (Fr.) Singer	Lyophyllum decastes (Fr.:Fr.)Singer	1		
Lyophyllum eustygium (Cooke) Cléménçon	Lyophyllum eustygium (Cooke)Clc.	1		
Macrolepiota procera (Scop.) Singer	Macrolepiota procera (Scop.:Fr.)Sing.	1	1	
Marasmius cohaerens (Pers.) Cooke & Quél.	Marasmius cohaerens (Pers.:Fr.)Fr.	1		
Marasmius oreades (Bolton) Fr.	Marasmius oreades (Bolt.:Fr.)Fr.	1	1	
Marasmius wettsteinii Sacc. & P. Syd.	Marasmius wettsteinii Sacc.et Syd. non ss.Favre	1		
Marasmius wynneae Berk. & Broome	Marasmius wynnei Berk.& Br.	1		
Megacollybia platyphylla (Pers.) Kotl. & Pouzar	Megacollybia platyphylla (Pers.:Fr.)Kotl. & Pouz.	1	1	
Melanoleuca melaleuca (Pers.) Murrill	Melanoleuca melaleuca (Pers.:Fr.)Murr.	1		
Melanoleuca subalpina (Britzelm.) Bresinsky & Stangl	Melanoleuca subalpina (Britz.)Brsky.& Stangl	1	1	
Macrolepiota prominens (Sacc.) M.M. Moser	Macrolepiota nordica Bellu & Lanzoni ad int.		1	
Mycena pura (Pers.) P. Kumm.	Mycena pura (Pers.:Fr.)Kummer	1	1	
Mycena rosea Gramberg	Mycena rosea (Bull.)Gramb.	1		
Mycena rosella (Fr.) P. Kumm.	Mycena rosella (Fr.)Kummer	1		
Mycetinis alliaceus (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin	Marasmius alliaceus (Jacq.:Fr.)Fr.	1		
Neoboletus luridiformis (Rostk.) Gelardi, Simonini & Vizzini	Boletus luridiformis Rostk. in Sturm	1	1	
Onnia tomentosa (Fr.) P. Karst.	Onnia tomentosa (Fr.)Karst.	1	1	
Onnia triquetra (Pers.) Imazeki	Onnia triqueter (Fr.)Imaz. in Iro	1		
Otidea onotica (Pers.) Fuckel	Otidea abietina (Pers.)Fckl.	1		
Oudemansiella melanotricha (Dörfelt) M.M. Moser	Oudemansiella melanotricha (Doerfelt)Mos.	1		
Panaeolus papilionaceus (Bull.) Quél.	Panaeolus papilionaceus (Bull.:Fr.)Quél.		2	
Panaeolus semiovatus (Sowerby) S. Lundell & Nannf.	Panaeolus semiovatus (Sowerby) S. Lundell & Nannf.	1		
Panus conchatus (Bull.) Fr.	Panus torulosus (Pers.:Fr.)Fr.	1		
Paralepista flaccida (Sowerby) Vizzini	Lepista flaccida (Sow.:Fr.)Pat.	1	1	
Paxillus involutus (Batsch) Fr.	Paxillus involutus (Batsch:Fr.)Fr.	1	1	
Peziza succosa Berk.	Peziza succosa Berk.	1		
Phaeoclavulina abietina (Pers.) Giachini	Ramaria abietina (Pers.:Fr.)Quél.	1	1	
Phellinus igniarius (L.) Quél.	Phellinus igniarius (L.:Fr.)Quél.	1		
Phellinus pomaceus (Pers.) Maire	Phellinus pomaceus (Pers.) Maire	1		
Phellodon niger (Fr.) P. Karst.	Phellodon niger (Fr.:Fr.)Karst.	1		
Phellodon tomentosus (L.) Banker	Phellodon tomentosus (L.:Fr.)Banker		1	
Pholiota gummosa (Lasch)Singer	Pholiota gummosa (Lasch)Singer		1	
Pholiota highlandensis (Peck) Quadr. & Lunghini	Pholiota carbonaria (Fr.:Fr.)Singer	1	1	
Pholiota squarrosa (Vahl) P. Kumm.	Pholiota squarrosa (Pers.:Fr.)Kummer	1		
Picipes melanopus (Pers.) Zmitr. & Kovalenko	Polyporus melanopus Pers.:Fr.	1		
Pleurotus pulmonarius (Fr.) Quél.	Pleurotus pulmonarius (Fr.)Quél.		1	
Pluteus atromarginatus (Konrad) Kühner	Pluteus nigrofloccosus (R.Schulz.)Favre	1		

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	PMIX	PIC	ÚT
Pluteus cervinus (Schaeff.) P. Kumm.	Pluteus cervinus (Schaeff.)Kummer		1	
Polyporus tuberaster (Jacq. ex Pers.) Fr.	Polyporus tuberaster (Pers.:Fr.)Fr.	1		
Postia caesia (Schrad.) P. Karst.	Spongiporus caesius (Schrad.:Fr.)David	1		
Postia tephroleuca (Fr.) Jülich	Spongiporus lacteus var.tephroleucus (Fr.)Krglst.& Krglst.	1		
Protostropharia semiglobata (Batsch) Redhead, Moncalvo & Vilgalys	Stropharia semiglobata (Batsch:Fr.)Quél.	1	1	
Psathyrella candolleana (Fr.) Maire	Psathyrella candolleana (Fr.)Mre.		1	
Pseudohydnum gelatinosum (Scop.) P. Karst.	Pseudohydnum gelatinosum (Scop.:Fr.)Karst.	1		
Pycnoporellus fulgens (Fr.)Donk	Pycnoporellus fulgens (Fr.)Donk	1		
Pycnoporus cinnabarinus (Jacq.) P. Karst.	Pycnoporus cinnabarinus (Jacq.:Fr.)Karst.		1	
Rhodocollybia butyracea (Bull.) Lennox	Collybia butyracea var.butyracea (Bull.:Fr.)Quél.		1	
Rhodocollybia maculata (Alb. & Schwein.) Singer	Collybia maculata (Alb.& Schw.:Fr.)Kumm.	1		
Rugosomyces carneus (Bull.) Bon	Calocybe carnea (Bull.:Fr.)Donk	1		
Russula acrifolia Romagn.	Russula acrifolia Romagn.	1		
Russula aeruginea Lindblad ex Fr.	Russula aeruginea Lindbl.	1	1	
Russula albonigra (Krombh.) Fr.	Russula albonigra Krbh.	1		
Russula aurantiaca (Jul. Schäff.) Romagn.	Russula aurantiaca (Schff.)Romagn.	1		
Russula aurea Pers.	Russula aurea Pers.		1	
Russula chloroides (Krombh.) Bres.	Russula chloroides Krbh.		1	
Russula cyanoxantha (Schaeff.)Fr.	Russula cyanoxantha (Schaeff.)Fr.	1		
Russula delicata Fr.	Russula delicata Fr.	1	1	
Russula emetica (Schaeff.) Pers.	Russula emetica (Schaeff.)Pers.:Fr.	1		
Russula foetens Pers.	Russula foetens (Pers.:Fr.)Fr.	1	1	
Russula fragilis Fr.	Russula fragilis (Pers.:Fr.)Fr.		1	
Russula grisea Fr.	Russula grisea (Pers.)Fr. ss.str.	1		
Russula integra (L.) Fr.	Russula integra L.:Fr.	1	1	
Russula mustelina Fr.	Russula mustelina Fr.	1	1	
Russula nigricans Fr.	Russula nigricans (Bull.)Fr.	1	1	
Russula ochroleuca Fr.	Russula ochroleuca (Pers.)Fr.	1	1	
Russula olivacea (Schaeff.) Fr.	Russula olivacea (Schaeff.)Pers.	1		
Russula risigallina (Batsch) Sacc.	Russula risigallina (Batsch)Kuyp. & van Vuure	1	1	
Russula romellii Maire	Russula romellii R.Mre.		1	
Russula vinosa Lindblad	Russula vinosa Lindbl.	1		
Russula viscida Kudřna	Russula viscida Kudr.		1	
Russula xerampelina (Schaeff.) Fr.	Russula xerampelina (Schff.)Fr.	1	1	
Sarcodon imbricatus (L.) P. Karst.	Sarcodon imbricatus (L.:Fr.)Karst.	1		
Sarcodon versipellis (Fr.) Nikol.	Sarcodon versipellis (Fr.)Quél.	1		
Sarcosphaera coronaria (Jacq.) J. Schröt.	Sarcosphaera coronaria (Jacq.)Schröter		1	
Schizophyllum commune Fr.	Schizophyllum commune Fr.:Fr.	1		
Scutellinia scutellata (L.) Lambotte	Scutellinia scutellata (L.ex Fr.)Lamb.		1	
Sebacina epigaea (Berk. & Broome) Bourdot & Galzin	Sebacina epigaea (Berk.& Br.)Neuh.	1		
Spathularia flavida Pers.	Spathularia flava Pers.	1		
Stereum hirsutum (Willd.) Pers.	Stereum hirsutum (Willd.:Fr.)Gray	1	1	
Suillellus luridus (Schaeff.) Murrill	Boletus luridus Schaeff.:Fr.	1	1	
Suillus collinitus (Fr.) Kuntze	Suillus fluryi Huijism.		1	
Suillus granulatus (L.) Roussel	Suillus granulatus (L.:Fr.)Kuntze	1	1	
Suillus grevillei (Klotzsch) Singer	Suillus grevillei (Klotzsch:Fr.)Singer	1	1	
Suillus viscidus (L.) Roussel	Suillus viscidus (Fr.& Hök)Rauschert		1	
Tapinella atrotomentosa (Batsch) Šutara	Paxillus atrotomentosus (Batsch:Fr.)Fr.	1	1	
Tephroclype rancida (Fr.) Donk	Lyophyllum rancidum (Fr.)Singer		1	
Thelephora palmata (Scop.) Fr.	Thelephora palmata Scop.:Fr.	1	1	
Trametes hirsuta (Wulfen) Lloyd	Trametes hirsuta (Wulf.:Fr.)Pilát	1	1	
Trametes versicolor (L.) Lloyd	Trametes versicolor (L.:Fr.)Pilát	1		

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	PMIX	PIC	ÚT
Tremella encephala Pers.	Tremella encephala Pers.:Pers.	1	1	
Trichaptum abietinum (Dicks.) Ryvarden	Trichaptum abietinum (Pers.:Fr.)Ryv.	1		
Tricholoma argyraceum (Bull.) Gillet	Tricholoma argyraceum (Bull.)Gill.	1		
Tricholoma aurantium (Schaeff.) Ricken	Tricholoma aurantium (Schaeff.:Fr.)Ricken	1	1	
Tricholoma filamentosum (Alessio) Alessio	Tricholoma filamentosum (Alessio) Alessio	1		
Tricholoma psammopus (Kalchbr.)Quél.	Tricholoma psammopus (Kalchbr.)Quél.	1	1	
Tricholoma saponaceum (Fr.) P. Kumm.	Tricholoma saponaceum (Fr.)Kummer	1		
Tricholomopsis rutilans (Schaeff.) Singer	Tricholomopsis rutilans (Schaeff.:Fr.)Sing.	1		
Tylopilus porphyrosporus (Fr. & Hök) A.H. Sm. & Thiers	Porphyrellus porphyrosporus (Fr.)Gilbert	1		
Volvariella taylorii (Berk. & Broome) Singer	Volvariella pusilla var. taylori (Berk.)Boekhout	1		
Volvariella volvacea (Bull.) Singer	Volvariella volvacea (Bull.:Fr.)Sing.	1		
Xerocomellus chrysenteron (Bull.) Šutara	Xerocomus chrysenteron (Bull.:St.Amans)Quél.	1		
Xeromphalina campanella (Batsch) Kühner & Maire	Xeromphalina campanella (Batsch:Fr.)R.Mre.	1		
Xylaria longipes Nitschke	Xylaria longipes (Nitschke)Dennis	1		

A begyűjtött fajok közül számos közös, a vizsgált élőhelyekre jellemző faj termelt, mint például az *Amanita muscaria*, *Amanita rubescens*, *Amanita regalis*, *Cantharellus amethysteus*, *Chalciporus piperatus*, *Cortinarius croceus*, *Fomitopsis betulina*, *Fomitopsis pinicola*, *Gloeophyllum abietinum*, *Hygrophorus erubescens*, *Lactarius lignyotus*, *Leccinum vulpinum*, *Onnia tomentosa*, *Tremella encephala*.

Megemlíthető ritka fajok az *Agaricus lanipes*, *Amanita eliae*, *Amanita porphyria*, *Cantharellus melanoxeros*, *Catathelasma imperiale*, *Clavaria fragilis*, *Cortinarius violaceus*, *Gloioxanthomyces vitellinus*, *Hydnellum scrobiculatum*, *Lactarius repraesentaneus*, *Onnia triquetra*, *Pycnoporus cinnabarinus*, *Russula vinosa*, *Suillus viscidus*, *Tricholoma aurantium* és *Tricholoma psammopus*, melyeknek mindössze egy vagy néhány adata ismert a Székelyföldről.

A sok erdőirtás miatt kialakult gyepek nedűgombák szempontjából igen gazdagok: *Hygrocybe acutoconica*, *Hygrocybe cantharellus*, *Hygrocybe chlorophana*, *Hygrocybe citrinovirens*, *Hygrocybe conica*, *Hygrocybe marchii*, *Hygrocybe miniata*, *Hygrocybe nigrescens*, *Hygrocybe ovina*, *Hygrocybe turunda*.

IRODALOM – REFERENCES

- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995, 2000): Fungi of Switzerland. Vol.1–5. Mykologia, Luzern.
- GHIURCA V. (2003): Resurse și perspective de interes gemologic din județul Bacău. Acta Siculica 2003: 13–24.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds., 1992, 1997): Nordic Macromycetes Vol. 2–3. Nordsvamp, Copenhagen.
- INDEX FUNGORUM (2017 march). www.indexfungorum.org
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. II. (Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- KRIEGLSTEINER G. J. (1991–1993): Verbreitungsatlas der Großpilze Deutschlands. Band 1-2. Ulmer, Stuttgart.
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol. I. (Die Röhrlinge und Blätterpilze). Saturnia, Trento.
- ORBÁN B. (1869): A Székelyföld leírása. 2. kötet, Pesti Könyvnyomda Részvény-Társulat.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., GYARMATI L., FODOR L. (2005): Contribution to the knowledge of macrofungi of Gyimesbükk region, Székelyföld, Transylvania. Adatok Gyimesbükk környéke nagygombáinak ismeretéhez /English, Hungarian/. Moeszia 3: 32–35.
- PEAHĂ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 62–63.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI OF GYIMESBÜKK REGION, SZÉKELYFÖLD, TRANSYLVANIA 2

Ferenc PÁL-FÁM¹, Viktor PAPP², Balázs SZÁSZ³, Lajos BENEDEK⁴

¹ Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

² Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

³ Olthévíz/Hoghiz 292, balazszasz@yahoo.com

Keywords: macrofungi, Gyimesbükk, characterisation

Abstract:

Present work contains the macrofungi taxa collected in Gyimesbükk region, Transylvania by all participants of the two mushroom camps organised by the Kálmán László Mycological Society in 2005 and 2011. Majority of the 267 taxa were documented with fungaria and/or photo, from seminatural and transformed stands of *Hieracio rotundati-Piceetum* habitat. The taxa list of the interrupted 2005 camp was already published, but using the old nomenclature of Krieglsteiner (1991–93). All taxa are new to the Gyimes region.

INTRODUCTION

Gyimesbükk/Ghimeş-Făget region is situated in the upper part of Tatros/Trotuş valley at 721 m above sea-level at 32 km northeast from Csíkszereda/Miercurea Ciuc. It belongs to Bacău County. Its borders are Tarkó/Tarcău (1664) from north and Csíki/Ciucului Mts. (1553) from south (GHIURCA 2003). Its climate is montane, exposed to wet western winds. The average annual temperatures are between 0 and +4°C. The coldest month is January with average temperatures -4°C, while the warmest month is July with average temperatures +14°C. The average yearly precipitation is 700–800 mm, resulting a wet climate combined with the temperature values above (PEAHĀ 1974).

The intensive forest destruction of the area was already mentioned by Balázs ORBÁN (1869). The main soil types are brown forest soils and podzolic brown forest soils. The area belongs to montane spruce forest region with spruce forests as characteristic climax forest association (PEAHĀ 1974). Near spruce larch, birch, beech and alder also occur.

The mycological exploration of Gyimes region started in 2005 July, when Kálmán László Mycological Society organised a mushroom camp. The camp was interrupted by a heavy flood after the first field trip. A number of 125 taxa were documented only (PÁL-FÁM et al. 2005). That's why the Society re-organised the camp in 2011.

Aims of present work are to publish the complete macrofungi taxa collected in 1 day in 2005 and 4 days in 2011, starting in this way the exploration of the Funga of this region, as well as to draw the mycologists' attention to this area.

MATERIAL AND METHODS

The macrofungi taxa were collected by all participants during 1 field trip in 2005 and 4 field trips in 2011 in seminatural stands of *Hieracio rotundati-Piceetum* forests, as well as in transformed spruce stands mixed with *Fagus*, *Carpinus*, *Larix*, *Betula*, *Abies*, *Populus*. All taxa collected were determined by the authors and majority was documented with fungaria and/or photo. Identifications were made using the following basic literature (near genera monographs): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981–2000), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Nomenclature used follows Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 march), but the KRIEGLSTEINER (1991–93) nomenclature was also noted, because of the possibility of comparison with other published mushroom camp species lists.

RESULTS AND DISCUSSION

The total list contains 267 taxa (table). The list of the interrupted 2005 camp has been already published based on KRIEGLSTEINER (1991-93) nomenclature, so the recent list was renamed according to Index Fungorum. All taxa are new to Gyimes region.

Several from the documented taxa are common, characteristic to the habitats examined: *Amanita muscaria*, *Amanita rubescens*, *Chalciporus piperatus*, *Cortinarius croceus*, *Fomitopsis betulina*, *Fomitopsis pinicola*, *Gloeophyllum abietinum*, *Hygrophorus erubescens*, *Lactarius lignyotus*, *Leccinum vulpinum*, *Onnia tomentosa*, *Tremella encephala*.

From the rare species the following must be mentioned: *Agaricus lanipes*, *Amanita eliae*, *Amanita regalis*, *Amanita porphyria*, *Cantharellus amethysteus*, *Cantharellus melanoxeros*, *Catathelasma imperiale*, *Clavaria fragilis*, *Cortinarius violaceus*, *Gloioxanthomyces vitellinus*, *Hydnellum scrobiculatum*, *Lactarius repraesentanteus*, *Onnia triquetra*, *Pycnoporus cinnabarinus*, *Russula vinosa*, *Suillus viscidus*, *Tricholoma aurantium* and *Tricholoma psammopus*, all of them with one or a few occurrence data from Székelyföld.

There are relatively big grassland areas in the Gyimes caused by the intensive forest destruction. These grasslands represent good habitats for *Hygrocybe*: *Hygrocybe acutoconica*, *Hygrocybe cantharellus*, *Hygrocybe chlorophana*, *Hygrocybe citrinovirens*, *Hygrocybe conica*, *Hygrocybe marchii*, *Hygrocybe miniata*, *Hygrocybe nigrescens*, *Hygrocybe ovina*, *Hygrocybe turunda*.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 64–69.

ADATOK A GYERGYÓI-HAVASOK NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ

PÁL-FÁM Ferenc¹, LUKÁCS Helga¹, LUKÁCS Krisztián², PLUTA Márk³, BENEDEK Lajos⁴

¹ Kaposvári Egyetem, Növénytudományi Intézet, pff3@hotmail.com

² 1149 Budapest, Pillangó park 16/D/5/34, mohycan@aml.hu

³ 7461 Orci, Kossuth u. 28, pluta.mark@gmail.com

⁴ Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növénytani Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

Kulcsszavak: nagygomba, Gyergyói-havasok, jellemzés.

Kivonat:

Jelen munka a Gyergyói-havasokban, Borszék környékén 2009 augusztusában a László Kálmán Gombászegyesület gombásztábora alatt a résztvevők által gyűjtött nagygomba-taxonok listáját és a terület mikológiai jellemzését tartalmazza. A gyűjtések *Hieracio rotundati-Piceetum* és *Symphyto Cordati-Fagetum*, élőhelyeken történtek. A begyűjtött 210 taxon mindegyike fungáriumi lappal és fotóval került dokumentálásra.

BEVEZETÉS

A Gyergyói-havasok a Keleti-Kárpátok középső részén helyezkedik el. Északkeletről a Besztercei-havasok, északnyugatról a Kelemen-havasok, keletről a Csalhó, délről a Nagybagmász és a Csiki-medence, míg nyugatról a Gyergyói-medence határolja. A hegy láb 750 m tengerszint feletti magasságról indul, főgerince észak-dél irányú, legmagasabb csúcsai a Likas (1675 m) és a Sipos-kő (1567 m). A hegységen a Pongrác-tetőn (1256 m) keresztül háthaladó út összeköti a Gyergyói-medencét és Békást. A Pongrác-tetőtől keletre található a Békás-szoros és a Gyilkos-tó. Sokan a Bagmász-hegységet is a Gyergyói-havasok részének tekintik. Egyik tájegysége a Borszéki-medence. (PEAHÁ 1974)

A hegységet főként kristályos és idős eruptív alapkőzet alkotja. Talajok tekintetében a savanyú barna erdőtalaj, magasabban a podzolos barna erdőtalaj jellemzi, de sok helyen a rendzina és az erubáz talajok is előfordulnak. Klímája mérsékelt-kontinentális, de a nagy tengerszint feletti magasság miatt a nyugati nedves szeleknek kitett montán klíma dominál. Az éves középhőmérséklet 2-6°C (2-4°C a hegytetőkön, 4-6°C a völgyekben és az alacsonyabban fekvő területeken). A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete -8°C a hegytetőn, -6°C a völgyekben, a legmelegebbé (július) pedig 14°C a hegytetőn, 16°C a völgyekben. Az éves átlagos csapadékmennyiség 1000-1200 mm, de a medencékben csak 700-800 mm. (PEAHÁ 1974).

Vegetáció szempontjából a hegység a bükkös (alacsonyabb területek), de főleg a lucos (hegyoldalak, hegytető) zónában helyezkedik el. Kis területeken alhavasi legelők is jellemzők. A legjellemzőbb, nagy területeket borító zonális növénytakasok a lucos *Hieracio rotundati-Piceetum*, és a bükkös *Symphyto Cordati-Fagetum*, a patakok mentén égerligetek *Alnetum glutinosae* is találhatóak (DOINA coord. 1993). Fafajok tekintetében a bükkön, lucon és égeren kívül megemlítenél a jegenyefenyő és a vörösfenyő is.

A Gyergyói-havasok mikológiaiilag a Székelyföld egyik közepesen feltárt területe, sok szórványos nagygomba-adattal rendelkezünk innen. Egyetlen kutatott területe a Magasbükk, innen 151 taxon dokumentált, 353 előfordulási adattal (LÁZÁR 2000).

Jelen munka célja a gombásztábor alatt gyűjtött és meghatározott gombataxonok közlésével a Kárpátok ezen értékes területe nagygombakutatásának folytatása, illetve a mikológus közvélemény figyelmének felkeltése a terület iránt.

ANYAG, MÓDSZER

Jelen munkában közreadott taxonlista a gombásztábor minden résztvevőjének gyűjtése, a tábor 4 terepnapja alatt, 2009 augusztusában. A gyűjtések *Hieracio rotundati-Piceetum*, és *Symphyto Cordati-Fagetum*, állományokból származnak, emellett néhány adat luc-erdeifenyő-vörösfenyő elegyes állományból, valamint rétekről. A begyűjtött taxonok határozását és dokumentálását a szerzők végezték. A határozáshoz a következő alapmunkákat használtuk (a nemzetség-monográfiák mellett): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-1995), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Minden begyűjtött taxonról fungáriumi lap és fotó készült. A nevezéktan alapja az Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 március), de a gombásztábor fajlistáinak folyamatos publikálása miatt KRIEGLSTEINER (1991-93) nevezéktanát is feltüntettük. Néhány, a tábor egyes résztvevői által korábban a területről gyűjtött fajt (pl. a tavasszal termő kucsmagombák) szintén tartalmaz a fajlista, a teljesség miatt.

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

A területről összesen 210 taxont dokumentáltunk (táblázat).

A begyűjtött fajok. 1=dokumentált az adott élőhelyről.

List of species. 1=documented from the particular habitat.

FAG=*Symphyto cordati-Fagetum*; PIC=*Hieracio rotundati-Piceetum*.

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	FCs	FAG	PIC
<i>Agaricus augustus</i> Fr.	<i>Agaricus augustus</i> Fr.	st		1
<i>Agaricus langei</i> (F.H. Møller) F.H. Møller	<i>Agaricus langei</i> (Moell.)Moell.	st		1
<i>Agaricus semotus</i> Fr.	<i>Agaricus semotus</i> Fr.	st		1
<i>Agaricus sylvicola</i> (Vittad.) Peck	<i>Agaricus essetei</i> Bon	st		1
<i>Albatrellus confluens</i> (Alb. & Schwein.) Kotl. & Pouzar	<i>Scutigera confluens</i> (Alb.& Schw.:Fr.)Bond.& Singer	m		1
<i>Albatrellus ovinus</i> (Schaeff.) Kotl. & Pouzar	<i>Scutigera ovinus</i> (Schaeff.:Fr.)Murr.	m		1
<i>Amanita battarrae</i> (Boud.) Bon	<i>Amanita battarrae</i> Boud.	m		1
<i>Amanita citrina</i> Pers.	<i>Amanita citrina</i> (Schaeff.)Gray	m	1	
<i>Amanita excelsa</i> (Fr.)Bertil.	<i>Amanita excelsa</i> (Fr.)Bertil.	m		1
<i>Amanita muscaria</i> (L.) Lam.	<i>Amanita muscaria</i> (L.)Pers.	m		1
<i>Amanita pachyvolvata</i> (Bon) Krieglst.	<i>Amanita pachyvolvata</i> (Bon)Krieglsteiner	m		1
<i>Amanita pantherina</i> (DC.) Krombh.	<i>Amanita pantherina</i> (DC.:Fr.)Krombh.	m		1
<i>Amanita porphyria</i> Alb. & Schwein.	<i>Amanita porphyria</i> Alb.& Schw.:Fr.	m		1
<i>Amanita regalis</i> (Fr.) Michael	<i>Amanita regalis</i> (Fr.)R.Mre.	m		1
<i>Amanita rubescens</i> Pers.	<i>Amanita rubescens</i> (Pers.:Fr.)Gray	m		1
<i>Amanita spadicea</i> Pers.	<i>Amanita spadicea</i> Pers.	m		1
<i>Amanita submembranacea</i> (Bon) Gröger	<i>Amanita submembranacea</i> (Bon)Groeger	m		1
<i>Amanita vaginata</i> (Bull.) Lam.	<i>Amanita vaginata</i> (Bull.:Fr.)Vitt.	m		1
<i>Artomyces pyxidatus</i> (Pers.) Jülich	<i>Artomyces pyxidatus</i> (Pers.:Fr.)Jülich	sh		1
<i>Asterophora lycoperdoides</i> (Bull.) Ditmar	<i>Nyctalis asterophora</i> Fr.	pb		1
<i>Bolbitius titubans</i> (Bull.) Fr.	<i>Bolbitius vitellinus</i> (Pers.:Fr.)Fr.	st		1
<i>Boletus edulis</i> Bull.	<i>Boletus edulis</i> Bull.:Fr.	m		1
<i>Boletus subtomentosus</i> L.	<i>Xerocomus subtomentosus</i> (L.:Fr.)Quél.	m		1
<i>Bondarzewia mesenterica</i> (Schaeff.)Kreisel	<i>Bondarzewia mesenterica</i> (Schaeff.)Kreisel	sh		1
<i>Bovista plumbea</i> Pers.	<i>Bovista plumbea</i> Pers.	st		1
<i>Bovista pusilla</i> (Batsch) Pers.	<i>Bovista pusilla</i> (Batsch)ex Pers.	st		1
<i>Bulgaria inquinans</i> (Pers.)Fr.	<i>Bulgaria inquinans</i> (Pers.)Fr.	sh	1	
<i>Caloboletus calopus</i> (Pers.) Vizzini	<i>Boletus calopus</i> Fr.	m		1
<i>Calocera cornea</i> (Batsch) Fr.	<i>Calocera cornea</i> (Batsch:Fr.)Fr.	sh		1
<i>Calocera viscosa</i> (Pers.) Fr.	<i>Calocera viscosa</i> (Pers.:Fr.)Fr.	sh		1
<i>Calvatia gigantea</i> (Batsch) Lloyd	<i>Langermannia gigantea</i> (Batsch:Pers.)Rostkov.	st	1	
<i>Cantharellus amethysteus</i> (Quél.) Sacc.	<i>Cantharellus cibarius</i> var.amethysteus Quél.	m		1
<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	m		1
<i>Cantharellus cinereus</i> (Pers.) Fr.	<i>Cantharellus cinereus</i> Pers.:Fr.	m	1	

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglstainer)	FCs	FAG	PIC
Catathelasma imperiale (Quél.) Singer	Catathelasma imperiale (Quél.)Sing.	m?		1
Ceriporus leptcephalus (Jacq.) Zmitr.	Polyporus leptcephalus Jacq.:Fr.	sh		1
Ceriporus squamosus (Huds.) Quél.	Polyporus squamosus (Huds.)Fr.	pn/sh		1
Chalciporus piperatus (Bull.) Bataille	Boletus piperatus Bull.:Fr.	m		1
Chlorophyllum rachodes (Vittad.) Vellinga	Macrolepiota rachodes (Vitt.)Singer	st		1
Clavulina coralloides (L.) J. Schröt.	Clavulina cristata (Fr.)Schroeter	st/m?		1
Climacocystis borealis (Fr.) Kotl. & Pouzar	Climacocystis borealis (Fr.)Kotl.& Pouz.	sh		1
Clitocybe catinus (Fr.)Quél.	Clitocybe catinus (Fr.)Quél.	st		1
Clitocybe gibba (Pers.) P. Kumm.	Clitocybe gibba (Pers.:Fr.)Kummer	st		1
Clitocybe nebularis (Batsch) P. Kumm.	Clitocybe nebularis (Batsch:Fr.)Kummer	st		1
Clitocybe odora (Bull.) P. Kumm.	Clitocybe odora (Bull.:Fr.)Kummer	st		1
Clitocybe phyllophila (Pers.) P. Kumm.	Clitocybe phyllophila (Fr.)Kumm. s.l.	st		1
Clitopilus prunulus (Scop.) P. Kumm.	Clitopilus prunulus (Scop.:Fr.)Kummer	st/m?		1
Coltricia perennis (L.) Murrill	Coltricia perennis (L.:Fr.)Murrill	sh		1
Coprinopsis atramentaria (Bull.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo	Coprinus atramentarius (Bull.:Fr.)Fr.	sh		1
Coprinopsis marcescibilis (Britzelm.) Örstadius & E. Larss.	Psathyrella marcescibilis (Britz.)Singer	sh/st		1
Cortinarius alboviolaceus (Pers.) Fr.	Cortinarius (Ser.) alboviolaceus (Pers.:Fr.)Fr.	m		1
Cortinarius croceus (Schaeff.) Gray	Cortinarius (Derm.) croceus (Schaeff.:Fr.)Britz.	m		1
Cortinarius rubellus Cooke	Cortinarius (Lepr.) rubellus Cke.	m		1
Cortinarius sanguineus (Wulfen) Fr.	Cortinarius (Derm.) sanguineus (Wulf.:Fr.)Fr.	m		1
Cortinarius violaceus (L.) Gray	Cortinarius (Cort.) violaceus (L.:Fr.)Fr.	m		1
Craterellus lutescens (Fr.) Fr.	Cantharellus tubaeformis var.lutescens (Fr.)Gill.	m		1
Cystoderma terrei (Berk. & Broome) Harmaja	Cystoderma terrei (Berk.& Br.)Harm.	st		1
Daedaleopsis tricolor (Bull.) Bondartsev & Singer	Daedaleopsis confragosa var.tricolor (Bull.)Bond.	sh	1	
Fomes fomentarius (L.) Gillet	Fomes fomentarius (L.:Fr.)Fr.	pn	1	
Fomitopsis betulina (Bull.) B.K. Cui, M.L. Han & Y.C. Dai	Piptoporus betulinus (Bull.:Fr.)Karst	pn		1
Fomitopsis pinicola (Sw.) P. Karst.	Fomitopsis pinicola (Sw.:Fr.)Karst.	pn		1
Ganoderma applanatum (Pers.) Pat.	Ganoderma lipsiense (Batsch)Atk.	pn		1
Ganoderma lucidum (Curtis) P. Karst.	Ganoderma lucidum (Curt.:Fr.)Karst.	pn		1
Geastrum pectinatum Pers.	Geastrum pectinatum Pers.	st		1
Gloeophyllum abietinum (Bull.) P. Karst.	Gloeophyllum abietinum (Bull.:Fr.)Karst	sh		1
Gloeophyllum odoratum (Wulfen) Imazeki	Gloeophyllum odoratum (Wulf.:Fr.)Imaz.	sh		1
Gloeophyllum sepiarium (Wulfen) P. Karst.	Gloeophyllum sepiarium (Wulf.:Fr.)Karst.	sh		1
Gomphidius glutinosus (Schaeff.) Fr.	Gomphidius glutinosus (Schaeff.:Fr.)Fr.	m		1
Guepinia helvelloides (DC.) Fr.	Tremiscus helvelloides (DC.:Pers.)Donk	st		1
Gymnopus androsaceus (L.) Della Maggiora & Trassinelli	Marasmius androsaceus (L.:Fr.)Fr.	st/sk		1
Gymnopus confluens (Pers.) Antonín, Halling & Noordel.	Collybia confluens (Pers.:Fr.)Kummer	st		1
Gymnopus perforans (Hoffm.) Antonín & Noordel.	Micromphale perforans (Hoffm.& Fr.)S.F.Gray	sh		1
Gymnopus peronatus (Bolton) Gray	Collybia peronata (Bolt.:Fr.)Singer	st		1
Gyromitra infula (Schaeff.) Quél.	Gyromitra infula (Schaeff.ex Fr.)Quél.	st		1
Hemimycena pithya (Pers.) Dörfelt	Hemimycena pithya (Fr.)Doerfelt	st		1
Humaria hemisphaerica (F.H. Wigg.) Fuckel	Humaria hemisphaerica (Wigg.ex Gray)Fkl.	sh		1
Hydnellum caeruleum (Hornem.) P. Karst.	Hydnellum caeruleum (Hornem.ex Pers.)Karst.	m		1
Hydnum repandum L.	Hydnum repandum L.:Fr.	m		1
Hygrophoropsis aurantiaca (Wulfen) Maire	Hygrophoropsis aurantiaca (Wulf.:Fr.)Mre.	m		1
Hygrophorus erubescens (Fr.) Fr.	Hygrophorus erubescens Fr.	m		1
Hygrophorus persoonii Arnolds	Hygrophorus persoonii Arnolds	m		1
Hymenopellis radicata (Relhan) R.H. Petersen	Xerula radicata (Relhan:Fr.)Doerfelt	sh/pn		1
Hypholoma capnoides (Fr.) P. Kumm.	Hypholoma capnoides (Fr.:Fr.)Kummer	sh		1
Hypholoma fasciculare (Huds.) P. Kumm.	Hypholoma fasciculare (Huds.:Fr.)Kummer	sh		1
Hypholoma lateritium (Schaeff.) P. Kumm.	Hypholoma sublateritium (Fr.)Quél.	sh		1
Hypholoma radicosum J.E. Lange	Hypholoma radicosum J.Lge.	sh		1
Hypoxyton fragiforme (Pers.) J. Kickx f.	Hypoxyton fragiforme (Pers.:Fr.)Kickx	sh		1

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	FCs	FAG	PIC
<i>Imleria badia</i> (Fr.) Vizzini	<i>Xerocomus badius</i> (Fr.)Kühner ex Gilb.	m		1
<i>Ischnoderma benzoinum</i> (Wahlenb.) P. Karst.	<i>Ischnoderma benzoinum</i> (Wahl.:Fr.)P.Karst.	sh		1
<i>Laccaria amethystina</i> Cooke	<i>Laccaria amethystea</i> (Bull.)Murr.	m		1
<i>Laccaria bicolor</i> (Maire) P.D. Orton	<i>Laccaria bicolor</i> (Mre.)Orton	m		1
<i>Laccaria proxima</i> (Boud.)Pat.	<i>Laccaria proxima</i> (Boud.)Pat.	m		1
<i>Lactarius aurantiacus</i> (Pers.) Gray	<i>Lactarius mitissimus</i> Fr.	m		1
<i>Lactarius badiosanguineus</i> Kühner & Romagn.	<i>Lactarius badiosanguineus</i> Kuehn.& Romagn.	m		1
<i>Lactarius bresadolanus</i> Singer	<i>Lactarius bresadolianus</i> Sing.	m		1
<i>Lactarius camphoratus</i> (Bull.)Fr.	<i>Lactarius camphoratus</i> (Bull.)Fr.	m		1
<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger	<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger	m		1
<i>Lactarius glyciosmus</i> (Fr.) Fr.	<i>Lactarius glyciosmus</i> Fr.	m		1
<i>Lactarius helvus</i> (Fr.) Fr.	<i>Lactarius helvus</i> Fr.	m		1
<i>Lactarius lignyotus</i> Fr.	<i>Lactarius lignyotus</i> Fr.	m		1
<i>Lactarius pallidus</i> Pers.	<i>Lactarius pallidus</i> (Pers.:Fr.)Fr.	m		1
<i>Lactarius pergamenus</i> (Sw.) Fr.	<i>Lactarius pergamenus</i> (Sw.:Fr.)Fr.	m		1
<i>Lactarius picinus</i> Fr.	<i>Lactarius picinus</i> Fr.	m		1
<i>Lactarius piperatus</i> (L.) Pers.	<i>Lactarius piperatus</i> (L.:Fr.)Gray (ss.Mos.1983)	m	1	
<i>Lactarius rufus</i> (Scop.) Fr.	<i>Lactarius rufus</i> (Scop.:Fr.)Fr.	m		1
<i>Lactarius salmonicolor</i> R. Heim & Leclair	<i>Lactarius salmonicolor</i> Heim & Lecl.	m		1
<i>Lactarius scrobiculatus</i> (Scop.) Fr.	<i>Lactarius scrobiculatus</i> (Scop.:Fr.)Fr.	m		1
<i>Lactarius trivialis</i> (Fr.) Fr.	<i>Lactarius trivialis</i> Fr.	m		1
<i>Lactarius turpis</i> (Weinm.)Fr.	<i>Lactarius turpis</i> (Weinm.)Fr.	m		1
<i>Lactarius vellereus</i> (Fr.)Fr.	<i>Lactarius vellereus</i> (Fr.)Fr.	m		1
<i>Lactarius volemus</i> (Fr.)Fr.	<i>Lactarius volemus</i> (Fr.)Fr.	m		1
<i>Leccinum holopus</i> (Rostk.) Watling	<i>Leccinum holopus</i> (Rostk.)Watl.	m		1
<i>Leccinum molle</i> (Bon) Bon	<i>Leccinum molle</i> (Bon) Bon	m		1
<i>Leccinum versipelle</i> (Fr. & Hök) Snell	<i>Leccinum versipelle</i> (Fr.)Snell	m		1
<i>Lentinellus cochleatus</i> (Pers.) P. Karst.	<i>Lentinellus cochleatus</i> (Pers.:Fr.)Karst.	sh	1	
<i>Lentinellus ursinus</i> (Fr.)Kühner	<i>Lentinellus ursinus</i> (Fr.)Kühner	sh		1
<i>Lepiota clypeolaria</i> (Bull.) P. Kumm.	<i>Lepiota clypeolaria</i> (Bull.:Fr.)Kummer	st		1
<i>Lepiota cristata</i> (Bolton) P. Kumm.	<i>Lepiota cristata</i> (Bolt.:Fr.)Kummer	st		1
<i>Leucoagaricus leucothites</i> (Vittad.) Wasser	<i>Leucoagaricus leucothites</i> (Vitt.)S.Wasser	st		1
<i>Leucocortinarius bulbiger</i> (Alb. & Schwein.) Singer	<i>Leucocortinarius bulbiger</i> (Alb.& Schw.:Fr.)Singer	m		1
<i>Lichenomphalia umbellifera</i> (L.) Redhead, Lutzoni, Moncalvo & Vilgalys	<i>Phytoconis ericetorum</i> (Pers.:Fr.)Redhead & Kuyper	sh		1
<i>Lycoperdon excipuliforme</i> (Scop.) Pers.	<i>Calvatia excipuliformis</i> (Scop.:Pers.)Perdeck	st		1
<i>Lycoperdon molle</i> Pers.	<i>Lycoperdon molle</i> Pers.:Pers.	st		1
<i>Lycoperdon nigrescens</i> Pers.	<i>Lycoperdon foetidum</i> Bonord.	st		1
<i>Lycoperdon perlatum</i> Pers.	<i>Lycoperdon perlatum</i> Pers.:Pers.	st		1
<i>Lycoperdon pyriforme</i> Schaeff.	<i>Lycoperdon pyriforme</i> Schaeff.:Pers.	sh		1
<i>Lycoperdon umbrinum</i> Pers.	<i>Lycoperdon umbrinum</i> Pers.:Pers.	st		1
<i>Lycoperdon utriforme</i> Bull.	<i>Calvatia utriformis</i> (Bull.:Pers.)Jaap	st		1
<i>Macrolepiota gracilentia</i> (Krombh.) Wasser	<i>Macrolepiota gracilentia</i> (Fr.)Mos.	st		1
<i>Macrolepiota procera</i> (Scop.) Singer	<i>Macrolepiota procera</i> (Scop.:Fr.)Sing.	st		1
<i>Marasmius oreades</i> (Bolton) Fr.	<i>Marasmius oreades</i> (Bolt.:Fr.)Fr.	sk/pn?		1
<i>Marasmius torquescens</i> Quéf.	<i>Marasmius torquescens</i> Quéf.	sk/sh		1
<i>Marasmius wettsteinii</i> Sacc. & P. Syd.	<i>Marasmius wettsteinii</i> Sacc.et Syd. non ss.Favre	st		1
<i>Marasmius wynneae</i> Berk. & Broome	<i>Marasmius wynnei</i> Berk.& Br.	sk		1
<i>Megacollybia platyphylla</i> (Pers.) Kotl. & Pouzar	<i>Megacollybia platyphylla</i> (Pers.:Fr.)Kotl. & Pouz.	sh		1
<i>Melanoleuca subalpina</i> (Britzelm.) Bresinsky & Stangl	<i>Melanoleuca subalpina</i> (Britz.)Brsky.& Stangl	st		1
<i>Meripilus giganteus</i> (Pers.) P. Karst.	<i>Meripilus giganteus</i> (Pers.:Fr.)Karst.	pn	1	
<i>Morchella elata</i> Fr.	<i>Morchella elata</i> var. <i>elata</i> Fr.	st		1
<i>Morchella esculenta</i> (L.)Pers.	<i>Morchella esculenta</i> (L.)Pers.	st/pb?		1
<i>Mucidula mucida</i> (Schrad.) Pat.	<i>Oudemansiella mucida</i> (Schrad.:Fr.)v.Höhnel	pn		1

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	FCs	FAG	PIC
<i>Mycena pura</i> (Pers.) P. Kumm.	<i>Mycena pura</i> (Pers.:Fr.)Kummer	st		1
<i>Mycena rosea</i> Gramberg	<i>Mycena rosea</i> (Bull.)Gramb.	st		1
<i>Mycetinis alliaceus</i> (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin	<i>Marasmius alliaceus</i> (Jacq.:Fr.)Fr.	sk		1
<i>Mycetinis scorodoni</i> (Fr.) A.W. Wilson & Desjardin	<i>Marasmius scorodoni</i> (Fr.:Fr.)Fr.	sk/sh		1
<i>Neoboletus luridiformis</i> (Rostk.) Gelardi, Simonini & Vizzini	<i>Boletus luridiformis</i> Rostk. in Sturm	m		1
<i>Omphalina setipes</i> (Fr.) Raithehl.	<i>Rickenella setipes</i> (Fr.:Fr.)Raith.	am		1
<i>Ossicaulis lignatilis</i> (Pers.) Redhead & Ginns	<i>Clitocybe lignatilis</i> (Pers.:Fr.)Karst.	sh		1
<i>Panaeolus papilionaceus</i> (Bull.) Quél.	<i>Panaeolus papilionaceus</i> (Bull.:Fr.)Quél.	sc		1
<i>Paxillus involutus</i> (Batsch) Fr.	<i>Paxillus involutus</i> (Batsch:Fr.)Fr.	m		1
<i>Peziza badia</i> Pers.	<i>Peziza badia</i> Pers.:Fr.	st	1	
<i>Pholiota flammans</i> (Batsch) P. Kumm.	<i>Pholiota flammans</i> (Fr.)Kummer	sh		1
<i>Pholiota squarrosa</i> (Vahl) P. Kumm.	<i>Pholiota squarrosa</i> (Pers.:Fr.)Kummer	pn		1
<i>Pleurotus dryinus</i> (Pers.) P. Kumm.	<i>Pleurotus dryinus</i> (Pers.:Fr.)Kummer	pn		1
<i>Pleurotus ostreatus</i> (Jacq.) P. Kumm.	<i>Pleurotus ostreatus</i> (Jacq.:Fr.)Kummer	pn		1
<i>Pleurotus ostreatus</i> var. <i>salignus</i> (Fr.)Romagn.	<i>Pleurotus ostreatus</i> var. <i>salignus</i> (Fr.)Romagn.	pn		1
<i>Pluteus cervinus</i> (Schaeff.) P. Kumm.	<i>Pluteus cervinus</i> (Schaeff.)Kummer	sh		1
<i>Pluteus leoninus</i> (Schaeff.) P. Kumm.	<i>Pluteus leoninus</i> (Schaeff.:Fr.)Kummer	sh	1	
<i>Pluteus umbrosus</i> (Pers.) P. Kumm.	<i>Pluteus umbrosus</i> (Pers.:Fr.)Kummer	sh		1
<i>Postia caesia</i> (Schrad.) P. Karst.	<i>Spongiporus caesius</i> (Schrad.:Fr.)David	sh		1
<i>Protothapharia semiglobata</i> (Batsch) Redhead, Moncalvo & Vilgalys	<i>Stropharia semiglobata</i> (Batsch:Fr.)Quél.	st		1
<i>Psathyrella candolleana</i> (Fr.) Maire	<i>Psathyrella candolleana</i> (Fr.)Mre.	sh		1
<i>Psathyrella spadiceogrisea</i> (Schaeff.) Maire	<i>Psathyrella spadiceogrisea</i> (Schaeff.:Fr.)Mre.	st/sh		1
<i>Pseudoclitocybe cyathiformis</i> (Bull.) Singer	<i>Pseudoclitocybe cyathiformis</i> (Bull.:Fr.)Singer	st	1	
<i>Pseudohydnum gelatinosum</i> (Scop.) P. Karst.	<i>Pseudohydnum gelatinosum</i> (Scop.:Fr.)Karst.	sh		1
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i> (Jacq.) P. Karst.	<i>Pycnoporus cinnabarinus</i> (Jacq.:Fr.)Karst.	st	1	
<i>Ramaria bataillei</i> (Maire) Corner	<i>Ramaria bataillei</i> (Mre.)Corner	m		1
<i>Ramaria flava</i> (Schaeff.) Quél.	<i>Ramaria flava</i> (Schaeff.:Fr.)Quél.	m		1
<i>Ramaria formosa</i> (Pers.) Quél.	<i>Ramaria formosa</i> (Pers.:Fr.)Quél.	m		1
<i>Rhodocollybia butyracea</i> (Bull.) Lennox	<i>Collybia butyracea</i> var. <i>butyracea</i> (Bull.:Fr.)Quél.	st		1
<i>Rhodocollybia maculata</i> (Alb. & Schwein.) Singer	<i>Collybia maculata</i> (Alb.& Schw.:Fr.)Kumm.	st		1
<i>Rhodofomes roseus</i> (Alb. & Schwein.) Vlasák	<i>Fomitopsis rosea</i> (Alb.& Schw.:Fr.)Karst.	sh		1
<i>Rickenella fibula</i> (Bull.) Raithehl.	<i>Rickenella fibula</i> (Bull.:Fr.)Raith.	am		1
<i>Russula albonigra</i> (Krombh.) Fr.	<i>Russula albonigra</i> Krbh.	m		1
<i>Russula alutacea</i> (Fr.) Fr.	<i>Russula alutacea</i> (Pers.:Fr.)Fr.	m	1	
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.) Fr. (forma)	<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.)Fr. f. <i>peltereau</i> Sing.	m	1	
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.)Fr.	<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.)Fr.	m		1
<i>Russula delicata</i> Fr.	<i>Russula delicata</i> Fr.	m		1
<i>Russula emetica</i> (Schaeff.) Pers.	<i>Russula emetica</i> (Schaeff.)Pers.:Fr.	m		1
<i>Russula fellea</i> (Fr.) Fr.	<i>Russula fellea</i> Fr.	m		1
<i>Russula foetens</i> Pers.	<i>Russula foetens</i> (Pers.:Fr.)Fr.	m		1
<i>Russula fragilis</i> Fr.	<i>Russula fragilis</i> (Pers.:Fr.)Fr.	m		1
<i>Russula grata</i> Britzelm.	<i>Russula grata</i> Britz.	m		1
<i>Russula integra</i> (L.) Fr.	<i>Russula adulterina</i> Fr.	m		1
<i>Russula mustelina</i> Fr.	<i>Russula mustelina</i> Fr.	m		1
<i>Russula nigricans</i> Fr.	<i>Russula nigricans</i> (Bull.)Fr.	m		1
<i>Russula olivacea</i> (Schaeff.) Fr.	<i>Russula olivacea</i> (Schaeff.)Pers.	m		1
<i>Russula paludosa</i> Britzelm.	<i>Russula paludosa</i> Britz.	m		1
<i>Russula sanguinaria</i> (Schumach.) Rauschert	<i>Russula sanguinaria</i> (Schum.)S.Rauschert	m		1
<i>Russula turci</i> Bres.	<i>Russula turci</i> Bres.	m		1
<i>Russula xerampelina</i> (Schaeff.) Fr.	<i>Russula xerampelina</i> (Schff.)Fr.	m		1
<i>Sarcodon imbricatus</i> (L.) P. Karst.	<i>Sarcodon imbricatus</i> (L.:Fr.)Karst.	m		1
<i>Schizophyllum commune</i> Fr.	<i>Schizophyllum commune</i> Fr.:Fr.	sh		1
<i>Scutellinia scutellata</i> (L.) Lambotte	<i>Scutellinia scutellata</i> (L.ex Fr.)Lamb.	sh/st		1

Név (Index Fungorum)	Név (Krieglsteiner)	FCs	FAG	PIC
Suillus granulatus (L.) Roussel	Suillus granulatus (L.:Fr.)Kuntze	m		1
Suillus grevillei (Klotzsch) Singer	Suillus grevillei (Klotzsch:Fr.)Singer	m		1
Suillus luteus (L.) Roussel	Suillus luteus (L.:Fr.)Gray	m		1
Tapinella panuoides (Fr.) E.-J. Gilbert	Paxillus panuoides Fr.	sh		1
Thelephora terrestris Ehrh.	Thelephora terrestris Ehr.ex Willd.:Fr.	st		1
Trametes hirsuta (Wulfen) Lloyd	Trametes hirsuta (Wulf.:Fr.)Pilát	sh/pn		1
Tremella encephala Pers.	Tremella encephala Pers.:Pers.	pb		1
Trichaptum abietinum (Dicks.) Ryvarden	Trichaptum abietinum (Pers.:Fr.)Ryv.	sh		1
Tricholoma columbetta (Fr.) P. Kumm.	Tricholoma columbetta (Fr.)Kummer	m		1
Tricholoma portentosum (Fr.)Quél.	Tricholoma portentosum (Fr.)Quél.	m		1
Tricholoma saponaceum (Fr.) P. Kumm.	Tricholoma saponaceum (Fr.)Kummer	m		1
Tricholomopsis decora (Fr.)Singer	Tricholomopsis decora (Fr.)Singer	sh		1
Tricholomopsis rutilans (Schaeff.) Singer	Tricholomopsis rutilans (Schaeff.:Fr.)Sing.	sh		1
Tylopilus porphyrosporus (Fr. & Hök) A.H. Sm. & Thiers	Porphyrellus porphyrosporus (Fr.)Gilbert	m		1
Xerocomellus chrysenteron (Bull.) Šutara	Xerocomus chrysenteron (Bull.:St.Amans)Quél.	m		1
Xerocomellus pruinatus (Fr. & Hök) Šutara	Xerocomus pruinatus Fr.et Hoek ss.Pears.	m		1
Xeromphalina campanella (Batsch) Kühner & Maire	Xeromphalina campanella (Batsch:Fr.)R.Mre.	sh		1

A begyűjtött fajok közül számos közönséges, a vizsgált élőhelyekre jellemző faj termett, mint például a lucosokban az *Albatrellus confluens*, *Amanita muscaria*, *Amanita regalis*, *Lactarius deterrimus*, *Lactarius helvus*, *Pholiota squarrosa*, *Postia caesia* vagy *Russula integra*.

A bükkösökből kevés faj került elő, ugyanis csak kis kiterjedésű állományok voltak. Ezek közül megemlítendő a *Cantharellus cinereus*, *Meripilus giganteus* és *Pseudoclitocybe cyathiformis*.

Megemlítendő ritka fajok az *Bondarzewia mesenterica*, *Catathelasma imperiale*, *Climacocystis borealis*, *Hydnellum caeruleum*, *Laccaria proxima*, *Lactarius glycosmus*, *Lactarius lignyotus*, *Lactarius trivialis*, *Omphalina setipes*, *Tricholomopsis decora* és *Tylopilus porphyrosporus*, melyeknek mindössze néhány adata ismert mindössze a Székelyföldről.

IRODALOM – REFERENCES

- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995, 2000): Fungi of Switzerland. Vol.1–5. Mykologia, Luzern.
- DOINA I. (coord. 1993): Vegetația României. Editura Tehnică Agricolă Bucharest.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds., 1992, 1997): Nordic Macromycetes Vol. 2–3. Nordsvamp, Copenhagen.
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. II. (Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- KRIEGLSTEINER G. J. (1991–1993): Verbreitungsatlas der Großpilze Deutschlands. Band 1-2. Ulmer, Stuttgart.
- LÁZÁR Zs. (2000): Adatok a Magasbükk nagygombavilágához. Data tom the Funga of Magasbükk /Hungarian/ Erdélyi Múzeum Egyesület kiadása, Kolozsvár, Új sorozat 9 (62–83).
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol. I. (Die Röhrlinge und Blätterpilze). Saturnia, Trento.
- PEAHĂ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.
- INDEX FUNGORUM (2017 march). www.indexfungorum.org

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.

pp. 70–71.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI OF GYERGYÓI MTS., SZÉKELYLAND, TRANSYLVANIA

Ferenc PÁL-FÁM¹, Helga LUKÁCS¹, Krisztián LUKÁCS², Márk PLUTA³, Lajos BENEDEK⁴

¹Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

²1149 Budapest, Pillangó park 16/D/5/34, mohycan@aml.hu

³7461 Orci, Kossuth u. 28, pluta.mark@gmail.com

⁴Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

Keywords: macrofungi, Gyergyói Mts., characterisation

Abstract:

Present work contains the macrofungi taxa collected in Gyergyói (Giurgeului) Mts., near Borszék village, Transylvania by all participants of the mushroom camp organised by the Kálmán László Mycological Society in August 2009. All taxa were documented with fungaria and/or photo, from *Hieracio rotundati-Piceetum* and *Symphyto Cordati-Fagetum* habitats. Near the 210 documented taxa a short characterisation was also made.

INTRODUCTION

The Gyergyói Mts. is situated in the middle part of the East Carpathians. The territory is bordered from Northeast by Besztercei Mts., from northwest by Kelemen Mts., from east by Csalhó Mts., from south by Nagyhagymás Mt. and Csíki basin, from west by Gyergyói basin. The area starts from 750 m altitude above sea level, its highest peaks are Likas (1675 m) and Siposkő (1567 m). The road crossing Pongrác-tető (1256 m) connects the Gyergyói basin to Békás. Békás glen and Gyilkos lake are situated east to Pongrác-tető. Several authors consider Hagymás Mt. as being part of Gyergyói Mts., too. One of the regions of the mountains is Borszéki-medence. (PEAHĀ 1974)

The mountains have crystalline and ancient eruptive bedrock. Typical soil types occurring in the area are acidic brown and podzolic brown forest soils, but rendzinas and erubase soils also occur. Its climate is temperate continental, but because of the high altitudes the montane climate is characteristic, exposed to wet western winds. The average annual temperatures are 2–4°C in peaks, 4–6°C in valleys. The coldest month is January with average temperatures -8°C in peaks, -6°C in valleys, while the warmest month is July with average temperatures 14°C in peaks, 16°C in valleys. The main yearly precipitation is 1000–1200 mm, but in the lowest altitudes it can be only 700–800 mm. (PEAHĀ 1974)

The area belongs to beech (on the borders) and spruce (on upper regions) forest regions with submontane pastures in small spots. The most characteristic climax forest associations are the spruce forests */Hieracio rotundati-Piceetum/* and in small areas beech */Symphyto Cordati-Fagetum/* forest stands, also. Near creeks alder */Alnetum glutinosael/* stands also occur (DOINA coord. 1993). Characteristic tree species – near beech, spruce and alder – are fir and larch.

The mycological exploration of the Gyergyói Mts. is partial. Near sporadic data, only one place is explored, Magasbükk, with 353 documented data of 151 macrofungi taxa (LÁZÁR 2000).

Aims of present work are to publish the macrofungi taxa collected, starting in this way the exploration of the Funga of this region, as well as to draw the mycologists' attention to this area.

MATERIAL AND METHODS

The macrofungi taxa were collected by all participants during 4 field trips in August 2009. Majority of the taxa fructified in *Hieracio rotundati-Piceetum* and *Symphyto Cordati-Fagetum* habitats, only a few were documented from *pine-spruce-larch mixed stands* and grasslands. All taxa collected were determined and documented with fungaria and/or photo by the authors. Identifications were made using the following basic literature (near genera monographs): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-1995), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Nomenclature used follows Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 march), but the KRIEGLSTEINER (1991-93) nomenclature was also noted, because of the possibility of comparison with other published mushroom camp species lists. Some species collected earlier by some participants in the territory were also published here (eg. spring fructifying morels).

RESULTS AND DISCUSSION

A number of 210 macrofungi taxa have been documented from the area (table).

Several from the documented taxa are common, characteristic to the habitats examined: *Albatrellus confluens*, *Amanita muscaria*, *Amanita regalis*, *Lactarius deterrimus*, *Lactarius helvus*, *Pholiota squarrosa*, *Postia caesia* or *Russula integra*. in the spruce stands.

Only a few taxa have been documented from the beech stands, because the area of this habitat was small. It can be mentioned *Cantharellus cinereus*, *Meripilus giganteus* and *Pseudoclitocybe cyathiformis*.

From the rare species the following must be mentioned: *Bondarzewia mesenterica*, *Catathelasma imperiale*, *Climacocystis borealis*, *Hydnellum caeruleum*, *Laccaria proxima*, *Lactarius glyciosmus*, *Lactarius lignyotus*, *Lactarius trivialis*, *Omphalina setipes*, *Tricholomopsis decora* and *Tylopilus porphyrosporus*, all of them with one or a few occurrence data from Székelyföld.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 9–10.
pp. 72–80.

ADATOK KATROSA KÖRNYÉKE NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ

PÁL-FÁM Ferenc¹, SZÁSZ Balázs², LUKÁCS Helga¹, BÓNA Bence¹, BENEDEK Lajos³

¹ Kaposvári Egyetem, Növénytudományi Intézet, pff3@hotmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balazszs@yahoo.com

³ Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növénytan Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

Kulcsszavak: nagygomba, Katrosa környéke, jellemzés.

Kivonat:

Jelen munka a Katrosa környékén 2013 augusztusában, a László Kálmán Gombászegyesület gombásztáborát alatt, a résztvevők által gyűjtött nagygomba-taxonok listáját tartalmazza. A 14 gyűjtési élőhely összesen öt hegységben egymástól relatív távol helyezkedik el, Katrosa központtal. A gyűjtések az alábbi élőhelyeken történtek: *Chrysanthemo-Piceetum*, *Sphagno-Piceetum*, *Pino-Sphagnetum magellanicii*, *Vaccinio-Fagetum*, *Symphyto cordati-Fagetum*, *Piceo-Fagetum*, valamint *fenyő- és lomb-elegyes erdők*. A begyűjtött 228 taxon nagy része fungáriumi lappal és/vagy fotóval került dokumentálásra. A dokumentált taxonok közül számos elterjedt, a területre jellemző faj mellett, több ritka is előkerült, köztük olyan fajok, melyek Magyarországon védettek. Egy inváziós faj, a *Clathrus archeri* legkeletebbi előfordulását is regisztráltuk.

BEVEZETÉS

Katrosa Kézdivásárhelytől 20 km-re északra a Kászon-patak mellett helyezkedik el. Közigazgatásilag Kézdiszentkereszthez tartozik. Több hegység találkozásánál fekszik: keleten a Nemere-hegység, északon a Csíki-havasok, nyugaton a Hargita, délnyugaton a Bodoki-hegység, délkeleten pedig a Háromszéki-havasok. Így mind geológiában, mind talaj és vegetáció tekintetében rendkívül heterogén, a Székelyföld majd minden erdei élőhelye megtalálható itt (KISGYÖRGY & KÓNYA 1973; TOMPA & FÉDER 1973).

A területet a nyugati nedves szeleknek kitett hegyvidéki klíma jellemzi, erős medencei jelleggel. Az éves középhőmérséklet 6–8°C. A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete –4°C, a legmelegebbé (július) pedig 16°C. Az éves átlagos csapadékmennyiség 700 mm, ami a fenti hőmérsékleti adatok tükrében nedves klímát jelent (PEAHÁ 1974). Vegetáció szempontjából Katrosa környékét alacsonyabban gyertyános-tölgyesek és bükkösök jellemzik, a hegységeken felfelé haladva ezeket lucosok váltják. A legjellemzőbb, nagy területeket borító zonális növénytársulások: a bükkös (*Symphyto cordati-Fagetum*); a gyertyános-bükkös (*Carpino-Fagetum*); a lucos (*Chrysanthemo-Piceetum*). Az edafikus erdők közül előfordulnak az áfonyás bükkösök (*Vaccinio-Fagetum*), illetve a tőzeglápok állományai (tőzeges lucos- *Sphagno-Piceetum* és tőzeges erdefenyves- *Pino-Sphagnetum magellanicii*). (GERGELY et al. 1973).

Több különböző forrásmunkában is vannak mikológiai adatok a területről ISTVÁNFFI (1895) és MOESZ (1929) munkáival kezdődően: BÁNHEGYI (1942), BOHUS (1943), LÁSZLÓ (1970, 1972, 1975, 1979, 1984), KOVÁCS (1977, 1979), PÁZMÁNY & LÁSZLÓ (1981), SILAGHI & LÁSZLÓ (1968), POP (1981), LÁSZLÓ et al. (1988). SÁNTHA (1996, 1998, 2002) munkái 368 nagygomba-taxont tartalmaznak Gelence környékéről. A területeken szisztematikus mikológiai feltárás 1999-ben kezdődött (LÁZÁR et al. 1999), utána a Nemere-hegység kivételével minden hegységből vannak újabb adatok (PÁL-FÁM et al. 2002; 2007; 2017a; 2017b; PÁL-FÁM & BENEDEK 2004).

Jelen munka célja a gombásztábor alatt gyűjtött és meghatározott gombataxonok közlésével, a Kárpátok ezen értékes területe nagygomba-kutatásának folytatása, illetve a mikológus közvélemény figyelmének felkeltése a terület iránt.

Hegység / Mountain	Rép.	Nemere		Csomád-Büdös					H.	Hargita Lucs		
Élőhely / Habitat	RM	NSP	NM	CM	CÁB	CB	MPS	MSP	HP	PS	SP	M
<i>Caloboletus calopus</i> (Pers.) Vizzini		x			x						x	
<i>Calocera viscosa</i> (Pers.) Fr.									x		x	
<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.		x		x					x		x	
<i>Catathelasma imperiale</i> (Quél.) Singer		x							x			
<i>Cerioporus leptcephalus</i> (Jacq.) Zmitr	x					x	x				x	
<i>Cerioporus squamosus</i> (Huds.) Quél.	x					x						
<i>Chalciporus piperatus</i> (Bull.) Bataille		x										
<i>Chlorociboria aeurginascens</i> (Nyl.) Kanouse ex C.S. Ramamurthi, Korf & L.R. Batra	x											
<i>Choiromyces meandriformis</i> Vittad.	x											
<i>Chroogomphus rutilus</i> (Schaeff.) O.K. Mill.	x											
<i>Clathrus archeri</i> (Berk.) Dring				x								
<i>Clavulina coralloides</i> (L.) J. Schröt.									x			
<i>Clavulina rugosa</i> (Bull.) J. Schröt.									x			
<i>Coltricia perennis</i> (L.) Murrill	x											
<i>Collybia tuberosa</i> (Bull.) P. Kumm.											x	
<i>Coprinopsis lagopus</i> (Fr.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo	x											
<i>Cortinarius armillatus</i> (Fr.) Fr.		x										
<i>Cortinarius caperatus</i> (Pers.) Fr.		x									x	
<i>Cortinarius cinnamomeus</i> (L.) Fr.	x											
<i>Cortinarius croceus</i> (Schaeff.) Gray		x					x					
<i>Cortinarius cumatilis</i> Fr.									x			
<i>Cortinarius glaucopus</i> (Schaeff.) Fr.						x						
<i>Cortinarius infractus</i> (Pers.) Fr.									x			
<i>Cortinarius rubellus</i> Cooke											x	
<i>Cortinarius sanguineus</i> (Wulfen.) Fr.									x		x	
<i>Craterellus cornucopioides</i> (L.) Pers.	x		x									
<i>Craterellus lutescens</i> (Fr.) Fr.									x		x	
<i>Cyanoboletus pulverulentus</i> (Opat.) Gelardi, Vizzini & Simonini						x						
<i>Cystosterreum cf. murrayi</i> (Berk. & M.A. Curtis) Pouzar											x	
<i>Daedalea quercina</i> (L.) Pers.	x											
<i>Daedaleopsis confragosa</i> (Bolton) J. Schröt.	x	x										
<i>Daedaleopsis tricolor</i> (Bull.) Bondartsev & Singer	x			x			x					
<i>Dichomitus squalens</i> (P. Karst.) D.A. Reid										x		
<i>Exobasidium juelianum</i> Nannf.							x			x		
<i>Exobasidium vaccinii</i> (Fuckel) Woronin							x			x		
<i>Fomes fomentarius</i> (L.) Fr.	x			x		x	x					
<i>Fomitopsis betulina</i> (Bull.) B.K. Cui, M.L. Han & Y.C. Dai	x	x					x			x	x	
<i>Fomitopsis pinicola</i> (Sw.) P. Karst.	x	x		x			x		x	x	x	
<i>Ganoderma adspersum</i> (Schulzer) Donk				x								
<i>Ganoderma applanatum</i> (Pers.) Pat.	x			x			x					

Hegység / Mountain	Rép.	Nemere		Csomád-Büdös					H.	Hargita Lucs			
Élőhely / Habitat	RM	NSP	NM	CM	CÁB	CB	MPS	MSP	HP	PS	SP	M	
<i>Ganoderma lucidum</i> (Curtis) P. Karst.	x												
<i>Geastrum pectinatum</i> Pers.									x				
<i>Gloeophyllum abietinum</i> (Bull.) P. Karst.									x				
<i>Gloeophyllum odoratum</i> (Wulfen) Imazeki				x									
<i>Gloeophyllum sepiarium</i> (Wulfen) P. Karst.		x		x					x				
<i>Gymnopus androsaceus</i> (L.) Della Maggiora & Trassinelli									x				
<i>Gymnopus confluens</i> (Pers.) Antonin, Halling & Noordel.	x				x								
<i>Gymnopus fusipes</i> (Bull.) Gray	x												
<i>Gymnopus perforans</i> (Hoffm.) Antonín & Noordel.		x									x		
<i>Gymnopus peronatus</i> (Bolton) Antonin, Halling & Noordel.	x												
<i>Gyromitra infula</i> (Schaeff.) Quéf.		x									x		
<i>Gyroporus cyanescens</i> (Bull.) Quéf.						x							
<i>Hapalopilus rutilans</i> (Pers.) Murrill	x												
<i>Helvella elastica</i> Bull.									x				
<i>Hydnellum suaveolens</i> (Scop.) P. Karst.									x				
<i>Hydnum repandum</i> L.				x							x		
<i>Hymenopellis radicata</i> (Relhan) R.H. Petersen				x	x	x		x	x				
<i>Hypholoma capnoides</i> (Fr.) P. Kumm.		x		x					x		x		
<i>Bogbodia uda</i> (Pers.) Redhead							x						
<i>Hypholoma fasciculare</i> (Huds.: Fr.) P. Kumm. var. <i>subviride</i> (Berk. & M.A. Curtis) Krieglst.			x	x									
<i>Hypholoma lateritium</i> (Schaeff.) P. Kumm.					x	x							
<i>Hypholoma radicosum</i> J.E. Lange						x							
<i>Hypsizygus ulmarius</i> (Bull.) Redhead,						x							
<i>Imleria badia</i> (Fr.) Vizzini									x		x		
<i>Inocybe geophylla</i> (Bull.) P. Kumm.									x		x		
<i>Inocybe leptophylla</i> G.F. Atk											x		
<i>Inocybe napipes</i> J.E. Lange											x		
<i>Inocybe whitei</i> (Berk. & Broome) Sacc.											x		
<i>Ischnoderma benzoinum</i> (Wahlenb.) P. Karst.	x												
<i>Kretzschmaria deusta</i> (Hoffm.) P.M.D. Martin						x							
<i>Kuehneromyces mutabilis</i> (Scaeff.: Fr.) Singer & A.H. Sm.	x			x									
<i>Laccaria amethystina</i> Cooke		x											
<i>Laccaria bicolor</i> (Maire) P.D. Orton											x		
<i>Laccaria laccata</i> (Scop.) Cooke	x	x			x				x		x		
<i>Lacrymaria lacrymabunda</i> (Bull.) Pat.	x												
<i>Lactarius badiosanguineus</i> Kühner & Romagn.											x		
<i>Lactarius camphoratus</i> (Bull.) Fr.											x		
<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger		x							x				
<i>Lactarius glyciosmus</i> (Fr.) Fr.		x								x	x		
<i>Lactarius helvus</i> (Fr.) Fr.		x			x		x		x		x		

Hegység / Mountain	Rép.	Nemere		Csomád-Büdös					H.	Hargita Lucs		
Élőhely / Habitat	RM	NSP	NM	CM	CÁB	CB	MPS	MSP	HP	PS	SP	M
<i>Mycena rosea</i> (Schumach.) Gramberg	x											
<i>Mycena rosella</i> (Fr.) P. Kumm.									x		x	
<i>Neoboletus luridiformis</i> (Rostk.) Gelardi, Simonini & Vizzini			x			x						
<i>Neolentinus cyathiformis</i> (Schaeff.) Della Maggiora & Trassinelli				x								
<i>Onnia tomentosa</i> (Fr.) P. Karst.				x							x	
<i>Panaeolus papilionaceus</i> (Bull.) Quél.									x			
<i>Panellus stipticus</i> (Bull.) P. Karst.	x											
<i>Paxillus involutus</i> (Batsch) Fr.		x						x				
<i>Phallus impudicus</i> L.				x								
<i>Phellinus hartigii</i> (Allesch. & Schnabl) Pat.											x	
<i>Pholiota adiposa</i> (Batsch) P. Kumm.				x								
<i>Pholiota flammans</i> (Batsch) P. Kumm.											x	
<i>Pholiota lenta</i> (Pers.) Singer						x						
<i>Pholiota squarrosa</i> (Vahl) P. Kumm.								x				
<i>Phylloporus pelletieri</i> (Lév.) Quél.					x							
<i>Pleurotus dryinus</i> (Pers.) P. Kumm.	x											
<i>Pleurotus pulmonarius</i> (Fr.) Quél.	x					x						
<i>Pluteus atromarginatus</i> (Konrad) Kühner									x			
<i>Pluteus cervinus</i> (Schaeff.) P. Kumm.		x		x								
<i>Pluteus pellitus</i> (Pers.) P. Kumm.	x											
<i>Postia ptychogaster</i> (F. Ludw.) Vesterh.		x										
<i>Postia stiptica</i> (Pers.) Jülich	x							x			x	
<i>Postia subcaesia</i> (A. David) Jülich	x											
<i>Psathyrella candolleana</i> (Fr.) Maire	x											
<i>Pseudohydnum gelatinosum</i> (Scop.) P. Karst.		x										
<i>Pycnoporellus fulgens</i> (Fr.) Donk				x								
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i> (Jacq.) P. Karst.	x							x				
<i>Ramaria flava</i> (Schaeff.) Quél.												x
<i>Rhodocollybia maculata</i> (Alb. & Schwein.) Singer						x						
<i>Royoporus badius</i> (Pers.) A.B. De				x		x						
<i>Russula alutacea</i> (Fr.) Fr.									x			
<i>Russula atrorubens</i> Quél.							x				x	
<i>Russula aurora</i> Krombh.						x						
<i>Russula badia</i> Quél.									x			
<i>Russula claroflava</i> Grove											x	
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.) Fr.						x						
<i>Russula decolorans</i> (Fr.) Fr.		x					x			x		
<i>Russula delica</i> Fr.									x			
<i>Russula emetica</i> (Schaeff.) Pers.		x								x	x	
<i>Russula foetens</i> Pers.											x	
<i>Russula fragilis</i> Fr.									x			

Hegység / Mountain	Rép.	Nemere		Csomád-Büdös					H.	Hargita Lucs		
Élőhely / Habitat	RM	NSP	NM	CM	CÁB	CB	MPS	MSP	HP	PS	SP	M
Russula grata Britzelm.						x						
Russula hydrophila Horniček										x		
Russula integra (L.) Fr.	x								x		x	
Russula lepida Fr.				x								
Russula longipes (Singer) Moëgne-Loec. & Reumaux										x		
Russula nauseosa (Pers.) Fr.									x			
Russula ochroleuca Fr.									x			x
Russula olivacea (Schaeff.) Pers.				x	x	x						
Russula paludosa Britzelm.		x					x			x		
Russula queletii Fr.									x		x	
Russula solaris Ferd. & Winge				x		x						
Russula vesca Fr.				x								
Russula vinosobrunnea (Bres.) Romagn.						x			x		x	
Russula violeipes Quél.						x						
Russula xerampelina (Schaeff.) Fr.									x			
Sarcodon imbricatus (L.) P. Karst.											x	
Schizophyllum commune Fr.	x								x			
Scleroderma citrinum Pers.			x		x							
Scleroderma verrucosum (Bull.) Pers.	x	x										
Scutellinia kerguelensis (Berk.) Kuntze											x	
Scutellinia scutellata (L.) Lambotte									x		+	
Stereum hirsutum (Willd.) Pers.	x	x		x					x		x	
Strobilomyces strobilaceus (Scop.) Berk.	x		x		x	x						
Strobilurus esculentus (Wulfen) Singer									x			
Suillellus luridus (Schaeff.) Murrill						x						
Suillus variegatus (Sw.) Richon & Roze							x					
Tapinella atrotomentosa (Batsch) Šutara						x						
Thelephora terrestris Ehrh.									x		x	
Trametes gibbosa (Pers.) Fr.	x			x		x						
Trametes hirsuta (Wulfen) Lloyd	x			x	x	x			x			
Trametes versicolor (L.) Lloyd	x			x		x						
Trichaptum abietinum (Dicks.) Ryvarden							x		x		x	
Tricholoma portentosum (Fr.) Quél.									x			
Tricholoma saponaceum (Fr.) P. Kumm.												x
Tricholoma virgatum (Fr.) P. Kumm.									x			
Tricholomopsis decora (Fr.) Singer												
Tricholomopsis rutilans (Schaeff.) Singer				x		x			x			
Tylopilus felleus (Bull.) P. Karst.											x	
Volvariella caesiotincta P.D. Orton				x								
Xerocomellus chrysenteron (Bull.) Šutara					x							
Xerocomellus porosporus (Imler ex Watling) Šutara						x						
Xeromphalina campanella (Batsch) Kühner & Maire	x									x	x	

Hegység / Mountain	Rép.	Nemere			Csomád-Büdös					H.	Hargita Lucs			
Élőhely / Habitat	RM	NSP	NM	CM	CÁB	CB	MPS	MSP	HP	PS	SP	M		
<i>Xylaria hypoxylon</i> (L.) Grev.	x													
<i>Xylaria polymorpha</i> (Pers.) Grev.	x			x		x								

Számos, a székelyföldi hegyvidéki élőhelyekre általánosan jellemző, elterjedt faj termett, mint pl. *Agaricus augustus*, *Albatrellus confluens*, *Amanita porphyria*, *Amanita regalis*, *Cortinarius caperatus*, *Fomitopsis pinicola*, *Gloeophyllum odoratum*, *Lactarius helvus*, *Lactarius picinus*, *Onnia tomentosa*, *Pseudohydnum gelatinosum*, *Russula paludosa*, *Russula xerampelina*, *Sarcodon imbricatus*, *Suillus variegatus*, *Tylopilus felleus*.

A ritka, érdekes fajok közül megemlítendő a lucosokból a *Boletopsis leucomelaena*, *Catathelasma imperiale*, *Cortinarius sanguineus*, *Hydnellum suaveolens* és *Mycena rosella*, mind Komandórol; a tözezes lucosokból a *Catathelasma imperiale* (Veresvíz), *Cortinarius sanguineus* (Lucs), *Inocybe napipes* és *Inocybe whitei* (Lucs), *Lactarius repraesentaneus* (Lucs), *Phellinus hartigii* (Lucs) és *Postia ptychogaster* (Veresvíz); a tözezes erdeifenyvesekből az *Aurantiporus fissilis* (Mohos) és *Dichomitus squalens* (Lucs); a bükkösökből a *Gyroporus cyanescens* (Szent Anna-tó); a fenyő- és lombhegyes erdőkből a *Choiromyces meandriformis* (Katrosa).

Több olyan faj is előkerült, melyek Magyarországon védettek (Romániában nincs védett gomba jelenleg): *Hypsizygus ulmarius* (Szent Anna-tó, bükkös), *Lactarius helvus* (tözezes élőhelyek, gyakori, tömeges), *Leccinum variicolor* (Veresvíz, tözezes lucos), *Phylloporus pelletieri* (Bálványos, áfonyás bükkös), *Russula claroflava* (Lucs, tözezes lucos) és *Strobilomyces strobilaceus* (bükkösök és elegyes erdők, nem ritka).

Az inváziós *Clathrus archeri* jelen ismereteink szerinti legkeletebbi előfordulása is ide kötődik, egy katosai lomb- és fenyőelegyes állományhoz.

IRODALOM – REFERENCES

- BÁNHEGYI J. (1942): Discomyceták a Székelyföldről. Botanikai Közlemények, Budapest, 39/5: 261–271.
- BOHUS G. (1943): Russula-Forschungen I. Von den im Sommer des Jahres 1941. Gesammelt Russulen aus Ungarn. Borbasia nova 13: 1–9.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995, 2000, 2005): Fungi of Switzerland. Vol.1–6. Mykologia, Luzern.
- GERGELY J., FÜZI J., MÁRTON A. (1973): Kovászna megye vegetációja. In: RÁCZ G., FÜZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 66–135.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds., 1992, 1997): Nordic Macromycetes Vol. 2–3. Nordsvamp, Copenhagen.
- INDEX FUNGORUM (2017 march). www.indexfungorum.org
- ISTVÁNFI GY. (1895): Adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez. Természetráji Füzetek, 18/1–2: 97–110.
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. II. (Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- KISGYÖRGY Z., KÓNYA Á. (1973): Kovászna megye földrajz-földtani jellemzése. In: RÁCZ G., FÜZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 9–14.
- KOVÁCS AL. (1977): Făgetele din Munții Bodoc. Aluta (Acta Siculica) 1977: 235.
- KOVÁCS AL. (1979): Flora și vegetația Munților Bodoc. Dissertație, Babeș-Bolyai T.E. Kolozsvár.
- LÁSZLÓ K. (1970): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta (Acta Siculica) 1970: 63–74.
- LÁSZLÓ K. (1972): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R. S. România. Aluta (Acta Siculica) 1972: 41–60.
- LÁSZLÓ K. (1975): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta (Acta Siculica) 1975: 463–468.
- LÁSZLÓ K. (1979): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta (Acta Siculica) 1979: 415–419.
- LÁSZLÓ K. (1984): A nagygombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben. Mikológiai Közlemények 1984/1: 9–25.
- LÁSZLÓ K., ALBERT L., SARKADI Z. (1988): A nagygombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben, II. Mikológiai Közlemények 1988/3: 163–177.
- LÁZÁR ZS., PÁL-FÁM F., RIMÓCZI I. (1999): Adatok a székelyföldi tőzezlápok nagygombavilágához. Aluta (Acta Siculica) 1999/1: 67–72.

- MOESZ G. (1929): Gombák a Székelyföldről. Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum 50 éves jubileumára, Sepsiszentgyörgy: 545–554.
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol. I. (Die Röhrlinge und Blätterpilze). Saturnia, Trento.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L. (2004): Nagygombák a Szent Anna-tó környékéről. Macrofungi from the surroundings of Lake Szent Anna /Hungarian/. *Acta Siculica* 2003: 25–30.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., PLUTÁNÉ LUKÁCS H., LUKÁCS K., PLUTA M. (2007): Adatok Kommandó környéke (Háromszéki-havasok) nagygombáinak ismeretéhez. *Moeszia* 4, 11 pp.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., SÁRKÖZI L. (2002): Adatok a Háromszéki-havasok nagygombáinak ismeretéhez. Data to the knowledge of macrofungi from Háromszéki Mts., Transylvania /Hungarian/. *Clusiana* 41/2–3: 95–102.
- PÁL-FÁM F., PAPP V., SZÁSZ B., BENEDEK L. (In Press 2017b): Adatok Gyimesbükk környéke nagygombáinak ismeretéhez 2. Contribution to the knowledge of macrofungi of Gyimesbükk region, Székelyföld, Transylvania 2. *Moeszia*, 11 pp.
- PÁL-FÁM F., SZÁSZ B., SZILVÁSY E., BENEDEK L. (In Press 2017a): Adatok a Baróti- és a Bodoki-hegység nagygombáinak ismeretéhez. Contribution to the knowledge of macrofungi of Baróti- and Bodoki Mts., Székelyföld, Transylvania. *Moeszia*, 10 pp.
- PÁZMÁNY D., LÁSZLÓ K. (1981): Selten Pilze aus Rumanien III. *Not. Bot. Hort. Agrobot. Cluj* 11: 31–53.
- PEAHĂ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.
- POP A. (1981): Similarităţi micocenologice între tinoavele Poiana Stampei, Mohos si Luci. *Studii si Comunicari de Ocrotirea Naturii, Suceava*: 262–266.
- SÁNTHA T. (1996): Nagygombák Gelence környékéről. Erdélyi Múzeum Egyesület kiadása, Kolozsvár, Új sorozat 5: 87–104.
- SÁNTHA T. (1998): Újabb nagygombák Gelence környékéről. *Acta 1997 (Acta Hargitensia IV, Aluta XXI)/1*: 59–64.
- SÁNTHA T. (2002): Gelence környéki nagygombák. *Acta 2001 (Acta Hargitensia VII)*: 81–92.
- SILAGHI GH., LÁSZLÓ K. (1968): Contribuţii la cunoaşterea macromicetelor din România. *Contr. Bot. Cluj*: 109–117.
- TOMPA E., FÉDER Z. (1973): Talajtípusok Kovászna megyében. In: RÁCZ G., FÜZI J. (szerk.): Kovászna megye gyógynövényei. Sepsiszentgyörgy, pp 15–17.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 81–82.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI OF CĂTRUŞA ENVIRONS, SZÉKELYLAND, TRANSYLVANIA

Ferenc PÁL-FÁM¹, Balázs SZÁSZ², Helga LUKÁCS¹, Bence BÓNA¹, Lajos BENEDEK³

¹ Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balazsasz@yahoo.com

³ Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

Keywords: macrofungi, Katrosa environs, characterisation

Abstract:

Present work contains the macrofungi taxa collected in Katrosa environs, Transylvania by all participants of the mushroom camp organised by the Kálmán László Mycological Society in August 2013. The investigated 14 locations are situated relatively distant each other, on a circle round Katrosa village, in 5 different mountains. The examined habitats were: *Chrysanthemo-Piceetum*, *Sphagnio-Piceetum*, *Pino-Sphagnetum magellanicii*, *Vaccinio-Fagetum*, *Symphyto cordati-Fagetum*, *Piceo-Fagetum*, *mixed deciduous-coniferous forests*. Majority of the 228 documented taxa were documented with fungaria and/or photo. Near several widespread, characteristic taxa many rare ones have been documented, some of them being protected by law in Hungary. The easternmost occurrence of one invasive species, *Clathrus archeri* is also given.

INTRODUCTION

Katrosa village is situated 20 km North from Kézdivásárhely, near Kászon creek. From administrative point of view it belongs to Kézdiszentkereszt. The village lays on the meeting point of several mountains: Nemere Mts. on East, Csíki Mts. on North, Hargita Mts. on west, Bodoki Mts. on Southwest and Háromszéki Mts. on Southeast. In this way the area is very heterogenous regarding its geology, soil and vegetation. The majority of the Székelyland forest habitats can be met here. (KISGYÖRGY & KÓNYA 1973; TOMPA & FÉDER 1973).

Its climate is montane, exposed to wet western winds with strong influence of the basin microclimate. The average annual temperatures are 6–8°C. The coldest month is January with average temperature -4°C, while the warmest month is July with average temperature 16°C. The main yearly precipitation is 700 mm, resulting a wet climate combined with the temperature values above (PEAHÁ 1974). Katrosa environs can be characterised by the presence of hornbeam-oak and beech forests in lower altitudes and spruce forests on upper altitudes. The characteristic climax forest associations are: beech forests (*Symphyto cordati-Fagetum*); hornbeam-beech forests (*Carpino-Fagetum*); spruce forests (*Chrysanthemo-Piceetum*). Edaphic forest types are blueberry beech forests (*Vaccinio-Fagetum*), as well as peat bog associations (spruce- *Sphagnio-Piceetum* and Scotch pine- *Pino-Sphagnetum magellanicii*). (GERGELY et al. 1973).

Several mycological literary data were published from the territory, started with the works of ISTVÁNFFI (1895) and MOESZ (1929): BÁNHEGYI (1942), BOHUS (1943), LÁSZLÓ (1970, 1972, 1975, 1979, 1984), KOVÁCS (1977, 1979), PÁZMÁNY & LÁSZLÓ (1981), SILAGHI & LÁSZLÓ (1968), POP (1981), LÁSZLÓ et al. (1988). SÁNTHA (1996, 1998, 2002) published 368 macrofungi-taxa from Gelence environs. Systematic mycological surveys have been started in 1999 (LÁZÁR et al. 1999), followed by newer data from all discussed mountains except Nemere Mts. (PÁL-FÁM et al. 2002; 2007; 2017a; 2017b; PÁL-FÁM & BENEDEK 2004).

Aim of present work is to publish the macrofungi taxa collected, starting in this way the exploration of the Funga of this region, as well as to draw the mycologists' attention to this area.

MATERIAL AND METHODS

The macrofungi taxa were collected by all participants during 4 field trips in August 2013. Because of the high number of the participants and the wide range of the field surveys we give the habitat data connected to the particular mountains.

These are:

1. Nemere Mts.: Veresvíz and Mogyorósetető;
2. Répát Mts. (geographically part of Nemere Mts.): Kászonzeltíz and Katrosa;
3. Csomád-Büdös Mts. (geographically part of Bodoki Mts., geologically belongs to Hargita Mts.): Torjai Büdös and Mohos;
4. Háromszéki Mts.: Komandó environs;
5. Hargita Mts.: Lucs.

Near the tree species mentioned, in almost all locations occurred birch, larch, Scotch pine and alder. All taxa collected have been determined by the authors, majority documented with fungaria and/or photo. Identifications have been made using the following basic literature (near genera monographs): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981–2000), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Nomenclature used follows Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 march).

RESULTS AND DISCUSSION

A number of 228 macrofungi taxa were documented (table).

Several common, widespread species have been documented, characteristic to Székelyland montane habitats, like *Agaricus augustus*, *Albatrellus confluens*, *Amanita porphyria*, *Amanita regalis*, *Cortinarius caperatus*, *Fomitopsis pinicola*, *Gloeophyllum odoratum*, *Lactarius helvus*, *Lactarius picinus*, *Onnia tomentosa*, *Pseudohydnum gelatinosum*, *Russula paludosa*, *Russula xerampelina*, *Sarcodon imbricatus*, *Suillus variegatus*, *Tylopilus felleus*.

From the rare and interesting species, the following must be mentioned: *Boletopsis leucomelaena*, *Catathelasma imperiale*, *Cortinarius sanguineus*, *Hydnellum suaveolens* and *Mycena rosella*, all from spruce forests from Komandó; *Catathelasma imperiale* (Veresvíz), *Cortinarius sanguineus* (Lucs), *Inocybe napipes* and *Inocybe whitei* (Lucs), *Lactarius repraesentaneus* (Lucs), *Phellinus hartigii* (Lucs) and *Postia ptychogaster* (Veresvíz) from *Sphagnum* spruce forests; *Aurantiporus fissilis* (Mohos) and *Dichomitus squalens* (Lucs) from *Sphagnum* Scotch pine forests; *Gyroporus cyanescens* (Szent Anna lake) from beech forests; *Choiromyces meandriformis* (Katrosa) from mixed coniferous-deciduous stands.

Many of the species are protected by law in the adjacent Hungary (In Romania there are no protected fungi at the moment): *Hypsizygus ulmarius* (Szent Anna lake, beech), *Lactarius helvus* (*Sphagnum* habitats, frequent, widespread), *Leccinum variicolor* (Veresvíz, *Sphagnum* spruce), *Phylloporus pelletieri* (Bálványos, blueberry beech), *Russula claroflava* (Lucs, *Sphagnum* spruce) and *Strobilomyces strobilaceus* (beech and mixed, not rare).

The easternmost occurrence of the invasive species, *Clathrus archeri* has been documented from a mixed coniferous-deciduous stand from Katrosa.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 83–90.

ADATOK A GÖRGÉNYI-HAVASOK NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ 2

PÁL-FÁM Ferenc¹, SZÁSZ Balázs², BENEDEK Lajos³

¹ Kaposvári Egyetem, Növényteni és Növénytermesztés-tani Tanszék, pff3@hotmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balazszas@yahoo.com

³ Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növényteni Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

Kulcsszavak: nagygomba, Görgényi-havasok, jellemzés.

Kivonat:

Jelen munka a Görgényi-havasokban, Parajd környékén 2014 augusztusában a László Kálmán Gombászegyesület gombásztáborát alatt a résztvevők által gyűjtött nagygomba-taxonok listáját és a terület mikológiai jellemzését tartalmazza. A hegységben már volt egy hasonló jellegű felmérés Vármező környékén. A gyűjtések lucelegyes bükkösökben (*Piceo-Fagetum*), gyertyános-bükkösökben (*Carpino-Fagetum*) és tőzeges lucosban (*Sphagno-Piceetum*) történtek. A begyűjtött 286 taxon egy része fungáriumi lappal és fotóval került dokumentálásra.

BEVEZETÉS

A Görgényi-havasok a Keleti-Kárpátok középső részén helyezkedik el. Északról a Kelemen-havasok, nyugatról és délnyugatról az Erdélyi-medence, keletről a Gyergyói-medence, míg délkeletről a Hargita-hegység határolja. A hegyláb 500 m tengerszint feletti magasságról indul, legmagasabb csúcsai a Mező-havas (1777 m), a Csomafalvi-Délhegy (1695 m), valamint a Fancsal (1684 m), melyek közül a Mező-havas Vármező közvetlen szomszédságában helyezkednek el. (PEAHÁ 1974).

A hegység geológiájáról, talajairól, éghajlatáról és vegetációjáról az ide vonatkozó részek PÁL-FÁM et al. (2010) munkában kerültek összefoglalásra. Vegetáció szempontjából a hegység a gyertyános-bükkös (alacsonyabb területek), a montán bükkös és a lucos (hegyoldalak, hegytető) zónában helyezkedik el. (DOINA coord. 1993).

Parajd 500-525 m tengerszint feletti magasságban fekszik, a Sóvidék központja és egyik legjelentősebb turisztikai helysége, ugyanis Sóbánya, illetve gyógyfürdő található itt (SOHAZTUR.RO 2017). Északon, keleten és délkeleten a Görgényi-havasok karéja övezi, nyugaton pedig az Erdélyi-medence. (SALINAPRAID.RO 2017).

A környék egyik egyedi élőhelye a fenyőküti tőzegláp, mely a Korond-Parajd Természetvédelmi Gondnokság kezelésében lévő Natura 2000-es természetvédelmi terület (MAGYARI 2017).

A Görgényi-havasok mikológiai szempontból a Székelyföld egyik legjobban feltárt területe, köszönhetően a 2007-ben megrendezett hasonló gombásztábornak, mely Vármező környékét célozta meg, főleg a magasabban fekvő területeket. Akkor 265 nagygomba-taxont dokumentáltunk, nagyobb részét lucosokból, illetve egyéb fenyőelegyes erdőkből (PÁL-FÁM et al. 2010).

Jelen munka célja a gombásztábor alatt gyűjtött és meghatározott gombataxonok közlésével a Kárpátok ezen értékes területe nagygomba-kutatásának folytatása, illetve a mikológus közvélemény figyelmének felkeltése a terület iránt.

ANYAG, MÓDSZER

Jelen munkában közreadott taxonlista a gombásztábor minden résztvevőjének gyűjtése, a tábor 4 terepnapja alatt, 2014 augusztusában a hegység nyugati, főleg alacsonyabban fekvő területeire koncentrálva. A gyűjtések lucelegyes bükkös (*Piceo-Fagetum*), gyertyános-bükkös (*Carpino-Fagetum*) és tőzeges lucos (*Sphagno-Piceetum*) állományokban történtek. Ez utóbbiban volt egy kis erdeifenyves folt is. A begyűjtött taxonok határozását és dokumentálását a szerzők végezték. A határozáshoz a

következő alapmunkákat használtuk (a nemzetség-monográfiák mellett): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981–1995), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). A begyűjtött taxonok egy részéről fungáriumi lap és/vagy fotó készült. A nevezéktan alapja az Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017. március).

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

A területről összesen 286 nagygomba-taxont dokumentáltunk (táblázat). Ezek közül a legtöbb, 240 a lucelegyes bükkösökből, a terület legjellemzőbb erdőtársulásának állományjaiból kerültek elő. Mintegy 93 taxont dokumentáltunk gyertyános-bükkösökből (itt tölgy is volt mindenhol), végül 11 taxont a fenyőkúti tőzeglápból.

A begyűjtött fajok. x=dokumentált az adott élőhelyről.

List of species. x=documented from the particular habitat.

CARP-F=*Carpino-Fagetum*; PIC-F=*Piceo-Fagetum*; S-PIC=*Sphagno-Piceetum*.

	PIC-F	CARP-F	S-PIC
Agaricus arvensis Schaeff.	x		
Agaricus augustus Fr.	x		
Agaricus campestris L.	x		
Agaricus sylvicola (Vittad.) Peck	x		
Albatrellus confluens (Alb. & Schwein.) Kotl. & Pouzar	x		
Albatrellus ovinus (Schaeff.) Kotl. & Pouzar	x		
Amanita battarrae (Boud.) Bon			
Amanita excelsa (Fr.) Bertill.	x		
Amanita fulva Fr.	x		x
Amanita muscaria (L.) Lam.	x		
Amanita pachyvolvata (Bon) Krieglst.		x	
Amanita pantherina (DC.) Krombh.	x		
Amanita phalloides (Vaill. ex Fr.) Link	x	x	
Amanita porphyria Alb. & Schwein.	x		
Amanita regalis (Fr.) Michael	x		
Amanita rubescens f. annulo-sulphurea (Gillet) Vesely	x		
Amanita rubescens Pers.	x	x	
Amanita spadicea Pers.	x		
Amanita submembranacea (Bon) Gröger	x		
Amanita vaginata (Bull.) Lam.	x	x	
Artomyces pyxidatus (Pers.) Jülich		x	
Atheniella leptophylla (Peck) Gminder & T. Böhning	x		
Atractosporocybe inornata (Sowerby) P. Alvarado, G. Moreno & Vizzini	x		
Auriscalpium vulgare Gray		x	
Bacospora myosura (Fr.) Singer	x		
Bisporella citrina (Batsch) Korf & S.E. Carp.	x		
Bjerkandera adusta (Willd.) P. Karst		x	
Bolbitius titubans (Bull.) Fr.	x		x
Boletus edulis Bull.	x	x	
Boletus ferrugineus Schaeff.	x		
Boletus reticulatus Schaeff.		x	
Boletus subtomentosus L.	x		
Bovista plumbea Pers.	x		
Bovista pusilla (Batsch) Pers.	x		
Butyriboletus appendiculatus (Schaeff.) D. Arora & J.L. Frank		x	
Butyriboletus regius (Krombh.) Arora & J.L. Frank		x	

	PIC-F	CARP-F	S-PIC
<i>Byssomerulius corium</i> (Pers.) Parmasto		x	
<i>Caloboletus calopus</i> (Pers.) Vizzini	x		
<i>Calocera cornea</i> (Batsch) Fr.	x		
<i>Calocera furcata</i> (Fr.) Fr.	x		
<i>Calocera viscosa</i> (Pers.) Fr.	x		
<i>Cantharellus amethysteus</i> (Quél.) Sacc.	x		
<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	x		
<i>Cantharellus friesii</i> Quél.	x		
<i>Cantharellus melanoxeros</i> Desm.	x		
<i>Catathelasma imperiale</i> (Quél.) Singer	x		
<i>Cerioporus leptcephalus</i> (Jacq.) Zmitr.	x		
<i>Chalciporus piperatus</i> (Bull.) Bataille	x		
<i>Chlorociboria aeruginascens</i> (Nyl.) Kanouse ex C.S. Ramamurthi, Korf & L.R. Batra	x		
<i>Chroogomphus helveticus</i> (Singer) M.M. Moser	x		
<i>Clathrus archeri</i> (Berk.) Dring	x		
<i>Clavariadelphus ligula</i> (Schaeff.) Donk	x		
<i>Clavulina coralloides</i> (L.) J. Schröt.	x		
<i>Clavulina rugosa</i> (Bull.) J. Schröt.	x		
<i>Climacocystis borealis</i> (Fr.) Kotl. & Pouzar	x		
<i>Clitocybe gibba</i> (Pers.) P. Kumm.	x	x	
<i>Clitocybe odora</i> (Bull.) P. Kumm.		x	
<i>Clitopilus prunulus</i> (Scop.) P. Kumm.	x		
<i>Coltricia perennis</i> (L.) Murrill	x		
<i>Collybia cirrhata</i> (Schumach.) Quél.	x		
<i>Collybia tuberosa</i> (Bull.) P. Kumm.	x		
<i>Coprinellus domesticus</i> (Bolton) Vilgalys, Hopple & Jacq. Johnson	x		
<i>Coprinellus pellucidus</i> (P. Karst.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo	x		
<i>Coprinellus xanthothrix</i> (Romagn.) Vilgalys, Hopple & Jacq. Johnson		x	
<i>Coprinopsis cinerea</i> (Schaeff.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo		x	
<i>Coprinopsis nivea</i> (Pers.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo		x	
<i>Cortinarius purpurascens</i> Fr.	x		
<i>Cortinarius sanguineus</i> (Wulfen) Fr.	x		
<i>Cortinarius variicolor</i> (Pers.) Fr.	x		
<i>Cortinarius venetus</i> (Fr.) Fr.	x		
<i>Cortinarius violaceus</i> (L.) Gray	x		
<i>Craterellus cornucopioides</i> (L.) Pers.	x	x	
<i>Craterellus tubaeformis</i> (Fr.) Quél. var. <i>lutescens</i>	x		
<i>Craterellus tubaeformis</i> (Fr.) Quél.	x		
<i>Cuphophyllus virgineus</i> (Wulfen) Kovalenko	x		
<i>Cyathus striatus</i> (Huds.) Willd.		x	
<i>Cytidia salicina</i> (Fr.) Burt	x		
<i>Daedaleopsis confragosa</i> (Bolton) J. Schröt.	x		
<i>Daedaleopsis tricolor</i> (Bull.) Bondartsev & Singer		x	
<i>Elaphomyces granulatus</i> Fr.	x		
<i>Entoloma sinuatum</i> (Bull.) P. Kumm.		x	
<i>Exidia glandulosa</i> (Bull.) Fr.	x	x	
<i>Exobasidium vaccinii</i> (Fuckel) Woronin	x		
<i>Fomes fomentarius</i> (L.) Fr.	x	x	

	PIC-F	CARP-F	S-PIC
<i>Fomitopsis pinicola</i> (Sw.) P. Karst.	x	x	x
<i>Ganoderma applanatum</i> (Pers.) Pat.	x		
<i>Geastrum fimbriatum</i> Fr.	x		
<i>Geastrum quadrifidum</i> DC. ex Pers.	x		
<i>Geastrum rufescens</i> Pers.	x		
<i>Geastrum triplex</i> Jungh.	x		
<i>Gelatoporia dichroa</i> (Fr.) Ginns		x	
<i>Gloeophyllum odoratum</i> (Wulfen) Imazeki	x		
<i>Gloeophyllum sepiarium</i> (Wulfen) P. Karst.	x		x
<i>Gomphidius glutinosus</i> (Schaeff.) Fr.	x		
<i>Gymnopilus penetrans</i> (Fr.) Murrill	x		
<i>Gymnopus androsaceus</i> (L.) Della Maggiora & Trassinelli	x		x
<i>Gymnopus confluens</i> (Pers.) Antonín, Halling & Noordel.	x		
<i>Gymnopus dryophilus</i> (Bull.) Murrill		x	
<i>Gymnopus perforans</i> (Hoffm.) Antonín & Noordel.	x		
<i>Gymnopus peronatus</i> (Bolton) Gray	x	x	
<i>Gyroporus castaneus</i> (Bull.) Quél.	x		
<i>Hericium clathroides</i> (Pall.) Pers.	x		
<i>Humaria hemisphaerica</i> (F.H. Wigg.) Fuckel	x		
<i>Hydnellum caeruleum</i> (Hornem.) P. Karst.	x		
<i>Hydnellum peckii</i> Banker	x		
<i>Hydnellum suaveolens</i> (Scop.) P. Karst.	x		
<i>Hydnum repandum</i> L.	x	x	
<i>Hydnum rufescens</i> Pers.	x		
<i>Hygrocybe cantharellus</i> (Schwein.) Murrill	x		
<i>Hygrocybe conica</i> (Schaeff.) P. Kumm.	x		
<i>Hygrophorus eburneus</i> (Bull.) Fr.	x		
<i>Hygrophorus olivaceoalbus</i> (Fr.) Fr.	x		
<i>Hymenochaete rubiginosa</i> (Dicks.) Lév.		x	
<i>Hymenopellis radicata</i> (Relhan) R.H. Petersen	x	x	
<i>Hypholoma fasciculare</i> (Huds.) P. Kumm.	x		
<i>Hypholoma lateritium</i> (Schaeff.) P. Kumm.		x	
<i>Hypholoma radicosum</i> J.E. Lange	x		
<i>Imleria badia</i> (Fr.) Vizzini	x		
<i>Inocybe asterospora</i> Quél.		x	
<i>Inocybe grammata</i> Quél.	x		
<i>Inocybe napipes</i> J.E. Lange	x		
<i>Inocybe rimosa</i> (Bull.) P. Kumm.		x	
<i>Irpex lacteus</i> (Fr.) Fr.	x	x	
<i>Kuehneromyces mutabilis</i> (Schaeff.) Singer & A.H. Sm.	x		
<i>Laccaria amethystina</i> Cooke	x		
<i>Laccaria laccata</i> (Scop.) Cooke	x		
<i>Lactarius azonites</i> (Bull.) Fr.	x		
<i>Lactarius blennius</i> (Fr.) Fr.	x		
<i>Lactarius camphoratus</i> (Bull.) Fr.	x		
<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger	x		
<i>Lactarius fluens</i> Boud.	x		
<i>Lactarius helvus</i> (Fr.) Fr.	x		x

	PIC-F	CARP-F	S-PIC
Lactarius pallidus Pers.	x		
Lactarius pergamenus (Sw.) Fr.	x	x	
Lactarius picinus Fr.	x		
Lactarius pterosporus Romagn.	x		
Lactarius quietus (Fr.) Fr.	x	x	
Lactarius rufus (Scop.) Fr.	x		
Lactarius scrobiculatus (Scop.) Fr.	x		
Lactarius subdulcis (Pers.) Gray	x		
Lactarius trivialis (Fr.) Fr.	x		
Lactarius turpis (Weinm.) Fr.	x		
Lactarius uvidus (Fr.) Fr.	x		
Lactarius vellereus (Fr.) Fr.	x	x	
Lactarius volemus (Fr.) Fr.	x	x	
Lactarius zonarioides Kühner & Romagn.	x		
Leccinellum crociodium (Letell.) Della Maggiora & Trassin.		x	
Leccinum pseudoscabrum (Kallenb.) Šutara		x	
Leccinum vulpinum Watling	x		
Lentinellus ursinus (Fr.) Kühner		x	
Lentinus arcularius (Batsch) Zmitr.	x		
Lenzites betulina (L.) Fr.		x	
Lepiota clypeolaria (Bull.) P. Kumm.	x		
Lepiota ignivolva Bousset & Joss. ex Joss.	x		
Lepiota magnispora Murrill	x		
Leptoporus mollis (Pers.) Quél.	x		
Leucopaxillus gentianeus (Quél.) Kotl.	x		
Lycoperdon excipuliforme (Scop.) Pers.		x	
Lycoperdon mammiforme Pers.		x	
Lycoperdon perlatum Pers.	x	x	
Lycoperdon pyriforme Schaeff.,	x		
Lycoperdon utriforme Bull.	x	x	
Macrolepiota procera (Scop.) Singer	x		
Marasmius bulliardii Quél.	x		
Marasmius oreades (Bolton) Fr.	x		
Marasmius rotula (Scop.) Fr.	x	x	
Marasmius torquescens Quél.	x	x	
Marasmius wettsteinii Sacc. & P. Syd.	x		
Megacollybia platyphylla (Pers.) Kotl. & Pouzar	x		
Melanoleuca subpulverulenta (Pers.) Singer	x		
Meripilus giganteus (Pers.) P. Karst.	x		
Mutinus caninus (Huds.) Fr.	x		
Mycena galopus (Pers.) P. Kumm.	x		
Mycena pelianthina (Fr.) Quél.	x		
Mycena polygramma (Bull.) Gray	x	x	
Mycena pura (Pers.) P. Kumm.	x		
Mycena stylobates (Pers.) P. Kumm.		x	
Mycena vitilis (Fr.) Quél.	x		
Mycetinis alliaceus (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin	x		
Neoboletus erythropus (Pers.) C. Hahn	x		

	PIC-F	CARP-F	S-PIC
<i>Neofavolus alveolaris</i> (DC.) Sotome & T. Hatt.	x		
<i>Panaeolus papilionaceus</i> (Bull.) Quél.	x		
<i>Panaeolus semiovatus</i> var. <i>phalenarum</i> (Fr.) Ew. Gerhardt		x	
<i>Panellus stipticus</i> (Bull.) P. Karst.	x	x	
<i>Panus neostrigosus</i> Drechsler-Santos & Wartchow	x	x	
<i>Paxillus involutus</i> (Batsch) Fr.	x		
<i>Phaeocollybia lugubris</i> (Fr.) R. Heim	x		
<i>Phallus impudicus</i> L.	x	x	
<i>Pholiota flammans</i> (Batsch) P. Kumm.	x		
<i>Pholiota lenta</i> (Pers.) Singer	x		
<i>Phylloporus pelletieri</i> (Lév.) Quél.	x		
<i>Pleurotus pulmonarius</i> (Fr.) Quél.	x		
<i>Plicaturopsis crispa</i> (Pers.) D.A. Reid	x		
<i>Pluteus atromarginatus</i> (Konrad) Kühner	x		
<i>Pluteus cervinus</i> (Schaeff.) P. Kumm.	x	x	
<i>Pluteus leoninus</i> (Schaeff.) P. Kumm.	x	x	
<i>Pluteus salicinus</i> (Pers.) P. Kumm.		x	
<i>Polyporus melanopus</i> (Pers.) Fr.	x		
<i>Postia caesia</i> (Schrad.) P. Karst.	x		
<i>Postia fragilis</i> (Fr.) Jülich	x		
<i>Postia stiptica</i> (Pers.) Jülich	x	x	
<i>Protostropharia semiglobata</i> (Batsch) Redhead, Moncalvo & Vilgalys	x		x
<i>Pseudohydnum gelatinosum</i> (Scop.) P. Karst.	x		
<i>Pycnoporellus fulgens</i> (Fr.) Donk	x		
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i> (Jacq.) P. Karst.	x		
<i>Radulomyces molaris</i> (Chaillet ex Fr.) M.P. Christ.		x	
<i>Ramaria bataillei</i> (Maire) Corner	x		
<i>Ramaria flava</i> (Schaeff.) Quél.	x	x	
<i>Ramaria formosa</i> (Pers.) Quél.		x	
<i>Rhodocollybia maculata</i> (Alb. & Schwein.) Singer	x		
<i>Russula albonigra</i> (Krombh.) Fr.	x		
<i>Russula alutacea</i> (Fr.) Fr.	x		
<i>Russula amarissima</i> Romagn. & E.-J. Gilbert	x		
<i>Russula atropurpurea</i> (Krombh.) Britzelm.	x	x	
<i>Russula atrorubens</i> Quél.	x		
<i>Russula carpini</i> R. Girard & Heinem.		x	
<i>Russula chloroides</i> (Krombh.) Bres.	x		
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.) Fr.	x	x	
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.) Fr. (forma <i>pelteui</i>)	x	x	
<i>Russula decolorans</i> (Fr.) Fr.	x		
<i>Russula delica</i> Fr.		x	
<i>Russula emetica</i> (Schaeff.) Pers.	x		
<i>Russula faginea</i> Romagn.		x	
<i>Russula fellea</i> (Fr.) Fr.	x	x	
<i>Russula foetens</i> Pers.	x	x	
<i>Russula fragilis</i> Fr.	x		
<i>Russula fulvograminea</i> Ruots., Sarnari & Vauras		x	
<i>Russula fuscorubroides</i> Bon	x		

	PIC-F	CARP-F	S-PIC
<i>Russula grata</i> Britzelm.	x	x	
<i>Russula heterophylla</i> (Fr.) Fr.		x	
<i>Russula illota</i> Romagn.	x		
<i>Russula integra</i> (L.) Fr.	x		
<i>Russula luteotacta</i> Rea	x		
<i>Russula mustelina</i> Fr.	x		
<i>Russula nauseosa</i> (Pers.) Fr.	x		
<i>Russula nigricans</i> Fr.	x	x	
<i>Russula ochroleuca</i> Fr.	x		
<i>Russula olivacea</i> (Schaeff.) Fr.	x	x	
<i>Russula paludosa</i> Britzelm.	x		x
<i>Russula pectinata</i> Fr.	x	x	
<i>Russula risigallina</i> (Batsch) Sacc.	x	x	
<i>Russula sanguinaria</i> (Schumach.) Rauschert	x	x	
<i>Russula solaris</i> Ferd. & Winge	x		
<i>Russula sphagnophila</i> Kauffman	x		
<i>Russula vesca</i> Fr.	x	x	
<i>Russula vinosobrunnea</i> (Bres.) Romagn.	x		
<i>Russula violeipes</i> Quéf.	x		
<i>Russula virescens</i> (Schaeff.) Fr.		x	
<i>Sarcodon glaucopus</i> Maas Geest. & Nannf.	x		
<i>Sarcodon imbricatus</i> (L.) P. Karst.	x		
<i>Sarcodon scabrosus</i> (Fr.) P. Karst.	x		
<i>Schizophyllum commune</i> Fr.	x	x	
<i>Scleroderma bovista</i> Fr.	x	x	
<i>Steccherinum ochraceum</i> (Pers.) Gray	x		
<i>Stereum hirsutum</i> (Willd.) Pers.	x	x	
<i>Stereum subtomentosum</i> Pouzar		x	
<i>Strobilomyces strobilaceus</i> (Scop.) Berk.	x	x	
<i>Stropharia caerulea</i> Kreisel	x		
<i>Suillellus luridus</i> (Schaeff.) Murrill	x		
<i>Suillus grevillei</i> (Klotzsch) Singer	x		
<i>Tapinella atrotomentosa</i> (Batsch) Šutara	x		x
<i>Thelephora anthocephala</i> (Bull.) Fr.		x	
<i>Thelephora palmata</i> (Scop.) Fr.	x		
<i>Thelephora terrestris</i> Ehrh.	x		x
<i>Trametes gibbosa</i> (Pers.) Fr.	x	x	
<i>Trametes hirsuta</i> (Wulfen) Lloyd	x	x	
<i>Trametes pubescens</i> (Schumach.) Pilát		x	
<i>Trametes versicolor</i> (L.) Lloyd	x	x	
<i>Tremella encephala</i> Pers.	x		
<i>Tremella mesenterica</i> Retz.		x	
<i>Trichaptum abietinum</i> (Dicks.) Ryvarde	x		
<i>Tricholoma bufonium</i> (Pers.) Gillet	x		
<i>Tricholoma imbricatum</i> (Fr.) P. Kumm.	x		
<i>Tricholoma saponaceum</i> (Fr.) P. Kumm.	x		
<i>Tricholoma sulphureum</i> (Bull.) P. Kumm.	x		
<i>Tricholoma ustale</i> (Fr.) P. Kumm.	x		

	PIC-F	CARP-F	S-PIC
<i>Tricholoma vaccinum</i> (Schaeff.) P. Kumm.	x		
<i>Tricholomopsis decora</i> (Fr.) Singer	x		
<i>Tricholomopsis rutilans</i> (Schaeff.) Singer	x		
<i>Tylopilus felleus</i> (Bull.) P. Karst.	x		x
<i>Tylopilus porphyrosporus</i> (Fr. & Hök) A.H. Sm. & Thiers	x		
<i>Xerocomellus chrysenteron</i> (Bull.) Šutara	x		
<i>Xerocomellus pruinosus</i> (Fr. & Hök) Šutara	x		
<i>Xylaria hypoxylon</i> (L.) Grev.		x	
<i>Xylaria longipes</i> Nitschke		x	
<i>Xylaria polymorpha</i> (Pers.) Grev.		x	

A begyűjtött fajok közül a lucelegyes bükkösökben számos, lucosokból már korábban dokumentált közönséges, jellemző faj termett, mint például az *Amanita muscaria*, *Boletus edulis*, *Gloeophyllum sepiarium*, *Lactarius deterrimus*, *L. rufus*, *Thelephora terrestris*, *Trichaptum abietinum*; a bükkösökre és gyertyános-bükkösökre jellemzők közül a *Boletus reticulatus*, *Cantharellus cibarius*, *Hydnum repandum*, *Lactarius volemus*, *Macrolepiota procera*, *Russula chloroides*, *R. delica*, *R. virescens*, *Xerocomellus chrysenteron*. Ezeket a fajokat már a vármezői tábor esetén is dokumentáltuk.

A fenyőküti tőzeglápban, valószínűleg az időjárás miatt nem a fő termőtest-képzési szezon volt jellemző, az itt termő 11 fajból a két tipikusan tűzezes lucosra jellemző faj, a *Lactarius helvus* és a *Russula paludosa* érdemel említést.

Megemlítendő ritka fajok az *Atheniella leptophylla*, *Catathelasma imperiale*, *Climacocystis borealis*, *Hydnullum caeruleum*, *H. peckii*, *H. suaveolens*, *Inocybe grammata*, *I. napipes*, *Irpex lacteus*, *Lactarius trivialis*, *Phaeocollybia lugubris*, és a *Hericium clathroides*, melyeknek egy vagy néhány adata ismert mindössze a Székelyföldről.

A Magyarországon védett fajok közül öt termett itt: *Cantharellus melanoxeros*, *Lactarius helvus*, *Phylloporus pelletieri*, *Strobilomyces strobilaceus* és a *Tylopilus porphyrosporus*.

IRODALOM – REFERENCES

- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995, 2000, 2005): Fungi of Switzerland. Vol.1-6 Mykologia, Luzern.
- DOINA I. (coord. 1993): Vegetația României. Editura Tehnică Agricolă Bucharest.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds., 1992, 1997): Nordic Macromycetes Vol. 2-3. Nordsvamp, Copenhagen.
- INDEX FUNGORUM (2017 march). www.indexfungorum.org
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. II. (Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- MAGYARI T. (2017): Elkészült a fenyőküti tőzegláp tanösvénye. <http://erdelyinimrod.ro/archivum/video/elkeszult-a-fenyokuti-tozeglapp-tanosvenye>
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol. I. (Die Röhrlinge und Blätterpilze). Saturnia, Trento.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., PLUTÁNÉ LUKÁCS H., LUKÁCS K., PLUTA M. (2010): Adatok a Görgényi-havasok nagygyombáinak ismeretéhez. Contribution to the knowledge of macrofungi of Görgényi Mts., Székelyföld, Transylvania. Moeszia .5, 11 pp.
- PEAHÁ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.
- SALINAPRAID.RO (2017): <http://www.salinapraid.ro/parajd>
- SOHAZTUR.RO (2017): <http://www.sohaztur.ro/parajd.htm>

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 91–92.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI OF GURGHIULUI MTS., SZÉKELYLAND, TRANSYLVANIA 2

Ferenc PÁL-FÁM¹, Balázs SZÁSZ², Lajos BENEDEK³

¹Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

²Olthévíz/Hoghiz 292, balazsasz@yahoo.com

³Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

Keywords: macrofungi, Gurghiului Mts., characterisation

Abstract:

Present work contains the macrofungi taxa collected in Gurghiului Mts., near Parajd village, Transylvania by all participants of the mushroom camp organised by the Kálmán László Mycological Society in August 2014. There was a preliminary mushroom camp in the territory in the vicinity of Vármező. The investigated habitats were *Piceo-Fagetum*, *Carpino-Fagetum*, and *Sphagno-Piceetum*. A part of the 286 taxa have been documented with fungaria and/or photo.

INTRODUCTION

The Gurghiului Mts. is situated in the middle part of the East Carpathians. The territory is bordered from North by Kelemen Mts., from west and southwest by Transylvanian basin, from east by Gyergyói basin, from southeast by Hargita Mts. The area starts from 500 m altitude above sea level, its highest peaks are Mező-havas (Saca, 1777 m), Csomafalvi-Délhegy (1695 m), and Fancsal (Fincelu 1684 m). Mező-havas peak is situated in the close vicinity of Vármező village. (PEAH 1974).

Relevant information about the geology, soils, climate and vegetation have been summarised in the previous work of PÁL-FÁM et al. (2010). The area belongs to hornbeam-beech (on the borders) and spruce (on upper sites) forest regions. (DOINA coord. 1993).

Parajd village, the centre of 'saline region' is situated at 500-525 m altitude above sea level. It is one of the most important touristic centres in the region due to its sanitary importance (asthma, rheumatic diseases, etc.) and spa (SOHAZTUR.RO 2017). The village includes former villages Alsósófalva, Felsősófalva and Békástanya, with 7250 inhabitants altogether (SALINAPRAID.RO 2017).

A specific habitat in the area is the Fenyőkúti *Sphagnum* bog; a Natura 2000 protected area managed by the Korond-Parajd Nature Conservation Guardianship (MAGYARI 2017).

Mycological exploration of the Gurghiului Mts. is one of the richest in Székelyföld, because of the first mushroom camp organized in 2007 in Vármező village vicinity, focused mainly on the investigation of the highest regions of Gurghiului Mts. During this camp 265 macrofungi taxa have been documented, mainly from spruce forests and other mixed coniferous stands (PÁL-FÁM et al. 2010).

Aims of present work are to publish the macrofungi taxa collected, continuing in this way the exploration of the Funga of this region, as well as to draw the mycologists' attention to this area.

MATERIAL AND METHODS

The macrofungi taxa were collected by all participants during 4 field trips in August 2014 focused on the Western, lowest regions of the mountains in *Piceo-Fagetum*, *Carpino-Fagetum* and *Sphagno-Piceetum* forest stands. All taxa collected have been determined by the authors, some of them documented with fungaria and/or photo. Identifications have been made using the

following basic literature (near genera monographs): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-1995), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Nomenclature used follows Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 March).

RESULTS AND DISCUSSION

A number of 286 macrofungi taxa have been documented from the area (table). The majority (240 taxa) occurred in *Piceo-Fagetum* stands, 93 taxa in *Carpino-Fagetum* (oak also characterises all these stands) and only 11 taxa in *Sphagno-Piceetum* from Fenyőkúti bog.

Several from the documented taxa are already documented common, characteristic to the spruce forests (*Hieracio rotundati-Piceetum*): *Amanita muscaria*, *Boletus edulis*, *Gloeophyllum sepiarium*, *Lactarius deterrimus*, *L. rufus*, *Russula xerampelina*, *Thelephora terrestris*, *Trichaptum abietinum*; respectively to the beech and hornbeam-beech forests: *Boletus reticulatus*, *Cantharellus cibarius*, *Hydnum repandum*, *Lactarius volemus*, *Macrolepiota procera*, *Russula chloroides*, *R. delica*, *R. virescens*, *Xerocomellus chrysenteron*. All these species have been found in 2007 also.

The Fenyőkúti bog wasn't in the main fructifying season, so from the 11 species occurred here, only two species can be mentioned as typical to *Sphagnum* bogs: *Lactarius helvus* and *Russula paludosa*

From the rare species, *Atheniella leptophylla*, *Catathelasma imperiale*, *Climacocystis borealis*, *Hydnellum caeruleum*, *H. peckii*, *H. suaveolens*, *Inocybe grammata*, *I. napipes*, *Irpex lacteus*, *Lactarius trivialis*, *Phaeocollybia lugubris*, and *Hericium clathroides* should be mentioned, all of them with one or a few occurrence data from Székelyföld.

From the species protected by law in the adjacent Hungary we have documented five: *Cantharellus melanoxeros*, *Lactarius helvus*, *Phylloporus pelletieri*, *Strobilomyces strobilaceus* and *Tylopilus porphyrosporus*.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 93–99.

ADATOK A HARGITA ÉS A CSÍKI-HEGYSÉG NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ

PÁL-FÁM Ferenc¹, SZÁSZ Balázs², BENEDEK Lajos³

¹ Kaposvári Egyetem, Növénytudományi Intézet, pff3@hotmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balzszasz@yahoo.com

³ Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növénytan Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

Kulcsszavak: nagygomba, Hargita- és Csíki-hegység, jellemzés.

Kivonat:

Jelen munka a Hargitán és a Csíki-havasokban 2015 augusztusában, a László Kálmán Gombászegyesület gombásztábora alatt, a résztvevők által gyűjtött nagygomba-taxonok listáját tartalmazza. A gyűjtési helyszínek zöme a Hargita-hegységben helyezkedik el, Csíkkarcfalva közelében. A gyűjtések alapvetően lucos (*Hieracio rotundati-Piceetum*), bükkös (*Symphyto cordato-Fagetum*) és tűzezes lucos (*Sphagno-Piceetum*) élőhelyeken történtek. A begyűjtött 206 taxon egy része fungáriumi lappal és/vagy fotóval került dokumentálásra.

BEVEZETÉS

A Hargita-hegység egy vulkáni hegyvonulat, mely észak-dél irányban húzódik a Keleti-Kárpátokban. Északról a Gyergyói-havasok, északnyugatról a Görgényi-havasok, nyugatról a Görgény-Hargita fennsík, délről a Baróti-hegység és a Bodoki-havasok, keletről pedig a Csíki-havasok határolják. Hossza 70 km, szélessége átlagosan 20–25 km. Legmagasabb csúcsai a Madarasi-Hargita (1801 m), Rákosi-Hargita (1758 m), Madéfalvi-Hargita (1710 m) és a Csicsói-Hargita (1755 m). A déli részén helyezkedik el a Csomád-hegység, mely földrajzilag a Bodoki-hegységhez, de geológiailag a Hargitához tartozik. A hegységet a nyugati nedves szeleknek kitett hegyvidéki klíma jellemzi. Az éves középhőmérséklet 2–4°C. A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete -10°C, a legmelegebbé (július) pedig 8°C. Az éves átlagos csapadékmennyiség meghaladja az 1000 mm-t, ami a fenti hőmérsékleti adatok tükrében igen nedves klímát jelent (PEAHÁ 1974).

A hegység vulkanikus eredetű, főleg andezitből áll. Talajtanilag változatos, alapvetően barna erdőtalajok és podzolosodott barna erdőtalajok jellemzik, de előfordulnak podzolos váztalajok és öntéstalajok is (PEAHÁ 1974). Vegetáció szempontjából a hegység a bükkös (alacsonyabb részek) és lucos (magasabb részek) zónában helyezkedik el. A legjellemzőbb, nagy területeket borító zonális növénytakarások: a bükkös (*Symphyto cordato-Fagetum*) és a lucos (*Hieracio rotundati-Piceetum*) állományai. Ezek mellett kisebb állományokban a tűzezes lucos (*Sphagno-Piceetum*) és tűzezes erdeifenyves (*Pino-Sphagnetum magellanicii*) társulások is képviseltek (DOINA coord. 1993).

A Csíki-havasok a Hargitától keletre elhelyezkedő, azzal párhuzamosan futó közép magas hegyvonulat. Északról a Gyergyói-havasok és a Tarkó, keletről a Nemere-hegység, délről a Bodoki-havasok, míg nyugatról a Hargita határolja. Legmagasabb csúcsai a Naskalat-tető (1550 m) és a Saj-havas (1553 m). Geológiailag kristályos palákból és tengeri üledékekből áll, de előfordul mészkő és dolomit is. A hegységet a nyugati nedves szeleknek kitett hegyvidéki klíma jellemzi. Az éves középhőmérséklet 4–6°C. A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete -6°C, a legmelegebbé (július) pedig 14°C. Az éves átlagos csapadékmennyiség meghaladja az 700–800 mm-t, ami a fenti hőmérsékleti adatok tükrében nedves klímát jelent (PEAHÁ 1974).

A Hargitához hasonlóan barna erdőtalajok és podzolosodott barna erdőtalajok jellemzik, kis mértékben podzolos váztalajok és öntéstalajok (PEAHÁ 1974). A legjellemzőbb, nagy területeket borító zonális növénytakarások itt is a bükkös (*Symphyto cordato-Fagetum*) és a lucos (*Hieracio rotundati-Piceetum*) állományai (DOINA coord. 1993).

Több különböző forrásmunkában is vannak mikológiai adatok a területről MOESZ (1929) munkájával kezdődően: BÁNHÉGYI (1942), LÁSZLÓ (1970, 1972, 1975, 1979, 1984), MIKLÓSSY (1980), POP (1981), LÁSZLÓ et al. (1988). A területen szisztematikus

mikológiai feltárás 1999-ben kezdődött (LÁZÁR et al. 1999), utána mind a Hargita-, mind a Csíki-hegységből vannak újabb adatok (PÁL-FÁM & BENEDEK 2004; PÁL-FÁM et al. 2005; PÁL-FÁM et al. In Press 2017a, 2017b, 2017c).

Jelen munka célja a gombásztábor alatt gyűjtött és meghatározott gombataxonok közlésével, a Kárpátok ezen értékes területe nagygomba-kutatásának folytatása, illetve a mikológus közvélemény figyelmének felkeltése a terület iránt.

ANYAG, MÓDSZER

Jelen munkában közreadott taxonlista a gombásztábor minden résztvevőjének gyűjtése, a tábor 4 terepnapja alatt, 2015 augusztusában. A gyűjtések alapvetően lucos (*Hieracio rotundati-Piceetum*), bükkös (*Symphyto cordato-Fagetum*) és tűzezes lucos (*Sphagno-Piceetum*) élőhelyeken történtek. A begyűjtött taxonok határozását és dokumentálását a szerzők végezték. A határozáshoz a következő alpmunkákat használtuk (a nemzetség-monográfiák mellett): Breitenbach & Kränzlin (1981-2005), Hansen & Knudsen (1992, 1997), KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), MOSER (1993), JÜLICH (1989). A begyűjtött taxonok nagy részéről fungáriumi lap és fotó készült. A nevezéktan alapja az Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2016 július).

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

A területről összesen 206 taxont dokumentáltunk (táblázat).

A begyűjtött fajok. x=dokumentált az adott élőhelyről.

List of species. x=documented from the particular habitat.

PH= *Hieracio rotundati-Piceetum* Hargita; SPL= *Sphagno-Piceetum* Lucs; SPO= *Sphagno-Piceetum* Ördögtó; SPM= *Sphagno-Piceetum* Mohos; FAG= *Symphyto cordato-Fagetum*, Szent Anna; PCS= *Hieracio rotundati-Piceetum* Csíki.

	PH	SPL	SPO	SPM	FAG	PCS
<i>Agaricus augustus</i> Fr.	x					x
<i>Agrocybe pediades</i> (Fr.) Fayod						x
<i>Albatrellus confluens</i> (Alb. & Schwein.) Kotl. & Pouzar	x					
<i>Albatrellus subrubescens</i> (Murrill) Pouzar	x					
<i>Amanita battarrae</i> (Boud.) Bon		x				x
<i>Amanita citrina</i> Pers.	x					x
<i>Amanita excelsa</i> (Fr.) Bertill.	x	x				
<i>Amanita franchetii</i> (Boud.) Fayod						x
<i>Amanita fulva</i> Fr.	x	x	x	x	x	
<i>Amanita gemmata</i> (Fr.) Bertill.						x
<i>Amanita muscaria</i> (L.) Lam.	x					x
<i>Amanita pachyvolvata</i> (Bon) Krieglst.	x				x	x
<i>Amanita pantherina</i> (DC.) Krombh.						x
<i>Amanita porphyria</i> Alb. & Schwein.	x					x
<i>Amanita regalis</i> (Fr.) Michael	x					x
<i>Amanita rubescens</i> Pers.	x				x	
<i>Amanita strobiliformis</i> (Paulet ex Vittad.) Bertill.	x					
<i>Auriscalpium vulgare</i> Gray						x
<i>Bisporella citrina</i> (Batsch) Korf & S.E. Carp.					x	
<i>Bjerkandera adusta</i> (Willd.) P. Karst.	x				x	
<i>Bolbitius titubans</i> (Bull.) Fr.	x					
<i>Boletus edulis</i> Bull.	x	x			x	
<i>Bovista plumbea</i> Pers.						x
<i>Bovista pusilla</i> (Batsch) Pers.						x
<i>Buryriboletus subappendiculatus</i> (Dermeck, Lazebn. & J. Veselský) Arora & J.L. Frank	x					
<i>Byssomerulius corium</i> (Pers.) Parmasto	x				x	
<i>Caloboletus calopus</i> (Pers.) Vizzini	x					
<i>Calocera furcata</i> (Fr.) Fr.	x					
<i>Calocera viscosa</i> (Pers.) Fr.	x	x	x			

	PH	SPL	SPO	SPM	FAG	PCS
<i>Cantharellus amethysteus</i> (Quél.) Sacc.	x					
<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	x					x
<i>Catathelasma imperiale</i> (Quél.) Singer	x					
<i>Cerioporus varius</i> (Pers.) Zmitr. & Kovalenko incl. <i>Cerioporus leptcephalus</i> (Jacq.) Zmitr.	x				x	
<i>Cerrena unicolor</i> (Bull.) Murrill	x					
<i>Chalciporus piperatus</i> (Bull.) Bataille	x					
<i>Chlorophyllum rachodes</i> (Vittad.) Vellinga						x
<i>Chroogomphus rutilus</i> (Schaeff.) O.K. Mill.						x
<i>Clavulina coralloides</i> (L.) J. Schröt.					x	
<i>Clitocybe gibba</i> (Pers.) P. Kumm.	x				x	x
<i>Clitocybe odora</i> (Bull.) P. Kumm.	x					
<i>Clitopilus prunulus</i> (Scop.) P. Kumm.	x					
<i>Collybia cookei</i> (Bres.) J.D. Arnold		x				
<i>Collybia tuberosa</i> (Bull.) P. Kumm.		x				
<i>Conocybe coprophila</i> (Kühner) Kühner						x
<i>Coprinopsis nivea</i> (Pers.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo	x					
<i>Cortinarius caperatus</i> (Pers.) Fr	x	x	x			
<i>Cortinarius infractus</i> (Pers.) Fr.	x		x			
<i>Cortinarius rubellus</i> Cooke	x	x				
<i>Cortinarius sanguineus</i> (Wulfen) Fr.			x			
<i>Craterellus lutescens</i> (Fr.) Fr.	x					
<i>Crepidotus applanatus</i> (Pers.) P. Kumm.	x					
<i>Crepidotus calolepis</i> (Fr.) P. Karst.					x	
<i>Crepidotus cesatii</i> (Rabenh.) Sacc.	x					
<i>Crepidotus mollis</i> (Schaeff.) Staude					x	
<i>Crucibulum laeve</i> (Huds.) Kambly	x					
<i>Cyanoboletus pulverulentus</i> (Opat.) Gelardi, Vizzini & Simonini					x	
<i>Cyathus striatus</i> (Huds.) Willd.	x					
<i>Daedaleopsis confragosa</i> (Bolton) J. Schröt.	x				x	
<i>Dichomitus campestris</i> (Quél.) Domański & Orlicz	x					
<i>Elaphomyces granulatus</i> Fr.	x					
<i>Exidia glandulosa</i> (Bull.) Fr.	x				x	
<i>Exidia umbrinella</i> Bres.				x		
<i>Exobasidium vaccinii</i> (Fuckel) Woronin			x			
<i>Fomes fomentarius</i> (L.) Fr.					x	
<i>Fomitopsis betulina</i> (Bull.) B.K. Cui, M.L. Han & Y.C. Dai	x					
<i>Fomitopsis pinicola</i> (Sw.) P. Karst.	x	x	x			
<i>Ganoderma applanatum</i> (Pers.) Pat.	x				x	
<i>Ganoderma carnosum</i> Pat.		x				
<i>Geastrum fimbriatum</i> Fr.	x					x
<i>Geastrum rufescens</i> Pers.	x					x
<i>Gloeophyllum odoratum</i> (Wulfen) Imazeki	x					
<i>Gloeophyllum sepiarium</i> (Wulfen) P. Karst.	x					x
<i>Gomphidius glutinosus</i> (Schaeff.) Fr.	x					x
<i>Gymnopus androsaceus</i> (L.) Della Maggiora & Trassinelli	x	x				
<i>Gymnopus dryophilus</i> (Bull.) Murrill	x					x
<i>Gymnopus hariolorum</i> (Bull.) Antonín, Halling & Noordel.					x	
<i>Gymnopus impudicus</i> (Fr.) Antonín, Halling & Noordel.					x	x
<i>Gymnopus perforans</i> (Hoffm.) Antonín & Noordel.	x	x				
<i>Gymnopus peronatus</i> (Bolton) Gray	x					x
<i>Gyroporus castaneus</i> (Bull.) Quél.					x	

	PH	SPL	SPO	SPM	FAG	PCS
<i>Gyroporus cyanescens</i> (Bull.) Quél.					x	
<i>Humaria hemisphaerica</i> (F.H. Wigg.) Fuckel					x	
<i>Hydnum repandum</i> L.	x					
<i>Hydnum rufescens</i> Pers.	x					
<i>Hymenochaete rubiginosa</i> (Dicks.) Lév.					x	
<i>Hymenopellis radicata</i> (Relhan) R.H. Petersen	x				x	
<i>Imleria badia</i> (Fr.) Vizzini	x					
<i>Inocybe grammata</i> Quél.	x					
<i>Inocybe leptophylla</i> G.F. Atk.	x					
<i>Inocybe napipes</i> J.E. Lange		x				
<i>Inocybe whitei</i> (Berk. & Broome) Sacc.						x
<i>Kretzschmaria deusta</i> (Hoffm.) P.M.D. Martin					x	
<i>Kuehneromyces mutabilis</i> (Schaeff.) Singer & A.H. Sm.	x				x	
<i>Laccaria laccata</i> (Scop.) Cooke		x				
<i>Lactarius azonites</i> (Bull.) Fr.					x	
<i>Lactarius badiusanguineus</i> Kühner & Romagn.	x	x				
<i>Lactarius camphoratus</i> (Bull.) Fr.	x					
<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger	x					
<i>Lactarius evosmus</i> Kühner & Romagn.						x
<i>Lactarius glyciosmus</i> (Fr.) Fr.		x				
<i>Lactarius helvus</i> (Fr.) Fr.	x	x	x	x		
<i>Lactarius pergamenus</i> (Sw.) Fr.	x					
<i>Lactarius picinus</i> Fr.		x			x	
<i>Lactarius piperatus</i> (L.) Pers.					x	
<i>Lactarius rufus</i> (Scop.) Fr.		x				
<i>Lactarius trivialis</i> (Fr.) Fr.		x				
<i>Lactarius vellereus</i> (Fr.) Fr.	x					
<i>Lactarius volemus</i> (Fr.) Fr.	x				x	
<i>Lactarius zonarioides</i> Kühner & Romagn.						x
<i>Leccinum molle</i> (Bon) Bon	x					
<i>Leccinum versipelle</i> (Fr. & Hök) Snell	x					
<i>Leccinum vulpinum</i> Watling	x					
<i>Lentinus arcularius</i> (Batsch) Zmitr.	x					
<i>Lenzites betulina</i> (L.) Fr.	x					
<i>Leucoagaricus leucothites</i> (Vittad.) Wasser						x
<i>Leucopaxillus gentianeus</i> (Quél.) Kotl.						x
<i>Lycoperdon excipuliforme</i> (Scop.) Pers.						x
<i>Lycoperdon molle</i> Pers.	x					
<i>Lycoperdon pyriforme</i> Schaeff.	x					
<i>Lycoperdon utriforme</i> Bull.	x					x
<i>Marasmius bulliardii</i> Quél.					x	
<i>Marasmius oreades</i> (Bolton) Fr.	x					x
<i>Marasmius rotula</i> (Scop.) Fr.					x	
<i>Marasmius wettsteinii</i> Sacc. & P. Syd.	x	x				x
<i>Marasmius wynneae</i> Berk. & Broome	x					
<i>Megacollybia platyphylla</i> (Pers.) Kotl. & Pouzar	x					
<i>Melanoleuca subalpina</i> (Britzelm.) Bresinsky & Stangl						x
<i>Mycena polygramma</i> (Bull.) Gray	x					
<i>Mycena renati</i> Quél.					x	
<i>Mycena rosella</i> (Fr.) P. Kumm.	x					
<i>Mycena stylobates</i> (Pers.) P. Kumm.					x	
<i>Mycena vitilis</i> (Fr.) Quél.					x	

	PH	SPL	SPO	SPM	FAG	PCS
<i>Mycena vulgaris</i> (Pers.) P. Kumm.		x				
<i>Mycetinis alliaceus</i> (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin	x				x	
<i>Mycetinis scorodoni</i> (Fr.) A.W. Wilson & Desjardin	x					x
<i>Neoboletus luridiformis</i> (Rostk.) Gelardi, Simonini & Vizzini	x	x				
<i>Panellus stipticus</i> (Bull.) P. Karst.	x					
<i>Panus conchatus</i> (Bull.) Fr.	x					
<i>Paxillus involutus</i> (Batsch) Fr.	x					
<i>Phaeomarasmius erinaceus</i> (Fr.) Scherff. ex Romagn.	x					x
<i>Phallus impudicus</i> L.	x					
<i>Phellinus tremulae</i> (Bondartsev) Bondartsev & P.N. Borisov					x	
<i>Phylloporus pelletieri</i> (Lév.) Quéf.					x	
<i>Phyllostopsis nidulans</i> (Pers.) Singer						x
<i>Pleurotus pulmonarius</i> (Fr.) Quéf.	x				x	x
<i>Plicaturopsis crispa</i> (Pers.) D.A. Reid	x				x	
<i>Pluteus atromarginatus</i> (Konrad) Kühner	x					x
<i>Pluteus cervinus</i> (Schaeff.) P. Kumm.	x				x	
<i>Picipes melanopus</i> (Pers.) Zmitr. & Kovalenko	x					
<i>Postia caesia</i> (Schrad.) P. Karst.	x					
<i>Postia stiptica</i> (Pers.) Jülich	x					
<i>Protostrongylaria semiglobata</i> (Batsch) Redhead, Moncalvo & Vilgalys	x				x	
<i>Pseudohydnum gelatinosum</i> (Scop.) P. Karst.	x					
<i>Pycnoporellus fulgens</i> (Fr.) Donk	x					
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i> (Jacq.) P. Karst.	x					
<i>Rhodocollybia maculata</i> (Alb. & Schwein.) Singer	x					
<i>Russula albonigra</i> (Krombh.) Fr.	x					
<i>Russula alutacea</i> (Fr.) Fr.	x					x
<i>Russula atroglaucula</i> Einhell.	x					
<i>Russula aurea</i> Pers.	x					x
<i>Russula chloroides</i> (Krombh.) Bres.					x	x
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.) Fr.	x				x	x
<i>Russula cyanoxantha</i> f. <i>peltereaui</i> Singer					x	
<i>Russula decolorans</i> (Fr.) Fr.			x			
<i>Russula delicata</i> Fr.	x	x				x
<i>Russula emetica</i> (Schaeff.) Pers.	x		x			
<i>Russula farinipes</i> Romell	x					
<i>Russula foetens</i> Pers.	x	x				x
<i>Russula fragilis</i> Fr.	x					
<i>Russula grata</i> Britzelm.	x				x	
<i>Russula grisea</i> Fr.	x					x
<i>Russula luteotacta</i> Rea						x
<i>Russula mustelina</i> Fr.	x					x
<i>Russula nauseosa</i> (Pers.) Fr.	x	x				
<i>Russula nigricans</i> Fr.	x					
<i>Russula olivacea</i> (Schaeff.) Fr.					x	x
<i>Russula paludosa</i> Britzelm.		x	x	x		
<i>Russula puellaris</i> Fr.	x					
<i>Russula rhodella</i> E.-J. Gilbert						x
<i>Russula risigallina</i> (Batsch) Sacc.	x					
<i>Russula romellii</i> Maire	x	x				x
<i>Russula rosea</i> Pers.	x					
<i>Russula velenovskyi</i> Melzer & Zvára						x
<i>Russula vesca</i> Fr.	x	x			x	

	PH	SPL	SPO	SPM	FAG	PCS
<i>Russula vinosa</i> Lindblad	x					
<i>Russula vinosobrunnea</i> (Bres.) Romagn.	x	x				x
<i>Russula violeipes</i> Quél.					x	
<i>Sarcodon imbricatus</i> (L.) P. Karst.	x					
<i>Scleroderma bovista</i> Fr.	x					
<i>Skeletocutis amorpha</i> (Fr.) Kotl. & Pouzar	x					
<i>Stereum gausapatum</i> (Fr.) Fr.	x					
<i>Stereum hirsutum</i> (Willd.) Pers.	x				x	
<i>Strobilomyces strobilaceus</i> (Scop.) Berk.					x	
<i>Suillellus luridus</i> (Schaeff.) Murrill	x					
<i>Suillus granulatus</i> (L.) Roussel	x					x
<i>Tapinella atrotomentosa</i> (Batsch) Šutara						x
<i>Thelephora terrestris</i> Ehrh.	x					
<i>Trametes hirsuta</i> (Wulfen) Lloyd	x				x	x
<i>Trametes versicolor</i> (L.) Lloyd	x					
<i>Trametopsis cervina</i> (Schwein.) Tomšovský					x	
<i>Trichaptum abietinum</i> (Dicks.) Ryvarden	x					
<i>Tricholoma saponaceum</i> (Fr.) P. Kumm.	x					
<i>Tricholomopsis rutilans</i> (Schaeff.) Singer	x					
<i>Tylopilus felleus</i> (Bull.) P. Karst.	x		x			
<i>Tylopilus porphyrosporus</i> (Fr. & Hök) A.H. Sm. & Thiers	x					
<i>Xylaria hypoxylon</i> (L.) Grev.					x	

Gyakori és a jelzett hegyvidékekre jellemző fajok: *Albatrellus confluens*, *Amanita porphyria*, *Amanita regalis*, *Calocera viscosa*, *Cortinarius caperatus*, *Fomitopsis pinicola*, *Gloeophyllum odoratum*, *Lactarius helvus*, *Pseudohydnum gelatinosum*, *Russula decolorans* és *Russula paludosa*.

Ritka és érdekes fajok a lucosokban az *Albatrellus subrubescens*, *Catathelasma imperiale*, *Inocybe grammata*, *I. leptophylla*, *I. whitei*, *Melanoleuca subalpina*, *Phaeomarasmium erinaceus*, *Picipes melanopus* és *Tylopilus porphyrosporus*; a bükkösökben az *Amanita franchetii*, *Mycena stylobates*, *Phylloporus pelletieri* és *Gyroporus cyanescens*; a tözeges lucosokban a *Collybia cookei*, *C. tuberosa*, *Lactarius trivialis* és *Lactarius picinus*.

IRODALOM – REFERENCES

- BÁNHEGYI J. (1942): Discomyceták a Székelyföldről. Botanikai Közlemények, Budapest, 39/5: 261-271.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995, 2000, 2005): Fungi of Switzerland. Vol.1-6. Mykologia, Luzern.
- DOINA I. (coord. 1993): Vegetația României. Editura Tehnică Agricolă Bucharest.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds., 1992, 1997): Nordic Macromycetes Vol. 2-3. Nordsvamp, Copenhagen.
- INDEX FUNGORUM (2016 July). www.indexfungorum.org
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. II. (Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- KNUDSEN H., VESTERHOLT J. (2008): Funga Nordica: Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp, Copenhagen.
- LÁSZLÓ K. (1970): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta (Acta Siculica) 1970: 63-74.
- LÁSZLÓ K. (1972): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R. S. România. Aluta (Acta Siculica) 1972: 41-60.
- LÁSZLÓ K. (1975): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta (Acta Siculica) 1975: 463-468.
- LÁSZLÓ K. (1979): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta (Acta Siculica) 1979: 415-419.
- LÁSZLÓ K. (1984): A nagyombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben. Mikológiai Közlemények 1984/1: 9-25.
- LÁSZLÓ K., ALBERT L., SARKADI Z. (1988): A nagyombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben, II. Mikológiai Közlemények 1988/3: 163-177.
- LÁZÁR Zs., PÁL-FÁM F., RIMÓCZI I. (1999): Adatok a székelyföldi tőzeglápok nagyombavilágához. Aluta (Acta Siculica) 1999/1: 67-72.

- MIKLÓSSY V. (1980): Flora si aspecte de vegetație din împrejurimile satului Misentea, judetul Harghita. Acta Hargitensia, Csíkszereda: 389-390.
- MOESZ G. (1929): Gombák a Székelyföldről. Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum 50 éves jubileumára, Sepsiszentgyörgy: 545-554.
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol. I. (Die Röhrlinge und Blätterpilze). Saturnia, Trento.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L. (2004): Nagyombák a Szent Anna-tó környékéről. Macrofungi from the surroundings of Lake Szent Anna /Hungarian/. Acta Siculica 2003: 25-30.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., GYARMATI L., FODOR L. (2005): Contribution to the knowledge of macrofungi of Gyimesbükk region, Székelyföld, Transylvania. Adatok Gyimesbükk környéke nagyombáinak ismeretéhez /English, Hungarian/. Moeszia 3: 32-35.
- PÁL-FÁM F., PAPP V., SZÁSZ B., BENEDEK L. (In Press 2017b): Adatok Gyimesbükk környéke nagyombáinak ismeretéhez 2. Contribution to the knowledge of macrofungi of Gyimesbükk region, Székelyföld, Transylvania 2. Moeszia, 11 pp.
- PÁL-FÁM F., SZÁSZ B., LUKÁCS H., BÓNA B., BENEDEK L. (In Press 2017c): Adatok Katrosa környéke nagyombáinak ismeretéhez. Contribution to the knowledge of macrofungi of Katrosa environs, Székelyföld, Transylvania. Moeszia, 10 pp.
- PÁL-FÁM F., SZÁSZ B., SZILVÁSY E., BENEDEK L. (In Press 2017a): Adatok a Baróti- és a Bodoki-hegység nagyombáinak ismeretéhez. Contribution to the knowledge of macrofungi of Baróti- and Bodoki Mts., Székelyföld, Transylvania. Moeszia, 11 pp.
- PEAHĂ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.
- POP A. (1981): Similarități micocenologice între tinoavele Poiana Stampei, Mohos și Luci. Studii și Comunicări de Ocrotirea Naturii, Suceava: 262-266.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 100–101.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI OF HARGITA- AND CSÍKI MTS., SZÉKELYFÖLD, TRANSYLVANIA

Ferenc PÁL-FÁM¹, Balázs SZÁSZ², Lajos BENEDEK³

¹ Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balazszasz@yahoo.com

³ Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

Keywords: macrofungi, Hargita- and Csíki Mts., characterisation

Abstract:

Present work contains the macrofungi taxa collected in Hargita- and Csíki Mts., Transylvania, by all participants of the mushroom camp organised by the Kálmán László Mycological Society in August 2015. Majority of the locations were in Hargita Mts., near Csíkkarcfalva. The examined habitats were: *Hieracio rotundati-Piceetum*, *Symphyto Cordati-Fagetum* and *Sphagno-Piceetum*. A part of the 206 taxa were documented with fungaria and/or photo.

INTRODUCTION

The Hargita Mts. is a volcanic mountain laying 70 km on North-South direction in the Eastern Carpathians. Its borders are Gyergyói Mts. (north), Görgényi Mts. (northwest), Görgény-Hargita plateau (west) and Bodoki- and Baróti Mts. (south). Its highest peaks are Madarasi-Hargita (1801 m), Rákosi-Hargita (1758 m), Madéfalvi-Hargita (1710 m) and Csicsói-Hargita (1755 m). In the southern part it is situated the Csomád Mts., which belongs geographically to Bodoki Mts., but geologically to Hargita. Its climate is montane, exposed to wet western winds. The average annual temperatures are 2–4°C. The coldest month is January with average temperatures -10°C, while the warmest month is July with average temperatures 8°C. The main yearly precipitation is over 1000 mm, resulting an extremely wet climate combined with the temperature values above (PEAHĀ 1974).

The mountains are volcanic composed mainly by andesite. The main soil types are brown forest soils and podzolic brown forest soils, but skeletal and alluvial soils also occur (PEAHĀ 1974). The area belongs to beech (on lower altitudes) and spruce (on upper regions) forest regions. The characteristic climax forest associations are: beech forests (*Symphyto cordato-Fagetum*) and, spruce forests (*Hieracio rotundati-Piceetum*). Beside small stands of *Sphagno-Piceetum* and *Pino-Sphagnetum magellanicii* also occur (DOINA coord. 1993).

The Csíki Mts. is a medium-high mountain situated east to Hargita, laying parallel with it. It is bordered from north by Gyergyói Mts. and Tarkó, from east by Nemere Mts., from south by Bodoki Mts. and from north by Hargita Mts. Its highest peaks are Naskalat-peak (1550 m) and Saj-havas (1553 m). The mountain is composed by crystalline slags and sea sediments, but limestone and dolomite also occur. Its climate is also montane, exposed to wet western winds. The average annual temperatures are 4–6°C. The coldest month is January with average temperature -6°C, while the warmest month is July with average temperatures 14°C. The main yearly precipitation is 700–800 mm, resulting a wet climate also (PEAHĀ 1974).

The main characteristic soils are brown forest soils and podzolic brown forest soils, podzolic skeletal and alluvial soils (PEAHĀ 1974). The characteristic climax forest associations are the same as in the Hargita Mts., respectively beech forests (*Symphyto cordato-Fagetum siculum*) and, spruce forests (*Hieracio rotundati-Piceetum* (DOINA coord. 1993).

Several mycological literary data were published from the territory, started with the works of MOESZ (1929): BÁNHEGYI (1942), LÁSZLÓ (1970, 1972, 1975, 1979, 1984), MIKLÓSSY (1980), POP (1981), LÁSZLÓ et al. (1988). Systematic mycological surveys have been started in 1999 (LÁZÁR et al. 1999), followed by several new data (PÁL-FÁM & BENEDEK 2004; PÁL-FÁM et al. 2005; PÁL-FÁM et al. In Press 2017a, 2017b, 2017c).

Aims of present work are to publish the macrofungi taxa collected, continuing in this way the exploration of the Funga of this region, as well as to draw the mycologists' attention to this area.

MATERIAL AND METHODS

The macrofungi taxa were collected by all participants during 4 field trips in August 2015. The examined habitats were: *Hieracio rotundati-Piceetum*, *Symphyto Cordati-Fagetum* and *Sphagno-Piceetum*. All taxa collected have been determined by the authors, a part of them documented with fungaria and/or photo. Identifications have been made by using the following basic literature (near genera monographs): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-2000), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Nomenclature used follows Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2016 July).

RESULTS AND DISCUSSION

A number of 206 macrofungi taxa were documented (table).

Several frequent species have been found, common and characteristic to the plant associations examined: *Albatrellus confluens*, *Amanita porphyria*, *Amanita regalis*, *Calocera viscosa*, *Cortinarius caperatus*, *Fomitopsis pinicola*, *Gloeophyllum odoratum*, *Lactarius helvus*, *Pseudohydnum gelatinosum*, *Russula decolorans* and *Russula paludosa*.

Rare, interesting species were *Albatrellus subrubescens*, *Catathelasma imperiale*, *Inocybe grammata*, *I. leptophylla*, *I. whitei*, *Melanoleuca subalpina*, *Phaeomarasmium erinaceus*, *Polyporus melanopus* and *Tylopilus porphyrosporus* in spruce stands; *Amanita franchetii*, *Mycena stylobates*, *Phylloporus pelletieri* and *Gyroporus castaneus* in beech stands; *Collybia cookei*, *C. tuberosa*, *Lactarius trivialis* and *Lactarius picinus* in *Sphagnum* spruce stands.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.

pp. 102–108.

ADATOK KALOTASZEG NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ

PÁL-FÁM Ferenc¹, SZÁSZ Balázs², FÖDI Attila³, BENEDEK Lajos⁴

¹ Kaposvári Egyetem, Növénytudományi Intézet, pff3@hotmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balazsasz@yahoo.com

³ 8000; Székesfehérvár, Gáz u. 12. 7/21, attila.fodi@gmail.com

⁴ Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növénytani Tanszék és Soroksári Botanikus Kert, lajos.benedek76@gmail.com

Kulcsszavak: nagyomba, Kalotaszeg, jellemzés.

Kivonat:

Jelen munka Kalotaszegen 2016 júliusában, a László Kálmán Gombászegyesület gombásztábora alatt, a résztvevők által gyűjtött nagyomba-taxonok listáját tartalmazza. A gyűjtési helyszínek Sztána közelében helyezkednek el és cseres-tölgyes (*Quercetum petraeae-cerris*), lucos (*Hieracio rotundatae-Piceetum*) valamint lomelegyes (*Quercus cerris*, *Q. robur*, *Q. petraea*, *Carpinus*, *Fagus*) élőhelyeken történtek. A begyűjtött 262 taxon nagy része fungáriumi lappal és/vagy fotóval került dokumentálásra.

BEVEZETÉS

Kalotaszeg Kolozsávtól nyugatra elhelyezkedő tájegység. Délről a Gyalui-havasok, északról és keletről a Mezőség, nyugatról a Meszes-hegység határolja. A terület 300–550 m tengerszint feletti magasságon helyezkedik el. A terület geológiaiailag rendkívül heterogén és talajtanilag is változatos. Alapvetően barna erdőtalajok és pszeudorendzinák jellemzik, de előfordulnak öntéstartalajok is (PEAHÁ 1974). A területen dombvidéki-fennsíki klíma uralkodik. Az éves középhőmérséklet 6–8°C. A leghidegebb hónap (január) középhőmérséklete -1°C, a legmelegebbé (július) pedig 18–20°C. Az éves átlagos csapadékmennyiség 500–600 mm (PEAHÁ 1974). Vegetáció szempontjából a hegység a tölgyes, gyertyános-tölgyes és tölgyes-bükkös zónában helyezkedik el. A legjellemzőbb, nagy területeket borító zonális növénytársulások: a cseres-tölgyes (*Quercetum petraeae-cerris*), melyben kocsányos tölgy (*Quercus robur*) is bőven előfordul; gyertyános-kocsányos- és gyertyános-kocsánytalan tölgyes (*Quercus robori-Carpinetum*, *Quercus petraeae-Carpinetum*); és a kocsánytalan tölgyes-bükkös (*Quercus petraeae-Fagetum*) állományai. Délen, a Gyalui-havasok oldalain lucosok (*Hieracio rotundatae-Piceetum*) extrazonális állományai is jellemzők. Ezek mellett kisebb kiterjedésben rendkívül változatos összetételű cserjések alakultak ki. (DOINA coord. 1993). A táj legnagyobb részén a földművelés és az állattenyésztés, mint hagyományos tájhasználat miatt, az erdők jelentős részét kiirtották (GERNER et al. 2015).

Mikológiai felmérések, vizsgálatok a területen nem történtek korábban, így ez a munka az első ilyen kezdeményezés, melyet remélhetően több követ majd. Jelen munka célja a gombásztábor alatt gyűjtött és meghatározott gombataxonok közlésével, Erdély ezen értékes területe nagyomba-kutatásának megalapozása, illetve a mikológus közvélemény figyelmének felkeltése a terület iránt.

ANYAG, MÓDSZER

Jelen munkában közreadott taxonlista a gombásztábor minden résztvevőjének gyűjtése, a rendezvény 4 terepnapja alatt, 2016 augusztusában. A gyűjtések cseres-tölgyes (*Quercetum petraeae-cerris*), lucos (*Hieracio rotundatae-Piceetum*) és lomelegyes (*Quercus cerris*, *Q. robur*, *Q. petraea*, *Carpinus*, *Fagus*) élőhelyeken történtek. A begyűjtött taxonok határozását és dokumentálását a szerzők végezték. A határozáshoz a következő alpmunkákat használtuk (a nemzetség-monográfiák mellett): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981–2005), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), MOSER (1993), JÜLICH (1989). A begyűjtött taxonok nagy részéről fungáriumi lap és fotó készült. A nevezéktan alapja az Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017. június).

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

A területről összesen 262 taxont dokumentáltunk (táblázat), a cseres-tölgyesekből 139, a lomelegyes erdőkből 121, míg a lucosokból 100 taxont.

A begyűjtött fajok. x=dokumentált az adott élőhelyről.

List of species. x=documented from the particular habitat.

QUE= *Quercetum petraeae-cerris*; MIX= lomelegyes/ mixed deciduous (*Quercus cerris*, *Q. robur*, *Q. petraea*, *Carpinus*, *Fagus*); PIC= *Hieracio rotundatae-Piceetum*.

	QUE	MIX	PIC
Abortiporus biennis (Bull.) Singer	x		
Agaricus benesii (Pilát) Pilát		x	
Agaricus bitorquis (Quél.) Sacc.		x	
Agaricus bohusii Bon		x	
Agaricus langei (F.H. Møller) F.H. Møller	x		
Agaricus sylvicola (Vittad.) Peck		x	x
Agaricus urinascens (Jul. Schäff. & F.H. Møller) Singer		x	
Albatrellus ovinus (Schaeff.) Kotl. & Pouzar			x
Amanita ceciliae (Berk. & Broome) Bas	x		
Amanita crocea (Quél.) Singer		x	
Amanita excelsa (Fr.) Bertil.			x
Amanita franchetii (Boud.) Fayod	x	x	
Amanita fulva Fr.		x	
Amanita muscaria (L.) Lam.			x
Amanita pantherina (DC.) Krombh.		x	x
Amanita phalloides (Vaill. ex Fr.) Link	x	x	
Amanita porphyria Alb. & Schwein.			x
Amanita regalis (Fr.) Michael			x
Amanita rubescens Pers.	x	x	x
Amanita rubescens Pers. (f. annulosulphurea)			x
Amanita spadicea Pers.			x
Amanita vaginata (Bull.) Lam.	x	x	
Antrodia albida (Fr.) Donk	x		
Artomyces pyxidatus (Pers.) Jülich	x		
Auricularia auricula-judae (Bull.) Quél.	x	x	
Bjerkandera adusta (Willd.) P. Karst.	x	x	
Bolbitius titubans (Bull.) Fr.		x	
Boletus aereus Bull.	x		
Boletus edulis Bull.	x		x
Boletus reticulatus Schaeff.	x		
Boletus subtomentosus L.	x		x
Bovista plumbea Pers.		x	x
Buryriboletus regius (Krombh.) Arora & J.L. Frank	x		
Byssomerulius corium (Pers.) Parmasto	x		
Caloboletus calopus (Pers.) Vizzini			x
Caloboletus radicans (Pers.) Vizzini		x	
Calocera cornea (Batsch) Fr.	x		x
Calocera viscosa (Pers.) Fr.			x
Cantharellus amethysteus (Quél.) Sacc.		x	
Cantharellus cibarius Fr.	x		x
Cantharellus cinereus (Pers.) Fr.	x		
Cerioporus leptcephalus (Jacq.) Zmitr.	x	x	
Cerrena unicolor (Bull.) Murrill	x		

	QUE	MIX	PIC
<i>Chalciporus piperatus</i> (Bull.) Bataille			x
<i>Chlorociboria aeruginascens</i> (Nyl.) Kanouse ex C.S. Ramamurthi, Korf & L.R. Batra			x
<i>Chlorophyllum rhacodes</i> (Vittad.) Vellinga			x
<i>Clavulina cinerea</i> (Bull.) J. Schröt.		x	
<i>Clavulina coralloides</i> (L.) J. Schröt.			x
<i>Climacocystis borealis</i> (Fr.) Kotl. & Pouzar			x
<i>Clitocybe gibba</i> (Pers.) P. Kumm.	x	x	
<i>Clitocybe odora</i> (Bull.) P. Kumm.			x
<i>Clitocybe phaeoptalma</i> var. <i>gibboides</i> (Raithelh.) Bon		x	
<i>Clitopilus prunulus</i> (Scop.) P. Kumm.	x	x	x
<i>Coprinellus micaceus</i> (Bull.) Vilgalys, Hopple & Jacq. Johnson	x		
<i>Coprinopsis alopecia</i> (Lasch) La Chiusa & Boffelli	x		
<i>Cortinarius caperatus</i> (Pers.) Fr.	x		x
<i>Cortinarius cinnamomeus</i> (L.) Fr.			x
<i>Cortinarius purpureus</i> (Bull.) Bidaud, Moëgne-Locc. & Reumaux			x
<i>Cortinarius rubellus</i> Cooke			x
<i>Craterellus cornucopioides</i> (L.) Pers.	x	x	
<i>Crucibulum laeve</i> (Huds.) Kambly		x	
<i>Cyathus striatus</i> (Huds.) Willd.	x	x	
<i>Daedalea quercina</i> (L.) Pers.	x	x	
<i>Daedaleopsis confragosa</i> (Bolton) J. Schröt.	x		
<i>Daedaleopsis tricolor</i> (Bull.) Bondartsev & Singer	x	x	
<i>Dendrothele acerina</i> (Pers.) P.A. Lemke	x		
<i>Desarmillaria tabescens</i> (Scop.) R.A. Koch & Aime	x		
<i>Fistulina hepatica</i> (Schaeff.) With.	x	x	
<i>Fomes fomentarius</i> (L.) Gillet	x	x	
<i>Fomitiporia robusta</i> (P. Karst.) Fiasson & Niemelä	x		
<i>Fomitopsis pinicola</i> (Sw.) P. Karst.	x	x	x
<i>Fuscoporia ferruginosa</i> (Schrad.) Murrill	x		
<i>Ganoderma applanatum</i> (Pers.) Pat.	x		x
<i>Ganoderma lucidum</i> (Curtis) P. Karst.	x		
<i>Ganoderma resinaceum</i> Boud.	x		
<i>Gloeophyllum odoratum</i> (Wulfen) Imazeki			x
<i>Gloeophyllum sepiarium</i> (Wulfen) P. Karst.			x
<i>Gymnopus brassicolens</i> (Romagn.) Antonín & Noordel.		x	
<i>Gymnopus dryophilus</i> (Bull.) Murrill	x		
<i>Gymnopus confluens</i> (Pers.) Antonín, Halling & Noordel.		x	x
<i>Gymnopus fusipes</i> (Bull.) Gray	x	x	
<i>Gymnopus hariolorum</i> (Bull.) Antonín, Halling & Noordel.		x	
<i>Gymnopus impudicus</i> (Fr.) Antonín, Halling & Noordel.	x		
<i>Gymnopus perforans</i> (Hoffm.) Antonín & Noordel.			x
<i>Gymnopus peronatus</i> (Bolton) Gray	x	x	
<i>Gymnopus quercophilus</i> (Pouzar) Antonín & Noordel.	x		
<i>Gyroporus castaneus</i> (Bull.) Quéf.		x	
<i>Hapalopilus rutilans</i> (Pers.) Murrill	x	x	
<i>Helvella elastica</i> Bull.			x
<i>Heterobasidium annosum</i> (Fr.) Bref.			x
<i>Humaria hemisphaerica</i> (F.H. Wigg.) Fuckel		x	
<i>Hydnellum geogenium</i> (Fr.) Banker		x	x
<i>Hydnellum peckii</i> Banker			x
<i>Hydnellum suaveolens</i> (Scop.) P. Karst.			x
<i>Hydnum repandum</i> L.	x	x	

	QUE	MIX	PIC
<i>Hydropus subalpinus</i> (Höhn.) Singer		x	
<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i> (Wulfen) Maire			x
<i>Hygrophorus olivaceoalbus</i> (Fr.) Fr.			x
<i>Hygrophorus persicolor</i> Ricek			x
<i>Hymenochaete rubiginosa</i> (Dicks.) Lév.	x		
<i>Hymenochaetopsis tabacina</i> (Sowerby) S.H. He & Jiao Yang	x		
<i>Hymenopellis radicata</i> (Relhan) R.H. Petersen	x	x	x
<i>Hypholoma capnoides</i> (Fr.) P. Kumm.			x
<i>Hypholoma fasciculare</i> (Huds.) P. Kumm.	x	x	
<i>Hypholoma radicosum</i> J.E. Lange			x
<i>Hypoxylon fragiforme</i> (Pers.) J. Kickx f.	x	x	
<i>Imleria badia</i> (Fr.) Vizzini			x
<i>Imperator rhodopurpureus</i> (Smotl.) Assyov, Bellanger, Bertéa, Courtec., G. Koller, Loizides, G. Marques, J.A. Muñoz, N. Oppicelli, D. Puddu, F. Rich. & P.-A. Moreau	x		
<i>Inocybe corydalina</i> Quéf.		x	
<i>Inonotus cuticularis</i> (Bull.) P. Karst.	x		
<i>Inonotus nidus-pici</i> Pilát	x		
<i>Laccaria laccata</i> (Scop.) Cooke		x	x
<i>Lacrymaria lacrymabunda</i> (Bull.) Pat.	x	x	
<i>Lactarius acerrimus</i> Britzelm.	x	x	
<i>Lactarius aurantiacus</i> (Pers.) Gray			x
<i>Lactarius azonites</i> (Bull.) Fr.	x	x	
<i>Lactarius camphoratus</i> (Bull.) Fr.	x	x	
<i>Lactarius circellatus</i> Fr.	x	x	x
<i>Lactarius deterrimus</i> Gröger			x
<i>Lactarius lignyotus</i> Fr.			x
<i>Lactarius pergamenus</i> (Sw.) Fr.	x	x	
<i>Lactarius picinus</i> Fr.			x
<i>Lactarius pterosporus</i> Romagn.	x	x	x
<i>Lactarius rufus</i> (Scop.) Fr.			x
<i>Lactarius serifluus</i> (DC.) Fr.		x	
<i>Lactarius turpis</i> (Weinm.) Fr.			
<i>Lactarius vellereus</i> (Fr.) Fr.	x	x	x
<i>Lactarius volemus</i> (Fr.) Fr.	x	x	
<i>Lactarius zonarioides</i> Kühner & Romagn.			x
<i>Lanzia echinophila</i> (Bull.) Korf	x		
<i>Leccinellum crocipodium</i> (Letell.) Della Maggiore & Trassin.	x	x	
<i>Leccinum duriusculum</i> (Schulzer ex Kalchbr.) Singer	x		
<i>Leccinum pseudoscabrum</i> (Kallenb.) Šutara	x	x	
<i>Leccinum vulpinum</i> Watling			x
<i>Lentinellus ursinus</i> (Fr.) Kühner		x	
<i>Lentinus substrictus</i> (Bolton) Zmitr. & Kovalenko	x		
<i>Lepiota clypeolaria</i> (Bull.) P. Kumm.			x
<i>Lepiota cristata</i> (Bolton) P. Kumm.		x	
<i>Leucoagaricus nymphaeum</i> (Kalchbr.) Bon			x
<i>Leucocybe connata</i> (Schumach.) Vizzini, P. Alvarado, G. Moreno & Consiglio			x
<i>Lycoperdon perlatum</i> Pers.	x		x
<i>Lycoperdon pratense</i> Pers.		x	
<i>Lycoperdon utriforme</i> Bull.	x	x	
<i>Lyophyllum amygdalosporum</i> Kalamees			x
<i>Macrolepiota procera</i> (Scop.) Singer	x		
<i>Marasmiellus ramealis</i> (Bull.) Singer	x	x	

	QUE	MIX	PIC
<i>Marasmiellus vaillantii</i> (Pers.) Singer	x		
<i>Marasmius cohaerens</i> (Pers.) Cooke & Quél.		x	
<i>Marasmius oreades</i> (Bolton) Fr.	x	x	x
<i>Marasmius rotula</i> (Scop.) Fr.	x	x	
<i>Marasmius torquescens</i> Quél.	x	x	
<i>Megacollybia platyphylla</i> (Pers.) Kotl. & Pouzar	x		x
<i>Melanoleuca strictipes</i> (P. Karst.) Jul. Schäff.			x
<i>Metuloidea fragrans</i> (A. David & Tortic) Miettinen	x		
<i>Mycena epipterygia</i> (Scop.) Gray			x
<i>Mycena galopus</i> (Pers.) P. Kumm.			x
<i>Mycena polygramma</i> (Bull.) Gray		x	
<i>Mycena pura</i> (Pers.) P. Kumm.			x
<i>Mycena renati</i> Quél.		x	
<i>Mycena vitilis</i> (Fr.) Quél.		x	
<i>Mycetinis alliaceus</i> (Jacq.) Earle ex A.W. Wilson & Desjardin		x	
<i>Mycetinis scorodoni</i> (Fr.) A.W. Wilson & Desjardin	x		
<i>Neoboletus erythropus</i> (Pers.) C. Hahn		x	x
<i>Neofavolus alveolaris</i> (DC.) Sotome & T. Hatt.	x	x	
<i>Omphalotus olearius</i> (DC.) Singer	x	x	
<i>Onnia tomentosa</i> (Fr.) P. Karst.			x
<i>Panaeolus papilionaceus</i> (Bull.) Quél.	x		
<i>Panellus stipticus</i> (Bull.) P. Karst.	x		
<i>Peniophora quercina</i> (Pers.) Cooke	x		
<i>Phaeocollybia lugubris</i> (Fr.) R. Heim			x
<i>Phallus impudicus</i> L.		x	
<i>Phellinus pomaceus</i> (Pers.) Maire	x		
<i>Phylloporus pelletieri</i> (Lév.) Quél.		x	
<i>Phyllostopsis nidulans</i> (Pers.) Singer			x
<i>Pleurotus pulmonarius</i> (Fr.) Quél.	x		x
<i>Pluteus cervinus</i> (Schaeff.) P. Kumm.	x	x	
<i>Pluteus leoninus</i> (Schaeff.) P. Kumm.		x	
<i>Pluteus petasatus</i> (Fr.) Gillet	x	x	
<i>Pluteus romellii</i> (Britzelm.) Sacc.		x	
<i>Pluteus salicinus</i> (Pers.) P. Kumm.	x		
<i>Pluteus semibulbosus</i> (Lasch) Quél.	x	x	
<i>Protostropharia semiglobata</i> (Batsch) Redhead, Moncalvo & Vilgalys			x
<i>Psathyrella candolleana</i> (Fr.) Maire	x		
<i>Pseudohydnum gelatinosum</i> (Scop.) P. Karst.			x
<i>Pseudoinonotus dryadeus</i> (Pers.) T. Wagner & M. Fisch.	x		
<i>Pycnoporellus fulgens</i> (Fr.) Donk			x
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i> (Jacq.) P. Karst.	x	x	
<i>Radulomyces molaris</i> (Chaillat ex Fr.) M.P. Christ.	x		
<i>Ramaria subbotrytis</i> (Coker) Corner		x	x
<i>Rhodocollybia butyracea</i> (Bull.) Lennox			x
<i>Russula albonigra</i> (Krombh.) Fr.		x	
<i>Russula alutacea</i> (Fr.) Fr.	x		
<i>Russula anthracina</i> Romagn.			x
<i>Russula atropurpurea</i> (Krombh.) Britzelm.	x	x	
<i>Russula aurea</i> Pers.		x	
<i>Russula cicatricata</i> Romagn. ex Bon	x		
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.) Fr.	x	x	
<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff.) Fr. (forma pelteai)	x		

	QUE	MIX	PIC
<i>Russula decolorans</i> (Fr.) Fr.			x
<i>Russula densifolia</i> Secr. ex Gillet			x
<i>Russula faginea</i> Romagn.	x	x	
<i>Russula foetens</i> Pers.	x	x	
<i>Russula grata</i> Britzelm.	x	x	
<i>Russula grisea</i> Fr.	x	x	
<i>Russula heterophylla</i> (Fr.) Fr.		x	
<i>Russula illota</i> Romagn.	x		
<i>Russula integra</i> (L.) Fr.			x
<i>Russula integriformis</i> Sarnari			x
<i>Russula livescens</i> (Batsch) Bataille		x	
<i>Russula luteotacta</i> Rea	x	x	
<i>Russula maculata</i> Quél.	x		
<i>Russula mustelina</i> Fr.		x	x
<i>Russula nauseosa</i> (Pers.) Fr.			x
<i>Russula nigricans</i> Fr.	x		
<i>Russula ochroleuca</i> Fr.	x		x
<i>Russula olivacea</i> (Schaeff.) Fr.	x	x	x
<i>Russula paludosa</i> Britzelm.			x
<i>Russula risigallina</i> (Batsch) Sacc.	x	x	
<i>Russula rubroalba</i> (Singer) Romagn.	x	x	
<i>Russula sanguinaria</i> (Schumach.) Rauschert	x	x	x
<i>Russula solaris</i> Ferd. & Winge		x	
<i>Russula sororia</i> (Fr.) Romell	x	x	
<i>Russula vesca</i> Fr.	x	x	x
<i>Russula violeipes</i> Quél.		x	
<i>Russula virescens</i> (Schaeff.) Fr.	x	x	
<i>Sarcodontia setosa</i> (Pers.) Donk	x		
<i>Sarcodontia spumea</i> (Sowerby) Spirin	x		
<i>Schizophyllum commune</i> Fr.	x	x	x
<i>Scleroderma bovista</i> Fr.	x	x	
<i>Scleroderma citrinum</i> Pers.		x	
<i>Sebacina incrustans</i> (Pers.) Tul. & C. Tul.	x		
<i>Simocybe centunculus</i> (Fr.) P. Karst.		x	
<i>Steccherinum ochraceum</i> (Pers.) Gray	x		
<i>Stereum hirsutum</i> (Willd.) Pers.	x	x	
<i>Stereum ochraceoflavum</i> (Schwein.) Sacc.	x		
<i>Stereum subtomentosum</i> Pouzar		x	
<i>Strobilomyces strobilaceus</i> (Scop.) Berk.		x	
<i>Suillellus luridus</i> (Schaeff.) Murrill		x	
<i>Suillellus queletii</i> (Schulzer) Vizzini, Simonini & Gelardi		x	
<i>Thelephora palmata</i> (Scop.) Fr.			x
<i>Thelephora terrestris</i> Ehrh.			x
<i>Trametes gibbosa</i> (Pers.) Fr.	x	x	
<i>Trametes hirsuta</i> (Wulfen) Lloyd	x	x	x
<i>Trametes ochracea</i> (Pers.) Gilb. & Ryvarden	x		
<i>Trametes versicolor</i> (L.) Lloyd	x	x	
<i>Trichaptum abietinum</i> (Dicks.) Ryvarden			x
<i>Trichaptum bifforme</i> (Fr.) Ryvarden	x	x	
<i>Trichoderma citrinum</i> (Pers.) Jaklitsch, W. Gams & Voglmayr	x	x	
<i>Tricholoma saponaceum</i> (Fr.) P. Kumm.			
<i>Tricholoma scalpturatum</i> (Fr.) Quél.	x		

	QUE	MIX	PIC
<i>Tricholoma virgatum</i> (Fr.) P. Kumm.			x
<i>Tricholomopsis decora</i> (Fr.) Singer			x
<i>Tricholomopsis rutilans</i> (Schaeff.) Singer			x
<i>Tylopilus felleus</i> (Bull.) P. Karst.			x
<i>Volvariella bombycina</i> (Schaeff.) Singer	x		
<i>Volvariella caesiotincta</i> P.D. Orton	x		
<i>Vuilleminia comedens</i> (Nees) Maire	x		
<i>Xerocomellus chrysenteron</i> (Bull.) Šutara			x
<i>Xerocomus rubellus</i> (Krbh.) Quél.		x	
<i>Xylaria hypoxylon</i> (L.) Grev.	x		
<i>Xylaria polymorpha</i> (Pers.) Grev.	x	x	
<i>Xylodon sambuci</i> (Pers.) Tura, Zmitr., Wasser & Spirin	x		

A fajok közül számos elterjedt, gyakori, a jelzett lombdökre jellemző előkerült: *Amanita phalloides*, *Amanita rubescens*, *Bjerkandera adusta*, *Boletus edulis*, *Lycoperdon utriforme*, *Gymnopus fusipes*, *Fistulina hepatica*, *Ganoderma lucidum*, *Lactarius circellatus*, *Lactarius pergamenus*, *Leccinum duriusculum*, *Omphalotus olearius*, *Fomitiporia robusta*, *Pleurotus pulmonarius*, *Cerioporus leptcephalus*, *Russula cyanoxantha*, *Russula olivacea*, *Russula vesca*, *Scleroderma bovista*, *Trametes hirsuta*, *Trichaptum bifforme* és *Boletus subtomentosus*.

A lucosok jellemző, gyakori fajai: *Amanita muscaria*, *Amanita porphyria*, *Amanita regalis*, *Caloboletus calopus*, *Cantharellus cibarius*, *Chalciporus piperatus*, *Cortinarius cinnamomeus*, *Gloeophyllum odoratum*, *Heterobasidion annosum*, *Hygrophoropsis aurantiaca*, *Lactarius deterrimus*, *Lactarius rufus*, *Leccinum vulpinum*, *Pseudohydnum gelatinosum*, *Russula decolorans*, *Russula integra*, *Russula mustelina*, *Russula paludosa*, *Albatrellus ovinus*, *Trichaptum abietinum* és *Tricholomopsis rutilans*.

Ritka, érdekes fajok a lombdökből: *Abortiporus biennis*, *Agaricus bohusii*, *Amanita ceciliae*, *Butyriboletus regius*, *Imperator rhodopurpureus*, *Pseudoinonotus dryadeus*, *Sarcodontia setosa* (almafán), *Sebacina incrustans*, *Sarcodontia spumea*, *Strobilomyces strobilaceus* és *Volvariella bombycina*.

A lucosok ritka és érdekes fajai: *Climacocystis borealis*, *Hydnellum peckii*, *Hydnellum suaveolens*, *Lactarius lignyotus*, *Lactarius picinus*, *Lyophyllum amygdalosporum*, *Onnia tomentosa*, *Phaeocollybia lugubris* és *Tricholomopsis decora*.

IRODALOM – REFERENCES

- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1981, 1986, 1991, 1995, 2000, 2005): Fungi of Switzerland. Vol. 1–6. Mykologia, Luzern.
- DOINA I. (coord. 1993): Vegetația României. Editura Tehnică Agricolă Bucharest.
- GERNER G., BIRÓ É., BÓDIS J., KUN R., NAGY T., MOLNÁR Zs., BIRÓ M. (2015): Élőhelytípusok és tájhasználat Sztána és Zsobok határában. In: MOLNÁR K., MOLNÁR Zs. (szerk.): Élet és rend a határban. Etnoökológiai Kutatótábor Kalotaszegen. Sztánai Füzetek 19., Művelődés Egyesület – Szentimrei Alapítvány, Kolozsvár – Sztána: 79–101.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds., 1992, 1997): Nordic Macromycetes Vol. 2-3. Nordsvamp, Copenhagen.
- INDEX FUNGORUM (2017 June). www.indexfungorum.org
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. II. (Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze). Saturnia, Trento.
- KNUDSEN H., VESTERHOLT J. (2008): Funga Nordica: Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp, Copenhagen.
- MOSER M. (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol. I. (Die Röhrlinge und Blätterpilze). Saturnia, Trento.
- PEAHĂ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Bukarest.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 109–110.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI OF KALOTASZEG, TRANSYLVANIA

Ferenc PÁL-FÁM¹, Balázs SZÁSZ², Attila FŐDI³, Lajos BENEDEK⁴

¹ Kaposvár University, Institute of Plant Science, pff3pff3@gmail.com

² Olthévíz/Hoghiz 292, balazsasz@yahoo.com

³ 8000; Székesfehérvár, Gáz u. 12. 7/21, attila.fodi@gmail.com

⁴ Szent István University, Faculty of Horticultural Sciences, Department of Botany and Soroksár Botanical Garden, lajos.benedek76@gmail.com

Keywords: macrofungi, Kalotaszeg, characterisation

Abstract:

Present work contains the macrofungi taxa collected in Kalotaszeg, Transylvania by all participants of the mushroom camp organised by the Kálmán László Mycological Society in August 2016. The investigated locations were situated near Sztána village. The examined habitats were: *Quercetum petraeae-cerris*, *Hieracio rotundatae-Piceetum* and mixed deciduous (*Quercus cerris*, *Q. robur*, *Q. petraea*, *Carpinus*, *Fagus*) forest stands. Many of the 262 collected taxa were documented with fungaria and/or photo.

INTRODUCTION

Kalotaszeg is a landscape situated west to Kolozsvar city between 300-550 m altitudes above sea level. Its borders are Gyalui Mts. (south), Meszes Mts. (west), and Mezőség (north and east). Its highest peak is Görgő (1017 m). The territory is very heterogeneous from a geological point of view, their soil types are also variable. Mainly brown forest soils and pseudorendzinas are the characteristic soil types, but alluvial soils also occur (PEAHÁ 1974). Its climate is hilly-plateau type. The average annual temperature is 6-8°C. The coldest month is January with average temperature -1°C, while the warmest month is July with average temperature 18-20°C. The main yearly precipitation is 500-600 mm (PEAHÁ 1974). The area belongs to oak, hornbeam-oak and oak-beech forest regions. The characteristic climax forest associations are: oak forests (*Quercetum petraeae-cerris*) in many cases with *Quercus robur*; hornbeam-oak forests (*Quercus robur-Carpinetum* and *Quercus petraeae-Carpinetum*); and oak-beech forests (*Quercus petraeae-Fagetum*). In the southern part of Gyalui Mts. extrazonally developed spruce forests (*Hieracio rotundatae-Piceetum*) are characteristic. Beside, several different shrubby associations occurs in small patches (DOINA coord. 1993). A big part of the area was transformed in agricultural land caused by the intensive plant production and livestock breeding (GERNER et al. 2015).

There were no mycological investigations in the territory, so present work is the first initiative in mycological exploration of the area. Aims of present work are to publish the macrofungi taxa collected, starting in this way the exploration of the Funga of this region, as well as to draw the mycologists' attention to this area.

MATERIAL AND METHODS

The macrofungi taxa were collected by all participants during 4 field trips in August 2016. The examined habitats were: *Quercetum petraeae-cerris*, *Hieracio rotundatae-Piceetum* and mixed deciduous (*Quercus cerris*, *Q. robur*, *Q. petraea*, *Carpinus*, *Fagus*) forest stands. All taxa collected have been determined by the authors, many of them documented with fungaria and/or photo. Identifications have been made using the following basic literature (near genera monographs): BREITENBACH & KRÄNZLIN (1981-2005), HANSEN & KNUDSEN (1992, 1997), KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), MOSER (1993), JÜLICH (1989). Nomenclature used follows Index Fungorum (INDEXFUNGORUM.ORG, 2017 June).

RESULTS AND DISCUSSION

A number of 262 macrofungi taxa were documented (table). From the collected taxa 139 have fructified in oak-, 121 in mixed deciduous-, while 100 in spruce stands.

Several common species have been documented, widespread in deciduous forests: *Amanita phalloides*, *Amanita rubescens*, *Bjerkandera adusta*, *Boletus edulis*, *Lycoperdon utriforme*, *Gymnopus fusipes*, *Fistulina hepatica*, *Ganoderma lucidum*, *Lactarius circellatus*, *Lactarius pergamenus*, *Leccinum duriusculum*, *Omphalotus olearius*, *Fomitiporia robusta*, *Pleurotus pulmonarius*, *Cerioporus leptcephalus*, *Russula cyanoxantha*, *Russula olivacea*, *Russula vesca*, *Scleroderma bovista*, *Trametes hirsuta*, *Trichaptum bifforme* and *Boletus subtomentosus*.

The characteristic, common species of spruce stands were: *Amanita muscaria*, *Amanita porphyria*, *Amanita regalis*, *Caloboletus calopus*, *Cantharellus cibarius*, *Chalciporus piperatus*, *Cortinarius cinnamomeus*, *Gloeophyllum odoratum*, *Heterobasidion annosum*, *Hygrophoropsis aurantiaca*, *Lactarius deterrimus*, *Lactarius rufus*, *Leccinum vulpinum*, *Pseudohydnum gelatinosum*, *Russula decolorans*, *Russula integra*, *Russula mustelina*, *Russula paludosa*, *Albatrellus ovinus*, *Trichaptum abietinum* and *Tricholomopsis rutilans*.

Some rare and interesting species from deciduous stands: *Abortiporus biennis*, *Agaricus bohusii*, *Amanita ceciliae*, *Butyriboletus regius*, *Imperator rhodopurpureus*, *Pseudoinonotus dryadeus*, *Sarcodontia setosa* (on apple tree), *Sebacina incrustans*, *Sarcodontia spumea*, *Strobilomyces strobilaceus* and *Volvariella bombycina*.

Interesting species of spruce stands were: *Climacocystis borealis*, *Hydnellum peckii*, *Hydnellum suaveolens*, *Lactarius lignyotus*, *Lactarius picinus*, *Lyophyllum amygdalosporum*, *Onnia tomentosa*, *Phaeocollybia lugubris* and *Tricholomopsis decora*.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 111–117.

A KUCSMAGOMBÁK (*MORCHELLA* spp., *VERPA* spp.) A MAGYAR NÉPHAGYOMÁNYBAN

ZSIGMOND Győző

Bukaresti Tudományegyetem, Idegen Nyelvek és Irodalmak Kara, Hungarológia Tanszék, lkgsztgy@gmail.com

Kulcsszavak: etnomikológia, kucsmagombák, Kárpát-medence, magyar néphagyomány.

Kivonat:

A magyarságnál főképp a cseh és az ízletes, valamint a hegyes (nyúlánk) kucsmagomba számít ismertebbnek, az Alföldön persze a pusztai is. A kucsmagombának ugyancsak megvan helye, szerepe a népköltészetben, a népi konyhában, fűződnek hozzá ismeretek, hiedelmek, rajzát használják a népi díszítőművészetben, népszokásokhoz szintén kapcsolódik, főleg a húsvéthoz. Magyar népi nevei közül talán a legelterjedtebbek: *kucsmagomba*, *szömöröcsög*, *szengyörgygomba*, *fűszkó*, *bercsög*. Azon kevés gombafaj közé tartozik a kucsmagomba, mely tréfában, szólásmondásban is szerepel. Eddig a kucsmagomba az egyetlen gombaféle, melynek ismert falucsúfolóban való említése. Gyakran készítik meg a kucsmagombát ünnepi és böjti ételnek. Csak a moldvai magyarok esetében tudunk arról, hogy imával is próbálkoznak elősegíteni, illetve megköszönni a gombához való szerencsét. Gombáink közül kiváltképp a férfi nemiséghez kapcsolt gombáknak számítanak, hasonlóképp a *Phallaceae* család egyes gombáihoz, mint amilyen a *Phallus impudicus* például, melynek hasonló, sőt néhol vele azonos népi nevei ugyancsak ismertek, ezért is őket tekintik nálunk tréfásan a nők kedvencének. A Kárpát-medence magyarsága számára jelenleg ez az egyik legismertebb vadon termő gomba, gyűjtésének, tartósításának, sőt ajándékozásának a hagyománya a középkorig visszamenően adatolt. Világszerte népszerű, de nem mindenhol közkedvelt. Felhasználása ugyancsak különböző lehet akár régióként, akár országokként, akár földrészenként is. Külön érdekesség, hogy a jelenlegi adatok alapján a magyaroknál, a románoknál és az olaszoknál az átlagosnál ismertebbnek, népszerűnek számít a cseh kucsmagomba. Összegezeképp megállapíthatjuk, hogy a kucsmagomba egyike legismertebb, legbecsültebb gombáinknak, kitüntetett hely illeti meg a magyar néphagyományban is.

ISMERETEK, ELNEVEZÉSEK

Gomba és népi kultúra kapcsolatát vizsgálva számos érdekességet kell számba vennünk, ha a vizsgálat tárgya a kucsmagombák családja (*Morchellaceae*). Már az ókorban voltak kedvelőik, például Néró „cibus deorumnak” nevezte, a belőle, vele készült ételt (ROLLAND 1967: 179). A kucsmagombák kedvelése világszerte megfigyelhető, még ha az eltérő mértékű is. Ázsiai, amerikai adatok is megerősítik az állítást (DUGAN 2011: 28, 53, 57, 60, 77, 87, 88, 90–1). Az olaszokat, franciákat, románokat emelem még ki Európából (GARAU et al. 1994: 242–3, 333–4, CARLUCCIO é. n.: 64–6, ROLLAND 1967: 161–179, JACCOTTET 1973: 25–6, DRĂGULESCU 2010a: 666–7, 2010b: 233). A franciák több szólásmondásában is szerepel (ROLLAND 1967: 178–9), de a spanyoloknál például kevésbé népszerű (ROLLÁN 1989: 217–218). Afrikában a többi földrésztől eltérően adataink szerint nem ismertek, nem népszerűek a kucsmagombák (DUGAN 2011: 63–72).

A Székelyföldön, Csíkbán jegyeztem le, hogy ez az a gombafaj, legalábbis az ottani találós kérdés, mondás szerint, amelyiket *a legjobban szereti a fejjérnép*. Vajon miért?!

– *A fejjérnép melyik gombát szereti legjobban?*

– *A fűszkót.* (ez főleg Csíkbán – ahol a kérdést is lejegyeztem – a kucsmagomba neve). *S bíjji a valagomba.*

A magyarázatot neve, többé-kevésbé rejtett jelképisége, jelentése adja meg.

Az etnomikológia, a népi gombaismeret centrálisaknak nevezi a legismertebbnek tekinthető gombákat, perifériálisaknak a kevésbé ismerteket. A magyar nyelvterületen ismertség szempontjából kvázicentrálisaknak, centrálisaknak mondhatók a tavasz ezen gombahírnökei, a kucsmagombák. A magyarság közismert (centrális) gombáinak sorában természetesen ott találjuk a kucs-

magombát is, noha nem épp első a sorban: sárga róka-gomba (*Cantharellus cibarius*), fehértejű és zöldülőtejű keserűgomba (*Lactarius pipereatus*, *Lactarius pergamenus*), mezei csiperke (*Agaricus campestris*, *A. arvensis*, *A. bisporus*), tapló (*Fomes fomentarius* stb.), kékhátú galambgomba (*Russula cyanoxantha*), ízletes vargánya (*Boletus edulis*), kucsma-gomba (*Verpa bohemica*, *Morchella esculenta* stb.), mezei szegfűgomba (*Marasmius oreades*), pöfeteg (*Langermannia gigantea*, *Calvatia utriformis*, *Bovista plumbea*, *Lycoperdon perlatum*), kései laskagomba (*Pleurotus ostreatus*), nagy özláb-gomba (*Macrolepiota procera*). Az előbbi felsorolás nagyjából megfelel az ismertségi fok szerinti sorrendnek, mely vidékenként jelentősen különbözik a Kárpát-medencében.

Tudnak e gombacsoportról a magyar tájegységek majdnem minden falujában. De több helyen nem ismerik, és főleg nem szedik a kucsma-gombát. Ebben közrejátszik az is, hogy nem oly gyakori és nem oly tömeges előfordulása, mint például a róka-gombáé. Van úgy, hogy egyik faluban közismert, a szomszédban pedig nem, vagy alig tudnak róla. Így van ez a Székelyföldön például Sepsikőröspatak és Fotos esetében. Több esetben ezt jelölik meg kedvenc gombaként, és nem csupán a nők. Nem véletlen, hogy régi adataink vannak arról, hogy a jobbágyok, illetve a szolgák vagy más beszolgáltatással tartozók karácsonykor szárított kucsma-gombát vittek ajándékba földesuruknak (GUNDA 1960: 215). Ezt például a munkácsi uradalom XVII. századi összeírásából is tudjuk. Viszonylag későbbi több ilyen adatot tartalmaz a CZIRÁKY-féle összeírás 1820-ból, ebben jelzik, hogy szinte mindenhol ennek a gombának a szárítmányával – általában két singnyivel – jelentkeztek uruknál karácsonytájt a szolgálattelvők (CZIRÁKY 1820: 25, 37, 66).

A magyar nyelvterület nagyobbik részén az ízletes, a nyúlánknak vagy hegyesnek mondott kucsma-gombát (*Morchella esculenta*; *M. deliciosa*, régebben: *elata*, *conica*) s közeli rokonát – a cseh kucsma-gombát (*Verpa bohemica*) – ismerik és szedik. Kisebb mértékben, de viszonylag gyakran számon tartják bizonyos vidékeken: a pusztait (*Morchella steppicola*), ritkán és biztosra nem adatoltan a fattyút (*Mitrophora semilibera*), valamint a vastaglábút (*Morchella crassipes*, újabban: *M. esculenta*). Csupán a Székelyföldön fordul elő tudtommal, hogy a sima kucsma-gombát (*Verpa digitaliformis*) is a kucsma-gombákra használt névvel, például *suskának* tekintsék. Ez a sepsikőröspataki gombakirály (PB) kivételes esete. Nagyobb tájegységeink közül eddig csak Kalotaszegről nem kerültek elő népi nevei a kucsma-gombának (ZSIGMOND 2009: 115–6, PÉNTEK & SZABÓ 1985: 308), ott alig ismertnek tekinthető, perifériálisnak számít.

A különféle kucsma-gombákat (*Morchellaceae*) egyaránt kucsma-gombának tekintik, leszedik, eszik, külön elnevezéssel el nem különítve őket, például a Székelységben főként a *Verpa bohemica* s *Morchella deliciosa* (régebben: *elata*, *conica*) fajokat tekintik kucsma-gombáknak, s néhol ide sorolják a papsapkákat is (*Gyromitra esculenta*, *Gyromitra gigas*, *G. fastigiata* az eddig adatoltak). Csak a Székelyföldön fordul elő, hogy népi névvel utaljanak, külön névvel az olykor ősszel megjelenő kucsma-gombákra, papsapkákra. Borszéken, Gyergyóban nevezik őszi trottyosnak őket. Nem kizárt, hogy a csúcsos papsapkára (*Gyromitrainfula*) is használják e nevet.

Többnyire a latinul *Morchellaceae* család gombái a mi kucsma-gombáink. Kétségtelenül a legízletesebbek közé tartoznak mindazok számára, akik megismerték őket. Nagy előnyük, hogy nincs mérgező közöttük. A hozzájuk valamennyire hasonló papsapka-gombáktól jól megkülönbözteti őket az, hogy a kettévágott gombakalap egyetlen üreget alkot, amazok meg többüregűek. A *Gyromitra* meg *Helvella* fajok vidékünkön kifejezetten perifériálisak. Van azért olyan falu, ahol (például Kommandón, Ojtozban) a redős, vörösbarna és óriás papsapka-gombát (*G. esculenta*, *fastigiata*, *gigas*) is kucsma-gombának, ehetőnek tartják, és annak ellenére, hogy a szakirodalom mérgezőnek tartja ezen fajokat, nem tudunk általa itt okozott mérgezésről. Az egyik magyarázat valószínűleg az, hogy kis mennyiséget fogyasztanak belőle.

Kucsma-gombáink régebbi elnevezései más kucsma-gombafajok, a papsapkafajok (*Helvellaceae* család), sőt az erdei szömörccsög (*Phallus impudicus*) megnevezéseivel keverednek. Valószínűleg a MELIUS Péter említette *szömörccsög-gomba* a kucsma-gombára vonatkozik (1578). CAROLUS CLUSIUS és BEYTHE István szójegyzékeiben *zömürchök*, *szemerchyek* neveken szerepel (1584, lásd még SZABÓ et al. 1992). BENKŐ Józsefnél nevei: *süveg-gomba*, *fekete-gomba*, *szömörtsök* (1778, 1780, 1783). MÁTYUS István *süveggomba* néven említi (1787). *Kucsma-gomba* elnevezése csak a XVIII. század végén jelenik meg, akkortól azonban gyakori (GREGOR 1973: 34). Népszerűsége mindmáig megmaradt a magyarság körében (lásd még KICSÍ 2009: 136–7).

A népi gombanevek általában találóak, érzékletesek. Ismeretük segít bennünket jobban megismerni az elnevezetteket. Szerencsére a magyar hivatalos, tudományos gombanévtan jó része népi eredetre megy vissza, nem vagy nem egészen művi. Ez a helyzet a kucsma-gombák esetében is.

Az előfordulás idejére utal *szengyörgy-gomba* neve (Csík, Kászon). Valóban a Kárpát-medencében Szent György-nap tájára tehető több kucsma-gombaféle megjelenése.

A *faszka-gomba* (Felcsík), *faszka-gomba* (a leggyakrabban használt Csíkban, Gyergyóban, Gyimesben), *cigányfaszú-gomba* (Udvarhelyszék), *péterfaszú-gomba* (Háromszék), *sapka-gomba* (Csík), *suska-gomba* (Háromszék), *süveggomba* (Csík, Gyergyó, Háromszék, Udvarhelyszék), *kucsma-gomba* (általános), *kalap-gomba* (Csík, Gyimes) nevek mind a gomba alakjára utalnak. Ehhez



Kucsomagobahalom. Kép: ZsGy

még hozzátehetjük azt, hogy a Péter, Jancsi nevek a magyar nyelvterület nagy részén a hím nemi szervre is utalhatnak. Eufémizmusként hat a székelyes csángóknál (Bahána) előforduló *szentpéterigomba* neve. Valószínűleg a szomszédos Gorzafalván használt *péterkegomba* változataként, szentesítéseként.

A termés idejére és a gomba alakjára egyaránt utaló népi nevünk is van Gyergyóból: őszi *trottyosgomba*. Zeteváraljáról (Udvarhelyszék) ismert *feketegomba* neve egyik-másik fajának sötétes színére utal (főleg a *Morchella deliciosa* neve ez). Valószínű ott gyakori a nyúlánk kucsomagomba vagy (és) az ízletes kucsomagomba feketés, szürkés színű változata.

A termőhelyre vonatkozik egyik háromszéki feltételezett elnevezése a kucsomagombának: a Háromszék-szerte többnyire egy *Albatrellus*-féle (*Polyporus*-féle) gombára használt *harapégésgomba* név. Bereckben például kétségtelenül a kucsomagombának egyik neve (ZSIGMOND 2011: 215). Előfordulhat viszont, hogy valamikor csak a zsemlegombafélének volt a neve, s mióta az nincs, nem merik kedvéért égetni az avart, azóta alkalmazzák a kucsomagombákra. Ebben megerősít az, hogy például Dálnokban többektől kaptam a *Polyporus*ra meg a *Morchellára*, *Verpára* is leírást akkor, amikor a *harapégés* felől érdeklődtem. Tud róla a szakirodalom, hogy bizonyos kucsomagombák valóban kedvelik a valamikor felégetett, hamvas, égetéses helyeket (GUILLOT & CHAUMETON 1995: 105). Például a *Morchella deliciosa* esetében Csinódon, PFA), hogy főleg égetéses helyen terem. Máskülönbén háromszéki jellegzetességnek számít említett (*Polyporus* sp.) – biztos azonosításra váró – tavaszvégi gombánk neve, ismerete.

A Kárpát-medencében máshol előforduló magyar népi nevei a kucsomagombának a következők: *barázdásgomba* (Zala megye), *bercsog* és *bercsoggomba* (Moldva), *bircsog* s *bircsoggomba* (Moldva), *csipke hercsók* (Moldva), *csömörgomba* (Ipoly mente), *csucsuléta* (Barcaság), *csücsülcégomba* (Hétfalu), *fehér bercsog* (Moldva), *fekete* vagy *feteke bercsog* (Moldva), *gucsomagomba* (Felső-Szigetköz), *kalapgomba* (Felső-Szigetköz), *kalapsömöröcsög* (Felső-Szigetköz), *morzsagomba* (Hajdúság, lásd MOESZ 1944: 114), *nyárfagomba* (Kolozs megye), *péterkegomba* s *péterke* (Moldva), *péterpetűgomba* (Moldva), *pulykagomba* (?Szilágyság), *püspökgomba* (Őrség), *sombercsog* (Moldva), *sömöröcsög* (Balatonmellék), *subagomba* (Felső-Szigetköz), *susujka*, illetve *susujkagomba* (Zempléni-hegy-



Vörösbarna papsapka ízletes kucsmagombák közt. Kép: ZsGy



Hegyes kucsmagomba. Kép: ZsGy

ség), *süvegesgomba* (Palócföld), *szemő(r)csegomba* (Tolna megye), *szen(t)györgygomba* (Alföld), *szen(t)györgyi gomba* (Moldva), *szengyörgyke* (Ormánság), *szentpéteri gomba* (Moldva), *szömörce* (Mátra vidéke), *szömörce* (Ormánság), *szömörce* s *szömörce* *gomba* (Zala megye), *szömörce* *gomba* (Ormánság), *szömörce* (Baranya, Őrség, Vas megye, Zselic). Az egész magyar nyelvterületen a kucsmagombák leggyakrabban használt nevei: *kucsmagomba*, *szentgyörgygomba*, *szömörce*. A legtöbb népi kucsmagombanév Moldvából került elő.

A KUCSMAGOMBA MINT ÉTEL (ÉS GYÓGYSZER)

A népi konyha megbecsült nyersanyaga a kucsmagomba. Erről tanúskodnak receptes könyveink (többek közt LEXÁNÉ REGÉCZI Márta Gombaételek című kötete, 1987), de több egyszerű és nagyszerű a terepmunka során falun lejegyzett *suskás* étel bemutatása is. VERESS Magda utal rá (1982: 49), hogy kucsmagombás ételrecept már a XVI. századi erdélyi szakácskönyvekben is szerepel. Tudtommal főleg tokánynak és tojással készítik meg az egész magyar nyelvterületen. Valószínűleg ez az a gombánk, amelyet a ki nem terült csiperkén és őzlábon kívül leggyakrabban készítenek el megtöltve tájainkon. Ízelítőül több receptet közlünk a magyar nyelvterület különböző tájegységeiből.

Kucsmagomba töltve:

Megpucolom a faszógombát, elhasogatom, hagymát párolok, külön kását dinsztelek, az egészet leörölöm, kisebb gombadarabok, száraz is kerülnek bele, s ezze megtöltöm a szép nagy gombákat, s beleteszem őket a sütőbe, s tejfelt is teszek rá (AGSZV, Csíkszentmihály).

Töltött szentgyörgyi gomba:

Hozzávalók: szentgyörgyi gomba, kevés fűszeres darált hús, olvasztott vaj, tojás.

A gombát langyos vízben többször gondosan mossuk, mert a bőrében sok a homok. Csak a tővét vágjuk le, ezután nyersen ketté vágjuk, belső részéből kiszedünk, fűszeres tojással szilárdított húst a hegyére töltünk. Ezután vajjal kikent zománcos tepsibe vagy serpenyőbe szorosan egymás mellé tesszük a töltött gombákat, csak nagyon kevés vizet öntünk alá, mert a gomba is vizet ereszt, miközben sül. Sütőbe rakjuk, sütés közben olvasztott vajjal meglocsoljuk és szép pirosra, de nem ropogósra sütjük, mert akkor keserű lesz. (Tiszazug, Alföld, lásd SZIGETI 2001: 190)

Gombás tokány:

Hagymát zsírba pergelek, paprikát belé s aztán a gombát. Nyáron árdét, gogonélt is a hagyma közé vágok (PB, Sepsikőröspatak). *A szentpéteri gombát hagymarántalékkal, tejfellel s kicsi paprikáva szoktuk enni, tokánynak* (KJA, Moldva, Bahána).

Suska tojással:

A tojást a suskára reá szoktam ütni miko megsült a hagymás zsírba. A suska szárát is karikákra feke vágni s azt is meg ke készíteni (PB, Sepsikőröspatak).

Suska paprikásnak:

Olajba vagy zsírba bele kell dinsztelni két fej hagymát. A megpucolt suskagombát összeaprítva adjuk hozzá ahhoz. Az egészbe aztán babérlevelet teszünk, beszórkjuk paprikás liszttel, s feeresztjük tejjel, tejföllel (MK, Sepsikőröspatak).



Cseh kucsmagomba. Kép: ZsGy

Péterkegomba böjtösen:

A péterkegombát kötték fe cernára, szárították. Télbe áztattuk meg, vagdaltuk meg, főztük meg. Faolajat tettek, hagymát vagdaltak, rizskását, sót belé, s magára böjtösön szoktuk enni (BB, Gorzafalva, Moldva).

Susujkás leves:

Mindenhogyan jó. A szép fiatalokat meg szoktuk tölteni tojással, zsemlemorzzával, befűszerezve borssal, zsíron párolt vöröshagymával, megfonnyasztott petrezselyemzölddel, s így tesszük bele a zöltséglevesbe.

A gombát megpucoljuk, s mikor forr a víz, be a zöltséggel együtt. Vékony kockára vágjuk a karalábét, sárgarépat, petrezselymet, vöröshagymát. Mikor megfőtt gyenge rántást teszünk belé. Ezt úgy, hogy olajba vagy zsírba kanál lisztet bele, s kevergetni, hogy világos színűre piruljon. Aztán piros paprikát teszünk bele, s felöntöm hideg vízzel. Külön felforralom, s így tesztem a levesbe. Gombából csak a szépeket szoktuk betölteni, a többi apróra vágva tesszük a levesbe (KGyE, Mogyoróska, Zemplén).

A világpiacon is a legkeresettebb ehető gombák egyike a kucsmagomba, nem véletlen, hogy sokat próbálkoztak termesztésével is, s az utóbbi időben egyre eredményesebben, nem úgy, mint például a vargányák esetében (sikertelenül). Tartósításának legelterjedtebb módja a szárítás. A magyar népi gyógyításban való felhasználásáról nem tudunk, van adat azonban arról, hogy a kínai gyógyászatban éltek vele, segíti az emésztést: állítják (Ooi V.E.C. utal erre 2001-ben, lásd DUGAN 2011: 53).

A KUCSMAGOMBA SZEDÉSE (SUSKÁZÁS, BERCSOGÁSZÁS)

A kitüntettség jele az, hogy valamelyik gombafaj gyűjtését, keresését, szedését külön szóval, kifejezéssel jelölik. Így beszélnek Sepsiszéken például *suskázás*ról, a moldvai Klézsén pedig *bercsogászni* szoktak (A *Verpa* spp., *Morchella* spp. fajokat szedik). Különösképp szerencsésnek számít az, aki kucsmagombát talál. Erre utalnak szólásmondások, hiedelmek a franciáknál (ROLLAND 1967: 178–9).

Nem olyan könnyű megtalálni, mint tartósítani a kucsmagombákat. Főleg, ha azok még nem, vagy alig bújnak ki az avar alól. Rendkívül jól belesimulnak környezetükbe. Könnyű ággal a kezükben, érzéssel és alaposan át szokták vizsgálni szakértőik a kucsmagombás helyeket. Van úgy, hogy valaki egyet sem lát meg belőlük egy bizonyos helyen, más pedig onnan akár meg is szedi vele kosarát. Ahogy a Zempléni-hegységben mondják: *A susujkához jó szem kell, ággal megkapargálják a lapit, hogy hol van*

Mondják, van mérges változata is. (KGyE, Mogyoróska). Igazi gombászás a kucsomagomba szedése, vadászata olyan értelemben is, hogy kell hozzá bizonyos szakértelem, főleg, ha már akkor többet szeretnénk szedni belőlük mikor még nem, vagy alig emelték fel az avart. Márpedig nem véletlenül mondják több felé, nem csupán Háromszéken például, hogy *ez az a gomba, amelyik amikor kicsi, akkor nagy, s amikor nagy, akkor kicsi.* Ugyanis valóban a fiatalabb példányok („a kicsik”) esetében rövidebb a tönk, nagyobb az inkább értékesíthető süveg, míg az idősebb példányok hiába „nagyok” s magasak is, könnyebb meglátni őket, de a hosszú tönkön többnyire már csak elsatnyult, kisebb méretű süveget találunk.

Sepsikőröspatakon az itteni gombakirály kassal (kosárral) kutatja át a terepet (máskor meg csupán *acskó* – zacskó, szatyor – van nála), meg gombászóbottal, ha a legnehezebbikét végzi a föld feletti gombák után való kutakodásnak, azaz *suskázik*. Persze a legnehezebben fellelhetők közé tartoznak a kucsomagombák. Még nehezebbé teheti dolgunkat, ha más akadályt is le kell küzdenünk.

Szent György-nap előtt minden hét esztendőbe királyválasztás van a kígyókná. A fiam oda ment egyszer suskagombájé. Körülvették, alig menekült meg. A kígyó fején van afféle sárga kereszt, két csokorféle, s rajta arany van. Ha zsebkendőt dobna rá, azt mondják, hagyja az aranyat. Bé ke csombolyítani zsebkendőve, s akkó lejti a fejerő az aranyat, másképp nem, ha megölik, akkó se. Mondják, van olyan kígyó is, hogy két feje van, ilyenbő lesz a sárkány; szárnya is lesz. Amelyik kígyót hét évig nem látja meg senki, annak lesz hét feje s az megy fe. Erre mondják, hogy viharkó lehet látni. Hallottam egy úgy megcsapta a traktort, majd fedőlt. A cserébe nálunk látták, két méter volt legalább (ZSIGMOND 2011: 72).

A moldvai magyarok *bercsogászni* mennek. *Ahol plopják vannak, a láposokba, ahol tós hely van az erdőbe, ott a péterkegomba.* (BC, Moldva, Gorzafalva). *Van úgy, hogy reggel háromko már megyünk gombászni. A legtöbbet megdolgozni a bercsogért ke. Miko a rakottya rügye valamennyire bimbózik, lehet bircsogászni. (...) A bercsog a nap feljövételéné látszik a legjobban, délbe megfonnyad s ebűjik a levél alá, ágga keresik, a rakottysába termik. (...) Ha hajnalba megyek, a hajnali, ha regvel, akkor a regveli imádságot mondom el, hogy legyen szerencsém, vagy ha volt szerencsém gombászáskor.* (DA, Moldva, Klézse)

A piacra is meg otthoni finomságnak is keresett kucsomagombához jó szem és szimat kell, még ha kiváló helyismerő is az ember. Nem ritka, hogy jelet tesznek, például fára, ágra aggatott rongydarabot a lelőhelyre. Ha valaki már ural egy helyet, nem illik pont oda menni.

NÉPKÖLTÉSZET, NÉPMŰVÉSZET

A franciáknál – a máshol (így a magyarságnál s más népeknél) általában a gombaszedéskor mondott mondókán kívül – kifejezetten a vargányára és a kucsomagombára vonatkozó mondóka is létezik (ROLLAND 1967: 161, 179), mely állítólag segít abban, hogy minél többet találjunk belőle.

Falucsúfolóink között több olyan van, mely egy-egy falu népét *gombásnak* nevezi. Tulajdonképpen ez már alig, vagy egyáltalán nem számít jelenleg csúfolásnak, és természetesen azzal függ össze, hogy a helybeliek foglalkozásai, foglalatosságai közül gyakran emelnek ki ebben a műfajban egyet, melyet általában –ha nem is most– valóban gyakoroltak az ottaniak. Egyetlen falucsúfolóról tudunk eddig, mely a gombafajra is utal: *fűszkóknak* mondták régebb (lehet, hogy olykor ma is) a csíkszeredaiak a zsögödieket, akik csúcsidényben nemegyszer hoztak kucsomagombát a szeredai piacra (az említett szó a kucsomagomba helybeli népi elnevezése).



Kucsomagobás díszítésű tojás. Kép: ZsGy

Kevés olyan gombánk van, amely hímes tojásainkon is szerepel, sokszor nehéz is fajhoz kötni a mintát. Több gyimesi tojás minta gombás, egy közülük (egy gyimesbükki) pedig éppenséggel kucsomagobás (van olyan is, aki ekevasosnak mondta). Tudomásom szerint őriznek, őriztek ilyen gombás húsvéti tojásokat a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban és a gyergyószárhegyi Lázár kastélyban.

A Zempléni-hegységből ismeretes más húsvéti vonatkozása is a kucsomagobának, a mogyoróscai HM jelezte, hogy régebb a húsvéti szentelő kosarat tele szokták rakni vele.

A tréfás találós kérdésen kívül más is ismert napjainkban kucsomagobával kapcsolatosan. A webről jegyzem ide a következő diákoknak tulajdonított aranyköpést: *Nyáron nő a kalapos gomba, télen nő a kucsomagomba* (<http://galaxya...>).

Az alábbi viccet Marosvásárhelyen hallottam nemrég, de az egyik változatát (benne kucsomagomba helyett az ugyancsak vitathatatlanul férfiasnak számító szömörccsög szerepelt) évekkal ezelőtt Budapesten hallottam.

Egy idős hölgy rengeteg szömörccsögöt talál az erdőben:

– *Mit küszködtem, hogy férjhez menjek, s itt szabadon terem...*

A kucsomagomba népszerűségét jelzi a következő valószínűleg nem csupán a webről lejegyezhető mondás, valószínűleg újabb keletű szóláshasonlat: *Felrúglak, mint erdőkerülő a kucsomagombát!* (<http://www.keptelenseg.hu...>) Még változatával is találkozhatunk a neten: *Felrúglak, mint kerülő a kucsomagombát* (<http://image.hotdog.hu...>)!

IRODALOM

- BENKŐ J. (1778): Transsilvania I. ,Vindobonae.
- BENKŐ J. (1780): Phytologicon. Index I. Vegetabilium. Fungi. Budae. 83–84.
- BENKŐ J. (1783): Benkő fűszeres nevezeti. Nomenclatura botanica. Nomina vegetabilium. Magyar Könyv-ház (Molnár János közlése), Posony.
- CLUSIUS C., BEYTHE I. (1583): Stirpium Nomenclator Pannonicus. In: Rariorum aliquot stirpium historia. Graz
- CZIRÁKY A. (1820): Cziráky-féle összeírás. Kézirat másolata, Levéltár, Sepsiszentgyörgy, száma: III/1874.
- CARLUCCIO A. (é.n.): Gombák könyve. Saxum, Budapest (I. kiadás: 2003).
- DRĂGULESCU C. (2010a): Dicționar explicativ al fitonimelor românești. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
- DRĂGULESCU C. (2010b): Dicționar de fitonime românești. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
- DUGAN F. M. (2011): Conspectus of World Ethnomycology. APS, St. Paul, Minnesota.
- GARAU M., MERLO E.G., ROSSO M., TRAVERSO M. (1994): I nostri funghi. Melita, Genova.
- GREGOR F. (1973): Magyar népi gombanevek. Budapest In: Nyelvtudományi Értekezések 80., Budapest
- GUNDA B. (1960) A gyűjtögető életmód emlékei a gyalui havasokban. Műveltség és Hagyomány I-II. 207–218.
- GUILLOT J., CHAUMETON H. (1995): Les champignons et les termes de mycologie. Nathan, Paris.
http://galaxya.forumgeeks.net/thread/289/hu/humor/irodalom/vicc/humoros_dolgok/39 (2011. január).
http://image.hotdog.hu/_data/members1/797/190797/doksi/dkwjhpquj.txt (2008. január).
<http://www.keptelenseg.hu/keptelenseg/olvas/eroszakos-cselekmények> (2008. május).
- JACCOTTET J. (1973): Les champignons dans la nature. Neuchatel.
- KÍCSI S.A. (2009): Népi gombaismeret. Orpheusz, Budapest.
- LEXÁNÉ REGÉCZI M. (1987): Gombaételek. Budapest.
- MÁTYUS I. (1787): A Gombákról. In: O és Uj Dietetica. Fűskúti Landerer Mihály, (III. könyv IX. rész 471–488.), Posony.
- MELIUS P. (1978): Herbárium. Bukarest, 159–160. (I. kiadása 1578-ban).
- MOESZ G. (1944): A mátrai gombák népies nevei. Botanikai Közlemények, XLI. 109–114.
- PÉNTEK J., SZABÓ A. (1985): Ember és növényvilág. Kriterion, Bukarest.
- ROLLÁN, M. G. (1989): La consommation des champignons en Espagne péninsulaire (milieu rural). BSMF, t. 105, fasc.3, Paris. 207–226.
- ROLLAND E. (1967): Flore populaire de la France ou Histoire naturelle des plantes dans leurs rapports avec la linguistique et le folklore. Tome X., Paris (I. éd.: 1914).
- SZABÓ T. A. (szerk.), SZABÓ I., WOLKINGER FR. (mts.) (1992): A pannon etnobotanika kezdetei: Stirpium nomenclator pannonicus – S(tephanus) Beythe (1583), Carolus Clusius (1583/84) és Czvittinger Dávid (1711) kiadásában. Collecta Clusiana 2.
- SZIGETI A. (2001): Népi konyha. Tiszán innen – Tiszán túl. Planétás Kiadó, Budapest.
- VERESS M. (1982): Gombáskönyv. Kriterion, Bukarest.
- ZSIGMOND Gy. (2009): Gomba és hagyomány. LKG-Pont Kiadó, Sepsiszentgyörgy-Budapest.
- ZSIGMOND Gy. (2011): Népi gombászat a Székelyföldön. Pallas-Akadémia, Csíkszereda.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 118–123.

THE MOREL (*MORCHELLA SPP.*, *VERPA SPP.*)
IN HUNGARIAN FOLK TRADITION

Győző ZSIGMOND

University of Bucharest, Faculty of Foreign Languages and Literatures, Department of Hungarology,
lkgsztgy@gmail.com

Keywords: ethnomycology, morels, Carpathian basin, Hungarian folk tradition.

Abstract:

Among the Hungarians especially *Verpa bohemica*, *Morchella esculenta* and *Morchella deliciosa* (former: *elata*) are more widely known; obviously, also *Morchella steppicola* is well-known on the Great Hungarian Plain. The morel also has its distinct place and role in folk poetry, in folk cuisine; knowledge and beliefs are related to it; its figure is used in decorative folk art; it is also connected to folk customs, especially to Easter. From among its Hungarian folk names perhaps the most widely spread are the following: *kucsmagomba*, *szömörcsög*, *szengyörgygomba*, *faszkó*, *bercsög*. The morel belongs to those few mushroom species which also occur in jokes and sayings. So far the morel has been the only mushroom species occurring as village mocking. The morel is often prepared as feast day and Lent food. We know only in the case of the Hungarians from Moldova about the fact that they also resort to prayer in order to facilitate and, respectively, to thank the luck of finding it. Among our mushrooms, the morels are especially connected to male sexuality, similarly to the mushrooms of the *Phallaceae* family, such as *Phallus impudicus*, whose similar or even identical folk names are also known, this is why with the Hungarians they are regarded, facetiously, as the women's favourite. For the Hungarians of the Carpathian basin this is one of the most widely known self-sown mushrooms at present; data regarding the tradition of its gathering, preserving and even giving it as a gift can be traced as far back as the Middle Ages. It is popular worldwide, but not favoured everywhere. Its use can also be varied within regions, countries or even continents. It is particularly interesting that based on the present data *Verpa bohemica* is popular, better known than the average with the Hungarians, the Romanians and the Italians. We can conclude that the morel is one of our best-known and most respected mushrooms, with a distinct place also in Hungarian folk tradition.

DATA, NAMES

When examining the relationship between mushrooms and folk culture, we have to take into consideration several interesting aspects if the subject of investigation is the family of the morels (*Morchellaceae*). They were favoured already in the Antiquity; for example, Nero called the food made from morel "cibusdeorum" (ROLLAND 1967: 179). Morels are favoured worldwide, even if to different extent. From Europe I also highlight the Italians, the French and the Romanians (GARAU et al. 1994: 242–3, 333–4, CARLUCCIO n.y.: 64–6, ROLLAND 1967: 161–179, JACCOTTET 1973: 25–6, DRĂGULESCU 2010a: 666–7, 2010b: 233). The morel occurs in several sayings of the French (ROLLAND 1967: 178–9), however, with the Spanish, for instance, it is less popular (ROLLÁN 1989: 217–218). This statement is also reinforced by data from Asia and America (DUGAN 2011: 28, 53, 57, 60, 77, 87, 88, 90–1). According to our data, in Africa, differently from the other continents, the morels are not known, not popular (DUGAN 2011: 63–72).

I noted down in Szeklerland, in the region of Ciuc that this is the mushroom species which, at least according to the riddle, saying from there, is *most liked by women*. What may be the reason for this?! 'Which mushroom is most preferred by women?' 'The *faszkó*.' (name deriving from 'penis' in Hungarian; this is the name of the morel especially in the region of Ciuc, where I noted down this question). And *bíjj a valagomba* (wordplay: 'get into my cunt'; *gomba* is 'mushroom' in Hungarian). The explanation lies in its more or less hidden symbolic meaning.

According to ethnomycology, folk mushroom knowledge, the mushrooms that can be regarded as the most well-known are central, while the lesser known are peripheral. In the Hungarian language area, from the point of view of the degree of their



Verpa digitaliformis. Foto: GyZs

being known, the morels, these mushroom-harbingers of spring, can be considered as quasi central, central. We can find the morel among the well-known (central) mushrooms of the Hungarians, although not in the very first row: *Cantharellus cibarius*; *Lactarius piperatus*, *Lactarius pergamenus*; *Agaricus campestris*, *A. arvensis*, *A. bisporus*; *Fomes fomentarius* etc.; *Russula cyanoxantha*; *Boletus edulis*; *Verpa bohemica*, *Morchella esculenta* etc.; *Marasmius oreades*; *Langermannia gigantea*, *Calvatia utriformis*, *Bovista plumbea*, *Lycoperdon perlatum*; *Pleurotus ostreatus*; *Macrolepiota procera*. The list above roughly coincides with the order according to the degree of mushroom knowledge, which significantly varies from region to region in the Carpathian basin.

These mushroom species are known in almost each village of the Hungarian regions. However, the morel is not known and especially, not gathered in several places. One reason for this is also the fact that its occurrence is not so frequent and not in such great numbers as, for example, in the case of the golden chanterelle. It may be the case that it is well known in one village and not or hardly known in the neighbouring one. This is the case of Sepsikőröspatak/Valea Crișului and Fotos/Fotoș in Szeklerland. In several cases this is indicated as the favourite mushroom, and not only by women. It is not accidental that we have old data referring to the fact that at Christmas the serfs or servants or others with the duty to deliver gave dried morel as a gift to their landlord. We know this, for instance, from the 17th-century register of the estate of Munkács. The CZIRÁKY register from 1820 contains many similar, relatively later data; in this it is indicated that almost everywhere those with the duty to deliver to their landlord presented dried morels – two cubits in general (CZIRÁKY 1820: 25, 37, 66).

In most parts of the Hungarian language area the *Morchella esculenta*, *M. deliciosa* (former: *elata*, *conica*) and its close relative, the *Verpa bohemica* are known and gathered. The *Morchella steppicola*, rarely and without precise data the *Mitrophora semilibera* as well as the *Morchella crassipes* (Now: *M. esculenta*) are accounted for to a lesser degree, but relatively frequently in certain regions. To my knowledge, it occurs only in Szeklerland that the *Verpa digitaliformis* is considered as a *suska*, name used for morels. This is the exceptional case of the mushroom king from Sepsikőröspatak/Valea Crișului (PB). From among our larger regions, it is only in Kalotaszeg/Călata region that there have been no folk names referring to it so far (ZSIGMOND 2009: 115–6, PÉNTEK–SZABÓ 1985: 308), there it can be considered as hardly known, peripheral.



Gyromitra esculenta. Foto: GyZs



Group of Morels. Digital illustration by Anikó GERENDI ENDERLE

The various morels (*Morchellaceae*) are equally considered as morels, they are gathered and consumed without differentiating them with separate names; in Szeklerland, for instance, especially the *Verpa bohemica* and *Morchella deliciosa* (former: *elata*, *conica*) species are regarded as morels, and in some places the *Gyromitra* spp. (*Gyromitra esculenta*, *Gyromitra gigas*, *G. fastigiata* are the ones with data so far) are also classified here. It occurs only in Szeklerland that the morels and false morels sometimes occurring in autumn are distinguished with separate names. In Borszék/Borsec and Gyergyó/Gheorgheni they are called *őszi trottyos*. It is not excluded that this name also refers to the *Gyromitra infula*.

Our morels are mostly the mushrooms of the family *Morchellaceae*. They undoubtedly belong to the most tasty ones for all those who got acquainted with them. It is their great advantage that there are no poisonous ones among them. What well distinguishes them from the *Gyromitra* spp. somewhat resembling them is that their cap cut into two forms one hollow while the *Gyromitra* spp. are multi-hollowed. The *Gyromitra* and the *Helvella* spp. are expressly peripheral in our region. There are villages however (e.g. Kommandó/Comandău, Oitoz/Oituz) where the *G. esculenta*, *fastigiata* and *gigas* are also considered as morels and edible, and in spite of the fact that the specialist literature considers this species as poisonous, we do not know of poisoning caused by it there. One explanation is probably that it is consumed in small quantities.

The older names of our morels (*Morchellaceae*) are mixed with the names of other *Morchella* species, of the genus *Helvellaceae* and even of the *Phallus impudicus*. The *szömörscökgomba* mentioned by Péter MELIUS probably refers to the morel (1578). In Carolus CLUSIUS's and István BEYTHE's glossaries it appears with the name *szömürchök*, *szemerchyeck* (1584, see also SZABÓ et al. 1992). Its names at József BENKŐ: *süveggomba*, *feketegomba*, *szömörtsök* (1778, 1780, 1783). István MÁTYUS mentions it with the name *süveggomba* (1787). Its name *kucsmagomba* appears only at the end of the 18th century, but from then on it is frequent (GREGOR 1973: 34). With the Hungarians its popularity has survived until the present day (see also KICSÍ 2009: 136–7).

Folk mushroom names are in general appropriate and suggestive. Their knowledge helps us to get to know better the mushrooms themselves. Fortunately, much of the Hungarian official, scientific mushroom name material goes back to folk origin, it is not or not entirely artificial. This is also the case of the *Morchellaceae*.

The name *szenyörgygomba* (Csík/Ciuc, Kászon/Casin) refers to the time of occurrence. Indeed, in the Carpathian basin most *Morchella* species occur around Saint George's Day.

The names *faszkgomba* (Felcsík / Upper Ciuc region), *faskógomba* (most frequently used in Csík/Ciuc, Gyergyó/Gheorgheni, Gyimes/Ghimes), *cigányfású gomba* (Udvarhelyszék/Odorhei Chair), *péterfású gomba* (Háromszék/Three Chairs), *sapkgomba* (Csík/Ciuc), *suskagomba* (Háromszék/Three Chairs), *süveggomba* (Csík/Ciuc, Gyergyó/Gheorgheni, Háromszék/Three Chairs, Udvarhelyszék/Odorhei Chair), *kucsmagomba* (general), *kalapgomba* (Csík/Ciuc, Gyimes/Ghimes) all refer to the shape of the mushroom. We can add to this that in most part of the Hungarian language the names Péter, Jancsi can also refer to the male genital organ. The name *szentpéteri gomba* 'Saint Peter's mushroom' occurring with the Székely-like Csángó people (Bahána / Bahana) is like a euphemism. It is probably the Saint variant of the *péterkegomba* used in the neighbouring Gorzafalva/Oituz.

We also have a folk name from Gyergyó/Gheorgheni referring to both the time of occurrence and the shape of the mushroom: *őszi trottyosgomba*. The name *feketegomba* known from Zeteváralja/Sub Cetate (Udvarhelyszék/Odorhei Chair) refers to the dark

colour of some *Morchella* species (this is especially the name of the *Morchella deliciosa*). There the bluish-greyish variant of the *Morchella elata* or (and) the *Morchella esculenta* are probably frequent.

One supposed name of the morel from Háromszék/Three Chairs refers to the habitat: the name *harapégésgomba* mostly refers to an *Albatrellus (Polyporus)* mushroom all over Háromszék/Three Chairs. In Bereck/Brețcu, for example, it is undoubtedly one of the names of the morel (ZSIGMOND 2011: 215). However, it may also occur that it used to be only the name of a kind of *Albatrellus*, and ever since it ceased to exist as people do not dare to burn the dry fallen leaves for its sake, it has been used for the *Morchellaceae*. I am reinforced in this assumption by the fact that, for instance, in Dálnok / Dalnic, many times when I was inquiring about the *harapégés*, from several people I got a description of the *Polyporus* and the *Morchella, Verpa*. It is mentioned in the specialist literature that indeed, certain *Morchella* species prefer the once burnt, ashy places (GUILLOT & CHAUMETON 1995: 105). For example, I was told in Csik/Ciuc (Csinód/Cinod, PFA) that the *Morchella deliciosa* grows mainly in *burnt places*. Otherwise, the name and knowledge of this late spring mushroom of ours (*Polyporus sp.*) – awaiting precise identification – is a Háromszék/Three Chairs specificity.

The Hungarian folk names of the morel occurring in other parts of the Carpathian basin are as follows: *barázdásgomba* (Zala county), *bercsog* and *bercsoggomba* (Moldova), *bircsog* and *bircsoggomba* (Moldova), *csipkehercsók* (Moldova), *csömörgomba* (Ipolymente/Ipoly region), *csucsuléta* (Barcaság/Țara Bârsei), *csücsülécgomba* (Hétfalu/Șapte Sate), *fehér bercsog* (Moldova), *fekete* or *feteke bercsog* (Moldova), *gucsmagomba* (Felső-Szigetköz), *kalapgomba* (Felső-Szigetköz), *kalapsömöröcsög* (Felső-Szigetköz), *morzsaogomba* (Hajdúság, see MOESZ 1944: 114), *nyárfagomba* (Cluj county), *péterkegombaspéterke* (Moldova), *péterpetüogomba* (Moldova), *pulykagomba* (? Szilágyság), *püspökogomba* (Órség), *sombercsog* (Moldova), *sömöröcög* (Balatonmellék/Balaton region), *subagomba* (Felső-Szigetköz), *susujka*, as well as *susujkagomba* (Zempléni mountains), *süvegesgomba* (Palócland), *szemő(r)cegomba* (Tolna county), *szen(t)györgygomba* (Great Hungarian Plain), *szen(t)györgyigomba* (Moldova), *szengyörgyke* (Ormánság), *szentpéterigomba* (Moldova), *szömörce* (Mátra region), *szömörce* (Ormánság), *szömöröcsög s szömöröcsöggomba* (Zala county), *szömöröcsökgomba* (Ormánság), *szömöröcsök* (Baranya, Órség, Vas county, Zselic). In the whole Hungarian language area the most frequent names of the morels are: *kucsmagomba, szentgyörgygomba, szömöröcsög*.

THE MOREL AS FOOD (AND MEDICINE)

The morel is an esteemed raw material of folk cuisine. This is attested by our recipe books (among others, Márta LEXÁNÉ REGÉCZI's book entitled *Gombaételek [Mushroom Foods]*, 1987), but also the presentation of several simple but great foods with *suska*, noted down during field work in villages. Magda VERESS mentions (1982: 49) that food recipe with morel occurs already in 16th century Transylvanian cookery books. To my knowledge, it is prepared especially as stew and with egg in the whole Hungarian language area. Most probably, this is our mushroom which, besides the not flattened *Agaricus campestris* and *Macrolepiota procera*, is most often prepared stuffed in our regions. To give a foretaste, we publish hereby several recipes from various regions of the Hungarian language area.

Stuffed morel:

I clean the faszokógomba, I slice it, I steam onion, I cook rice separately, I grind it all, smaller mushroom pieces, stems will also be in it, and with this I stuff the nice big mushrooms and I put it into the oven, I also put cream onto it.. (AGSzV, Csíkszentmihály/Mihăileni).

Stuffed szentgyörgyigomba:

Ingredients: szentgyörgyi mushroom, a little spiced minced meat, melted butter, egg.

We wash the mushroom carefully in lukewarm water several times, as there is a lot of sand in its skin. We cut only its stem, then we cut the raw mushroom into two, we take some of its inside part out and put meat stiffened by spiced egg on its top. Then we put the stuffed mushrooms close next to each other into an enamel baking tray or frying pan greased with butter, we pour only very little water underneath, as the mushroom also lets out water while frying. We put it into the oven; while frying we sprinkle it with melted butter and we fry it until it becomes nice red, but not crisp, because then it turns bitter. (Tiszazug, Great Hungarian Plain, see SZIGETI 2001: 190)

Mushroom stew:

I fry onion in fat, I add paprika and then the mushroom. In summer I also cut red pepper among the onion (PB, Sepsikőröspatak/Valea Crișului).

We usually eat the szenpéterigomba with fried onion, cream and a little paprika, as stew (KJA, Moldova, Bahána/Bahana).

Suska with egg:

I usually beat egg into the suska when it is fried in fat with onion. The stem of the suska also has to be cut up into rings and put into the food (PB, Sepsikőröspatak/Valea Crișului).

Suska as paprikash:

Two onions have to be steamed in oil or fat. We add the cleaned suskagomba to it. Then we add bay leaf, we strew flour with paprika upon it and add milk and cream to it (MK, Sepsikőröspatak/Valea Crișului).

Péterkegomba as Lent food:

The péterkegomba was tied onto thread and dried. In winter we soaked it, cut it into pieces and cooked it. We prepared in oil, we chopped onion, put rice and salt into it, and we ate it as Lent food (BB, Gorzafalva/Oituz, Moldova).

The morel is one of the most sought-after edible mushrooms also on the world market; it is not accidental that many people have tried to grow it, more and more successfully recently, not as in the case of the boletuses (unsuccessfully). The most widespread way of preserving it is drying. We do not know of its use in Hungarian folk medicine, however, we have data regarding the fact that it was used in Chinese medicine, it helps digestion, they say (Ooi V.E.C. refers to this in 2001, see DUGAN 2011: 53).

GATHERING MORELS (SUSKÁZÁS, BERCSOGÁSZÁS)

It is the sign of distinguishedness if a separate word or expression denotes the gathering, searching, picking of a particular mushroom species. In this way, in Sepsi Chair, for instance, they speak about *suskázás*, while in Klézse/Cleja in Moldova they call it *bercsogászás* (they gather the *Verpa* spp., *Morchella* spp. species). The one who finds morel is considered especially lucky. This is expressed by sayings and beliefs with the French (ROLLAND 1967: 178–9).

The morels are not so easy to find as to preserve. Especially if they have not yet or have hardly emerged from under the dry fallen leaves. They perfectly blend into their environment. Their experts usually survey the places with morels carefully and thoroughly with a light branch in their hands. It may happen that somebody finds none at a certain place, while another one fills even a basket with morels from the same place. Gathering, hunting morels is a real mushroom gathering activity, also in the sense that certain skill is needed for it, especially if we want to gather a lot of morels already when they have not yet or hardly lifted the fallen leaves. It is not accidental that they say in several places, not only in Háromszék/Three Chairs, for instance, that *this is the mushroom which is big when it is small and is small when it is big*. Indeed, in the case of the younger mushrooms (the “small” ones) the stem is shorter and the more valuable cap is bigger, while in the case of the older ones, in vain are they “big”, tall and easier to notice, but on the long stems we mostly find only stunted, smaller-sized caps.

In Sepsikőröspatak/Valea Crișului the mushroom king from there surveys the field with a basket (other times only with a nylon bag) and with a stick if she is performing one of the most difficult ways of searching for mushrooms above the soil, that is, *suskázik* ‘gathers morels’. Certainly, the morels belong to those mushrooms that are the most difficult to find. It can make our task even more difficult if we have to overcome some other obstacles too.

Before Saint George Day there is king election with the snakes in every seventh year. My son once went there to pick morels. The snakes surrounded him, he could hardly escape. On the head of the snake there is some kind of yellow cross, two bunch-like forms, and there is gold on it. If a handkerchief is thrown onto it, it drops the gold. It has to be wrapped into a handkerchief, then it drops the gold from its head, otherwise it does not, even if it is killed. They say, there are snakes which have two heads, these will turn into dragons, they will also have wings. The snake that is not seen by anybody for seven years will have seven heads. They say this can be seen in storm. I heard that one hit a tractor so hard that it almost overturned. It was seen in the oak forest at our place, it was at least two meters long (ZSIGMOND 2011: 72).

The Hungarians from Moldova go *bercsogászni*. *Where there are poplars, in bogs, where there are places with lakes in the forest, there is the péterkegomba*. (BC, Moldova, Gorzafalva / Oituz) *It may be the case that we set out to gather mushrooms already at three o'clock in the morning. One must work the most for the bercsog 'morel'. When the buds of the gorse start coming out, one can go bircsogászni. (...) The bercsog can be best seen at sunrise, at noon it gets withered and it hides under the leaves, they search for it with a stick, it grows in the gorse. (...) If I go at dawn, then I say the dawn prayer, if I go in the morning, then I say the morning prayer, to have luck or if I had luck during mushroom gathering* (DA, Moldova, Klézse/Cleja).

Good eyes and flair is needed to find morels for the market or for a delicacy at home, even if one is an excellent knower of the places of occurrence. Many times the place of occurrence is indicated with a sign, for instance, with a piece of rag hanged onto a tree, a branch. If somebody already rules over a place, it is not the done thing to go right there.

FOLK POETRY, FOLK ART

Besides the rhyme said during mushroom gathering with other peoples (such as the Hungarians), with the French there exists a rhyme expressly referring to the boletus and to the morel (ROLLAND 1967: 161, 179), which supposedly helps one to find more.

Among our village mocking expressions there are several ones calling the inhabitants of a particular village as *gombás 'dealing with mushroom'*. In fact this is hardly or not at all considered as mocking today, and is, of course, in connection with the fact that often one of the professions, activities of the locals is highlighted in this genre, actually pursued – even if in the past – by the people from there. We have known of one single village mocking expression so far also referring to the mushroom species: formerly (maybe sometimes also today) the people from Csík (Miercurea Ciuc) used to call the people from Zsögöd (Jigodin) *faszkók*, because in peak season they often brought morels to the market in Csíkszereda / Miercurea Ciuc (the mentioned word is the local folk name of the morel).

We have few mushrooms that appear on our Easter eggs, many times it is difficult to attach the pattern to a particular species. There are several Easter egg patterns from Gyimes / Ghimeş with mushrooms; one of them (from Gyimesbükk / Ghimeş-Făget) is exactly with morel. To my knowledge, such Easter eggs with mushroom patterns have been preserved in the Szekler National Museum from Sepsiszentgyörgy / Sfântu Gheorghe and in the Lázár Castle from Gyergyószárhegy / Lăzarea.

Besides the humorous riddle there are also other occurrences related to the morel nowadays. I note here from the Internet the following wisecrack attributed to students: *Nyáron nő a kalaposgomba, télen nő a kucsmagomba* 'wordplay: The toadstool (i.e. mushroom with hat) grows in summer, the morel (i.e. mushroom with furcap) grows in winter' (<http://galaxya...>).

I have recently heard the joke below in Marosvásárhely / Târgu Mureş, however, I heard one of its variants (in it instead of the morel there appears the *Phallus impudicus*, which is also accounted for as standing for virility) in Budapest years ago.

An old lady finds a lot of Phallus impudicus in the forest:

'How much I have struggled to get married and here it grows freely...'

The following saying, which can probably be noted down not only from the Internet and which is probably a more recent saying, indicates the popularity of the morel: *Felrúglak, mint erdőkerülő a kucsmagombát!* 'I kick you up as the woodward kicks up the morel!' (<http://www.keptelenseg.hu...>) We can also find its variant on the Internet: *Felrúglak, mint kerülő a kucsmagombát!* 'I kick you up as the 'ward kicks up the morel' (<http://image.hotdog.hu...>)!

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 9–10.
pp. 124–134.

A MESEGOMBA TITKAI

BERDÁN Zsuzsanna

PhD Néprajz, Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola,
zsuzsanna.berdan@gmail.com

Kulcsszavak: gomba, légyölő galóca, néprajz, néphagyomány, kulturális antropológia, kultúrtörténet, etnomikológia, mitológia.

Kivonat:

A dolgozat az *Amanita muscaria* (magyar nevén *légyölő galóca*) etnomikológiai vonatkozásaihoz kíván kiegészítés lenni. A *légyölő galóca* a galócafélék családjába tartozó kalapos gombafaj. Magyarországon ugyan nem túl gyakori, Erdélyben azonban igen, és a hegyvidéki országok erdeiben olykor tömegesen is jelen van. Zsigmond Győzőnek köszönhetően a Kárpát-medence, s főképp Erdély magyarlakta területeinek népi gombaismerete nagyjából feltérképezettnek mondható. A közép-európai és hazai vizsgálódások azonban még kezdetlegesek, az összehasonlító elemzés és az adatgyűjtés kapcsán is hiányosságok mutatkoznak. A gombákról a különböző népi kultúrák másképp vélekednek, egyesek tartózkodnak tőlük, míg mások nagy becsben tartják őket. Nem véletlenül, hiszen a gombák tudnak halálos mérgezést okozni (gyilkos galóca), misztikus víziókat kelteni (légyölő galóca) és gyógyítani is (a júdásfülegomba például). A legtöbb gomba egyszerűen ehetőként vagy mérgezőként él a köztudatban, vannak azonban a kultúra szempontjából kitüntetett fajok, mint pl. a *légyölő galóca*, amelyet dekorációként, használati tárgyainkon díszítőmotívumként, üdvözlőlapokon, háztartási kellékként, mesekönyvek illusztrációjaként, szereplőjeként, továbbá az alternatív és népi gyógyászatban, a samanizmus világában, gyerekjátékok kapcsán egyaránt megtalálunk. Éppen ezért ez a gombafaj alkalmas arra, hogy széleskörű etnomikológiai kutatás tárgya legyen.

KUTATÁSI ELŐZMÉNYEK

Gordon Robert WASSON, 20. századi amerikai bankárnak, és feleségének, az orosz származású gyermekorvos Valentina PAVLOVNÁNAK egy gombaszedést követő diskurzus kapcsán felkeltette az érdeklődését a különféle kultúrák gombákhoz fűződő viszonya. Ennek köszönhetően kezdtek el vizsgálni, főleg az amerikai kontinensen valamint Ázsia területén gyűjtöttek. Kutatásait a történeti háttérvizsgálatokra, tárgyi-, szellemi-, szociális kultúra területeire is kiterjesztették. Összefoglaló munkájuk a két kötetes: *Mushrooms, Russia and History* (1957). A gomba szó jelentésvizsgálatától kezdve a mitológián át a régészeti leletek tanulmányozásával stb. nagyon szerteágazó, komplex vizsgálatot végeztek és nem csak a pszichoaktív, hanem az étkezésre használt fajokra vonatkozó ismereteket is gyűjtötték. Nem véletlenül nevezik Wasson-t az etnomikológia atyjának. A légyölő galócára vonatkozó néprajzi adatokat főként antropológiai-, történeti-, és útleírások összegyűjtése, tanulmányozása alapján mutatja be. Így pl. a korják sámának szárított légyölő galóca fogyasztására vonatkozó adatot Philipp Johann von STRAHLENBERG 18. századi svéd geográfus útleírása alapján, ill. az orosz népi gyógyászatban való előfordulására (bénaság, artrózis esetén) hozza fel utalás-képpen Rudolf KREBEL 1858-as munkáját: *Volksmedizin und Volksmittel in verschiedener Volksstamme Russlands*. Szintén az orosz nép légyölő galóca étkezési célú felhasználására utal egy 1799-es zürichi polgár levelével (a napóleoni háborúk idején Zürichben állomásozó orosz hadseregről van szó), amelyből arról is értesülünk, hogy az orosz katonák a zürichi hegyen gyűjtötték és ették a légyölő galócát (WASSON & PAVLOVNA 1957: 193).

Bizonyos helyeken részletesen belemegy nyelvi elemzésekbe is és az elnevezés eredetét vizsgálja pl. a korják *wapaq* (jelentése: bálnacsont) gombára használatos egyik kifejezés kapcsán, melyet metaforikusan a légyölő galóca szellemének nevez a *wapdaqal* „fly-agaric men” légyölő galóca férfi fordítás miatt. REGULY Antal hagyatékából ismert az osztyák *tulpang* szó, mely *bolondgombát* jelent (WASSON 1986: 68–72). A légyölő galóca elnevezéseit is vizsgálja más nyelveken, valamint magának a gomba szónak a különböző népek nyelvén való kifejezését is elemzi. Munkásságára jellemző továbbá az attitűdvizsgálat. Melyik nép hogyan viszonyul a gombákhoz, kifejezetten kedvelik, vagy inkább elutasítók velük szemben. Előbbit mikofil, utóbbit mikofób jelzővel illeti.



Légyölő galócák. St. Gallen, Keleti temető. Kép: szerző (2012.10.6.)

Wassonék egyik fő kutatási helyszíne Mexikó volt. A *nahuatl* (magy. navatl) aztékok jelent, leginkább az erre vonatkozó indián nyelvre használatos kifejezés. Több dialektusa ismert elszórtan Közép-Amerika, főleg Mexikó területén. A *mazatek* (magy. macaték) egy indián törzs Mexikó déli részén, a *mixtecan* és az *otomi* törzssel vannak rokonságban. A navatl nyelvet beszélik, vallásukban keverednek a természeti és keresztény elemek. A *Salvia divinorum* (látnokzsálya, jósmenta) növényt például *Ska María Pastora* néven nevezik, amiben a *María* Szűz Máriára utal. Jellemző mindegyik népcsoportra a természetes hallucinogének, így a pszichoaktív gombák rituális fogyasztása is. Ezeknek a használatát, kultúrára gyakorolt hatását vizsgálták Wassonék Mexikóban. Ugyanakkor a rituálékon fogyasztott ill. áldozatként bemutatott gombafajok, főként *Psilocybe* típusú gombák voltak, és nem az *Amanita muscaria*. Mielőtt komolyabb kutatásokba kezdett volna WASSON, szakemberek kisebb csoportja segítette, ösztönözte, s maga is hatott rájuk. Ide lehet sorolni többek között Claude LÉVI-STRAUSS francia antropológust, Stella KRAMRICH amerikai indológust, vagy Carl P. RUCK amerikai vallástörténészt is. Richard Evans SCHULTES etnobotanikus, Albert HOFMANN svájci biokémikus és Jonathan OTT amerikai etnofarmakológus szintén nagy érdeklődéssel követték WASSON eredményeit, s figyelemmel kísérték téziseit.

Ugyanebben az időben Roger HEIM francia botanikus és mikológus is fontosnak látta a népi gombaismeret vizsgálatát, és együttműködött Wassonnal a pszilocibin tartalmú gombák tanulmányozásában. Közös munkájuk: *Les champignons hallucinogènes du Mexique* (HEIM & WASSON 1958). Ugyanerre a területre összpontosítanak Christian RÄTSCH német származású etnofarmakológus kutatásai is.

Fontosabb magyar nyelvű alpművek ebben a témában: ZSIGMOND Győző: *Gomba és hagyomány. Népi gombászat a Székelyföldön* (2009) valamint KICSÍ Sándor András: *Népi gombaismeret* (2009) című tanulmánykötete. Idegen nyelvű összefoglaló munkák közül a következőket emelem ki: Christian RÄTSCH *Pilze und Menschen* (2010), Robert Gordon WASSON *Mushrooms. Russia and History I–II.* (WASSON & PAVLOVNA 1957), Frank M. DUGAN *Conspectus of World Ethnomycology* (2011) és Hanns KREISEL *Ethnomykologie* (2014). A légyölő galócát népi gombászati szempontból tárgyaló összefoglaló munkák Wolfgang BAUERET al. *Der Fliegenpilz. Ein kulturhistorisches Museum, Der Fliegenpilz: Traumkult, Märchenzauber, Mythenrausch* (1991).

Megtaláljuk továbbá a választott gombával kapcsolatos, a néprajztudomány különböző megközelítéséből történő elemzéseket is: Ruth KUTALEK *Ethnomikologie des Fliegenpilzes am Beispiel Nordamerikas und Sibiriens* (1995), KICSÍ Sándor András *A légyölő galóca révületkeltő szerként való felhasználásáról* (2003), ZSIGMOND Győző *Galócák (Amanitaceae) a magyar néphagyományban* (2001), *A mérgező galócák a magyar néphagyományban* (2002).

Az etnomikológiai kutatások magyar képviselője, ZSIGMOND Győző a galócák vizsgálatát tekintve ekképpen fogalmaz: „A jövőbeni feladatokat illetően a galócák népi neveinek (a hivatalos és a tudományos nyelvhez társítottan) összegyűjtését, a történeti anyag rendezését, a magyar, román, német és finnugor, török, szláv és más galócanevek, illetve etnomikológiai vonatkozások megismerését, leltározását, a teljesebb (például kérdőíves) sokrétűbb, szakszerűbb gyűjtést emelem ki.” (ZSIGMOND 2009: 63).



Bozorkánykör. Kép: Bélfenyéri Gábor (2010.10.02.)

LEGENDÁK, MÍTOSZOK, HIEDELMEK

Rejtélyességükből fakadóan a gombákat a boszorkánysággal is kapcsolatba hozzák. Nem csoda, hogy több fajra, köztük a légyölő galócára is jellemző a *boszorkánykör*.

A jelenségnek természetesen biológiai magyarázata is van, melyet William WITHERING angol botanikus fedezett fel a mezei szegfűgombák kapcsán (JANCSÓ 2010). A lényege a tápanyageloszlás egyenletessége. A gombák micéliumai sugárirányban, közel azonos sebességgel nőnek, a magasabb tápanyagtartalmú terület felé terjeszkedve. Amennyiben az időjárás kedvező, megjelennek a termőtestek, és olykor teljesen szabályos kört alkotnak.

A középkorban úgy gondolták, hogy a gombák effajta növekedése a tündérek, manók, boszorkányok éjszakai táncaira vezethető vissza. A kitaposott ösvény mellett a gombák ülőhelyként szolgáltak a hiedelemlényeknek, ahol kipihenhették magukat (ZSIGMOND 2009: 85. Lásd még BAUER et al. 1991, RÄTSCH 2005). Az angolok ennek megfelelően tündérkörnek/ tündérgyűrűnek (*fairy ring*) nevezik, a franciák (*ronds de sorciers*) és a németek (*Hexenring*) hozzánk hasonlóan boszorkánykörnek/ boszorkánygyűrűnek. Walesben úgy tartják, hogy a tündérek igyekeznek magukhoz csalni a halandókat, hogy velük táncba elegyedhessenek. Egy 19. századi történet erről így számol be: „... amikor (a pásztor) meglátta a tündérgyűrűt (*Tylwyth Teg*), mintha apró katonák járták volna körtáncukat. Elindult a mulatozók felé, egyre közelebb a körhöz, ahol hárfamuzsika mellett nők és férfiak táncoltak a katonákkal. Sosem látott még ilyen jó kiállítású és vidám népséget, akik nevető arccal hívták maguk közé. Kéz a kézben forogtak, oly meredeken hátradőlve, hogy majdhogynem elesetek. Mindeközben ügyeltek arra, hogy a köralakzatot megtartsák, attól soha nem tértek el. Azok közül, akik nem táncoltak, egyesek a közeli dolmenre kapaszkodtak fel, vagy élvezettel fogócskáztak. Megint mások gyönyörű fehér lovakon lovagoltak fel- s alá. Mindez azonban teljes csöndben zajlott. A pásztor látta a hárfákat, de nem hallotta őket. Ezért hát még közelebb húzódott, s megkockáztatta, hogy betegye lábát a varázslatos körbe. Abban a pillanatban füle megtelt a legdallamosabb, s legédesebb muzsikával, amit valaha életében hallott...” (HOWELLS 1831: 148). Egy 1997-es walesi tudósításban az áll, hogy a gombák (a walesiek hite szerint) napernyők, vagy esernyők voltak a tündéreknek (DUGAN 2011: 39). A brit szigetek néprajza bővelkedik a tündérek és gombák közötti asszociációkban. W. H. BROOKE számos rajza apró tündéreket ábrázol, melyek galócán táncolnak, vagy alatta szundikálnak. Ezek a rajzok T. C. CROCKER *Dél-Írország tündérlegendái és hagyományai* c. könyvének oldalait díszítik (DUGAN 2011: 39).

A magyarban sokféle népi kifejezés alakult ki a boszorkánykör jelenség megjelölésére. Az említett két leggyakoribb mellett ritkábban fordul elő a boszorkányfolyás. A körben termésre utalnak a következő kifejezések: ördögtáncba, táncba, várban,



„Der Giftpilz” Nürnberg 1938. Kép: szerző. St. Gallen, Botanikus kert, Pilzgeschichten c. kiállítás. (2010. szeptember)



Milchkiosk, Bregenz. Kép: szerző (2011. január)

kerítésbe, ökörhúgyosan... stb. (ZSIGMOND 2009: 85–86). A boszorkánykörkhöz kapcsolódó babonák Európában mindenütt, ahol maga a jelenség is, megtalálhatók. Íme, néhány szakirodalomból vett példa: A boszorkánykörben legelő tehén teje megromlik. Irtózatossá válhat, ha valaki meggondolatlanul belép egy boszorkánykörbe, pl. megvakulhat, megbénulhat, sőt, el is tűnhet, hogy rabszolgává váljon a tündérek/boszorkányok számára az alvilági birodalomban. Egy szegedi boszorkányperben is találunk utalást a boszorkánykörökre: „Ahol tánczolgálnak, sehoh fű nem nő, hanem csak vörös gomba, azzal is élnek.” (www.bibl.hu...). A XX. századi kultúra az ufó-jelenségekkel is összefüggésbe hozta a köröket, leszállási helyeknek minősítve a azokat (Az említett példák és még számos más példa is megtalálható In: ZSIGMOND 2009: 85–87, PÁL & ÚJVÁRI 1997: 164, BRIGGS 1957: 270–287, RUTTER 2000: 34–38).

Azt, hogy melyik gomba mérgező, a korábbi időkben a gomba élőhelyétől tették függővé. Plinius szerint pl. azok a gombák mérgezőek, amelyek kígyófészek közelében, rozsdás vason, vagy rongyokon nőnek (ZSIGMOND 2009: 17). Ez részben igaz is, hiszen tudományosan igazolt, hogy a mérgező hatás mértéke nagyban függ a gomba természetes környezetétől. De miért éppen a légyölő galóca a mérgező gombák szimbóluma? Reprezentatív megjelenése lenne az oka? Olyannyira a „mérgezőség” jelképévé vált, hogy a laikus gombakedvelők közül sokan ezt a fajtát tartják gyilkos galócának.

A németek a II. világháborúban zsidó-ellenes plakátokon is felhasználták. Ugyanakkor a háború után az allgäui Waldner cég légyölő galóca alakú ún. „Milchkiosk”-okat hozott létre Németországban, ahol a fiatalok alkohol helyett tejet ihattak. Később üdítőt és ételt is árusítottak, majd az ártalmatlanság és béke szimbólumává válva, elterjedt az egész országban, sőt, esetenként más országokba is exportálták (TINNER&EBERHARD 2008: 7).

A légyölő galóca okozta mérgezés a hallucinogén típusú gombamérgezések közé tartozik. Tünetei: érzékzavar, izgatottság, arclátás, nevetőgörcs, egy szóval minden, ami a részegség állapotához hasonlítható. A hallucinációs „élményt” eszméletvesztés, esetenként mély alvás zárhatja, amelyből általában gyógyultan ébred az ember. Nem véletlen az a mondás, hogy „bolondgombát evett”. A pöttyösgombák (ZSIGMOND Győző őrségi gyűjtéséből, ZSIGMOND 2009: 65) okozta mérgezés aránya azonban nagyon csekély, ezért nem is olyan veszélyesek, mint ahogyan azt gondoljuk. Latin nevét (*Amanita muscaria*), a muszkarin nevű mérgeanyagról kapta, a hallucinációs tüneteket azonban a muszkimol okozza. Mint ahogyan a magyar neve is jelzi, az

emberek évszázadok óta használják ezt a gombát légyirtásra. Pontos megfigyelések bizonyítják azonban, hogy a cukrozott tejbe mártott légyölő gomba nem öli meg a legyeket, csupán elkábítja (JANCSÓ 2009). Az eljárás Közép-Európa magyar- és német nyelvű területein egyaránt ismert. Az elnevezés kapcsán érdemes megemlíteni, hogy a légy az ókori kultúrákban veszedelmes kártevőnek számított, a betegség és halál démonait gyakran ábrázolták légy formájában (<http://www.tankonyvtar...>). Az antik néphitben – mint szárnyas lény – a lélek egyik megjelenési formája a légy (uo.). Baalzebub szíriai légyisten nevéből alakulhatott ki a Belzebub ördögnév is (BAUER et al. 1991: 17). A magyar kultúrában változatos hiedelmek fűződnek a légyhez, általában szerencsét tulajdonítanak neki (<http://mek.oszk.hu/02100>). Sok más nyelvben, így például a németben (*Fliegenpilz*, *Muckenschwamm*, *Fleugenschwamm*), a hollandban (*vliegenschwam*), a dánban (*fluesvamp*), a franciában (*mousseron*), a lengyelben (*grzyb muszy*) ... stb. szintén megtalálható a légy a tárgyalt gombafaj elnevezésében (BAUER et al. 1991: 15–16). Ugyanakkor más nyelvekben egy sokak számára undort keltő lényvel is találkozunk, a varanggyal. Így például az angolban (*toadstool*, *toadcheese*... stb.) vagy az írben (*bolg losgainn*, *bolg*= varangy). Mindkét élőlény, a légy is és a varangy is a különböző népek mitológiájában a boszorkányokkal, varázslókkal szoros kapcsolatban van. Az említett személyek képesek légy vagy varangy formájában megjelenni, illetve varangyot használnak különféle varázslatok elkészítéséhez is (BAUER et al. 1991: 17). Mindezek alapján feltételezhető, hogy a legyek elkábítására való használat, valamint a mérgezőség mellett más összefüggések is lehetnek a légyölő galóca, *varangy széke* (angol) elnevezések kapcsán a légy-varangy-gomba-bódultság fogalmak jelentései között.

A gomba, különösen a *mesegomba* (ZSIGMOND Győző zempléni gyűjtéséből, ZSIGMOND 2009: 65) egyik oldalról az ártatlanság, szépség, jóság, másik oldalról a veszély, halál szimbóluma, valami olyasmi, amit jobb elkerülni. Vannak ezen kívül más értelmezések is, melyekben pl. az erőt, a varázserőt jelképezi. Jelentéstartalma kultúránként és kultúrákon belül is változó. Érdekes jelenség, hogy a mikofób (gombakerülő) népeknél, mint amilyenek a németek, vagy a szászok, a légyölő galóca szerencseszimbólum, gyakran látni újévi üdvözlőlapon, karácsonyfadíszeken. Nem véletlen a kéményseprővel, négylevelű lóherével, húsvéti nyúllal vagy éppen kismalaccal való kombinációja egyes ábrázolásokon, ajándéktárgyakon. A karácsonnyal és a húsvétal való összekapcsolás valószínűleg a szerencse mellett más jelentéstartalmakat is hordoz. A gomba eleve jelképe a szaporaságnak, a légyölő pedig különösképpen a termékenység szimbóluma, mivel „tojásból kel ki”, valamint hallucinogén hatása egyesek szerint szexuális vágyat kelt. A karácsonyi szokásokra általában jellemző a termékenység-, bőségvarázslás, valamint a jövő évi termékenység biztosítása valamilyen módon.

REPÜLŐ GALÓCA, TÁNCGOMBA, PÖTTYÖS GOMBA

A légyölő galóca elnevezései a tárgyalt gombafajnak további tulajdonságaira, vagy az emberek hozzá kapcsolódó hiedelmeire utalnak. Tekintsünk át ezek közül néhányat.

Kallós Zoltán balladakutató 1994-ben mesélte Zsigmond Győzőnek: „Két öreg megbolondult a gombától, s egyet táncoltak tőle, s közben mondogatták, hogy: - Ripszom, ripszom.” (ZSIGMOND 2009: 62). Szilvásy Editnek *A gomba és a kiskakas* című elbeszélésében egy öregasszony gombát árul a piacon. Látja, hogy a szomszédja milyen szép, piros kalapos, számára ismeretlen gombákkal kereskedik. Ki is megy másnap az erdőre, leszedi a galócát, megnyúzza a kalapját, és a bőrét kidobja a többi szeméthez. Amíg fő a gombapörkölt, kinéz az asszony a kertbe, hát látja, hogy a kiskakas dülöngél. Egyből tudta, hogy bolond (mérges) volt a gomba (SZILVÁSY 2010).

A legtöbb mérgeanyag a kalapbőrben van, északi országokban, ahol ez a faj gyakori, a bőrt lehúzza, ecetes, sós vízben megfőzve fogyasztják is. Kivételesen tudunk a légyölő galóca étkezési célra való felhasználásáról Háromszéken, Felvidéken is, valamint Olaszországban. Előbbi esetben valószínűleg az éhség vitte rá az embereket, hogy jól megfőzve megegyék (ZSIGMOND 2009: 341, <http://mek.oszk.hu/adatbazis>), utóbbi esetben inkább az olaszok kísérletező kedvéről lehet szó. A svájciak szerint ugyanis nem csak a légyölő galócát, hanem más, nem ehető, esetleg mérgező fajokat is elkészítenek.

A *repülő galócát* (ang. *fly agaric*) hallucinogén tulajdonságáért őseink sámánjai nagy becsben tartották, és a révült állapot elérése érdekében minden bizonnyal fogyasztották is (DIÓSZEGI 1967, VOIGT 1975, ELIADE 1988, MUNKÁCSI 1907, BÁN 1908, BALÁZS 1954: 418–120, VÉRTES 1990: 195–197, KICSÍ 2009). Kicsi Sándor András azt írja, hogy a néprajzi adatokból kiinduló feltételezések általánosítása az a hipotézis, miszerint általában az uráli népek, legalábbis sámánjaik használták a légyölő galócát. A 17. századtól csak Szibériából, az obi-ugoroktól, szamojédoktól, ketektől, csukcs-kamcsatkai népektől és jukagiroktól vannak adatok a légyölő galóca révületszerként való alkalmazására. Ma nyugaton talán csak az osztjások használják, Kelet-Szibériában máig elterjedt. (KICSÍ 2003). Azoknál a népeknél, ahol a légyölő galóca fogyasztására van adatunk, általában a mitológiájukban is megtaláljuk. Egy korják történetben Nagy Holló sikertelenül próbál felemelni egy nagy táskát, hogy segítsen egy partra vetett bálnán; repülő galócát fogyasztva Nagy Hollónak sikerül a bálna megmentése (DUGAN 2011: 48). Egyes kutatók szerint helyenként Amerikában is használták/használják bódítószerként. Az észak-amerikai indián törzsek közül pl. az algonkinoknál és az athapaszkoknál is kimutatható a légyölő galóca révületkeltő szerként való alkalmazása (KUTALEK 1995, KICSÍ 2009).



Pilzstein, El Salvador Kr. e. 400 – Kr. u. 250. In: Rietberg Museum Zürich. Kép: szerző (2015.1.17.)



Mexikói agyagszobrocska a zürichi Rietberg Museum gyűjteményéből. Kr. e. 300 – Kr. u. 200. In: RICKENBACH 2005. Kép: Rainer Wolfsberger.



Perui agyagszobrocska Kr. u. 100 – 700. In: Grassi Museum Leipzig. Kép: szerző (2013. október)

A varázsgombák kedvelői voltak a dél-amerikai indián törzsek is, valamint a már említett Mexikó sámánjai, akik a XX. században még használtak hallucinogén gombákat a révüléshez (pl. HALIFAX 2006, LIGGENSTORFER–RÄTSCHE 1996). Említésre méltóak Lowy kutatásai is ebben a témában. Adatot közöl Mexikóból a villámlásra való asszociáció és a légyölő galóca kapcsán (LOWY 1974: 188). Adatközlői szerint azonban az ottaniak a légyölőt inkább mérgezőnek, mint pszichoaktív fajnak tekintik (DUGAN 2011: 73).

De a tudományos eredmények s feltételezések mellett előfordulnak igen merész, a valóságtól eléggé elrugaszkodott elképzelések is. Ezek közé tartozik „a mikulás, mint szuper sámán” teória, melynek alapja az ősi sámánok, mint tudó papok és a mikulás alakjának párhuzamba állítása (HIGHFIELD 1998, ARTHUR 2000, RÄTSCHE 2014). John ALLEGRO (1970) magát a kereszténységet is a légyölő galóca fogyasztásából eredezteti (DUGAN 2011: 5). Ugyancsak hallucinogén tulajdonsága miatt születtek azok az elméletek, amelyek a különböző kultúrák legendás italaival (görög ambrózia, szkíta haoma, Odin varázsitala, vagy a bibliai manna) kapcsolják össze a *táncgombát* (FABING 1956, DUNN 1973, HEINRICH 1998, RÄTSCHE 2010, *táncgomba: ZSIGMOND Győző* csíkszéki gyűjtéséből ZSIGMOND 2009: 64). A legnagyobb érdeklődést és vitát ebben a témában Wassonnak az indiai szómáról alkotott teóriája váltotta ki (WASSON 1968). A védikus himnuszok közül több mint száz a megszemélyesített Szómához szól, aki egy növény istene, de maga a növény is egyben. Ez a növény, és a belőle készült ital többek között gyógyító erővel rendelkezett a hindu legenda szerint. Egyéb tulajdonságai arra engedték következtetni WASSONT, hogy a szómát az *Amanita muscaria*-val azonosítsa. Hipotézisét két fő pillérré alapozza: a szómának nincs levele (Védák), illetve, hogy a sámánok bizonyosan használták (így az árja őslakosság is élhetett vele).

Ahogy a különböző kultúrák szóbeli és írásos hagyománya, úgy a művészetek is megörökítették a gombákat, többek között a pettyes galócát is. Ezek a művészeti alkotások olykor egyénekhez köthetők, máskor egy közösség hitvilágához kapcsolódnak, de mindenképpen egy adott korszak földrajzi arculatát és a korabeli emberek gondolkodásmódját tükrözik.”

A képen látható mexikói Nayaritból származó Kr. e. 300 és Kr. u. 200 között használt agyagszobrocska fején egyértelműen felismerhető a fehér pöttyös piros légyölő galócás minta (RICKENBACH 2005, Rietberg Museum Zürich, Objektfotó: Rainer WOLFSBERGER). Hasonlóképpen pöttyös gomba díszítőelemeket figyelhetünk meg a perui származású, Kr. u. 100–700 közötti sírból előkerült harcos képmásán, mely egy antropomorf formájúra kialakított agyag víztartó edény (DEIMEL et al. 2008: 15). A pöttyös gomba és a piros szín láttán a gombák közül általában a légyölő galócára asszociálunk. A Földön több ezer év alatt jelentős éghajlati változások is végbemehettek, ami bizonyos fajok eltűnését, ill. vándorlását is lehetővé tehetné. Ugyanakkor a Közép-Amerikában gyakori, hallucinogén faj, a *Psilocybe cubensis* hasonlóan pöttyös és pirosas-barnás színárnyalatú is lehet.



Népszerűsítő kiállítás szedett gombákból, Flawil.
Kép: szerző (2015.9.19.)



Műgombák. Készítette: Joseph Klarer gombaellenőr,
Flawil. Kép: szerző (2015.9.19.)

A GOMBA A MŰVÉSZETBEN (PÖTTYÖS GOMBA)

Esztétikai minőségében a gomba megjelenhet használati tárgyainkon, dekorációként kirakati üzletekben, természeti idillt ábrázoló festményeken illetve kipreparált állapotában önmagában is. Legreprezentatívabb fajok ebből a szempontból a légyölő galóca, párduggalóca, az ízletes vargánya valamint az egyes tölcsér alakú gombák.

A különböző kultúrák kultikus tárgyi emlékei mellett találkozunk a gombával a képzőművészetben (például Otto Marseus van Schrieck 17. századi holland festő *Moth with mushrooms* c. festményén), a magyar népművészetben (varrottások, falvédők, hímes tojások), a népköltészetben (népi szólások, közmondások, mondókák, gyerekjátékok stb.), de még a komolyzenében is. (pl. Muszorgszkij *Gombaszedés* c. daljáték, Lepo Sumera *Gombakantáta*).

A keresztény kultúra önmagában is misztikus, a gombáról azonban nem igen esik szó a Bibliában. Mégis, vannak arra utaló jelek, hogy ha másképp nem is, de a művészi ábrázolásokhoz mintául szolgálhatott (Példákat talál az olvasó: CAMILLA&GOSSE 2000). Ehhez kapcsolódóan érdemes megemlíteni egy érdekes Madonna szobrot a németországi Marienfelsben, mely a Rajna-vidéki Taunusban található kis település. A ma már evangélikus templom több középkori műemléket őriz, ezek közül az egyik legérdekesebb egy Mária szobor, amelyik a jobb kezében egy kalapos gombát tart „Maria mit dem Pilz”. A szerzők szerint ízletes



Ládikó részlet, Velence 14. sz. vége –15. sz. eleje.
In: Kunsthistorisches Museum Wien.
Kép: szerző (2013. április)



Falvédő, Sarródi Tájbáz.
Kép: Szerző (2012.9.1.)

vargánya (ném. Steinpilz, *Boletus edulis*), mely a termékenységet hivatott jelképezni. Két hasonló szobrot őriznek Spanyolország északi részén, Toro kolostorában. Mindkét Mária szobor a 12–13. században készült (BRESINSKY 2010, SAMORINI 1998, KREISEL 2011). A légyölő galóca szempontjából azonban érdekesebbnek tűnik egy 13. századi francia kápolna mozaikpadlója, amelyen Ádám és Éva áll a *pettyesgomba* (Lejegyezte Péter Csilla, hung. hallgató 1999-ben, ZSIGMOND 2009: 64) alatt, amely jelen esetben a „tudás fája” (BAUER et al. 1991: 100, CAMILLA&GOSSO 2000: 59, továbbá a témával foglalkozó szakirodalmakban).

A képzőművészetten kívül legfőképpen a gombanevek, népi gombanevek kapcsán találkozunk keresztény elemekkel. Az ehető, esetleg gyógyító hatású gombák általában jó (isteni, égi), míg a mérges gombák rossz (ördögi, alvilági) jelzöt kapnak. Ez arra a hiedelemre utalhat, miszerint a rossz gomba az ördög műve, a boszorkányok eszköze. A légyölő galócát Klézsén *kígyógombának* is mondják (ZSIGMOND 2009: 142). A kígyó a magyar néphagyományban egy természetfeletti erővel felruházott állat, mely egyes esetekben segít, máskor kifejezetten ártalmas hatású (<http://mek.oszk.hu/02100>). Ugyanez elmondható a légyölő galócáról is, egyrészt hasznos, másrészt azonban veszélyes gomba.

MIÉRT A LÉGYÖLŐ GALÓCA A MESEGOMBA?

A gyermekirodalomban, kalandregényekben, rajzfilmekben is találkozunk a piros kalapos fehér pöttyös mesegombával. Nem csak illusztrációja, hanem olykor szereplője is a meséknek, történeteknek. A *gombakirály* című lengyel népmesében pl. királyt választani gyűlnek össze a gombák. Tanakodnak, ki lenne a legalkalmasabb. Először az erdészt, majd a nyulat akarják megválasztani, de egyikük sem szeretne király lenni. Akkor arra gondolnak, maguk közül fognak választani. A légyölő galóca fel is kiált, hogy nála méltóbb senki nem lehet, hiszen neki van a legszebb külseje, és persze mindenki engedelmeskedni fog neki, hiszen tudják, hogy veszedelmes. Végül a vargányát választják a szerénysége miatt. A galóca persze mérgeződik, miközben földhöz vágja a kalapját (<http://archiv...>). Amíg ebben a történetben a nagyravágyó és hencegő szerepben látjuk, addig más mesék segítőkészek, bölcsnek ábrázolják, olyan karakternek, aki mindenre megtalálja a megoldást. Egy modern német természetvédelemre tanító meseregényben, amelyben arról is olvashatunk, hogyan kapta nevét a *Fliegenpilz*, az erdő öre egy összetiport légyölő galóca szellemeként jelenik meg légyölmintás kalapban és különböző kalandokon keresztül tanítja meg egy kislánynak, hogyan illik viselkedni az erdőben (WEIGEL 2005). WASS Albert *A vén gombacsináló* (2002) c. meséjében az öreg manó, aki gombákat ültet, örömmel lesi, hogy a szegény ember nagy boldogan viszi haza azokat vacsorára. Egyszer azonban, amikor hazafelé ballag, észreveszi, hogy két ültetett vargányája között egy igen szép piros gomba is van. Az erdész kislánya, miután elfogyasztja, majdnem belehal a mérgezésbe. A mese végén kiderül, hogy a sánta boszorkány ültette a mérges gombákat. A néprajzi adatok azt mutatják, hogy az emberek a feltűnő színű gombáktól általában tartózkodnak, és a piros szín ebben az esetben szinte felkiáltó jellegű.

HERGÉ (Georges REMÉ) belga író képregénysorozatának, Tintin kalandjainak *A titokzatos csillag* című számában a hősök egy meteorit becsapódás színhelyére utaznak. Az égitest darabján földöntúli sebességgel és óriásira növe élőlények laknak, köztük pl. légyölő galócaszerű gombák is. Itt a gomba a szerző szerint a természet és a nem evilági-természet részeként megjelenő meselem (REMÉ 1998).

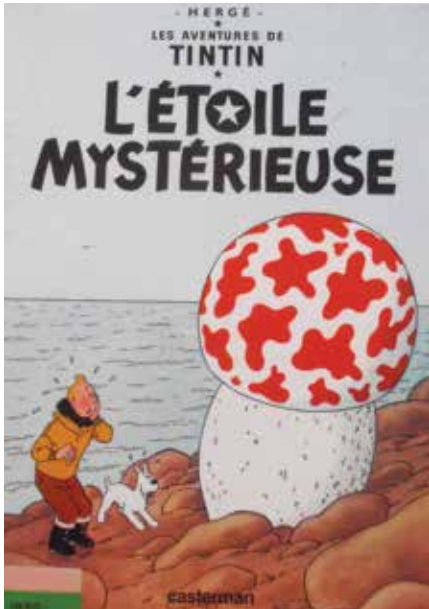
A szintén belga képregényíró, Pierre CULLIFORD (művésznevén PEYO) alkotta *Hupikék törpikéket* el sem tudnánk képzelni a gombaházak nélkül (Lásd pl. CULLIFORD 1979). A meselények (törpök, manók, koboldok, tündérek) a nép ajkán született történetekben is gombákban, fákbán, virágokban és különféle természeti jelenségekben laknak. Egy skót mesében pl. a Comrié közeli völgyben nyolc fa áll egy körben. A kör közepén van a tündérek városa, melyet kisebb és nagyobb légyölő galócák alkotnak (KLEINAU 2005:127).

Az angol író, Lewis CARROLL *Alice Csodaországban* című varázslatos meséjében a különféle gombák (pl. amelyiken a pipázó hernyó urat találjuk) illusztrációként jelennek meg és a „másik világ”, „álomvilág” részét képezik (Lásd pl. CARROLL 2009).

Még egy angol szépirodalomból vett példát idézek William SHAKESPEARE *A vihar* c. darabjából:

„Hegy, völgy, patak, tó és liget manói, és ti, akik a parton könnyű lábbal úzótok Neptunt apálykor, és szöktök előle, hogyha jön; éjjeli bábok,	akik a fübe zöld gyűrűt tapostok amitől fél a jub; és ti, akik éjféltkor gombát növeltek a földből...” (http://mek.oszk.hu/00400)
--	---

Az ír mesékben törpék, ún. leprechaunok, illetve tündérek üldögelnek az erdő piros kalapos gombáin, a német mesékben pedig manók laknak benne (RÄTSCH 2010: 164–171). Mindkét kép kedves, az erdő nyugalmát, titokzatos szépségét fejezi ki. Az angolok azonban varangy székének, vagy varangy kenyérének nevezik a gombát (BAUER et al. 1991: 15), mely kifejezés inkább ellenszenvet, félelmet és undort kelt. Ez is a kultúrák gombákhoz való viszonyának különbözőségét mutatja. Számomra legkedvesebbek a japán gombanevek, csak hogy egyet-kettőt említsek: kashi take: örökzöld tölgygomba, sakura-shimeji:



Hergé: *A titokzatos csillag*
(*L'Étoile Mystérieuse*) c. képregény borítója.
Kép: szerző (2015. március)



Dekorációs tárgyak meselényekkel és a mesegombával.
Kép: szerző (2015.3.16.)

cseresznyés „bűvös föld”, mannen take: örökkévaló gomba, sakura take: cseresznye gomba (nálunk ugyanezt a fajt retexzagú kígyógombának nevezik). A japán gombanevekben nagyon sok állatnév és gyümölcsnév szerepel, de hogy a leglényegesebbet ki ne hagyjam, a légyölő galóca beni-tengu take: vörös manó gomba (KICSÍ 2009: 74, GRÖB & PÁLFALVINÉ 2005).

A „tengu-gomba” a japán pszichoaktív *Amanita* fajták összefoglaló neve (RÄTSCH 2010: 174). Japán egyes vidékein a sámánok légyölő galóca elfogyasztása után ezzel a szellemi lényvel léphetnek kapcsolatba. Tengu, a légyölő galóca szelleme a 13. század óta a japán folklór része. Különböző formában megjelenhet, pl. madárszerű koboldként, hegyi remeteként vagy isteni lényként is. Egyik népszerű férfi tengu egy szexuális démon, akit vörös, fehér foltos külsővel és falloszalakú orral ábrázolnak. A tengu nem rosszakaratú lények, csak a természetet szeretnék megóvni, ezért megbüntetik azokat az embereket, akik bántják a természetet. A tengu tojásból születnek, akárcsak a galócák, tojásformájú termőtestből fejlődnek ki. Japánban újkor a házakra fából faragott tengu maszkokat aggatnak, melyeknek szerencséjéhez szerepük van (Lásd: RÄTSCH 2010: 172–174, DUGAN 2011: 48–49).

A gombák a könyvekből a filmvászonra is felkerültek, pl. egy valószínűleg manysi mesén alapuló történetben, melynek címe *Pumasipa*, azaz Köszönet. Ebben a történetben él egy boszorkány az erdőben. Két vadász betér hozzá, és a boszorkány kérleli őket, hogy kínálják meg valamivel, mert száz éven át csak légyölő galócát evett (www.nyest...).

A felnőtteknek készült valóságtól elrugaszkodott filmekben is találkozunk légyölő galóccal és más „varázslatos” gombákkal. Freya és a doktor párbeszédét idézem a *Star Trek Voyager* 1. évad 12. fejezetéből. „Freya: *Nézd, velünk a szerencse. Atuta. Roppant erős növény. Doktor: És mégis mi a szándékod vele? Freya: Erőleveszt főzünk belőle, amit csaták előtt iszunk. A medve harci szellemét adja és nagy erőt a kardforgatáshoz. Doktor: Inkább úgy tűnik, verítékezést idéz elő, rángógörcsöt és súlyos önkívületet, ez egy Amanita muscaria, egy gomba, a szubarktikus éghajlaton honos és biztosíthatlak, mérgező. Freya: Igen, de akit nem öl meg azt erőssé teszi, iszonyú erős növény*” (<http://filmsorozatok...>). Ez a párbeszéd azt az elméletet foglalja magában, miszerint a vikingek is fogyasztottak légyölő galócát a harcok előtt erejük és bátorságuk növelése érdekében (Lásd pl: KRÄMER 2010: 163–168, RÄTSCH 2009:103–150, GÜNTERT 1912: 23–26).

KITEKINTÉS

A varázsgomba azonban nemcsak a mesékben és legendákban van jelen, hanem a tejbe aprított légykábító szer mellett másként is hasznára vált/hasznára válik az emberiségnek. Amellett, hogy ez a mérges gomba a sámánoknak egyik kelléke lehetett, a mai kor modern embere is megtalálja a módját, hogy saját érdeke szerint éljen vele. A természetgyógyászatban, de a népi orvoslásban is találkozhatunk légyölő galóccal vizelethajtóként, fogfájásra, bőrproblémák kezelésére illetve szorongást űző szerként. Egyes források a légyölő galóca borpótlószerként, trágványáshoz, valamint sajtok színezésére való használatát is említik (ZSIGMOND 2009, ZSIGMOND 2011, BAUERET al. 1991, RÄTSCH 2010). Ezeknek a néprajzi adatoknak az összegyűjtése és összehasonlító elemzése, valamint a kutatásban rejlő további interdiszciplináris összefüggések keresése az etnomikológia feladatai közé tartozik.

Az erre vonatkozó kutatások bővülése folyamatos, ha a néprajztudományon belül még nem is annyira népszerű, de a különféle tudományterületeket képviselő kutatók közül egyre többen foglalkoznak az etnobotanika, növény és kultúra tanulmányozása mellett a gombák és a kultúra világával is. Az etnomikológia bizonyos területei kiszélesíthetik más tudományok kutatási horizontját, és segítséget nyújthatnak bizonyos jelenségek leírása kapcsán.

IRODALOM – REFERENCES

- ALLEGRO J.M. (1970): Der Geheimkult des heiligen Pilzes-Rauschgift als Ursprung unserer Religion (aus dem Englischen übertragen von Peter Marginter). Wien, Molden. Englische Originalausgabe (1970): The Sacred Mushroom and the Cross. London, Hodder and Stoughton.
- ARTHUR J. (2000): Mushrooms and Mankind: The Impact of Mushrooms on Human Consciousness and Religion. Book Tree.
- BALÁZS J. (1954): A magyar sámán révülete. (Rejt, rejtek, rejtezik.). Ethnographia 65/3–4, Akadémiai Kiadó, Budapest: 416–440.
- BÁN A. (1908): A sámánizmus fogalma és jelenségei. Ethnographia 19, Akadémiai Kiadó, Budapest: 81–91, 148–158, 214–226.
- BAUER W., KLAPP E., ROSENBOHM A. (1991): Der Fliegenpilz. Ein kulturhistorisches Museum. Wienand Verlag.
- BRESINSKY A. (2010): Pilze in der Kirche. Der Tintling 65: 34–37.
- BRIGGS K.M. (1957): The English fairies. Folklore 68: 270–287.
- CAMILLA, G., GOSSO F. (2000): Allucinogeni e Cristianesimo Evidenze nell'arte sacra. Colibrí, Paderno.
- CARROLL L. (2009): Alice im Wunderland. Anaconda, Köln.
- CULLIFORD P. (1979): Schlumpffissimus, König der Schlümpfe. Carlsen, Hamburg.
- DEIMEL C., ROCH C., THIELE E., KUHN T. (2008): Kunstwerke der Welt Band 3. Verlag Janos Stekovics, Döffel (Saalkreis).
- DIÓSZEGI V. (1967): A pogány magyarok hitvilága. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- DUGAN F.M. (2011): Conspectus of World Ethnomycology. APS, St. Paul, Minnesota.
- DUNN B. (1973): Russian Use of Amanita muscaria: A Footnote to Wasson's Soma. In: CURRENT ANTHROPOLOGY Vol. 14. No. 4: 488–492.
- ELIADE M. (1988): Le chamanisme et les techniques archaïques de l'extase. Payot, Iléd, Paris: 183–184, 315.
- FABING H.D. (1956): On Going Berserk: A neurochemical Inquiry. In: American Journal of Psychiatry 113: 409–415.
- GÜNTERT H. (1912): „Über altisländische Berserker-Geschichten“-Beiträge zum Jahresbericht des Heidelberger Gymnasium vol. 10, 22. p.
- GRÖB T., PÁLFALVINÉ H.E. (2005): Gombanevek idegen nyelveken 3. rész: Japán gombanevek. Magyar Gombász 3 évf.: 15–17. Magyar Mikológiai Társaság, Budapest.
- HALIFAX J. (2006): Sámánhangok, Látnoki beszámolók a világ minden tájáról. Fordította: Földes György, Hungarian translation.
- HEIM R., WASSON R.G. (1958): Les Champignons Hallucinogenes du Mexique. Published by Archives du Muséum National d'Histoire Naturelle, Paris.
- HEINRICH C. (1998): Die Magie der Pilze, Psychoaktive Pflanzen in Mythos, Alchemie und Religion. Diederichs, München.
- HIGHFIELD R. (1998): The Physics of Christmas: From the Aerodynamics of Reindeer to the Thermodynamics of Turkey. Little, Brown & Co.
- HOWELLS W. (1831): Tipton. Cambrian Superstitions, Comprising Ghosts, Omens, Witchcraft, and Traditions.
- JANCSÓ G. (2009): Mikológiai morzsák. A légyölő galóca valóban elpusztítja a legyeket? Magyar Gombász 23: 5. Magyar Mikológiai Társaság, Budapest.
- JANCSÓ G. (2010): Boszorkánykörök. Magyar Gombász 27: 5–6. Magyar Mikológiai Társaság, Budapest.
- KÍCSI S.A. (2003): A légyölő galóca révületkeltő szerként való felhasználásáról. Moeszia, Erdélyi Gombász 1: 7–9, Sepsiszentgyörgy.
- KÍCSI S.A. (2009): Népi gombaismeret. Orpheus Kiadó Kft, Budapest.
- KLEINAU T. (2005): Weihnachtsspuk: Weihnachtliche Geschichten aus Schottland, München.
- KRÄMER C. (2010): Die Heilkunst der Kelten-Eine faszinierende Reise in die Welt der Druiden. Darmstadt, Schirner Verlag.
- KREISEL H. (2011): Die Pilzmadonna im Taunus. In: Zeitschrift für Mykologie 77/2: 259–262.
- KREISEL H. (2014): Ethnomykologie. Weissdorn-Verlag, Jena.
- KUTALEK R. (1995): Ethnomikologie des Fliegenpilzes am Beispiel Nordamerikas und Sibiriens. Curare. Zeitschrift für Ethnomedizin 18/1: 25–30. Berlin, VWB.
- LIGGENSTORFER-RÄTSCH C. (1996): Maria Sabina. Botin der heiligen Pilze. Vom traditionellen Schamanentum zur weltweiten Pilzkultur. Nachtschatten, Solothurn.
- LOWY B. (1974): Amanita muscaria and the thunderbolt legend in Guatemala and Mexico, Mycologia 66: 188–191.
- MUNKÁCSI B. (1907): „Pilz“ und „Rausch“. Keleti Szemle 8: 343–344. Budapest, MTA.
- PÁL J., ÚJVÁRI E. (1997): Szimbólumtár. Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából. Balassai Kiadó, Budapest.
- RÄTSCH C. (2005): Der heilige Hain, Germanische Zauberpflanzen, heilige Bäume, und schamanische Rituale. AT Verlag, Aarau und München.

- RÄTSCH C. (2009): Meine Begegnungen mit Schamanenpflanzen, Baden und München, AT Verlag.
- RÄTSCH C. (2010): Pilze und Menschen, Gebrauch, Wirkung und Bedeutung der Pilze in der Kultur. AT Verlag, Aarau und München.
- RÄTSCH C. (2014): Abgründige Weihnachten. Riemann Verlag, München.
- REMÉ, G.P. (HERGÉ) (1998): Der geheimnisvolle Stern. Tim und Struppi Band 9. Carlsen, Hamburg.
- RICKENBACH J. (2005): Vergessene Präkolubische Kulturen im Westen von Mexiko. Museum Rietberg, Zürich.
- RUTTER G. (2000): Away with the faeries. Fortean Times Vol. 141: 34–38 p.
- SAMORINI G. (1998): Gli „alberi-fungo” nell’arte cristiana. „Mushroom-Trees” in Cristian Art. Eleusis 1: 37–108.
- SZILVÁSY E. (2010): A gomba és a kiskakas. Magyar Gombász 27: 2. Magyar Mikológiai Társaság, Budapest.
- TINNER U., EBERHARDT W. (2008): Pilzgeschichten. Pilzkunde aus der Sicht der Mykologen und des Volkskundlers. Naturmuseum Winterthur.
- VÉRTES E. (1990): Szibériai nyelvokonaink hitvilága. Tankönyvkiadó, Budapest.
- VOIGT V. (1975): A szibériai sámánizmus. In: Nyelvtudományi Közlemények 77. k. 1 sz. Budapest: 207–214.
- WASS A. (2002): Tavak és erdők könyve. Kráter Műhely Egyesület, Pomáz.
- WASSON R.G., PAVLOVNA V. (1957): Mushrooms, Russia and History. Pantheon Books, New York.
- WASSON R.G. (1968): Soma. Divine Mushroom of Immortality. New York, Harcourt Brace Jovanovich.
- WASSON R.G. (1986): Persephones Quest: Entheogens and the Origins of Religion. New Haven and London 17–81., 83–94.
- WEIGEL A. (2005): Murkels Abenteuerliche Reise durch den Wald, oder wie der Fliegenpilz zu seinem Namen kam. Leipzig, Engelsdorfer.
- ZSIGMOND Gy. (2001): Galócák (Amanitaceae) a magyar néphagyományban. Mikológiai Közlemények, Clusiana 40. (1–2) Magyar Mikológiai Társaság, Budapest. 123–144.
- ZSIGMOND Gy. (2002): A mérgező galócák a magyar néphagyományban (Amanitele otrăvitoare în tradiția populară maghiară). Mir-susné-hum. I–II., CSONKA-TAKÁCS E. – CZÖVEK J. – Takács A. (szerk.), Budapest, Akadémiai Kiadó: 116–129.
- ZSIGMOND Gy. (2009): Gomba és hagyomány. LKG-Pont Kiadó, Sepsiszentgyörgy-Budapest.
- ZSIGMOND Gy. (2011): Népi gombászat a Székelyföldön. Pallas-Akadémia, Csíkszereda.
- <http://archiv.nyugatijelen.com/2002/2002%20junius%20/jun%201-2%20szombat-vasarnap/PDF/8.pdf>
- <http://www.bibl.u-szeged.hu/reizner/index2.html> (2013.3.12.)
- <http://filmsorozatok.hu/star-trek-voyager/page-4/> (2015.3.16.)
- <http://mek.oszk.hu/00400/00483/00483.htm> (2015.3.2.)
- <http://mek.oszk.hu/adatbazis/lexikon/phplex/lexikon/d/gombak/5.HTM> (2014.6.12)
- <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/3-459.html> (2013.12.11.)
- <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/3-1266.html> (2013.12.11.)
- <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szimbolumtar/adatok.html> (2018.1.29.)
- www.nyest.hu/renhirek/manysi-mesefilm?comments (2015.3.7.)

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 9–10.
pp. 135–141.

SECRETS OF THE FAIRY TALE MUSHROOM

Zsuzsanna BERDÁN

PhD, Ethnography, University of Debrecen, Doctoral School of History and Ethnography
zsuzsanna.berdan@gmail.com

Keywords: mushroom, fly-agaric, ethnography, folklore, cultural anthropology, culture history, ethnomycology, mythology.

Abstract:

The thesis wishes to present the connection between human culture and a certain mushroom species. The *Amanita muscaria* (in English *fly-agaric*) is a capped mushroom species belonging to the family of the *Amanitaceae*. It is not too frequent in Hungary, but rather in Transylvania, and it is sometimes present in the woods of the highland countries in large quantities. Thanks to Győző Zsigmond, the folk mushroom knowledge of the areas populated by Hungarians of the Carpathian-basin and mainly of Transylvania can be regarded as being mostly explored. However, Central European and Hungarian researches are still incipient, there are deficiencies both in terms of comparative analysis and data collection. Different folk cultures have different concepts about the mushrooms, some beware of them, whilst others hold them in great regard. It is not by chance, since the fungi can cause fatal poisoning (death cap, *Amanita phalloides*), arouse mystical visions (fly-agaric, *Amanita muscaria*) and also heal (for example, the *Auricularia auricula-judae*). Most mushrooms are generally regarded simply as edible or poisonous, however, there are distinct species that we pick out from their natural environment and place into the social environment because of certain features of theirs. The *fly-agaric* also belongs to these species, that is why it is suitable for being surrounded by wide ethnomycological research. We can meet it in culture as decoration, as ornamental motif on our articles for personal use, on greeting cards, as household accessory, as illustration – but also as a character – of fairy tale books, further on, in the alternative and folk medicine, in shaman cultures as well as in child games.

HUMAN CIVILISATION AND THE MUSHROOM

The mushroom in itself appeared as a special phenomenon in human cultures. Its emergence was veiled in mystery. The ancient Greeks named the fungus keraunion, thunderbolt, and as in many parts of the world, they also believed that it was created by lightning (ZSIGMOND 2009: 84–85). In Southern France people were convinced until the 19th century that the mushroom was the work of the Satan and each blue mushroom was made by the hit of lightning. Not only in Europe, but also in Africa, Oceania, Siberia, Southeast-Asia and in the areas of the Himalayas such and similar conceptions can be found (HEINRICH 1998: 10–11, ZSIGMOND 2009: 84–85, ROSTA & RÁBAI 2007: 181–182, HOPPÁL 1988: 82–83, WISSOWA et al. (ed.) 1950: 1372–1386).

The characteristic form, mysterious occurrence and reproduction of the mushrooms has aroused people's interest and triggered controversial views since the dawn of civilisations. Some cultures, such as the South-American Indian tribes, held mushrooms in great regard and used them for ritual purposes, whilst others, e.g. the Vedic cultures, regarded them as being impure and rejected them. The Romans mentioned the fungus as the food of the gods, and on the mosaic floor of a 13th century French chapel Adam and Eve are standing under the *spotted mushroom* (noted down by Csilla Péter, student of Hungarology, in 1999, ZSIGMOND 2009: 64), which in present case is the “tree of knowledge” (BAUER et al. 1991: 100, GOSSO & CAMILLA 59, as well as in the specialist literatures of the topic). If we take a look at other, medieval paintings, frescoes and fine art representations, it seems that the trees were often drawn as having a mushroom shape. This could only have been a sort of technical solution, and not the representation of the fungus was the aim in all cases.

The mushroom is a very interesting phenomenon, it is neither animal nor plant, still it shares the characteristics of both. The hypha hiding under the ground is not like the root of plants, but an impenetrable braid that does not have a clear end. It is only the fruiting body that is visible to the naked eye, and it is a very small part of the living creature itself. The lifetime of the fungi is also borderless so to say. When they reproduce, they release and spread an unimaginable amount of spores everywhere. The spores get everywhere by the wind, animals, plants or humans. There is hardly a place in the world where there are no mushroom spores. Fungi grow everywhere where they find enough humidity: on cheese, in cellars, in apple wine barrels or between the toes. From this point of view the fungus is a creature hard to define for people. Many times we regard it as foreign; sometimes we are also afraid of it.

LEGENDS, MYTHS, BELIEFS

Due to its mystery the fungus is also related to witchcraft. No wonder that the *fairy ring* is characteristic of several species, among them also of the *Amanita muscaria*.

Certainly, the phenomenon also has a biological explanation, which was discovered by the English botanist William Withering in connection with the *Marasmius oreades* (JANCSÓ 2010). Its essence is the equal distribution of nutrients. The mycelia (fruiting bodies) of the fungi grow radially with nearly the same speed, spreading towards the higher nutrient content area. As long as the weather is favourable, the fruiting bodies appear and they sometimes form a perfect circle.

In the Middle Ages it was thought that this kind of growth of fungi could be traced back to the night dances of fairies, elves and witches. Along the beaten path the mushrooms served as seats for the fairy creatures, where they could have a rest (ZSIGMOND 2009: 85. See also BAUER et al. 1991, RÄTSCH 2005). Accordingly, the English call it *fairy ring*; similarly to us, Hungarians, the French and the Germans call it 'witch circle' (*ronds de sorciers* and *Hexenring* respectively). In Wales it is regarded that the fairies try to attract the mortals to dance with them. A 19th century story tells about this as follows: "... when (the shepherd) saw the fairy ring (*Tylwyth Teg*), as if tiny soldiers were dancing their ring dance. He walked towards the revellers, closer and closer to the ring, where women and men were dancing with the soldiers by harp music. He had never seen such fine-looking and funny people who were calling him to them with laughing faces. They were dancing hand in hand, leaning backwards so steeply that they nearly fell. Meanwhile the paid attention to keep the ring form, which they never veered from. Some of those who weren't dancing were climbing up the nearby dolmen, or were playing tag with relish. Again others were riding up and down on beautiful white horses. All this was happening in total silence. The shepherd saw the harps, but did not hear them. That is why he drew even closer and risked setting foot into the magic ring. In that moment his ear filled with the most melodious and sweetest music he had ever heard in his life..." (HOWELLS 1831: 148). A 1997 Welsh report mentions that the fungi (according to the belief of the Welsh) were parasols or umbrellas for the fairies (DUGAN 2011: 39). The ethnography of the British Isles abounds in associations between fairies and mushrooms. Numerous drawings of W. H. BROOKE illustrate tiny fairies who dance on an agaric, or nap under it. These drawings decorate the pages of the book entitled *Fairy Legends and Traditions of Southern Ireland* by T. C. CROCKER (DUGAN 2011: 39).

In Hungarian a lot of folk expressions have been formed referring to the fairy ring phenomenon. Besides the two mentioned which occur most often, the 'witch flow' occurs more seldom. The following expressions refer to the growth in circle: *in devil dance*, *in dance*, *in fortress*, *in fence*, *as oxen urinate...* etc. (ZSIGMOND 2009: 85-86). Superstitions connected to the fairy ring can be found everywhere in Europe where the phenomenon itself occurs. Here are some examples taken from specialist literature: The milk of the cow grazing in the fairy ring goes sour. It can have dreadful consequences if someone enters the fairy ring imprudently, e.g. he can go blind, paralyzed, or even disappear to become a slave of fairies/witches in the underworld empire. Reference to fairy rings can be found in a witch trial in Szeged: "Where they dance, grass grows nowhere but only red mushrooms, which they also like consuming" (www.bibl.hu...). The 20th century culture correlates the rings with UFO phenomena, regarding them as landing places (the mentioned examples and several others can be found In: ZSIGMOND 2009: 85-87, PÁL & ÚJVÁRI 1997: 164, BRIGGS 2002, RUTTER 2000).

The Hungarian folk tradition mentions the emergence of the fungus mainly together with the earthly wandering of Christ and Saint Peter. According to the core of the story the wanderers begging on the way get food somewhere. Jesus asks Peter to wait, not to eat from it, but Peter suddenly bites into it. Jesus talks to him and so that Peter can answer, he has to spit out the piece of food from his mouth. Fungi were created from these spit pieces (as for the variants of the story, see: KÁLMÁNY 1882, BENEDEK 1989, PENAVIN 1993, BESZÉDES 1978, LAMMEL & NAGY 1995, FÁBIÁN 2010).

Which mushroom was poisonous was linked to the habitat of the fungus in earlier times. According to Plinius, for instance, the mushrooms that grow near snake nests, on rusty iron or on rags are poisonous (ZSIGMOND 2009:17). This is partly true, as it is scientifically proven that the extent of the poisonous effect greatly depends on the natural surroundings of the fungus.

But why exactly the *Amanita muscaria* is the symbol of the poisonous mushrooms? Would its representative appearance be the reason for that? It has become the symbol of “poisonousness” to such an extent that many of the laic mushroom lovers regard this species as being the death cap.

The Germans used it on anti-Jewish placards in World War II. After the war, the firm Waldner from Allgäu established fly-agaric-shaped so-called “Milchkiosks” in Germany, where the youngsters could drink milk instead of alcohol. Later soft drinks and food were also sold in them, which became the symbols of innocuity and peace and spread in the whole country, moreover, in some cases they were exported to other countries as well (TINNER & EBERHARD 2008: 7). This also shows that fungi can be phenomena in human culture far from nature, bearing unique meanings, with well-defined functions.

The poisoning caused by the *fly-agaric* belongs to the hallucinogen type of mushroom poisonings. Its symptoms are: sensory disturbances, excitedness, face-seeing, laughing fit, in short, everything that can be compared to the state of drunkenness. The final stage of the hallucinatory “experience” can be loss of consciousness, occasionally deep sleep, from which one usually wakes up healed. The saying “he has eaten paddockstool” is not incidental. The rate of poisoning caused by *spotted mushrooms* is very small (1%), that is why they are not so dangerous as we think. It got its Latin name (*Amanita muscaria*) from the toxic substance called *muscarine*, however, the hallucinogen symptoms are caused by the *muscimol*. As its Hungarian name also indicates (*légyölő galóca* ‘*fly-agaric*’), people have been using this mushroom for killing flies for centuries. Exact observations prove that the fly-agaric dipped in sugared milk does not kill the flies, only stupefies them (JANCSÓ 2009). In connection with the name it is worth mentioning that the fly counted as a dangerous pest in the ancient cultures, the demons of illness and death were often illustrated in the form of flies (<http://www.tankonyvtar...>). In the ancient folk belief the fly – as an aligerous being – is a form of appearance of the soul (*idem*). The devil name Beelzebub could be formed from the name of the Syrian “lord of the flies”, Baalzebub (BAUER et al. 1991: 17). In the Hungarian culture diverse beliefs are connected to the fly, luck is usually assigned to it (*mek.oszk...*). In many other languages, as, for example, in German (*Fliegenpilz*, *Muckenschwamm*, *Flugenschwamm*), in Dutch (*vliegenzwam*), in Danish (*fluesvamp*), in French (*mousseron*), in Polish (*grzyb muszy*) ..., etc. the fly can be found in the name of the discussed fungus species (BAUER et al. 1991: 15–16). On the other hand, in other languages we meet a creature disgusting for many, the toad. As, for example, in English (*toadstool*, *toadcheese...*, etc.) or in Irish (*bolg losgainn*, *bolg* = toad). Both creatures, the fly and the toad, are strongly related to witches and wizards in the mythology of different folks. The mentioned people can appear in the form of a fly or toad, and they use toads to prepare different elixirs (BAUER et al. 1991: 17). On the basis of all these it can be assumed that besides using it for narcotizing the flies and poisoning, there can be other correlations in connection with the names fly-agaric and *toadstool* among the meanings of the concepts of fly-toad-fungus-stupor.

There can be found references to mushroom knowledge and usage in several interesting Asian myths. In a Koryak story Big Crow tries to lift a big bag of food unsuccessfully, to help a whale cast ashore; after eating flying agaric Big Crow manages to rescue the whale (HAJICEK-DOBBERSTEIN 1995, DUGAN 2011: 48).

FOLK TERMINOLOGIES AND NAMING MOTIVATIONS (FLYING AGARIC, DANCE MUSHROOM)

The names of the *Amanita muscaria* refer to further characteristics of the discussed fungus species or to human beliefs connected to it. Let us review some of these.

The ballad researcher Zoltán Kallós told Győző Zsigmond in 1994: “Two old people went crazy because of the mushroom, and started dancing kept saying *Ripszom, ripszom.*” (ZSIGMOND 2009: 62). In the short story *The Mushroom and the Little Cock* by Edit Szilvássy an old woman is selling mushrooms on the market. She sees that her neighbour is trading with beautiful, red-capped mushrooms, unknown to her. The next day she goes to the woods, picks the agaric, removes the skin of the cap and throws it to the other waste. While the mushroom stew is being cooked, the woman looks out into the garden and sees that the little cock is tottering. She immediately realizes that the mushroom was a toadstool (poisonous) (SZILVÁSSY 2010).

The majority of the toxins are in the skin of the cap; in northern countries, where this species is common, the skin is consumed removed, cooked in vinegary, salted water. Exceptionally, we know of the usage for nutrition purposes of the fly-agaric in Háromszék and Felvidék as well. Presumably the hunger made the people eat it well-cooked (ZSIGMOND 2009: 341, <http://mek...>).

Because of its hallucinogenic features the shamans of our ancestors held the *fly-agaric* in great regard, and to reach the state of trance they certainly also consumed it (DIÓSZEGI 1967, VOIGT 1975, ELIADE 1988, MUNKÁCSI 1907, BÁN 1908, BALÁZS 1954: 418–120, VÉRTES 1990: 195–197, KICSÍ 2009). The Ostyak word *tulpang*, which means *paddockstool*, is known from Antal Reguly’s legacy (WASSON 1986: 68–72). According to some researchers it has been used as a narcotic in some places also in America. From among the North-American Indian tribes, with the Algonquins and the Athapascan tribes, for instance, the use

of the fly-agaric as a narcotic can be demonstrated (KUTALEK 1995, KICSI 2009). The South American Indian tribes as well as the shamans of Mexico were also lovers of the magic fungi; the latter still used hallucinogenic fungi to reach the state of trance in the 20th century (e.g. HALIFAX 2006, LIGGENSTORFER-RÄTSCH 1996). Lowy's researches in this topic are also worth mentioning. He reports data from Mexico in connection with the association to lightning and the fly-agaric (LOWY 1974: 188). According to his informants the people there consider the fly-agaric poisonous rather than a psychoactive species (DUGAN 2011: 73).

Wasson, together with his wife, Valentina Pavlovna, met a Mazatec shaman woman, Maria Sabina during their research trip in Huautla in Mexico; she invited them to a velada ritual, where the sacred fungi were consumed ritually (velada: a Mazatec healing ritual). Seeing the traditions of the respective culture, the Wassons concluded that their belief could be traced back to the psychoactive fungi, which significantly influenced their culture history as well. They reported their experience first in the Life Magazine, then they also wrote a book entitled *Mushrooms, Russia and History* (WASSON & PAVLOVNA 1957, WASSON 1976, LIGGENSTORFER-RÄTSCH 1996, KICSI 2009, DUGAN 2011).

However, besides the scientific results and assumptions, there also occur venturesome and far-fetched ideas. "The Santa Claus as super shaman" theory belongs to these; it is based on the parallel between the ancient shamans as all-knowing priests and the figure of Santa Claus (HIGHFIELD 1998, ARTHUR 2000, RÄTSCH 2014). John ALLEGRO (1970) even traces back the origin of Christianity to the consumption of the fly-agaric (DUGAN 2011: 5). It is also because of its hallucinogenic feature that the theories connecting the *dance mushroom* with the legendary drinks of different cultures (the Greek ambrosia, the Scythian haoma, Odin's elixir, or the Biblical manna) were born (FABING 1956, DUNN 1973, HEINRICH 1998, RÄTSCH 2010, *dance mushroom*: from Gyöző ZSIGMOND's collection in Csík chair ZSIGMOND 2009: 64). The greatest interest and debate on this topic was triggered by Wasson's theory of the Indian soma (WASSON 1968). From among the Vedic hymns more than one hundred are addressed to a personalized Soma, who is the god of a plant but also the plant itself at the same time. This plant and the drink prepared from it had, among others, healing power according to the Hindi legend. Its other features led Wasson to identify the soma with the *Amanita muscaria*. He based his hypothesis on two main pillars: the soma does not have leaves (the Vedas), besides, the shamans certainly used it (so the Aryan aboriginals may also have consumed it). Wasson's conclusion can be attacked from several sides.

Before he started more serious research, a smaller group of experts had helped and inspired WASSON, and he had also influenced them. Herein can be listed, among others, the French anthropologist Claude LÉVI-STRAUSS, the American indologist Stella KRAMRICH, or the American historian of religion Carl P. RUCK. The ethnobotanist Richard Evans SCHULTES, the Swiss biochemist Albert HOFMANN and the American ethnopharmacologist Jonathan OTT also followed WASSON's results and theses with great interests and attention.

Similarly to the oral and written tradition of different cultures, the arts have also preserved the fungi, among others, the spotted agaric. These artistic creations can sometimes be bound to a person, other times they can be related to the beliefs of a community, but anyway, they reflect the geographical image of a given era and the way of thinking of the people of the time.

A cave painting of the Tassili plateau portrays a figure half human, half animal, whose body is covered by fungi. The painting was created between 4000–1500 BC, corresponding to the European Copper Age. Similar representations were found in Tanzania and Chad as well (RIPPCHEN 1993: 94).

The white-spotted red fly-agaric pattern can clearly be recognized on the head of the small clay statue shown in the picture, used between 300 BC and 200 AD, originating from Nayarit in Mexico (RICKENBACH 2005, Rietberg Museum Zurich, Object photo: Rainer WOLFSBERGER). We can observe similar spotted mushroom decorative elements on the portrait of the warrior found in a tomb originating from Peru between 100–700 AD, which is a clay water holding vessel of anthropomorphic shape.

MUSHROOMS IN ART (SPOTTED MUSHROOM)

We rarely talk about fungi in aesthetic terms, unless we come across a luminous kind of mushroom or with particular colour. The one who regards the mushroom as being beautiful is mostly driven by interest (food, source of income). In its aesthetic quality it can appear on our articles of personal use, as decoration in shop windows, on paintings depicting natural idyll, or specially prepared as such. The most representative species are from this point of view the *Amanita muscaria*, the *Amanita pantherina*, the *Boletus edulis* as well as some funnel-shaped mushrooms.

Besides the cultic artefacts of different cultures, mushrooms can be encountered on Greek vase paintings, in Hungarian folk art (embroidery, wall hangings), in folk literature (folk phrases, sayings, rhymes, child games, etc.), but even in classical music. I cite from the song entitled *With Nanny* of the song cycle *Children's Room* by 19th century Russian composer Mussorgsky: "...Poor

czar, how the poor limped, wherever he stepped, there grew a mushroom”. The song entitled *Going Mushroom Hunting* is also a piece by Mussorgsky. Similarly, in the opera *Lady Macbeth of the Mtsensk District* by Russian composer Dmitri Shostakovich, Katerina, out of lovesickness, stirs poison into her father-in-law’s food and when the old man dies, Katerina confesses that her father-in-law died of mushroom poisoning. Lepo Sumera 20th century Estonian composer’s four *Mushroom Cantatas* draw on the Latin names of mushrooms (DREYER 2011, www.hjs...).

The mushroom, especially the *fairy tale mushroom* (from Gyözö ZSIGMOND’s collection in Zemplén, ZSIGMOND 2009: 65) is, on the one hand, the symbol of innocence, beauty and goodness, on the other hand, the symbol of danger and death, something that is better to be avoided. There are also other interpretations, in which it symbolizes power and witchcraft, for example. Its meaning differs among cultures and also within cultures. It is an interesting phenomenon that with the mycophobic (mushroom avoiding) peoples, such as the Germans or the Saxons, the fly-agaric is a symbol of luck; it is often seen on New Year’s greeting cards and Christmas tree decorations. It is not by chance that it appears in combination with chimney sweeper, four-leaf clover, Easter bunny or even piglet on some illustrations and souvenirs. Besides luck, the connection to Christmas and Easter presumably carries other meanings as well. The mushroom is *ab ovo* the symbol of prolificacy; the fly-agaric is especially the symbol of fertility as “it hatches from the egg” and its hallucinogenic effect arouses sexual lust according to some. Fertility and prosperity rites and ensuring the fertility for next year in some way are generally characteristic of Christmas customs. The terms ethnomycology, mycophylic, mycophobic and entheogen can be considered as word formations of R. G. WASSON and his fellows (KICSÍ 2009). The mycophylic and mycophobic are generalizing attributes. The fact that the Germans or Saxons are labelled as mycophobic peoples does not mean that they do not consume mushroom at all, or there is no one among them who is deliberately a mushroom lover, that is, mycophylic with Wasson’s term. In connection with the mushrooms occurring in the Russian musical compositions it is worth mentioning that the Russians can be considered to be mycophylic, that is, a “mushroom lover” nation. Wasson’s wife was also of Russian origin and the story of the ethnomycological research began in connection with a disagreement with the American husband following mushroom picking.

Christian culture is mystical in itself, however, there is no mention of mushrooms in the Bible. Still, there are implied references that may have served as starting points for artistic representations (The reader can find examples in: CAMILLA & GOSSO 2000). In connection with this, an interesting Madonna statue is worth mentioning in Marienfels in Germany, which is a small settlement in Taunus, in Rheinland. The today Lutheran church preserves several medieval monuments, among these one of the most interesting is a statue of Mary holding a capped mushroom in her right hand: “Maria mit dem Pilz”. According to the authors it is *Boletus edulis* (Germ. Steinpilz), destined to symbolize fertility. The wooden statue was created in the 12–13th century and restored and altered according to the taste of the age around 1500 (it was painted gold and blue, a golden crown was put on her head, etc.) Two similar statues are preserved in the northern part of Spain, in the monastery of Toro. Both statues of Mary were created in the 12–13th century (BRESINSKY 2010, SAMORINI 1998, KREISEL 2011).

Apart from the fine arts, we meet Christian elements mainly in connection to fungi names, folk mushroom names. I mention the following as examples: *Boletus satanas*, poisonous; bleeding mycena (*Mycena haematopus*), non-edible; *sátángomba* ‘satan mushroom’ (*Amanita phalloides*), poisonous (ZSIGMOND 2009: 60); *szentgyörgygomba* ‘Saint George mushroom’ (*Calocybe gambosa*), edible (GYÖRFFY 1935: 66); *Isten vékája* ‘God’s bushel’ (*Cyathus olla*) cannot really be thought as edible, but poisonous either, it is used for soothsaying (ZSIGMOND 2009: 126), *püspökgomba* ‘bishop mushroom’ (*Morchella esculenta*), edible mushroom (ZSIGMOND 2009: 125); *Auricularia auricula-judae*, edible mushroom used in folk medicine (LELLEY 1999: 74); *mátégomba* ‘Matthew mushroom’ (*Boletus edulis*), edible (KICSÍ 2009: 54); *szentpéteri gomba* ‘Saint Peter mushroom’ (*Morchella*), edible (ZSIGMOND 2009: 141). The edible mushrooms, perhaps also with healing effect, usually gain positive (divine, heavenly) attributes, while the poisonous mushrooms get bad (satanic, underworld) attributes. In the case of mushrooms named after saints, the name can presumably refer to the period of growth (GREGOR 1973: 31). This can refer to the belief according to which the bad mushroom is the work of the devil, the tool of witches. The fly-agaric is also called *kígyógomba* ‘snake mushroom’ in Klézse/Cleja (ZSIGMOND 2009: 142). In Hungarian folk tradition the snake is an animal endowed with supernatural power, which in some cases is helping, in other cases downright harmful (www.mek...). The same can be said of the fly-agaric: on the one hand, it is useful, on the other hand, it is dangerous.

WHY IS THE FLY-AGARIC THE FAIRY TALE MUSHROOM?

Everybody knows the red-capped and white-spotted fairy tale mushroom from childhood. It is a motif occurring in children’s literature, in cartoons, in adventure films but also in horror films. It is not merely illustration, but sometimes also an important character or secondary character of tales. In the Polish folk tale entitled *The Mushroom King*, for instance, the mushrooms meet to elect a king. They think about who would be the most suitable. First they want to choose the forester, then the rabbit, but neither of them would like to be a king. Then they think that they will choose from among themselves. The fly-agaric exclaims that no one is more worthy of the position than he himself, because he has the most beautiful outlook and of course everybody

will submit to him as they know he is dangerous. In the end the boletus is chosen because of his modesty. The agaric gets, of course, very angry, throwing his cap on the ground (<http://archiv...>). While in this story we see the fly-agaric in the ambitious and boastful role, other tales represent it as being helpful and wise, as a character that finds a solution to everything. Similarly to the animal fables, these stories contain a moral lesson.

In a modern German fairy tale novel teaching nature protection, in which we can also read about how the *Fliegenpilz* (the German name of *Amanita muscaria*) got its name, the guard of the forest appears as the ghost of a trodden-down fly-agaric in fly-agaric-patterned cap and teaches a little boy through different adventures how to behave in the forest (WEIGEL 2005).

In the tale entitled *The Old Mushroom Maker* by Albert WASS (2002) the old elf, who plants mushrooms, is glad to see that the poor man happily brings them home for dinner. Once, however, as he is walking home, he notices that between the two flap mushrooms planted by him there is also a very beautiful red mushroom. The forester's daughter, after consuming it, nearly dies of poisoning. At the end of the tale it turns out that the lame witch had planted the poisonous mushrooms.

In Irish tales dwarves, so-called leprechauns and fairies are sitting on the red-capped mushrooms in the forest; in German tales elves live in them (RÄTSCH 2010: 164–171). Both pictures express the calmness and mysterious beauty of the forest. However, the English call the mushroom toadstool or toad's bread (BAUER et al. 1991: 15), which arouses rather dislike, fear and disgust. This also shows the diversity of the relations of different cultures to mushrooms. The Japanese mushroom names are my favourites, to mention but a few: kashi take: evergreen oak mushroom, sakura-shimeji: "magic field" with cherry, mannen take: eternal mushroom, sakura take: cherry mushroom (by us, Hungarians the same kind, *Mycena pura*, is named *retekszagú kígyógomba* 'radish-smelled snake mushroom'). A lot of animal and fruit names occur in Japanese mushroom names, let me mention the most important one, the fly-agaric is beni-tengu take: red elf mushroom (KICSÍ 2009: 74, GRÖB & PÁLFAVINÉ 2005).

The "tengu mushroom" is the collective name of the Japanese psychoactive *Amanitaceae* (RÄTSCH 2010: 174). In some regions of Japan the shamans can contact this spiritual creature after consuming fly-agaric. Tengu, the spirit of the fly-agaric has been part of Japanese folklore since the 13th century. It can appear in different forms, e.g. as a bird-like goblin, as mountain hermit or as a godlike being. One popular male tengu is a sexual demon, who is represented with red, white-patched outlook and a phallus-shaped nose. The tengus are not malevolent beings; they would only like to save the environment, that is why they punish those people who hurt the nature. The tengus hatch from eggs just like the agarics, which develop from an egg-shaped sporophore. At New Year in Japan tengu masks carved of wood are hung on the houses, their role is to bring luck (See: RÄTSCH 2010, DUGAN 2011).

In the issue *The Mysterious Star* of the comics series Tintin's adventures by Belgian writer HERGÉ (Georges REMÉ) the heroes travel to the spot of a meteorite impact. Creatures growing enormous with extramundane speed live on the piece of the orb, among them, fly-agaric-like mushrooms as well. Here the mushroom is a fairy tale element appearing as part of nature and non-worldly-nature (REMÉ 1998).

The also Belgian comics writer, Pierre CULLIFORD (artist name PEYO) created the "Smurfs", whom we could not imagine without mushroom houses (see, e.g. CULLIFORD 1979). In folk stories the fairy tale beings (dwarves, elves, goblins, fairies) live in mushrooms, trees, flowers and in various natural phenomena. In a Scottish tale, in a valley near Comrié, for example, there stand eight trees in a circle. In the middle of the circle there is the city of fairies, formed of smaller and bigger fly-agarics (KLEINAU 2005:127).

In the wonderful tale *Alice in Wonderland* by the English writer Lewis CARROLL various mushrooms (for example, the one on which we find the piping mister caterpillar) appear as illustrations and form part of the "other world", the "dream world" (see, e.g., CARROLL 2009).

<i>"Ye elves of hills, brooks, standing lakes and groves, And ye that on the sand with printless foot Do chase the ebbing Neptune and do fly him When he comes back; you demi-puppets that</i>	<i>By moonshine do the green sour ringlets make, Whereof the ewe not bites, and you whose pastime Is to make midnight mushrooms,..."</i> (http://mek...)
--	---

I quote yet another example from English literature, from *The Tempest* by William SHAKESPEARE:

The mushrooms also appear on the movie screen, e.g. in a story presumably based on a Mansi tale entitled *Pumasipa*, that is Thank. In this story there lives a witch in the forest. Two hunters visit her and the witch asks them to offer her something to eat because she had been eating only fly-agaric for one hundred years (www.nyest...).

In unrealistic films made for adults we can also meet the fly-agaric and other “magic” mushrooms. I quote the dialogue between Freya and the doctor from chapter 12, season 1. of *Star Trek Voyager*: “Freya: *Look, fortune is with us. Atuta, a most powerful plant.* Doctor: *What exactly do you intend to do with it?* Freya: *We brew the Atuta into a broth, which we drink before battle. It brings on the spirit of the bear and gives us strength to swing our swords.* Doctor: *It’s more likely to bring on profuse sweating, convulsions, and acute delirium. This is an Amanita muscaria, a fungus common to subarctic climates, and, let me assure you, quite poisonous.* Freya: *Yes, but those it does not kill, it makes strong. A most hearty plant.*” (<http://filmsorozatok...>). This dialogue implies the theory that the Vikings also consumed fly-agaric before fights in order to increase their power and bravery (see, e.g.: KRÄMER 2010: 163–168, RÄTSCH 2009: 103–150, GÜNTERT 1912: 23–26).

In the horror film entitled *Matango – Attack of the Mushroom People* by the director Ishiro HONDA the shipwrecked get to an island where everything is overgrown by mucous mushrooms. The hungry victims themselves, having consumed the fungi, mutate into mushroom-like monsters.

CONCLUSIONS

The magic mushroom is present not only in fairy tales and legends, but it has been beneficial for mankind in many ways besides being a narcotic for flies, crumbled up in milk. Besides that this poisonous fungus may have been used by the shamans, the modern man of the present times also finds ways to use it according to his own interest. We can meet it in natural medicine but also in folk medicine as diuretic, against toothache, for treating skin problems as well as against anxiety. Some sources mention the use of the fly-agaric as wine substitute, for manuring and for colouring cheese (ZSIGMOND 2009, ZSIGMOND 2011, BAUER et al. 1991, RÄTSCH 2010).

The description of fungi similar to the above belongs to the field of ethnomycology. The name of the branch of science consists of the combination of the words of Greek origin *ethnos* (folk) and *mycology* (fungology), and refers to folk mycology. The expression folk mushroom knowledge or folk mycology exists in our language, although the term ethnomycology, acknowledged internationally, has no equivalent in the Hungarian language yet. It embraces folk medicine, food culture, the role of some fungi filled in the religious cult of ancient peoples, folk tales, mythologies, arts, games, mushroom picking as occupation, ongoing traditions of earlier times as well as the living culture of the present age (ZSIGMOND 2000). As a field of science, it is very young, it goes back to the fifties of the 20th century, when Gordon Robert WASSON began searching the role of the hallucinogen fungi filled in folk cultures.

Major contributions in Hungarian are: Győző ZSIGMOND’s *Gomba és hagyomány. Népi gombászat a Székegyföldön [Mushroom and Tradition. Folk Mycology in Szeklerland]* (2009) as well as Sándor András KICSÍ’s volume entitled *Népi gombaismeret [Folk Mushroom Knowledge]* (2009). Synthesis works in foreign languages are: Christian RÄTSCH: *Pilze und Menschen* (2010), Robert Gordon WASSON: *Mushrooms. Russia and History I-II* (WASSON & PAVLOVNA 1957). and Frank M. DUGAN *Conspectus of World Ethnomycology* (2011). Synthesis works discussing the fly-agaric from the point of view of folk medicine are Wolfgang BAUER et al.: *Der Fliegenpilz. Ein kulturhistorisches Museum, Der Fliegenpilz: Traumkult, Märchenzauber, Mythenrausch* (1991). Further on, we can find analyses connected to this fungus from different approaches of ethnography: Ruth KUTALEK: *Ethnomikologie des Fliegenpilzes am Beispiel Nordamerikas und Sibiriens* (1995), Sándor András KICSÍ: *A légyölő galóca révéletkeltő szerként való felhasználásáról [On the Use of the Fly-Agaric as a Narcotic]* (2003), Győző ZSIGMOND: *Galócák (Amanitaceae) a magyar néphagyományban [Amanitaceae in Hungarian Folk Tradition]* (2001), *A mérgező galócák a magyar néphagyományban [Poisonous Amanitae in Hungarian Folk Tradition]* (2002).

The broadening of ethnomycological researches is continuous, even if it is not so popular within ethnography; however, more and more scientists representing different scientific areas deal with the world of fungi and culture besides ethnobotanics and studying plants and culture. Certain fields of ethnomycology can broaden the research horizon of other sciences and can provide help in connection with describing certain phenomena. As regards the examination of the *Amanitae*, Győző ZSIGMOND states: “As concerns future tasks, I highlight the collection of folk names of the *Amanitae* (associated with the official and scientific language), the systematization of the historical material, the knowledge and inventory of Hungarian, Romanian, German and Finno-Ugric, Turkish, Slavic and other names of *Amanitae* and of ethnomycological references, their more ample, more complex and more professional collection (for example, by using questionnaires).” (ZSIGMOND 2009: 63). Accordingly, the author chose as his research field the ethnographic examination of the *Amanitae* known in folk tradition. He wishes to extend his research onto the Hungarian and German speaking areas of Central Europe. His objective is the description and comparative analysis of the knowledge referring to *Amanitae* of the researched countries and ethnic groups, and the introduction of new knowledge related to the *Amanitae* known in folk tradition in the light of the research results so far. In this way and by searching further interdisciplinary correlations inherent in the research he wishes to contribute to the results of ethnographic-ethnomycological researches.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.
pp. 142–155.

ÁTTEKINTÉS A VILÁG ETNOMIKOLÓGIÁJÁRÓL A SURVEY OF GLOBAL ETHNOMYCOLOGY

KICSIS Sándor András

Budapest, 1070 Peterdy u. 34, I/18. kicis@freemail.hu

Kulcsszavak: etnomikológia, a világ népei, néphagyomány.

Keywords: ethnomycology, peoples of the world, folk tradition

Kivonat:

A globalizált világ etnomikológiája valamilyen formában immár könnyen hozzáférhetően megismerhető az internetről. Magyarul három kimondottan etnomikológiai tárgyú könyv létezik (Zsigmond 2009, 2011, Kicsi 2009), s az etnomikológia 2010 körül világszerte valamilyen értelemben robbanásszerű fejlődést mutatott. Ezt több angol nyelvű népi gombászati tárgyú könyv megjelenése is jelzi, amelyek egy része azonban internetes forrásokon alapul.

A modern etnomikológiát a Wasson házaspár, Valentina Pavlovna és R. Gordon Wasson könyvének megjelenésétől (1957) szokás számítani. Az őket követően kibontakozó etnomikológia a hangadó – és sokak számára mérvadó – angolszász nyelvterületen elsősorban entheogén gombákkal, a bódító gombák művelődéstörténeti jelentőségével foglalkozik (megszületett az *enthemikológia* műszó is), nem ritkán messiási küldetésstudattal. Ők a Psilocybe fajok a légyölő galóca hallucinogén használatának leírásában jeleskednek.

Ami a tényleges, rendszerszerű, a hangsúlyt a gombák táplálkozásbeli jelentőségére helyező etnomikológiát illeti, az új évezred fontos fejleményének számít az USA-ból két disszertáció: Aaron M. Lampmané a mexikói (chiapasi) tzeltalok gombaismeretéről (2004) és Sveta Yamin-Pasternaké a jupikokéről (eszkimókéről) és csukcsokéről (2007). Az amerikai etnomikológiának nagy ígérete még az agrárszakember Frank M. Dugan, aki erőteljes néprajzi érdeklődéssel, széleskörű ismeretekkel írt áttekintést e tudományágról (2011).

Valamelyest érthető, hogy mikofób környezetben az etnomikológia fejlődése a bódító gombák használatának művelődéstörténeti háttére irányába fordult. A már mikofil kárpát-medencei háttérben komoly kihívást jóformán csak a tápláléknak felhasználható gombák jelentettek, kiegészítésképpen pedig némi hagyományos gyógyászatbeli és kézműipari felhasználás. A tényleges etnomikológia spanyol nyelvterületen, mikofil környezetben való fellendülését elsősorban Mexikóból, Venezuelából és magából Spanyolországból lehet regisztrálni. A legtöbb képzett etnomikológus valószínűleg Mexikóban működik, ahol Mexikóvároson kívül e tudományág fontos központja Xalapa, Veracruz, Morelia és Tuxtla Gutiérrez. Spanyolországban népi gombaismerettel elsősorban Albacetében és Salamancában foglalkoznak. Kelet-Európában legígéretesebb úton a lengyel etnomikológia halad.

Az összehasonlító etnomikológia fejleménye még a több kontinensen is terepmunkát végző etnomikológusok (a francia Guy Durrieu, a finn Marja Härkönen stb.) színre lépése.

Abstract:

The ethnomycology of the globalized world is already easily accessible and cognizable on the Internet. In Hungarian there are three expressly ethnomycological books (Zsigmond 2009, 2011, Kicsi 2009); around the year 2010 there was an outburst in the development of ethnomycology worldwide. This is attested by several English-language books on the topic, part of which are based on Internet sources. Modern ethnomycology is usually traced back to the publication of the book of the Wasson couple, Valentina Pavlovna and R. Gordon Wasson (1957). The representatives of the discipline emerging after them in the prevailing Anglo-Saxon language area – for many setting the standard – primarily deal with entheogenic mushrooms, with the culture-historical significance of narcotic mushrooms (the term *enthemycology* was born), often with a messianic sense of mission. They excel in the description of the hallucinogenic use of the Psilocybe species, of the Amanita muscaria.

As regards the actual, systemic ethnomycology, laying the emphasis on the significance of mushrooms in nutrition, two dissertations from the USA count as important results of the new millennium: Aaron M. Lampman's dissertation on the mushroom knowledge of the Tzeltals from Mexico (Chiapas) (2004) and Sveta Yamin-Pasternak's thesis on the mushroom knowledge of the Yupik Eskimos and the Chukchi (2007). Another great promise of American ethnomycology is the agricultural expert Frank M. Dugan, with a strong ethnographic interest and extensive knowledge, who wrote a survey of this discipline (2011).

It is somewhat understandable that in mycophobic environments the development of ethnomycology turned in the direction of the culture-historical background of the use of narcotic mushrooms. In the already mycophylic background of the Carpathian Basin only the mushrooms used in nutrition represented a serious challenge, completed by traditional uses in medicine and handicraft. The boom of actual ethnomycology in the Spanish language area, in mycophylic environment, can be detected primarily in Mexico, Venezuela and Spain itself. The majority of skilled ethnomycologists probably carry out their activity in Mexico, where apart from Mexico City, important centres of this discipline are Xalapa, Veracruz, Morelia and Tuxtla Gutiérrez. In Spain folk mushroom knowledge is mainly dealt with in Albacete and Salamanca. In Eastern Europe the advancement of Polish ethnomycology is the most promising.

The emergence of ethnomycologists carrying out fieldwork in several continents (the French Guy Durrieu, the Finnish Marja Härkönen, etc.) is the result of comparative ethnomycology.

A globalizált világ etnomikológiája valamilyen formában immár könnyen hozzáférhetően megismerhető az internetről. Az etnomikológia 2010 körül nemcsak magyar nyelvterületen mutatott valamilyen értelemben robbanásszerű fejlődést, hanem világszerte. Mindenesetre magyarul egy alapos gombanévelemzés (GREGOR 1973) után immár három kimondottan etnomikológiai tárgyú könyv létezik (ZSIGMOND 2009, 2011, KICSÍ 2009), s megjelenésükkel egy időben e tudományág bevezető korszaka le is zárult. A népi gombászat vizsgálatát ekkorra egyes korábbi lelkes művelői, kínálkozó lehetőségek hiányában, negatív visszhanggal szembenézve legfeljebb radikálisan leeredukálva folytathatják.

A megjelent könyvek számában mutatkozó robbanásszerű fejlődés azonban csalóka lehet. Az egész világon, de Közép- és Kelet-Európában mindenképpen, évtizedeken át nem elsősorban központilag irányított tudománypolitikának, hanem felszabadult alkotóerőnek köszönhető, hogy a néprajz és a természettudományok határán számos *etno-* előtaggal címkézett tudományág jött létre, lelt művelőre. Mikofób környezetben az etnomikológia fejlődése a bódító gombák használatának művelődéstörténeti háttére irányába fordult. A már mikofil kárpát-medencei háttérben komoly kihívást jóformán csak a tápláléknak felhasználható gombák jelentettek, kiegészítésként pedig némi hagyományos gyógyászati és kézműipari felhasználás. A magyar etnomikológia történetét ismertette SÁNTHA Tibor (2009), s ami az 1990-es években kialakult, kb. 2010-re átrendeződött társaság összetételét illeti, művelői a néprajz (ZSIGMOND Győző), a nyelvészet (jómagam) és a mikológia (SÁNTHA Tibor) irányából érkeztek.

A világválság azonban ezeket a kibontakozó diszciplínákat csak a fejlettebb, a határtudományok létét megengedő, valamelyest mégis támogató társadalmakban (az etnomikológia esetében: USA, Mexikó, Venezuela, Spanyolország) hagyta kibontakozni. Az etnomikológiában a világon élenjáró Mexikó, ahol több nagyvárosban is foglalkoznak vele, egyetemi tananyag is vált belőle. Náluk lehet a világon a legtöbb képzett etnomikológus és már egyértelműen tudománytörténeti művek is készültek: a wassoni szalon futó népi gombaismeret történetét tárgyalta a mexikóvárosi egyetem természettudományi karára benyújtott doktori disszertációjában Roberto GARIBAY-ORIJEL (2000), majd Felipe RUAN-SOTO értékelte a mexikói etnomikológia ötven esztendejét (2007).

A világ etnomikológiáját meghatározó angol nyelvterületen az új évezred fontos fejleményének számít az USA-ból két disszertáció: Aaron M. LAMPMANÉ a mexikói (chiapasi) tzeltalok gombaismeretéről (2004) és Sveta YAMIN-PASTERNAKÉ a jupikokéről (eszkimókéről) és csukcsokéről (2007). Az amerikai etnomikológiának nagy ígérete még az agrárszakember Frank M. DUGAN, aki erőteljes néprajzi érdeklődéssel, széleskörű ismeretekkel írt áttekintést az etnomikológiáról (2011). Az aberdeeni Eric BOA az ENSz (ezen belül a FAO) számára készített áttekintést a világ gombafogyasztásáról (angolul 2004, spanyolul 2005). A robbanásszerű fejlődésre jellemző, hogy az átfogó és tárgyyszerű BOA bibliográfiája kb. 400 tételt (2004: 71–88), a már más szempontú DUGAN é kb. 550 tételt (2011: 97–121) tartalmaz. További, szintén amerikai nézőpontú etnomikológiai áttekintés, egy mérvadó etnobiológiai kézikönyv idevágó fejezetének szerzője az említett alaszki YAMIN-PASTERNAK (2011). BOA áttekintésében 85 országból közel 1100 gombafaj fogyasztásáról és 470 gombafaj gyógyászati céllal való felhasználásáról számolt be (2004: 1, 2005: 1).

A fejlődés sodrában illő a külföldi eredményeket, álláspontokat értékelni, visszatekinteni az eltelt hatvan év fejleményeire. Írásom háttere a PÉNTEK János és SZABÓ (T. E.) Attila által művelt erdélyi magyar etnobotanikát követve, az 1990-es években létrejött, nagyjából 2010-ig művelt magyar etnomikológia, melynek rajtam kívül további művelői ZSIGMOND Győző, idősebb és különösen ifjabb SÁNTHA Tibor voltak. Az ekkor kimunkált magyar tudományág szempontjából az interneten található információk sajátosan ártérkelhetők, s jelentős részük kifejezetten érdektelennek, színvonaltalannak, zsákutcákba vezetőnek mutatkozik. Áttekintésemben elsősorban a népi gombaismeret tanulmányozásának erős szalon futó fő sodrát igyekszem bemutatni, lehetőleg kitérve egyes nemzeti etnomikológiákra is. A XX. század utolsó negyedében a PÉNTEK – SZABÓ-féle erdélyi magyar etnobotanika (SZABÓ & PÉNTEK 1976, PÉNTEK – SZABÓ 1985) viszonylagos elszigeteltsége ellenére jól illeszkedett az elsősorban az USA-ban művelt etnobiológia, s kitüntetetten az etnobotanika fő áramlatához, amelynek máig mérvadó összegezése Brent BERLIN műve (1992).

Az erdélyi és magyarországi, az 1990-es évektől jelentkező, gyűjtések közzétételében és korábbi adatközlések feldolgozásában, sőt nemzetközi összehasonlításokban megmutató etnomikológia álláspontját két ellentét párral való operálás jellemezte. Az egyik az alább ismertetendő – a világ vezető etnomikológusai által szintén használt – mikofil vs. mikofób megkülönböztetés, a másik a centrális vs. perifériális gombák közti különbségtétel (például ZSIGMOND 2009, KICSÍ 2009). Utóbbi, az implikációs nyelvi univerzáliai és a prototípus-szemantika fogalomkészletéből vett, fokozatként is kezelhető különbség az eddigi etnomikológiai vizsgálatokban eleve a táplálékként fogyasztható gombákat jellemzi. Az erdélyi etnobotanikához hasonlóan, sőt hangsúlyozásában azt felülmúlva a táplálékként felhasználható gombák álltak a vizsgálatok kereszttüzében, ezt egészítette ki a további felhasználások jellemzése. Ezek közül magyar nyelvterületen, különösen Korondon jelentős a kézműipar számára fontos toplászás (GUB 1996: 77–80, SZŐCS 1997, ISTVÁN & SZŐCS 2008, ZSIGMOND 2009, 2011). Ugyancsak komoly hagyománya van a gyógyító gombáknak és vizsgálatuknak, némi jelentősége a mágikus gombáknak is van, ám az amerikai etnomikológiában szinte döntő szerepet játszó hallucinogén gombák felhasználása magyar nyelvterületen elenyészően csekély lehet, s az is rejtve marad. A gyógyító gombákat az etnomikológia számára is hasznosíthatóan ismertette a nyitrai születésű, Németországban kutató Jan LELLEY (1999) és újabban FŐDI Attila (2014). Jelentős magyar néprajzi, etnobiológiai gyűjtések köszönhetőek a szinte kognitív párnak minősíthető, megdöbbentően hasonló könyvekkel jelentkező mosonmagyaróvári KOVÁCS Antalnak, illetve szovátai GUB Jenőnek, akik a Felső-Szigetköz, illetve a Sóvidék etnobotanikájának leírásakor a gombákról sem feledkeztek meg (KOVÁCS 1987: 38–40, GUB 1996: 75–88).

Ami a nyelvészeti hátteret illeti, a nyugati világban az igényesebb etnobiológiai (különösen persze csak etnobotanikai) leírások, mint Brent BERLINÉ, az amerikai kognitív nyelvészettel és prototípus-szemantikával (LAKOFF 1987), illetve az ausztráliai Anna WIERZBICKA- és Cliff GODDARD-féle “természetes szemantikai metanyelv” (Natural Semantic Metalanguage, NSM) megközelítéssel (WIERZBICKA 1996, GODDARD 1998) kölcsönhatásban készültek. WIERZBICKA közvetlen munkatársa, a jelentéstani világszerte elismert művelője, Cliff GODDARD egyenesen egy ausztráliai, etnobotanikai és etnomikológiai mű társszerkesztője (KALOTAS– GODDARD, ed., 2002). A PÉNTEK János által művelt etnoszemantikára elsősorban KÁROLY Sándor jelentéstani elképzelései (1970) voltak hatással. Egy darabig, a magyar etnomikológia nagyjából 2010-ig tartó korszakát hasonló háttér jellemezte, sőt az újító centrális vs. perifériális különbségtétel is részben a prototípus-szemantikából (LAKOFF 1987), részben korábbi tanításokból (például KÁROLY 1968) eredeztethető.

Az internetről és számos tanulmányból (magyarul: KICSÍ 2009: 114–8; csehül: HANUŠ 1976) is jól megismerhető Robert Gordon WASSON (1898–1986), az etnomikológia atyja az emberiségnek örökségül négy fontos műsőt hagyott, amelyek meghonosodni látszanak a világ nyelveiben: *etnomikológia*, *entheogén*, *mikofil*, *mikofób*. A feleségével, 1927-ben a New York állambeli Catskill-hegységben, nászútjukon tett kirándulás nyomán honosította meg a *mikofil* (gombakerülő) vs. *mikofób* (gombakerülő) ellentét párt, amely immár kettejük egyéni attitűdjének jellemzésétől egész kultúrák minősítéséhez vezetett. A mikofil attitűd voltaképpen kettős: e hozzáállás nemcsak a gomba szeretét jelenti, hanem ismeretét is, legalábbis iránta való kíváncsiságot. A mikofób attitűd jellemzése is finomítható, differenciálható: jelenthet félelmet, gyűlöletet, irtózatot. A magyar általánosságban az arany középúton áll a két szélsőség között: nemzetkarakterológiája gombaelfogadó. Az ellentét párt alapjául a gombák táplálékként való használata szolgál, ugyanis a mikofób kultúrákra is jellemző lehet egyes gombáknak révületkeltő szerként való használata. Ez a wassoni bináris megkülönböztetés szerte a világon olyan etnomikológusok számára is vonzóvá vált, akik találó címkét kerestek általuk már ismert kulturális különbségekre. Az *entheogén* melléknév a WASSON köréhez tartozó klasszika filológus, Carl RUCK alkotása, s az 1960-as évektől kirívóan pejoratív értelmet nyert *hallucinogén*, *pszichedelikus*, *pszichoaktív* szók (ezek angol megfelelői) helyettesítésére szánták.

Az *etnomikológia* terminus az *etnobiológia* egy részét átfogva nyilvánvalóan az *etnobotanika* és az *etnozoológia* egyenrangú társa, ám méltó helyét még nem nyerte el. Például az etnobiológia legnagyobb szaktekinetélye, WASSON honfitársa, Brent BERLIN összegezésében nem mutatott érdeklődést iránta (1992), az R. E. SCHULTES-féle etnobotanikától (valamilyen értelemben “enthebotanikától”) való távolságot is hangsúlyozva. Ez a mű azonban az etnomikológia számára is fontos tanulságokkal szolgál. A XX. század második felének fontos felismerése volt, hogy a kezdetleges anyagi kultúrájú népek is válogatások a természetben

előforduló táplálékoknak minősíthető növények, gombák között. BERLINÉK, az etnobiológia kutatói, az összehasonlító adatok kellő bőségének birtokában, tulajdonképpen csak az 1980-as évektől figyeltek fel arra, hogy a földművelő társadalmak tagjai általában lényegesen jobban ismerik környezetük növény- és állatvilágát, mint a gyűjtögetők (például BERLIN 1992: 98, 131, 285–8). Ennek magyarázata elsősorban az lehet, hogy a földművelő társadalmak jobban ki vannak szolgáltatva az esetleges, létfenntartásuk számára kedvezőtlen körülményeknek, kiváltképpen az időjárásnak. Így a földművelés révén is megszerzett tudást szükségből is kiterjesztik teljes élő környezetükre. Például Európában a szláv és újlatin népek mikofiliáját talán azzal lehet magyarázni, hogy inségkorszakokban e már földműveléssel foglalkozó népek az ennek révén megszerzett tudást nemcsak a vadon termő növényekre, hanem a gombákra is kiterjesztették, sőt esetenként gombatermesztésbe is fogtak. A finnugor és germán népek viszonylagos mikofóbiájának magyarázata pedig az entheogénként fogyasztott, legtipikusabb gombának tekintett légyölő galócára (*Amanita muscaria*) való emlékezés lehet.

Az alábbiakban elsősorban interneten végzett vizsgálódásaim tapasztalatait közlöm. A bibliográfiai adatokat a nyomtatott megjelenés alapján adom meg. Az etnomikológia megismeréséhez legkézenfekvőbb kiindulópont a Wikipédia *Ethnomycology* szócikkének felkeresése. Eme angol nyelvű szócikknek 2013. júniusában csak cseh és portugál nyelvű, drasztikusan lerövidített változata létezett. 2015. júliusában negyedikként már olasz nyelvű szócikk is olvasható volt. A csehek, olaszok és a portugálok is meglehetősen mikofilnek minősíthetők.

Az első, úttörő, már etnomikológiai minősíthető cikket (WASSON 1956) hamarosan követte az első kimondottan ilyen tartalmú könyv is (WASSON & WASSON 1957), amely egy ideig könyvaukciók becses darabja volt, ám mostanra az interneten is hozzáférhető. WASSONÉK, a házaspár és a körük csoportosuló tudósok (Robert GRAVES, Gaston GUZMÁN, Roger HEIM, Albert HOFMANN, Roman JAKOBSON, Stella KRAMRISCH, René LAFON, Claude LÉVI-STRAUSS, Jonathan OTT, Carl A. P. RUCK stb.) munkássága több hullámban is figyelmet keltett: kettőjük könyve a lenyűgözően gazdag szláv (kiváltképpen orosz) mikofiliát tárgyalta; a túlsó oldalon, a mikofóbia magyarázatául megtalálták és rekonstruálták a légyölő galóca entheogén használatát és kultuszát; WASSON az óindiai szómát egyenesen a légyölő galóccal azonosította, újabb kapcsolatot tételezve fel az ugorok és indiaiak között; ugyancsak a túlsó oldalon, 1953-as mexikói útjuk nyomán egyrészt a Psilocybe kultuszát indították világhódító útjára, másrészt hamarosan adatközlőjük, a mazaték gombakirálynő, MARÍA SABINA vált közgyűlölet tárgyává, sőt be is börtönözték. Az entheogén gombák beláthatatlan következményekkel járó ismertetésének köszönhetően elsősorban népszerűségüket, ami a titkosszolgálatok figyelmét is felkeltette, s WASSONT kései expedícióira titkos CIA-ügynökök is elkísérték.

Az etnomikológia tehát WASSON, egy amerikai bankár és tőzsdei szakíró egyéni kezdeményezésére létrejött tudományág, amelyet eleinte ő maga finanszírozott. WASSONÉK munkásságától kezdődően az angolszász nyelvterület etnomikológiáját nemcsak, sőt nem is elsősorban a táplálékként, hanem jelentős részben, sőt döntően a kábítószerként felhasználható gombák iránti érdeklődés jellemzi. Mikofil kultúrákat képviselő nyelvterületeken (francia, cseh, orosz stb.), leszámítva a WASSONÉK által különös kedvvel kutatott Mexikót, csak az 1970-es évektől jelentkezett valamilyen formában a wassoni etnomikológia.

A Wikipédia *Ethnomycology* szócikke általa képviselt szellemiségtől azonban ajánlatos illő távolságot tartani. Kuriózumképpen lehet egyenként megemlíteni azokat a személyeket, akiket a szócikk, az angol eredeti etnomikológusként tart számon. A WASSON utáni etnomikológia angolszász nyelvterületen elsősorban entheogén gombákkal, a bódító gombák művelődéstörténeti jelentőségével foglalkozik (megszületett az *enthemikológia* műszó is), nem ritkán messiási küldetéstudattal, főleg amerikaiak révén: KEEWAYDINOQUAY PAKAWUK PESCHEL (1919–1999), aki indián füves sámánként tevékenykedett; Carl A. P. RUCK (1935–), aki szolid klasszika filológusból eltökélt enthemikológus lett; Terence MCKENNA (1946–2000), aki legalább 16 vegyes tartalmú, ám különös küldetésről árulkodó könyvet szerzett; Richard Evans SCHULTES (1915–2001), akit sokan az etnobotanika atyjának tartanak, de az entheogén növények és gombák vizsgálatába feledkezett bele; John ALLEGRO (1923–1988) angol régész, aki a Holt-tengeri tekercsek elemzésével vált híressé, majd a Bibliát fallikus gombakultusszá átfogalmazó művével (1970) hírhedtté; Ralph METZNER (1936–) amerikai pszichológus, Timothy LEARY munkatársa, egy a teonanacatlról szóló könyv szerzője (METZNER 2006); Clark HEINRICH (1945–) összehasonlító vallástörténész és etnobotanikus, a légyölő galóca fogyasztásának szakértője (HEINRICH 2002); Blaise Daniel STAPLES (1948–2005) vallástörténész; Jonathan OTT (1949–), az entheogén gombák és növények szakértője, nyolc (köztük öt társszerzős) könyv szerzője; a kanadai Dan MERKUR, aki Torontóban pszichoanalitikus és pszichiáter; végezetül James ARTHUR. Ő WASSON közvetlen tanítványának számít, a samanizmust, a tibeti buddhizmust és a kereszténységet egyaránt követő és képviselő, konferenciákon és a médiában is sokat szereplő enthemikológus volt. Gondolatvilágából (például ARTHUR 2003) magyarul OLDAL Krisztina adott ízelítőt (2007). 2004-ben börtöncellájában felakasztva találták. Élénken vitatták, hogy öngyilkos lett-e, meg egyáltalán hogyan került oda?

A sors egyébként nem kímél más enthemikológusokat se. Például 2010-ben az amerikai Jonathan OTT mexikói otthona, s vele könyvtára és laboratóriuma vált gyűjtögetés martalékvá. Ellenpélda a WASSON nal együttműködő, igen magas kort megért Albert HOFMANN (1906–2008) svájci kémikus, az LSD felfedezője. Tudományos hagyatékának egy része viszont éppen OTT háza leégésekor pusztult el.

Az enthemikológusok közé is előszeretettel sorolt Paul STAMETS (1955–) amerikai mikológus ténylegesen tudósember, csak éppen – Gaston GUZMÁNHOZ hasonlóan – a *Psilocybe* kutatója, szakértője (STAMETS 1996). A gombák ökológiai helyéről STAMETS hasonlata, hogy a micéliumok hálózata a természet internetét képezi, s érdekesek még a gombák jövődjének hasznát elemző fejtegetései is (STAMETS 2005). Az enthemikológia a *Psilocybe* mellett különösen a légyölő galócának kelet-ázsiai és amerikai hallucinogén használatának leírásában jeleskedett (összefoglalásul: KICSŐ 2009: 7–13), ám időközben felvetődött, hogy helyenként – például Japán egyes vidékein – e gombafajt táplálékként fogyasztják (YAMIN-PASTERNAK 2011: 224). Éric NAVET a légyölő galócának az észak-amerikai odzsibve kultúrában betöltött szerepéről, KEEWAYDINOQUAY gombaismeretéről értekezett (1988). A témakör sok szakértője közül megemlíthető még két igényes tudós: a német Christian RÄTSCH (1957–) és a brit (londoni) Richard RUDGLEY (1961–), akinek két – egyéb tárgyú – könyve magyarul is megjelent. RUDGLEY az entheogén gombák színvonalas, lexikonszerű leírását adta (1999). Részletesen a következő gombákat tárgyalta: anyarozs (*Claviceps purpurea*), bizonyos pöfetegfajok, légyölő galóca (*Amanita muscaria*), párdugálóca (*Amanita pantherina*), *Psilocybe*.

Egyértelműen az amerikai enthemikológusok szellemiségét képviseli az olasz Giorgio SAMORINI (1957–). Afrikai és indiai tanulmányújtjain meglepő felfedezéseket tesz, élénken kritizálja a nálánál is elrugaskodottabb enthemikológusokat, buzgón vizsgálja az Itália földjén is előforduló hallucinogén növényeket, gombákat, sőt állatokat is, utóbbiakkal 2001-ben az olasz sajtóban is sikere volt. 1997-től szerkeszti az *Eleusis* című folyóiratot, könyveket is szerez (például SAMORINI 2001).

WASSONÉK fellépését megelőzően R. E. SCHULTES tárgyalta a mexikói teonanacatlot, végső soron a *Psilocybet* (1940), majd Albert HOFMANN-nal közösen könyveket jelentettek meg a hallucinogénekről. Mégis azonban magának a WASSON házaspárnak és a velük munkálkodó Roger HEIM francia mikológusnak róható fel a *Psilocybe*-fajoknak Mexikóból induló, az 1950-es évektől kezdődő, az 1970-es években világszerte lendületet vevő hallucinogén felhasználása. A sok *Psilocybe*-fajból Európában az 1960-as évektől írtak le fajokat, az 1980-as évektől elég sűrűn, az ezredfordulóra kb. két tucat helyi fajt specifikáltak, Közép-Európából és Ukrajnából is, nálunk *badargomba* néven, némelyiküket más fajból átsorolva. Az összesen több, mint 200 azonosított és hallucinogénnek minősíthető faj angol nyelvterületen legáltalánosabb elnevezése *trippy mushroom* ('kábitószeres utazáshoz, azaz triphez való gomba') és *liberty cap* ('szabadságsapka'). A trópusi és szubtrópusi vidéken legelterjedtebb *Psilocybe cubensis* (korábbi nevén *Stropharia cubensis*, népszerű nevén *commercial psilocybe*) faj természetét könyvek népszerűsítették. Európában legismertebb talán a *Psilocybe semilanceata* (korábbi nevein *Agaricus semilanceatus*, *Panaeolus semilanceatus*), amely az oroszoknál a *kolpak svobody* 'szabadság kalpagja' (az angol *liberty cap* tükörfordítása) és *veselushka* 'vidámka, vidámítóka' nevet kapta. (Bár az utóbbi kifejezés az oroszban alighanem neologizmus, hasonló kifejezés például a hallucinogén *Panaeolus*-fajok hagyományos kínai neve: *xiao jun* és japán neve: *waraitake*, mindkettő 'nevető gomba'.) A *Psilocybe semilanceata* kultuszát hirdető "radikális mikológusok", egyben persze természetvédők közül legismertebbek az 1990-es években Szentpétervárott működő Gombatündérek (*Gribynye El'fy*) voltak. Közben természetesen több országban jogi lépéseket is tettek a *Psilocybe* betiltására, felhasználóinak és különösen terjesztőinek büntetésére. A *Psilocybe* nének fiatalok körében, az utóbbi 10–15 évben elterjedt fogyasztását, otthoni természetét többek között bolgár enthemikológusok is jelezték (UZUNOV & STOYNEVA-GÄRTNER 2015; ez az egyetlen csak internetes kiadványban megjelent tanulmány, amire hivatkozom).

Külön az entheogén *Psilocybe* szakértőjének számít még – James ARTHUR színvonalán – az 1970-es évektől írásműveivel is jelentkező, az USA északnyugati tengerpartján munkálkodó, enthemikológiai megalapozású ellenkultúrát hirdető John W. ALLEN és az enthemikológia új hullámát képviselő Andy LETCHER, aki az angol *mushroom* ('gomba') szóból alkotott neologizmus, a *shroom* elterjesztője (LETCHER 2007). Ennek kapcsán megemlíthető, hogy több nyugat-európai nyelvben kétféle 'gomba' jelentésű szó lexikalizálódott: az egyik 'általában gomba (penész is)', a másik 'nagygomba, különösen kalapos gomba (nem okvetlen ehető)'. E párt képviseli az angol *fungus* vs. *mushroom*, a spanyol *hongo* vs. *seta*, a portugál *fungo* vs. *cogumelo*, a baszk *onddo* vs. *perretxiko*, némi ingadozással. (Például a *seta* sok spanyol számára kimondottan 'ehető gomba'. Angolul is létezik olyan magyarázat, hogy a fogyasztható vagy éppen kerülendő, tetet öltött *mushroom* a nagyobb organizmus, a *fungus* része.)

Megemlíthető itt, hogy bizonyos nyelvekből, esetenként tabu okán is, hiányozhat az átfogó 'gomba' jelentésű szó. A török *mantar* 'gomba' szó, ami egyébként görög jövevényszó, egyes közeli rokon török nyelvekben (azeri nyelvjáráások, karaim) elsősorban 'parafa' jelentésű (TRYJARSKI 1977: 244). (Azeriül *göbälək* 'gomba'.)

További kuriózumképpen érdekes a posztmodern néprajz (inkább álnéprajz) egy sajátos vonulata, amelynek első jelentős képviselője Antonin ARTAUD (1896–1948) performance művész volt, aki a mexikói tarahumarákról és peyotl-kultuszukról értekezett (magyarul 1998). A *peyotl* (vagy átlageurópaire egyszerűsítve: *peyote*) a notóriusan melléazonosított kábítószernek közé tartozik: legelfogadottabban kaktusz, ám mivel az aztékok *teonanacatl* kábítószerével is azonosították, ami elfogadottan gomba, maga a peyotl is alkalmanként a gomba álcáca ölti. Tulajdonképpen ARTAUD-t követte még elrugaskodottabban, állítólagos mexikói bennszülött népi tanítást közvetítve, az USA-ban és a bestsellerek könyvpiacán 1968-tól páratlanul sikeres, Magyarországon az 1990-es évek elején művei fordításával is befutó Carlos CASTANEDA. (Róla magyarul, magyarországi megjelenése alkalmából a kellenél elnézőbben: HOPPÁL 1992.) CASTANEDA az *humito* néven használt *Psilocybet* említette

hallucinogén gombaként, továbbá hasonló szerként a peyotét (helyi nevén: *mescalito*) és maszlagot (helyi nevén: *yerba del diablo* ‘ördögfü’), ám mindhárom bemutatását heves kritika érte etnobiológusok részéről. A posztmodern néprajz eme szakuticájának mélyét, anarchista ismeretelméletbe jutva a német Hans Peter DUERR képviseli (magyarul 1998). Mindenesetre remélhető, hogy az új évezredre ez a vonulat végképp elenyészik.

Nyilvánvalóan eleven marad azonban az az 1980-as években erőre kapott, bájos, posztmodern, városi mondamotoívum, mely arról szól, hogy a Mexikó vidékén honos gombát, kiváltképpen *Psilocybe* egy gyanútlan illető (valamilyen odavetődött üzletember, kalandor vagy művész), jó szaglású barátja segítségével felismeri és meg is vásárolja valami egészen távoli és tökéletesen inadekvát helyen. Például Alexander BRODYNál: a marokkói Fez piacán (2009: 114). Félő, hogy Timbuktotól Lembergig élnek az ebbe a műfajba tartozó, a szállodajáró, olykor a piacokig is elmerészkedő népség által terjesztett történetek.

A CASTANEDA beszámolójához hasonló, a helyi gombaismeretet nagy tudású személyeken keresztül leíró művek nem kivételesek a nyugati szakirodalomban. Ilyen például a francia Yves SOUBRILLARD műve, amely az elefántcsontparti, mao nemzetiségű, gombákkal gyógyító és bódító SOULEYMANE ismereteit közvetíti (SOUBRILLARD 1992).

Az ezredfordulót bizonyos vidékeken erőteljesen jellemző ‘radikális mikológia’, ‘gombanarkománia’ rejtett és nehezen jellemezhető jelenség maradt. Ekkortájt már nemcsak Amerikából (nemcsak Mexikóból és az USA-ból, hanem Dél-Amerikából is), sőt Európából is, különösen a hagyományosan mikofób, ám a narkotikumoknak előszeretettel szabad teret engedő Hollandiából és a hagyományosan mikofil Ukrajnából, különösen a Kárpátaljáról emlegettek hallucinogén gombákat élvező fiatalokat, hippiszzerű jelenségeket, kimondottan ezzel a céllal odalátogató turistákat. A bajosan azonosítható ukrainai hallucinogén gombák létét, esetlegesen *Psilocybe* használatát erősíteni látszanak az oroszországi ‘álarcot öltő’, ‘mutáns’ gombák, amelyeket 1991-től emlegetnek, a szakértő mikofil hagyományokkal rendelkező környezetben rendkívüli gombamérgezések magyarázataként. A ‘mutáns gombák’ váltakozó színvonalú szakirodalma az ezredfordulón tetőzhetett, s az derült ki, hogy olyan jól felismerhetőnek vélt gombák változtatják meg faji jellegzetességeiket, mint a gyilkos galóca és a légyölő galóca. Mindenesetre bizonyos hallucinogén gombák jelentkezése nem utalható automatikusan a városi folklórba, s magyarázatuk kihívás az etnomikológia számára is.

Az etnomikológia keretén belül napirendre került az anyarozs (*Secale cornutum*), a rozskaláson élősködő gomba, a *Claviceps purpurea* szkleróciuma is. A téma páratlan művelődéstörténeti távlatairól, az anyarozs évezredek óta ismert bódító hatásáról, a Szent Antal tüzével való kapcsolatáról magyar szerzők is meg-megemlékeznek (például BAYER 1989: 193–5, részletes monográfia GRYNÆUS 2002), s e téma nagy szakértője az amerikai Frank M. DUGAN (2008, 2011).

A Wikipédián egyébként a tényleges etnomikológia leginkább a ‘gombagyűjtés’ szócikkekben van jelen, melynek 2015. júliusában tíz nyelven volt valamilyen változata: angol *mushroom hunting*, cseh *houbaření*, finn *sienestys*, horvát *branje gljiva*, japán, lengyel *grzybobranie*, litván *grybavimas* és egy nyelvjárási változat is, orosz *sbór gribov*, spanyol *recolección de hongos*. (Magyar változat itt egyelőre nem volt.) Ami az angol nyelvterület gombaételeket tárgyaló szakácskönyveit illeti, hosszú ideig a legjelentősebbnek a neves angol szakíró, Jane GRIGSON (1928–1990) könyve (1978) mutatkozott. Újabban megfellebezhetetlen tekintélynek a londoni olasz étteremtulajdonos, Antonio CARLUCCIO (1937–) számít, aki az angol televízióban is előszeretettel szerepel. A gombák táplálkozásbeli jelentőségét hangsúlyozza újabban Andrea PIERONI olasz gasztronómus is.

A gasztronómia kapcsán érdemes megemlékezni a kínai, különösen kacsahússal fogyasztva páratlan orvosságnak számító *Cordyceps sinensis* gombafajról, pontosabban életközösségről, amelynek vezérlénye hernyólarván élősködő gomba (korábbi nevén: *Sphaeria sinensis*, későbbi, még forgalomban levő nevén: *Cordyceps sinensis*, új nevén: *Ophiocordyceps sinensis*). E gomba kínai nevei: *chongcao* ‘féregfü’, *dongchong xiacao* ‘téli féreg, nyáron fü’, *xiaocao dongchong* ‘nyáron fü, téli féreg’. Valamilyen értelemben természetik is, s a sajtóban időről időre újdonságként, szenzációként szokott megjelenni, s egyes dél-kínai vidékek (Tibet, Sichuan taromány), olykor Nepál gazdaságának fellendítőjeként. Komolyabb etnomikológiai művek is emlegetik (például BOA 2004, 2005, MALAISSE et al. 2012: 186–7). Ugyancsak nem elsősorban gomba, hanem életközösség a főleg *kompuča* vagy *teagomba* néven ismert tartalmas ital, amely Magyarországon a rezsimváltást követően vált valamelyest népszerűvé.

A kimondottan gasztronómiai ‘connoisseur-mikológia’ mellett angol nyelvterületen létezik egy egyszerűen gombabarátnak minősíthető szakirodalmi vonulat is, amelynek egyes képviselői az angol nyelvterületen oly népszerű madárfigyeléshez (*birding*) hasonló, ám többnyire a gomba leszedésével járó gombászást (*mushrooming*) üznek (PARKER & JENKINS 1979, MARCH & MARCH 1982, FRIEDMAN 1986, ARORA 1986, 1991, SCHAECHTER 1997, FINE 1998, WILLIAMSON 2002).

Az interneten is elérhető, jelentős mértékben a Wikipédiával is összhangba hozott népi gombaismeretet több kiadó, így az Alphascript, a Bookvika és a Webster’s Digital Services is könyvszerű kiadványokban rendszerezte. Ilyen a képtelenül változatos témákban publikáló Frederick P. MILLER –Agnes F. VANDOME –John MCBREWSTER szerző-, olykor szerkesztőhármast, illetve

a Jesse RUSSELL – Ronald COHN szerző –, olykor szerkesztőpár etnomikológiája (2010, illetve 2012). Az ugyancsak számos könyv szerzőjeként ismert Gabrielle DANTZ nevén kiadott, a gombákról fontos tudnivalókat és érdekességeket tartalmazó könyv valamilyen formában az etnomikológiára is kitér (2012).

A “wikipédiások” (az *Ethnomycology* szócikkben emlegetettek és hasonló enthemikológusok) körét végleg elhagyva, a gombával gyógyítók, a gombaételeket ismertető gasztronómusok, a gombákat, gombászást népszerűsítők munkásságának értékelésétől eltekintve, az internetes keresők eredményeire is támaszkodva illik rátérni a tényleges etnomikológusok munkásságára. WASSONÉK – szűkebben a WASSON házaspár, tágabban WASSON és munkatársai – munkássága kiindulópontként szolgált mind az elsősorban hagyományosan mikofób környezetben kibontakozott enthemikológia, mind a hagyományosan mikofil környezetben kibontakozott modern etnomikológia számára. Utóbbi, követésre érdemes vonalnak megalapozója WASSON orosz születésű gyermekorvos felesége, a rákban korán elhunyt Valentina Pavlovna WASSON, született GUERCKEN (1901–1958) volt. Elsősorban WASSONNÉNAK köszönhető az oroszok köréből ismert, az ehető gombák iránti, szinte veleszületett érdeklődés jellemzése (WASSON & WASSON 1957). Míg e tudományágat s előre annak két fontos irányzatát megalapozó művekben az enthemikológia felelőse maga R. Gordon WASSON volt, sok szubtilis megfigyelés a mikofiliáról feleségének köszönhető, aki így a tulajdonképpeni, elsősorban a táplálékként hasznosítható gombákra összpontosító etnomikológia első jelentős alakja. Munkatársuk, Roger HEIM (1900–1979) francia mikológus elsősorban nem kimondottan etnomikológusként, hanem enthemikológusként jelentős.

Az etnomikológia megalapozásának idejében, mikofil európai környezetben elenyészően kevés népi gombászati tárgyú mű készült. Ilyen például Claude WEBER rövid írása, amely többek között arra mutatott rá, hogy Genf környékén elsősorban a férfiak gombásztak (1964). Ekkor, az 1960–1980-as években még maguk, a mikológiával, sőt gombagyűjtéssel is foglalkozó tudósok néprajzi ismereteiket jelentős mértékben a városok piacáról szerezték be. (Erdélyben például: LÁSZLÓ 1976–1977.) Korábbi tanulságos HOLLÓS László megfigyelése is, aki a XX. század elején a kecskeméti piacon csak 12 gombafajt látott, míg a szekszárdin 60 fajt (1933: 17, idézi GREGOR 1973: 5). A gombászás magyarországi nemek közötti megoszlásáról érdekes GREGOR Ferenc feltevése, aki szerint a gombászás “alighanem az ún. női szavak körét tágítja, s mint ilyen, tükrözője a szláv nők szerepének a magyar családokban” (1973: 4). Nálánál óvatosabban olyasféle megállapítást lehet tenni, hogy Székelyföldön főleg a férfiak gombásznak, a Kárpát-medence magyarsága esetében nők és férfiak egyaránt gombásznak, de főleg férfiak a gombakirályok, a cigányok közül főleg a nők, s az újabb gyűjtések tetemes része tőlük való (KÍCSI 2009: 99). Azóta világméreteken is lehet valamelyest általánosítani: Tanzánia térségében elsősorban a nők, Kínában a férfiak, Mexikóban a nők is, a férfiak is gombásznak, utóbbi vidéken azonban a piaci árusok zömében nők. Ráadásul a gombászás számos tájon – így Oroszországban és Indiában – jellegzetesen családi körben végzett foglalatosság (BOA 2004: 29).

GREGOR szlavistaként elsősorban a magyar népi gombanevek legjelentősebb részét kitevő szláv jövevényszavakat és tükörszókat tárgyalta (1973), s az ő korában szokásos volt ezek jelentős részét “női szavaknak” minősíteni (például MOÓR 1963: 22–23), innen eredhet a gombászó nőket előnyben részesítő véleménye.

WEBER cikke kapcsán megemlíthető az is, hogy az *Economic Botany* című szaklap töltött be nagy küldetést – WASSONÉK publikációi mellett – az etnomikológia hőskorában, s talán máig e határtudomány vezető és mérvadó sajtóorgánuma. (Etnomikológiai különszáma: 62. évfolyam, 2008, 3. szám.)

Ugyancsak az etnomikológia fejlődésétől valamelyest függetlenül világszerte több, népi neveket is feldolgozó gombanévészótár készült, s a jobbakkírvóan mikofil környezetből valók: a nyelvtörténetre is tekintettel levő V. A. MERKULOVA orosz növényneveinek gombás része (1967: 149–202), az olasz Gigliola MAGGIULI egyértelműen a történeti nyelvészetet és a filológiát képviselő latin összefoglalása (1977), Barbara BARTNICKA-DĄMBKOWSKA lengyel (1964), Svatopluk ŠEBEK cseh (1968), Gaston GUZMÁN latin-amerikai (1997) és Constantin DRĂGULESCU román (2002) szótára, majd növény- és gombanév lexikona (2010). Ezen hat szerző közül egyedül GUZMÁN minősíthető az etnomikológiai trendhez igazodónak. Több alapos, ám “rejtett” gombanévészótár, legalábbis szójegyzék létezik, ilyen például G. I. SERŽANINA és I. Ja. JAŠKIN orosz nyelvű fehérórosz népi neveket tartalmazó gombáskönyve (1986). Kuriózusképpen említhető, hogy az angol gombanevekről magyar szerző is publikált áttekintést (ŐRSI 2009: 60–67).

A távol-keleti gyógyászatból világhódító útra tért gombák közül említésre érdemes a fényes pecsétviaszgomba (*Ganoderma lucidum*). E gombafaj és a nem néhány más rokon faja szinte egyetemesen jótékony hatásúak (LELLEY 1999: 82–89, FÓDI 2014: 45–47), Nyugat-Afrikában és Kelet-Ázsiában egyaránt gyógyszerként használják, s az etnomikológia is számon tartja őket (ZSIGMOND 2011: 185–6). Az újabban már egyértelműnek mutatókozó azonosítás szerint a pecsétviaszgomba a régi kínaiaknál *lingzhi* ‘a halhatatlanság növénye’, japánul (az előzőből jövevényszóként) *reishi*; meg kell azonban jegyezni, hogy mindkét nyelvben, tájanként, koronként többféle gomba (és talán növény) versengett a *lingzhi*, illetve *reishi* büszke rangért. A pecsétviaszgomba japán neve *mannentake* ‘tízezer év gombája’, spanyol neve *pipa*, ők dekorációnak használják, egyik mexikói neve *honggo michoacano* ‘michoacáni gomba’, ugyancsak mexikói neve a *repisas* ‘gyámkövek’, a lakandón majáknál *wah Kisin* ‘Kisin

istenség lepénye'. A románok – többek között – *lingura zânei* 'tündérkanál', *lingurița zânelor* 'tündérek kanala' néven ismerik (DRĂGULESCU 2002: 27), s ez utóbbi elnevezéstípus mezőségi, széki nyelvjárási megfelelője a *szépasszony kalánya* (ZSIGMOND 2009: 35, 116, 2011: 185; a *szépasszony kanala* más nyelvjárásban 'lakoma').

Már WASSONÉK rámutattak arra (1957), hogy Szibéria őshonos népei nyilvánvalóan a légyölő galóca bódítószerként való használata miatt (az ehető gombák iránti attitűdjüket tekintve) mikofóbok. E jellemzés maradéktalanul érvényesnek mutatkozott a csukcsokra, akiknek etnomikológiáját újabban Sveta YAMIN-PASTERNAK tárgyalta disszertációjában (2007, rövid összefoglalása: 2008). Ő azonban a csukcsok körében a légyölő galóca fogyasztásának csak emlékét regisztrálta, továbbá lehetőségét egyes csukcs csoportoknál, s e népet viszonylagos mikofíliával jellemzi. Ez a vonás azonban nyilvánvalóan a 70 éves szovjet uralom alatti akkulturációjuk, a nagyon mikofil orosz kultúrához való idomulásuk eredménye. (A csukcsok gombákra fanyalodásának fontos okai lehetnek az éhínségek a posztsovjet időkben, az 1990-es években.) Oroszország két szélső pontján tehát az utóbbi évtizedekben komoly attitűdbeli változások történtek: míg nyugaton a mikofiliát bomlasztva a *Psilocybe* fogyasztása terjedt el, keleten az idáig elszánt mikofób galócázónak ismert csukcsokat is viszonylag mikofilnek minősítették.

WASSON elsősorban oroszországi tényekre alapozott hipotézise szerint a bódítószerként szisztematikusan használt gomba kizárja az adott kultúrában, ilyen értelemben mikofób kultúrában a gombáknak szisztematikusan táplálékként való fogyasztását, ami a mikofil kultúrákra jellemző. E hipotézis kiterjesztésére elsősorban Latin-Amerikában tettek kísérletet. Az etnomikológiai szempontból hallatlanul sokszínű Mexikó térségére például általában az jellemző, hogy a hegyvidékiek mikofilek, a síkságiak mikofóbok, s külön érdekes a hegyvidékről síkságra települt maják gombakedvelő attitűdjének magyarázata. Mindenesetre Mexikóban is alapvetően kétféle, mikofób és mikofil attitűd versengése figyelhető meg. A helyi, a wassoni trendet követő etnomikológusok azonban újabban nem a kétféle, egymást kölcsönösen kizáró címkével jellemzik a helyi közösségek gombaismeretét, hanem az észlelt sokféleségnek megfelelően a két szélsőség közti fokozatok jelentőségét hangsúlyozzák.

WASSON hipotézisének további kiterjesztője, a Puerto Ricó-i Ángel M. NIEVES-RIVERA feltételezése szerint az Antillák őslakói a hallucinogén gombák fogyasztása miatt ebben az értelemben mikofóbok voltak (például az Antillák számos szigetén megtalálhatók a hallucinogén *Psilocybe*-fajok), s talán csak az afrikai rabszolgák behurcolásával váltak a szigetek valamelyest mikofillé, azaz csak ekkor barátkoztak meg valamelyest a gombafogyasztással (NIEVES-RIVERA 2001).

A mexikói etnomikológusok közül külön kiemelendő Gaston GUZMÁN (1932. augusztus 26. Xalapa–2016. január 12. Xalapa), aki R. G. WASSONNAK 25 éven át közeli barátja volt. GUZMÁN szülővárosában, a mexikói Xalapában volt professzor, a mexikói gombautak szervezőjeként is ismerték. Merő véletlenségből a *Psilocybe*-fajok nagy szaktekintélye, a nevesebb enthemikológusok táborából tulajdonképpen csak őt (és talán némi fenntartással a neki amerikai ösztöndíjat szerző R. E. SCHULTEST) érdemes tényleges etnomikológusként említeni. Kiemelkedően jelentős a latin-amerikai gombaneveket rendszerező munkája (GUZMÁN 1997). Amerika spanyol nyelvjárásaiban ugyanis az anyaországéihoz képest merőben új gombaelnevezés-rendszerek alakultak ki. Vele kapcsolatos érdekesség, hogy a latin-amerikai gombászok szövetségének (Asociación Latinoamericana de Micología), amelynek elnöke volt (2000–2002), a kubai Havanna a székhelye. E tény jelentősége az, hogy szinte valamennyi latin-amerikai országban (még a kis közép-amerikai köztársaságokban, sőt a gombákban szegény Antillákon is) művelik valamilyen fokon az etnomikológiát.

A wassoni trend vonalán fejlődő mexikói etnomikológia korai stádiumát – hála SCHULTES, HOFMANN, WASSON és HEIM látogatásainak – az entheogén gombák iránti érdeklődés jellemezte. Az 1980-as évek elejétől azonban a vizsgálódások keresztüztübe a gombák sokféle felhasználása, kitüntetetten táplálékként való fogyasztásuk került. Cristina MAPES, Gaston GUZMÁN és Javier CABALLERO már ebben a szellemben vizsgálták egy michoacáni indián közösség, a purépecsák gombaismeretét (MAPES et al. 1981; ez lehetett az első, már modern etnomikológiai, ám nem angol, hanem spanyol nyelvű könyv). A xalapai etnomikológiának GUZMÁN mellett nagy alakja Enrique ALATORRE, aki szintén spanyol nyelvű, helyi tárgyú etnomikológiai könyv szerzője (ALATORRE 1996). A szomszédos Veracruzban tevékenykedik, az etnomikológiai ismereteket a gombatermesztés felé is közvetítve Gerardo ALVARADO-CASTILLO (például ALVARADO-CASTILLO & BENÍTEZ-BADILLO 2015). Chiapasban a népi gombaismeret kiemelkedő kutatója Felipe RUAN-SOTO, Mexikóvárosban Roberto GARIBAY-ORIJEL. Újabban Mexikón belül a délkeleti, a Csendes-óceán partvidékéről a hegyek közé benyúló Michoacán tagállam az etnomikológia jelentős központja. A fővárosban, Moreliában tanít az egyetem (Universidad Michoacana de San Nicolás de Hidalgo) biológia szakán etnomikológiát Marlene GÓMEZ-PERALTA, s Michoacán népi gombaismeretét többen is behatóan vizsgálják (például már az említett MAPES et al. 1981).

Az amerikai Aaron Michael LAMPMANA mestere, Brent BERLIN és munkatársai által oly behatóan tanulmányozott, a mexikói maják közé tartozó tzeltalok körében végzett terepmunkát (2004, 2007), s az ő munkatársai közé tartozik a mikológus David ARORA és Glenn SHEPARD (SHEPARD et al. 2008). Ugyancsak ígéretes fejlemény, hogy a helyi etnozoológia szakértőjeként ismert, szintén amerikai Eugene S. HUNN is bekapcsolódott a mexikói gombaismeret kutatásába. Meg kell azonban jegyezni, hogy mind LAMPMAN, mind HUNN munkáikban jól kivehető távolságot tartanak a mexikói etnomikológusok népes táborától: nem

a mexikóiakkal együtt, hanem velük párhuzamosan kutatnak. (Például a HUNN által is tanulmányozott zapoték etnomikológia, tágabban etnobiológia helyi szakértői Azucena LUNA-JOSÉ és Beatriz R. AGUILAR.)

Mexikó déli szomszédja Guatemala, s itt az ezredfordulótól bontakozik ki az etnomikológia, amit például Osberth Isaac MORALES (MORALES-ESQUIVEL) disszertációja jelez (MORALES 2001). Dél-Amerika népi gombaismeretének vizsgálata is napirendre került, s itt a brazil Oswaldo FIDALGO és Ghilean T. PRANCE közös műve, a szanama indiánok etnomikológiája a klasszikus tanulmány (1976; érdekes még: PRANCE 1984; már a brazil etnomikológia új hullámát képviseli: CARDOSO et al. 2010). E földrészen a legígéretesebb fejlemény a venezuelai, elsősorban az indiánok körében végzett gyűjtésekről nevezetes etnomikológia vezéralakjainak, Eglée L. ZENTnek és Stanford ZENTnek a munkássága (például ZENT et al. 2004).

Az ausztráliai etnomikológia klasszikusa Arpad KALOTAS, azaz a már elhunyt KALOTÁS Árpád (1996, KALOTAS & GODDARD 2002). Új-Guineából a helyi etnobiológia szakértője, Paul SILLITOE népi gombaismereti közlései jelentősek (1995).

CHANG Yu Shyun (Malájzia) előszeretettel publikál magyar nyelvterületen: társszerzőivel általában a malajziai etnomikológiáról (CHANG et al. 2005), majd az ausztróázsiai nyelvcsalád malakkai ágába tartozó szemai nyelvközösség gombaismeretéről (CHANG & LEE 2010). Az utóbbi szerzőpáros felmérése szerint a szemaiok körében 41 az ehetőnek minősített gomba, amelyből kilencet rendszeresen fogyasztott, elfogadott gombának lehet tekinteni, továbbá van néhány gyógyítónak számító gombájuk is.

Az ázsiai népi gombaismeret fellendülését jelzi például, hogy François MALAISSE kevéske etnomikológiai jellemzést tartalmazó, társszerzőkkel írt művében Nepált és Tibetet összevonva, négy korábbi, ám már modern, angol nyelvű etnomikológiai cikket említett (MALAISSE et al. 2012). MALAISSE szerzőtársaival egyébként a hagyományos tibeti festékek és füstölők anyagáról, részben gombákról emlékezett meg (MALAISSE et al. 2012). A nepáli mikológiának a népi gombaismeret irányában is nyitott, nagy alakja volt Mahesh Kumar ADHIKARI (1951–2008). Jelentős munkája például a francia etnomikológussal, Guy DURRIEU-vel közösen szerzett, rövid, átfogó nepáli etnomikológiája (ADHIKARI & DURRIEU 1996). Guy DURRIEU egyébként a provanszál gombaneveknek is szakértője. Az indiai etnomikológiát jól bemutatja Jagjit SINGH társszerkesztővel létrehozott kiadványa (SINGH & ANEJA, eds., 1999).

Spanyolország újabban hihetetlenül gazdag mikológiai kiadványairól nevezetes, s nem hiányoznak a népi gombaismeretet tárgyaló művek sem. Az etnomikológusoknak két jelentős csoportja is működik, hasonló stílusban, ám egymástól függetlenül. Az egyik csoportnak székhelye Albacete, ahol D. BLANCO, J. FAJARDO és A. VERDE dolgoznak. Jelentős eredményük Kasztília átfogó etnomikológiája (FAJARDO et al. 2010) és a *Suillus* (fenyőtinóru) fajok felhasználásának ismertetése, kitekintéssel a szláv és kelet-ázsiai etnomikológiára is (BLANCO et al. 2012). Velük egy időben, ám tőlük teljesen függetlenül, ugyancsak a fenyőtinórukkal foglalkozik ZSIGMOND Győző etnomikológiai tanulmánya (2013). A salamancai J. M. VELASCO munkatársaival a helyi gombanevek gyűjtésébe fogott (VELASCO et al. 2011). Mariano GARCÍA-ROLLÁN spanyol mikológus, több spanyol nyelvű gombás kézikönyv szerzője néprajzi szempontból is érdekes tudománytörténeti forráskiadványt tett közzé, amelynek első része 735 gombákra vonatkozó idézetet tartalmaz 291 európai, arab és amerikai műből, második kötete pedig 315 szövegrészletet (2003, 2006).

Az olasz mikológusok közül erőteljesen néprajzi érdeklődésű Nicola SITTA és Paolo DAVOLI, a portugáloknál az évorai Paulo de OLIVEIRA az etnomikológia szakértője. Az olaszoknál – az enthemikológus SAMORINI működésétől távolságot tartva – egyenesen egy egész, egy adott vidék gombaismeretével foglalkozó könyv mutat fontos lépést az etnomikológia művelésének irányába (CAMANGI et al. 2008). A belga Daniel THOEN a taplók, likacsosgombák etnomikológiájáról írt (1982). A svéd (uppsalái) mikológus Eric DANELL összegyűjtötte kedvenc gombája, a sárga rókagomba (*Cantharellus cibarius*) elnevezéseit a világ számos nyelvén (magyarra adaptálva: KICSÍ 2009: 87–97).

Román nyelvterületen a nagyszabású Constantin DRĂGULESCU munkássága jelentős. Ő etnobotanikai gyűjtéseiben, tájmonográfiáiban a gombákról sem feledkezett meg (például 1992, 1995), majd előállt a román népi gombanevek szótárával is (2002), utóbb növény- és gombanév lexikkal (2010). Az erdélyi száz gombaneveket Friedrich KRAUSS etnobotanikájában igen alaposan feldolgozta (1943: 627–650).

Szláv és balti nyelvterületen, mikofil hagyományok hordozói között a wassoni etnomikológia közvetítésében alighanem Vladimir Nikolajevič TOPOROV (1928–2005) egy tanulmánya (1975, angolul 1985, önálló kötetként is) és – rövidege ellenére – egy mitológiai lexikonbeli szócikke (1980, magyarul: 1988) játszott döntő szerepet. Orosz nyelvterületről két nyelvészről írásai jelentősek: az 1960-as évekből Valentina A. MERKULOVA, az 1970-es évekből Jelena A. NEFEDOVA publikációi. Előbbi az orosz növénynevek szótárszerű feldolgozásakor tárgyalta a gombaneveket is (1967), utóbbi az Arhangelszk vidéki gombaneveket dolgozta fel (1980), s az 1980-as években H. Ju. MERKULOV társaságában publikált orosz gombanév-magyarzatokat. Nem szerencsés viszont, hogy a legnagyobb területű és erőteljesen mikofil ország, Oroszország etnomikológiáját a világ elsősorban

amerikai forrásokból (WASSON & WASSON 1957, YAMIN-PASTERNAK 2007) ismerheti csak. Fehéroroszországból nagyon jelentős volt G. I. SERŽANINA és I. Ja. JAŠKIN úttörő műve a helyi gombákról és gombanevekről (1986). Újabban Litvániából Albina AUKSORIUTÈ és Juratè LUBIENÈ munkássága emelkedik ki. Az észt Maret SAAR a hanti (osztják) gombaismeretről számolt be (1991a, 1991b). A finn Marja HÄRKÖNEN a finn, a kínai, a zambiai és a tanzániai gombaismeretnek egyaránt szaktekintélye. A lengyel (varsói) turkológus Edward TRYJARSKI a török gombanevekről érkezett (1977), s az újabb lengyel etnomikológia képviselője – többek között – a lublini Krzysztof GRZYWNOWICZ, a rzeszóvi Łukasz ŁUCZAJ és a varsói Ewa REFEROWSKA-CHODAK.

Az amerikai, USA-beli, az ott uralkodó enthemikológia befolyásától mentes, tényleges tudományos eredményeket felmutató etnomikológusok közül Sveta YAMIN-PASTERNAK Csukcsföld és Alaszka népi gombaismeretét jellemezte, a korábbi leírásokhoz képest meglepő újdonságokat regisztrálva (2007). Különösen jelentős a csukcsok körében végzett gyűjtése. Ők anyanyelvükön mindössze négy gombanevet használnak: *pongpong* 'gomba', *wapaq* 'légyölő galóca' (amelynek bódítószerként való fogyasztását a korábbi szakirodalom részletezte), *lgepongpong* 'igazi gomba', azaz a pöfetegek, amelyek fogyasztásának lehetett némi előzménye az orosz hatás előtt és *gorapongpong* 'rénszarvas-gomba', azaz a kalapos gombák, a légyölő galóca kivételével, mivel az orosz hatás előtt a csukcsok a gombát a rénszarvasok eledelének tekintették (YAMIN-PASTERNAK 2007: 72–74). A rénszarvas megjelenése átfogó gombanévben alighanem szintén a légyölő galócának köszönhető: ezen állat ette e gombafajt, s friss húsát állítólag a csukcsok bódítószerként fogyasztották. A két lexikalizált csukcs gombanevet – *pongpong* és *wapaq* – a WASSON házaspár is említette, utóbbinak 'bálnacsontból készült vadásznýárs' eredeti jelentést tulajdonítva (WASSON & WASSON 1957: 139; a 'gomba' és 'légyölő galóca' jelentésű szók külön lexikalizálásáról Észak-Euráziában: KICSÍ 2009: 11). YAMIN-PASTERNAK nem sorolja fel a csukcsok által fogyasztott gombákat, részletező helyi gombanevezéseket se említ. Megtudjuk azonban tőle, hogy elsősorban a *Leccinum* (érdestinóru) és *Lactarius* (tejelőgomba), valamint a *Russula* (galambgomba) és *Armillariella* (tuskógomba) fajokat fogyasztják, s ezeket nyilván orosz neveiken tartják számon. Ugyancsak fontos észrevétele, hogy a csukcsok gombaelfogadása párhuzamosan történt az orosz ételkészítési és étkezési szokások átvételével.

Az M. Kat ANDERSON –Frank K. LAKE szerzőpár a kaliforniai indiánok gombaismeretét írta le, elsősorban az erdészet szempontjából (2013). E. Barrie KAVASCH Washingtonban tevékenykedik, az indián gyógyászatnak és táplálkozásnak a mai amerikaiak számára való hasznosításán is fáradozik, s etnomikológiával is foglalkozik (KAVASCH 1996). Ugyancsak amerikai a már említett Frank M. DUGAN, Eugene S. HUNN, Aaron M. LAMPMAN.

Afrikában a hallucinogén gombák szinte kötelező felkutatása mellett a természetekkel szimbiózisban élő *Termitomyces* fajok kaptak különös figyelmet. (Roger HEIM vizsgálta őket az 1950-es években.) A természetgombák nemcsak az afrikai, hanem az indiai, nepáli, kínai és délkelet-ázsiai etnomikológiában is kivételesen jelentősek. A lassacskán egyre több országban kibontakozó afrikai etnomikológia klasszikusa a művelődéstörténeti háttér irányában is érzékeny B. A. Oso (1975, 1977), aki a nigériai jorubák gombaismeretét jellemezte. Az afrikai etnomikológia jól képviselve van BOA idézett áttekintésében (2004, 2005) – ő odáig mint a malawi gombafogyasztás szakértője volt ismert.

A Wikipédiából kiinduló áttekintés tanúsága talán az, hogy a wassoni etnomikológia a globális szempontból döntő jelentőségű angol nyelvterületen egyelőre entheogén stádiumában van. Az angol nyelvterület WASSON felismerése szerint is kirívóan mikofób, nem csoda tehát az entheogén gombák iránti affinitás, belefeledkezés az enthemikológiába. Analógia lehet ehhez, hogy Magyarországra is a wassoni tanítások a Psilocybe kábítószerként való felhasználásának veszélyére rámutatva (NAGY & LOVASS 1985: 205–214, BAYER 1989: 191–2), az indiai szómának a légyölő galóccával való azonosítása kapcsán (BONGARD-LEVIN & GRANTOVSKIJ 1981) és a gombák mitológiai szerepének ismertetése révén (TOPOROV 1988) jelentek meg. Ami az etnomikológiai fordításirodalmat illeti, az angolra fordított művek mellett spanyolra fordítanak sokat, így magának WASSONnak a munkássága spanyolul is jól hozzáférhető.

A világon jelenleg a fő csapásirányt mutatva, erős szálon haladó népi gombászati irányzatok között a legjelentősebbet, a mexikói etnomikológiát a WASSON szerzőpár könyvének megjelenésétől (1957) számítják RUAN-SOTO 2007). A magyar etnomikológia – szórványos előfutárok (ISTVÁNFI Gyula, HOLLÓS László, MOESZ Gusztáv, LÁSZLÓ Kálmán, GUNDA Béla, GREGOR Ferenc) munkásságát leszámítva – 37 évvel később jelentkezett. Ugyancsak a magyar etnomikológia előzményének minősíthető, hogy WASSONÉK (1957) behatóan tanulmányozták CLUSIUS magyar adatait. Valamelyest már a wassoni trendhez igazodó, ám az erdélyi etnobotanikát mintául vevő magyar tárgyú etnomikológiai írást először csak 1994-ben publikáltak – mégpedig Kolozsvárt, ZSIGMOND Győző. Neki, továbbá idősebb és ifjabb SÁNTHA Tibornak, meg nekem magamnak is köszönhetően egy időre Háromszék lett kitüntetetten fontos terep a magyar etnomikológiában. Ahhoz hasonlóan, ahogy BERLINNEK, HUNN-nak és LAMPMANNnak köszönhetően a tzeltalok népi gombaismeretének kutatása vált mintaszerűvé Mexikóban, a jankuntyatyaráké (pityantatyaráké) GODDARDnak és KALOTASnak köszönhetően Ausztráliában.

A népi gombaismeret kutatásának nemzetközi trendjeit áttekintve aligha minősíthető szerencsésnek a hangadó (és

sokak számára mérvadó) angolszász nyelvterületen az entomikológia uralma, ám analógiául szolgálhat az élenjáró mexikói etnomikológia története, ahol meghaladták az entheogén stádiumot. (Az etnomikológia jövőjét jelző, hasonló analógia, hogy az USA-ban a Brent BERLIN-féle etnobotanika követte az R. E. SCHULTES-féle entheobotanikát.) Kellemes meglepetés a tényleges etnomikológia spanyol nyelvterületen való fellendülése, amit elsősorban Mexikóból, Venezuelából és magából Spanyolországból lehet regisztrálni. Kelet-Európában legígéretesebb úton a lengyel népi gombaismeret halad. A globális összefoglalások (BOA 2004, DUGAN 2011, YAMIN-PASTERNAK 2011) mind további vizsgálódások kiindulópontjává szolgálhatnak. Az összehasonlító etnomikológia fejleménye – WASSONÉK után és SAMORINI mellett, végre – a több kontinensen is terepmunkát végző etnomikológusok (a francia Guy DURRIEU, a finn Marja HÄRKÖNEN stb.) színre lépése.

IRODALOM / REFERENCES

- ADHIKARI M.K., DURRIEU G. (1996): Ethnomycologie Nepalaïse. Bulletin de la Societé Mycologique de France 112: 31–41.
- ALATORRE E. (1996): Etnomikológia en la Sierra de Santa Marta. CONABIO, Xalapa, Veracruz.
- ALLEGRO J.M. (1970): The Sacred Mushroom and the Cross. Hodder and Stoghton, London.
- ALVARADO-CASTILLO G., MATA G. BENÍTEZ-BADILLO G. (2015): Importancia de la domesticación en la conservación de los hongos silvestres comestibles en México. Bosque 36/2: 151–161.
- ANDERSON M.K., LAKE F.K. (2013): California Indian ethnomycology and associated forest management. Journal of Ethnobiology 33/1: 33–85.
- ARORA D. (1986): Mushrooms Demystified: A Comprehensive Guide to the Fleishy Fungi. Ten Speed Press, Berkeley.
- ARORA D. (1991): All That the Rain Promises and More: A Hip Pocket Guide to Western Mushrooms. Berkeley Ten Speed Press, Berkeley.
- ARTAUD A. (1998): Artaud, a mumus és A tarahumarák. Szerk. Fekete Valéria. Orpheusz, Bp.
- ARTHUR J. (2003): Mushrooms and Mankind. The Impact of Mushrooms on Human Consciousness and Religion. The Book Tree, San Diego.
- BARTNICKA-DĄMBKOWSKA B. (1964): Polskie ludowe nazwy grzybów. PAN, Wrocław, Warszawa, Kraków.
- BAYER I. (1989): A kábítószér. Gondolat, Bp.
- BERLIN B. (1992): Ethnobiological Classification. Principles of Categorization of Plants and Animals in Traditional Societies. Princeton University Press, Princeton, N. J.
- BLANCO D., et al. (2012): Etnomikológia de los hongos del género Suillus. Una visión global. Boletín de la Sociedad Micológica de Madrid 36: 175–186.
- BOA E. (2004): Wild Edible Fungi. A Global Overview of Their Use and Importance to People. (Non-Wood Forest Products 17.) Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.
- BOA E. (2005): Los hongos silvestres comestibles. Perspectiva global de su uso e importancia para la población. Organización de las Naciones Unidas para la Agricultura y la Alimentación, Roma.
- BONGARD-LEVIN G., GRANTOVSKIY A. (1981): Szókönyvtől Indiáig. Az ősrja történelem talányai. Fordította Puskás Ildikó. Gondolat, Bp. (Ot Skifiji do Indiji. Zagadki istoriji drevnix arijev. Mysl', Moskva 1974.).
- BRODY A. (2009): Hét évezred illatai. Helikon, Bp.
- CAMANGI F., STEFANI A., SEBASTIANI L., LIPPI A., PETRUCCI P., FALASCHI N. (2008): Etnomikologia. La risorsa FUNGO in Alta Valle del Vara la Valle del Biologico. Comunità Montana, Alta Valle del Vara.
- CARDOSO D. B. O. S. et al. (2010) Correlations between indigenous Brazilian folk classifications of fungi and their systematics. Journal of Ethnobiology 30: 255–267.
- CHANG Y.S., LEE S.L. (2010): Traditional knowledge about mushroom utilisation by the sub-tribe Semai in Peninsular Malaysia. Moeszia. Erdélyi Gombász 5–6: 84–92.
- CHANG Y.S., LEE S.L., NORWATI N.M.R. (2005): Ethnomycology in Malaysia. Mikológiai Közlemények 44/1–2: 67–72.
- DANTZ G. (2012): A Reference Guide to Mushrooms. Classification, Human Use, and Ethnomycology. Webster's Digital Services.
- DRĂGULESCU C. (1992): Botanica populară în Mărginimea Sibiului. Muzeul Brukenthal, Sibiu.
- DRĂGULESCU C. (1995): Botanica populară în Țara Făgărașului. Constant, Sibiu.
- DRĂGULESCU C. (2002): Ciupercile în vocabularul românesc. Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu.
- DRĂGULESCU C. (2004): Ciupercile în etnobotanica românească. Moeszia. Erdélyi Gombász 2: 61–70.
- DRĂGULESCU C. (2010): Dicționar explicative al fitonimelor românești. Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu.
- DUERR H.P. (1998): Sem Isten – sem mérték. Anarchista észrevételek a tudat- és ismeretelméletéről. Fordította Adamik Lajos. Atlantisz, Bp. (Ni Dieu – ni mètre. Anarchische Bemerkungen zur Bewusstseins- und Erkenntnistheorie. Suhrkamp, Frankfurt am Main 1974.).
- DUGAN F.M. (2008): Fungi, folkways and fairytales. North American Fungi 37: 23–72.
- DUGAN F.M. (2011): Conspectus of World Ethnomycology. Fungi in Ceremonies, Crafts, Diets, Medicines, and Myths. The

- American Phytopathological Society, St. Paul, Minnesota.
- FAJARDO J., et al. (2010): *Etnomicología en Castilla–La Mancha (España)*. Boletín de la Sociedad Micológica de Madrid 34: 341–360.
- FIDALGO O. PRANCE G.T. (1976): The ethnomycology of the Sanama Indians. *Mycologia* 68/1: 201–210.
- FINE G.A. (1998): *Morel Tales: The Culture of Mushrooming*. University of Illinois Press, Chicago.
- FŐDI A. (2014): *Gyógyhatású gombák a Kárpát-medencében*. Corvin, Déva.
- FRIEDMAN S.A. (1986): *Celebrating the Wild Mushroom: A Passionate Quest*. Dodd, Mead, New York.
- GARCÍA-ROLLÁN M. (2003): *Los hongos en textos anteriores a 1700*. 1. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Madrid.
- GARCÍA-ROLLÁN M. (2006): *Los hongos en textos anteriores a 1700*. 2. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, Madrid.
- GARIBAY-ORIJEL R. (2000): *La etnomicología en el mundo: pasado, presente y futuro*. Dissertáció. Universidad Nacional Autónoma de México, México.
- GODDARD C. (1998): *Semantic Analysis. A Practical Introduction*. Oxford University Press, Oxford.
- GREGOR F. (1973): *Magyar népi gombanevek*. Akadémiai, Bp.
- GRIGSON J. (1978): *The Mushroom Feast*. Penguin, Harmondsworth.
- GRYNAEUS T. (2002): *Szent Antal tüze*. Akadémiai, Bp.
- GUB J. (1996): *Erdő-mező növényei a Sóvidéken*. Firtos Művelődési Egylet, Korond.
- GUZMÁN G. (1984): El uso de los hongos en Mesoamérica. *Revista Ciencia y Desarrollo* 59: 17–26.
- GUZMÁN G. (1990): La micología en México. Una reseña de sus tradiciones, inicios y avances. *Revista Mexicana de Micología* 6: 11–28.
- GUZMÁN G. (1997): Los nombres de los hongos y lo relacionado con ellos en América Latina. Instituto de Ecología, Xalapa.
- HANUŠ L. (1976): Robert Gordon Wasson – etnomykolog XX. století. *Mykologický Sborník* 53/2–3: 73–79.
- HEINRICH C. (2002): *Magic Mushrooms in Religion and Alchemy*. Park Street Press, Rochester, Vermont.
- HOLLÓS L. (1933): *Szekszárd vidékének gombái*. Magyar Tudományos Akadémia, Bp.
- HOPPÁL M. (1992): *Etno-allegória vagy ál-etnográfia*. *Buksz* 4/2: 196–202.
- ISTVÁN L., SZŐCS L. (2008): *Taplómegmunkálás Korondon*. Hargita Megyei Hagyományörző Forrásközpont, Udvarhelyszék Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely.
- KALOTAS A. (1996): Aboriginal knowledge and use of fungi. In: *Fungi of Australia*. Vol. IB. Introduction – Fungi in the Environment. Australian Biological Resources Study, Canberra 269–295.
- KALOTAS A., GODDARD C. (2002): *Punu*. Yankunytjatjara Plant Use. IAD Press, Alice Springs (1985.).
- KÁROLY S. (1968): A mai prágai iskola. *Magyar Nyelvőr* 92/2: 197–204.
- KÁROLY S. (1970): *Általános és magyar jelentéstan*. Akadémiai, Bp.
- KAVASCH E.B. (1996): *American Indian Earth Sense*. Herbaria of Ethnobotany and Ethnomycology. Birdstone, Washington, Conn.
- KICSI S.A. (2009): *Népi gombaismeret*. Orpheusz, Bp.
- KOVÁCS A. (1987): „Járok-kelek gyöngyharmaton...” Növény- és állatnevek a Felső-Szigetköz tájnyelvében. Mosonmagyaróvár. (Mosonmagyaróvári Helytörténeti Füzetek 6.).
- KRAUSS F. (1943): *Nösnerländische Pflanzennamen*. Ein Beitrag zum Wortschatz siebenbürger Sachsen. Carl Csallner (Erdélyi Tudományos Intézet), Beszterce-Bistritz.
- LAKOFF G. (1987): *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. The University of Chicago Press, Chicago & London.
- LAMPMAN A.M. (2004): *Tzeltal Ethnomycology: Naming, Classification and Use of Mushrooms in the Highlands of Chiapas, Mexico*. Doktori (PhD) disszertáció. The University of Georgia, Athens, Georgia.
- LAMPMAN A.M. (2007): General principles of ethnomycological classification among the Tzeltal Maya of Chiapas, Mexico. *Journal of Ethnobiology* 27/1: 11–27.
- LÁSZLÓ K. (1976–1977): A brassai és sepsiszentgyörgyi piacon árusított gombák. *Sepsiszentgyörgy, Aluta* 8–9: 210–218.
- LELLEY J. (1999): *A gombák gyógyító ereje. Mikoterápia az egészség szolgálatában*. Fordította Lelley János. Mezőgazda, Bp.
- LETCHER A. (2007): *Shroom. A Cultural History of the Magic Mushroom*. HarperCollins, New York.
- MAGGIULLI G. (1977): *Nomenclatura micologica latina*. Instituto de Filologia Classica e Medievale, Genova.
- MALAISSÉ F., CLAUS W., DROLKAR P., LOPSANG L., WANGDU L., MATHIEU F. (2012): Ü ethnomycology (South Central Tibet). Diversity, with emphasis on two underrated targets: plants used for dyeing and incense. *Geo–Eco–Trop* 36: 185–199.
- MAPES C., GUZMÁN G., CABALLERO J. (1981): *Etnomicología purépecha*. El conocimiento y uso de los hongos en la cuenca de Pátzcuaro, Michoacán. Dirección General de Culturas Populares, Sociedad Mexicana de Micología, A. C. Instituto de Biología, UNAM México D. F. (Cuadernos de Etnobiología No. 2, Serie Etnociencia, vol. 2.).
- MAPES C., GUZMÁN G., CABALLERO J. (1981): Elements of the Purépecha mycological classification. *Journal of Ethnobiology* 1: 231–237.
- MARCH A.L., MARCH K.G. (1982): *The Mushroom Basket: A Gourmet Introduction to the Best Common Wild Mushrooms*

- of the Southern Rocky Mountains, with Applications throughout the Northern Hemisphere, and Tidbits of Mushroom Lore from Europe, Russia, and China. Meridian Hill Publications, Bailey, CO.
- MERKULOVA V.A. (1967): Očerki po russoj narodnoj nomenklature rastenij. Nauka, Moskva.
- METZNER R. (2006): Sacred Mushroom of Visions: Teonanacatl. Park Street Press, Rochester, Vermont.
- MILLER F.P., VANDOME A.F., MCBREWSTER J. (2010): Ethnomycology. Alphascript, Beau-Bassin, Mauritius.
- MOÓR E. (1963): A nyelvtudomány mint az ős- és néptörténet forrástudománya. Akadémiai, Bp.
- MORALES O.I. (2001): Estudio etnomicológico de la cabecera municipal de Tecpán, Guatemala, Chimaltenengo. Dissertáció. Universidad de San Carlos, Guatemala.
- NAGY G., LOVASS P. (1985): A kábítószerek világa. Medicina, Bp.
- NAVET É. (1988): Les Ojibway et l'Amanite tue-mouche (*Amanita muscaria*). Pour une ethnomycologie des Indiens d'Amérique du Nord. Journal de la Société des Américanistes 74: 163–180.
- NEFEDOVA J.A. (1980): K voprosu o sistemnoj organizaciji tematičeskix grupp leksiki na material nazvanij gribov v arxangel'skix govorax. In: Problemy teoriji i istoriji russkogo jazyka. Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta, Moskva 106–118.
- NIEVES-RIVERA Á.M. (2001): Origin of Mycophagy in the West Indies. Inoculum. Newsletter of the Mycological Society of America. Supplement to Mycologia 52/1: 1–3.
- OLDAL K. (2007): Nagygombákkal kapcsolatos hiedelmek. Mikológiai Közlemények 46/1: 127–134.
- OSO B.A. (1975): Mushrooms and the Yoruba people of Nigeria. Mycologia 67: 311–9.
- OSO B.A. (1977): Mushrooms in Yoruba mythology and medicinal practices. Economic Botany 31: 367–371.
- ŐRSI T. (2009): Lexikológiai és szaknyelvi tanulmányok. Líceum, Eger.
- PARKER L., JENKINS D.T. (1979): Mushrooms: A Separate Kingdom. Oxmoor House, Birmingham.
- PÉNTEK J., SZABÓ A. (1985): Ember és növényvilág. Kalotaszeg növényzete és népi növényismerete. Kriterion, Bukarest.
- PRANCE G.T. (1984): Use of edible fungi by Amazonian Indians. Advances in Economic Botany 1: 127–139.
- RUAN-SOTO F. (2007): 50 años de etnomicología en México. Lacandonia 1/1: 97–108.
- RUDGLEY R. (1999): The Encyclopaedia of Psychoactive Substances. Abacus, London.
- RUSSELL J., COHN R. (2012): Ethnomycology. Bookvika, VSD, S. I.
- SAAR M. (1991a): Ethnomycological Data from Siberia and North-East Asia on the Effect of *Amanita muscaria*. Journal of Ethnopharmacology 31: 157–173.
- SAAR M. (1991b): Fungi in Khanty folk medicine. Journal of Ethnopharmacology 31: 175–179.
- SAMORINI G. (2001): Funghi allucinogeni. Studi etnomicologici. Telesterion, Dozza Imolese, BO.
- SÁNTHA T. (2009): A Székelyföld nagygombakutatásának története. Mikológiai Közlemények 48: 155–184.
- SCHAECHTER E. (1997): In the Company of Mushrooms: A Biologist's Tale. Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- SCHULTES R.E. (1940): Teonanacatl. The narcotic mushroom of the Aztecs. American Anthropologist 42: 429–443.
- ŠEBEK S. (1968): Slovník lidových názvů hub. Oblastní Muzeum v Poděbradech, Poděbrady.
- SERŽANINA G.I., JAŠKIN I.J. (1986): Griby. Nauka i Texnika, Minsk.
- SHEPARD G.H., ARORA D. jr., LAMPMAN A. (2008): The grace of the flood. Mushroom classification and use among the highland Maya of Chiapas. Economic Botany 62/3: 437–470.
- SILLITOE P. (1995): Ethnoscience observations on entomology and mycology in the southern highlands of Papua New Guinea. Science in New Guinea 211: 3–26.
- SINGH J., ANEJA K.R. (eds. 1999): From Ethnomycology to Fungal Biotechnology. Exploiting Fungi from Natural Resources for Novel Products. Kluwer Academic, Plenum, New York, etc.
- SOUBRILLARD Y. (1992): Souleymane le guérisseur ou le pouvoir des plantes. L'Harmattan, Paris.
- STAMETS P. (1996): Psilocybin Mushrooms of the World: An Identification Guide. Ten Speed Press, Berkeley, Calif.
- STAMETS P. (2000): Growing Gourmet and Medicinal Mushrooms. Ten Speed Press, Berkeley, Calif.
- STAMETS P. (2005): Mycelium Running. How Mushroom Can Help Save the World. Ten Speed Press, Berkeley, Calif.
- SZABÓ A., PÉNTEK J. (1976): Ezerjófű. Etnobotanikai útmutató. Bukarest: Kriterion. Bp.: Nemzeti Tankönyvkiadó 1996.
- SZÓCS L. (1997): Taplómunkák az árcsói fazekasvásárokon. In: AMBRUS L. szerk.: A korondi fazekasvásárok. Árcsó, 1978–1997. Korond: Firtos Művelődési Egylet 40–52.
- THOEN D. (1982): Usages et légendes liés aux polypores. Note d'ethnomycologie No 1. Bulletin de la Société Mycologique Française 98/3: 289–318.
- TOPOROV V.N. (1975): Semantika mifologičeskix predstavlenij o gribax. In: Balcanica. Nauka, Moskva 234–298.
- TOPOROV V.N. (1980): Griby. In: S. A. Tokarev, red.: Mify narodov mira I: A–K. Sovetskaja Enciklopedija, Moskva 335–6.
- TOPOROV V.N. (1985): On the semiotics of mythological conceptions about mushrooms. Translated by Stephen Rudy. Semiotica 53–54: 295–357. (= On the Semiotics of Mythological Conceptions about Mushrooms. Mouton, Amsterdam, Berlin & New York 1985.)
- TOPOROV V.N. (1988): Gombák. In: Sz. A. Tokarev, szerk.: Mitológiai enciklopédia I. Gondolat, Bp. 82–83.
- TRYJARSKI E. (1977): Turkic names for mushrooms. Native terms and loan words. In: Altaica. Proceedings of the 19th Annual

- Meeting of the Permanent International Altaistic Conference. Held in Helsinki 7–11 June 1976. Suomalais Ugrilainen Seura, Helsinki 241–254.
- UZUNOV B.A., STOYNEVA-GÄRTNER M.P. (2015): Mushrooms and lichens in Bulgarian ethnomycology. *Journal of Mycology*.
- VELASCO J.M., MARTÍN A., GONZÁLEZ A. (2011): Los nombres comunes y vernáculos castellanos de las setas: Micoverna-I. Primera recopilación realizada a partir de literatura e informants. *Boletín Micológico de FAMCAL (Federación de Asociaciones Micológicas de Castilla y León)* 6: 155–216.
- WASSON R.G. (1956): Lightning-bolt and mushrooms: An essay in early cultural exploration. In: Morris Halle et al., eds.: *For Roman Jakobson*. Mouton, 's-Gravenhage 605–612. (Átdolgozva ebben: WASSON et al. 1986: 83–94.)
- WASSON R.G. (1968): *Soma: Divine Mushroom of Immortality*. Harcourt Brace Jovanovich, New York.
- WASSON R.G. (1973): *Mushrooms and Japanese Culture*. Asiatic Society of Japan, Tokyo
- WASSON R.G. (1980): *The Wondrous Mushroom: Mycolatry in Mesoamerica*. McGraw-Hill, New York.
- WASSON R.G. (1983): El hongo maravilloso: Teonanacatl. *Micolatría en Mesoamérica*. Fondo de Cultura Económica, México.
- WASSON R.G., RUCK C.A.P., HOFMANN A. (1978): *The Road to Eleusis: Unveiling the Secret of the Mysteries*. Harcourt Brace Jovanovich, New York.
- WASSON R.G. et al. (1986): *Persephone's Quest. Entheogens and the Origins of Religion*. Yale University Press, New Haven & London.
- WASSON V.P., WASSON R.G. (1957): *Mushrooms, Russia, and History* 1–2. Pantheon, New York.
- WEBER C. (1964): The popularity of edible mushrooms in Geneva. *Economic Botany* 18/3: 254–255.
- WIERZBICKA A. (1996): *Semantics. Primes and Universals*. Oxford University Press, Oxford & New York.
- WILLIAMSON B.L. (2002): *Reflections on the Fungaloids*. Algrove, Ottawa.
- YAMIN-PASTERNAK S. (2007): *How the Devils Went Deaf: Ethnomycology, Cuisine, and Perception of Landscape in the Russian North*. Doktori (PhD) disszertáció. University of Alaska, Fairbanks, Alaska.
- YAMIN-PASTERNAK S. (2008): A means of survival, a marker of feasts: Mushrooms in the Russian Far East. *Ethnology* 47/2: 95–107.
- YAMIN-PASTERNAK S. (2011): Ethnomycology: Fungi and mushrooms in cultural entanglements. In: E. N. Anderson, Deborah M. Pearsall, Eugene S. Hunn & Nancy J. Turner, eds.: *Ethnobiology*. John Wiley & Sons, Hoboken, New Jersey 213–230.
- ZENT E.L., ZENT S., ITURRIAGA T. (2004): Knowledge and use of fungi by a mycophilic society of the Venezuelan Amazon." *Economic Botany* 58/2: 214–226.
- ZSIGMOND Gy. (1994): A gomba helye népi kultúránkban. Egy falu (Sepsikőröspatak) etnomikológiai vizsgálata." *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve* 2, Kolozsvár 22–58.
- ZSIGMOND Gy. (2009): *Gomba és hagyomány. Etnomikológiai tanulmányok*. LKG, Sepsiszentgyörgy, Pont, Bp.
- ZSIGMOND Gy. (2011): *Népi gombászat a Székelyföldön*. Pallas-Akadémia, Csíkszereda.
- ZSIGMOND Gy. (2013): A fenyőtinóruk (*Suillus* spp.) a magyar néphagyományban. *Moeszia. Erdélyi Gombász* 7–8: 47–58.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal

Vol. 9–10.

pp. 156–172.

**NÉPI GOMBANEVEK FELSŐ-HÁROMSZÉKRŐL
FOLK FUNGI NAMES FROM THE REGION FELSŐ-HÁROMSZÉK
(KÉZDIVÁSÁRHELY ENVIRONS, SZÉKELYLAND, TRANSYLVANIA)**

Ifj. SÁNTHA Tibor

Gelence, Hajdú u. 736., Háromszék, Gelence@sic.hu

Kézdivásárhely környékének falvaiban 1996 és 2000 között, majd 2008 augusztusától 2016 áprilisáig gyűjtöttem népi ismereteket a nagygombákról. Az első időszakban Gelencén, Esztelneken, Csernátonban és Torján huszonkilenc személlyel, a másodikban minden települést felkeresve kétszázötvenöt személlyel találkoztam. Mindannyian szerepelnek a névjegyzékben, azok is, akik szavait itt nem idéztem.

Az adattár a gombaneveket és a velük kapcsolatos közléseket ismerteti. A nagygombák megjelenésére, termőhelyére vonatkozó népi megfigyelések, kifejezések, a termőtestek alaktani bélyegeinek megnevezései, a gombákkal kapcsolatos szokások, az egyes hiedelmek, az ehető fajok elkészítésére, értékesítésére vonatkozó ismeretek, az eddig nem azonosított fajok és azok népi nevei, valamint a gyűjtés során készült fényképek később kerülnek közlésre.

A kiemelt (félkövér) és aláhúzott neveket ezidáig csak egy személytől hallottam, pl.: *citromcsiperke*, *Szent László cseperke*, *angyalgomba*, *tüskegomba*, *hamisrókagomba*, *bodzagomba*, *pillangógomba*, *kisasszonygomba*, *kényszerlaskagomba*, *füvike*, *tollógomba*, *nagylábúgomba*, *cseretógomba*, *lilacseperke*, *bocsfül*, *gyöngygyöfeteget*, *bőrös pocogó*, *anyaróka*, *boxgomba*, *álkeserű*, *gyírkeserű*, *anyariskó*, *törpelasa*, *szívacs-gomba*... stb. Természetesen, ezeket nem tartom elterjedt, használatos népi nevekknek, nem számítanak azoknak, de eredetiségük, kifejező erejük vagy szépségük miatt érdemesnek és érdekesnek tartom őket közölni. A ritkán, de nem egy személy által közölt neveket (nem kiemelten írt) az idézett közléseknél aláhúztam.

A fajok felidézése 64 kép alapján történt, ezek nagy része Pavel Lizoň gombarajzai a *Malý atlas húb* c. könyvből (Aurel Dermek – Pavel Lizoň 1979). Néhány fényképet Dima Bálint, Bruno Cetto (*Die große Pilzführer* 1, 1978) és Sántha Tibor készített. Az ismeretek előhívásához Zsigmond Győző által összeállított etnomikológiai kérdőívet használtam a *Gomba és hagyomány* c. könyvből (Zsigmond 2009: 102). Az irodalmi magyar neveket és a latin neveket Ewald Gerhardt *Die grosse BLV Pilzführer für unterwegs* c. gombáskönyvének magyar fordítása, a *Gombászok kézikönyve* (2. javított magyar kiadás) szerint tüntettem fel.

CSIPERKÉK: Kerti-, erdei-, erdőszéli-, karbolszagú csiperke (*Agaricus campestris*, *A. silvaticus*, *A. arvensis*, *A. xanthodermus*) stb.

Cseperke, *csiperke*, *erdei-*, *mezei-*, *fehér-*, *tavaszi-*, *nyári-*, *őszi-*, *pirosbelű-*, *veresbelű-*, *fehérbelű-*, *piros cseperke*, *pirosaljú-*, *fehéraljú-*, *sárguló csiperke*, *citromcsiperke*, *Szent László cseperke*.

Néhány közlés: *Cseperke*, *csiperke*. Az úrinép *i-vel mondja*.–DI-Tor; *Cseperke*. Még véletlenül se mondják *i-vel*, hogy *csiperke*.–KJ-Eszt; *Cseperke*, *csiperke*, *erdei cseperke*, *mezei cseperke*.–GG-Száf; *Cseperke*, *mezei és erdei*.–GyB-Lem; *Kétféle van, barnaaljú és fehéraljú*.–MV, JL-Csom; *Cseperke*, *többféle van, veresbelű, fehérbelű, mindkettő ehető*.–LZ-Kis; *Csiperke*. A fehérbelű, gyomormenést okoz. *Pirosbelű, finom*.–MK-Dál; *Csiperke*. Van fehérbelű, s van pirosbelű.–TGy-Kéz; *Csiperke*, két fajta: barna a bele, piros a bele.–EZs-Alb; *Cseperke*, két féle: nyári, őszi.–NI-Har; *Cseperke*, őszi, s tavaszi.–KM-Szlél; *Van őszi és van tavaszi*.–FF-Szlél; *A fehérbelű nem olyan jó, csak a pirosbelű*.–DT-Eszt; *Cseperke*, *fekete cseperke*, *simább*, *fehér cseperke*, ez kucsomásabb.–SI-Lem; *Cseperke*, *fehér cseperke*, *piros cseperke*.–GyL-Lem; *Cseperke*. Van fehér, s van veresbelű.–MM-Len; *Cseperkegomba*, *piros cseperke*. A fehér cseperkének fehér az alja, ez mérgező.–GyA-Lem; *A fehér cseperke mérgező*.–DI-Tor; *Van a fehérbelű cseperke, azt otthagyják*.–TJ-Hil; *Cseperke*, *csiperke*. Van a pirosaljú, s van a tisztafehér aljú, ez nem jó. A sárguló csiperke nem jó.–VT-Lem; *Cseperke*, *csiperke*.–TP-Gel; stb.

Egyszer közölt gombanevek: *Van a citromcsiperke*, ezt a nevet dr. Szabó Istvántól hallottam, Kézdin. A lemezei drapposak, savanykás a szaga mint a citromnak, nem szedik.–GK-Szlél; *A veresbelű csiperke a rózsaszínű szövetmintájú, a teteje fehér, a szegfűgombával együtt jön elő. A fehérbelű csiperkének fehér alul a szövetmintája, a bele mintája, ez a Szent László cseperke*, fehér

cseperke. Szent Lászlókor jön elő, hegyesebb, esőtartó a teteje, fehé a szövetmintája, a héja is.—BB-Kis. Valószínű hogy a fehér tarlógombáról (*Leucoagaricus leucothites*) vagy arról is van szó.

FÜLGOMBA

Több nemzetséghez tartozó fajt neveznek így: bizonyos fülesgombák (*Otidea*), papsapkgombák (*Gyromitra*, *Helvella*, lásd „Papsapkgombák”), csészegombák (*Aleuria*, *Peziza*) mind számításba jöhetnek. A júdásfülgombát is nevezték így (lásd „Júdásfülgomba”).

Fülgomba. Szürke, mintha ostya vóna, erdő között van, a földön, vékony levele van. (?Otidea, Peziza?)—TarS-Gel; *Fülgomba. Sötétbarna, vékonyka, kicsücsörödik, mintha 3 rózsaszírmot összetennének. Ehető, Milinte Jóska bácsi nyersen ette. A Cserén van (?Otidea, ?Peziza).*—FL-Gel; stb.

FÜLŐKÉK

Kevesen ismerik, főleg azok, akiknek van gombáskönyvük.

Téli fülőke (*Flammulina velutipes*)

Téli fülőke, fűzfagomba. Ritka. Össze lehet keverni (téveszteni) a kénvirággal.—FJ-Köv; *Téli fülőke, csigolyafüzön is van.*—II-Gel; *Téli fülőke. Ez is egyfajta gyökérgomba.*—PÁ-Ber; *Fülőke, fogyasztom.*—ÁJ-Cser; *Téli fülőke*—JI-Kéz; *Fülőke, fogyasztják többen.*—VL-Cser; *Fűzfagomba, gyökereken terem. Régóta ismerem, fogyasztom.*—CsÁ-Szkat; *Téli fülőke. Fűzfák alatt van, Csulak Csaba szedi.*—GyL-Szkat; *Téli fülőke.*—BGyS-Tor; *Téli fülőke. Csak én ismerem Dálnokban.*—VK-Dál.

Árvégű fülőke (*Gymnopus fusipes*)

Árvégű fülőke, túskegomba. Árvégű fülőke. Szedik, megtanítottam másnak is. Veress Magda könyvéből tanultam meg.—NM-Száp; *Árvégű fülőke.*—KJ-Eszt; Egyszer közölt név: *Túskegomba*, mert a vége elhegyesedik. Az atyáktól tanultam meg a zárdában, Esztelneken. *Ivó testvér megette a túskegombát, rókával, galambgombával együtt, tokányinak. Szereti a csutakok (tuskók) tövét.*—IF-Kup.

GALAMBGOMBÁK

Galambgomba, galambhátú, kékhátú, kékhátúgomba, zödhátú-, piroshátú-, vereshátú-, lilahátú-, lila-kékes-, bordós-, sárga-, rózsaszínű-, barnahátú-, szürkehátú galambgomba, túróhátú, túróshátú, túrógomba, varasgalamb, varasgalambgomba, varangyos galambgomba, pettyes galambgomba, borsgomba, borsikagomba, galambica: Galambgomba, lilahátú, zöldhátú, szürkehátú. A pirosat nem eszik, mérgező.—IF-Kup; *Galambgomba, legjobb a varas. Van zödhátú, piroshátú, kékhátú.*—GyB-Lem; *Van piroshátú, zödhátú, barnahéjú, tiszta barna.*—NI-Har; *Galambgomba. A Mánikban van zöldhátú, barnahátú.*—JB-Kup; *Galambgomba. Van zödhátú, kékhátú, barna.*—BI-Ozsd; *Galambgomba: zödhátú, fehérhátú, túróshátú. A liláshátú a bikk között van.*—VT-Lem; *Galambgomba. Kékhátú, vereshátú.*—LZ-Kis; *Galambgomba. Zöldhátú, kékhátú, lilahátú. A piroshátú nem ehető.*—VD-Hil; *Sárga, piros, kék, rózsaszínű galambgomba. Legfinomabb a kékhátú.*—FL-Gel; *Kékhátú galambgomba, rózsaszínhátú, varangyos galambgomba.*—BS-Eszt; *Galambgomba, zöd, lilahátú. A pirosat is megesszük, de a bordóbbat. A pirostól félünk, a bordóbbat szeretjük.*—KSM-Gel; *Galambgomba. Szürke, zöld, kék, piros. Jó ropogósok.*—KS-Gel; *Felső-Lembényben Tuzson István galambicának nevezte. Almásréti volt.*—JI-Kéz; *Galambgomba, szürke a teteje, szürke mint a galamb.*—NE, LA-Gel; *Galambgomba, kékhátú, túróhátú.*—BJ-Cser; stb.

Leginkább a kékhátú- (*R. cyanoxantha*) és a varashátú galambgombát (*R. virescens*) ismerik, gyűjtik. Érdekes, hogy a kékhátú megnevezést a varashátú – másik irodalmi nevünkön varaszöld – galambgombára is mondják (pl. Torja, Futásfalva, Ikafalva, Dálnok). A piros színű fajokat legtöbbször kerülnek, mérgezőeknek tartják.

Büdös galambgomba (*Russula foetens*)

Borsgomba, borsikagomba: Borsikagomba, borsgomba. Fiatalon hasonlít a medvegombához: barnás, nyálkás, vastag a tönkje, a borsikabokrok (boróka) környékén terem, közel a legelőkhöz, nyáras-nyíres helyen. Június elejétől megjelenik. Megsülttük a szénen vagy keverékgombának 2-3-at tettünk, 2 személynek csak egyet, mert csípős. Nem sokan eszik. Édesapámtól tanultam.—PÁ-Ber; *Borsgomba, kicsit csípős, de ehető.*—BGyS-Tor; *Borsikagomba. Dálnokon, Maksán szedik, sütvé eszik.*—ML-Gel; *A бүдös galambgombát Vas Lajos az endész ette.*—PV-Eszt;

A бүдös galambgombáról lehet szó. Gelencén, néhai Zsigmond Jánostól is hallottam a 90-es években, hogy fogyasztotta ezt a gombát, ő is borsgombának nevezte. A *borsgomba* nevet leginkább a piruló galócára mondják Felső-Háromszéken.

Kékhátú galambgomba (*R. cyanoxantha*)

Galambhátú, kékhátú: *Galambhátú.* Olyan színű, halvány zöldes színű, mint a vadgalamb tolla. Húsos, izletes.–BJ-Cser; *Kékhátú a kékhátú galambgomba neve. Ezt eszik a népek.*–DI-Tor; *Amelyik kék az a galambhátú* (mondta a kép alapján a kékhátú galambgombára).–DK-Ikf; *Galambgomba, kékhátúgomba.*–IS-Tor; *Galambhátú.* A kékhátú galambgombát nevezték így: FS, KiL, Ks-Ikf, BG-Száp, MK, NBM-Dál, PL-Tor stb.; *Galamszínű a teteje, hasonlít a mezei, capi galamb tollához.*–CzV-Cser; *Hasonlít a galamb színéhez.*–VD-Hil;

Mindkét nevet főleg a kékhátú galambgombára mondják. Ikafalván, Dálnokban, Torján stb. a *kékhátú* név inkább a varashátú galambgomba neve.

Varashátú galambgomba (*R. virescens*)

Túróhátú, túróshátú, túrógomba, varasgalamb, varangyos galambgomba, pettyes galambgomba: *Van a túróhátú, zöld pettyek vannak rajta, a fiatalok púposak.*–CzV-Cser; *Túrógomba, túróhátú.*–ÁJ-Cser; *Túróhátú, erdei kaszálók szélén.*–DP-Cser; *Túróshátú. Borzos, zöld.*–FM-Mar; *Túróshátú, olyan rücskös, hullámos a teteje.*–SÁ-Mar; *Túróhátú. Csernátonban, Dálnokban hallottam így.*–ML-Gel; *Túróhátú. Ripacsos. A legfinomabb.*–FÁ-Cser; *Túróhátú. Jó húsos, ropogós.*–VT-Cser; *Túróhátú galambgomba.*–PV-Eszt; *Varangyos galambgomba.*–BS-Eszt; *Piroshátú, varasgalamb, kékhátú.*–LM-Gel; *Túróhátú, varangyos galambgomba.*–VL-Cser; *pettyes galambgomba*–TBJ-Máf;

Kékhátú: *Kékhátúgomba. Amelyik zöd színű az a kékhátú..., amelyik kék az a galambhátú...*–DK-Ikf; *A csernátoniak a kékhátúnak azt mondják hogy túróhátú.*–KL-Ikf; *Kékhátú, olyan mint a csürkehús, nagyon finom gomba. Ez a legfinomabb gomba a világon. Feszt hajtottam.*–KÁ-Hat(sz. Ikafalván); *Kékhátú, túróhátú, nyersen is megeszem.*–KS-Ikf; *Kékhátú, túróhátú. Ritka vendég.*–Ki L-Ikf; *Kékhátú, túróhátú*–FS-Ikf; *Kékhátú gomba. A varashátúnak mondják.*–BGyS-Tor; *Kékhátú* (a varashátú galambgombára mondták): MK, NBM-Dá, PF-To, BG-Szp; *Kékhátú. Ripacsos.*–SGy-Fuf stb.

GALÓCÁK**Császárgalóca (*Amanita caesarea*)**

Császár galóca: *Császár galóca. Dálnokban láttam, csoportosan, nyírfák közelében (Miacs, Bolgár), nyár végén. Sokszor, több esztendőben is láttam.*–VK-Dál; *Császár galóca.*–BGyS-Tor;

Nagyon kevés adat van róla. Nem kizárt hogy bizonyos esetekben a rőt selyemgombát (*Amanita fulva*) és/vagy a narancsszínű selyemgombát (*A. crocea*) hiszik császárgalócának(?). Veres Kálmán, nyugalmazott mezőgazdasági mérnök viszont többszöri dálnoki előfordulásáról számolt be.

Gyilkos galóca (*Amanita phalloides*)

Bolondgomba, gyilkos galóca: *Bolondgomba. Nem mondják hogy gyilkos galóca.*–GK-Szlél; *Név szerint nem ismerik a gyilkos galócát, csak tudják, hogy bolondgomba.*–FL-Gel; *Gyilkos galóca. Bolondgombának hívták.*–II-Gel; *Bolondgomba, ismerik a dálnokiak.*–VK-Dál; stb.

Mint általában minden ismeretlen vagy mérgező fajt, ezt is legtöbb esetben bolondgombának hívják. Ritkábban nevezik meg az irodalmi nevéen (főleg azok, akiknek van gombáskönyvük): *Gyilkos galóca. Édesapám mondta: „Vigyázz met ez gyilkos!”*–PÁ-Ber; *Gyilkos galóca. Hilib felett kaptam volt vagy hármat*–CsÁ-Szkat; *Légyölő galóca, gyilkos galóca, párduggalóca, piruló galóca.*–ÁJ-Cser; stb. Előfordul az is hogy a gyilkos galóca nevet a légyölő galócára mondják: *Felső-Lembényben nem ismerik külön a gyilkost, a légyölőre mondják hogy gyilkos galóca.*–JI-Kéz;

Légyölő galóca (*A. muscaria*)

Légygomba, légyölő, bolondgomba, légyölő galóca, mérges galóca, piros gomba, pettyes gomba, légyhátú, piroshátúgomba: *Légygomba, bolondgomba.*–DI-Tor; *Légygomba, piros gomba, bolondgomba.*–CsA-Kup; *Bolondgomba, légygomba.*–BI-Ozsd; *A légygombától meg lehet bolondulni. Bolondgomba.*–CsL-Gel; *Légygomba. Piros, fehér babok vannak rajta.*–TF-Gel; *Légyölő, légygomba, bolondgomba.*–FJ-Köv; *Légygomba, bolondgomba, mérges galóca.*–TJ-Hil; *Légygomba, légyhátú, pettyek vannak rajta, mérgező.*–VB-Eszt; *Légyhátú, mérgező.*–KI-Köv; *Piroshátúgomba.*–EZs-Alb; *Légygomba.*–ME, KP-Száp; *Bolondgomba.*–MBI-Ikf; *Bolondgomba.*–VK-Dál; *Bolondgomba, légygomba, pettyes gomba.*–PA-Alm; stb. *Légygomba, bolondgomba, megsütve belé kell tenni egy tányérkába, a legyek reaszállnak, megdöglenek. Légyfogó gomba.*–FG-Hil; *Tányérba, cukros vízbe tették., megdöglöttek a legyek. Nagymamám így irtotta. A légy felszípta a cukros vizet.*–LZ-Kis; *Légygomba, egy tálba tenni, cukros vízbe, hogy a legyek huzuljanak az édesség felé. Döglöttek meg!*–SzKL-Gel; *Légyölő galóca, bolondgomba, beléteszik a tányérba, vizet tesznek reá, cukrot, mézet bele, s félretették. A légy belészáll, s megtikkad.*–GyA-Lem; *Légyölő galóca, tányérba bele, csepp cukros vizet, a légy amelyik megnyalta az helyből megdöglött.*–PV-Eszt; *Légygomba. Tányérba tették, langyos vízbe, megcukrozták, a légy egy kicsit pippantott belőle, s esett el.*–SÁ-Mar; stb.

Piruló galóca (*A. rubescens*)

Borsgomba, borsosgomba, piruló galóca, borsaljgomba, borsocskagomba, korai őzlábogomba, angyalgomba, ehető galóca, ülügomba. Borsgomba.–NI-Har, CsA-Kup, DP, VT-Cser, VK-Dál, KS, DK-Ikf, SzKL-Gel, FE-Fuf; Borsocskagomba, édesanyámtól hallottam.–FJ-Köv; Piruló galóca.–BS-Eszt; Piruló galóca, borsgomba.–ÁJ-Cser; Piruló galóca.–CsÁ-Szkat; Borsosgomba, a keresztapámtól tanultam.–VT-Lem; Borsaljgomba, borsgomba. Mintha borssal be lenne hintve.–VL-Cser; Borsgomba. Albsban eszik.–TBJ-Máf; Borsgomba. Szedték Lembényben.–RJ-Hat; Borsgomba, esszük rendszeresen.–MBI-Ikf; stb. Borsgomba, ülügomba, angyalgomba. Ülügomba, olyan rozsdás, pettyes, iromba, kendermagos mint a héja, ülü. Angyalgomba, a fehérös-rózsaszín húsa miatt nevezik így. A héját le kell hántani.–FÁ-Cser; Korai őzlábogomba. A piruló galóca neveként hallottuk kb. 2007-ben Kézdin a piacon, magyar gombaárutól.–SzE-Ozsd; Ehető galóca–SzB-Mar;

Helyenként, esetenként néha a бүdös galambombát is borsgombának, borsikagombának nevezik.

Párducgalóca (*A. pantherina*)

Párducgalóca. Párducgalóca, légyölő galóca, piruló galóca, gyilkos galóca–BS-Eszt; stb.

Azok ismerik ezen a néven, akiknek van könyvük. Egyetlen közlés szerint – mely valószínű, hogy a párducgalócára vonatkozik – olykor ezt a fajt is légygombának nevezik: *A barnának is azt mondták, hogy légygomba.*–BI-Har;

GEREBENGOMBÁK: Sárga- és sárgászöld gereben (*Hydnum repandum, H. rufescens*)

Gerebengomba, úriróka, szőrös rókagomba, hamisrókagomba, őrsi róka, kéréngomba. Gerebengomba. Összel van, hasonlít a rókához.–BJ-Cser; Gerebengomba. Nem ismerik, csak én.–FJ-Köv; Gerebengomba.–PF-Fuf; A gerebengombát nem ismerik.–DP-Cser; Gerebengomba. Könnyűből ismerem, kipróbáltam, kb. 10 éve fogyasztom.–LM-Gel; Gerebengomba. Csak én ismerem a faluban.–SzB-Har; Gerebenes.–MK-Dál; Gerebengomba. Nem eszik, félnek tőle.–VK-Dál; Úriróka, gerebengomba.–BGyS-Tor; Úriróka. Nem esszük.–VT-Cser; Szőrös rókagomba, keményebb mint a rendes rókagomba, tüskés az alja, nem nagyon fogyasztják, de van aki eszi.–BI-Eszt; Hamisrókagomba. Gelencén hallottam ezt a nevet, Annuska nénitől, Papp Győri bácsi feleségétől. Együtt jártunk gombászni.–SzKL-Gel; Őrsi róka, gerebengomba.–ÁJ-Cser; Kéréngomba, Szabó Imre így nevezi, tőle hallottam a nevet. Olyan az alja mint a tehénnek a szája, mintha tüskés volna. Nemigen használták, nem eszem.–DI-Tor.

Kevesen ismerik, kevesen gyűjtik, főleg azok, akiknek van gombakönyvük. Az *úriróka* főleg a sárga korallgomba megnevezése a vidéken.

GYŰRŰS TUSKÓGOMBA (*Armillariella mellea*)

Gébegomba, gebegomba, gebe, gébe, gébengomba, gébergomba, gégegomba, gerbegomba, gérbegomba, girbegomba, csutakgomba, tuskógomba, tőkegomba, gyűlésgomba, szilajgomba, szilvaaljgomba, gyökérgomba, rendes gébe, lapigébe, csutakgébe, bikkgébe, fenyőgébe, taknyosgomba. Gebegomba, gébegomba, szilvaaljgomba.–BI-Ozsd; Gébegomba, csutakgomba, szilajgomba, szilvafa alatt is van.–TP-Gel; Csutakgomba, gébegomba.–FJ-Gel; Csutakgomba.–ML-Gel; Gébegomba.–SI-Lem; Gebegomba, jöttek favágók, csángók, ők hozták bé, kb. 30 éve.–FJ-Köv; Gébergomba, gebegomba, csutakgomba.–VD-Hil; Gebe, gyökérgomba. Az elhalt gyökerekből jön fel, ez a titka.–PF-Fuf; Gebegomba. Csernátanban gyökérgombának is nevezik.–RA-Alb; Gyűlésgomba, csomóba annyi van.–PJ-Har; Gyűlésgoma, gébegomba.–CsJ-Har; Gyűlésgomba, gébegomba, csutakgomba. Esszegyűltek, gyűléseznek.–KSM-Gel; Gebegomba, gébegomba. Gyűlésgomba, édesanyám, Márkos Rozália, így mondta.–ML-Gel; Gébengomba.–KJ-Eszt; Gébengomba, kertbe, diócsutakon, körisfán. Csutakgomba.–SÁ-Mar; Gerbegomba, gérbegomba.–TJ-Hil; Girbegomba, gyökereken, kivágott fák gyökerein.–BI-Har; Gébegomba.–PÁ-Ber; Gebegomba, taknyosgomba–GJ-Szlél;

Bereckben, Ojtozban többféle gébegombát különítenek el: *Gébegomba*. Két féle van. Rendes gébe, ez apróbb, mohás fenyőcsutakon van és lapigébe, ez ojtozi név, a feleségetől tudom (Fejér Ágnes Ojtozban nőtt fel, 25 éve él Bereckben). A lapigébe erősen megnő, meglesz a bikkfán, cserén is, csokros, de nem tömött csokor.–FL-Ber; Gébegomba, gebegomba. Lapigébe, legelsőre az jó, vékony szárú, a földön van, ültetések, csemetések, tarvágások helyén. Csutakgébe – ez vastagszárú. Csutakgébéből van bikkgébe, olyan a színe mint a bikk héja, s van fenyőgébe, ez sárgás-barna.–SI-Ojt;

A *szilvaaljgomba* nevet, mely a vidéken a tövisaljgomba megnevezése, ritkábban erre a fajra is mondják (ez is előfordul kertekben, szilvafák alatt (is), gyökereken stb.).

HARAPÉGÉSGOMBA, HARAPÉGTÉGOMBA**Likacsosgomba (*Polyporus* sp.) és kucsmagomba (*Morchella* sp.)**

Harapégésgomba, harapégtégomba, harapégte, harapica. Harapégésgomba, ott van ahol gyűjtogatták az erdőt, ahol harapégések voltak.–SI-Lem; Harapégtégomba, finom. Meggyűjtják a Csereoldalt, tavasszal, egy jó darab helyet elégetnek, ha eső lesz, akkor terem. Finom gomba, ott van ahol harapódzik a tűz.–JJ-Gel; A Cserén terem, amikor meggyűjtják. Ahogy a tűz mejen végig, ahogy harapódzik,

a koromtól, a hamutól lesz.–TS-Gel; Harapégés, harapéteggomba. Meggyújtják a Csereerdőt, az apró csereerdőt (nyír, cserebuli, mogyoró, rakottya). A csutakok mellett lesz.–VD-Hil; Harapéteggomba, májusban–júniusban. A koromba lesz, az eső beléveri a kormot a fűbe, abból kérem gomba nő ki.–TS-Gel; Harapéteggomba–FJ-Har; Harapéte. Tavasszal Gelencén a cserét meggyújtják.–CsJ-Har; Harapéteggomba. Elég a hely. Gyerekkoromban is fészket csináltak. Inkább cserefa alatt, csereerdőben. Harapózik a tűz.–Kocs A-Gel; Harapéteggomba, koszorúba nő, tavasszal, ha meggyúl az erdő, harapégés. Fehérek, mint a keserű, kijő a föld melegjéből.–PL-Tor; A régiék csinálták, csak a névre emlékszem, meg hogy gyújtottak.–FJ-Köv; Harapéteggomba. Gelencén, balról meggyújtják az ódalt.–CsÁ-Szkat; Harapéteggomba, olyan helyen ahol megégették a fákat, a csutakokat, s utána körbe-körbe a tövön nőtt a gomba.–BA-Csom; Harapégés, ehető. Tavasszal, ahol megégett az erdő, bokros, cserés hely. Régen jobban ismerték.–BF-Csom; Harapéteggomba, ahol harapózik a tűz, ott lesz. Csereoldalon.–KS-Gel; Harapéteggomba. Májusban meggyújtják a Csereódalt. A cserebuli tövibe van, a cserefán van, a cserefacsutakon van. Fehér „Zsiga” Laci bácsi vót a nagy szakértője.–Ker A-Gel; Harapégés. Édesapám mondta, hogy ez a harapéteggomba (1970-es évek).–PF-Tor; Harapica. Felső-Lembényben egy ember nevezte így régebben. Tuzson Pista mondta (Almásréten), hogy ott ahol égett az erdő, az avar, ott megjelenik. Kereste, tudta hogy az égésnyomon terem.–JI-Kéz;

Két esetben a kucsmagombát neveztek harapéteggombának (lásd a „Kucsmagombák”-nál).

JÚDÁSFÜLEGOMBA (*Auricularia auricula-judae*)

Judásfülgomba, judásfülegomba, bodzagomba, pillangógomba, fülgomba: Judásfülgomba. Bodzafán terem.–PÁ-Ber; Judásfülgomba, ettem tokányinak, kocsonyás.–CsÁ-Szkat; Judásfülegomba, bodzán, bükkön van.–BGyS-Tor; Judásfülegomba. Ismerem, de utálok.–VK-Dál; Bodzagomba. Apám, nagyapám így nevezték. Nem nyúltak hezsa.–FL-Ber; Pillangógomba.–VL-Cser; Fülgomba.–SI-Ojt;

KORALLGOMBÁK: Sárga-, cifra-, rózsáságú korallgomba stb. (*Ramaria flava*, *R. formosa*, *R. botrytis*)

Csirkeláb, csürkeláb, csirkelábgomba, csürkelábgomba, úrigomba, úriróka, úriróska, kakastaréj, kakasgomba, seprűgomba, csirkegomba, csürkegomba, fososgomba, gyomorgomba, kisasszonygomba

Csirkeláb, csürkeláb: Csirkeláb, csürkeláb, kevés van, nem szedik.–GK-Szlél; Csirkelábgomba, csürkelábgomba.–FF-Szlél; Csirkeláb, csürkeláb, van aki megeszi, nemigen fogyasztják.–VD-Hil; Csirkelábgomba. Csokrosan áll mint a csirke lába.–BJ-Cser; Csürkeláb, úriróska. Horgasok a lábai, mint a csirkének. Eccer megettem.–CsV-Gel; Csürkelábgomba, ehető, szép, mint a róka.–CzV-Cser; Csirkelábgomba, megeszik a rókagombával együtt.–DA-Száp; Csürkelábgomba.–VB-Eszt; Csirkeláb.–DT-Eszt; Csirkelábgomba.–PL-Tor; Sárga csirkeláb, jó bokrok. Finom.–DP-Cser; Csürkeláb.–DI-Tor; Csirkeláb, gyerekkoromban is ettük, a rókával együtt.–MM-Szp; Csürkeláb. A sárga ehető.–SI-Ojt; Csirkeláb. Barátok a rókagombával.–RA-Alb; Csirkeláb, csürkeláb.–EZs-Alb; Csirkeláb.–OR-Máf; Csirkeláb. Bálványoson sokat szedtünk, megettük.–GyL-Szkat; stb.

A csirkeláb, csürkeláb az általánosan elterjedt megnevezés Felső-Háromszéken.

Kakastaréj, kakastaréjgomba: Kakastaréj. Olyan mint a kakastaréj.–BV-Béf; Csürkeláb, kakastaréj. Olyan a gomba, mint a csokros tarajú kakas taraja.–SÁ-Mar; Kakasgomba, kakastaréjgomba. Lembénybe hallottam ezt a nevet.–PM-Csom; Csirkeláb, kakastaréj.–PÁ-Ber; Kakastaréj.–RS-Alm; Kakastaréj. Egyszerre van a rókával, nagyon finom, odafenn a Nagyerdőn, csere alatt, az Apor heverésiben szokott lenni, augusztus derekán.–MV, JL-Csom; Úrigomba, kakastaréj.–VT-Lem; Csirkeláb, kakastaréj, csokorba lesz, sokszor olyan bokrok vannak.–PE-Alm; Kakastaréjgomba, cikkekből áll, eszik mint a rókagombát.–BA-Eszt; Kakastaréj, csokros mint a kakastaréj.–BGy-Eszt; Csirkeláb, kakastaréj, a sárga a jó.–IF-Kup; Csirkeláb, kakastaréj.–BGyS-Tor; stb.

A kakastaréj név használata a Kézdivásárhelytől északra fekvő falvakban gyakoribbnak tűnik: Bélafalva, Kurtapatak, Csomortán, Felsőlemhény, Esztelnek, Kövár, Almás, Bereck.

Úrigomba: Úrigomba, csirkeláb.–SI-Lem; Úrigomba, kakastaréj. Kevés van belőle, lehet enni vegyítve a rókával. Olyan íze van mint a rókának.–GyA-Lem; Úrigomba, olyan mint a róka.–GyB-Lem; Úrigomba, csirkelábgomba, a rókával egyszerre van.–GyL-Lem; Úrigomba, hallottam kakastaréjnek is.–MM-Lem; Úrigomba, kakastaréj.–VT-Lem; Úrigomba, mert szép, úri. Csürkegomba, csirkelábgomba.–BI-Eszt; Úrigomba, csürkeláb.–PM-Csom; Csirkeláb, úrigomba.–RJ-Hat(sz. Lembényben); Csürkeláb, úrigomba, nem sokan, de eszik.–ÁJ-Cser; Úrigomba, a rókagombával összerántották.–PJ-Har; Úrigomba, a sárga, ehető.–FJ-Har; Úrigomba, csirkeláb, úriróska. Ehető.–CsI-Har; Úriróska, csürkeláb, úrigomba.–NI-Har; Úrigomba, csirkeláb. A rókagombával esszerántották.–TGy-Kéz; Úrigomba, csürkeláb.–VK-Dál; stb. Az úrigomba nevet van ahol a vargányákra is használják.

Úriróka, úriróska: Úriróka, kakastaréj. Olyan az íze mint a rókának.–BF-Csom; Úriróka, édesapámtól hallottam.–MV-Csom; Seprűgomba, úriróka. Olyan mint a róka, azért úri, mert többen vannak, csokorba.–DK-Ikf; Csürkeláb, úriróska. Azért úri mert

finomabb, mint a róskagomba.–FL-Gel; *Úriróska, olyan mint a róska, csak csoportos. Ehető.*–FJ-Gel; *Úriróska, csokrosan nő, cifra, cakkos forma a széle.*–TF-Gel; *Úriróska, olyan az íze mint a rókáké.*–JJ-Gel; *Úriróska, csoportba van, vékony szálcscák, cifrább, úribb mint a rókagomba.*–NE és LA-Gel; *Úriróska. Azétt úri, mert csokros, a róska az sima.*–TS-Gel; *Csirkeláb, úriróska. Fogyasztják a rókával együtt.*–F Jol-Har; *Úriróska, csürkeláb, úrigomba. Tokányinak, s megsütve is jó. Olyan mint a csipke, mint a borgolt terítő.*–NI-Har; *Úriróska, csürkeláb. Horgasok a lábai, mint a csirkének. Eccer megettem.*–CsV-Gel; *Az úriróska változatot (s-el) Gelencén és a szomszédos Haralyban mondják. Az úriróska ritkábban a gerebengomba megnevezése is lehet.*

Seprűgomba: Seprűgomba, csürkeláb. Az íze pont olyan mint a rókagombáé, csak az a különbség hogy nagy csukrokba van.–KÁ-Hat (sz. Ikafalván); *Seprűgomba, csirkeláb. Olyan borzos, eltépáztuk...*–LO-Ikf; *Csirkelábgomba, úrigomba, seprűgomba. Van aki eszi a faluban.*–KL-Ikf; *Seprűgomba, úriróska.*–DK-Ikf; *Seprűgomba, csürkeláb.*–KiL, KS-Ik; *Seprűgomba Bélafehér, csirkeláb Bélafehér és Kurtapatakon, kakastarj Bélafehér...*–CsA-Kup; *Csirkelábgomba, seprűgomba.*–KJ-Eszt; *Csürkeláb, seprűgomba.*–MI-Nyúj; *Seprűgomba, csirkeláb, úriróska.*–II-Gel; *A seprűgomba név Ikafalván gyakrabban használnak tünik.*

Csürkeláb, gyomorgomba. Így hallottam Édesanyámtól. Mikor leányok voltunk ettük.–FJ-Mar; *Csirkeláb. Albisban kisaszonygomba, úrigomba, foszogomba.*–TBJ-Máf; *Foszogomba*–TBD-Máf;

KUCSMAGOMBÁK: Cseh- és ízletes kucsmagomba (*Ptychoverpa bohemica*, *Morchella esculenta*)

Suskagomba, rövidszárú-, hosszúsárú suskagomba, barna-, sárga- és fekete suskagomba, kucsmagomba, harapégsgomba, borsógomba, faszógomba: Suskagomba, mint egy fenyősuska (fenyőtoboz) olyan, ripacos.–FL-Gel; *Suskagomba, olyan mint a fenyősuska, fenyőerdőbe van, fenyőcsetelyén. A zernyei gyárral szemben, a Nagy Ferenc erdejében volt.*–FJ-Gel; *Kucsmagomba, suskagomba. Gyakoribb a cseh kucsmagomba (a mutatott kép alapján), 2010-ben rengeteg volt (nyárasban: Szederjes). Az ízletes inkább nyíresben van (nyíres-nyáras: Arramocs).*–FJ-Köv; *Kucsmagomba. Az ízletes van.*–GyA-Lem; *Suskagomba, nyáras erdőben, az Ika vára felé, az út szélén, domboldalon, bükkös-cserés erdőszélén. Cseh kucsmát láttam, ez a gyakoribb. Van ízletes is. Áprilisban megjelenik, szedik.*–ÁJ-Cser; *Suskagomba, a szüleim is így nevezték, a Székapunál szedték.*–PM-Lem; *Kucsmagomba, suskagomba (ízletes kucsmagomba).*–MM-Száp; *Suskagomba (suska=toboz). Az ízleteset találtam, nagyobb redője van, kertben, májusban, a fák alatt. Nem gyakori.*–LM-Gel; *Suskagomba, az ízleteset láttam.*–BJ-Cser; *Suskagomba, ritka, gyíren van, Orbai-legelőnél (nyárnövények, mogyoró, csere).*–TJ-Hil; *A Kis-Gelence patak közelében, a Majkány oldala aljánál, 2008. június elején egy kiránduláson, diákokkal közösen 4 példány ízletes kucsmagombát találtunk.*–ST-Gel; *Kucsmagomba, suskagomba. Haralyon túl, a Patra-hegyén (csere-nyár), nyár alatt, avarban találtam cseh kucsmagombát 2010. április közepe táján. A hóból bújjik ki.*–II-Gel; *Gelencén, a halastavacsoktól felfelé, balra, lucfenyvesben (Nagyvartető), 2000 május végén néhány példány cseh kucsmagombát találtam.*–SzE-Szkat; *Suskagomba. Kora tavasszal, ha meleg van már április dereka után megjelenik, nyárfás-nyíresben, tölgyesekben. Az ízletes van. Találtam cseh kucsmagombát is.*–PÁ-Ber; *Kucsmagomba, suskagomba. Ritka gomba, ehető, van a Veresvízen is.*–SÁ-Mar; *Suskagomba, kucsmagomba. Legelső gomba, Torján előfordul az ízletes és a cseh kucsmagomba (Szejpes: nyár-nyír).*–KI-Tor; *Suskagombának nevezik. Cseh kucsmagomba.*–SI-Oj; *Suskagomba.*–TÉ-Hat, BG, ME-Szárzapatak; *Kucsmagomba, suskagomba. A világos, sárgásszínű kora tavasszal van, hőmenéskor, bükkös-nyárasokban. Alul nem záródik. A feketés-barna bészáródik, olyan mint a bárányborsapka.*–CzV-Cser; *Suskagomba, kora tavasszal, áprilisban megjelenik.*–KL-Ikf; *Kucsmagomba, borsógomba, a teteje ripacos, borsószerűség.*–SI-Lem; *Suskagomba, faszógomba.*–KS-Ikf; *Kucsmagomba, suskagomba. ... A legelső gomba. Harapégsgomba (az ízletes kucsmagomba rajzára mondta), szereti az égett helyeket.*–GM-Tor; *Suskagomba, harapégsgomba. A tűz harapódzik. A tűz helyén, másik évben lesz. Ősszel meggyújtották a pásztorok a legelőket, bokros helyeket, ott lett a suskagomba, a harapégsgomba. Hegyes suska, kerek suska. A suskagomba, tűzhelyeken jobban van, inkább ott. Legelső gomba.*–BI-Eszt; *Suskagomba. Van rövidszárú suskagomba (ízletes kucsmagomba a kép szerint), hosszúsárú suskagomba (cseh kucsmagomba), rakottás erdőben, egyidőbe terem mindkettő.*–DP-Cser; *Suskagomba, az első gomba. Háromféle suska van: barna (cseh kucsmagomba), ez a leggyakoribb, a legkorábban van, sárga (?) és fekete (ízletes kucsmagomba), ennek irtó nagy kucsmája van, ez ritkább. Leginkább a nyárfát szereti, 2009-ben április 1-én már bútt.*–DI-Tor;

Eddigi közlések alapján leginkább és nagyobb mennyiségben a Bodoki-hegyekhez tartozó falvak erdeiben – Kővár, Torja, Csernátón stb. – fordul elő, de természetesen megtalálható a Háromszéki-havasokban (Gelence, Ozsdola, Bereck stb.) és a Nemere-hegységben (Veresvíz-völgy, Ojtoz, Esztelnek, Lemhény stb.) is, az ottani falvakban is ismerik.

LASKAGOMBÁK: Kései- és nyári laskagomba (*Pleurotus ostreatus*, *P. pulmonarius*)

Lasagomba, laskagomba, lasa, bikkfagomba, bikkfalaska, bikkfalaskagomba, bikkfalasa, rendes laska, szürke-, fehér-, őszi-, tavaszi-, nyári-, téli lasa, feketehátúgomba, feketehátú, feketegomba, fekete laskagomba, failaska, kényszerlaskagomba

Általánosan elterjedt a *laska*, *lasa* megnevezés. Érdekes, hogy a mezőföldi falvakban a *laskagomba* a szegfűgomba neve (is).

Bikkfagomba, bikkfalaskagomba, bikkfalas(k)a: Laskagomba, eredeti neve bikkfagomba (füzfán, bikkfán, diófán), fent a Nagyerdőn van.–NI-Har; *Bikkfagomba, lasagomba, laskagomba. Bikkfán van.*–LZ-Kis; *Bikkfagomba, laskagomba, ősszel van a*

nagyerdőkön, csutakokon, októberben.–JJ-Gel; *Bikkfagomba, laskagomba.*–FJ-Har; *Bikkfalaskagomba...*–CsJ-Har; *Bikkfagomba.*–TÁ-Imf; *Lasa, laska, lasagomba, bikkfagomba.*–CsÁ-Szkat; *Laskagomba, bikkfalasa.*–CsA-Kup; *Bikkfalaska.*–AR-Imf; *Lasagomba, bikkfagomba.*–DI-Száp; *Bikkfagomba.*–FM-Mar stb.

Rendes las(k)a, failas(k)a: *Rendes laska.*–LM-Gel; *Laskagomba, rendes laska.*–TP-Gel; *Failaska, bikkfagomba, feketehátúgomba.*–FM-Mar; stb. Mind a *rendes* mind a *fai* jelző a földilaskáktól (pereszke, álpereszke fajok) való megkülönböztetésként szolgál.

Őszi lasa, tavaszi lasa, nyári-, téli-, fehé-, szürke lasa: *Őszi lasa, kékes, csuporékos. Ha ősszel nem tud kijöni, akkor tavasszal felver, ez a tavaszi lasa, fehér.*–PF-Tor; *Van nyári laska, az világosabb.*–JJ-Gel; *A nyári laskagomba akkor jön elő, amikor a csihány virágozik...* Október elején, 5-e után megjelenik az őszi laska...–PÁ-Ber; *Ojtozba lehetett kapni a téli laskát, a Nagy-Karaszlón, Kis-Karaszlón.*–CsÁ-Szkat; *Laskagomba. Három féle: kékes, fekete és szürke, ezek ősziek. A nyári az fehéres.*–SI-Ojt; *Szürke lasa, fehér lasa. A fehértetejű nyár elején van.*–VL-Cser; *A fehér akkor lesz amikor a rókagomba.*–RA-Alb; stb. ...

Feketehátúgomba, feketehátú, fekete laskagomba, feketegomba: *Laskagomba, feketehátúgomba, feketehátú.* Vrancea és Bákó megyében, románul bureți negri a neve–PÁ-Ber (valószínű, hogy a bureți negri fordítása a feketegomba); *Feketehátú gomba, laskagomba. Diófán, fűzfán, nyárfán.*–FL-Ber; *Laskagomba, feketehátúgomba.*–FL-Ber; *Laskagomba, lasa, feketehátú.*–LÁ-Ber; *Lasa, laska, feketegomba.*–SÁ-Mar; *Feketehátúgomba.*–FM-Mar; *Fekete laskagomba.*–TI-Mar; *Bikkfagomba, feketehátúgomba.*–FM-Mar; Bereckben és Martonosban mondják ezeket a neveket.

Kényszerlaskagomba: kényszerlaskagomba, a zsákon termő laskára mondják.–TP-Gel;

MÁJGOMBA (*Fistulina hepatica*)

Májgomba: *Májgomba, ehető.*–BGyS-Tor; *Májgomba.*–NBM-Dál, FJ-Köv, PÁ-Ber, CsÁ-Szkat; *Májgomba. Zsigmond Győző, s a titkára, Zoltán Sándor mutatták meg. Csercsutakon volt a Lécfalvi Karikásban.*–VK-Dál; *Májgomba, egyszer találtam a Csiszárón.*–NM-Száp; *A májgombát nem szedik.*–ÁJ-Cser; Kevesen ismerik.

MEZEI SZEGFÜGOMBA (*Marasmius oreades*)

Szegfűgomba, fűgomba, laskagomba, pereszlangomba, pereszlenke, füvike, tollógomba, tarlógomba.

Általános a *szegfűgomba* és a *fűgomba* megnevezés. A mezőföldi falvakban – Imecsfalva, Hatolyka, Martonfalva, Márkosfalva – *laskagombának* is nevezik. Gelencén és Haralyban gyakori a *pereszlangomba* megnevezése (pereszlen=apró, kicsike, serény), mely más faluban nem használatos.

Laskagomba: *Szegfűgomba, laskagomba. Hatolykán a Réten, a Feketügy mentén van.*–KÁ-Hat; *Szegfű, laska, csokorba, sorba nő.*–RJ-Hat; *Szegfűgomba, laskagomba.*–NA-Hat; *Szegfűgomba, laska. Annyi van hogy özőn.*–LE-Maf; *Szegfűgomba, fűgomba, laskagomba.*–KP-Maf; *Laskagomba, trágyás földeken.*–CsÁ-Maf; *Szegfűgomba vagy laskagomba. A szüleim is laskának nevezték.*–TBD-Máf; *Szegfűgomba, laskagomba. Kertben is van.*–OR-Máf; *Fűgomba, szegfűgomba, laskagomba.*–TBJ-Márkosfalva. stb.

Pereszlangomba, pereszlenke: *Fűgomba, szegfűgomba, pereszlangomba. A legelső gomba.*–NI-Har; *Fűgomba, pereszlangomba, szegfűgomba.*–FL-Gel; *Fűgomba, pereszlangomba, leghamarabb jelenik meg, mezőn, fübe.*–TS-Gel; *Pereszlangomba, szegfűgomba.*–JI-Gel; *Pereszlangomba, szegfűgomba, pereszlen.*–KocsA-Gel; *Pereszlangomba, szegfűgomba. Nagyanyámék pereszlangombának mondták.*–LM-Gel; *Szegfűgomba, fűgomba, pereszlenke.*–FJol-Har; *Szegfűgomba, pereszlangomba.*–SzB-Har; *Szegfűgomba, fűgomba, pereszlangomba.*–KSM-Gel; *Fűgomba, pereszlangomba.*–CsJ-Har; *Pereszlangomba, a régi öregek így mondták. Szegfűgomba.*–CsL-Gel; *Pirizslengomba, pereszlangomba, fűgomba, szegfűgomba.*–TP-Gel; *Pereszlangomba. A Szaladárba csak pereszlangombát mondanak.*–LF-Gel; *Fűgomba, szegfűgomba, pereszlangomba. A szüleim inkább pereszlangombának nevezték.*–II-Gel; stb.

Füvike, tollógomba, tarlógomba: *Szegfűgomba, füvike.*–BS-Eszt; *Szegfűgomba, tollógomba, tarlógomba.*–SGy-Fuf;

NAGY ÖZLÁBGOMBA (*Macrolepiota procera*)

Özláb, özláb gomba, ülügomba, ülühát, nagylábúgomba: *Özláb gomba, ülügomba, ülühát.*–FL-Gel; *Özláb, ülühát.*–LM-Gel; *Özláb, ülügomba.*–ML-Gel; *Özláb gomba, ülügomba. Pikkelyes a teteje, mint az ülünek (héja) a tollazata.*–CzV-Cser; *Ülügomba. Olyan a színe mint az iromba ülünek.*–VT-Cser; *Ülügomba, pettyes a háta mint az ülünek.*–DP-Cser; *Özláb gomba, ülügomba. Olyan pettyes mint az ülünek a tolla.*–TGy-Kéz; *Özláb gomba, ülügomba.*–KL-Ikf; *Özláb gomba, hosszú a szára, mint az özne.*–

KÁ-Hat; Őzlábgomba, olyan a szagja mint az őznek.–SGy-Fuf; Őzláb. Olyan pettyes a kalapja, mint az őzgidának a prémje. Hosszú a lába.–MV, JL-Csom; Őzlábgomba, ülügomba. Pettyes, hasonlít az ülüböz.–BGyS-Tor; Őzlábgomba, ülügomba.–DK-Ikf; Őzlábgomba. Csernátonba ülügomba.–PF-Tor; stb.

Őzláb. A cigányok nagylábúgombának nevezik.–MM-Száp;

PAPSAPKAGOMBÁK: Redős- és vörösbarna papsapkgomba, ?püspöksüveggomba (*Gyromitra esculenta*, *G. fastigiata*, ?*G. infula*)

Papsapkgomba, fülgomba: Papsapkgomba, könyvből ismerem.–FJ-Köv; Papsapkgomba.–KJ-Esz; Papsapkgomba. Volt egy fáfeldolgozó, fahasogató telep, a földön maradt fűrészponton jött elő, s az erdőben is, nyírfás-nyárfásban. Az édesapám ette, ő és az öregebbek fülgombának neveztek. Varason nő fel mint a fül. Nagy Pista (Oszdola) ette a fülgombát, jó gombaismerő vót. Finom, gyír a húsa, mint a Mikulás-csoki, tojáscsoki. A szára is jó. Keverékgombának is jó. Fülgomba a népi neve. Pont egy Pünkösdnapján találtam a nyárfá-nyírfa korpán.–PÁ-Ber; Papsapkgomba. Láttam a Veresvízen (Nemere-hegység)...–SÁ-Mar; Fülgomba. A kucsmagomba mérgező rokona, nem esszük meg. Hasonlít a tekervénye a fülre.–PF-Tor. Kevesen ismerik, egyelőre nem lehet tudni hogy esetenként pontosan melyik papsapkgomba fajról beszélnek.

PECSÉTVIASZGOMBA (*Ganoderma lucidum*)

Pecsétviaszgomba, cseretőgomba: Pecsétviaszgomba.–BGyS-Tor; Pecsétviaszgomba. Ketten ismerjük Dálnokban, Jákob Ildikóval.–VK-Dál; Pecsétviaszgomba, használtam diszíteni.–FJ-Köv; Cseretőgomba, cseregyökereken van.–FL-Ber;

PERESZKÉK, ÁLPERESZKÉK, TÖLCSÉRGOMBÁK

Ezekből a nemzeteségekből ismert és fogyasztott fajokat a lila pereszke kivételével leggyakrabban földilaskának nevezik. Ezek a gombák valóban hasonlítanak a laskagombához (nyári és késői laskagomba): csoportos, csokros megjelenés, húsos, egymást átfedő kalapok, az ízük is hasonlít a *rendes v. fai* laskáéhoz, de mivel a földön teremnek ezért *földilasa, földilaska* a nevük. A szürkés-barnás, barnás, barna földilását ha mezőről, gyepről, füves területről említik akkor az nagy valószínűséggel márványos pereszke, ha pedig erdei fajról beszélnek, akkor bokros-, csoportos- vagy akár porcos álpereszkeről és szürke tölcsérgombáról is szó lehet. Ha fehér színű a földilasa és legelőn, füves területen vagy cserjés helyen fordul elő, akkor az májusi pereszke, a szintén fehér, de *erdei* pedig a fehér-csokros álpereszke. Nem kizárt, hogy van aki a tövisaljgombát (*szilvaaljgomba*) is földilásának nevezi. Elkülönítenek mezeit és erdeit, *fehéret, barnásat* stb.: *Földilaska. Van mezei, van erdei.*–FM-Mar; *Földilasa. Fehér is van, szürke-barnás is van. Útszéleken, olyan koszorúk szoktak lenni.*–VT-Cser; stb.

Lila pereszke (*Lepista nuda*): *lila pereszke, lila perecke, lila cseperke, tintagomba*

Lila pereszke, ősszel van. Olyan szép lila, roppanos. Úgy szeretem!–MM-Száp; *Lila pereszke, Lőrincz Lajos bácsitól tanultuk meg.*–BJ-Cser; *Lila pereszke van, de nem szedem...*–PI-Szker; *Lila perecke. Eszik, ismerik, lehet találni.*–SÁ-Mar; *Lila perecke, ismerik, de nem eszik.*–PF-Fuf; *Lila pereszke, nagyon finom.*–FM-Mar; *Lila pereszke.*–MK-Dál; *Lila pereszke, jobb a rókagombánál es.*–NBM-Dál; *Lila pereszke. Savanyúságnak.*–PF-Tor; *Lila pereszke, szedem.*–FÁ-Cser. stb. *Édesapám is lila pereszkének és még tintagombának* nevezte.–PÁ-Ber; *Lila pereszke. Fenyőerdők szélén. Lila cseperke, így szólítottuk mű.*–BS-Gel;

Márványos pereszke (*Lepista panaeolus*): földilaska

Földilaska. A mezőn is van, késő ősszel.–LM-Gel; *Földilaska, tollógomba, csoportosan nő, sok van, ősszel, szeptemberben, bent a réteken. Már a csorda lejött, már tolló volt. Seregesleg volt, mint a szőnyeg.*–II-Gel; *Földilaska. Ősszel van csoporékba, szürkés, mezőn van, gyepkebe, füvekbe, ahol eljárnak az állatok. Ehető. Mikor szedték a pityókát Gelencén, egy-egy zsákkal szedtek a gelenceiek, szeptemberben.*–CsJ-Har; *Földilaska. Szeptember vége körül, ha van eső, sötétbarna hátú, alja világos, sorban van, tömeges. Ha van akkor sok van. Nagyon finom gomba.*–GG-Száf; *Földilaskagomba. Csoportosan nő a mezőkőn, pont mint a bikkfagomba. Ősszel, parlagokon. Szürkés, földön nő a fű között.*–BI-Har; *Jómagam is gyűjtöttem Gelencén, a Szőlőhegy alatti legelőn, s Imecsfalván (Dézsás) is, ősszel, októberben ezt a fajt.*

Májusi pereszke (*Calocybe gambosa*): *pereszke, perecke, fehér pereszke, ?fehér cseperke, földilaska, tavaszi földilaska, tavaszi pereszke, szilajgomba.* Májusi pereszkével nem találkoztam soha.–JI-Kéz; *Nem találkoztam vele, nem ismerik az emberek.*–FJ-Köv; *Földilaska. A szürke tölcsérpereszkére is mondják. Májusban is van hozzá hasonló. Fehér pereszke, a temető alatt, kőkénykeszilvák alatt találtam, májusban, megkóstoltam.*–LM-Gel; *Földilaska. Ősszel is megjelenik. Májusban tartja az egyik időszakát, aztán augusztus végétől szeptember derekáiig is megjelenik, a riskó szezonban, lombhullatók alatt. Édesapám is ette. Erős gombaszaga van. Soványabb területeken, hajkás területeken, májusban is terem a földilaska.*–PÁ-Ber; *Májusi pereszke, földilasa.*–BGyS-Tor; *Májusi pereszke, földilaska.*–ML-Gel; *A Málnás-patakánál, a Mélypatak hídjától jobbra szedtem (galagonya, csipkebogyó).*–II-Gel; *Májusi pereszke, nagyon ízletes. A Nyírben van, tavasszal és ősszel, májusban, s októberben is.*–SE-Imf; *Fehér pereszke, május-júniusban.*

Legelőkön, cirhések sarkában, erdőszéleken van.–SI-Ojt; *Szilajgomba*.–KI-Imf. Az imecsfalvi Dézsás legelőn, májusi pereszke gyűjtés közben közölte ezt a nevet, 2016-ban. Lehet hogy a szilvaaljgombának nevezett tövisaljgombával keverik, ezt is annak hiszik (szilajgomba), mivel megjelenési idejük hasonló(?); *Tavaszi pereszke*, *Vas Laji az erdész ette*.–PV-Eszt; *Van aki szedi, tavaszi földilaska*. *Elég sokan szedik, gyümölcsöskertekben, barackfa alatt*.–ÁJ-Cser;

Ritkább faj. Kevesen ismerik az irodalmi nevén. Leggyakrabban, több más pereszkefajhoz hasonlóan, ez is *földilaska* néven ismert. Lehet, hogy esetenként a *fehér cseperke* (lásd „Csiperkék”) és a *fehér pereszke* nevek is rá vonatkoznak(?).

Bokros-, csoportos és porcos álpereszke (*Lyophyllum fumosum*, *L. decastes*, *L. loriatum*): földilaska

Az erdőben megjelenő, barnás, szürkés, csoportos megjelenéssel jellemzett földilasák.

Fehércsokros álpereszke (*L. connatum*): földilaska, törpelasa

Földilaska. *Van tiszta hófehér, csokros, az Asztagban van* (magashegyi bükkös Gelencén). *Zsákoslag vót a patak mentén, füves helyeken. Még finomabb mint a fán lévő laska*.–LM-Gel; *Földilasa, törpelasa*. *Erdei utak mentén, fehér, hófehér, igen csoportos, össze van, patakok mentén. Finom*.–KJ-Eszt; Kisebb kalapjai vannak, talán ezért törpelasa.

Szürke tölcsérgomba (*Clitocybe nebularis*):

Szürke pereszke, pereszke, perecke, földilaska, földilasa, földilaskagomba, erdei földilaska: *Erdei földilaska, szürke pereszke*. *Rajta van a csetelye* (=tülevelek)–FM-Mar; *Szürke pereszke, földilaska*.–MK-Dál; *Földilaska*.–NBM-Dál, PF-Tor; *Pereszke, földilasa*.–DI-Tor; *Földilaska*.–FL-Ber; *Perecke, földilaska, eszik*.–SÁ-Mar; *Földilaska, csoportba, borulnak egymásra, csokroslag vannak, borítsák egymás kalapját, szürkés-barna*.–VL-Cser; *Földilasa*.–KI-Torja; *Szürke pereszke, földilaska, jó savanyúságnak*.–SI-Ojt; *Lila pereszke, szürke pereszke*.–GyL-Szkat; *A szürke tölcsérpereszke is mondják. Májusban is van hozzá hasonló (?májusi pereszke)*.–LM-Gel;

PISZTRICGOMBA (*Polyporus squamosus*)

Piszpiricgomba, pisztiricgomba, pisztirizgomba, piszpiriszgomba, piszpirisz, pisztiric, pisztiriz, pisztricgomba, pisztric, pisztirigomba, pisztiricsgomba, pisztiringomba, piszpiri, pisztiri, piszpirik, bocsfül: *Piszpirik, bocsfül*. *Olyan kemény mint az áldott nagynyavalya, mint a tyúknak a zúzaja, rágós. Az elefántbocsfülhöz hasonlít. Kollégámtól, – málnásfürdői születésű – hallottam a nevet*.–VT-Cser. Egy másik csernátóni személy a gévagombára mondta a *bocsfület*. Csak Csernátónban jegyeztem le ezt a nevet.

PÖFETEGEK: Óriás-, pikkelyes-, bimbós-, körte alakú pöfeteg (*Langermannia gigantea*, *Calvatia utriformis*, *Lycoperdon perlatum*, *L. pyriforme*) stb.

Lóposzogó, lópocogó, lópucogó, lóporcogó, lóporc, lópurcogó, lópurc, lóping, lópöfeteg, lópocok, pocogó, poszogó, óriás poszogó, porcogó, porcogomba, pöfeteg, lóposzoba, legelőgomba, legelőbeli pocogó, peheteg, gyöngypöfeteg, bőrös pocogó: *Lóposzogó*. *Olyanokot vágtunk rea, s messze szállott a füst belőle!...*–IF-Kup; *Lóposzogó, lópocogó*. *Mentünk a réten, belé-belé rúgtunk, nagyot puffant, egy-egyét jót lött, s az ember élvezte. Olyan vót mint egy léggömb, s kipukkadt. Tiszta porfélével vót béhálózva*.–KÁ-Hat; *Lópurcogó*. *Ha láttam belérúgtam a purcogóba, s füstölt*.–TM-Gel; *Lóposzogó, megpuffantottuk, hezzarugtunk, barna port vetett*.–LO-Ikf; *Lópocok, van aki megeszi. Akkorára megnőtt mint a kujukom*.–PJ-Har; *Lópocok, nem eszik meg*.–Fáb Jol-Har; *Lópocok, finom erősen*.–CsJ-Har; *Lópocok*.–SzB-Har. *Lópocok*.–TÉ-Hat; *Lóporcogó*. *Belérug az ember, s füstöl, poroz*.–FG-Hil; *Lóporcogó*.–TJ-Hilib; *Lópocogó, lóposzogó*.–FF-Szlél; *Lópucogó, pöfeteg, lóposzogó*.–GK-Szlél; *Lópocogó, lóposzogó*.–JB-Kup; *Lóporcogó*.–LZ-Kis; *Lópurc, lóporc*.–FL-Gel; *Lópocogó, lóporcogó*.–Ki L-Ikf; *Lóporcogó, friss korába enni jó*.–KI-Köv; *Lópurc*.–ML-Gel; *Lóposzogó, lóping*.–VK-Dál; *Poszogó, lóposzogó, óriás poszogó*.–FÁ-Cser; *Lópocogó*. *Finom ehető, aztán megporosodik, füstöt vet*.–CzV-Cser; *Lóposzogó, megsütik. Ha megérik kilövi magát*.–KL-Ikf; *Lóporcogó, gombolyék mint egy alma, ha megszárad, ha a bele elhervad, füstöl*.–JJ-Gel; *Porcogomba, lópurc*.–NE, LA-Gel; *A lópingot nem eszik. Porcogomba, lö egyet*.–TS-Gel; *Lóping, lópurc*.–II-Gel; *Lóposzogó, lóping*.–CsÁ-Szkat; *Lópurcogomba, lóping, pöfeteg*.–KSM-Gel; *Porcogomba, lóporcogomba, lóporcogó, lóposzogó*.–DL-Száp; *Lóporcogó, lóping*. *Megesszük*.–DA-Száp; *Pöfeteg, lóposzogó*.–PF-Tor; *Lóposzogó, pöfeteg*.–BGy-Eszt; *Lópocogó, óriási pöfeteg*.–GyA-Lem; *Lóposzogó*. *Nem eszik meg. Rugunk belé, puffan szerte*.–LE-Maf; *Lópocogó*.–KP-Maf; *Lópocogó*. *Az ember realépik, s egyet puffan*.–CsÁ-Maf; *Lópöfeteg, lópocogó*.–Szi-Dál; *Lóposzogó, lópinggomba*.–GyL-Szkat; *Pöfeteg a nagy, a kicsike az a lópocogó. Felrúgtuk, füstöt vetett*.–TBJ-Máf; *lópocogó*. *Léptünk rea, s puffant ki, puffogott*.–RJ-Hat; *Pocogógomba, lópocogó*.–BF-Csom; *Lóporcogó, lópurc*.–KA-Gel; *Lópurcogó*.–BS-Gel; stb.

Lóposzoba.–MM-Dál; ... *Peheg*, a nagy, az óriás pöfeteg.–TBD-Máf; ... *Bőrös pocogó* (=pikkelyes pöfeteg)–GyL-Lem; ... *Gyöngypöfeteg*, *picike gyöngyök vannak rajta*. (megj.: valószínű a bimbós pöfeteg)–SI-Ojt; ... *Legelőgomba*.–NI-Har; *Pocogó, lópocogó, legelőbeli pocogó*.–PÁ-Ber;

A *pocogó, porcogó, porcogomba* nevek a pelyhes keserűgombára is vonatkozhatnak.

SÁRGA GÉVAGOMBA (*Laetiporus sulphureus*)

Sárga gévagomba, fűzfagomba, bocsfül: Sárga gévagomba.–BS-Esztt; Egyszer Pista, a férjem talált egy nagy sárga gévagombát, fűzfán. Fűzfagombának nevezte Demeter Anna (1958-1960 táján).–MM-Száp; Szedtünk sárga gévát.–NM-Száp; A sárga géva nagyon ritka.–PÁ-Ber; Fűzfagomba. Az öreg, toplós fűzfát szereti.–SzI-Dál; Gévagomba.–BGyS-Tor; Sárga gévagomba.–SzB-Har; Gévagomba.–VK-Dál; Fűzfagomba, tömegbe nő.–PJ-Hat; Fűzfagomba, csoportba nő ki. Ősszel, a régi fákon van, fűzfán, a folyók mentén. Sűrűn kel, sikos.–FV-Hat; Sárga gévagomba, könyvből ismerem, szilvafa tönkén, fűzfán láttam Kézdin.–GyL-Szkat; Bocsfül, a nevet egy csángó juhásztól hallottam, kb. 1993-ban, bohánai volt (Bákó melletti település). Olyan mint a bocsfüle. Lucskos káposztát csináltam belőle.–VL-Cser;

SÁRGA RÓKAGOMBA (*Cantharellus cibarius*)

Rókagomba, róka, sárga róka, róskagomba, róska, havasi rókagomba, anyaróka.

Általános a rókagomba név. Gelencén, Hilibben, Haralyban gyakran mondják s-el (róska, róskagomba).

Havasi rókagomba, vastag a kalapja. Veresvízen, a lápokon, moha között, csoportosan, július-augusztusban van, íze mint a rókáé. Található a Füvesbércen, Kerekbükkön, Nagypatakon, Bajtán, a Mánikban. Anyaróka, tömött, kemény, nagyobbra nő mint a róka, keményebb, húsosabb, vastagabb, ezért anya. Anyaróka, az öregek így mondták. Nem ettük sose, édesapám se ette. Tarziciusz atya ette.–PV-Esztt.

SÖTÉT TROMBITAGOMBA (*Craterellus cornucopioides*)

Trombitagomba, feketegomba, fekete rókagomba, kürtgomba, töcsérgomba, boxgomba: Feketegombának nevezték, amíg vette a gombaátvevő. Azt mondták csúfságból, hogy valahol majd boxot csinálnak belőle.–DI-Tor; Feketegomba. Porkoláb, a vadőr átvette.–GM-Tor; Boxgomba. Porkolábnál és Fetésnél átvették (2010-2011). Azért box mert fekete.–KI-Tor; Trombitagomba. Pár éve vették, s a cigányok azt kezdték mondani, hogy boxgomba, s hogy cipőkrémet csinálnak belőle.–PF-Tor; Fekete rókagomba, azt mondták hogy boxnak veszik...–OB-Tor; Haláltrombita, Bence testvér a zárdában így mondta.–IF-Kup; (valószínű hogy német nyelvű gombáskönyvben szereplő Totentrompete megnevezés fordítása a haláltrombita); Trombitagomba.–NM-Száp; Kürtgomba, az öreg pásztorok így nevezték.–SzI-Dál; Kürtgomba, a 90-es években a csikszeredai és a torjai erdőkben szedtük egy udvarhelyi cégnek.–MK-Szkat; Töcsérgomba.–BF-Csom; Trombitagomba, fűszernek.–SE-Imf; Trombitagomba.–II-Gel; Trombitagomba, töcsérgomba.–BGyS-Tor; Töcsérgomba, trombitagomba. Fekete mint a degett.–MK-Dál; Trombitagomba. Ketten Jákob Ildikóval, az óvónővel ismerjük csak Dálnokban.–VK-Dál; Töcsérgomba.–VT-Cser.

Kevesen ismerik, trombitagomba néven kevesen nevezték meg (általában van gombáskönyvük).

SZÖMÖRCSÖGÖK: Erdei szömörcsög, ?közönséges kutyaszömörcsög (*Phallus impudicus*, ?*Mutinus caninus*)

Faszgomba, lófaszgomba, faszógomba, büdösgomba, büdöske, döggomba, szömörcsög, szemölcsög, kígyógomba, tojásgomba, légyölő gomba: Döggomba, vegyes erdőben.–CzV-Cser; Büdösgomba, faszgomba, büdös mint a dög, a legyeket vonzza magához. Már a szagja után lehet menni.–FJ-Köv; Faszgomba, erdei szömörcsög, nagyon büdös, lomblevelű erdőben van.–KJ-Esztt; Lófaszgomba, lombhullatóban, tavasszal.–CsA-Kup; Faszgomba, már messzünnen érzi az ember a szagját, kezét se teszen senki reá, mert olyan szagos.–IF-Kup; Lófaszgomba.–DP-Cser; Lófaszgomba, büdösgomba, eszik a legyek.–DI-Tor; Döggomba.–BJ-Cser; Szemölcsög. Szagos, büdös, messzünnet már érzik a szagja.–VL-Cser; A szömörcsög, a kucsma mérgezője.–SzKL-Gel; Szömörcsögöt láttam a Veresvízen, nyíresben.–SÁ-Mar; Büdösgomba–RJ-Hat; Döggomba. Büdös tőle az erdő, dögszagú–Ikf-KÉ lakásán jelenlevő személyek valamelyike, 2016. februárban; Faszgomba–MK, NBM-Dál, GK-Szlél, MI-Nyúj; Büdöske. Dálnokba előfordul, nagyon gyakori volt a Lécfalvi Karikánál (Besenyői tó közelében), vegyes lombhullató erdőben.–ML-Gel; Büdösgomba, tojásgomba. A falu végibe szokott lenni, bozótos helyen (gyertyán-mogyoró), ösvenyen. A vénasszonyok orvosságnak gyűjtötték, pohárba, szeszebe tartották, orvosságnak használta Móricz Andrásné az 1940-es években.–PF-Fuf; Kígyógomba, azért mert hosszú mint a kígyó. Büdös.–BI-Esztt; Légyölő gomba, mérges, ritka, olyan büdös mint a dög, az ember figyelni hogy nincs-e dög a közelben.–KL-Ikf; Köszvénygomba, a szüleimtől hallottam a nevet. Faszógomba. Büdös, poronyó a szára, a tövibe tojás van.–VT-Lem.

TAPLÓGOMBÁK

Tapló, topló, taplógomba, top3lógomba, bükkfatapló, fatapló, fatopló, toplógomba, fagomba.

TARLÓGOMBÁK

Fehér tarlógomba (*Leucoagaricus leucothites*)

Fehér cseperke, fehéraljú cseperke, Szent László cseperke: Fehér cseperke, a bele fehér, mérgező.—OB-Tor; *Fehér cseperke* (konkrétan a fehér tarlógombára mondta, amit aznap szedett).—BGyS-Tor.

A csiperkéknél bemutatott *fehér cseperke, fehéraljú cseperke, Szent László cseperke* nevek is valószínű hogy erre a tarlógombafajra (is) vonatkoznak.

TEJELŐGOMBÁK

Kenyérgomba (*Lactarius volemus*)

Kenyérgomba, kenyérkegomba: Kenyérgomba, kenyérkegomba—NI-Har; *Kenyérgomba, kenyérkegomba*.—FJ-Har; *Kenyérkegomba, nyersen jó*.—Fáb Jol-Har; *Kenyérkegomba*.—CsJ-Har; *Kenyérke*.—BG-Száp; *Kenyérgomba. Azért mondták kenyérgombának, mert ha nem volt kenyere, akkor szalonnával megette. Kóstoltam én is szalonnával*.—II-Gel; *Kenyérgomba, nyersen ették, azért kenyér mert pótolja a kenyeret, a szegény ember fedezi fel a leghamarabb*.—GyA-Lem; stb.

Fehértejű-, zöldülőtejű keserűgomba (*Lactarius piperatus, L. glaucescens*)

Keserűgomba, rendes keserű, tejesgomba: Keserűgomba, rendes keserű.—PE-Alm; *Keserűgomba, rendes, apró a redője*.—DP-Cser; *Keserűgomba. A rendesnek tömött az alja*.—BS-Gel; *Keserűgomba, tejesgomba*.—GK-Szlél; *Keserűgomba, Bereckben mondják tejesgombának is*.—MI-Nyúj; stb.

Pelyhes keserűgomba (*L. vellereus*)

Nyírajja, nyíralj, nyíraljkeserű, porcogó, porcogomba, porcogógomba, porcos, pocogó, pocogógomba, pocogókeserű, keserű pocogó, tinóorrú gomba, tinóru, tinógomba, tinótort, tinótor, tinórgomba, tinótó, tinóta, tinókeserű, tinótorgomba, borsgomba, borsogomba, borsikagomba, molyhos gomba, álkeserű, gyírkeserű, disznógomba

Egyik legtöbb névvel megnevezett gombafaj Felső-Háromszéken. A *tinótor, tinórgomba* elnevezést van ahol a vargányákra (is) mondják, a *tinórt* ritkábban az érdesnyelű tinóruakra is. *Nyíralj*nak a nyírfa szörgombát is nevezik. A *pocogó, porcogó, porcogomba* a pöfetegek neve is, de általában ezeket inkább *lóposzogónak* hívják. Nem kizárt, hogy a pelyhes keserűgomba egyes neveivel olykor, esetenként a csípőstejű keserűgombát (*L. bertillonii*), a fehér szörgombát (*L. pubescens*) vagy épp a földtoló galambgombát (*Russula delicata*) is megnevezik, mivelhogy hasonlítanak egymásra.

Tinórgomba, tinótor, tinótorgomba, tinóru, tinóorrú gomba, tinógomba, tinótort, tinótó, tinóta, tinókeserű: Tinóorrú gomba, hasonlít a keserűhöz, nyíresben van.—JB-Kup; *Tinóru. A keserűgomba mérgező hasonmása a tinóru, alul a fonákja gyírebb. Nem veszélyes, de hagyjunk békit*.—BJ-Cser; *A keserűgomba, sűrű szövésű, a tinóruinak gyír a szövése, a kalapja behajlik*.—CzV-Cser; *Tinórgomba, nem eszik, alul gyér*.—DP-Cser; *Tinótor, nem szedik le*.—VL-Cser; *Tinógomba, gyír a kötése, nem eszik meg*.—KL-Ikf; *Tinóri, nem ehető, a háta mocskosabb, durvább a recéje*.—KS-Ikf; *Tinórgomba, pontosan olyan mint a keserű, csak gyírek a bordái, a keserűnek pedig tömött. Nem ehető gomba*.—KÁ-Hat; *Tinógomba, nem eszik. A szirmai gyírebbek az alján*.—SZI-Dál; *Tinógomba, gyírebb kötésű, nem eszik, nem a dálnoki embernek való*.—BGy-Dál; *Tinógomba, nincs té benne*.—MM-Dál; *Tinóru, alul gyírebb. Van aki megeszi*.—RA-Alb; *Bereckben tinóru, tinógomba, gyírebb a lemeze*.—MI-Nyúj; *Tinóru, pont olyan mint a keserű, csak alól a redőnyei szélesebbek, nagyobbak a közök*.—GyB-Lem; *Tinógomba, a keserű mérges testvére, nem ették. „Ez nem keserű, ez tinó”-így mondták*.—II-Gel; *Tinótor, van aki szedi. Alul gyírebb mint a keserűgomba, keményebb, durva redőnyű*.—SZKL-Gel; *Tinógomba, fehér, víz folyik belőle*.—MBI-Ikf; *Tinórgomba, nem jó tej ki belőle, alul gyírebb, nemigen szedtük sohase*.—DK-Ikf; *Tinórgomba, gyír a kötése. Csíp es ez*.—FS-Ikf; *Tinótor—BI-Fuf; Tinótó, a recéje gyírebb. Mérges gomba. Ha kifőzik jó, megszokja a szervezet*.—KI-Tor; *Tinótorgomba, álkeserű. A széle vissza van kucorodva, a szövése gyírebb*.—IS-Tor; *Tinótor*.—PL-Tor; *Tinóta, gyírebb*.—TÉ-Hat; *Tinótor, a keserűgombának a mérgezője*.—PF-Tor; *Tinótort, gyírebb az alja*.—PF-Fuf; stb. *Tinókeserű, gyír a kötése, mérgező*.—SZI-Cser; stb. Nem tudni, hogy miért hozzák összefüggésbe ezt a fajt a tinóval, miért illetik a *tinóru* névvel és alakváltozataival. Egyetlen „magyarázatot” jegyeztem le: *Tinótó. Gyírebb az alja, a vonalak gyírebbek. A téhnnek a nyelve vonalas, úgy mint ahogy vonalas a tinótó gombának is az alja*.—DI-Torja.

Nyíralja, nyíralj, nyíraljkeserű: Nyírajja. Hasonlít a keserűhöz, fehér, nyírfa alatt van, mérges, a széle bekondorodik.—FB-Alm; *Nyíralj, alul ritkásabb, vastag a húsa, állítólag mérgező, nem eszik*.—PM-Csom; *Nyírajja nem jön ki tej belőle*.—FJ-Har; *Nyírajjagomba, alul gyírebb, pontosan olyan mint a keserű*.—PJ-Har; *Nyírajja, disznógomba. Nem eszik, gyírebb az alja, nem tejel annyira mint a keserű*.—CsA-Kup; *Nyírajjagomba, fehér, nagyobbra nő mint a keserű, gyírebb a redője, nemcsak nyírfa alatt van, nem ehető*.—NI-Har; *Nyíraljkeserű, gyírszövetű, kevésbé ehető, keserűbb. Van aki szereti*.—FÁ-Cser;

Porcogó, pocogó, porcogomba, keserű pocogó, pocogókeserű: *Porcogó, nem eszik.*–IF-Kup; *Porcogó.*–TI-Mar; *Porcogógomba. Nem sima a kalapja. Nem szedték.*–RJ-Hat; *Porcogomba. Olyan kemény volt mint a porcogó, nem tudta az ember megrágni, ezért porcogomba...*–PF-Fuf; *Porcogógomba, gyírebb alul, meg lehet enni csak csípősebb.*–VT-Lem; *Porcos.* „Amelyeknek gyír az alja nem jó nekünk, ne szedd le!”–mondták.–TJ-Hil; *Porcogomba.*–LM, FL-Gel; *Porcogó, a redőnyei gyírebbek, a szirmai durvábbak, szélesebbek.*–KI-Köv; *Porcogó, olyan mint a keserű, nem eszik az emberek.*–SI-Lem; *Pocogó, úgy csíp mint a fene.*–FJ-Köv; *Pocogó, keserű pocogó. Nem eszi senki.*–PÁ-Ber; *Pocogókeserű, gyír szitájú, csípős erősen, meg kell főzni, ehető.*–OA-Mar; *Pocogógomba, a redőnyei nagyobbak mint a keserűnek, nem tömött.*–GyA-Lem; stb.

Borsgomba, borsosgomba, borsógomba, borsikagomba: *Borsgomba. Olyan mint a keserű, nem ehető, mert csípős. Gyéres az alja.*–BI-Esz; *Borsosgomba, tinörgomba Gelencén. Dálnokban nyíralja.*–ML-Gel; *Borsosgomba, porcogomba.*–LM-Gel; *Borsgomba, olyan mint a keserűgomba, nem ehető, csíp mint a bors.*–TS-Gel; *Borsógomba, olyan csípős.*–CsV-Gel; *Borsikagomba. Csípős, azért borsika, nem eszik.*–KS-Gel; *Borsikagomba. Alul gyírebb, apám es mondta hogy nem szabad megenni.*–Ker A-Gel; *Borsógomba, olyan mint a keserű, csak gyír az alja. Nem ehető, ott terem ahol a rendes keserű.*–BS-Gel; *Borsosgomba, olyan mint a keserű, alul gyírebb, csípős egy kicsit, de megehető.*–MM-Lem; *Borsgomba, nem ehető.*–SÁ-Mar; *Borsgomba, olyan mint a keserű, csak csíp, a nyírek között van, a recéje gyírebb, torpadt tetejű.*–BF-Csom; stb.

Gyírkeserű, gyíraljú keserű: *Gyírkeserű, ehető, meg kell sós vízbe főzni.*–BI-Szkat; *Gyírkeserű, nem jó.*–BG-Szárazpatak; *Gyírkeserű, az ezelőtti öregek mondták. Nem jó enni.*–ME-Szárazpatak; *Pocogó, gyíraljú keserű.*–PV-Esz; stb.

Disznógomba: Disznógomba–VK-Dál; *Nyírajja, disznógomba. Nem eszik, gyírebb az alja, nem tejel annyira mint a keserű.*–CsA-Kup;

Álkeserű: ...*Álkeserű.*–BS-Esz; *Tinórtorgomba, álkeserű, a széle vissza van kucorodva, a szövése gyírebb.*–IS-Tor;

Gyapjas keserűgomba, molyhos gomba: Gyapjas keserűgomba, *van egy nagybátyám, neki mindig olyant kellett vigeek. Még keserűbb mint a rendes.*–CsA-Szkat; *Molyhos gomba, álkeserű.*–BS-Esz;

Nyírfa-szőrgomba (*Lactarius torminosus*)

Nyíralja (nyírajja), nyíralj, nyíraljagomba (nyírajjagomba), nyíraljgomba, nyírfagomba, nyírgomba, nyirigomba, csepűgomba, szöszkegomba, szörgomba

Csernátonban *csepűgombának* is nevezik. A *nyíralja* és a *nyírrel* kapcsolatos neveket, névváltozatokat van ahol a pelyhes keserűgombára is/vagy arra mondják.

Nyíralja és változatai: *Nyírajja, ehető, mintha vörös volna, tölcéses formája van. Finom, összettel van.*–JJ-Gel; *Nyírajja, nyírfa csemeték alatt van, egy kicsit kesernyés gomba.*–FJ-Gel; *Nyírajja, világosabb mint az őszike (a rizike neve Gelencén), ehető, gyapjas a teteje.*–FL-Gel; *Nyírajja. Nagyanyám is szedte, megsütöttük, de kesernyés.*–LM-Gel; *Nyírajja. Sokan eszik.*–CsL-Gel; *Nyírajjagomba, nyírfák alatt van.*–Kocs A-Gel; *Nyíralja, nyíraljagomba.*–SzB-Har; *Nyíraljagomba, szörgomba, sokan összetévesztik a rizikével.*–FJ-Köv; *Nyírajjagomba, bé van búrkolózva.*–PM-Lem; *Nyírajja, nyírfa alatt van, nyíres területen.*–TJ-Hil; *Nyíralja, összettel van a nyírfa tövibe.*–KiL-Ikf; *Nyíraljgomba, összettel van, nagyon jó.*–KS-Ikf; *Nyíraljgomba, nyíralji. Csak a nyírfák alatt terem.*–OA-Mar; *Nyirigomba, nyirigomba.*–PL-Tor; *Nyíralj, nyírfagomba. Mérgező.*–BGyS-Tor; stb.

Csepűgomba: *Csepűgomba, nyírfagomba, vegyes erdőben, ehető, alul szálacsákák vannak, mint a csepű.*–BJ-Cser; *Csepűgomba, gyapjas szélű, rózsaszínes, a lemezei igényesek.*–CzV-Cser; *Nyíraljgomba, csepűgomba. Csernátonban általában eszik. Megfőzik.*–ÁJ-Cser; *Csepűgomba. Szörös. Jó sülvé, le kell hántani. Itthon, Csernátonban hallottam ezt a nevet.*–VT-Cser; *Csepűgomba.*–RA-Alb (szül. Csernátonban); *Csepűgomba, Csernátonban hallottam.*–MBI-Ikf; Az eddigi gyűjtés alapján „csernátoni név”-nek tűnik.

Szöszkegomba: *Szöszkegomba, nyíralja: eszik, jó gomba.*–DI-Tor; *Szöszkegomba, nyírajja. Eszik, ették. Egy cseppet csípős íze van.*–IF-Kup; *Szöszkegomba.*–PF-Tor; *Szöszkegomba met olyan szöszös, meg kell hántani. Ojtozban rengeteget szedtem, megettem.*–RJ-Hat; *Szöszkegomba, a nagymamtól hallottam, ehető, finom. Borzos a kalapja, le lehet hántani.*–CsI-Har; *Nyíralja. Nagyon kevesen fogyasztják. Bereckben mondják szöszkegombának is.*–PÁ-Ber; stb.

Szörgomba: *Szörgomba, Dálnokban. Nem eszik.*–VK-Dál; *Szörgomba.*–FJ-Köv;

Ízletes-, lucfenyvesi-, jegenyefenyő-, ?vöröstejű-, ?vörösödtejű rizike (*L. deliciosus*, *L. deterrimus*, *L. salmonicolor*, ?*L. sanguifluus*, ?*L. semisanguifluus*)

Riskó, riskógomba, rizike, fenyőalj, fenyőalja, fenyőaljgomba, őszike, őzike, vérejáró, vérikegomba, vérajjagomba.

Riskó, riskógomba, rizike, fenyőaljgomba és változatai: *Fenyőalj, riskógomba.*–LZ-Kis; *Riskógomba.*–IS-Tor, PA-Alm, DP-Cser, PM, MV, JL-Csom, BI-Ozsd, DT, KJ-Esz; *Riskógomba.*–FF-Szlél; *Riskógomba, fenyőaljgomba.* Fenyvesekben van.–PM-Lem; *Riskó*–FB-Alm, GyB, MM-Lem, VD-Hil; *Rizike, fenyőaljgomba.*–BJ-Cser; *Riskógomba.*–CzV-Cser; *Riskó, rizike, Bereckben fenyőalj.*–MI-Nyúj; *Riskó, fenyőalja.* –CsA-Kur; *Fenyőaljgomba, riskó, Édesapám riskónak mondta. Szedte.*–GyA-Lem; *Fenyőalj, senki nem szedi. Luci alatt es van, szemerke alatt es.*–DI-Tor; *Rizike.*–MM-Száp; *Riskó, fenyőalja.*–NM-Száp, VT-Lem; *A rizikét nem fogyasztották.*–KÁ-Hat(sz. Ikafalván); *Rizike, fenyőalj*–ÁJ-Cser; *Fenyőaljgomba, rizike, riskó.*–BJ-Cser; *Riskó, gyerekkorban is ismertük.*–TJ-Hil; *Rizike, riskó. Finom.*–CsÁ-Szkat; *Riskó, fenyőalja.*–JI-Kéz; *Rizike, fenyőalj, ehető.*–PI-Szker; *Riskó, rizike, fenyőaljgomba, Albisban így mondják.*–TBJ, BK-Máf; *Riskógomba, fenyők alatt. Őszi riskó.*–RJ-Hat; *Riskó, fenyőaljgomba.*–VK-Dál; *Őszike Gelencén. Fenyőalja, rizike Dálnokban. Riskó Ozsdolán.*–ML-Gel; *Riskógomba, fenyőaljgomba.*–PF-Tor; *Riskógomba, fenyőalja.*–VT-Cser; *A fenyőaljgomba lehet a barnagyűrűs tinóru neve is.*–IF-Kup;

Nyári-, őszi-, szeptemberi-, téli-, fenyő-, fenyőalj-, szemerkealj-, fehér riskó, anyariskó: Nyári riskó. Fiatal szemerkefenyők (lucfenyő) alatt, augusztusban van, nyüvesedik. (megj: valószínű, hogy a lucfenyvesi rizike). Őszi riskó, *fenyő riskó, fehér fenyők* (jegenyefenyő) alatt, augusztus végén-szeptemberben (valószínű, hogy a jegenyefenyő-rizike). *Fehér riskó, csak fehérfenyő alatt, tiszta fehér a teteje is (?), a redőnye olyan mint a keserű pocogónak* (pelyhes keserűgombának). Ehető, akkor van amikor a szeptemberi riskó. *Anyariskó, csak fehérfenyő* (jegenyefenyő) alatt van, piros a háta, a törzse. Redőnye nincsen, sima, kicsi apró redőnye van. Jó kövér termetek, kedveli a nedvesebb helyeket.–PÁ-Ber; *Riskógomba, fenyőaljgomba. Szemerkealjriskó, a zödes tetejű, szemerke* (lucfenyő) alatt van. *Fenyőaljriskó, jegenyefenyő alatt van, ez nem zöldül. Anyariskó, az alja, a lemezei fehérek, abból lesz a spóra, azért anyariskó... Ez is a jegenyefenyő alatt terem. Az anyariskónak nincs zöld a kalapjában. Az anyariskó ropogósabb.*–FL, KM-Ber; *Riskó. Nyári riskó, őszi riskó.*–MV, JL-Csom; *Fenyőaljgomba, riskógomba. Nyári riskó, ez zöldül, nem vastag, vékony a szára. Téli riskó, ez húsos, vastag.*–PV-Esz; *Riskó, rizike, van nyári és van őszi.*–LÁ-Ber; *Riskó, nyári riskó, őszi riskó. A nyári az vékonyabb, kényesebb, hamar nyüvesedik, sárgább. Az őszi az sötétebb barna, húsosabb, kemény.*–SÁ-Mar; *Riskó, fenyőalja. Van nyári, s van őszi.*–FM-Mar; *Riskó. Nyári riskó, őszi riskó.*–TI-Mar; *Őszi riskó.*–RJ-Hat (sz. Lemhényben);

A vidék felső, északi részén – Bereck, Martonos, Ojtoz, Csomortán, Esztelnek stb. – a többi falvakhoz képest jobban ismerik a rizikéket, több fajt is megkülönböztetnek.

Őszike(gomba), őzike(gomba): Őszikegomba, riskógomba, lucifák alatt, csetelyés helyen van.–FJ-Gel; Őszike.–FL-Gel; Őzikegomba.–TF, JJ-Gel; Őzike, őszike.–NE, LA-Gel; Őzike, őszike, riskó.–JI-Gel; Őszikegomba, riskógomba.–FJ-Gel; Őzike, őszike.–KSM-Gel; Őszikegomba.–PF, BS-Gel; Őszikegomba, riskógomba, fenyőalja.–LM-Gel; *Riskógomba, fenyőalja, őszikegomba. Nagyon jó.*–CsL-Gel; *Fenyőalja, őzike. Édesanyám őzikének mondta. Hasonlít az őzikéhez, csikos(?).*–II-Gel; Őszikegomba, régi név, a szüleim is így mondták, riskónak is mondják.–Kocs A-Gel; Őszike. A riskó nevet Ozsdolán mondják.–KS-Gel; Őszikegomba.–FJol-Har; stb.

Az őszike, őzike nevet csak Gelencén és Haralyban (Hilibben is?) mondják.

Vérejáró, vérajjgomba, vérikegomba: Őszikegomba, vérejáró.–SzKL-Gel; Vérejáró.–KSL-Gel; Vérajjgomba, a sepedékeken, nedves helyen, túl nedves helyeken, ősszel van. Nagyon finom.–NI-Har; Vérejáró, riskó.–CsJ-Har; Vérikegomba, őzikegomba.–CsV-Gel;

Gelencén és Haralyban mondtak vérrel kapcsolatos neveket.

TINTAGOMBÁK: Fehér-, trágya-, kerti-, ráncos-, gyapjas tintagomba és más fajok (*Coprinus niveus, C. cinereus, C. micaceus, C. atramentarius, C. comatus*)

Ganyégomba, trágyagomba, tintagomba, suskagomba, hosszúlábú, harmatgomba, esőtartógomba, esőgomba, békagomba.

Általános a ganyégomba és trágyagomba megnevezés.

Tintagomba: Tintagomba.–PV-Esz, NM-Száp, GyL-Szkat, PI-Szker; *A tintagombát nem eszik.*–PÁ-Ber; *Gyapjas tintagomba, tójásosan jó.*–CsÁ-Szkat; *Csuklyás tintagomba* (gyapjas tintagomba). *Nem eszik.*–VL-Cser; Akiknek van könyvük, azok nevezik így.

Suskagomba: Suskagomba.–KS-Gel; *Suskagomba. Lila, esernyő alakja van, minden ganyé mellett terem.*–NI-Har.

Hosszulábú.–BG-Száp; *Harmatgomba, amelyik a trágyán van, tűnik el amilyent a nap megsüti.*–KI-Köv; *Esőtartógomba, esőgomba. Úgy néz ki mint egy esőtartó. hamar kijő, hamar elpusztul.*–FM-Mar; *Békagomba* a tintagombák neve, annak is ami a trágyadombon nő. Azért béka, mert a békák jártak ott...–FJ-Köv;

TÖVISALJAGOMBA (*Entoloma clypeatum*)

Szilvaaljgomba, szilvaajj(a)gomba, szilvaalj(a), szilvafaalj(a), szilfaalj, szilvagomba, szilvafagomba, földilaska: Szilvagomba, kerti szilvagomba. Kertekben, a szilvafák tövinél jelenik meg. Barnás-fehér, kerek, felnyomult tetejű, rózsás, fodros szélei vannak.–NI-Har; Szilvaaljgomba, szilvafa alatt, mint az őszi pereszke. Szürkés-fehér.–VD-Hil; Szilvagomba, kertekben, tavasszal, szürkés-fehér.–PM-Lem; Szilvaajjgomba, szép fehér, apró redős, hamar nyüvesedik, gyümölcsösökben, szilvafák alatt, június végén, a fű már nagy olyankor. Ehető.–FL-Gel; Szilvafagomba, legkorábban jelenik meg, csak szilvafa alatt jelenik meg.–BJ-Cser; Szilvafaaljgomba, szilvafák alatt a kertben.–CzV-Cser; Szilvagomba, kertekben.–KL-Ikf; Szilvaaljgomba.–TF-Gel; Szilvaajjgomba, szürke, ehető, szilvafa alatt nő, fű között, május-júniusban.–TS-Gel; Szilvagomba, olyan mint a földilaska, szilvafák alatt.–Por-Tor; Szilvaalj, tövisalj.–FJ-Köv; Szilvaajjgomba.–FG-Hil; Szilvafagomba, szilvaalj.–BGyS-Tor; Szilvagomba–SGy-Fuf, BI-Eszt, KS, KiL-Ikf; OA, FM-Mar; Szilvafagomba, szilvafa alatt, étkezésre irtó finom.–KI-Köv; Szilvafaaljgomba, szilvafák alatt, kökényszilva alatt is, kertekben, gyümölcsösökben, esszük es.–NBM-Dál; Szilvaaljgomba–VK-Dál, TBJ-Máf; Szilvagomba, szilvaaljgomba.–FÁ-Cser; Szilvaalj.–TBD-Máf, RA-Alb; Szilvaaljgomba, szilvagomba. A szilvafák alatt, rántva.–EZs-Alb; Szilvafagomba, gyümölcsösökben.–RJ-Hat; Szilvagomba, szilvaaljgomba, szilvafák között, hamar nyüvesedik.–GM-Tor; stb.

Tövisaljgomba: Tövisaljgomba, tövisbokrok alatt, kajszibarack alatt. Fogyaszom tokánnak.–CsÁ-Szkat;

VARGÁNYÁK, TINÓRUK

Vargányák: Ízletes-, nyári-, bronzos-, vörösbarna-, királyvargánya stb. (*Boletus edulis, B. reticulatus, B. aereus, B. pinophilus, B. regius*)

Medvegomba, úrigomba, bábasegg, tinótort, tinória, tinórigomba, tinorgomba, tinótor, tinótorgomba, tinóorr, tinóarr, hiribi.

A *medvegomba* az általánosan elterjedt név Felső-Háromszéken. Néhány közlés szerint valószínűsíthető, hogy régebben a *tinótort*, a *tinótor*, a *bábaseggomba* volt az inkább használatos név (lásd ezeknél a nevekénél).

Medvegomba: *Medvegomba, úgy ül mint a medve, olyan urason a moha között.*–SGy-Fuf; *Medvegomba. Barnás mint a medve, púpos, kövéres.*–CzV-Cser; *Medvegomba, vastag a törzse, ezért medve.*–BJ-Cser; *Medvegomba, barna mint a medve.*–NE, LA-Gel; *Medvegomba. Rönköly mint a medve.*–RA-Alb; stb.

Fenyőbéli medvegomba, tartósabb, nem nyüvesedik olyan hamar, augusztusban van. Pusztabéli medvegomba, július végén, augusztus elején, vegyes erdők szélén, a pusztán.–PF-Tor; *Medvegomba. Amelyiknek az alja fehér az a fenyőmedvegomba* (a nyári vargányára mondta a kép alapján), *fenyős erdőbe van*–DI-Tor; *Medvegomba, fenyvesgomba, szárítani, cérnára felfűzni. Van nyári, van őszi.*–KM-Ber; *Barna medvegomba, vastag lábú medve* (kép alapján a nyári vargánya, bronzos v.?), *vékony lábú medvegomba* (ízletes vargánya). *A fenyőbéli az barnább, a fenyőbéli medvegomba az drágább* (?vörösbarna vargánya), *a cserésbéli* (?nyári vargánya) *az olcsóbb.*–DP-Cser;

Leginkább a vargányák neve, de előfordul, hogy a fenyő- és érdesnyelű tinórukat, az arany- és a molyhos tinórut is, mint *medvegomba*-féleséget ezzel a névvel illetik, tehát egyfajta gyűjtőnév is: *Amelyiknek szivacsos az alja–molyhos tinóru, aranytinóru–, az is mind medvegomba* (FJ-Kövár). *A fenyőtínórut, az érdesnyelűt is medvegombának nevezik*(VT-Cser). A nem ehetőnek ismert tinóruka mondták hogy *nemjomedvegomba* Szárazpatakon: *Az érdesnyelűt én tanítottam meg. Azt mondták hogy nemjomedvegomba* (NM-Száp). Ritkábban elkülönítenek *tavaszi* és *őszi* ill. *fenyőbéli, cserésbéli, pusztabeli* *medvegombát* is.

Bábasegg, bábaseggomba, bábagomba: *Bábasegg, mert terebélyes.*–CsL-Gel; *Medvegomba, bábasegg, nagy az alsó fele, nagy segge van.*–SzKL-Gel; *Medvegomba. A nagy medvegombára mondják hogy bábasegg, valószínű az elpuhult, előregedett példányra.*–Kocs A-Gel; *Medvegomba, bábasegg. Puha, lehet azért mondják.*–TJ-Hil; *Medvegomba, bábasegg. Mikor romlani kezd, akkor bűdös, ezért a bábasegg név. Édesapám így mondta.*–PÁ-Ber; *Medvegomba, úrigomba, bábasegg. Nagyra nőtt, s olyan mint egy fél segg.*–OA-Mar; *Medvegomba, fehér az alja, barna a teteje. Bábagomba: sárga az alja, a teteje barna.*–JI-Gel; *Úrigomba, medvegomba. Az öregek bábaseggnek mondták, ezelőtt 60 évvel, aztán lett medvegomba.*–FM-Mar; *Bábaseggomba. A magyar csendőr, 1942/43-ban azt mondta hogy tinórgomba. Mondta nekem, hogy menjek szedjek neki tinórgombát. Én nem ismertem ezen a néven, úgy ismertem hogy bábaseggomba. A csendőrök kacagták. Kimentem a Zúgásra (fenyős-bikkas), ott sok volt, szedtem.*–PF-Gel; *Medvegomba, bábasegg. A bábasegg nevet inkább az öregek mondták. Van tavaszi és őszi.*–LM-Gel;

Ez a név is lehetett egyfajta gyűjtőnév, úgy mint a *medvegomba:* *Édesapám azt mondta a célatinóruna, hogy egyfajta bábasegg. „Rúgjad fel”- mondta*(PÁ-Ber). Főleg a vargányákra mondják, ritkábban mint a *medvegomba* nevet. Előfordul, hogy a barnagyűrűs fenyőtínórut is ezzel a névvel illetik.

Úrigomba: *Úrigomba.* Ezt a nevet Budapestről hozta a nagyapám testvére, Szekrény Rozália, aki Budapesten szolgált. Ott tanulta meg hogy úrigomba néven jó ez a gomba, ő hozta haza az ismeretet. Medvegomba, ezt az elnevezést újabban használják. Körülbelül az 1950-es évekig nem ették a faluban ezt a gombát. Egyedül Szekrény Rozália ette. Annyi volt a Piliskén (csererdő), hogy bűdös volt a hely, senki sem szedte, nem ették, rothadt el, rugódtuk.–SÁ-Mar; Úrigomba, medvegomba.–VD-Hil; A medvegombának mondják, hogy úrigomba.–SI-Ojt; Medvegomba, úrigomba, ... –OA-Mar; Medvegomba, úrigomba, bábasegg.–OE, O Esz-Mar;

Tinótortya, tinótor, tinórgomba, tinóorr: Medvegomba, régebben tinória, tinótortya volt.–BI-Esz; Amikor gyerek voltam úgy hívták, hogy tinóorr. Medvegomba.–CsL-Gel; Tinótortya. Gyerekkoromban így mondták, aztán medvegomba lett belőle.–BF-Csom; Tinótortya, medvegomba, fiatal cserésben, nyíresben.–VB-Esz; Medvegomba, tinótortyagomba, tinótor.–DT-Esz; Tinótortya, medvegomba, úrigomba.–KJ-Esz; Úrigomba, medvegomba, tinótortya.–PV-Esztergom; Medvegomba, tinóru, tinótortya.–BS-Esz; Tinórgomba, medvegomba.–SL-Lem; Medvegomba, tinórgomba.–GyL-Lem; Medvegomba, tinótor.–PA-Alm; Medvegomba, tinótortya, úrigomba, ki hogy megszokta; bábasegg.–MD-Ozsd(sz. Almás); Medvegomba, tinótortyagomba.–PM-Csom; Medvegomba, tinórgomba.–RJ-Hat;

A tinótortya nevet Esztelneken, Almásban, Kurtapatakon jegyeztem le a vargányákra vonatkozóan. Érdekes, hogy a pelyhes keserűgombára is mondják a tinótortya.

Hiribi: Medvegomba. Ozsdolán hiribinek is mondják.–PF-Fuf;

Királyvargánya

Van királyvargánya, az is medvegomba, nagyon ritka.–FJ-Köv; Királyvargánya van Bereckben, nagyon ritka, inkább a tömöttebb, fehér fenyők alatt.–PÁ-Ber; Királyvargánya. Inkább őszel, bükkösben, cserésben. A torjai erdőben van.–BGyS-Tor;

Érdestinóru: Barna-, sötét-, tölgyfa-érdestinóru (*Leccinum scabrum*, *L. pseudoscabrum*, *L. aurantiacum*) stb.

Tinórgomba, tinórugomba, tinórragomba, tinóarr, érdestinóru, érdesnyelű, nicelgomba, szivacsos vargánya, pettyes nyelű tinóru, nemjomedvegomba: Tinóarr. Hosszabb a szára, vékonyabb, szemcsés az alja, kicsi, suska kalapja van. Megfeketedik. Nem alkalmas megevéésre.–NI-Har; Nem evőgomba (mondta az érdestinóru képeré)–PJ-Har; Az érdesnyelűt leszedem, eszem, tinórugombának nevezem.–LM-Gel; Tinórgomba. Az érdesnyelű tinóru mondta édesapám.–ML-Gel; Tinórragomba, szeplős a szára, mérgező.–FL-Gel; **Pettyes nyelű tinóru**, nem szedték.–II-Gel; **Nicelgomba** (érdesnyelű tinóru képeré mondta), a szüleim is így nevezték, ették ők is.–KM-Ber; **Szivacsos vargánya** (a sötét érdestinóru képeré mondta)–VL-Cser; Az érdesnyelűt én tanítottam meg. Azt mondták hogy **nemjomedvegomba**.–NM-Száp;

Fenyőtinóru, gyűrűstinóru: Barna gyűrűstinóru és szemcsésnyelű fenyőtinóru (*Suillus luteus*, *S. granulatus*)

Tinótortya, tinótortya, fenyőalj(a)gomba, bábasegg, fenyőtinóru, medvegomba, szivacsogomba: Tinótortya (szemcsésnyelű tinóru), a szüleimtől így hallottam. Fenyőalja, a barnagyűrűs fenyőtinóru. Mind a kettőt ették, megsütve.–IF-Kup; Fenyőalja, nem szedi senki.–PA-Alm; Fenyőalj, nem szedik.–DI-Tor; Fenyőtinóru. Mikor nyomor vót, akkor leszedtem, dzsemmet készítettem a szemcsésnyelűből, a Veress Magda könyve szerint.–NM-Száp; Fenyőaljagomba.–MM-Száp; Fenyőaljagomba, lehántották.–MM-Lem; A fenyőtinórut is **medvegombának** nevezik, lucifenyő alatt van.–VT-Cser; Fenyőtinóru.–FJ-Köv; Bábasegg. Lucifenyő alatt, soványabb, agyagos területen, édesapám így nevezte.–PÁ-Ber; Bábasegg, szivacsos az alja, luciból (lucifenyő=erdei fenyő) szedtem, ott van sok. Nyálkás a teteje. Nemigen szedik.–VD-Hil; **Szivacsogomba** (barnagyűrűs fenyőtinóru), lucifenyők alatt van. Nem esszük meg.–OB-Tor; Mindkét fajt kevésbé ismert, kevesen fogyasztják.

A bemutatott fajokon kívül a vidéken ritkán ismerik még a barna csengettyűgombát (*Pluteus cervinus*), a sötéttönkű fokhagymagombát (*Marasmius alliaceus*), a zöld ánízsgombát (*Clitocybe odora*), s bizonyára még más fajokat is.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönöm minden Személynek az ismereteik átadását, közlését. Dima Bálintnak köszönöm, hogy néhány fényképét rendelkezésemre bocsátotta. Derzsi Melindának (Köpec, Erdővidék) az adatok feldolgozásában és a mezőföldi falvakban végzett gyűjtésben (2014. március) nyújtott segítségét köszönöm.

AZ ISMERETEKET KÖZLŐ SZEMÉLYEK (1996–2000, 2008–2016)

- Alb** – Kézdi**albis**: **EZs** – Elekes Zsigmond, szül. 1932, **EE** – Elekes Erzsébet, sz. 1982; **RA** – Rákosi Albert, 1942, szül. Felsőcsernátonban, **RP** – Rákosi Piroska, szül. Vizsuly, 1947; **TM** – Tankó Mózes, 1935.
- Alm** – Kézdi**almás**: **FB** – Finta Berta, 1925; **PE** – Paizs Erzsébet, sz. Hosszú, 1931; **RS** – Rancz Sándor, 1934.
- Ber** – Bereck: **BÁ** – Biszak Árpád, 1963. Martonos; **CI** – Ciurea Ion, 1929; **Fej L** – Fejér László, 1965; **Fór L** – Fórizs László, 1962; **KM** – Kalányos Mihály, 1946; **KP** – Kota Péter, 1988; **LÁ** – László Árpád, 1940, Székelyudvarhely; **PÁ** – Pénzes Árpád, 1946, Ozsdola;
- Béf** – Béla**falva**: **BV** – Bálint Vince, 1956; **TA** – Tuzson András, 1972;
- Cser** – Cser**áton**: **ÁJ** – Ágoston József, 1973; **BJ** – Borbándi Jenő, 1937, **BE** – Borbándi Ella, szül. Józsa, 1939, Orbaitelek; **CzV** – Czerék Vilmos, 1922 (1996-ban felkeresett személy); **DP** – Dancs Pál, 1947, **DM** – Dancs Margareta, szül. Berki, 1937; **FÁ** – Fegyver Árpád, 1949; **KÖ** – Kosztándi Ödön, 1951; **SzT** – Szócs Teréz, 1926 (1996); **VT** – Varga Tibor, 1964; **VL** – Virág László, 1966;
- Csom** – Csom**ortán**: **BA** – Bíró Anna, sz. Balogh, 1920; **BF** – Bálint Ferenc, 1946; **JL** – Jakab Lőrinc, 1966; **MV** – Mátyás Veronika, 1940.; **PM** – Petrik Margit, sz. Veres, 1947, Lemhény;
- Dál** – Dál**nok**: **BE** – Berecki Edit, 1975.; **BGy** – Bakcsi Gyula, 1932, **BJ** – Bakcsi Juliánna, szül. Barabás, 1936, Lisznyó; **HI** – Horváth Ilona, sz. 1950; **MK** – Már Károly, 1952; **MM** – Majláth Mária, 1949; **NBM** – Nagy Bogyó Mihály, 1963; **SzI** – Szűcs Imre, 1965.; **VK** – Veres Kálmán, 1941;
- Esz** – Esztel**nek**: **BGy** – Babos Gyula, 1935, **BM** – Babos Mária, sz. Szabó, Kurtapatak, 1936, **BK** – Babos Katalin, 1971; **BI** – Bartók Imre, 1925, **BV** – Bartók Viktória, szül. Imre, 1934, Csomortán; **BA** – Babos Annamária, szül. Jakab, 1933, Csomortán; **BS** – Bíró Sándor (1996–2000); **DT** – Domokos Teréz (1996–2000); **KJ** – Köntzey József (1996–2000); **PV** – Pénzes Vilmos, 1949, Bereck; **VB** – Varga Bertalan;
- Fuf** – Futás**falva**: **BI** – Bardocz István Levente, 1977; **FE** – Finta Etelka, 1935, Almás; **PF** – Páll Ferenc, 1933, **PT** – Páll Teréz, sz. Ambrus, 1942; **SGy** – Sandi György, Futásfalva, 1946.
- Gel** – G**elence**: **BS** – Barti Sándor, 1944; **CsL** – Cseh Lázár, 1941; **CsS** – Cseh Sándor (1996–2000 között felkeresett személy); **CsV** – Cseh Valéria, sz. Erdő, 1941; **EA** – Erdély Anna (1996–2000); **FJ** – Fehér József, 1913 (1996); **FL** – Fehér László, 1937 (1996); **FS** – Fehér Sándor, 1928 (1996); **GI** – Gál Irma (1996–2000); **H Ján** – Hegyes János, **HJ** – Hegyes Judit (1996–2000); **II** – Ilyés Imre; **JG** – Jakab Gizella, 1924, **JI** – Jakab István, 1922 (1998); **JF** – Jancsó Ferenc (1996–2000); **JJ** – Jancsó József, 1904 (1998); **KSJ** – Kerekes Salamon János, **KSR** – Kerekes Salamon Rozália (1996–2000); **KSL** – Kerekes Salamon László (1996–2000), **KSM** – Kerekes Salamon Mária, sz. Balogh, 1951; **KS** – Keresztes Sándor, 1949, **KE** – Keresztes Erzsébet, sz. Ördög, 1953; **Ker A** – Keresztes András, 1964; **Kocs A** – Kocsis András, 1924; **KJ** – Kovács Juliánna (1996–2000); **KZ** – ifj. Kovács Zoltán (1996–2000); **LA** – Lukács Anna, 1929 (1998); **LF** – Lukács Ferenc, 1953; **LM** – Lukács Mihály, 1953; **ML** – Márkos Lázár, 1961; **NE** – Negró Ella, 1954 (1996–2000); **PF** – Palkó Ferenc, 1931, **PM** – Palkó Mária, sz. Göthér, 1941; **ST** – id. Sántha Tibor, 1939, Sepsiszentgyörgy; **SzKL** – Szigeti-Kocsis Lujza, sz. Fábíán, 1955; **TA** – Tarcsi Anna, 1920 (1998); **TF** – Tamás Ferenc, 1902 (1998); **TS** – Tamás Sándor, 1922 (1998), **TI** – Tamás Ida, 1925 (1998); **TM** – Timár Margit, sz. Kiss, 1933; **TP** – Timár Piroska, sz. Fazakas, 1961, **BE** – Bíró Emma, sz. Gál, 1949; **Tar S** – Tarcsi Sándor, 1913 (1998);
- Har** – Har**aly**: **BI** – Bajcsi Ilona, szül. Mátyás, 1937, Ozsdola; **CsJ** – Cseh József, 1940; **CsI** – Cseh Irma, szül. Fábíán, 1944; **FJ** – Fábíán Jenő, 1932, **FJol** – Fábíán Jolán, szül. Fejér, 1939, **FA** – Fábíán Anikó, 1969, **FD** – Fábíán Domokos, 1928; **NI** – Nagy Imre, 1951, **NM** – Németh Magdolna, szül. Veress, Sepsiszentgyörgy, 1949; **PJ** – Paizs Jenő, 1922; **SzB** – Szóke Barna, 1980.
- Hat** – Hat**olyka**: **FCs** – Fejér Csaba, 1966; **FV** – Ferencz Vilma, sz. Bardocz, Oltenitán, 1937; **KÁ** – Kocsis Árpád, 1946, Ikafalva; **NA** – Nagy Attila, 1987; **PJ** – Pap József, 1937, **PÁ** – Pap Ágnes, sz. Kiss, 1943; **RJ** – Rózsa János, 1944, Lemhény, **RI** – Rózsa Ildikó, szül. Finta Daczó, 1950; **TÉ** – Tóth Éva, 1973, Torja
- Hil** – Hil**ib**: **GV** – Gál Valéria, 1939; **FG** – Fejér Gáspár, 1929; **SzI** – Szabó István, 1918; **TJ** – Tóth János, 1927, **MA** – Márkos Anna, 1932; **VD** – Vajda Dávid, 1933, **VM** – Vajda Margit, szül. Gál, 1939;
- Imf** – Imec**s**falva: **AI** – Aczél Irma, 1945; **AR** – Aczél Rudolf, 1959; **KI** – Kádár Imre, 1945; **SE** – Sövér Erzsébet, szül. Simon, 1943, Szászrégen; **TÁ** – Túróczi Árpád, 1941, Kászonalház;
- Ikf** – Ik**a**falva: **DK** – Dénes Károly, 1937; **DS** – Dénes Sarolta, szül. Fetés, 1951; **F Ir** – Fábíán Irma, szül. Bartos, 1958; **FIz** – Fábíán Izabella, 1986 ; **FS** – id. Fábíán Sándor, 1928; **JK** – Jitea Katalin Réka, sz. 1988; **JP** – id. Jordán Péter , 1935; **KA** – Konnáth Apollónia Klára, 1995; **KÉ** – Konnáth Éva, sz. Kocsis, 1966, Csernáton; **KF** – Kiris Ferenc, 1923, **KI** – Kiris Ilona, sz. Márkos, 1929, Szentivánlaborfalva; **KL** – Kovács László, 1933, **KM** – Kovács Matild, sz. Szabó, 1945; **Ki L** – Kirizs László, 1956; **Ko L** – Konnáth László, 1953; **KS** – Kirizs Sándor, 1972; **LO** – Léva Olga, sz. Dombi; **MBI** – Marti Bartók Izabella, sz. Kovács, 1986; **OS** – Orosz Sándor, 1931;
- Kéz** – Kézdivásár**hely**: **BP** – Balogh Piroska, 1977; **HI** – Horváth István, 1952; **Ji** – Jakabos Ingrid, szül. Priester, 1943; **MJ** – Makó János, 1950, Futásfalva; **TGy** – Tankó György, 1941, Albis; **TM** – Teleki Mihály, 1935, Dálnok
- Kis** – Kis**kász**on: **BB** – Bartha Balázs, 1935, **BT** – Bartha Teréz, szül. Miklós, 1938. Kézdiszentlélek; **LZ** – László Zoltán, 1930;

- Köv** – Kézdikővár: **FJ** – Fejér János, 1946; **KI** – Kovács István, 1940;
- Kup** – Kurtapatak: **CsA** – Csibi Albert, 1967, Esztelnek; **IF** – Incze Ferenc, 1949, Esztelnek; **JB** – Jancsó Balázs, 1922, **JM** – Jancsó Mária, **JZs** – Jancsó Zsófia, szül. Fejér, 1952, Futásfalva; **RI** – Réti Irén, szül. Lengyel, 1940.
- Lem** – Felső-Lemhény: **BÁ** – Bokor V. Árpád, 1950; **GyA** – Gyergyai Antal, 1955; **GyB** – Gyergyai Béla, 1955, **GyL** – Gyergyai Levente, 1996; **GyL** – Gyergyai László, 1950, **GyZs** – Gyergyai Zsuzsanna, sz. Lukács, 1956; **MM** – Mórész Mihály, 1923, Almás; **PM** – Paizs Mihály, 1931.; **PL** – Páll László, 1960; **SI** – Sós István, 1947, **SL** – Sós Lenke, sz. Bokor, 1950; **VGY** – Vataány György, 1958; **VT** – Veress Tamás, 1929.
- Maf** – Kézdimartonfalva: **CsÁ** – Csákány Árpád, 1940; **KP** – Kovács Piroska, szül. Molnár, 1953; **LE** – Lőrincz Erzsébet, szül. Ábrahám, 1941.
- Mar** – Kézdimartonos: **FM** – Fülöp Medárd, 1942; **FJ** – Fülöp Juliánna, sz. Biszak, 1943; **OA** – Orbán Albina, sz. Kocsis, 1951; **OAn** – Orbán András, 1941; **OE** – Orbán Ervin, 1966; **O Esz** – Orbán Eszter, sz. Ruzsuly, 1939; **SÁ** – Sárkány Ágoston, 1944; **TI** – Tódor Imre, 1952;
- Máf** – Kézdimárkosfalva: **BK** – Borcsa Karolina, 1955, Ozsdola; **OR** – Orbán Rózália, sz. Szőcs, 1919; **TBD** – Tódor Boér Dávid, 1944, **TBR** – Tódor Boér Rozália, szül. Ákszin, 1940; **TBJ** – Tódor Boér József, 1947; **TBE** – Tódor Boér Eszter, szül. Kicsid, 1952, Albis;
- Nyúj** – Nyújtód: **MÉ** – Mojzi Éva, sz. Finta, 1968, Bereck, **MI** – Mojzi Imre, 1965;
- Ojt** – Ojtoz: **SI** – Sinkler Imre, 1962, Sósmező.
- Ozsd** – Ozsdola: **BI** – Bögözi István, 1945; **MD** – Mátyás Domokos, 1948, Almás; **SzE** – Szabó Erzsébet és Szabó Ernő.
- Száf** – Kézdiszászfalu: **GG** – Gajdó Gusztáv, 1941.
- Száp** – Kézdiszárazpatak: **BG** – Bartók Géza (idős), 1937; **DA** – Daczó Adolf Gusztáv, 1937; **DE** – Daczó Emma, sz. Deák, 1947; **DI** – Daczó Ignác, 1942; **DL** – Daczó Lajos, 1936; **KP** – Kerezsi Piroska, szül. Simon, 1962, Balaványos-Gyímes; **ME** – Marti Ede, 1951; **MM** – Mike Magdolna, sz. Demeter, 1951, Szárazpatak; **NM** – Nagy Mária, szül. Kiss, 1949, 26 éve él itt nyaralóként; **SzS** – Szabó Sándor, 1946; **TS** – Török Sándor, 1953.
- Szkat** – Szentkatolna: **CsÁ** – Csulak Árpád, 1943; **GyL** – Györgybíró Levente, 1958; **OA** – Orbán Attila, 1946; **OF** – Orbán Ferenc, 1981; **MK** – Marti Katalin, 1982, Kézdiszentlélek; **SzE** – Szőcs Ervin, 1955, Csíkcsmortán.
- Szker** – Kézdiszentkereszt: **BL** – Borsó Lajos, 1921; **PI** – Péterfi Imre, 1951.
- Szlél** – Kézdiszentlélek: **FD** – Fábíán Dezső, 1942, **FR** – Fábíán Rozália, 1951; **FF** – Fábíán Ferenc, 1946; **FM** – Fábíán Mária Magdolna, szül. Borcsa, 1949; **GK** – Gézer Kálmán, 1950, **GJ** – Gézer Jolán, szül. Fehér, 1946; **KM** – Kovács Mihály, 1921, Szárazpatak; **MGy** – Mátyus Gyula, 1923; **RV** – Ráduly Vilmos, 1955;
- Tor** – Torja: **BGYs** – Bartos Gyula Sándor, 1943, Sepsiszentgyörgy; **DI** – Dávid István, 1942, **D II** – Dávid Ilona, sz. Jordán, 1959; **GM** – Gergely Mária, 1959; **IS** – Illés Sándor (1996-2000 között felkeresett személy); **KI** – Kelemen István, 1956; **OB** – Opra Bertalan, 1979, id. Opra Bertalan, 1941; **PF** – Porkoláb Ferenc, 1961; **PM** – Porkoláb Mária-Magdolna, sz. Balázs, 1964, Csernáton; **PL** – Porkoláb Lajosné (1996-2000); **TI** – Tamás Imre, 1951, Szentlélek.

részére, akik számára pontosan ez a kis könyv lesz az impulzus, amely elindítja, elkötelezi a gombák csodálatos világa iránt. A szöveg jobb megértését segítik elő a belső borítók vázlatrajzai valamint a bevezetőszöveg glosszárium része, amely a fontosabb szakkifejezéseket magyarázza, a lényeges fogalmak mindenhol kövér (fat) betűtípussal szedve. Különösen a kezdők részére fontos lehet a gombászok néhány legfontosabb törvényének beiktatása, amelyből az első parancsolat arra tanít, hogy mennyire kell óvakodnunk a gyilkos galácától s az alapszabály az, hogy a gombaismeretben nincs alapszabály. A kötet két listával, a gombák tudományos- és román nyelvű katalógusával záródik. Figyelemre méltó a fordítók azon fáradozása, hogy a kevésbé ismert gombafajoknak megfelelő román elnevezést találjanak, különös tekintettel arra, hogy a laikusok által beszélt román nyelv meglehetősen hiányos gombanevekben, és a meglévők sem minden esetben mondhatók épp a legszerencsésebbeknek. A szöveg illusztrálására kiválasztott gombafotók rendszerint jellemzőek az illető fajra, ami nem mindig könnyű dolog, hisz a fénykép egy bizonyos gombaegyedet ábrázol, míg egy jól sikerült grafika magát a Gombát ábrázolja, jellegzetes határozóbélyegei jól adagolt kiemelésével. Az is megjegyzendő, hogy a képeken a különféle gombafajok rendszerint a saját jellegzetes életterükben kerültek lencsevégre.

Viszont szubjektív, félvszázados regáti létem nyelvi elszigeteltségének eredménye lehet a román fordítás hiányosságainak megtalálása. Nem azt fájlalom, hogy pl. a vörösfenyőt *pin roșunak* fordítják – a szakszerű megnevezés a *larice* vagy *zadă*, de erre esetleg csak a botanikusok vagy erdészemberek figyelnek föl. Amit azonban a kisiskolások is tudnak és bárki azonnal meglátja, amikor a kötet árát keresi s rápillant a 4. borítólapra, hogy a fordító itt a faj helyett (*specie*) következetesen fajtáról (*soi*) ír, ami sajnos, nem ugyanaz. A könyvajánló bevezetését pedig bizonyos, hogy nem a két jól fölkészült szerző írta, hisz már az első mondat biztosít arról, hogy ezután az olvasó könnyen és kétség nélkül föl fogja ismerni a legfontosabb ehető és mérgező gombafajtaikat. Ez pedig ellentétben áll már a Bevezetőben körvonalazott gondolattal, hogy mennyire fontos az elméleti ismeretek gyakorlatba való átültetése, amennyiben lehet, szakavatott gombaismerő irányításával. Jómagam is, eredetileg gyengécske gombakereső lévén, annak idején egy Erdély szerte ismert és elismert gombászó családba (Veress Magda, Veress Zoltán) nősültem be, s néha még ott is családi konzílium vitájának tárgya lehetett valamely kevésbé jellegzetes gomba. De később is nem egyszer mondtam le valamilyen, csak bizonytalanul meghatározott gombaegyed hazaviteléről, még akkor is, amikor melléje tettem az erdészházi könyvtáram egyötödét. Nem könnyű szaktantárgy a gombaismeret. Viszont ha már olyan jól majmoljuk az amerikai angolt, hogy pl. wow-val csodálkozunk, elmegy ez az amerikai ízű reklámszöveg is. A lényeg az, hogy a könyvecske, mint terepen használt zsebkönyv, maga műfajában határozottan hasznos lehet minden természetszerető kirándulónak, beszerzését, forgatását csak javallani tudom. Annál is inkább, hogy a 30/2006-os, nem hivatalosan csak Gombatörvénynek nevezett jogszabályunk előírja ugyan a vadon termő gombák szakellenőr általi kötelező átvizsgálását, de e szakértők megjelenését piacainkon már hét éve hiába várjuk. Magad uram, ha szolgád nincs – tanácsolja a régi mondás...

Kiss J. Botond

Az első terepre való jól kivitelezett román nyelvű gombakalauz magyar szerzőktől származik, s örömdetes hogy létrejöttéhez egyesületünk több tagja is hozzájárult (ezért is közlünk két egymást kiegészítő rövid cikket ugyanarról a könyvről e számunkban). Egyikük név szerint is szerepel a borítón, magyar szaklektorként: Szász Balázs (igaz nevének elemeit nem tették megfelelő sorrendbe). Tudománynépszerűsítő szép, a gombák jellemzőit kiemelten mutató képekkel fűszerezett könyvet vehet kezébe az olvasó, a gombászni induló.

Természetesen bizonyos fajok Romániában gyakoribbak, bizonyos fajok alig fordulnak elő, ezek helyett cserét ajánlottunk a szerzőknek, s ez részben meg is történt, bár több esetben indokolt lett volna, de az is szerepet játszhatott, hogy a romániai terepen alig volt eddig alkalmuk fényképeket készíteniük anyaországi gombászársainknak, kiknek dicséretes munkáját illesse elismerés. Például okkal hiányolhatjuk a zsemlegombák (az *Albatrellus nemzetség*) teljes mellőzését a kötetből. Jó lenne, ha a segítség kapóra jönne a román gombászársadalomnak, mely joggal hiányolhatja a gombaismereti tanfolyamok hiányát, ezek számára nagy segítség lehet ez a kiadvány.

A fordítás sajnos nem a legjobb. Például a csészegomba semmiképp se *urechiușă*, a szarvasgomba megfelelője nem *trufa de vară* 'nyári szarvasgomba' stb.

Befejezésül állapítsuk meg, hogy hiánypótló könyv jelent meg. Fontos ez számunkra, magyar természetbarátok számára is. Román földijeink immár ennek a könnyen hordozható könyvnek a segítségével (is) végezhetik az azonosítást.

ZSIGMOND Győző

Constantin Drăgulescu: *Botanica populară românească în Valea Hârtibaciului* (A román etnobotanika a Hortobágy völgyében)

Szebeni „Lucian Blaga” Egyetem Kiadója, Szeben, 2012, 308 old.

Constantin Drăgulescu, a szebeni „Lucian Blaga” Egyetem *Ökológia és Környezetvédelem* Karának professzora, otthonosan mozog a növénytan, az etnobotanika, a fitocönológia (növénytársulástan) és a fitofarmaceutika ágazataiban, már számos könyvet publikált a 90-es évek elejétől mostanáig Nagyszeben és környékének növényvilágáról. Jelen kötete is ezen a területen végzett tanulmányát teszi közzé. A szerző ezúttal a Hortobágy völgyében (Valea Hârtibaciului), e szász vidéken található falvakban végzett kérdőíves felmérést román ajkú falusi lakosok körében, és e kutatás eredményeit mutatja be ebben a könyvben.

A szerző bevallása szerint első találkozása e terület lakosaival, néprajzával 1969–1970-ben történt, amikor két nyarat Szászágota (Agnita) kisvárosban töltött, amely település a Hortobágy völgyének központja. Az itt töltött idő alatt a szerző bejárta a környező falvakat, hallott néhány érdekes helyi növénymegnevezést, de ezeket nem jegyezte le, mert akkoriban inkább a helyi flóra és nem az etnobotanika érdekelt. Mélyebbre ható etnobotanikai kutatásokat ezen a környéken csak a 80-as években kezdett el, majd a 2000-es években folytatta, hogy ezt a monográfiát elkészíthesse és 2012-ben megjelentethesse.

A kötet elején a szerző rámutat, hogy Pauline Schullerus XX. század eleji írásain kívül nemigen volt tudományos forrásanyag erről a vidékről és növényeiről, amire támaszkodhatott volna. Pauline Schullerus a szász népi botanikával foglalkozott, lejegyzett néhány adatot egyes növények felhasználásáról a Hortobágy-völgyi románok körében az 1800-as évek végén, az 1900-as évek elején. Ugyanakkor Drăgulescu felhasználta az eléggé hiányos adatokat is, amelyeket a szebeni néprajzi múzeum (*Muzeul Civilizației Populare Tradiționale*) archívumában talált. Ezeket az adatokat 1955–1956-ban gyűjtötték. A szerző rendelkezésére álltak tehát egy évszázaddal ezelőtti, fél évszázados, valamint nemrég gyűjtött adatok erről a környékről. Ezeket összehasonlítva a szerző szomorúan tapasztalta, hogy a mai falusi emberek egyre kevesebbet tudnak a gyógynövények és más növények felhasználásáról, hatásairól. A modern világ szele a Hortobágy-völgybelieket is elérte az utóbbi évtizedek során, ugyanakkor a népesség etnikai összetétele is sokat változott az idők során, mivel a többségi szász lakosok Németországba költöztek, helyükre pedig cigányok telepedtek az itteni falvakba, néhány településen immár többséget alkotva. Így a hortobágyi lakosok régebb szász és magyar szavakkal kevert nyelvezete most már átvette a cigány szavakat is. A betelepülő cigányok a románoktól vettek át növénymegnevezéseket, amelyeket saját nyelvükre formáltak, és amelyeket utólag a románok visszavettek (reasszimiláció). Néhány cigányt is megkérdezve kiderült, hogy nyelvükben léteznek még ázsiai őseik által termesztett/használt növények megnevezései, de a helyi románoktól átvett fitonimák is, melyekkel később, az európai környezetben kerültek kapcsolatba.

A szerző bevallja, hogy először egy multietnikai monográfia megjelentetését helyezte kilátásba, de később tervet változtatott, főleg a szászok masszív kitepedése miatt nagyrészt ellehetetlenedett a helyi nyelvjárási fogalmak lejegyzése. Így végül feladta eredeti elgondolását, és csak a helyi románság körében gyűjtött etnobotanikai adatokat.

Drăgulescu egy több mint száz kérdést tartalmazó kérdőívet alkalmazott a helyi román lakosok körében, melyet a könyv végén mellékletben megtalálhatunk, de belefoglalta könyvébe a települések és a megkérdezett személyek névsorát is (településenként felsorolva). A kérdőív első kérdései egyszerűek, alternatív választási lehetőséget kínálva egyes növények népi megnevezéseire, azzal a céllal, hogy a hortobágyi nyelvjárás főbb jellemzőivel tisztába jöjjön a szerző. A kérdőív második részében a falusiaknak a helyi flórából a növények népi neveit kellett felsorolniuk, de a kertben termesztett növények megnevezéseire is kíváncsi volt a szerző. Ugyanakkor kérdéseket találunk a növények/gombák orvosi vagy más célú felhasználási módzatainak feltérképezésére is. Érdekes módon a szerző a növényekkel kapcsolatos rituálékra, szokásokra, legendákra is szeretne rávilágítani.

E vidékre szervezett számos kutatóútja során a szerző 460 helyi lakost kérdezett meg 41 helységben, de meglepődve tapasztalta, hogy ezek közül kevesebb, mint fele (203) tudott válaszolni a kérdések legtöbbszörére. Nemcsak a tudás mennyisége, hanem a minősége is fontos szempont volt. A falusiak által adott válaszok már nem a régiekre jellemző tartalmassággal bírnak, sok válasz eléggé felszínes vagy teljességgel értéktelen volt, pl. „egy gyom, amely mindenféle bajra jó” vagy „teának való”, esetleg „valamire kell, mert jó” stb.

A kutatás eredményét nézve meg kell említenünk, hogy a Hortobágy-völgyi emberek 765 fajt ismernek, ezekből 698 hajtásos (magasabb rendű) növény és 67 faj alacsonyrendű telepes (algák és gombák). 530 faj vadon termő, míg a többi termesztett növény. Az ismert 765 fajból 450-et használtak vagy jelenleg is használnak táplálkozási, terapeutikus, mágikus vagy rituális céllal, esetleg dísznövényként a Hortobágy-völgyiek.

Ugyanakkor a szerzőnek sikerült 1508 helyi növénynevet lejegyezni. Ezek közül 704 nem jelenik meg az Al. Borza-féle *Etnobotanikai szótárban* (1968). 662 hajtásos és 42 telepes fajról van szó, melyet a szerző a könyv végi indexben tüntet fel.

A szerző azt is megjegyzi, hogy néhány helyi népszokás egyes növényfajok eltűnéséhez vezethet (pl. a nyírfacsemeték kihelyezése Pünkösdkor a férjhez adandó lányok házához) ezen faj eltűnéséhez vezetett néhány falu környékén levő erdőből, így most már más fajokat használnak ilyen céllal (nyárfa, gyertyán, bükk). Benére (Benești) Salkórol (Șalcău) egyetlen nagy nyírfát hoznak, ott gyűlnek össze a fiatalok pünkösdkor. Az is érdekes, hogy ugyanazon településen belül a fiatalok és az idősek ugyanarra a növény-fajra más-más megnevezést használnak.

Nem utolsósorban, a szerző a könyvében bemutat egy összehasonlító tanulmányt is a Hortobágy-völgyi, a Szeben és Fogaras környéki etnobotanikáról, valamint egy egész fejezetet szentel a román népi gyógyászatban használt növényeknek is.

A könyv nagy részét a Hortobágy völgyének tanulmányozása során megnevezett fajok listája teszi ki, először tudományos megnevezésükkel szerepelve, ábécé sorrendben (34–251. oldal, majd népi megnevezésükön, szintén ábécé sorrendben 253–290. oldal).

A könyv összességében érdekes olvasmányként vagy hasznos forrásanyagként szolgálhat minden a botanika, fito-farmaceutika vagy etnobotanika iránt érdeklődő olvasónak.

ZÁGONI Imola Éva

HÍREK, ÉRDEKESSEGEK • NEWS, CURIOSITIES

JAKUCS ERZSÉBET LAUDÁCIÓJA



Jakucs Erzsébet előad a katrosai táborban, 2013. Fotó: Kőszeginé Tóth Judit

mikorrhizák tanulmányozása. A korábbi években a fungicidek hatásmechanizmusát, a gomba rNS-ek biokémiáját, a gombák lignocellulóz-bontó aktivitását és enzimeit kutatta. Jelenlegi kutatási témája az ektomikorrhizák (fás szárú növények és gombák között kialakult kapcsolatok) morfológiája, anatómiája, molekuláris taxonómiája és ökológiája.

Jakucs Erzsébet az ektomikorrhiza kutatás területén Magyarországon új, a mikroszkópiától a molekuláris biológiai módszerekig terjedő eszköztárat alkalmazó metodikát honosított meg, s kutatómunkájával új tudományos iskolát teremtett. Kutatta a hazai erdők erdőalkotó fafajainak ektomikorrhiza típusait. A hazai erdőállományokból huszonegy új ektomikorrhiza-kapcsolatot írt le.

Tudományos tevékenysége igen jelentős. Összesen 9 könyv, illetve könyvfejezet köthető nevéhez, valamint 60 tudományos cikk (2008-as adatok alapján). Tudományos konferenciákon 49 előadásban számolt be kutatási eredményeiről. Tíznel több pályázat aktív résztvevője. 2012-ben a kumulált IF 23,48 volt. Tudományos tevékenysége fontosságát jelzi, hogy munkáit összesen 257 esetben idézték.

Az ELTE-n végzett oktatási tevékenysége egyik fontos lépése volt a mikológia egyetemi diszciplínaként történő elismerése, első alkalommal Magyarországon. Jelentős szerepe van a magyarországi gombaszakellenőrképzés oktatási, szervezési és tananyagfejlesztési tevékenységében.

A kezdetektől nyomon követte és támogatta egyesületünk munkáját. Tanfolyamaink aktív előadója, tananyagai értékes segítséget jelentenek a szakellenőrök oktatásában. Szaklapunk, a Moeszia szerkesztőbizottsági tagja. Az érdeklődők évről évre tanulhatnak a gombásztáborainkban bemutatott érdekes előadásaitól.

Nemzetközi szintű tudományos teljesítményéért, ismeretterjesztő munkásságáért, az egyesületünkért kifejtett fáradozásáért illesse elismerés, ez alkalommal neki ítéli a tudós Pázmány Dénes nevét viselő díjat a László Kálmán Gombászegyesület itt, a Székelyföldön.

Jakucs Erzsébet 1950-ben született Budapesten. Egyetemi tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végezte, 1973-ban diplomázott, mint biológus. 1982-ben doktorált, majd 1984-től az ELTE Biológiai Intézet Növény-szervezettani Tanszékének munkatársa, egyetemi docens. 1992-től a biológiai tudományok kandidátusa. Széchenyi professzori ösztöndíjban részesült 1999-ben, habilitációjára pedig 2000-ben került sor. 2010-től a Magyar Tudományos Akadémia doktora.

Számos egyesület, bizottság tartott és tart igényt munkájára: a Magyar Mikrobiológiai Társaság és a Magyar Biológiai Társaság vezetőségi tagja; a Mikrobiológiai Bizottság tagja; a Magyar Mikológiai Társaság elnöke. Szerkesztőbizottsági tagja a Mikológiai Közlemények Clusiana és a Moeszia szaklapoknak.

A mikológia tudományán ezen belül a gomba-rendszeren, a gombák evolúciója és ökológiája, és a

MÁLNÁSI ANDRÁS LAUDÁCIÓJA



Málnási András a katrosai táborban. Fotó: Békényi Gábor

Valaki munkásságának méltatása megtisztelő megbízatás a méltató számára is. Ezzel én sem vagyok másként és emiatt kissé megilletődtem, amikor tudomásomra hozták, hogy az én feladatom lesz a Pázmány Dénes–díj várományosának laudációja. Feltételezem, már sokan tudják, hogy az idén ezt a díjat a László Kálmán Gombászegyesület Málnási Andrásnak, a Málnássy László Gombászegyesület elnökének ítélte.

András ez év tavaszán töltötte be a 70. évét, ugyanis 1943. március 13-án született, Zilahon. Már kamasz- és ifjúkorában jól rajzol, és így a 60-as években édesapjának, Málnássy Lászlónak – a marosvásárhelyi gombászegyesület névadójának – gombákkal, madarakkal foglalkozó írásaihoz és készülő Kis gombászkönyvéhez készít illusztrációkat. Apja korai halála (1970) után közbenjár a könyv kiadásának érdekében, így a Kis gombászkönyv 1972-ben meg is jelenik a Dacia könyvkiadó gondozásában. Közben bevégezi építészeti tanulmányait és családot alapít Marosvásárhelyen. Családjával és barátaival rendszeresen jár gombászni és ismereteit igyekszik megosztani minden érdeklődővel.

1991–92-ben tagja a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem keretében működő gombászsakkörnek.

1993-ban tagja lett a jászvásári székhelyű Romániai Mikológiai Szövetségnek.
 2001-től tagja a sepsiszentgyörgyi László Kálmán Gombászegyesületnek.
 2002-ben gombász társasjátékot szerkeszt, amit 2006-ban új találmányként ismer el az Országos Szabadalmazási Hivatal.
 2003-ban kiadhatja (Mentor kiadó) édesapja Kis gombászkönyvének második, javított és bővített változatát, amihez új illusztrációkat készít.
 2006-ban a megalakuló Málnássy László Gombászegyesület elnöke lesz, és néhány tagtársával együtt, a sepsiszentgyörgyi László Kálmán Gombásztársaság által szervezett gomba-szakellenőri vizsgát sikeresen leteszi.
 2007-ben jelentős szerepet vállal a vármezői nemzetközi gombásztábor megszervezésében.

Közben gombaismertető írásokat közöl a marosvásárhelyi Népújságban, az Erdélyi Gyopárban, a Moesziában, többször szerepel gombákkal, gombászattal kapcsolatos rádió- és tévériportokban, meghívásra előadásokat tart iskolákban, egyházi foglalkozásokon, cserkészrendezvényeken, emléknapokon. Indítványozza és megszervezi egy állandó gombaismertető pannó felállítását a marosvásárhelyi állatkertben, fontos szerepe van a marosvásárhelyi Természettudományok Múzeumával való kapcsolattartásban (ahol a Málnássy László Gombászegyesület időszakos gombakiállításokat rendez). Málnási András az egyik főszervezője a 2010-es és 2012-es Gombák szépe fotópályázatnak majd kiállításnak.

2010-ben lektorálja a Corvin kiadó Gombászkönyvét és közreműködik ennek a könyvnek a 2011-es javított példányának megjelenésében. Ugyancsak 2011-ben, sok huzavona után, a Corvin kiadó jóvoltából megjelenik évek óta már szabadalmazott gombász társasjátéka. Feltétlenül meg kell még említenem hathatós hozzájárulását a 2011-es és 2013-as, a Corvin kiadó gondozásában megjelent Erdélyi gombanaptár szerkesztésében, valamint segítségét a Málnássy László Gombászegyesület honlapjának összeállításában.

Az elmondottak gondolom meggyőzhettek mindenkit arról, hogy az arra hivatottak indokoltan s érdemlegesen ítélték a megtisztelő Pázmány Dénes–díjat Málnási Andrásnak 2013-ban. Mint munkatársa, és, merem remélni, barátja, kívánom, legyen még sokáig egészsége, ereje, kitartása munkája folytatására.

A Málnássy László Gombászegyesület tagságának még sokáig szüksége van egy olyan vezetőre, mint Te, András.

MOLNÁR György

VERESSNÉ TELEGDI MAGDÁRA EMLÉKEZVE



1982-ben egy régóta hiányzó könyv jelent meg a Kriterion akkoriban népszerű Kis-kalauz sorozatában, Veress Magda Gombáskönyve. Ez volt az első olyan magyar nyelvű, gombákat népszerűsítő könyv, amellyel már elindulhattak az erdőt-mezőt járó magyar anyanyelvűek megismerni a gombák színes világát. Nem sokkal a könyv megjelenése után, 1985 szeptember 29-én férjével, az író, szerkesztő Veress Zoltánnal Sepsiszentgyörgyön járt Magda, és vendégünként szívesen vett részt a gombásztúránkon Sepsiszentgyörgy környékén. Ezt az egyedi és kivételes eseményt néhai Tóth Csongor örökölte meg több felvételen. Így megőrződött a mai napig a kirándulás akkori résztvevői és a gombákat a körben állóknak ismertető Veress Magda.

Veress Telegdi Magda a gombaismeret vonatkozásában egyesületünk névadójának, László Kálmánnak volt a tanítványa, de személyes kapcsolata Málnássy Lászlóval szintén bővítette ismereteit. A népszerű kolozsvári gombaismereti tanfolyam vezetőjétől, Dr. Pázmány Dénestől is sokat tanult. Könyve máig használható, több gombásztúrának egyetlen „szakkönyve”, mert gyakorlatias és gasztronómiai szempontból is figyelmet érdemel. A könyv bevezető ajánlásában unokabátyjának, férjének és Jakab Antalnak mond köszönetet, akik biztatták és támogatták a könyv megjelentetésében. A könyv ábrái a nyomdatechnika akkori színvonalán készültek, érdemük, hogy a felis-

merést elősegítő bélyegeket hangsúlyozzák. Kétségtelen – visszatekintve a harminc évnél is több, azóta eltelt időre –, vitathatatlan Veress Magda érdeme Erdély magyar természetjáróinak hiteles tájékoztatásában.

Kevésbé ismert azonban Veressné Telegdi Magda élete. 1937. június 5-én született Kolozsváron és az idén, 77 éves korában, március 29-én halt meg Stockholmban, két évvel férje halála után. Két családos leányuk (Bereczkyné Veress Bíborka és Sántháné Veress Judit) és unokáik, akik szintén Svédországban élnek, gyászolják korai halálukat és közölték velünk a halálhírt.

Nem adta meg a sors Magdának, hogy nyugalomban élhessen, elvégezve az egyetemet teljesíthesse ki írói pályáját, amelyre tehetséget és elhivatottságot érzett. Kolozsváron megkezdett középiskoláját durván szakította meg az 1952-ben történő letartóztatása egy Palocsay Zsigmond vezetésével szerveződött diák „összeesküvés”, amelyben későbbi férje, Veress Zoltán is részt vett. Mindkettőjük későbbi sorsát meghatározta a kommunista Romániában főbenjáró bűnnek tekintett rendszerellenes röpcédulázás. Szerencséjükre, Palocsay Zsigmond édesapja, a híres növénynevelő, Palocsay Rudolf nagy becsben állt a hatalmasságok szemében, és így közbenjárására 1954-ben kiszabadulhattak. Magda 1955-ben érettségizett, majd tisztviselő lett, később az Utunk irodalmi hetilapnál gépirónő. Ekkor már jelentek meg prózai írásai. 1961-től novellája az Igaz Szóban, riportok, jegyzetek az Utunkban, Előrében, Dolgozó Nőben. Novellás kötete Nyugtalan színek címmel 1966-ban, majd regénye Útvesztő címmel 1969-ben jelent meg. Olvastam ezt az igazán figyelmet érdemlő könyvet, amelyben egy kezdő városi származású, falura kerülő tanárnő első éveit írja meg azzal a hitelességgel, amit magam is – hasonló sorsot megjárva – bizonyíthatok. Talány számomra, hogy hogyan tudott a tárgyi és érzelmi, lelki megjelenítésben is ennyire hiteles lenni a helyi „kiskirályok”, a falusi ember és a kollégák, kolléganők sokféle viselkedésének leírásában. Fordítóként román irodalmi műveket közvetített magyar nyelven: Ecaterina Oproiu (3 × 8 meg a végtelen, 1977) és Ion Agârbiceanu (Dura lex, 1979) szerzőktől.

Svédországban, férjével együtt a magyar élet szervezésében, támogatásában vállaltak szerepet. A főváros könyvtárában dolgozott, innen ment nyugdíjba 2002-ben. Megalapítója az Erdélyi Könyv Egyletnek és szerkesztője, kiadója az Erdély kövei sorozatnak (1991–2002) és a Határtalan hazában (2003) sorozatnak.

Mindkettőjük számára adományozta Áder János, Magyarország köztársasági elnöke, 2012. szeptember 14-én a Magyar Érdemrend Tiszti Keresztjét a svédországi magyar nagykövet (Szentiványi Gábor) által a magyar irodalmi és kulturális élet terén elért kimagasló tevékenységükért. Azt a kitüntetést még átvehették személyesen, sajnos a 2014-es Pázmány Dénes-díjat már csak utódai vehetik át. Számunkra azonban felejthetetlen marad az a kitartó érdeklődés és segítség egyesületünk fenntartásában és népszerűsítésében, amelyet – legnagyobb sajnálatunkra – a többszöri találkozás ígérete sem tudott személyes élménnyé tenni.



Veress Magda Sepsiszentgyörgyön

A LÁSZLÓ KÁLMÁN GOMBÁSZEGYESÜLET (LKG) ESEMÉNYNAPTÁRA 2013

<i>Január</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1-én szokásos gombásztúra, szűkebb körben. • 21-én előadás és vetítés a Székely Nemzeti Múzeumban, Zsigmond Győző: <i>A kései laskagomba a magyar néphagyományban</i> címmel.
<i>Február</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 8-án nyolc MLG-tag vett részt az Il Tartufo Alba szarvasgombás előadáson.
<i>Március</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 7-én Puskás Attila Zoltán Sándorral együtt: <i>Tavaszi gombák Háromszéken</i> címmel tartott vetített képes előadást a sepsiszentgyörgyi Kónya Ádám Művelődési Házban este 6 órai kezdettel.
<i>Április</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 4-én marosi társaink Teremiújfaluban túráznak (Murokországban).
<i>Május</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 2-án indult be az LKG által biztosított piaci gombavizsgálat a sepsiszentgyörgyi központi piacon a TEGA támogatásával. • 3-án a Székely Nemzeti Múzeumban 18 órai kezdettel dr. Rimóczi Imre <i>Élő örökségünk a növények és a nagy-gombák világában</i> címmel tartott előadást. • 11-én Civil szervezetek vására Marosvásárhelyt, persze az MLG részvételével, sikerével. • 16-án előadás és vetítés a városi művelődési házban. Zágoni Imola tartott előadást <i>Gombapárok</i> címmel. • 18-án marosi fiókunk a Múzeumok éjszakáján kiállítással is kitesz magáért.
<i>Június</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 15-én Nagyernyére szervezett gombásztúrát a marosi fiókunk, a Málnássy László Gombászegyesület. • 17-én Marosvásárhelyen Téglás Zoltán részt vett a természetrajzi múzeumok országos konferenciáján, ahol a városokban termő gombákról tartott előadást. • 22-én gombaismereti kirándulás Büdöskút, Sugás, Honvédkút irányába. Túravezető: Zoltán Sándor. • 30-án Borzonton gyermektáborban gombászként is tevékenykedett Téglás Zoltán, az MLG titkára.
<i>Július</i>	<ul style="list-style-type: none"> • piaci gombavizsgálat. • 20-án az LKG Katrosán előkészítő túrát szervezett, túravezetőnk ifjú Dávid Simon vadőr volt.
<i>Augusztus</i>	<ul style="list-style-type: none"> • piaci gombavizsgálat. • 18–23. <i>A László Kálmán Gombászegyesület szervezésében immár a tizenharmadik gombásztáborra került sor, ezúttal Katrosán.</i> A táborozók (mintegy 70-en) felkeresték Kovászna s Hargita megye ismert és kevésbé ismert helyeit (Perkő, Ojtoz, Mohos, Szent Anna-tó, Gombásbérc, Veresvíz, Kászon, Komandó és vidéke, Csíkszentkirályi Lucs stb.). Változatos és gazdag tevékenység várta a délelőtt gombásztúrákon résztvevőket délután és este. Megnyílt egy gombafotó-kiállítás (a marosvásárhelyi MLG hozta, Málnási András mutatta be) és másik, mely Téglás Zoltán főszolgálatos tábori titkárunk kivételesen igényes gombapreparátumait tárta elénk. Erdélyi és anyaországi szakemberek segítségével (Benedek Lajos, Pál-Fám Ferenc, Szász Balázs, Szilvásy Edit) történt az azonosítás, a terepmunka, készültünk fajmeghatározási és -felismerési, valamint gombák szépe versenyekkel (utóbbi Málnási András, a marosi fiókszervezet elnökének irányításával zajlott le). Két kiadvány bemutatójára is sor került. A dévai Corvin Kiadó nyomdáját dicsérvő jövő évi gombanaptárunk (Erdélyi gombanaptár 2014) immár hagyományt folytat, lapunk újabb 7–8-as száma szintén. A Moeszia. Erdélyi Gombász ezúttal a tinórukat helyezi a középpontba, mikológiai és etnomikológiai cikkei angolul is megjelennek, nem maradnak el a recenziók sem. Először teszünk közzé évkönyvünkben laudációkat, a népszerűsítő rész főszerplője tudós ember, Pázmány Dénes-díjasunk: Vánky Kálmán. A humoros grafikák, a keresztretjvény, a képes eseménynaptár sem marad ki a szép kivitelezésű szaklapból. Zsigmond Győző elsősorban a kézdíszéki népi gombászatot mutatta be miután Kézdíszéket ismertető dokumentumfilmet tekinthettek meg a táborozók. A nemsokára kiadandó A Kárpát-medence gyógyhatású gombái c. könyvet kiadója (Varga Károly, a Corvin Kiadó igazgatója) vitaindítóval ismertette, megbeszélésre ösztönzött, s ez meg is lett szerencsésen. Jeles szakemberek előadásait hallgathatták meg az érdeklődők (dr. Benedek Lajos, dr. Jakucs Erzsébet, dr. Pál-Fám Ferenc, Szász Balázs, Szilvásy Edit és Dénes, dr. Zsigmond Győző) a gombavilág érdekességeiről. Zempléni tájokról készült kisfilmlet mutatott be Kőszeginé Tóth Judit az ottani gombászegyesület titkára, s az elmúlt gombászév vármezői gombáiról vetített nekünk Bélfenyéri Gábor. Gombás társasjátékokról nem csupán szó esett, ki is lehetett próbálni többet közülük. Például Málnási András találmányát (Kis gombász) ő maga mutatta be. Az LKG itt adta át idei két Pázmány Dénes-díját, a kitüntetettek közt van a Magyar Mikológiai Társaság elnöke, régi pártfogónk, segítségünk: Jakucs Erzsébet, az LKG szaklapjának társszerzője. A másik díjat Málnási András a gombászat erdélyi népszerűsítéséért kapta, ő a marosi fiókunk elnöke is. Az LKG-küldöttgyűlésen egyaránt hangsúlyosan szóba jött, hogy országos sepsiszentgyörgyi székhelyű gombászegyesületünk a romániai román gombászegyesülettel egyetértésben ezúttal is tiltakozik az ellen, hogy államunk, kormányunk illetékesei nem tartják tiszteletben a 2006 februárja óta érvényben lévő, de sajnos nem működő gombatörvényt. Ennek következménye legalábbis részben az, hogy évente számos emberéletet követel a gombamérgezés, és az ezért

	<p>felelőseket nem vonják sajátos felelősségre Romániában. Megbeszélést is tartott tehát a nemzetközi táborban, konferencián az LKG, melyen megint terítékre került a gombatörvény ügye. A táborozók bizonyára ez alkalommal is alaposan hozzájárultak a vidék gombavilágának felméréséhez, a vidék népszerűsítéséhez, az időjárási viszonyok miatt főképp a szárazságtűrő fajok térképezhettek fel alaposan ezúttal. Így is 200-nál több gombafajt azonosítottak a táborban és ki is állították feliratozva ezek nagy részét. 219 fajt határoztak meg szakértőink, a Lucs nevű lápból: 75-öt, a Mohos lápból és a közeli bükkösből 65-öt, a Komandó melletti tőzeges lucosból 56-ot, a többséget pedig a tábor közeléből, jórészt a Nemere-hegységéből: 107 fajt. Örültek a szervezők, hogy támogatókra találtak például Kovászna Megye Tanácsában, Sepsiszentgyörgy Helyi Tanácsában, több lelkes kézdivásárhelyiben, kik közül a Marthy családot kell fő házigazdáinkként kiemelni. S támogatást nyújtott nekünk a sepsiszentgyörgyi Dália kft, kárásziak és mások.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 31-én a marosvásárhelyi forgatagban derekasan helytáll az MLG sátora, újra sikeresen bemutatkozott az egyesület.
<i>Szeptember</i>	<ul style="list-style-type: none"> • piaci gombavizsgálat. • 20-án Dédabisztrán minitáborozott az MLG. • 21–22-én a sepsiszentgyörgyi Civil Vásár és Civil Konferencia keretében egyesületünk újra sikeresen bemutatkozott, illetve részt vett, képviseltette magát.
<i>Október</i>	<ul style="list-style-type: none"> • piaci gombavizsgálat. • 5-én volt az idei (hatodik éve megrendezett) Gombanap a Székely Nemzeti Múzeumban, mely sugásfürdői – a reggeli fagy ellenére meglepően népes – túrával kezdődött majd a már szokásos programmal folytatódott: gomba- és gombás kiállítással az emeleten, majd előadások, verseny, Az idei téma: Fenyőtinóruk. A program 8.45 órakor gombásztúrával kezdődött Sugás-fürdőn. 14.30-tól a Park Vendéglő gombaspecialitásokat árult, 15 órától volt a rendezvény megnyitója a múzeumban. Gombák (frissen szedettek és liofilizáltak), gombás képeslapok, bélyegek és játékok kiállítását lehetett megtekinteni. Gombasavanyúság-versenyre is sor került. Kiselőadások hangzottak el: Fenyőtinóruk a magyar néphagyományban (Zsigmond Győző). Levetítették Jakucs Erzsébet A gombák sokszínű világa című kisfilmjét. Puskás Attila bemutatta Sebestyén Lajos zenei közreműködésével a Moesia. Erdélyi Gombász legújabb számát. Gombaismereti vetélkedő ugyancsak volt V–VIII. osztályos tanulónak (benevezés a helyszínen; forgatókönyv: Zsigmond Győző; játékvezető: Demeter Éva). Különböző kisgyerekeknek szóló foglalkozások is voltak: gipszgombafestés, hűtőmágnés- és plakettkészítés Bálint Éva közreműködésével. • 12-én Dédabisztrán EKE-túrán segédkezik az MLG (több képviselője révén). Ugyanakkor Kishegyszőlőn túrázik a csapat nagyobbik része. • 19-én Sugásfürdőre szervezett filmes gombásztúrát az LKG. A Duna TV sugározta is gombanapi felvételekkel együtt a Kárpát-expresszben. • 24-én a marosvásárhelyi rádió 55 perces román nyelvű adásában Málnási András válaszolt a műsorvezető és a hallgatók gombás kérdéseire. • 31-én idei katrosai gombásztáborunk vetített képes bemutatására került sor a megyei könyvtár Gábor Áron Termében.
<i>November</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 6-án részvétel a múzeumok természettajzi részlegeinek országos konferenciáján Marosvásárhelyen. Fotókiállítás, preparátumok, szórólapok. Málnási András előadása az MLG nevelési stratégiájáról. • 11-én Zoltán Sándor tartott (román nyelvű) gombaismereti előadást a sepsiszentgyörgyi Ady Endre Iskolában. • 16-án gombásztúra a Nyomáti-tetőre 26 résztvevővel. Túravezető: Mózes Anna Mária és Bélfenyéri Gábor. • 17-én közös gombásztúra az EKE-vel Székelyvéckére. A szedett gombákból Mózes Anna Mária rendezett kiállítást. Szervezők az MLG részéről Kiss Zoltán és Frink György. • 22-én a marosvásárhelyi rádió stúdiótermében a hallgatók találkoztak MLG-tagokkal. Vetített képes ismeretterjesztő előadást tart Málnási András és Bélfenyéri Gábor. Kiállítás (fotók, friss gombák, preparátumok, tartósított gombák). • 28-án Puskás Attila és Zsigmond Győző vett részt a Kovászna Megye Tanácsa által szervezett Civil Konferencián Árkoson, ill. az Amőba által szervezett civil jogérvényesítés témájú megbeszélésen.
<i>December</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 3-án a székely népi gombászatról tartott vetített képes előadást Zsigmond Győző. • 9-én elkészült az MLG 2014-es zsebnaptára. • 14-én gombás évbúcsúztató volt a Kónya Ádám Művelődési Házban du. fél 6-tól. Kezdődött támogatóink köszöntésével, a gombás ételek. italok bemutatásával, kóstolgtatásával, folytatódott jövő évi naptárunk ismeretetésével, játékos versennyel. Elkészült e napra gombás zsebnaptárunk a dévai Corvin Kiadó nyomdájában. Ugyanezen a napon tartotta hasonló jellegű ünnepségét a marosvásárhelyi Deus Providebit étkezdéjében az MLG is.

A LÁSZLÓ KÁLMÁN GOMBÁSZEGYESÜLET (LKG) ESEMÉNYNAPTÁRA 2014

<i>Január</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1-jén szokásos gombásztúra, szűkebb körben. • 20-án előadás és vetítés a Székely Nemzeti Múzeumban, Bagladi Orsolya: <i>Gombanevek nyelvi képe a magyarban. Veszprém megye etnomikológiája</i> címmel.
<i>Február</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 6-án Zoltán Sándor és Zsigmond Győző bemutatja szóban és képekben az <i>LKG első 5 évét</i>, majd <i>A gombák rejtélyes világa</i> című kisfilm I. részét tekintik meg a résztvevők az Amóba székházában. • 13-án Zsigmond Győző bemutatja filmen és képekben az <i>LKG tevékenységét 2004–2006 között</i>, majd <i>A gombák rejtélyes világa</i> című kisfilm II. részét tekintik meg a résztvevők. • 20-án Zsigmond Győző bemutatja filmen és képekben az <i>LKG tevékenységét 2007–2009 között</i>, majd <i>A gombák rejtélyes világa</i> című kisfilm III. részét tekintik meg a résztvevők. • 27-én Zsigmond Győző bemutatja filmen és képekben az <i>LKG tevékenységét 2010–2012 között</i>, majd <i>A gyilkos galóca</i> című kisfilmet tekintik meg a résztvevők.
<i>Március</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 20-án 12 MLG-tag vett részt Dr. Rimóczi Imre előadásán a marosvásárhelyi Sapientia Egyetemen. • 22-én ünnepélyes megemlékezés az LKG 15. évfordulója alkalmából a Kónya Ádám Művelődési Házban. • 22-én tartotta az MLG tisztújító közgyűlését. A 43 résztvevő szavazatainak alapján az új vezetőségi tanács: elnök Málnási András, titkár Téglás Zoltán, alelnökök Molnár György és Varga Kálmán, gazdasági felelős-pénztáros Mózes Anna-Mária, cenzor Kiss Ildikó.
<i>Április</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 2-án Zsigmond Győző Veszprémben képviselte az LKG-t két gomba témájú előadással, egyik a székely népi gombászatról, a másik általában az etnomikológiáról, s peripatetikus volt, felváltva tartották Szabó T. Attilával, ki az etnobotanikáról értekezett. • 5-én marosi társaink (az MLG) Teremiújfaluban (Murokországban) tartja Cseke Péter emléktúráját 36 résztvevővel. Túravezető Vajda Elemér. Házigazdáink gombás gulyással és muroktortával vendégelték meg a túrázókat. • 24-én Horber Pál a shii-take gomba gyógyhatásáról és a gyilkosgalóca-mérgezésről tartott előadást az MLG székhelyén.
<i>Május</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1-én az MLG részt vett a Maros parton rendezett gulyásfőző versenyen. A gulyás IV. helyezést, a gombasavanyúság I. helyet kapott. Szakácsok: Molnár György és Varga Kálmán. • 10-én Civil szervezetek vására Marosvásárhelyt, persze az MLG részvételével, ahol a gombatorvénnyel kapcsolatos petíciót átadtuk BL parlamenti képviselőnek (RMDSz). • 11-én a bihari Magyarremetén próbáltuk előkészíteni a 2015-ös táborunkat. • 31-én az MLG Nagyernyében tartja hagyományos túráját 27 résztvevővel. Túravezető és vendéglátó Erdélyi Pál. 50 gombafajt számlálhattunk a kiállításon.
<i>Június</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 5-én Vargyason szervezett túrán képviseltette magát szakértővel az LKG. • 13-án a piaci gombavizsgálat, illetve a gombatorvény dolgában interjúvolta meg egyesületünk titkárát és elnökét a Pro TV. • 14-én de. 11-től a <i>Ciupercile din România/Romániai gombák</i> című könyv bemutatása történt meg a szerzők részvételével a megyei könyvtár Gábor Áron Termében, Sepsiszentgyörgyön. • 16-án került fel a Szent Anna-tóhoz legújabb gombaplakátunk. • 21-én gombaismereti kirándulás Ika vára, Csernáton környékén. Túravezető: Zoltán Sándor és Jancsó Katalin. A nyári gombákról tart vetített képes előadást az LKG elnöke. • 21-én az MLG is túrázik Marosvásárhelyen, a Somos-tető környékén, több mint 40-en. Gombakiállítás az állatkertnél, ingyenes gombavizsgálattal. • 26-án az MLG részéről Málnási András és Téglás Zoltán részt vett a Természettudományi múzeumok nemzetközi szimpóziumán, ahol Téglás Zoltán <i>A gombák urbanizálódása</i> címmel tartott előadást. • 26-ától 29-ig az LKG-t 7-en képviselik a baranyai Kárász gombafesztiválján, hol díszvendégként voltunk meghívottak, s be is kellett mutatkoznunk a 15. évforduló alkalmával.
<i>Július</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 8–12 között Téglás Zoltán, az MLG titkára a borzonti gyermektáborban oktatta gombaismeretre az 1–4. osztályos tanulókat. • 12-én az LKG 32 résztvevővel Előpatak felé eredményes gombásztúrát szervezett, túravezetőnk Zoltán Sándor és Puskás Attila volt. Talált ritkább gomba: tüskés sörénygomba. • 28-án az LKG Sugásfürdő felé hozott össze sikeres gombásztúrát, túravezetőnk Zoltán Sándor és Puskás Attila volt.

<p><i>Augusztus</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • piaci gombavizsgálat. • 1-jén az MLG részéről Mózes Anna-Mária és Bélfenyéri Gábor az EKE kövendi táborában rendeztek gombakiállítást, és tartottak vetített képes gombaismertetőt. • 7-én a Görgényi havasokban, az Oszaj-tető környékén túrázik az MLG 22 tagja Tirnován Péter vezetésével • 23–28. <i>A László Kálmán Gombászegyesület szervezésében immár a tizenharmadik gombásztáborra került sor, ezúttal Parajdon.</i> A táborozók (mintegy 70-en) felkeresték Maros és Hargita megye ismert és kevésbé ismert helyeit (Parajdon: múzeum-, bánya-, strandlátogatás, Székelyudvarhely, Korond, Gyergyószárhegy, Laposnya, Szováta, Békás-szoros és Gyilkos-tó stb.). Változatos és gazdag tevékenység várta a délelőtti gombásztúrákon (naponta négyen) résztvevőket délután és este. Megnyílt egy gombafotó-kiállítás (a marosvásárhelyi MLG hozta, Málnási András mutatta be: Gombák szépe a természetben címmel) és erdélyi és anyaországi szakemberek segítségével (Benedek Lajos, Pál-Fám Ferenc, Szász Balázs,) történt az azonosítás, a terepmunka, készültünk faj-meghatározási és -felismerési, valamint gombák szépe versenyekkel (utóbbi Málnási András, a marosi fiókszervezet elnökének irányításával zajlott le). Két kiadvány bemutatójára is sor került. A dévai Corvin Kiadó nyomdáját dicsérettel jövő évi gombanaptárunk Bélfenyéri Gábor fotóival (<i>Erdélyi gombanaptár 2015</i>) immár hagyományt folytat. Zsigmond Győző elsősorban a sóvidéki népi gombaszatort mutatta be miután a környékről, s főleg Parajdról ismertető kisfilmet tekinthettek meg a táborozók. <i>A Kárpát-medence gyógyhatású gombái</i> c. könyvet kiadója (Varga Károly, a Corvin Kiadó igazgatója) ismertette, sajnos a szerző nem tudott eljönni. Több szakember előadását hallgathatták meg az érdeklődők (dr. Benedek Lajos, Berdán Zsuzsanna, dr. Pál-Fám Ferenc, Szász Balázs és dr. Zsigmond Győző) a gombavilág érdekességeiről. A zempléni gombavilágról készült kisfilmet mutatott be Kőszeginé Tóth Judit az ottani gombászegyesület titkára, Nätz Eszter a Netgombászról szolt és kisfilm, képek ugyancsak hozzájárultak előadása sikeréhez. A Nagymezőhavas gombáiról vetített nekünk Bélfenyéri Gábor. Gombás társasjátékokról nem csupán szó esett, ki is lehetett próbálni többet közülük. Például Málnási András találmányát (<i>Kis gombász</i>) ő maga mutatta be. Az LKG itt adta át idei Pázmány Dénes-díját, a kitüntetett régi pártfogónk, segítségünk: Veressné Telegdi Magda post mortem kapta a díjat. Az LKG-küldöttgyűlésen újra hangsúlyosan szóba jött, hogy országos sepsiszentgyörgyi székhelyű gombászegyesületünk a romániai román gombászegyesülettel egyetértésben ezúttal is tiltakozik az ellen, hogy államunk, kormányunk illetékesei nem tartják tiszteletben a 2006 februárja óta érvényben lévő, de sajnos nem működő gombatorvényt. Ennek következménye legalábbis részben az, hogy évente számos emberéletet követel a gombamérgezés, és az ezért felelőseket nem vonják sajnós felelősségre Romániában. Megbeszélést is tartott tehát a nemzetközi táborban, konferencián az LKG, melyen megint terítékre került a gombatorvény ügye. A táborozók bizonyára ez alkalommal is alaposan hozzájárultak a vidék gombavilágának felméréséhez, a vidék népszerűsítéséhez, az időjárási viszonyok miatt főképp a szárazságtűrő fajok térképezhető fel alaposan ezúttal. Így is 286 gombafajt azonosítottak a táborban és ki is állították feliratozva ezek nagy részét (239 faj – lucos, lucos-bükkös, 93 faj – tölgyes, tölgyes-bükkös 11 faj – a fenyőkúti tőzeglápból). A Görgényi-havasokból ezzel mintegy 400 körülire nőtt ezennel az általunk táborainkban azonosított, adatolt gombafajok száma, köztük több érdekesség, ritkaság is van. Örültek a szervezők, hogy támogatókra találtak például Kovászna Megye Tanácsában, Sepsiszentgyörgy Helyi Tanácsában, több lelkes parajdiban, kik közül a túravezetőinket s házigazdáinkat, valamint a helyi turisztikai irodát fontosnak tartom kiemelni. S támogatást nyújtott nekünk a sepsiszentgyörgyi Dália kft., a Bertis kft., kárászaiak és mások. • 30-án a marosvásárhelyi forgatagban derekasan helytáll az MLG sátora, újra sikeresen bemutatkozott az egyesület.
<p><i>Szeptember</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5-én 17,08-18,08 között a Napra kész című műsorban interjú az LKG elnökével a Marosvásárhelyi Rádióban (egyenes adás) • 13-án gombásztúrát szerveztünk Sugásfürdő környékére. Túravezetők: Zoltán Sándor, Puskás Attila. • 17-én a sepsiszentgyörgyi daganatos betegeket segítő alapítvány rendezvényén Zágoni Imola tartott vetített képes előadást Gyógyhatású gombák címmel a Míves Házban 18 órai kezdettel. • 19–21 között a Nyárád menti Kisadorjában tartja minitáborát az MLG 18 résztvevővel, Maros megye tanácsának és a Fókusz Öko Center támogatásával. 36 gombafaj lett kiállítva.
<p><i>Október</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • 10-én a sepsiszentgyörgyi Civil Vásáron egyesületünk is bemutatkozott (felelős: Zoltán Sándor, Márkodi Vera). • 11-én Marosvásárhelyen a székely hagyományok napján kiállítószatórral vett részt az MLG. • 13-án a <i>Civil szervezetek találkozója a politikummal</i> című megbeszélésen vett részt Marosvásárhelyen az MLG vezetősége, ahol az egyesület elnöke kérte Kelemen Hunor államfőjelöltet a gombatorvény előmozdítására, és ígéretet is kapott arra, hogy intézkedni fog a kompetens minisztériumoknál. • 18-án Marosvásárhelyen került sor a <i>Gombák szépe a természetben 3</i> fotókiállítás megnyitójára, ahol az MLG pályázatára beküldött 60 legjobb fénykép lett kiállítva. Helyezések: I. díjas Tirnován Péter – Szászrégen, II. díjas Muzsik Zoltán – Budapest, III. díjas Gyepesi-Deák Géza Marosvásárhely, Dicséretet kaptak: Mózes Anna-Mária – Marosvásárhely és Muzsik Zoltán – Budapest, közönségdíjas Csernát Géza – Marosvásárhely.

<i>Október</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 25-én volt az idei (hatodik éve megrendezett) <i>Gombanap</i> a Székely Nemzeti Múzeumban, mely sugásfürdői túrával kezdődött majd a már szokásos programmal folytatódott: gomba- és gombás kiállítással az emeleten, majd előadások, verseny, Az idei téma: pereszkek. A program 8.45 órakor gombásztúrával kezdődött Sugásfürdőn. 14.30-tól a Szent György Pince vendéglő gombaspecialitásokat árult, 15,15-től volt a rendezvény megnyitója a múzeumban. Gombás szalvéták és játékok kiállítását lehetett megtekinteni. Kiselőadások hangzottak el: <i>Gyakoribb, érdekesebb pereszkek vidékünkön</i> (Szász Balázs, Puskás Attila), <i>Pereszkek a magyar néphagyományban</i> (Zsigmond Győző). Gombaismereti vetélkedő ugyancsak volt V–VIII. osztályos tanulóknak (játékvezető: Demeter Éva, forgatókönyv: Zsigmond Győző). Különféle kisgyerekeknek szóló foglalkozások is voltak múzeumi munkatársaink közreműködésével (viaszgomba, gombapárna készítése varrás nélkül és gombás gyapjúmese). • 25-én az MLG a marosvásárhelyi Kishegyszőlő – Csereerdő környékén túrázott több, mint 60 résztvevővel. Vendéglátóink, túravezetőink az Aszalos család, Mátyási család, a Varga és Vajda család 200 töltött káposztával kínálta meg a túrázókat. • 27-én a Pro TV brassói stábj Zoltán Sándorral készített interjút.
<i>November</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 5-én a Marosvásárhelyen rendezett Természetrajzi múzeumok országos konferenciájára kapott meghívást az MLG elnöke és titkára. Itt Téglás Zoltán tartott előadást <i>Zöld béka jelenség</i> címmel a gyermekek gombaismeretre neveléséről. • 17-én Zsigmond Győző tartott gombaismereti előadást tanulóknak, tanároknak a sepsibükszádi Mikes Ármin Általános Iskolában (a biztonságos táplálkozás hete alkalmával).
<i>December</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 2-án elkészült az MLG lila pénzecskegombás zsebnaptára 2015-re és az 1899-es Istvánffi-féle gombás könyv másolata. • 4-én a marosvásárhelyi állatkertben az MLG felújította, frissítette gombaismertető pannóját. • 13-án gombás évbúcsúztató volt a Kónya Ádám Művelődési Házban du. fél 6-tól. Kezdődött támogatóink köszöntésével, a gombás ételek. italok bemutatásával, kóstolgatásával, folytatódott jövő évi naptárunk ismertetésével, játékos versennyel. Elkészült e napra gombás zsebnaptárunk a dévai Corvin Kiadó nyomdájában. • 20-án a marosvásárhelyi katolikus plébánia Deus providebit konferenciatermében tartotta évzáró ünnepélyét az MLG, ez volt az év utolsó közgyűlése is.

A LÁSZLÓ KÁLMÁN GOMBÁSZEGYESÜLET (LKG) ESEMÉNYNAPTÁRA 2015

<i>Január</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1-jén szokásos gombásztúra, szűkebb körben.
<i>Február</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 23-án Zsigmond Győző bemutatja filmen és képekben a <i>Csiki népi gombászat</i> című előadását, majd ezt megbeszélés követi.
<i>Április</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 7-én az LKG titkára és elnöke a bodzafordulói Nicolae Bălcescu szakközépiskola diákjainak tartottak vetítéssel egybekötött gombaismereti előadást (románul, mintegy 60 résztvevőnek). • 8-án Puskás Attila és Zoltán Sándor a gidófalvi iskolában, Zsigmond Győző pedig az ozsdolaiban tartott gombaismereti előadást (összesen mintegy 100 résztvevőnek). • 9-én Zsigmond Győző tartott vetítéssel egybekötött gombaismereti előadást a Mikes Kelemen Líceumban az iskolai nyílt napok keretében.
<i>Május</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 6-án több LKG-tag vett részt Puskás Attila előadásán, mely a mikroszkópnak a gombaazonosításban való felhasználásáról szólt, s azt gyakorlat követte, frissen szedett gombák mikroszkópizálásával, két megyesi tanfolyamosunk is jelen volt.
<i>Június</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 21-én gombaismereti kirándulás Bíróné pusztáján és a környékbeli erdőkben, Sepsiszentgyörgy közelében tehát. Túravezető: Zoltán Sándor, a gombaazonosítást bemutatta: Puskás Attila.
<i>Július</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 7-én került sor 2015-ös LKG-gombafotó kiállításunkra. Pályáztak: Dávid Attila, Kakas Zoltán, Márkodi Vera és Ernő, Pál-Fám Ferenc, Sántha Tibor, Zágoni Imola, ifj. Zoltán Sándor, Zoltán Sándor és Zsigmond Győző, a szervezésben előljártak: Márkodiék és Mihály Judit. Közreműködtek: Sebestyén Lajos (hegedű) és a Miklós testvérek (Katalin és Jácinta, brácsa), valamint a házigazda: Dulányi-Balogh Aladár.
<i>Augusztus</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 17–22. <i>A László Kálmán Gombászegyesület szervezésében immár a tizennegyedik nemzetközi gombásztáborra került sor, ezúttal Csikkarcfalván.</i> A táborozók (mintegy 90-en) felkeresték Hargita és Maros megye ismert és kevésbé ismert helyeit (Békás-szoros és Gyilkos-tó, Gyimes, Gyergyó, Csíkszereda, Hargitafürdő, Parajd, Székelyudvarhely, Korond, Szováta stb.). Változatos és gazdag tevékenység várta a délelőtti gombásztúrákon résztvevőket délután és este. Megnyílt egy gombafotó-kiállítás (a marosvásárhelyi Bélfenyéri Gábor hozta, Téglás Zoltán mutatta be: <i>Mezőhavas gombái</i> címmel) és erdélyi és anyaországi szakemberek segítségével (Benedek Lajos, Pál-Fám Ferenc, Szász Balázs, Szilvássy Edit stb.) történt az azonosítás, a terepmunka, készültünk

	<p>felismerési, valamint gombák szépe versenyekkel (utóbbi Málnási András irányításával zajlott le ezúttal külön a kicsi nagygombák számára is a Pro Mikológia Alapítvány támogatásával!). Két kiadvány bemutatójára is sor került. A dévai Corvin Kiadó nyomdáját dicsérő jövő évi gombanaptárunk Bélyenyéri Gábor fotóival (<i>Erdélyi gombanaptár 2016</i>) immár hagyományt folytat. A <i>Kárpát-medence nagygombái</i> elnevezésű játékkártyánk az LKG (főleg elnöke) és a Corvin Kiadó együttműködésének újszerű eredménye. Zsigmond Győző elsősorban a csíki népi gombászatot mutatta be miután a környékről, s főleg Felcsíkról ismertető képes kiselőadást tartott Macalik Ernő biológus, tanár. Több más szakember előadását is meghallgathatták az érdeklődők (dr. Benedek Lajos, dr. Pál-Fám Ferenc és Szász Balázs a táborozók által szedett gombákról beszéltek, Drd. Berdán Zsuzsanna a galócákról a magyar s német, főleg svájci etnomikológiában), az LKG tavalyi tevékenységének képes bemutatására ugyancsak sor került. A keleméri gombavilágról beszélt s vetített Szilvásyné Edit, a zempléni gombászegyesület svájciakkal való együttműködéséről, pályázati beszámolójáról mutatott be képeket, előadást Kőszeginé Tóth Judit az ottani gombászegyesület titkára, Mezei Attila a kárászi új kutatóhelyről szól. Gombás társasjátékokról nem csupán szó esett, ki is lehetett próbálni többet közülük (gombás kártya és sakk, <i>Kis gombász</i> stb.). Az LKG itt adta át első Veress Magda-díját. A kitüntetett régi pártfogónk, segítségünk: Szász Balázs, ki kutatásai ösztönzéséül s eddigi eredményeiért kapta a díjat. Az LKG-vezetőség megbeszélésein újra hangsúlyosan szóba jött, hogy államunk, kormányunk intézkedései nem tartják tiszteletben a 2006 februárja óta érvényben lévő, de sajnos nem működő gombatörvényt. Ennek következménye legalábbis részben az, hogy évente számos emberéletet követel a gombamérgezés, és az ezért felelőseket nem vonják sajnós felelősségre Romániában. A táborozók ez alkalommal is alaposan hozzájárultak a vidék gombavilágának felméréséhez, a vidék népszerűsítéséhez, az időjárás viszonyok miatt főképp a szárazságtűrő fajokat térképezhették fel alaposan. Így is 200-nál több gombafajt gyűjtöttek, azonosítottak a táborban és ki is állították feliratozva ezek nagy részét (197 azonosítva, 130 a Hargitából, 55 a Csíki-havasokból). A tábor keretében került sor 2 tanfolyamosunk gombaszakellenőri vizsgájára is, Kovács György és Fülöp Lóránt is dicséretesen szerepelt. Szabadtéri gombás játékokra is sor került. Késő estebe nyúló, táborút körüli éneklés zárta a sikeres rendezvényt.</p>
<i>Október</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 5-én a kalotaszegi Sztánán zajlott a jövő évi tábor előkészítése. • 9-én a sepsiszentgyörgyi Civil Vásáron egyesületünk is bemutatkozott (felelős: Zoltán Sándor, Márkodi Vera). • 17-én volt az idei (hetedik éve megrendezett) <i>Gombanap</i> a Székely Nemzeti Múzeumban, mely sugásfürdői túrával kezdődött majd a már szokásos programmal folytatódott: gomba- és gombás kiállítással az emeleten, majd előadások, verseny. Az idei téma: a nagy őzlábgombák (Macrolepiotaceae). A program 8.45 órakor gombásztúrával kezdődött Sugásfürdőn. 13.30-tól a Bástyá vendéglő gombaspecialitásokat árult, 15.15-től volt a rendezvény megnyitója a múzeumban. Zagoni Imola és Zsigmond Győző előadására következett (<i>Őzlábgombáinkról</i>, ill. <i>Őzlábak a néphagyományban</i>), majd a <i>Kárpát-medence nagygombái</i> elnevezésű játékkártya (eladással egybekötött) bemutatására került sor. Kiállítás volt a szedett gombákból és gombafotókból is bemutatunk (Márkodi Vera, Zoltán Sándor, Zsigmond Győző és mások), jövő évi gombanaptárunkból is lehetett venni. 16.30-tól gombaismeretből vetélkedtek az V–VIII. osztályos tanulók. 16–18 óráig kézműves foglalkozásokkal vártuk a gyermekeket a múzeum épületében (gombák készítése, erdei lak tapintható részletekkel). Közreműködtek zenészek is: Sebestyén Lajos és Miklós Katalin, a Plugor Sándor Művészeti Líceum tanárai. Elkészült e napra gombás zsebnaptárunk a dévai Corvin Kiadó nyomdájában. • 21-én gombaismereti előadást tartott az LKG elnöke a Mikes Kelemen Líceumban egyik tanár gombásztársunk meghívásának téve eleget. • 24-én a Balogh házaspár látta vendégül példásan a gombásztúrát követően a résztvevőket Málnásfürdőn.
<i>November</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 13-án az LKG elnöke a gombáról mint ételről beszélt és vetített az Ady Endre Iskola két osztálya számára. • 15-én folytatódott a 2016-os tábor előkészítése. • 19-én Zsigmond Győző terepmunkáján gyümölcsöztette tábori kapcsolatainkat Zalában, Göcsejben, a Mura mentén. • 23-án tapasztalatcsere Budapesten (gombavizsgálónál a Széll Kálmán téren, Dima Bálint előadásán a TIT-nél).
<i>December</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 12-én gombás évbúcsúztató volt a Kónya Ádám Művelődési Házban du. fél 6-tól. Kezdődött támogatóink köszöntésével, a gombás ételek. italok bemutatásával, kóstoltatásával, folytatódott új kiadványok ismertetésével, játékos versennyel (gombás szóparti gombás kártyánkkal, a gombakereső játék ősbemutatója).

Egész évben zajló egyéb tevékenységek: a gombaismeret, a gombamérgezések kerülése, munkánk, egyesületünk népszerűsítése végett rendszeresen is és időnként hangsúlyosabban jelen voltunk a médiában (tévé – MTV 1,2, Duna stb. –, rádió – Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy –, újságok – Népújság, Háromszék, Magyar Gombász, Székely Hírmondó, Krónika, Erdélyi Gyopár stb.–) főleg következő tagtársaink szereplése, írásai révén: Málnási András, Puskás Attila, Zoltán Sándor, Zsigmond Győző. Honlapunkat 3 nyelven (www.gombasz.ro) Zsigmond László frissítette, Málnási András az MLG honlapját (www.mlgmv.ro) magyar nyelven próbálja napra készen tartani.

A LÁSZLÓ KÁLMÁN GOMBÁSZEGYESÜLET (LKG) ESEMÉNYNAPTÁRA 2016

<i>Január</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1-jén szokásos gombásztúra Illyefalva határában, szűkebb körben. • 20-án LKG-megbeszélés, képes bemutató legutóbbi évbúcsúztatónkról (du. 6-tól a Kónya Ádám Művelődési Házban).
<i>Február</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 10-én Puskás Attila, Zoltán Sándor és Zsigmond Győző bemutatja filmen és képekben a <i>Tavaszi gombáink</i> című előadás 1. részét, majd ezt megbeszélés követi. • 29-én Puskás Attila, Zoltán Sándor és Zsigmond Győző bemutatja filmen és képekben a <i>Tavaszi gombáink</i> című előadás 2. részét, majd ezt megbeszélés követi.
<i>Március</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 21-én Puskás Attila előadásával emlékezünk a 85 éve született Pázmány Dénesre, majd Zágoni Imola tart előadást gyógyító gombáinkról.
<i>Április</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 6-án Botos Erika (a Tanítók Háza igazgatója, tagtársunk) tartott előadást a gombák konyhai felhasználásáról a Tanulók Klubjában. • 18-án az LKG titkára a sepsiszentgyörgyi Ady Endre Iskolában románul (8-tól), aztán magyarul a Kós Károly szakközépiskolában (10-től PA-val), elnöke az előpataki általános iskolában románul (9-től), majd magyarul a kézdívasárhelyi Molnár Józsiás és a Petőfi Sándor Általános Iskola diákjainak (11-től) tartott vetítéssel egybekötött gombaismereti előadást (mintegy 200 résztvevőnek). • 19-én déli 12-től a Székely Mikó Református Kollégiumban tartottunk gombaismereti előadást (ZsGy). • 20-án (szerdán) 9,00-tól a Berde Áron Szakközépiskolában (PA,ZS), 11-től és 12-től Turóczy Mózes Ált. Isk. (ZS, románul majd magyarul) • 21-én 9-től a Plugor Sándor Művészeti Iskola (PA,ZS), illetve a Szentkatolnai Általános Iskola (Bartos Veronika), majd 10-től a Martonfalvi Általános Iskola tanulói számára (ZsGy) tartottunk vetítéssel egybekötött gombaismereti előadást (mintegy 200 résztvevőnek). • 22-én 9-től a Kökösi Általános Iskola tanulói számára tartottunk vetítéssel egybekötött gombaismereti előadást (mintegy 100 résztvevőnek). • 25-én az LKG elnöke irányításával összehozott toplászi kiállítást elvitték a Székely Nemzeti Múzeumból a baranyai Kárászra, a pécsi múzeum ottani fiókja számára.
<i>Május</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 6–9. között az LKG 4 tagja vett részt első Duna-deltai expedíciókon a medgyesi Herasib kft. és Kiss J. Botond támogatásával. Főleg Letea és Caraorman erdős részének a gombavilágát mértük fel: Szász Balázs, Zsigmond Győző, Fülöp Lóránt és Emilia). • 26-án Brassóban (a Reménység Házában) nyílt meg Bélfenyéri Gábor gombafotó-kiállítása a Nagy-Mezőhavas vidékéről.
<i>Június</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 8-án Coman Valentin <i>Ciupercile. Enciclopedia culegătorului</i> (A gombák) című kötetét mutattuk be a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtár Gábor Áron Termében 18 órai kezdettel (Gábor Áron utca 14.). • 18-án gombaismereti kirándulás Sugásfürdőn, Sepsiszentgyörgy közelében tehát. Túrávezető: Zoltán Sándor. • 23–26. közt LKG-küldöttség vett részt a kárászi gombaünnepen, díszvendégek voltunk. Puskás Attila előadást tartott Pázmány Dénesről, Zsigmond Győző pedig a toplászatról (a Székely Nemzeti Múzeum toplászi kiállításának megnyitóját követően).
<i>Július</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 11-én került sor újabb táborelőkészítésre Kalotaszegen. • 26–31. között a László Kálmán Gombászegyesület szervezésében immár a <i>tizenhetedik nemzetközi gombásztáborra</i> került sor, ezúttal Sztánán. A táborozók (mintegy 80-an) felkeresték Kolozs és Szilágy megye ismert és kevésbé ismert helyeit (Bánffyhunad, Körösfő, Gyerővásárhely, Magyarvalkó, Gyerőfi szöktetője, Ördög-szikla, Sárkányok kertje, Kék laguna, Csodavár, Boncida, Válaszút, Szék, Kolozs, Kolozsvár, Tordai-hasadék, Tordai sóbánya stb.). Változatos és gazdag tevékenység várta a délelőtti gombásztúrákon résztvevőket délután és este. Megnyílt egy gombafotó-kiállítás (a sepsiszentgyörgyi LKG-tagok képeiből, Zsigmond Győző mutatta be: <i>A gombák szépe a természetben</i> címmel) és erdélyi és anyaországi szakemberek segítségével (Benedek Lajos, Földi Attila, Pál-Fám Ferenc, Szász Balázs stb.) történt az azonosítás, a terepmunka, készültünk felismerési, valamint gombák szépe versenyekkel (utóbbi Téglás Zoltán irányításával zajlott le, külön a kicsi nagygombák számára is (bár a Pro Micologia Alapítvány támogatása ezúttal elmaradt!). Két kiadvány bemutatójára is sor került. A dévai Corvin Kiadó nyomdáját dicsérő jövő évi gombanaptárunk többnyire az említett fotókiállítás fotóival (<i>Erdélyi gombanaptár 2017</i>) immár hagyományt folytat. A mostanra – egyelőre kevés példányban – megjelent <i>LKG-ismertető</i> az LKG és a Corvin Kiadó együttműködésének újszerű eredménye. Zsigmond Győző elsősorban a kalotaszegi népi gombászatot mutatta be miután a környékről, s főleg Sztánáról ismertető kisfilmet és kiselőadást tartott a helybeli református lelkész. Több más szakember előadását is meghallgathatták az

	<p>érdeklődők (dr. Benedek Lajos, Földi Attila, dr. Pál-Fám Ferenc és Szász Balázs a táborozók által szedett gombákról beszéltek, Puskás Attila Pázmány Dénesre emlékezett születése 85. évfordulója alkalmával, drd. Berdán Zsuzsanna a svájci népi gombaismeretről, Földi Attila a kínai gyógyhatású gombákról szolt, s persze az LKG tavalyi tevékenységének képes bemutatására ugyancsak sor került. A kárászi gombászünnepről mutatott be képeket, előadást Mezei Attila. Gombás társasjátékokról nem csupán szó esett, ki is lehetett próbálni többet közülük (gombás kártya és sakk, <i>Kis gombász stb.</i>). Gombás DVD bemutatása is megtörtént, mely Marosvásárhely és környéke gombavilágát mutatja be Bélfenyéri Gábor képei révén, Téglás Zoltán gondozásában. Az LKG itt adta át második Veress Magda-díját. A kitüntetett régi pártfogónk, segítségünk: Téglás Zoltán, ki eredményeiért, a gombászatot népszerűsítő tevékenységéért kapta a díjat. Az LKG-vezetőség megbeszélésein újra hangsúlyosan szóba jött, hogy államunk, kormányunk illetékesei nem tartják tiszteletben a 2006 februárja óta érvényben lévő, de sajnos nem működő gombatörvényt. Ennek következménye legalábbis részben az, hogy évente számos emberéletet követel a gombamérgezés, és az ezért felelőseket nem vonják sajnos felelősségre Romániában. A táborozók ez alkalommal is alaposan hozzájárultak a vidék gombavilágának felméréséhez, a vidék népszerűsítéséhez, az időjárás viszonyok kedveztek, 300-nál több gombafajt gyűjtöttek, azonosítottak a táborban (mintegy 200-at lomberdőből) és ki is állították feliratozva ezek nagy részét. A tábor keretében került sor 1 tanfolyamosunk (Fülöp Lóránt) gombaszakellenőri oklevelének átadására miután sikeresen vizsgázott. Szabadtéri gombaismereti játékokra is sor került. Késő estébe nyúló, táborút körüli éneklés zárta a sikeres rendezvényt.</p>
<i>Szeptember</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 3-án gombaismereti kirándulás 29 résztvevővel Sugásfürdőn, Sepsiszentgyörgy közelében tehát. Túravezető: Zoltán Sándor.
<i>Október</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1-jén volt az idei (nyolcadik éve megrendezett) <i>Gombanap</i> a Székely Nemzeti Múzeumban, mely sugásfürdői túrával (37 résztvevővel) kezdődött majd a már szokásos programmal folytatódott: gomba- és gombás kiállítással az emeleten, majd előadások, verseny. Az idei téma: a csigagombák (Hygophoraceae). A program 8. 45 órakor gombásztúrával kezdődött Sugásfürdőn. 13. 30-tól a Park vendéglő gombaspecialitásokat árult, 14,45-től volt a rendezvény megnyitója a múzeumban. Rimóczi Imre és Zágoni Imola előadása következett (<i>A nagygombák vizsgálódása és szárazságtűrése</i>, ill. <i>Csigagombáinkról</i>), majd idei gombanaptárunk bemutatására került sor. Kiállítás volt a szedett gombákból is bemutattunk, jövő évi gombanaptárunkból is lehetett venni. 17. 15-től gombaismeretből vetélkedtek az V–VIII. osztályos tanulók. 16–18 óráig kézműves foglalkozásokkal vártuk a gyermekeket a múzeum épületében. Közreműködtek zenészek is: Sebestyén Lajos és Miklós Katalin, a Plugor Sándor Művészeti Líceum tanárai. • 20–23. közt folytattuk az LKG részéről a Duna-delta gombavilágának feltérképezését (Szász Balázs, Zs. Gy. és Fülöp Lóránt, a Herasib kft. és Kiss J. Botond támogatásával).
<i>November</i>	<p>Gombavizsgálat a piacon a hónap végéig.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3-án tapasztalatcsere az LKG titkára révén Budapest környékén (szarvasgombakeresés Bujdosó Tamással, Kovács Kálmánnal Erdőkertes közelében). • 10-én folytatódott a 2017-es bálványosi tábor előkészítése.
<i>December</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 13-án nyílt meg Dicsőszentmártonban (a Magyar Közművelődési Központban) Bélfenyéri Gábor gombafotó-kiállítása a Nagy-Mezőhavas vidékéről. • 17-én gombás évbúcsúztató volt a Kónya Ádám Művelődési Házban du. fél 6-tól. Kezdődött támogatóink köszöntésével, a gombás ételek. italok bemutatásával, kóstolgatásával, folytatódott új kiadványok ismertetésével, játékos versennyel (gombás szóparti gombás kártyákkal, gombás tekézzel).

Évente zajló egyéb tevékenységek: a gombaismeret, a gombamérgezések kerülése, munkánk, egyesületünk népszerűsítése végett rendszeresen is és időnként hangsúlyosabban jelen voltunk előadással, írással, hozzászólással egyházközpontokban, vidéki iskolákban és a médiában (tévé – MTV 1, 2, Duna, PRO TV, Zempléni TV, Erdély T-, rádió – MR Budapest, Bukarest, Marosvásárhely, Kolozsvár, újságok – Népújság, Háromszék, Magyar Gombász, Cimborá, Székely Hírmondó, Krónika, Hargita Népe, Erdélyi Gyopár stb.) főleg következő tagtársaink szereplése, írásai révén: Málnási András, Puskás Attila, Jancsó Katalin, Szilvási Edit, Zoltán Sándor, Zsigmond Győző. Honlapunkat 3 nyelven (www.gombasz.ro) Zsigmond László frissítette, Málnási András, az MLG honlapját (www.mlgmv.ro) magyar nyelven próbálja napra készen tartani. S persze zajlott a szakmai kapcsolattartás is belföldi s külföldi egyesületekkel, szakemberekkel egyaránt.

TÁMOGATÓINK VOLTAK 2013–16-BAN:

Sepsiszentgyörgyről: Sepsiszentgyörgy Helyi Tanácsa, Tega, Székely Nemzeti Múzeum, Kónya Ádám Művelődési Ház, Dália Kft., Bod Péter Megyei Könyvtár, Park Vendéglő, Bertis Kft., Geoda Kft., Bástyá Vendéglő, Szent György Pince, Globinfo Kft., Sebago Mob Kft. stb. Máshonnan: Herasib Kft. (Medgyes), (a dévai) Corvin Kiadó, Hargita Megye Tanácsának Vidékfejlesztő Egyesülete, Kézdivásárhely Polgármesteri Hivatala, Maros Megye Tanácsa, Magyar Mikológiai Társaság és mások.



Tűrázók Teremiújfalu környékén, 2013. ápr. 20.



*Rimóczi Imre tartott előadást a Székely Nemzeti Múzeumban,
2013. máj. 3. Fotó: Zsigmond Győző*



*Gombásztúra Előpatak felé. 2013. jún. 22.
Fotó: Zágoni Imola*



*Piaci gombavizsgálat Sepsiszentgyörgyön, 2013. júl. 09.
Fotó: Zsigmond Győző*



*Gombás játékok gyakorlása Katrosán, 2013. aug. 21.
Fotó: Kisvárdai Zsolt*



Gombásztábor Katrosán, csoportkép, 2013. aug. 23.
Fotó: Lukács Krisztián



Tábortűz Katrosán. Fotó:
Fotó: Zsigmond Győző



Gombanap a múzeumban 2013. okt. 5.
Kézműves foglalkozás gyermekeknek. Fotó: Zsigmond Győző



Gombanap a múzeumban, 2013. okt. 5.
Savanyúságverseny, kiadványok. Fotó: Márkodi Vera



A marosvásárhelyi rádió adásában Málnási András válaszolt a műsorvezető és a hallgatók gombás kérdéseire 2013. okt. 24-én.



Gombás évbúcsúztatónk ételkinálata 2013. dec. 14-én.
Fotó: Zsigmond Győző



Június 16-án keült fel a szent Anna-tóhoz legújabb gombás plakátunk, 2014. jún. 16.



*Gombaismereti verseny a III–VIII. o. számára, 2015. okt. 17.
Fotó: Zsigmond Győző*



*Gombásztúra Előpatak felé, 2014. júl. 12.
Fotó: Zoltán Sándor*



*Gombanap a Székely Nemzeti Múzeumban, gombakiállítás.
Fotó: Zsigmond Győző*



Gombásztábor Parajdon, csoportkép, 2014. aug. 27. Fotó: Márkodi Ernő



Toplász műhelyében Korondon, 2014. aug. 24-én.
Fotó: Zsigmond Győző



Gombák szépe verseny Parajdon, 2014. aug. 26-án.
Fotó: Zsigmond Győző



Azonosított gombák Parajdon, 2014. aug. 27-én.
Fotó: Zsigmond Győző



Házzszám Parajdon, 2014. aug. 24.
Fotó: Kalauz József



A 15 éves LKG Kárászon díszvendég, 2014. jún. 28.
Fotó: Simon István



Veressné Telegdi Magda posztumusz Pázmány-díjának átadása
Parajdon, 2014. aug. 27. Fotó: Belfenyéri Gábor



LKG-gombaismereti előadás a Bodzafordulón 2015. ápr. 7-én.
Fotó: Zsigmond Győző



LKG-gombaismereti előadás Ozsolán 2015. ápr. 8-án.
Fotó: Zsigmond Győző



Gombafotó-kiállítás megnyitója, Sepsiszentgyörgy, 2015. júl. 7.
Fotó: Zsigmond Győző



Gombásztábor Csikkarcfalván. Macalik Ernő előadása
László Kálmánra is emlékeztet. Fotó: Márkodi Ernő



Túra a Hargitán, 2015. aug. 19.
Fotó: Kőszeginé Tóth Judit



A csikkarcfalvi tábor résztvevői.
Fotó: Kőszeginé Tóth Judit



Vizsga a karcfalvi tábor idején.
Fotó: Zsigmond Győző



Szabadtéri gombás játékok Karcfalván, 2015. aug. 20.
Fotó: Berdán Zsuzsanna



Civil Vásár Sepsiszentgyörgyön, 2015. okt. 9.
Fotó: Zsigmond Győző



Gombanapi túránk résztvevői 2015. okt. 17-én.
Fotó: Márkodi Ernő



Gombás évbúcsúztató 2015. dec. 12-én.
Fotó: Erőss Péter



Sietse van de Laan Litvániában fényképezte számunkra,
s hozta búcsúztatónkra



LKG-gombaismereti előadás Előpatakon (románul), 2016. ápr. 18.
Fotó: Zsigmond Gyöző



LKG-gombaismereti előadás a Székely Mikó Kollégiumban,
2016. ápr. 19. Fotó: Zsigmond Gyöző



Terepen a Duna-deltában, 2016. máj. 7.
Fotó: Zsigmond Gyöző



Előadással és kiállítással mentünk Kárázsra, 2016. jún. 23.
Fotó: Zsigmond Gyöző



V. Coman könyvét mutattuk be 2016. jún. 8-án. Fotó: Zsigmond Gyöző



LKG-tábor Sztánán, 2016. júl. 30.
Fotó: Zsigmond Győző



Gombák Zoltán Sándor gomba-sakkfiguráival. 2016. júl. 27.
Fotó: Fedor Ilona



Sztánai táborunkban kapta
a Veress Magda-díjat Téglás Zoltán.
Fotó: Berdán Zsuzsanna



LKG-túra 2016. szept. 3-án.
Erőss Péter felvétele



Műhelymunka Sztánán, 2016. júl. 27.
Fotó: Kőszeginé Tóth Judit



A Veress Magda-díjas Szász Balázs Letea szigetén, 2016. okt. 21.
Fotó: Zsigmond Győző

ADALÉKOK A NÉPI GOMBAISMERETHEZ

GYURICZA Sándor

1) A GOMBÁSZ EMBER LÉLEKTANA

Juhász Gyula szavaival kell kezdeni. Ki itt belépsz, templomba lépsz be. A gombász ember amikor belép az erdőbe, lelkivilága megváltozik. Megnyugszik, ballagva meg-megáll egy szinte évszázados famatuzsálem előtt és elgyönyörködik a természet adta szépségben. Visszagondol azokra az erdészekre, akik a fákat ültették, ápolták, féltették, védték. Ezek az erdészek már rég porlanak a földben.

Az erdőben nem szabad sietni. Nem szabad hangosan viselkedni. A gombász ember élvezi az erdő méltóságos csendjét, de ugyanakkor hallja az erdő hangját. Ha gombát keres, ballagva meglát egy ehető gombát, nem rohan oda, hanem megáll, körbekutatja a területet. Bizonyára további gombákat is talál. Hiszen a gomba is olyan, mint az ember. Társas lény. Olyan csendben bolyong az erdőben, hogy néha meglát egy megriadt szarvascördát, erdei nyulat, vagy békésen fekvő, kérődző őzeket.

Távolról hallja a fakopáncs, a harkály munkálkodását. Azt is tudja, ha a fekete harkály nyugtalan, sokat repdes és hangot halat, időváltozás lesz. Egyik legkeresettebb gombánk, a vargánya, a nyári, ha pünkösöd körül kedvező az idő, már „kidobja magát”, szedhető. Később érkezik a szinte fekete tönkű őszi, az ízletes vagy „hajdinavargánya”, ami jó időjárás esetén szinte a fagyokig szedhető. Ha megszomjazik, találhat az erdőben hideg, kristálytisza forrást. Ezenkívül a nyáron tömegesen termő kenyérgomba tönkét, kalapját megvágva tejszerű, jóízű húsító folyadékot nyer. A jó gombagyűjtő egyedül jár az erdőben. Ha más gombással, gombászokkal találkozik, kitérnek egymás elől. Nem tapossa össze a gombát, még az általa ismert mérgező vagy ehetetlen gombákat sem. Köztudott, hogy a gombák több faja gyökérkapcsolt, fával, növénnel él együtt, de gomba gombán is élősködhet, tehát ha eltapossa, árthat a neki kedves gomba jövőjének.



Novai gombász kenyeles kosara. Fotó: ZsGy

Elszomorít, amikor a fűzfagombász nejlonszatyorba gyűjti a gombát. Ezekben akár órák alatt megromolhat, befülledhet, megkukacosodhat a gomba. A legjobb tároló a vesszőből vagy csuhéból készült szatyor, kosár.

Közismert, hogy a kajsa lisztgomba gyakran él a hajdinavargánya közelében. Nálunk a kajsa lisztgombát *vargánya anyjának* nevezik. Ha az megjelenik, hamarosan kifejlődik a micélium, „kivirágzik a föld”, néhány nap múlva a vargányát már lehet szedni.

Valamikor az erdőben lombhullástól rügyfakadásig végeztek a tarvágást, a szálalást, a gyéritést. Ma a korszerű erdészeti brigádok létrejöttével ez elképzelhetetlen. Ezt tudomásul kell vennünk. Azonban mégis elszomorít, amikor az erdő néma csendjébe belehasít a motorfűrész kegyetlen hangja. Az erdőjáró, gombász tudja, hogy most történik a hókolás, a döntés. Az ágropogás, a fatest és a tuskó közötti még tartó farészek csikorgása. Ezt őseinktől úgy tanultuk, hogy „most búcsúzkodik” a fa tönkjétől, a szomszéd fáktól, a talajtól, ahol valamikor ültették vagy magról kelt. Egy hatalmas

zuhanás, ágropogás és meghalt a fa. De mégsem volt hiába az erdészek szakértelme, gondos, tervszerű munkája, az erdőművelők ténykedése, hiszen igaz ugyan, hogy meghalt a fa, de egy más feldolgozási formában újraeled, reinkarnálódik, akár bútortan, épület-, tűzifában stb. Így érvényesül itt is a természet örök körforgása, megújulása. Persze a fák elmúlásában, életében, az erdő takarításában, éltetésében oly nagy szerepet játszó gombák (szeretteink) segítségével.

2) NÉPIES GOMBANEVEK TORMAFÖLDÉRŐL

Vargányák, tinoruk: *vorgányo*. Itt megkülönböztetik a pünkösdi vargányát, a nyári vargányát, a hajdina vargányát, ami őszszel, a fagyokig terem, zömökebb, tömörebb, a kalap fedőszíne szinte fekete.

Fenyőtinóru: *vajvargányo*

Kajsa lisztgomba: *vorgányo annya* (A hajdina vargányával él közeli szomszédságban.)

Sárga rókgomba: *nyugomba, nyulica*

Császárgomba: *urgomba*

Galambgombák: *galambica*

Nagy őzlábgomba: *bagugomba, esernyügomba* (A helyi nyelv-járásban *párokli* 'ernyő'.)

Mezei szekfűgomba: *csirkegomba*

Kucsma-gombák: *szömöröcsök*

Csiperkék: *csepörke*

Tővisalja gomba: *szivaalla*

Tűsgomba: *magyaru alla*

Májusi pereszke: *szentgyörgygomba*

Késői laskagomba: *bükkfagéva*

Téli fülőke: *diófagéva*

Pisztricgomba: *bisztiricagomba*
 Ízletes tőkegomba: *törzsökgomba*
 Rizike: *fenyüalla*
 Korallgombák: *szarvasgomba*

Fehér színű korallgomba és petrezselyemgomba: *petrisgomba*
 Pöfetegek: *pöffencs, puffancs*
 Petrezselyemgomba: *beránnogomba*
 Légyölő galóca: *legygomba*

Helyi szólás a gombával: Sz . . .nak, kárnak nincs gazdája, a gomba azé, aki megtalálja, a pi .a meg azé, aki b . . . a.

3) KICSI SÁNDOR ANDRÁS: JEGYZETEK

Gyuricza Sándor vizsgázott gombaszakértő és helytörténész, ő a szerzője a különösen a helyi labdarúgást ismertető Tormafölde sporttörténete (Tormafölde, 2003) című műnek. A fenti válogatást Tormaföldéről, 1996. július 26-án nekem írt leveléből készítettem. Érdeklődésem az Élet és Tudományban megjelent, a túskegombát (*Polyporus umbellatus*) – vagy bokros gombát (*Grifola frondosa*) – ismertető írása (51. évfolyam, 28. szám, 1996. július 12., 88. lap) keltette fel. A – köznyelvi megfelelővel – *mogyoróalja* nevű gombát – fotót is mellékelve – különlegességként említette az Élet és Tudományban. Kérésre a már akkor nyugdíjas agrárszakember röviden bemutatta faluja gombáit. 2013-ban, egy újabb levélváltásban járult hozzá közzétételéhez. Külön érdekesség a kajsa lisztgomba és a hajdina vargánya viszonya, amivel analóg például a dögre járó madarak köréből, hogy a kánya után szokott érkezni a keselyű. (A *vargánya anyja* kifejezés azonos és eltérő értelmezése közeli vidékekről: Zsigmond Győző: *Gomba és hagyomány. Etnomikológiai tanulmányok. Sepsiszentgyörgy: LKG, Bp.: Pont 2009: 76, 78.*)

Tormafölde Göcsejben, Zala megye délnyugati részén van, a szlovén és horvát határ mellett, sőt az osztrákhöz is közel. (Erről a vidékről gombaneveket közölnek a következő források: Zsigmond i. m. 112–3, Kicsi Sándor András: *Népi gombaismeret. Bp.: Orpheusz 2009: 50; utóbbi Bödei János, Vaska Mikós és Bíró Friderika nyomán.*)

Gyuricza a helyi nyelvjárásból azt a hangtani sajátóságot emelte ki, hogy a köznyelvi, szóvégi *a* megfelelője *o*, a szóvégi *ó* megfelelője *u* (például *vargánya - vergányo, vorgányo, borona - beránno; akó - aku, hordó - hordu* stb.), a szókezdő, hangsúlyos szótagban pedig az *i* megfelelője legalábbis gyakran *ü* (*ki- igekötővel alkotott igéknél kü-, szíves - szüves*).

4) ZSIGMOND GYŐZŐ: JEGYZETEK

Töredelmesen bevallom, a fenti írást én is magaménak érzem. A szerző beleegyezésével itt-ott változtattam rajta, megigazgattam a magam módján, hogy még inkább tettszen remélhetőleg minél többeknek, s legyen fontos adalékokkal gazdagabb. Időközben Gyuricza Sándor egyike lett legkiválóbb adatközlőimnek, kedves ismerőseimnek. Kérdőzködésem újabb gombanevek, történetek, értékes adatok felidézését segítette elő. Hadd zárjuk írását egy válogatással, kóstolóval a későbbi kiegészítésből. Kezdjük intőleg, egy bakonyi falu felemlítésével, persze gombás történet kapcsán.

1933-ban a bakonyi Öskün volt talán a legnagyobb gombamérgezés. Esküvő után a nagypapa gyilkos galócat zöld galambicának látott. Belevágták a birkaqulysba, búcsúkor, állítólag tizennyolc ember halt meg. (GyS, Tormafölde)

Folytatjuk, befejezzük az előbbieket kiegészítő, ábécérendes felsorolásával a tormaföldei gombaneveknek.

beránnogomba, *Hericium coralloides*
 bisztiricagomba, *Polyporus squamosus*
 bükkfagéva, *Pleurotus ostreatus*
 csepörke, *Agaricus campestris*, A. spp.
 csirkegomba, *Marasmius oreades*
 diófagéva, *Flammulina velutipes*
 fenyüalla, *Lactarius deterrimus*, L. *deliciosus*
 galambica, *Russula* spp.
 hajdinavargánya, *Boletus aereus*, B. *edulis*
 legygomba, *Amanita muscaria* Nr. *Sírt, táncolt Vas Kálmán bácsi, s mondta hopp, hopp, miután evett belőle. Hoppogattott tőle.* (GyS)
 magyaru alla, *Polyporus umbellatus*

nyári vargánya, *Boletus reticulatus*
 nyugomba, *nyulica*, *Cantharellus cibarius*
 petrisgomba, *Ramaria* sp. és *Hericium coralloides* (fehér színű korallgomba és petrezselyemgomba)
 pöffencs, *puffancs*, *Lycoperdon* spp.
 pünkösdi vargánya, *Boletus reticulatus*
 szarvasgomba, *Ramaria* spp.
 szentgyörgygomba, *Calocybe gambosa*
 szivaalla, *Entoloma clypeatum*
 szömöröcsök, *Verpa bohemica*, *Morchella* spp.
 törzsökgomba, *Kuehneromyces mutabilis*
 urgomba, *Amanita casarea*

GOMBA ÉS IRODALOM

BERCSÓGGOMBA

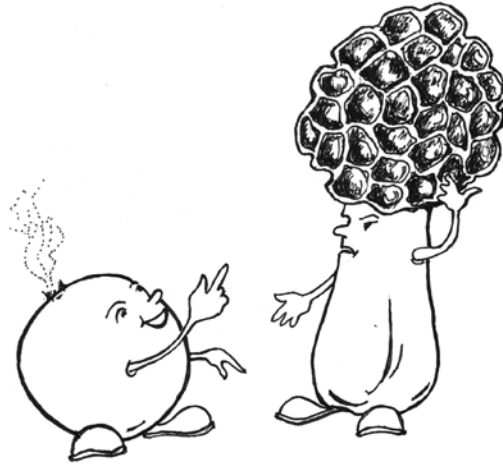
DUMA András

Voltam ki a rakatyásba
Természetnek világába
Amely köszönt bercsóggal
Szentgyörgyi lósórdival

Hoztam hozza kasornyával
Eze kevertük tajással
S megköszöntük Istennek
Természet törvényinek.

Ez a tavaszízesítő
Csalánnal es megkésztítő
S olykor ahogy neki vége
Jön a csüppörkének éle

Klészse, 2007. május 6.



– Hiába van olyan szép
kucsma a fejedén, ha
belül üres!

– Az nem baj, majd
megtölti a háziasszony,
mert ő szeret engem!

MÁLNÁSI András rajza

ÍZLETES KUCSMAGOMBA

JÁNK Károly

Kucsmagomba, kucsmagomba,
nagy kucsmában kicsi gomba,
kicsi gomba nagy kucsmával,
nem tévesztünk össze mással,
például a papsapkával.

Ha jó a tavaszi zápor,
nem válsz te meg a kucsmádtól.
Ha tavaszi napon delesz,
örülünk, ha megsüvegelsz
már messziről, nagy az öröm.
Tanítják a gombász körön,
hogy te nagyon ízletes vagy,
noha kucsmád víztől dagad,
azért ne búsuld el magad!

KUCSMAGOMBÁK

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16				17										
18			19			20	21			22	23			
24					25			26	27	28			29	30
31	32		33		34				35			36		
37					38					39				
40		41		42			43					44		
45			46		47		48	49		50		51		
52	53					54	55		56	57		58	59	
60		61	62							63	64			
65														
SZ														

Vízszintes: 1. Egyféle kucsmagomba tudományos neve. 16. Drágakő féleség. 17. Edény tisztítás ebéd után. 18. Reszketés. 21. Kémiai egység. 22. Indusztriális. 24. A lengyel pénznem. 25. Völgyzáró építmény. 26. Ajtó szélei! 28. Kutya féle. 31. Ebédlőkészlet egyik darabja. 35. Sötétben keresgélő. 37. Idegen Alajos. 38. Börtön kis szobája. 39. Teher, Arany Jánosnál. 40.

Amerikai elnök volt (Bill). 43. Gyorsan, rövid időn belül. 44. Atomtömegegység, röviden. 45. Pláné. 46. Becézett Tamás. 48. Régi magyar férfinév. 50. Indok. 51. Libát hízlal. 52. Rálépve szétnyom. 55. Katedrális. 57. Az Aida zeneszerzője. 60. Forradás. 62. Papi frizura. 63. Maszk. **65. A kucsmagomba egyik gyakori népi neve.**

Függőleges: **1. Ilyen gombának is hívják a Hajdúságban a kucsmagombát.** 2. Német autómárka. 3. Pakoló, rendezgető. 4. Centiliter, röviden. **5. Egyik kucsmagomba jelzője.** 6. Nem kell több. 7. Alma közepe! 8. Terem, régiségekkel, ócskaságokkal. 9. Nehéz, mint ... (szólás). 10. Hüvelyk. 11. Rakétaorr görbe. 12. Nátrium vagyjele. 13. ...-TASSZ, hírügynökség. 14. Orosz uralkodói cím volt. 15. Ausztria, Svédország és Olaszország autójelle. 19. Latin „és”. 20. Ördögi. **23. A kucsmagomba egyik moldvai magyar neve.** 26. Északi vándormadár. 27. Nagymama, németesen. 29. Tápláló. **30. Egyik kucsmagomba latin nevének második része.** 32. Kovács eszköze. 33. Irófoliadék. 34. Mondat eleme. 36. Gabonát vág. 39. Lao-ce tana. **40. Egyik kucsmagomba jelzője.** 41. Ezen a helyen. 42. Egy helyben járkal. 43. Legfelsőbb katonai vezető. 47. Tojás, népiesen. 49. Björn ..., svéd teniszező volt. 53. Farmer márka. 54. Kelmét készít. 56. Német író volt, Winnetou „atyja” (Karl). 57. Éles kés igéje. 58. Számítógép memória. 59. Darab, röviden. 61. Lignit darab! 62. A múlt idő jele. 64. Paripa.

A legelső sorba, a legelső négyzetbe az **SZ** betűt be kell írni!

(FORRAI TIBOR)

GOMBÁSZKALANDOK

10.

JAKAB Antal

Valami derűsebb lelőhelyet áhít az ember ezután a sírhatnék mókázgatás után. Félretolom Karácsony Benő kötetét. Künn fa-törzseket reszsz a fagy. Ily mord időben a tuskók reves odúiban álmodik verőfényt a téli fülöke. Nincs ínyére, hogy kacsingasson velem. Vegyem elő inkább a párizsi félnótást. Abban, ha jól emlékszem, csiperkézni lehet.

Ez az, itt van: Rabichon korcsmáros ugratja a félkegyelmű Goubit, Clemenceau fiát:

„Rabichon röptében kapta el utolsó szavait. Odasietett:

– Van egy ötletem a mi Goubi barátunk számára, önálló kis munka.

– Mi lenne az? – kérdezte Dessertine úr.

– Micsoda? – kérdezte Goubi.

– Gomba! – diadalmaskodott Rabichon. – A kucsmagombának már itt is az ideje, amilyen havas telünk volt. És jó pénzt ér ám a kucsmagomba.

– Gombaügyekben – hetvenkedett Goubi – bajnok vagyok. Allierban senki sem ért hozzá nálam jobban. A papám, Clemenceau, a németek réme volt, ugyanaz vagyok én, Goubi a gombáknak.

– Hát – licitálta túl Rabichon –, Goubi úr nem az az ember, aki a légyölő galócat összetéveszti a kucsmagombával. Amilyen tavasz van, már alighanem csiperkét is találni.

– Egy egész kosárral szedek – fogadkozott Goubi –, már úgy is veheti, mint ha a fazekában főne.”

A regényből a továbbiak során nem derül ki: a francia Hári János talált-e végül is csiperkét, de Renée Fallet jóvoltából én igen, itt a karosszékben.

Ám amikor fajunk jövőjének sorsa s benne unokáim életútja sujkol a szék öblébe, és azt áhítom, bár csak a leibnitzi dülökön át vezetne életútjuk, a szovjet írók regényeiben űzöm a gombászkozást. Bizakodóvá tesznek e lapozgató barangolások. Például a múltat jövőbe harsonázó Jevtusenkót – Ahol a vadgyümölcs terem – veszem a kezembe.

„...Grisát agyongyörtörte a gombász bácsi, aki szikár kis öklével lépten-nyomon bedörömbölt a fülke tetején, jelezve, hogy az útfélen valami rendkívüli gombacsodát pillantott meg. Ha Grisa megállt, a bácsika korához képest váratlan fürgeséggel átvetette magát a kocsis palánkján, és kisvártatva újra megjelent, diadalmasan mutogatva egy-egy gombaóriást, amelynek kalapjára sárgult túlevelek tapadtak. Grisa végre kijelentette, hogy ő bizony nem állhat meg minden gombánál, az út amúgy is nehéz, attól fogva a bácsi, bár továbbra is ott lapult kémlélődve a kocsis palánkjánál, csak nagyokat sóhajtott, valahányszor orra előtt ellejtett a természet egy-egy újabb csodája.

– Nézd, micsoda gomba, micsoda gomba! – bökdöste az apó hegyes könyökével a geológus fiút. – Ládd-e, milyen hozzánk természet anyácskánk? Mennyi benne a jószág! Az emberek összemocskolják azzal a sok füsttel, ő meg, úgy látszik, nem haragszik. De mi lesz, ha egyszer mégis megdühödik? Te messziről jöttél, ugyi?

– Leningrádból, nagyapó – felelte a geológus fiú.

– Ott nem jártam, csak képen láttam. Nincs rá szó, hogy milyen gyönyörű. Pedig hát az a szépség emberek csontjára épült. Péter cár, persze, nagy ember volt, de hát mennyi embert veszejtett bele azokba a mocsarakba. Ellenben, itt van ez a keserűgomba, nézd, milyen gyönyörűre építette a természet, mégse pusztított el hozzá senkit – azzal az öreg megforgatott egy hatalmas, földillatú keserűgombát, elgyönyörködve tökéletességében.

– Nincs igaza, nagyapó, – felelte a geológus fiú. – Mi másra épül az egész természet, ha nem csontokra? A földgolyó egész felszíne – csupa csontmaradvány. Mellesleg nem is olyan régen épp ezen a vidéken mamutcsontot is találtak. Nemrég meg egész halom embercsont került elő. Azt gondolták, neolitikus táborhely lehetett. Kiderült, hogy nem az: újkori koponyahegy volt. Ilyen csontokon nőnek a maga gombái is, nagyapó.

A bácsi elgondolkodott.

– Szó, ami szó, igaz, amit mondasz, csak éppen szörnyű. Hiszen így mindent igazolni lehet, ha a természet törvényeit ráhúzzuk a történelemre. Igaz, másfelől meg nem is olyan szörnyű. Az én halálom már itt ólálkodik valahol a közelben, aztán ki tudja, hátha énbőlőlem is kisarjad valami szép gomba...

– Maga, nagyapó, a természet halhatatlanságában hisz vagy Istenben?

– A gombákban hiszek – felelte ravaszul a bácsi. – A túlvilágról még nem jött vissza senki, nem hozott hírt, hogy milyen világ van odaát. Tán csak azért találták ki, hogy az emberben benne legyen a félsz a büntetéstől, azért, amit ezen a világon cselekszik. Lehet, hogy az a büntetés sincs, csakhogy a félelem maga is büntetés, amíg él az ember...

„A gombász bácsit a hálókamrában fektették le a nikkel gömbökkel díszített nyikorgó vaságyra, és amikor Iván Kuzmics odavilágított neki a petróleumlámpával, Nyikanor Szergejevics megpillantott az ágy fölött egy viaszosvászon falvédőt, az ő hatyúival. »Ide is elrepülnék« – mosolygott szomorúan Nyikanor Szergejevics. De nyomban mélyen elaludt, és azt álmodta, hogy a japán Kurodával kettesben valami különös erdőben járnak, ahol embernél magasabb gombaóriások nőnek, és ők egy öles törzsű keserűgombát fűrészelnek a kétnyelű fűrésszel, hogy Grisa teherautóján elvigyék Hirosimába, megmutassák az egész emberiségnek, s rápirítsanak azokért a másfajta szörnyű gombákért, amit az emberek kitaláltak.»

Lámcsak, elmélkedem a karosszékben, Jevtusenko festegető Nyikanor Szergejevicsének álombeli gombaóriása sem marad el H. G. Wells gombái mögött. Vessük csak össze a fentivel a wellsi szöveget.

Az istenek eledelében a csirkefarm gondozójának felesége, Skinnerné behurcolta magával a tudós Redwood által felfedezett „papit” a kenti faluba. Amerre ment, batyujából elhullott a papi néhány szemcséje. A következményeket a falu lelkésze fedezte fel:

„Senki sem tudja, mit gondolt a lelkész, amikor meglátta az első óriási pöfeteggombát. Pedig nem vitás, hogy az elsők közé tartozott, akik ezeket a gombákat felfedezték. Elszórtan sorakoztak – bizonyos távolságra egymástól – az ösvényen, amely a domboldalról a falu végébe vezetett. A lelkész ezt az ösvényt naponta bejárta egészségügyi sétáján. A szokatlan gombákból most már vagy harminc volt, összeszámítva mind az elsőtől az utolsóig. A lelkész megbámulta mindegyiket külön-külön, a legtöbbet egyszer-kétszer botjával is megpiszkálta. Sőt, az egyiket karjaival is megpróbálta átfogni, hogy megmérje, de a gomba szétpukkant izmos ölelésében.

Több embernek megemlítette ezeket a pöfeteggombákat, és azt mondta róluk, hogy „csodásak”. És legalább hét embernek elmesélte az ismert történetet a pince kőlapjáról, amelyet az alatta burjánzó gomba kiemelt a helyéből. Megnézte a növényhatározót, hogy megállapítsa, vajon Lycoperdon gemmatummal vagy giganteummal van-e dolga, bár az utóbbi elnevezést túlzásnak tartotta.”

Bezzeg a Nobel-díjas Steinbeck nem találta túlzásnak a gombahegyláncot sem, amelyet a Kék-öböl gúnyolódó kamasza egy öreg kínai szemében látott, s amely nézést „Andy sose tudta megmagyarázni s elfelejteni. Mert a szemek kitágultak, s addig-addig tágultak, míg egyszerre eltűnt a kínai. Csak egy szem maradt belőle, egy óriási barna szem, akkora, mint a templomkapu. Andy benézett a ragyogó, átlátszó, barna kapun, egy elhagyatott tájat látott, egy roppant síkságot, amelyet fantasztikus alakú, tehén- és kutyafejhez, sátrakhoz és gombákhoz hasonló hegylánc szegélyezett.”

Szerencsémre én csak afféle földön járó gombász vagyok, beérem a szokványos méretű gombákkal.

A Moeszia célja, hogy főleg a székelyföldi, erdélyi témájú mikológiai és etnomikológiai kutatások publikálására megfelelő fórumot biztosítson. A kiadvány részben tudományos munkákat, részben társasági híreket, gombával kapcsolatos különféle érdekességeket közöl, alapvetően magyar nyelven, angol összefoglalóval; indokolt esetben más nyelven is. Ebben a témában a szerkesztők mind tudományos dolgozatok, mind népszerűsítő és hír jellegű írásokat várnak. A leadási határidő folyamatos. A kéziratok lehetőleg rich text (rtf) formátumban, mindenféle formázás nélkül készüljenek. Színes ábrák esetén a felelős szerkesztőkkel előzetesen konzultálni kell. Cím: pff3@hotmail.com; lkgsztgy@gmail.com. PÁL-FÁM Ferenc, Kaposvári Egyetem, Növénytan és Növénytermesztési Tanszék, H-7400 Kaposvár, Guba Sándor út 40.; ZSIGMOND Győző, Societatea de Micologie „Kálmán LÁSZLÓ”, RO-520009 Sf. Gheorghe / Sepsiszentgyörgy, Str. Császár Bálint, Nr. 3, bl. 7/C/5.

The main aim of Moeszia is to provide a forum for mycological and ethnomycological publications connected to Székelyföld, Southeast Transylvania. It is edited by the Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society. The periodical publishes scientific papers, as well as society news mainly in Hungarian with English abstract but in justified cases in other languages, too. We expect manuscripts on this topic to be written in rich text format (rtf). In case of coloured figures the editors-in-chief should be consulted. Address: pff3@hotmail.com lkgsztgy@gmail.com Ferenc PÁL-FÁM, Kaposvár University, Department of Botany and Plant Production, H-7400 Kaposvár, Guba Sándor út 40.; Győző ZSIGMOND, Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society, RO-520032 Sf. Gheorghe / Sepsiszentgyörgy, Str. Császár Bálint, Nr. 3, bl. 7/C/5.